Adevĕrul Literar şi Artistic

ANUL XII — SERIA II-A NR. 678
DUMINICĂ 3 DECEMBRIE 1933

FONDATORI { AL. V. BELDIMAN 1888—1897
CONST MILLE 1897—1920

FONDAT IN 1893

5 LEI EXEMPLARUL IN TARA
10 LEI EXEMPL. IN STRAINATATE

De vorbă cu d. Demostene Botez

Poetul Demostene Botez a scris o carte de proză. O carte de proză în care însă poezia abundă.

Nu e vorba de un roman, ci de un volum de impresii din călătorie, purtând titlul sugestiv „In căutarea mea" şi având punctate plastic şi filtrate poetic aspecte, locuri, scene, tipuri şi conflicte amuzante din viaţă.

Poet de sensibilitate delicată, cântăreţ al dragostei tragice, obsedat de mistica morţii, d. Demostene Botez a adus între cei dintâi în poezia românească de după războiu ritmica originală şi cutezătoare a formei libere.

Versurile lui bogate în imagini inedite, cântau o intimitate care până la el nu fusese admisă ca temă poetică.

Cucerindu-şi, printr'o continuă adâncire a versului şi a metaforei, unul din primele locuri între poeţii noştri contemporani, d. Demostene Botez atinge acum un domeniu nou de manifestare, cu siguranţa de stil a artistului care ştie să observe, să înregistreze şi să se găsească pe sine în frumuseţile dinafară.

Să-i ascultăm mărturisirea.

Părinţi şi copii

Cu alte cuvinte: ceva asupra volumului „In căutarea mea" ce va apărea în Editura „Adeverul". Imi ceri ceva foarte greu. Nu pot suferi eu însumi, părinţii care îţi vorbesc mereu de copiii lor. Nu există părinte care să n'aibă copil premiat, precoce şi genial până la neliniştirea familiei. Dacă nu e premiant, să ştii că e persecutat.

Şi totuşi vrei să-ţi vorbesc despre volumul meu? Nu sunt un părinte degenerat şi nici original. Sunt ca toţi cei pe care i-ai auzit vorbindu-ţi de progenitura lor. De ce vrei să mă umileşti în ochii mei proprii?

Cel mult, mai târziu, după apariţie, dacă n'am să-l găsesc premiant, am să-ţi spun că e persecutat şi, cel mult, după modelul tatălui de familie care în asemenea cazuri bârfeşte pe profesorii respectivi, am să dispreţuiesc şi eu criticii răuvoitori. N'am să încerc însă ca să-i conving teoretic şi cu logică, pentru ce trebuiau să găsească volumul meu lăudabil.

Istoria unei călătorii

Volumul meu se chiamă „In căutarea mea" şi are 208 pagini de proză tipărite de editura „Adeverul". Coperta cuprinde o indicaţiune, ca'n viziunea unui om întors proaspăt dintr'o călătorie: un vapor, marea, sfinxul, piramidele... Material destul pentru o bibliotecă. In aparenţă atâtea elemente din afară: privelişti, oameni, locuri, obiceiuri, şi totuşi aproape întreg volumul cuprinde viziuni dinăuntru: întrebări, nedumeriri, fantome şi închipuiri de oameni şi de locuri.

Cartea mea poate satisface şi curiozitatea plasticei dar şi interesul pentru sufletul locurilor. Titlul este o explicaţiune cuprinzătoare. De fapt pentru cine va tăia paginile şi va căuta în ele, va găsi un om, un suflet de om în faţa locurilor de demult istorice şi în faţa oamenilor care sunt sigur pe pământ cu strămoşi de departe.

Volumul acesta cuprinde istoria unei călătorii care porneşte din Marsilia, merge cinci zile pe Mediterană, trece prin Egipt, Siria şi Palestina, şi se întoarce în mine unde-şi pierde urmele.

Vrei să ştii încă ce este cartea mea? Vor spune-o alţii dacă se vor osteni. Eu aş putea să-ţi spun numai ceiace aş fi visat să fie.

Am voit să fie o carte care să se citească plăcut. Aceasta nu pentrucă aş avea veneraţia cărţii facile, dar pentru că în deobşte notele de călătorie sperie cetitorul printr'un fond de quasi-didacticism şi printr'un exces de descriere monotonă. Locurile şi mai ales oamenii de pretutindeni au oferit în deobşte aspecte distractive.

Oameni felurıţi şi de pretutindeni

Omul în special şi opera lui cu pretenţie de veşnicie au fost totdeauna un material nesecat pentru comedie. Faţetele ilariante pe care le joacă amorul-propriu al oamenilor iluminează todeauna pe scenă, o farsă amuzantă. Şi oamenii sunt aceiaşi pretutindeni. Călătoria mea este o „croasieră". Vaporul „Alesia" e o lume, o insulă. Sunt pe ea tipuri variate: francezi, englezi, americani, egipteni; este pe ea o viaţă ca într'un orăşel de provincie, cu uri, cu amoruri, cu ambiţii, cu aristocraţi, cu intrigi; ca într'un roman. Printre pagini, răsar, când unul când altul şi apoi dispar ca iarăş să revie, ca acei pescăruşi aşezaţi pe valuri, pe care talazul îi saltă şi, când îi vezi, când nu-i mai vezi.

Am vroit să nu fim în acest drum singuri, cetitorul şi cu mine. Să cunoască lectorul câţiva oameni cu care să mergem împreună, şi să-i rămâe în amintire, un chip, un gest, o vorbă, o atitudine, un fapt, o afecţiune, adică ceiace rămâne şi în realitate din amintirea tovarăşilor cu care ai călătorit cu adevărat. Poate o femeie pe care a iubit-o, poate un tip care l-a amuzat, poate o întâmplare care nu se uită şi care surprinde prin aceia că a fost cu totul neaşteptată.

Doamne, domnişoare, preoţi.

Am vroit ca cetitorul să o iubească şi să nu o înţeleagă pe enigmatica Munioză, să fie tentat a-i scrie o scrisoare de dragoste, să râdă şi să fie bun cu M-zelle Martin, să se amuzeze copilăreşte cu „americanul bâlbâit", să-l privească cu delectare pe abatele catolic Goriot, să urmărească pe doamna Caste şi domnul Aubanel, şi pe Pilafache şi pe „Monsieur Morrot" şi pe ghidul guraliv, pretutindeni, pe puntea vaporului, în Egipt, la Damasc, în Erusalim...

Aş fi vroit să reiasă apoi ceiace se chiamă „o atitudine". Aş fi vroit astfel ca lectorul să mă cunoască şi pe mine printre ceilalţi.

Ultima pagină

Aş fi vroit, — supremă dorinţă, — ca lectorul în clipa în care va termina ultima pagină, să aibă regretul sincer ca pentru o călătorie adevărată şi amuzantă care s'a sfârşit; să aibă părerea de rău că nu are să mai întâlnească niciodată pe tovarăşii lui de drum, care l-au distrat, — adică pe acei din cartea mea; — să aibă viziunea unor locuri frumoase, pe unde a fost şi a căror amintire i-a rămas, şi sentimentul unei mulţimi variate şi anonime prin care a trecut şi din care s'a reîntors ca să rămâie singur.

Aş fi vroit...

Cum vezi, aş fi vroit şi eu să am un copil genial.

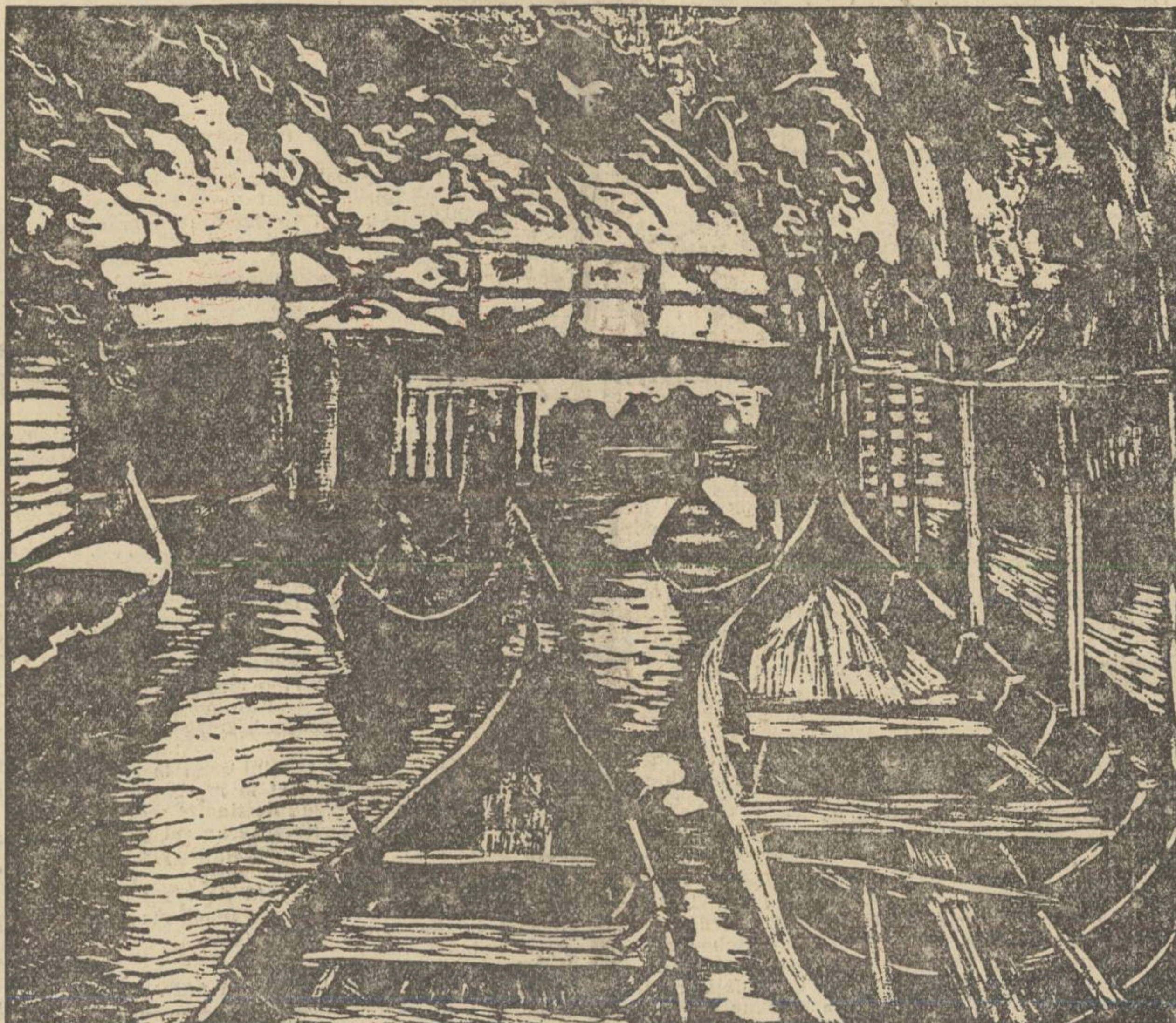
*

Din fragmentul pe care-l publicăm în corpul revistei cetitorul se poate convinge în oarecare măsură dacă autorul a izbutit.

In orice caz, noi îndemnăm pe cetitori să-l îmbrăţişeze pe copilul d-lui Botez cu aceiaşi încredere şi cu aceiaşi căldură cu care l-a îmbrăţişat în gândul său poetul.

Nu vor regreta.

H. BLAZIAN

Vâlcov — Gravură de Nina Arbore

Din viaţă-nu din cărţi

Fericirea

D-na Marioara Ventura a venit în ţară pentru o serie de reprezentaţii cu „Fericirea" de Henri Bernstein.

Sintem de mult admiratorii acestei mari artiste.

Marioara Ventura

Am admirat-o şi acum — pentru bogăţia şi varietatea jocului, pentru micile gesturi de-o rară fineţe descoperite de talentul său ingenios.

D-na Marioara Ventura a apărut într'un ansamblu, pus la punct cu meşteşug — din care publicul a remarcat în primul rând pe d-nii Vraca şi Timică, neîntrecut într'o creaţie care nu se poate uita.

Ne-a părut rău numai de un lucru.

Această mare desfăşurare de forţe artistice, subt comanda d-nei Marioara Ventura, a avut loc în serviciul unei piese, care n'are nici o legătură cu viaţa.

Anarhistul tip 1933, — hotărât să omoare... nu un cap încoronat sau un preşedinte de consiliu, ci un boxeur sau o vedetă de ecran, adevăraţii potentaţi ai zilei de astăzi, plini de bani şi de glorie în mijlocul umilei mizerii dimprejur, — ni se pare atât de factice, încât nici un zbucium al acestui automat de carton nu ne-a putut impresiona.

Totuşi piesa merită a fi văzută.... pentru artişti.

Gestul matern

Ziarele au publicat o scurtă telegramă, venită din străinătate: Un tânăr vrând să-i ucidă fiica, mama s'a pus înaintea ei — apărând-o cu trupul său şi primind gloanţele destinate celeilalte.

In acest gest e ceva din desnădejdea şi spiritul de apărare al păsăruicii care, ocrotindu-şi puii, se ia de piept cu vulturul.

Totdeauna, văzând actele de abnegaţie ale părinţilor faţă de copii, ne gândim la ingratitudinea — pe care fiii o arată de obiceiu părinţilor.

Şi totuşi...

Şi totuşi există cazuri, când copiii răspund cu aceiaşi delicateţă la bunătatea părinţilor.

Deunăzi, o intelectuală mi-a spus un lucru mărunt — dar impresionant.

„Mi-am făcut o casă mare, — îmi povesti ea, — cu mai multe etaje. Am rezervat părinţilor un apartament.

Dar casa e modernă, cu alte dimensiuni şi altă formă decât casa veche a părinţilor.

Acolo „tătuţa" adusese ceiace câştigase într'o viaţă de trudă: o bibliotecă bogată, tablouri, mobilă frumoasă, covoare ţărăneşti, etc.

In casa părintească — totul era la locul său, elegant, plăcut....

Aduse însă în casa nouă, lucrurile vechi nu se mai potriveau. Erau de-adreptul comice.

Am aranjat totul în lipsa „tătuţei".

Aşteptam cu groază clipa, când va vedea şi el dezastrul.

A venit aseară. A luat masa în noul apartament. Eram numai ochi. Vroiam să-i descopăr sentimentele.

Şi când a spus „tătuţa": — „Ştii, parcă mă simt mai bine aici"... îmi venea să strig şi să sar de bucurie".

Simplu şi delicat....

Acest gest nu ne face oare să uităm, măcar pentru un moment, gesturile urâte?

M. SEVASTOS

Albatrosul*

— după Charles Baudelaire —

Din joacă, marinarii pe bord, din când în când,
Prind albatroşi, mari păsări călătorind pe mare,
Care 'nsoţesc, tovarăşi de drum cu sborul blând,
Corabia pornită pe valurile-amare.

De-abia i-au pus să şeadă pe scânduri şi-aceşti regi
Ai cerului albastru, cu gesturi ruşinoase,
Aripele lor albe şi mari le lasă blegi
Ca nişte vâsle grele s'atârne caraghioase.

Cât e de trist şi firav drumeţul cu aripe!
Frumos cândva, acuma urât e şi plăpând!
Unu-i loveşte pliscul cu gâtul unei pipe
Şi altul fără milă îl strâmbă şchiopătând.

Poetul e asemeni cu prinţul vastei zări,
Ce-şi râde de săgeată şi prin furtuni aleargă;
Jos pe pământ şi printre batjocuri şi ocări
Aripele-i imense l-împiedecă să meargă.

AL. A. PHILIPPIDE

* Din volumul „Flori alese din *Fleurs du Mal*", care va apărea în curând la „Cultura Naţională".

Doi savanţi români

Intelectualitatea românească a sărbătorit doi mari savanţi români cu prilejul împlinirii vârstei de şaizeci de ani: D-nii Profesori G. Ţiţeica şi D. Pompeiu.

Să-mi fie îngăduit a spune în „Adeverul Literar" câteva cuvinte, nu despre *savanţi*, pe care nu am competinţa a-i aprecia în înalta lor valoare, ci despre *oamenii* pe care am avut prilejul să-i cunosc în unele aspecte ale personalităţii lor.

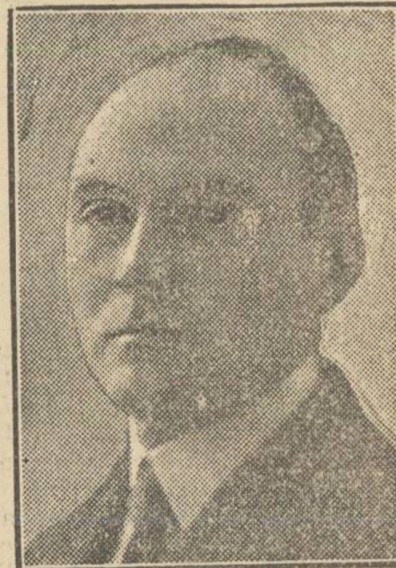
Vorbind cu două fete tinere, modeste şi lucrătoare, de la facultatea de matematici, îmi aminteam de o camaradă de la universitate, foarte frumoasă, care la examene, când nu găsea răspunsul la vre-o chestiune, lăsa să curgă câteva lacrimi care se rostogoleau ca boabe de mărgăritare pe chipul ei îngeresc. Bine înţeles, pe vremea mea lucrul acesta se putea face fără nici un fel de primejdie, dată fiind moda de pe atunci. Unii dintre profesori, deşi oameni serioşi, se lăsau câte odată înduioşaţi şi dădeau frumoasei cu lacrimile pe obraz *o roşie* de trecere.

Cele două studente, care mă ascultau, se uitară una la alta şi pufniră de râs. „Nu, draga mea, îţi închipui pe vre-una din colegele noastre care să înceapă a plânge pentru că nu găseşte soluţia unei probleme la examen la D-l Ţiţeica?!"

Totuşi D-l G. Ţiţeica, este cel mai fin înţelegător al sufletului tinerimii. Ani de-arândul am avut prilejul să-l întâlnesc plecând sau întorcându-se din excursie cu copiii săi. L-am văzut plin de solicitudine pentru ei când erau încă pui mici, în clasele inferioare de liceu, nu numai îngăduind cu răbdare jocul lor, dar luând parte şi însufleţindu-i cu o desăvârşită şi duioasă camaraderie. Vedeam copiii trăind în plin bucuria lor de mici animale în plină şi bogată vitalitate. Dar erau, în pulsaţia ei animată, deja unele înfrânări şi orientări cu adevărat omeneşti, pe care nu le provoca vreo observaţie, vre-o reprimandă, ori măcar vre-un gest din partea părintelui lor. Simţeai că acele trăsături de viitori oameni maturi, au prins a se forma de la sine şi numai din prezenţa tatălui lor şi felul de a trăi al tatălui cu copiii săi, ei în de ei. Copiii creşteau an după an şi îi vedeam cum se formează şi devin tineri, prin o forţă secretă de îndrumare spre planul superior al umanităţii, fără să fie nevoie nici de autoritate părintească, nici de gravitatea dăscălească. Vorba, morala nu intervenea, probabil, de cât la capătul unui proces de formare, ca o încheere a unei perioade din gradata închegare a personalităţii tinerilor, ca o luare în primire a unei activităţi săvârşită firesc, spontan şi orientată fără nici o siluire spre valorile morale ale omului matur.

Omul a cărui minte superioară domină şi mânueşte cu măestrie neîntrecută datele ştiinţei celor mai înalte abstracţiuni, este în acelaş timp şi omul căruia nimic din cele omeneşti nu-i e străin. El are darul de a intui direct şi just sufletul în fierbere al tineretului. Atitudinea sa faţă de studenţi este acea a unui om cu adâncă înţelegere a firii lor tinereşti, dar şi cu o neclintită fermitate în ceiace priveşte orientarea vieţii, după cum neclintită este şi disciplina ştiinţelor pe care le stăpâneşte.

D. G. Ţiţeica este nu numai profesorul, *prin excelenţă*, al studenţilor săi, dar şi „îndreptarul lor". Am zis „îndreptar" pentru că acesta mi se pare cuvântul cel mai potrivit în atitudinea D-lui Profesor Ţiţeica faţă de tineret. Tinerii vin la Universitate cu educaţia făcută. Ei trebuie să aibă deja elementele necesare în construirea definitivă a personalităţii lor.

Profesor Pompeiu

Profesor Ţiţeica

D. Profesor Ţiţeica *nu predică*. El se adresează, prin toată atitudinea sa, acestor elemente, face un apel tăcut la închegarea lor în fizionomia morală a studentului care le posedă, *impune* celui care nu le posedă, o ţinută, fără de care nu poate nimeni face parte din lumea cu pretenţii de cultură superioară care e Universitatea.

Cine vrea să înţeleagă însă în adevărata ei lumină *puterea creatoare de valori prin radiarea propriei sale energii inferioare* a Profesorului G. Ţiţeica, în toată justa şi cumpănita ei expresiune, trebuie să citească „*Anuarul Caselor Naţionale*" şi să cunoască activitatea sa de educator al poporului.

Invăţăturile sale de morală practică se găsesc acolo sub forma desăvârşită de cristale naturale, în care îşi irizează cea mai bogată experienţă de viaţă ce se poate închipui. Ele sunt concluzia naturală, — simplă şi evidentă a unor reflecţii scoase din contactul imediat cu viaţa şi cu fapta. Scurte şi concise, ele nu pot fi privite ca aforisme, căci sunt grele de realitate şi rupte din experienţă, nu numai cu miezul lor de înţelepciune, dar şi cu puterea lor de energie şi senzibilitate, cu toată puterea lor de a declanşa energii interioare nebănuite în sufletele în care cad. Adesea am fost profund impresionată de felul în care primeşte publicul de orice nivel cultural această înţelepciune a vieţii, venită sub forma ei simplă şi fără pretenţie de la marele nostru savant. In potopul de vorbe, care se varsă în urechile oamenilor, sub pretext de cultură, cuvintele, simple şi directe ale profesorului, provoacă mirare în prima clipă şi apoi o profundă şi încordată atenţiune. Ajunge până la conştiinţa lor, în vârtejul nebun al vorbelor, în danţul fără legătură al ideilor, un adevăr simplu şi luminos, care rămâne acolo ca un cui de aur, în care să se prindă rostul gândului şi al vieţii.

Când întâlnesc pe D-l Profesor Ţiţeica primesc direct privirea ascuţită a cercetătorului om de ştiinţă, care parcă spune „cunosc firea ta cu toate slăbiciunile omeneşti, dar de ce să uiţi că în gangă se găseşte şi aur? Oare nu e datoria noastră

(Continuare în pag. II-a)

să-l scoatem mult puțin cât este și să-l dăm la lumină?” Și mă simt neliniștită ca în fața conștiinței mele. Despre d. D. Pompeiu, savantul a cărui radioasă aparență tinerească n'ar trebui să îngăduie sărbătorirea unei atât de nepotrivite aniversări, îmi voi permite să povestesc o amintire.

Mergeam des la ministerul Instrucțiunii pentru interese personale. Cine nu cunoaște lungile așteptări, introducere a unor scurte clipe de audiență la oamenii mari și cu influență? Vecin și tovarăș în aceste lungi clipe aveam, de câteva zile, pe un personagiu, a cărui finețǎ și spiritualitate în trăsături, îmi amintea pe cineva foarte cunoscut, dar căruia nu puteam să-i pun un nume. Căutai cu insistență prin amintirile mele în zadar. In cele din urmă mă gândii că ceiace face să-mi pară atât de cunoscut este, poate, asemănarea cu mulți din savanții străini pe care-i cunoscusem.

Avea, ce e drept, în comun cu mulți din ei, nu numai finețǎ spiritualizată a chipului, ci și eleganța simplă, discretă, dar căutată în cele mai mici amănunțimi ale ținutei exterioare. De la floarea la butonieră, la cravată și la colțul de batistă de o albeață strălucitoare, până la gheatra perfect adaptată încălțămintei impecabile, totul era de o distincție desăvârșită. Unele mici detalii însă, ca vioiciunea vre-unui gest, scăpând perfectei sale stăpâniri de supracivilizat, unele scăpărări de sinceritate în expresie sub masca sa de occidental controlat, mă făcură să cred că nu e român, chiar înainte de a-i auzi vorba.

In cele din urmă, plictisit de așteptare, tovarășul meu de suferință intră în vorbă cu mine.

Nu aș putea descrie uimirea, admirația până la stupoare pe care mi-o provocă convorbirea cu distinsul personagiu. Ce farmec emana din glasul, gestul și vorbele sale de o frumusețe sobră în selecțiunea lor, ce profunzime și subtilitate de gândire, ce cunoștință largă a tuturor problemelor gândirii, ce vederi originale și ce natural, ce simplicitate în arta rafinată a aprecierilor literare și artistice... Vecinul meu se recomandase, dar nu știu ce nume spusese, căci eu înțelesei *Stoicescu*. Ce fel de Stoicescu să fie acest perfect gentleman, acest prinț al cugetării, acest stăpân al cuvântului? Ținuse conferințe după cum înțelesei din conversație. Se poate, mă băteam eu cu gândul, să se fi ținut conferințe de o așa calitate și eu să nu fi auzit nimic de existența unui astfel de Stoicescu? Răscolii prin amintirile mele?... nici un Stoicescu pe care să-l pot pune măcar la picioarele interlocutorului meu. Nu mai asistasem la un astfel de „Gala” intelectual de la Geneva, în tovărășia marilor maeștri Theodore Flournoy, Pictet de Rougemont, Edmond Claparède...

Câteva zile de a rândul s'a amuzat... Stoicescu de admirația cu care mă fulgerase, de nedumerirea mea aiurită, până ce, într'o zi, cineva îl abordă cu vorbele „Vă salut cu profund respect, Domnule Pompeiu”. A! Domnule Pompeiu!... Cine nu-l știa pe Domnul Pompeiu. Dar eu îl cunoscusem de mult cu o voinicească mustață neagră. In răstimp fusesem trei ani la Geneva, venise războiul... Nu-l mai recunoscusem în chipul săpat în fildeș, lucrat atât de frumos, cu atâtea nuanțe și variații de expresie în trecerea anilor...

Dacă m'aș fi știut în fața maestrului, a savantului Pompeiu, n'aș fi avut spontaneitatea admirației, stupoarea fermecată pe care am avut-o în fața unui Stoicescu, necunoscut, dar de așa formidabile proporții. Poate nici maestrul nu ar fi avut atâta bună dispoziție și nu mi-ar fi dăruit cu atâta generozitate floarea conversației sale fără de asemănare...

Dar astfel am avut norocul de a cunoaște în plinul său farmecul cuceritor al acestei personalități în care se complectează atât de fericit bogăția unei erudiții excepționale cu geniul unui om de știință...

Am furat destinului câteva clipe de bucurie intelectuală, care nu ne e îngăduită, de obiceiu, de cât foarte rar.

IZABELA SADOVEANU

Actualități științifice

Graiul fără laringe

Un medic german, dr. Gutzmann, a arătat de curând că pierderea laringelui, pricinuită de o intervenție chirurgicală necesară, nu însemnează câtuș de puțin și pierderea vocii, deși laringele este socotit în general ca organul esențial al graiului.

In acest caz însă e nevoie de un tratament și un exercițiu special.

Surogatul laringelui îl constitue.... esofagul. Principiul metodei pornește dela sgomotul produs prin râgâelile digestive.

La început, acest fel de a vorbi se face cu oarecare greutate. Cu timpul însă și prin exerciții suficiente, persoanele lipsite de laringe pot ajunge uneori chiar să ție discursuri și să cânte.

Graiul se aude atât de bine și cu un timbru atât de natural, încât un profan nu remarcă nici o deosebire. Pacienții își pot îndeplini astfel în mod normal îndeletnicirile lor.

Durata tratamentului e foarte variabilă, dar succesul lui— asigură savantul german — e absolut sigur.

Filmul în culori

Există o întreagă serie de procedee, cu ajutorul cărora se pot realiza filme în culori, folosind obișnuitele aparate cinematografice.

Este însă îndoelnic dacă aceste filme colorate au un aspect cu adevărat estetic. Ceeace ne-a fost dat să vedem până acum semăna mai de grabă cu niște cărți poștale colorate, tonuri dulcege și de un gust destul de plat.

Dar nu această imperfecțiune estetică este pricina pentru care filmul în culori n'a cucerit încă ecranul.

Adevăratul motiv constă în cheltuelile excesive și dificultățile technice, pe care le necesită realizarea lui.

Fiecare copie a unui film colorat cere un timp atât de îndelungat, încât exploatarea lui încetează de a mai fi rentabilă.

De aceea, se cuvine să semnalăm ca un progres considerabil o inovație realizată de curând în Germania: așa numitul film „Gasparcolor”, care poate fi copiat — întocmai ca și filmele în alb și negru — cu ajutorul mașinelor obișnuite.

Intrucât prin noul procedeu s'au rezolvit dificultățile de ordin economic, e de așteptat ca să asistăm acum și la o reală îmbunătățire a filmelor, din punct de vedere artistic.

Capacitatea zăcămintelor de petrol

Evaluarea volumului rezervelor unei mine de cărbuni se efectuiază într'un chip foarte simplu.

Diferitele straturi sunt evidențiate prin sondagii și grosimile respective ale acestor straturi se deduc, fie din rezultatul exploatării, fie din sondagii. Cunoscând prin studiul geologic al terenului, suprafața zăcământului, o simplă înmulțire ne dă cifra rezervelor cu o aproximație suficientă.

Cazul petrolului este cu totul diferit. Aci avem aface cu un mineral esențialmente mobil și prevederile, destul de delicate și ele, pot fi dejucate de un mare număr de factori accidentali.

Iată metoda folosită de Biroul geologic al Statelor Unite.

Un puț petrolifer are la începutul existenței lui un debit extrem de neregulat. Apoi, după o perioadă de stabilizare, urmează o descreștere continuă și progresivă a producției, după o lege — de altfel empirică — care se aplică la mai toate puțurile.

Dacă două puțuri au dat într'un anumit interval de timp producții egale, putem conchide că și în viitor vor furniza deasemenea tonagii sensibil egale, oricare ar fi vârsta puțurilor. Ajungem astfel, prin extrapolare, să calculăm tonagiul rezervelor descoperite la un moment dat.

Emile Roux

O fatalitate a smuls Franței într'o singură săptămână, trei valoroși oameni de știință și adevărați binefăcători ai omenirei: matematicianul Painlevé și bacteriologii Calmette și Roux.

De primii doi ne-am ocupat într'o cronică precedentă.

Aci vom aminti pe scurt câteva realizări mai de seamă ale lui Emile Roux, directorul Institutului Pasteur din Paris.

Dr. Roux este acela care în 1887 printr'o experiență rămasă celebră, a stabilit faptul extrem de important că un bacil foarte virulent poate fi atenuat, în care caz acordă imunitatea împotriva boalei corespunzătoare.

O altă descoperire, tot atât de importantă, a lui Roux — făcută în colaborare cu Jersin — este că difteria este datorită nu microbilor — așa cum se credea în general — ci toxinelor acestor microbi.

In urma acestei descoperiri, Roux a pus la punct regulele seroterapiei antidifterice. Până atunci numai cobaii fuseseră vindecați prin serul lui Behring și Kitasato.

Roux e cel dintâi care injectează serul de cal copiilor bolnavi. Prin această inovație, mortalitatea infantilă, datorită difteriei, scade imediat dela 50 la 10%. In urma entuziasmului stârnit de această descoperire, se lansează în Franța o subscripție publică, care colectează repede fondurile necesare pentru înființarea Institutului Pasteur.

Roux prela în 1904 direcția acestui Institut, pe care-l organizează într'un chip admirabil.

Teama de... examen

Medicii psichiatri ruși M. Dobref și Wladimir Tomof au examinat mai de aproape în laboratoriile de psicho-fiziologie emoția bolnavilor, înainte de operație și aceea a candidaților școalei înainte de a depune un examen. In urma a numeroase cercetări minuțioase ale simptomelor de teamă — palpitațiile inimii, creșterea tensiunii sângelui etc., ei au ajuns la concluzia ciudată că teama de examen provoacă reacțiuni fiziologice mult mai violente ca frica de bisturiul chirurgului.

Aniversarea primei ascensiuni aeriane

In anul acesta s'au împlinit 150 de ani de când doi technicieni francezi, frații Ioseph și Etienne Montgolfier, au reușit să ridice în văzduh primul aerostat.

După o serie de încercări de a înălța în aer o sferă umplută cu vapori de apă sau cu hidrogen, tentative care n'au reușit întrucât vaporii se condensau și hidrogenul se scurgea prin învelișul globului, frații Montgolfier au folosit cu succes aerul cald.

Realizarea aerostatului cu aer cald a reușit pe deplin, iar cucerirea aerului s'a făcut în trei etape.

Intâi, un glob cu un volum de 2 metri cubi a fost înălțat în camera inventatorului, atingând plafonul.

Apoi, un balon enorm cu un diametru de 12 m., a fost ridicat în piața publică din orășelul francez Annonay (unde locuiau frații Montgolfier), dar fără pasageri. In sfârșit, la 23 Noembrie 1783, un balon construit pe aceleași principii și-a luat zborul dintr'o grădină din Paris, având pe bord ca pasageri, doi nobili francezi. Ascensiunea a reușit pe deplin și aeronauții s'au reîntors nevătămați pe pământ.

Ulterior, aerostatele au fost umplute cu hidrogen în loc de aer cald, iar în epoca marei revoluții franceze au slujit și obiective militare.

In onoarea fraților Montgolfier, aerostatele cu aer cald au primit denumirea de „montgolfiere”.

Radio - imprimatorul

De curând s'a demonstrat la Milano, în prezența unei comisii de specialiști, un ingenios aparat, datorit inginerului Compare.

E vorba de un dispozitiv care, conectat la o mașină de scris, reușește să transmită la distanță, pe cale radiotelegrafică orice text scris.

In momentul când la emisiune se bate un text la mașina de scris, în punctul de destinație receptorul imprimă știrea pe un sul de hârtie.

Firește, perspectivele nouei invențiuni sunt vaste.

Rămâne însă de văzut până la ce distanță poate funcționa neturburat radio-imprimatorul.

Fotografia în serviciul televiziunii

In mecanismul televiziunii avem nevoie să explorăm imaginea, pe care vrem s'o transmitem la distanță, descompunând-o în puncte sau părți elementare, de luminozitate diferită.

S'a constatat că această operație de explorare se face mai ușor, prin folosirea unor filme fotografice, întrucât e mai simplu de explorat un film decât direct un obiect.

Posibilitatea de a întări pe cale electrică imaginile fotografice ale filmului — în cursul transmisiunii — ne permite de a întrebuința pentru înregistrare filme extrem de subțiri, care pot fi foarte repede developate, fixate și uscate.

Procedeul, deși rapid, prezintă însă neajunsul unui consum considerabil de filme.

De aceea s'a recurs la ideea de a imprima filmul pe un sul fără sfârșit, care, după explorare, e liberat de film și prevăzut cu un strat nou sensibil, pentru realizarea imaginei următoare.

In chipul acesta, acelaș sul poate servi pentru transmisiunea diferitelor imagini.

I. S.

V a r i a

Răzbunări ridicole

In aceiași zi în Franța, s'au produs două atentate împotriva a două statui. Statuia lui *Deroulède* a fost mutilată cu ciocanul și mânjită cu cerneală, iar monumentul lui *Briand* a fost stropit cu vitriol...

Dacă și asta se numește patriotism...

Radiotonia în expedițiile polare

In urma înțelegerii dintre Marconi și membrii expediției antarctice a amiralului Byrd, savantul italian va transmite în iarna viitoare prin radio toate informațiunile expediției din regiunile antarctice.

Premiul Gringoire

Ziarul săptămânal *Gringoire* a dat un premiu de 10.000 franci pentru cel mai bun reportaj făcut în cursul anului. Ziaristica începe și ea să fie răsplătită.

Premiul s'a dat acum câteva zile d-lui Xavier de Hautecloque pentru un reportaj asupra revoluției germane. Juriul premiului cuprindea, între alții, pe Pierre Benoit, Henri-Robert, Marcel Prévost, Henri de Regnier, principesa Murat, Francis de Croisset și Kessel.

Cărți noui

Poetul Fernand Gregh va publica o importantă lucrare asupra operei lui Victor Hugo.

Paul Morand va scoate în curând o culegere de nuvele reunite sub titlul *Rococo*.

Poreclă simpatică

Raidul pe care avioanele franceze îl fac în Africa a atras atenția străinătății asupra progreselor aviației franceze.

Un celebru pilot italian, admirator al lui Balbo și-a exprimat admirația față de ministrul aviației franceze Pierre Cot, dându-i simpatica poreclă de Balbino.

Procurarea cărților rare

In Anglia a fost creat un oficiu care merită să fie cunoscut, căci este menit să aducă cele mai mari servicii intelectualilor din toate țările: Biblioteca națională centrală.

Scopul acestei biblioteci este să procure persoanelor care i se adresează cărțile pe care nu le pot găsi în bibliotecile și depozitele în care au acces.

Orice cerere este urmată de cercetări până și la bibliotecile particulare.

Indată ce cartea este găsită, ea este comunicată sau fotografiată pagină cu pagină, după nevoe. Astfel, cetitorul obține satisfacție.

Bine înțeles cheltuelile de cercetare, de corespondență și reproduceri fotografice privesc pe solicitator.

Cererile relative la romane nu sunt primite; cu excepția acelora care sunt cerute de cercetători și nu de simpli curioși.

Intr'un an au fost comunicate șaizeci de mii de volume la biblioteci, la particulari și la școli.

O carte cerută la Berlin, și care fusese publicată în 1595, a fost găsită în cele din urmă în biblioteca episcopatului de Lambeth.

Expediții științifice

O expediție științifică sub conducerea academicianului Krylenko, a făcut cercetări în Tadjikiston și Pamir (Asia centrală, regiunea Turkestanului) unde a descoperit o nouă culme, înaltă de 6000 m., căreia i se va da numele academicianului Fersman, din Leningrad. Celelalte culmi explorate de Ruși au primit numele de Lenin și Stalin.

Surprizele loteriei

Lucrătoarele dintr'un magazin de mode din Paris cotizaseră fiecare câte 3.50 fr. ca să cumpere împreună un bilet de loterie. Biletul eși câștigător și fiecărei fete îi reveni frumoasa sumă de 33.000 franci.

In ziua câștigului în magazinul lor nu s'a mai lucrat, și toți vecinii au ascultat până seara târziu strigătele de veselie ale câștigătoarelor.

Sunt însă și cazuri mai puțin fericite:

Acum vre-o două săptămâni un soț se întoarse vesel acasă, spunând nevestei că a cumpărat un loz la loterie.

— Am pierdut 100 de franci! — strigă necăjită nevasta. — Vinde-l imediat.

Bărbatul vându biletul cu 150 de franci.

— Am câștigat 50 de franci! strigă veselă nevasta.

Dar la tragerea loteriei, bărbatul văzu cu uimire că biletul pe care-l cumpărase a câștigat 100.000 de franci. Furios, el intentă imediat acțiune de divorț împotriva nevestei care-i alungase norocul din casă.

Al 16 lea copil

La Kösen s'a născut al 16-lea copil al unui lăcătuș, care va purta numele de Adolf-Paul-Herman, după nașii săi: Cancelarul Hitler, președintele Reichului și ministrul Prusiei.

Pentru aviație

Banca Națională cehoslovacă a acordat suma de 300.000 coroane, pentru uniunea națională a aviatorilor.

Un rege, mecanic

Zilele acestea s'a inaugurat, în prezența Regelui Boris al Bulgariei, linia ferată Plovdiv-Karlovo.

Primul tren a fost condus de rege, care era îmbrăcat în costum de mecanic.

„K 7“

La Charkow s'a prăbușit cel mai mare avion din lume „K 7” aparținând Rusiei sovietice. Au fost ucise 14 persoane.

Avionul „K 7” avea 6 motoare și fusese terminat în ziua de 14 Noembrie.

C a l e i d o s c o p

Statistica șomajului în Franța

La 4 Noembrie 1933, numărul șomerilor înscriși oficial este de 237,324 în fondurile de șomaj și de 247 în birourile de binefacere, în total 237,571 dintre care 186,003 bărbați și 51,568 femei.

Săptămâna trecută acest total era de 232,632+248=232,880.

Se vede deci o creștere de 4,691 șomeri înscriși în cele două categorii de instituții.

Anul trecut în aceiași săptămână a lunei Noembrie, erau 252,237 șomeri înscriși în fondul de șomaj și 527 în birourile de binefacere și asistență socială, în total 252,764.

Pentru anul acesta se observă deci o scădere de 15,193 șomeri înscriși.

Premiul Nobel de știință

Premiul Nobel de știință a fost împărțit, în anul acesta, între Erwin Schrödinger și P. A. M. Driac, pentru a recompensa descoperirea noilor aspecte ale teoriei atomice. Profesorul Erwin Schrödinger e austriac, dar lucrează la Oxford.

Profesorul englez Driac, în vârstă de treizeci și unu de ani, este „fellow” dela Saint-John's College din Cambridge și profesează matematicile la această universitate.

Premiul Nobel pentru chimie pe anul 1933 n'a fost decernat. El a fost rezervat pentru a fi decernat în anul viitor.

Profesorii Sörensen din Copenhaga, Kaner din Zürich și Robert Robinson din Oxford erau candidații cu cele mai multe șanse pentru acest premiu.

Vizitarea castelelor

Nu s'a acordat desigur destulă importanță inițiativei luată spre sfârșitul sezonului trecut. E vorba de vizitarea anumitor castele din Franța, renumite prin bogății de artă sau prin frumusețea lor intrinsecă, care va fi permisă de acum înainte de către proprietari în anumite ore și 'n schimbul unei mici sume de bani.

Reședințe de o rară bogăție, pe care un simplu muritor nu le putea admira decât de departe, vor deveni accesibile turiștilor.

Ușile sever zăvorite se vor deschide, iar multe porți întredeschise vor lăsa să se vadă parcuri necunoscute până acum.

Această inițiativă se pare c'a fost luată de Ducele de Noailles și de Doctorul Carvallo și unul și celălalt iubitori de-o arhitectură aleasă.

Ei au făcut primii pași, obținând adeziunea mai multor proprietari de castele situate în împrejurimile Parisului.

Să sperăm că încercarea lor va avea succes și că 'n curând va fi deschis publicului un număr cât mai mare de castele.

LAWRENCE IN ROMÂNEȘTE

D. H. Lawrence, cunoscutul scriitor englez, autorul romanului de mare succes

AMANTUL DOAMNEI CHATTERLEY

a fost din nou tradus în românește. Cartea recent apărută a acestui îndrăzneț autor e intitulată

„FEMEI IN DRAGOSTE“

și e un roman de fină analiză psihologică și de ciudate întâmplări petrecute între oameni care se iubesc, se urăsc, și se ucid.

Romanul „FEMEI IN DRAGOSTE“ e tradus de d-l Zaharia Stancu și editat de UNIVERSALA Alcalay.

M e t a g n o m i e

Analize

Sehnsucht 202. — Lipsă de prejudecăți. Lărgime de vederi. Spirit pătrunzător, clar, dar nestabil. Prea multă frământare lăuntrică, prea multă agitație. Nerăbdare. Totuși chibzuială. Intenții de viață practică, dar nu destulă tenacitate spre a înfăptui. Aspirații multiple și contradictorii. Nu călătoriți, cel puțin câtăva vreme: văd o primejdie de accident corporal.

Grigore Măgură.—Inteligență subtilă și profundă. Voință disciplinată. Preocupări sociale. Aspirații utopice. Incercați să echilibrați viața dvs. sentimentală. Puneți mai puțin preț pe opinia semenilor dvs., de aci înainte, și bizuiți-vă mai mult pe aptitudinile dvs. și pe conștiința pe care o aveți de valoarea dvs. Ingrijiți-vă sănătatea. Cordul mi se pare slăbit. Văd o debilitate nervoasă pronunțată, și o debilitate organică generală. Munciți cu moderație câtăva vreme.

Alcibiade-Brăila.— Debilitate provenită în mare parte din uzura sistemului nervos. Surmenaj. E necesară o odihnă prelungită. Sunteți frământat din pricina unei prea mari sensibilități, care degenerează adeseori într'o excesivă preocupare de propria persoană. Agitație. Multe gesturi și multe acțiuni pripite și inutile. Căutați calmul și echilibrul. Sunteți nemulțumit de activitatea dvs., care nu se potrivește aspirațiilor dvs.; e o situație care e posibil să se schimbe curând; dar această schimbare va necesita din partea dvs., o tenacitate și un spirit de ordine care deocamdată vă lipsește.

Ing. L.-Câmpina. — Profundă zdruncinare a sistemului nervos. Aspirații multiple, dar nu destulă putere de realizare. Voință inegală. Sensibilitate. Inhibiții interioare care nu lasă loc unei libere manifestări a aptitudinilor intelectuale. Sensualitate dezordonată. Incercați să puneți mai multă ordine în viața dvs., afectivă.

Radu Ilic. — Remarcabile însușiri intelectuale. Agitație. Nevoie de activitate. Entuziasm tineresc. Nestatornicie. Deprimări frecvente și nemotivate. Nerăbdare. Egocentrism. Veți trece în curând printr'un șir de frământări sentimentale, în urma cărora va trebui să biruiți gândul sinuciderii.

Vahan Ghemigian. — Dezordini în viața sexuală, mergând până la obsesii uneori. Din această pricină: o viață interioară turburată. Sunteți totuși un om de acțiune și de voință, și aveți puterea de a vă înfrâna: trebue numai să vă hotărîți. Un pronunțat spirit de aventură vă îndeamnă la o schimbare radicală a situației dvs., actuale; neputința de a realiza, pentru moment. Intențiile dvs., favorizează o stare de depresiune. Vă văd poruncind unei mulțimi de oameni. Este aceasta o tendință a dvs., sau o stare de fapt?

M.

P. S.

In cuprinsul acestei rubrici cititorii pot obține în mod absolut gratuit o *analiză metagnomică sumară*, numai dacă solicită o asemenea analiză *dintr'o reală necesitate de viață*.

Pentru aceasta sunt suficiente câteva rânduri scrise firesc, indiferent copiate sau nu, cu creionul sau cerneală, etc. Pentru mai multă preciziune în răspunsuri să se indice data exactă a nașterii, pe stil nou (ziua, luna, anul — dacă e posibil și ora).

Eventual să se asocieze și o fotografie, pe care ne obligăm s'o restituim la cerere.

Scrisorile trebuie să fie însoțite de *trei cupoane* succesive de tipul celui de mai jos.

Adeverul Literar
CUPON No. 2
Metagnomie

A APĂRUT
TAINA AUNEI ORI
Cel mai senzațional roman de actualitate
VICTIMELE SPIONAJULUI
Cereți-l la toți chioșcarii și depozitarii de ziare contra sumei de 2 LEI
Primele 2 fascicole GRATUIT
5000 lei PREMII în NUMERAR

A apărut
Băiatul Popii
roman de Tudor Teodorescu Braniște
Editura Adevărul Lei 80

Tabletă

Minuni

Cunoaştem un tânăr monah, un preot, un arhimandrit, care ar fi putut să nu iasă peste nivelul obştesc al semenilor lui sau să se singularizeze, în cazul temperamentului, într'o atitudine politică teatrală. Ce bine i-ar veni, nu este aşa? unui arhimandrit înalt, bine tăiat, zvelt, cu ochii albaştri şi cu o frumoasă barbă ca fuiorul de in, să vie la predica socială purtându-şi zburătoare pe umeri, aripile străvezii de camilavcă. Intr'o haină neagră lungă sau în şiacul aspru al Tebaidei, cu metaniile atârnate la bărbia mânii, un om niţeluş vioi şi cu aparenţe cuvioase este în stare în orice epocă s'ar prezinta, să fie crezut pe cuvânt şi cuvântul lui să fie ascultat ca un grai dela Dumnezeu.

N'o să spunem decât la urmă cum se numeşte cinstitul Părinte Arhimandrit, şi numai în treacăt, căci dacă personal persoana ne interesează, ctitorului ar putea să-i placă mai ales isprăvile ei.

Va să zică, într'o zi, poate că pe înserate, Arhimandritul s'a simţit, aşa, pe neaşteptate, sau poate că şi pe aşteptate, într'o aşteptare confuză şi încă nerostită, distins cu o însărcinare. Cineva, cineva a căruia identitate sublimă nu mai e nevoie să fie stabilită, cineva din depărtările insondabile ale lumii, a strecurat în sufletul Arhimandritului un îndemn. Du-te, i-a şoptit glasul cel mai presus de înţeles, du-te spre apus şi vei ajunge într'o pădure de fagi. N'ai să găseşti nici drum nici potecă. Pe câţi vei întreba, vor ridica din umeri şi nu vor şti. Nu întreba, du-te înainte, strecoară-te printre copaci, umblă o zi, două, trei şi vei da de un izvor minunat. Izvorul odată curge şi odată stă şi bate apa 'n el ca inima binecredincioasă în pieptul unui om care citeşte Scriptura şi o cântă. Şi când vei ajunge acolo vei mai primi şi alte învăţături dela mine.

Arhimandritul se afla la o episcopie din Basarabia, ascultător al unui episcop, ieşit şi el, dintre foarte puţini, din călugăria de baştină. Căci iată cum a vroit Dumnezeu: arhiereii să fie făcuţi nu numai din monahii felului vechi de a se face monahii, cu ascultări, ucenicie, cu posturi şi priveghiuri lungi, dar şi din preoţii ale căror soţii alese au fost chemate la Domnul, lăsându-şi bărbaţii, după un tipic tăinuit al Făcătorului-a-toate, văduvi şi cu copii, fete de măritat şi băieţi de căpătuit. Cu unii arhierei părintele Arhimandrit avu să lupte, ca un chemat al Domnului, care îşi alege oamenii după alte rânduieli decât omeneşti; aceşti arhierei nu erau din tagma băştinaşe. In episcopia Basarabiei, Arhimandritul înţelese că nu mai e de stat pe loc, îşi făcu geamantanul, îşi luă cârja şi porni din răsărit către apus şi merse cât merse.

In pădurea care trebuia să fie pădurea hotărâtă îl întâmpinară ca pe Sfântul Toma cel catolic, toate pasările pământului cele mici şi iuţi, unele ciripind asurzitor şi altele deschizându-şi sufletele ca nişte viori scoase din cutiile lor, şi puse cântec prelung. Cintezii, vrăbiile, scatiii, sticleţii, piţigoii, pietruşii, pitpalacii care cântă ca toaca, umplură codrul cu laudele lor îngereşti şi mierlele veniră la timp şi, pe dedesubt, din ţesătura ierbii şuierau miile de gângănii, care şi ele, pentru cântatul pitit, sunt nişte plăsmuiri făcute după tiparul pasărilor cu pene şi fulgi. Aici trebuie să fie izvorul, zise Părintele Arhimandrit, ca pe vremuri Grigorie sau Ioil, care intrând într'o biserică pustiită de războaie şi înmormântată în bălării adânci şi găsind pe altar un şarpe culcat, i-au spus: Du-te cu Dumnezeu că am venit noi să facem rugăciune — şi şarpele neînchipuit de lung, s'a dus, spintecând ierburile şi mai departe holdele de grâu, ca un vânt despicând în valul spicelor o cărare.

Izvorul, într'adevăr, era acolo şi Arhimandritul l-a văzut. Era cum i se spusese de sus, apele lui aruncându-se din matca lui nevăzută, din scorbura pământului afară şi apoi ascuzându-se furiş, de rămânea groapa lui uscată. Arhimandritul îngenunghiè şi dete slavă Domnului, care îi vorbi în timpul rugăciunei. Aci, zise Domnul, ai să ridici o mânăstire şi te vei chinui cu nedreptatea, cu ura oamenilor, cu asuprirea şi cu lacrimile, dar mânăstire vei face negreşit, aşa poruncesc.

Arhimandritul n'a zâmbit, uitându-se la mânile lui curate dar neputincioase şi ştiindu-se sărac, adică aşa cum îi cere Domnul pe monahi, să nu poarte pungă şi să nu depuie capital la bănci, neştiut de nimeni până în ziua unui faliment. El puse trei bolovani lângă izvor şi zise, aici va fi altarul — şi s'a dus. S'a dus să adune ce se va putea. A străbătut ţara întreagă cruciş, curmeziş, a cerşit, s'a căciulit, s'a rugat, a stăruit şi foarte mulţi oameni cu dare de mână, i-au răspuns: Crede, Părinte... Dar oamenii săraci, darnici întotdeauna, i-au dat din fărîmele lor câte o firimitură, pe care Arhimandritul a pus-o bine şi s'a întors la izvorul lui cu două care de materiale şi cu doi călugări, făcuţi pe drum şi luaţi din drum ca ucenicii Mântuitorului. Intr'o vară, s'a făcut o chilie pentru ei şi s'a început biserica, de lemn. Toată iarna următoare, pe viscole şi răzvrătiri, firimiturile iarăş au fost adunate şi într'al doilea an biserica fu ridicată din bârne, căpriori şi scânduri. Şi se făcură zece călugări, hotărâţi să biruie cu staretul lor nepăsarea celor mai mulţi şi ura fraţilor întru Hristos din partea locului, care vedeau cu ochi răi cuvioşia păstorilor şi slujba bisericească după vechiul rost, cuprinzând împrejurimea. Odată li s'a pus foc şi de câteva ori a fost dărâmat şi îngropat izvorul, mânat însă şi el de aceiaşi însufleţire ca şi Arhimandritul şi izbucnind, numele izvorului fiind Izbuc, şi biruind oridecâte ori furul şi făţarnicul umblau să strice lucrul sfântului Arhimandrit. Când pleacă'n lume să adune, Arhimandritul trece pe la noi şi ne blagosloveşte casa. Ca şi Izbucul lui, el se arată odată şi nu se mai arată după aceea. Domnul îi aude toată vremea, zi şi noatpe, pasul neostenit, călcând ţara pentru izbânda Lui. Arhimandritul nu se va odihni până în ziua în care mânăstirea va fi clădită din zid trainic, pentru o liturghie de trei sute de ani. El va izbuti căci aşa i-a poruncit Dumnezeu, să izbutească. Monahul care primeşte porunca de sus nu stă pe gânduri, n'are şovăială, porneşte şi isprăveşte: anii nu trec de-a surda şi el rabdă zece ani ca zece zile.

Omul care vrea să facă minunea anacronică a zidirii unei mânăstiri, zidită altădată de Boeri şi Voevozi şi înzestrată de Domniţe şi Jupânese, o face, a făcut-o din materialele provizorii ale naturii. Nicio piedică nu e prea grea de trecut, nicio duşmănie şi nicio batjocură a rânjetului nu-l împuţinează. El va mai alerga pe toate drumurile ţării câţiva ani şi o va scoate la capăt.

Vreţi să vă dăm numele şi urma lui, doamnelor cititoare şi domnilor cititori? Copiaţi pe un mandat poştal: Arhimandritul Atanasie Popescu, mânăstirea Izbuc, prin Vaşcău (Bihor). Dacă n'are cine să se roage într'o mânăstire dintr'o pădure pentru dumneata, cititorule, se va ruga el, Arhimandritul.

T. ARGHEZI

Erezie

Inserarea ne învăluia, tot mai mult, într'un văl cenuşiu, răcoritor, nespus de fin.

Boarea încetase, frunzele nucului subt care ne odihneam, erau neclintite. In înălţimi se aprindeau licurici de argint, ale căror raze albe, abea părere, străbăteau anemice prin văzduhul înalt, până în genele noastre.

O uşoară umiditate rămăsese în aer din grămada de nori, care, după ce se frământară pe la ojină deasupra dealurilor dela miazăzi, fură alungaţi de-o furtună de-o clipă.

Stăteam tăcuţi subt nuc, pe pajiştea cu fire rari şi subţiri, cu rudenia mea Ilarie. Cinaserăm mai nimic: un bruş de brânză cu mămăligă rece. După o zi de năduf de vară, la vrâsta noastră, mâncarea e mai mult o datorie decât o plăcere.

In aer se răspândea acum şi mireasmă de verdeaţă. Umezeala norilor trezise frunzele pomilor, ale salciilor din vale mai cu seamă, şi respiram.

Răcoarea ne mângâia parcă mai mult sufletul decât trupul. Simţeam că încep iar să pot gândi, după toropeala de peste zi. Şi, mă gândeam anume la un lucru ciudat: cu care simţ percepem liniştea şi pacea din-tr'o seară ca aceasta? Pe ce drum se scurge în noi, ne pătrunde şi ne odihneşte parcă fiecare mădular în parte?

Şi, de unde vine? Din ce se naşte?

Eram încredinţat că se amestecă aici, în afară de pricinile materiale fireşti, şi un element de spiritualitate. Ceva ce ne mângâe şi ne alintă, un Duh, o putere prietenă.

Rubedenia mea Ilarie, după ce stătu vreme de un ceas, întins pe spate, nemişcat ca un lemn, se răsuci pe-o dungă, cu faţa spre mine, oftă şi zise:

— Bădică Vasilie, eu mă cred un bun creştin. Cunosc mult din Biblie şi ştiu Evangheliile de Duminică pe dinafară. Şi totuşi mi-e frică să nu ajung talpa iadului pentru necredinţa mea.

— Cum, necredinţa ta? Din pricina necredinţei pot ajunge eu unde ai spus tu.

— Totuşi într'un lucru de căpetenie nu pot să cred. Sunt eretic, bădiţă Vasilie, cu toată truda să nu alunec la rău.

— Şi anume în ce nu crezi tu? De când te ştiu te văd bisericos, gata la rugăciune şi la mătanie, la post, la toate cele rânduite de biserică.

Rudenia mea îşi scutură pletele, oftă, şi după ce-şi închise ochii din zarea stelelor, şopti:

— Nu pot crede în sfârşitul lumii, bădiţul meu. Evanghelia spune că cerul şi pământul vor trece, că soarele se va întuneca, stelele cerului vor cădea.

Am izbucnit în râs:

— Nebun bătrân! Cu ce-ţi baţi tu capul! Dar ce are a face sfârşitul lumii cu tine, cu viaţa ta?

— Te sugrumă o jale nespusă, bădiţul meu, când te gândeşti că toate minunile de pe pământ şi din cer nu vor mai fi. Nu ştiu ce lumi o mai fi făcut Dumnezeu, că spunem în mărturisirea credinţei: „Făcătorul cerului şi al pământului, văzutelor tuturor şi nevăzutelor". Dar pe aceasta o ştim şi o vedem! Şi nu-mi intră în cap pentru ce să fie dărâmată? Şi ce ne-ar da Dumnezeu mai bun şi mai frumos în locul ei? Eu unul nu văd şi nu pricep.

— Dar nu te-ai săturat, Ilarie, de dogoreala de peste zi? Nu blestemi gerul iernii, când nu-ţi mai poţi încălzi oasele bătrâne? Nu te îngrozeşti când bate ghiaţa? Ce, prin câte încercări şi necazuri ai trecut, ai vrea să spui că lumea asta dă omului fericirea?

— Toate câte le spui, vin din neputinţa trupului muritor. Dar eu chiar raiul lui Dumnezeu nu mi-l pot închipui fără lumea asta. Şi cred că raiul va fi tot aici, dar noi vom purta trupuri nemuritoare. Aşa că vom putea cosi toată ziua şi seara vom fi tot aşa de sprinteni ca şi dimineaţa. Boala şi bătrâneţea nu ne vor mai amorţi mădularele, şi noi vom putea munci din zori şi până seara. Poate fi mai mare fericire decât să poţi munci în lumea lui Dumnezeu şi să te minunezi cu ochiul şi simţirea vecinic tânără de lucrurile mânilor lui?

I. Agârbiceanu

El tăcu şi ridică un braţ uscat spre cerul instelat.

Era să izbucnesc din nou în râs, dar văzui strălucind stelele şi în genele lui.

— Vorbeşti deageaba, Ilarie. Scriptura are dreptate: toate lucrurile lumii sunt trecătoare. De altfel când o fi sfârşitul sistemului nostru solar? Peste milioane şi milioane de ani. Ce te frământi pentru închipuiri?

De altfel chiar dacă lumea ar fi neperitoare, după credinţa ta nu ai mai putea s'o vezi, odată ce ai murit. Duhul nu mai are ochi, nici urechi, nici simţuri. Nu mai are trup. Cu ce să vadă un răsărit de soare, sau cerul înstelat? Cu ce să cunoască mireasma florilor?

Nu se spune în Evanghelie că în cer „nici nu se vor însura nici nu se vor mărita, ci vor fi asemenea îngerilor lui Dumnezeu"! Văzut-ai vr'odată un înger cu coasa în spate?

Dacă o mai fi ceva după moarte, e sigur că va fi altă viaţă decât pe pământ. De-aceea, nu-ţi bate capul cu deşertăciuni: ori rămâne lumea ori piere, după ce ai murit tu, nu te mai poţi bucura de minunăţiile ei. Ajungi duh, ajungi, chiar după credinţa ta, asemenea îngerilor.

Ilarie se răsuci şi se ridică în genunchi.

— Cum? să nu mai văd, să nu mai aud, să nu mai simt? întrebă el speriat, cu glasul asprit.

Nu vorbi prostii, bădiţă Vasilie, că eşti om bătrân! Unde ar fi atunci fericirea cerească? Să nu mai vezi, să nu mai auzi, să nu mai sapi, să nu mai coseşti, să nu mai paşti vitele pe câmp? Ce ar mai rămânea din fericirea vecinică? Nu, eşti căzut în eresie, bădiţul meu. Noi vom avea la înviere toate simţurile de azi, dar ca în tinereţe, nesupuse boalei şi morţii de a doua. „Samănă-se întru stricăciune, scula-se-va întru nestricăciune", spune sfântul Pavel. De asta, nu mă doare pe mine capul. La înviere aşa vom fi. Dar spune cartea că atunci ceriul şi pământul vor pieri. Şi noi ce vom vedea şi ce vom auzi, ce vom lucra, dacă toate cele de azi nu vor mai fi?

Iată ce nu-mi intră nici în cap nici în inimă: pentru ce ar nimici Dumnezeu minunile Lui? Şi, dacă le nimiceşte, cum ne va mai da raiul drept moştenire? Iată ce nu pot crede! Iată eresia mea! S'a isprăvit, adause el trântindu-se iar pe spate, cu ochii la cerul instelat. Dacă n'ar fi boala, suferinţele şi moartea, lumea ar fi raiul. Şi nu cred ca Dumnezeu să o nimicească! Cine ştie ce înţeles au unele învăţături din scriptură! Dar adevărul ni-l spune inima".

Simţii în glasul lui o nebiruită sinceritate. Mă pătrunse şi mă uimi dragostea lui pentru lume şi viaţă. Pentru simţirea adâncă în care o învăluia... Şi în seara aceia mă simţeam şi eu îndemnat să cred în vecinicia lumii şi a vieţii.

I. AGARBICEANU

Desen de Nina Arbore

Cu cămilele*)

Pe o parte a şoselei, şi deacurmezişul ei, câteva zeci de cămile stau culcate cu picioarele strânse subt ele, cu gâturile întinse: păsări ciudate cu penele smulse. Toate rumegă calm şi regulat, parcă ar rumega timp. Buzele desgustător cartilaginoase se mişcă la dreapta şi la stânga cu regularitate de pendulă animală. Privirile stau fixe pe deasupra deşertului de parcă ele ar vedea pe deasupra întregii Sahare.

Şeile cămilelor sânt de stil: atârnă de o parte şi de alta ciucuri lungi, covoraşe mici, cureluşe cu zimţi şi cu bumbi de alamă; o artă încărcată şi primitivă demnă de toată atenţia. Fiecare şea are ceva deosebit, însă în acelaş gen; ca o colecţie de muzeu.

Abia ajunşi, sântem asaltaţi de arabii cu cămilele, ca o pradă. Parcă fiecare din noi ar fi un cadavru aruncat unui trib de antropofagi. Mi se vorbeşte în englezeşte, câteva cuvinte amestecate cu o arabă care-mi aduce aminte de ţigani. Arabul însă nu e numai arhitect de piramide, ci şi un mare fizionomist. A văzut că nu pricep nimic. Incepe pe nemţeşte, şi amestecă pentru o încercare câteva cuvinte franţuzeşti. Ne-a ghicit. Cuvintele se repetă fără legătură între ele şi repetat: Musiu, Musiu, moâ, moâ, chameaux, bons chameaux, jolis chameaux...

Unul mă trage de haină, altul de mânecă, altul se pune în faţa mea, uşă sculptată de altar, ca să nu mai pot face un pas decât peste cadavrul lui!

Rămân perplex şi imobil ca orice victimă în faţa unei forţe de neînvins. D. Raoul ţipă la ei ca un îmblânzitor de fiare care şi-a pierdut puţin prestigiul şi e în pericol; îi bruschează cu un curaj de european cuceritor, tabu. Dar arabii sunt hotărîţi la orice, numai să ne răpească... Sânt târît cu adevărat de trei arabi... piramidali, în faţa unei cămile. Unul din ei o ia de frâu, începe a o smuci şi a-i da cu piciorul. Cămila scoate un răget diform de animal preistoric. Sânt instalat în şea şi cămila începe să fie trasă de frâu, de gât, până ce se hotărăşte să se scoale.

Ridicatul cămilei pentru cel care-i călare, echivalează cu un cutremur japonez sau cu o ciocnire de trenuri. Brusc, cămila scoate de subt ea picioarele de dinainte până în genunchi. Sânt aruncat pe spate şi mă apuc pripit de oblâncul din faţă al şelei, salvator. Dar imediat cămila scoate, desfăşurând interminabilele picioare de dinapoi şi sânt repezit şi aruncat înainte cu nasul peste gât; oblâncul îmi intră în pântece şi parcă ameţesc. Manevra nu s'a terminat însă: cămila sare cu picioarele dinainte, din genunchi, pe copite şi iarăşi sunt ca apucat de piept şi isbit înapoi, până ce mă restabilesc în poziţie verticală. Incă o mişcare şi am „mal de mer". Cât n'aş da să mă văd jos, pe pământ!

Cei doi arabi care m'au adus pe sus la cămilă, încep să ceară bacşiş, monoton şi insistent: bacşiş, bacşiş, bacşiş... mă trag de picior, mă pişcă de pulpă, se uită crunt la mine, mă înjură desigur pe arăbeşte; cred că vor să mă mănânce. Unde-i d. Raoul? Unde m'a adus, cui m'a lăsat? Are răspunderea toată înaintea lui Dumnezeu. Dar d. Raoul nu-i nicăieri. Ba, intră pe uşa unei cafenele din faţă. Ne-a părăsit. Nu pot cere ajutorul nimănui. Toţi tovarăşii mei sânt asediaţi la fel. E un vacarm asurzitor în care predomină, ca o voce a piramidelor: bacşiş, bacşiş... Scot şi dau, ca să scap.

Mare greşală. Ca din pămînt au ieşit alţi doi arabi, cu acelaş refren: bacşiş, bacşiş... de data aceasta absolut nejustificat. Iar mă trag de picior. Mă cramponez de oblânc şi mă aplec de partea opusă ca să pot rezista. Iar mă înjură pe arăbeşte. Doamne! unde-i un soldat englez cu cravaşă? Aici e un masacru al europenilor. De data aceasta nu mai este vorba de mameluci, ci de noi, de europeni, de piei albe. Englejii pentru asta stau în Egipet. Cer protecţia lor. absentă tocmai când trebue. Sânt pentru ocupaţia engleză. Bine le face arabilor. Dar n'am timp pentru consideraţii diplomatice: „bacşiş, bacşiş". Incep să mă evadez şi bat cu călcâile în pântecele cămilei; curelele cu nasturi de alamă sună; mă încurc în franjurii cu ciucuri care spânzură în jos ca într'un laţ, şi nu mai pot nici să mişc din picioare. Mă uit alături: d. Aubanel e şi el asediat, dar e imperturbabil ca statuia lui Mistral pentru uzul oriental, şi suportă totul cu o demnitate aparentă, în adevăr aristocratică. Incep să-l respect şi să-l admir. Morrot latră înăbuşit ca un ventriloc la arabii dimprejur şi cu pana frâului loveşte în cei care se apropie de el. Din cauza asta a izbucnit acolo o mică revoltă. Arabii flutură mâneci largi, şi nu mai vorbesc nici englezeşte, nici franţuzeşte, ceeace înseamnă că au ajuns la instinctele pur arabe şi adânc omeneşti care nu se pot traduce în primul moment, ceeace înseamnă că-i grav. Peste a patra sau a cincea cămilă se aud ţipete de femeie, şi din când în când ca'n vaerul unui cataclism disting câte un „mon Dieu, mon Dieu!" spus cu exasperare nu numai ca o formulă de stil, ci ca o invocare adevărată.

Vecinul meu dela deal a pornit. Cămila a ieşit din rând şi s'a îndreptat dealungul şoselei. Arabul meu îndreaptă şi el prora navei mele animale în aceiaşi direcţie: spre Piramide sau, cum ar spune un egiptolog adevărat, spre primul meridian al pământului, cu o înclinaţie de 40 de grade pe direcţia N. S.

La primul pas al cămilei, am fost smucit din loc ca şi cum aş fi fost smuls, şi deplasat printr'o săritură în traectorie cu un metru înainte. M'am cramponat cu toate puterile de oblânc. Fiecare pas mă arunca înainte şi puţin lateral. Am impresia că sunt pe o barcă trasă de bolovani, — şi că eu eram agăţat sus şi mă ţineam de catarg. N'am crezut niciodată că o cămilă e atât de înaltă, că seamănă cu o girafă. Nu mă uitam în jos de frică, să nu ameţesc. Parcă eram suit pe o casă. Imi dădeam seamă că dacă voi cădea, este imposibil să mă mai scol.

Am uitat de Piramide, de Faraoni, de Sfinx, de 4000 ani înainte de Hristos, de Herodot, de toate. Mă interesa prezentul imediat, acel ceas cinci din 12 August 19... Nu mai aveam conştiinţă unde merg, parcă nu aş mai fi avut nici un ţel.

Cu încetul însă încep a mă deprinde cu ritmul acesta larg şi îmi armonizez clătinarea trupului meu cu paşii cămilei, făcând un fel de „tot" unitar şi cam „danse du ventre".

Şoseaua se isprăveşte în deşert: parcă ar intra sub nisip ca să apară cine ştie unde, în cealaltă parte a Africei, în Algeria.

Arabul se dă lângă mine, se uită în sus, cu capul strâmb, şi începe şi el: bacşiş, bacşiş, don moa bacşiş... Cerşetoria asta amestecată cu vorbe neînţelese pentru mine continuă nesfârşit. Incerc să mă uit în altă parte, la piramide, la deşert, la panorama oraşului, dar e imposibil. De îndată ce-l părăsesc din ochi, arabul mă trage de picior, ba, îmi dă şi câte un pumn în pulpă. Văzându-mă rezistent, arabul vrea să-şi câştige dreptul la bacşiş; trage cămila de frâu, scoate un fel de ţiuituri curioase, dă din mâni, şi cu atâtea

Demostene Botez

mijloace reuşeşte să pue cămila la trap. Cutremurul sismic creşte brusc în intensitate, sunt scuturat ca'n vârful unui pom pe o vreme de mare furtună; iar mă cramponez de oblânc, de data aceasta cu o hotărîre disperată. O cămilă la trap te clatină ca o clopotniţă care ar începe să danseze. Dacă aş fi în mijlocul deşertului, aş prefera să mor de sete decât să merg cu cămila la trap. Imi muşc limba, îmi sare falnicul meu casc colonial, mă tem să nu-mi pierd tot din buzunare, şi nu pot face nimic fiindcă nu pot lăsa din mâni oblâncul şelei. După un parcurs de vreo treizeci de metri, arabul opreşte, îmi surâde radios cu o sută de dinţi albi, şi mă întreabă victorios: „bon ? bon ? bien !...

Nu ştiu ce gest am făcut, dar arabul a încercat din nou să pornească la trap. Drept recompensă pentru acest zel sportiv, se apropie iarăşi de piciorul meu, cu mâna întinsă cerând bacşişul ca un drept acum cuvenit fără putinţă de refuz. Ţip la el pe franţuzeşte, pe româneşte, pe nemţeşte: „après, après"... Nimic. Arabul mă admonestează cu energie. Mă uit în jur. Sunt izolat. Scot cinci piaştri şi îi ofer cu gândul că am isprăvit. Altă eroare. Arabul continuă ca şi cum nimic nu s'ar fi întâmplat... Lupta aceasta în doi cu câte un piastru, cu câte cinci, smulşi cu teroare, a durat până ce ne-am întors!

Imi amintesc numai prin vis de Piramide, de umbra lor crescând peste spatele meu, de soarele care apune după piramida lui Menchera, de un arab care se agăţa pe blocuri în urma unei englezoiace care încerca, împinsă de jos, ascensiunea piramidei, din bloc în bloc, ca pe nişte trepte. Uşa de intrare era neagră şi scundă pe laturea de Răsărit şi omul care intra pe ea părea mic ca un fluturaş alb.

Cine vrea să aibă o satisfacţie deplină, poate să pue mâna pe un bloc de piatră şi să spue declamatoriu „acesta e pus aici de cinci mii de ani". Poate să se urce pe pietre ca pe un şantier, poate intra pe galerii şi tuneluri ca'n pivniţe, până în camera reginei sau a regelui. Tot ce a fost artă acolo e la muzeu unde se poate vedea mai comod, fără cămilă şi arab asasin.

De aproape, Piramidele par şi mai inutile. Masa lor colţuroasă şi sdrenţuită de vreme, te striveşte cu grandoarea ei, dar rămâne totuşi lipsită de interes. De altfel, cred că nimeni nu a vizitat toate trei piramidele. Cea a lui Cheops este cea mai aproape şi cea mai „colosală". Şi-apoi o piramidă e totdeauna o piramidă.

DEMOSTENE BOTEZ

*) Fragment din volumul „In căutarea mea", care s'a pus în vânzare.

MARIA KREUZ

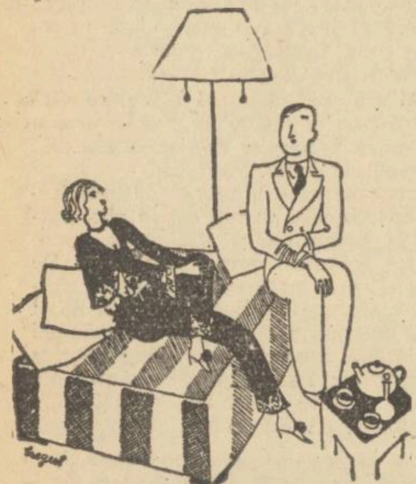
9 reţete de dragoste

Aceste nouă reţete cuprind absolut toţi bărbaţii — şi în primul rând pe acei, care vor protesta mai cu energie împotriva lor. Reuşita depinde numai de exactitatea tratării — de exactitatea diagnosticului. In definitiv, totul în viaţă nu se reduce decât la rutină. Am concentrat în aceste nouă reţete tipurile cele mai des întâlnite şi le punem la îndemâna femeilor, care stau dezorientate în faţa problemei „bărbatului".

Tânărul timid

Un caz relativ uşor. Il pofteşti la ceai. După ce ai îndepărtat din casă orice urmă de vieţuitoare (şi cânii deranjează câteodată) nimicind astfel eventualele motive de stângăcie, iei o doză moderată (da, tot mai e necesar) de lumină roşie, esenţă de aromat casa, ţigări fine, cât mai multe perini de mătase, liqueruri şi sandwichuri.

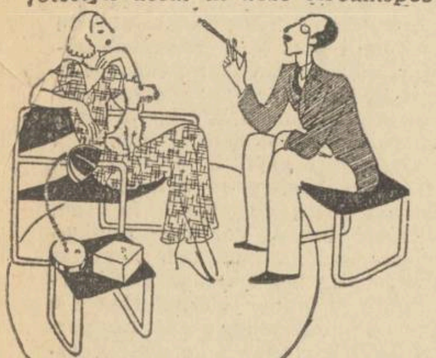
O pijama elegantă e absolut indispensabilă.

Să nu mimezi pe femeia sfinx, că dai greş. Poartă-te ca o camaradă (atunci prinde curaj). E recomandabil să-l laşi să vorbească el despre diversele lui succese în viaţă. Nu strică puţină literatură (cu un respectabil substrat erotic). Răsfoieşte revista Magazinul (pentrucă oferă admirabile nuduri). Stai cât mai aproape de el şi fii cât mai intimă. Să nu uiţi băuturile alcoolice; serveşte-le fără precupeţire. Dacă vrei să le amesteci cu puţină muzică, atunci succesul e pe deplin asigurat.

Bărbatul rutinat

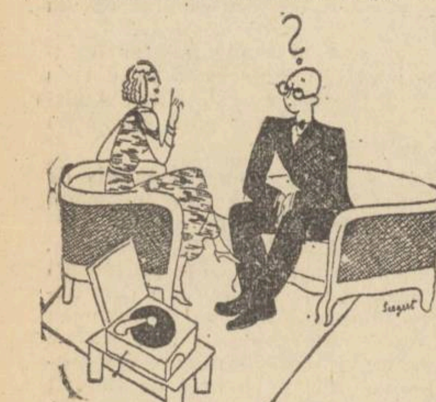
Acest caz e ceva mai dificil. Iei, ca să spunem astfel, o atitudine de ghiaţă. Victoriile uşoare nu-l interesează. Deaceia, îmbracă-te foarte pretenţios, frapant chiar şi fii cât mai provocătoare. Naivitatea să n'o foloseşti decât în doze circumspec-

te. Adoră orhideele, caii de curse, călăria şi automobilul d-tale (pe care, dacă împrejurările o cer, spune-i că l-ai vândut acum câtva timp). Arată-te pasionată după călătorii, pe care le preţuieşti mai mult decât orice pe lume. Dragostea? Ce vorbă o mai fi şi asta?...

Intelectualul

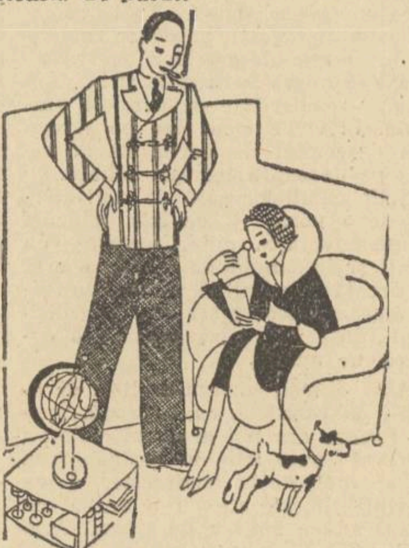
E un tip care vorbeşte cu predilecţie despre psihoanaliză. Lasă-l să vorbească şi, la pasajele pe cât

posibil mai potrivite, spune-i cu un aer tainic, îngrijorat: „Din pricina mea o să te distrugi!" Bine'nţeles că nu se va distruge, dar o să trezeşti în el interesul; o să te analizeze, şi în cele din urmă o să găsească, desigur, că i-ai fost predestinată. Fatalitatea! In majoritatea cazurilor, când femeia e destul de rafinată, rezultatul e uimitor.

Globetrotterul

Aruncă incidental, în timpul discuţiei, nume de localităţi ca: Assuan, Mallorca, Cap d'Antibes, Nizza, Madrid, etc., aşa după cum copiii aruncă pietricele într'un lac, ca să ţâşnească apa în sus; o să se regăsească imediat în elementul său. De bună seamă că aşa, pe neaşteptate, n'o să aibă fotografiile la el. Arată-te atunci inconsolabilă; te interesau atât de mult tavernele şi localurile de petrecere depe acele meleaguri. Intreabă-l dacă e posibil să-l vizitezi la hotel (căci n'are domiciliu stabil; ocupă temporar o garsonieră parfumată). Intâlnirea pe mâne. Poimâne pleacă. Ce păcat!

Omul de afaceri

Nu-i vorbi despre dragoste. Nu se pricepe în această materie, pe care de altminteri o consideră curată pierdere de timp. Chestiunile fără importanţă capitală cad pe plan secundar. Nu primează decât afacerile. Vorbeşte-i despre starea economică, despre bursă (dar numai atunci când ai aflat precis că a dat o lovitură) şi o să-ţi declare după câteva minute că eşti prima femeie inteligentă, care i-a fost dat să'ntâlnească în viaţa lui. Interesează-te tangenţial despre starea lui fizică. Ia bine seama ca menu-ul să fie copios, iar vinurile vechi. Intreabă-l cum se simte după masă şi dacă maşina e un Mercedes. O să te poftească să faci o plimbare cu automobilul lui. Dacă vrei să-l câştigi complet, răspunde-i la invitaţie cu exclamaţia: „Doamne, Dum-

nezeule, ce mult trebue să coste benzina şi pneurile astea". Te va iubi atunci peste orice limită.

Bărbatul angajat într'altă parte

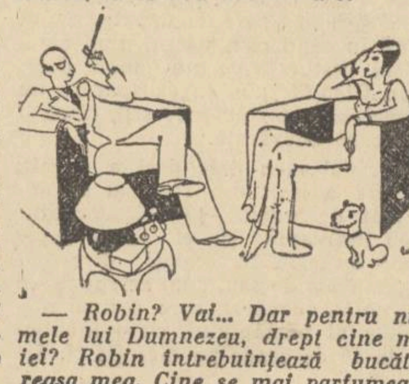
Unul dintre cele mai grele capitole îl constitue, fără îndoială, acela relativ la bărbatul care se simte angajat într'altă parte. Dar nici acest caz nu-i fără leac.

Lucrul de căpetenie e să lauzi femeia la care ţine; s'o ridici în slava cerului! Depune toată osteneala să-ţi câştigi prietenia ei şi subminează-i apoi, încet-încet, castelul fericirii, injectându-i morbul geloziei faţă de rivale inexistente, imaginare. Dacă se poate, îndreaptă-i atenţia asupra altor bărbaţi şi explică-i, aşa în treacăt, că el (adică acela pe care vrei să i-l răpeşti) nu corespunde şi nici nu va corespunde vreodată tipului pe care l-a visat ea. Femeia rămasă să consoleze bărbatul părăsit îşi primeşte cu certitudine recompensa sperată. In tot cazul, folosirea acestei reţete e o chestiune de deosebit gust.

Snobul

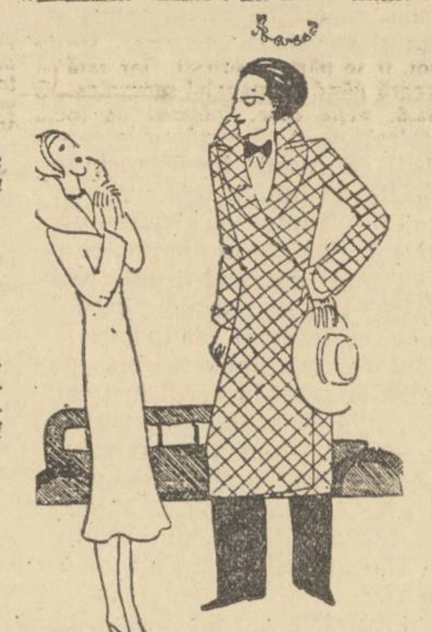
E unul dintre cele mai uşoare cazuri. Lasă-l să dea el tonul conversaţiei şi mărgineşte-te numai la critică, la critica nimicitoare.

— Robin? Vai... Dar pentru numele lui Dumnezeu, drept cine mă iei? Robin întrebuinţează bucătăreasa mea. Cine se mai parfumează cu Robin? Eu nu întrebuinţez decât Lefèbre. (Această marcă nici nu există, aşa că n'are de unde s'o cunoască — şi bine'nţeles că rămâne foarte jenat). Sau: Pe când mă aflam la Geneva am făcut cunoştinţa contelui Zdenko, da, secretarul conferinţei, vai ce băiat dulce e! Dar şi Duke of Jork e un om adorabil. In următoarele cinci minute, snobul e făcut marţ.

Actorul, starul de cinema, tenorul

Recomandabil e să-i poftiţi la o plimbare cu automobilul. (Dacă n'ai maşină proprie, împrumută-ţi una dela un garaj. Buickul are un efect irezistibil. Spune-i cu ochii înlăcri-

maţi ce bine a fost aseară, vorbeşte-i fără întrerupere numai despre el, şi totul va merge strună.

Dar! Există şi un dar... Până acum n'am vorbit decât despre modul cum „cucereşti" un bărbat. Şi aţi văzut că totul se reduce la mai nimic. Rămâne de văzut...

Cum scapi de un bărbat incomod

Cunoaştem şi pentru acest caz un mijloc eficace. Reţeta pe care o dăm are un efect miraculos pentru toate categoriile de bărbaţi. Nu da cu rouge şi nici nu te pudra. După o noapte petrecută în cea mai inimaginabilă delectare la „Zig-zag",

du-te la rendez-vous obosită, indispusă, îmbrăcată într'o rochie care nu te aranjează. E de preferat s'alegi o zi ploioasă. Locul de întâlnire ai grijă să fie mohorît şi neîncălzit. Acolo, spune-i că ai rămas singură, părăsită şi înşelată de toţi prietenii, în afară de el. Spune-i că e singurul om pe care-l iubeşti şi că nu-l vei părăsi niciodată. Intreabă-l: „Iubitul meu, spune-mi, unde o să fim de azi în trei ani?" Şi fii sigură că-şi va lua singur tălpăşiţa.

PRIMII PAŞI

Spovedanie

pentru Ion

Prieteni, în faţa sufletului gol
— Asemeni unei case părăsite —
Stau stepele-amintirii, mărginite
De necuprinsul vremii, ca de-un stol.

Mi-a fost viaţa, ca un drum uitat...
Singurătăţi de arşiţă şi moarte
Ducea cătând zădarnic, de departe
Fântânile odihnei, pe'nserat.

Alt drum iubirea n'a adus; ferite
Să le cuprindă într'un singur trup...
— Cum două râuri se unesc, sorbite
De-aceiaşi matcă, ce'mpreun'o rup —

Şi îngerii cei albi, ai fericirii
Ascunsu-s'au în norii deşi — de tuci
— Păreau că poartă sufletele firii
Invălmăşite chinuiri pe cruci —

S'a înfundat în apele stătute,
De morile tăcerii strânse'n scoc
Şi s'a purtat subt sălciile slute
Deşi părea că stă de veci pe loc.

Iar azi, când cerc să mă aşez trudit,
Pe prispele copilăriei mele,
Simt beznele uitării ce-au mâlit
Indepărtate licăriri de stele...

IVAN DIMITRIEVICI

Fatma din El-Roveit

Profesorului meu de românească, d-lui dr. I. M. Raşcu, prinos.

Ceaţa opacă trimeasă de apele mării, se lăsa legănată pe frunzele arse de soare ale curmalilor şi ale arborilor de cafea şi se prefăcea în picături tremurătoare de rouă. Tribul El-Roveit era tăcut. Se auzea numai ţipătul copiilor, cu feţe arse de zăpuşeală şi ochi negri, lucitori, amestecat cu răgetul dromaderilor. Un râu îşi rostogolea undele de cristal prin El-Ghor, rîpa, care este pentru Arabi adevăratul hotar al ţinuturilor Yemen şi Hadramaut. Zadu ben Hamed stă rezemat de trunchiul îmbrăcat în solzi al curmalului din faţa cortului său, privind pe Fatma— femeia lui — care cântă dintr'o derbuka [1] şi-i surâde. Dar el este trist şi surâsul Fatmei nu-l încântă şi cântecul melodios al derbukei parcă nu îl aude. Şi ea a observat melancolia lui Zadu şi a mers la el şi s'a rezemat de acelaş curmal. Omul tăcea. Atunci Fatma i-a vorbit încet, ca şi murmurul boarei, care adia.

— „Zadu, ce ai de eşti atât de mâhnit ? De ce ochii tăi nu strălucesc ca altădată, când Fatma ta îţi cântă din derbuka ? Te-a supărat ea cu ceva de nu îi mângâi părul ei negru, strălucitor, ca al celei mai frumoase flori din haremul emirului din Sanah ?"

— Fatma, tu eşti lumina ochilor mei ! Eşti mai frumoasă decât toţi crinii, pe care Yemenul îi ascunde în corturile lui şi vocea ta şi îndemânarea ta, când cânţi din derbuka sau când baţi daraua [2], nu o întrece nimeni... Sunt trist, Fatma, căci va trebui să plec cu ceilalţi să atacăm fundana [3] din munţii Gioglah.

— O ! Zadu. Temerea ta este zadarnică. Oare acum mergi pentru prima oară să ataci caravanele ?... Mergi şi adu Fatmei tale lucruri frumoase. Negustorii aceia trebuie să aibă şaluri moi de Angora şi pânză colorată şi brăţări. Ia cât vei putea de multe, Zadu, şi Fatma se va împodobi cu ele şi tu o vei dori mai mult şi carnea ei îţi va părea altfel decât până atunci.

— Caravana pe care voim s'o jefuim astăzi, duce cu ea comori nepreţuite. De aceea, Fatma, oamenii care o formează sunt mai mulţi decât oricând. Sunt soldaţi europeni dela Aden, care au cu ei arme secerătoare de vieţi. Acum văd, floarea mea, cât de rea este viaţa de sarrac [4].

Femeia şi-a lipit trupul ei subţire ca o liană, de el şi i-a mângâiat obrazul. Dar Zadu ben Hamed nu o îmbrăţişă şi nu-i mângâie părul. Poalele burnuzului [5] fâlfâiau în vânt şi umbra lor se juca pe pământ.

„Fatma, eu trebue să plec ! Adu-mi calul şi djeridurile [6]"

Soarele ardea de nesuferit. Femeia se întoarse. El i-a încolăcit talia subţire ca de liană, cu braţele lui vânjoase şi i-a sorbit buzele, apoi a plecat grăbit şi Fatma a cântat cântecul care îi plăcea lui Zadu şi cu ochii l-a petrecut, în zare, până când nu l-a mai văzut.

Ea a intrat în cort şi a mâncat împreună cu Myriem, fetiţa ei şi a lui Zadu. In urmă a mers la Ab-El-Rakman, bătrânul great [7] al tribului, care îşi are locuinţa într'o văgăună de piatră din malul lui El-Ghor şi i-a cerut să-i dea ierburi, ca să-l facă pe Zadu mai iubitor. Şi Fatma s'a reîntors la cortul ei cu luciri intense în ochi şi a început să danseze cu frenezie. „Zadu mă va iubi de-acuma mult. Mă va dori cum călătorul deşertului doreşte apa, după zile întregi de lipsă ! rostea ea. Şi într'una repeta vorbele vrăjitorului, care îi vesteau fericirea de mâne. Târziu, Fatma a eşit afară şi s'a căţărat pe tulpina înaltă a unui arbore de cafea şi a început să culeagă boabele verzui, gândind la lucrurile frumoase, pe care i le va aduce Zadu. Soarele se pregătea să apună în fundul mării Roşii. In zare ea a văzut ceata războinicilor apropiindu-se în fugă, spre corturi şi a uitat de cules şi a privit pâlcul care se mărea, căutând să-l zărească pe Zadu al ei. Oamenii au intrat pe la corturile lor, dar Zadu nu a venit. Atunci ea a coborît din pom şi a mers, intrigată, să afle ştiri despre bărbatul ei.

„Zadu este rănit, femee!" — i-a răspuns cineva.

„Nu ştiu unde o fi fugit".

In sufletul ei s'a lăsat atunci întristarea şi a plâns mult, dar asculta totuşi printre suspine, pe cel care îi spunea că în caravană erau soldaţi englezi cât trei triburi de-ale lor şi că Alah a fost milostiv şi a ajutat multora să scape cu viaţă. S'a înapoiat la cort şi în uşa lui plânge, aşteptând pe Zadu. Incepuse să se întunece. Printre curmalii înalţi şi drepţi ea a văzut calul lor venind în goană şi pe Zadu agăţat de grumazul lui. Burnuzul îi flutura în vânt şi el era nemişcat.

— Da, e rănit! gemu ea.

Şi alergă în cale-i. Se aruncă întocmai ca o leoaică înfuriată şi-i desfăcu mânile care erau încătuşate în jurul grumazului murg al calului. Dar trupul lui Zadu se prăvăli neînsufleţit la pământ şi Fatma începu să strige cu disperare şi să-şi smulgă părul ei negru strălucitor. Din corturi au venit mulţi să vadă de ce se vaetă Fatma, floarea veşnic proaspătă din Yemen. Şi l-au găsit pe Zadu ben Hamed întins la pământ, fără suflare şi s'au întristat de nenorocirea Fatmei.

*

E seară caldă şi parfumată. Cum este veşnic la El-Roveit. Fatma nu mai plânge. Priveşte doar, fix, la omul ei, pe care-l va înghiţi ouba [8], la Zadu, peste care se va aşterne pământ negru. Un ullemah [9] cu barbă încâlcită şi ochi mari, visători, îngână ceva. Acum bulgării de pământ încep să cadă peste giulgiul, care acoperă trupul bietului Zadu. Şi Fatma a rămas acolo, singură, până în zori.

*

Când soarele incendiază cu focul său de iad toată întinderea mării Roşii, înainte de a amurgi, Fatma cântă la mormântul lui Zadu ben Hamed, soţul ei iubit, din derbuka sau bate daira şi strigă din când în când, cuvinte neînţelese. Sunt din acelea, pe care bătrânul great i le-a spus — nu de mult — când a încredinţat-o că Zadu o va iubi, cum până atunci nu a mai iubit.

. . . .

Intr'o dimineaţă din acelea însorite, când înfloreau curmalii şi smochinii, localnicii din El Roveit au găsit pe Fatma cea nebună, zăcând fără viaţă pe mormântul lui Zadu, cu un pumnal împlântat până la prăsele în carnea ei albă, sub sânul stâng. Şi au îngropat-o lângă omul ei, ca să se regăsească şi să se iubească din nou.

A. C. APOSTOLESCU

[1] un fel de chitară.
[2] tamburină.
[3] adăpost de caravane.
[4] tâlhar.
[5] halat alb, cu glugă, îmbrăcăminte caracteristică a Arabilor.
[6] săgeţi ce se aruncă din fugă.
[7] vraciu
[8] mormânt.
[9] poet arab.

Vocaţia unui autor dramatic

Sem Benelli publică într'o revistă teatrală amintirile sale dela începutul carierei de autor dramatic. Autorul cunoscutelor drame poetice „Cena della Beffe" şi „Masca lui Brutus" scrie pagini emoţionante cu privire la trecerea sa dela poezie, în adolescenţă, la teatru.

„Mi se părea că toate trebuiau să treacă pe sub acel Arc de pe scenă (era primul spectacol la care asista) şi să fie înfăţişate astfel omenirii. Mai târziu m'am încredinţat că analiza sufletului omenesc s'a făcut întâi în teatru.

Pe atunci eram un tânăr trist, neliniştit, îndrăgostit de toate lucrurile, dar începeam a descoperi noui legi şi cauze ale durerii omeneşti. Am înţeles că pentru a scrie teatru trebue să ai o misiune: să fii, adică, apostol, creator, revoluţionar, om politic chiar. Teatrul este tribunalul cel mare; în el se dau sentinţele supreme; este marea orchestră a spiritului. Simţeam aceasta fără să-mi dau seama de ceeace mă exalta şi mă făcea să uit până şi dulcea şi buna poezie a mea, nestimatele acelea lucrate cu artă, dela cea mai neînsemnată până la cea mai măreaţă, aşa cum vedeam că fac giuvaergiii ce lucrează ca nişte albine în prisaca de case din jurul lui Ponte Vecchio.

Cu asemenea simţiri am privit un an de zile viaţa din preajma mea; şi am văzut, cu ochii mei înduioşaţi, o mamă, o femee pe care am cunoscut-o întâmplător, o mamă ce suferise mult şi mai suferea încă, şi pe care soarta o îndreptase, de pe o potecă minunată, printre lanuri şi vii, până într'o câmpie arsă de soare, fără umbră: şi m'am hotărât să fac primul pas, scriind drama ei. Am numit-o *Vocaţie*.

Aveam pe atunci un dascăl într'ale poeziei, un om ale cărui scrieri ar trebui să fie adunate, un critic adevărat, un ascet îndrăgostit de frumuseţe: G. S. Gargàno...

M'am dus într'o zi să-l aştept la ceasul când ieşea dela şcoală, ca să-l însoţesc până acasă şi să-i vorbesc despre noua mea pasiune. M'a ascultat cu bunăvoinţă, minunându-se de cele ce-i spuneam şi m'a întrerupt doar de câteva ori, cu glasul său armonios. I-am vorbit despre teatru; i-am vorbit despre ceeace nu puteam exprima şi care totuşi mă atrăgea şi mă ispitea. Pe urmă i-am spus că scrisesem o dramă şi că voiam să i-o citesc, să aflu părerea lui.

Nu s'a înspăimântat; dar mi-a răspuns îngrijorat:

— Vezi dumneata: eu nu mă pricep în teatru!...

Cuvintele acestea m'au minunat; nu mi se părea cu putinţă. Dar el a continuat, blând:

Am să te trimet la un adevărat maestru, puţin cunoscut, dar foarte priceput; încurajarea tinerilor este pasiunea lui...

Dar nici acest înţelept n'a voit să citească drama mea.

— Vrei să te prezint unei trupe? La teatrul Niccolini Italia Vitaliani. Dacă spui, mai ales, că drama dumitale are o femee în rolul principal...

Am trimes manuscrisul, cu o scrisoare a maestrului.

Peste câteva zile, artista îmi răspundea că pot să trec pe la teatru, să-mi vorbească...

Am fost primit apoi (eram mai mult mort decât viu!) în salonul femeii aceleia vestite pe atunci. Un salon modest, într'un apartament mobilat...

M'a privit lung, înainte de a-mi vorbi: mi se părea că avea o putere magnetică asupra mea. Şi o avea... Pe urmă îmi spuse:

— Atât de tânăr?

Şi zâmbi, senină ca o copilă... In clipa aceea am cuprins cu mintea o viaţă întreagă: am văzut tinereţea, din vârsta fragedă; în durerea resemnată am întrezărit inocenţa. Cerul nemărginit şi limpede îmi apărea ca după o furtună, după o năvală de nori plumburii.

— Atât de tânăr! — a repetat.

Era glasul unei surori mai mari, în care punea blândeţe, căldură şi armonie...

Nu puteam să vorbesc. Ea a continuat încet, încet, să mă liniştească şi să mă laude. Nicio vorbă obişnuită. Ceeace spunea era cântărit, înţelept, fermecător.

La urmă mi-a spus: — Şi de aceea sunt gata să reprezint drama d-tale!

N'am spus un cuvânt: o tainică forţă îmi luase graiul. Actriţa mă privea, fără a mai adăoga ceva, apoi se retrase, zâmbind, după o draperie.

Consacrarea se înfăptuise: am alergat spre uşă şi am ieşit. Am povestit criticului meu cum mi se deschisese caeriera de autor dramatic. I-am dat şi lui să citească piesa. Şi mi-a spus: — Lucrează, lucrează mereu! Artista aceasta este o magiciană. Să-i mulţumeşti!..Dar... rupe aceste pagini.

Şi aşa am făcut".

I. V.

ŞI IN ANUL 1933
CONSERVELE ŞI COMPOTURILE
Stirbey
SUNT CELE MAI BUNE

Premiul Nobel de literatură

Premiile Nobel

Ivan Bunin astăzi

Testamentul lui Alfred Nobel, savant, industriaș și filantrop suedez, mort în 1896, a produs odinioară o impresie profundă asupra lumii intelectuale din toate țările. Din veniturile unui capital de peste o sută de milioane de franci, urma să se institue în fiecare an cinci premii și anume: pentru chimie, fizică, medicină, literatură și pace.

Premiul pentru pace a fost în deosebi apreciat de opinia publică mondială, știindu-se că Alfred Nobel inventase dinamita!

Lumea intelectuală de pretutindeni își exprima însă teama că comitetul numit de Nobel pentru decernarea premiilor nu-și va putea păstra nepărtinirea cerută.

In parte, aceste temeri s'au dovedit întemeiate. Mai întâi, modul cum fusese alcătuit comitetul lăsa loc la îndoieli dela început: Academia suedeză și guvernul suedez, plus executorii testamentului Nobel, nu alcătuesc un juriu permanent în decursul vremurilor, chemat să judece meritele științifice, artistice și civile ale lumii întregi.

Acest juriu, după ce-și îndeplinea misiunea un an, urma să cunoască, să compare și să aprecieze, la justa lor valoare, meritele candidaților noui. Dar pentru așa ceva, ar trebui ca însuși comitetul să fie compus din autorități, talente și genii în toate domeniile corespunzătoare.

Premiile au fost date pentru întâia dată în 1901. De atunci, nedumerirea lumii avea uneori motive să crească.

Premiile pentru fizică s'au dat în 1901 următorilor savanți: Roentgen, Lorenz, Seemann, Becquerel și Curie; pentru chimie: van Hoff, Emil Fischer, Arrenius, Ramsay; medicină: Bering, Ross, Finsen, Pavlov.

Toate aceste nume celebre n'au stârnit vre-o contestație publică serioasă. Totuși, lumea întreagă era conștientă de faptul că mai existau și alți savanți tot atât de celebri, dar care n'au obținut premii de la Stockholm, deși au trăit și au strălucit decenii dearândul.

Decernările consecutive ale premiilor de pace păreau că compromit cu desăvârșire ideia lui Nobel. Timp de treizeci de ani acest premiu a fost dat în majoritate unor oameni al căror nume nu ne spune nimic, dar nici n'a spus vreodată.

Cine cunoștea sau cunoaște pe: Du-Commun, Hobbe, Maunet, Arnoldson, Asser, Fried? Apoi, acordarea aceluiași premiu lui Theodore Roosevelt, marele imperialist militant, sau lui Gustav Stressemann, fost la începutul războiului mondial cel mai aprig anexionist german?

Dar au fost și câteva excepții, când premiul păcii lua o destinație justă: de exemplu, Henry Dunant, fondatorul „Crucii Roșii", sau Fridtjof Nansen...

In ce privește premiul pentru literatură, el a fost obținut de scriitori cu adevărat mari: Anatole France, Maeterlinck, Kipling, Hauptmann, Sienckievicz, Bjoernson, Carducci, Mistral, Romain Rolland, Hamsun, Galsworthy, Thomas Mann, Bernard Shaw, Sinclair Lewis...

Dar abundența numelor pur scandinave sau decernarea premiului unora ca Spittler, Benavente, Jose Echegaray, Geise, Grazia Deledda, au provocat protestul categoric al lumii civilizate.

Foarte des premiul era dat unor scriitori bogați sau prea bătrâni, contrar instrucțiunilor lăsate de Nobel (unul dintre aceștia a avut tăria sufletească să renunțe la premiu). Bjoernson era în vârstă de 71 ani, Mistral 74, France 77, Geise 80, Carducci 81, Mommsen 85, în momentul încununării lor.

Din literatura rusă, cel dintâi a devenit laureat al lui Nobel — Ivan Alexeevici Bunin, autorul următoarelor capod'opere: „Domnul din San-Francisco", „Dragostea lui Mitia", „Satele", „Șesul sec", „Viața lui Arseniev" etc. Valoarea talentului său a fost subliniată de faptul că Suedia are astăzi un guvern social-democrat, iar până și editura sovietică i-a publicat unele opere.

Ivan Alexeevici Bunin

După ce Academia Suedeză, în ziua de 9 Noembrie, s'a pronunțat asupra alesului ei pentru premiul de literatură pe 1933, redacția lui „Svensca Dagblat", cel mai mare ziar din Stockholm, a chemat la telefon vila „Belvedere" din Grasse de la Riviera franceză, unde e stabilit de mai mulți ani Ivan Alexeevici Bunin. De atunci și până în ziua de astăzi, lucrurile au urmat cursul lor firesc: uimire, emoții, felicitări, cereri urgente din partea editurilor străine să li se acorde dreptul excluziv de a publica operele noului laureat, plecarea acestuia din urmă la Paris, sărbătoriri entuziaste, — și seria va continua până în ziua de 10 Decembrie, când Bunin va încasa la Stockholm premiul în valoare de 715.000 de franci. Presa a și comunicat faptul că între Bunin și Merejcovschi a intervenit de mult o înțelegere: cel care va obține premiul Nobel îl va împărți cu celălalt. Presa nu știe însă că această înțelegere privește orice premiu literar.

Intr'o scrisoare a lui Bunin, adresată în luna Iunie a. c. unui vechiu prieten, scriitor mare și acesta, laureatul de astăzi spunea că, în urma unei boli, ajunsese la disperare neavând nici mijloacele bănești necesare pentru restabilirea sănătății, și nici hrană zilnică. Adică, mai simplu, murea de foame!...

Vila „Belvedere" din Grasse e proprietatea lui Roucquier, primarul acestui orășel, care, firește, își privea chiriașul cu simpatie atât timp cât acesta îi plătea regulat chiria; dar, ca un bun proprietar, își controla foarte des casa și se arăta mereu binevoitor, deși în fond nu era așa.

Ne putem închipui acuma cât e de emoționat acest proprietar! Ziarele lumii întregi povestesc cât de amețit a rămas dirigintele poștei locale la torentul de telegrame, scrisori, chemări la telefon și colete sosite din toate părțile lumii... Și bogătașul locului, Monsieur Lentelme care „credita" vila „Belvedere" pentru sume mici? Și Monsieur Beaunain, mic depozitar de vinuri, care a încetat nu de mult să mai ia garanții pentru sticle de la un cumpărător atât de vechiu ca Bunin, — desigur că surâde acuma la gândul unei consonanțe între numele lui și al clientului!

Apoi delegațiile, corespondenții din toate țările sau numeroșii turiști curioși, întrebând într'una pe trecători unde se află vila celebrului refugiat... Cu câtă emoție, cu câtă grabă, a organizat Grasse banchetul acestui „cetățean de onoare"... O localitate liniștită, devenită centru al atențiunii mondiale, desigur că manifestă unele zvâcniri de viață agitată, demne de literatura unui Gogol sau a unui Caragiale!

*

Ivan Alexeevici Bunin s'a născut în 1870 în orașul Voronej, capitala provinciei cu același nume. Familia lui aparținea clasei nobile. Liceul l-a făcut în orașul de provincie Eleț. A început să scrie de tânăr. Primul volum de poezii l-a publicat în 1887 la Orel. Apoi, s'a distins prin scrieri de mare talent, unanim recunoscute.

Ca traducător, n'are egal în literatura rusă. „Hiawatha" de Longfellow va rămânea în literatura rusă ca o operă neîntrecută de interpretare artistică a unui poet străin. Traducătorul a fost răsplătit cu premiul Pușkin, acordat în 1909 de Academia rusă, care l-a ales apoi membru al ei pentru activitatea lui literară.

Bunin ocupă un loc deosebit între **scriitorii moderni ruși, neavând însă** nimic comun cu vre-un curent „decadent" sau „modernist".

In poezie, Bunin e cel mai credincios urmaș al tradiției lui Pușkin. Simplitatea și claritatea sunt primele calități ale versului său. Natura și frumusețea, cântate de dânsul, nu reprezintă un apanagiu aristocratic, ci marile isvoare deschise tuturor.

A călătorit foarte mult, și îmbrățișa orice cultură de pe glob, cu un profund sentiment de intimitate. Acest interes multilateral comunică scrierilor lui Bunin o bogăție de teme care lipsesc în puterea de creațiune a literaților, ocupați mai mult de propria lor lume interioară, și care nu caută înainte de toate — culorile și sunetele vii prin atingere cu realitatea.

Bunin e îndrăgostit de Natură, isvorul visurilor, al viziunilor și tainelor pe care le dăruește omenirii deprimate de prea multe cunoștinți și de prea multe lupte.

Zgomotul orașelor, „poezia" uzinelor, a tramvaielor și a electricității, rar antrenează atențiunea lui Bunin. El privește mai mult din provincie lumea îndepărtată și agitată. Aceasta reese mai ales din „Satele" și din „Șesul sec", volume de rară inspirație „țărănistă".

„Operele complecte" ale lui Bunin au eșit în 1915. Dar, după aceia începe adevărata desăvârșire a talentului său. Peripețiile pribegiei de la 1918 încoace au dat prilej creării câtorva capod'opere, dintre care și editura de stat dela Moscova a publicat în 1926 romanul „Dragostea lui Mitia", iar în 1927 — „Visurile lui Ciang".

Ivan Alexeevici Bunin în 1914

S'a ajuns în lumea literelor la un lucru notoriu, aproape banalizat, să se enumere următoarele scrieri de ale lui Bunin, ca cele mai „bune": „Domnul din San-Francisco", „Satele", „Șesul sec", „Dragostea lui Mitia" și mai ales vasta „Viața lui Arseniev", care a jucat un rol hotărîtor în premiarea lui recentă. In „Viața lui Arseniev" el își face aproape în întregime autobiografia.

Pe deasupra fabulei, acțiunii și manierei, din toate operele acestui scriitor se desprinde „atmosfera lui Bunin", adierea dinaintea Apusului de Soare.

In orice pasagiu simțim legătura scenariului spiritual cu obârșia lumii; glasurile trecutului șoptesc, sună și cântă tainele vieții. Legendele părinților și strămoșilor noștri îi impregnează poezia și proza... Subt influența ecourilor îndepărtate, lumea nemuritoare a lui Bunin este fermă, echilibrată și înfiorată, în fața fatalității...

*

Toate lucrurile și ideile sunt subordonate legilor neînduplecate ale îngropării și renașterii.

Dualismul zilei și nopții, bezna și lumina, binele și răul, bucuria și durerea, primăvara și toamna, iarna și vara, — a creiat, prin inspirația literară a acestui scriitor, o lume întreagă de epitete duble, cu atât mai ascuțite și mai bogate, cu cât ele redau mai puternic groaza sau măreția clipei.

Te poți ascunde în artele plastice și chiar pe scena teatrală; e însă cu neputință să te ascunzi în literatură.

Scrisul e o confesiune involuntară sau voluntară. Tolstoi și Turghenev, Pușchin și Dostoevschi, Flaubert și Maupassant și-au mărturisit deschis scopul scrisului lor.

Cu toată aversiunea pe care o nutrește pentru zarva publicității, Bunin s'a pronunțat și el asupra puterii minunate a artei:

„Arta este bucuria simțirii divinei frumuseți a sufletului uman. Ea e descoperită de puține genii".

„Ce încearcă oamenii când se supun influenței artei? — Farmecul științei și abilității umane? Dorința excitată a fericirii personale, care trăește mereu în noi și se manifestă foarte puternic sub impresia unui factor sensual, — muzică, versuri, amintiri de imagini, amintiri de mirosuri chiar?"

Nu găsim un răspuns precis. In domeniul acesta ghicim numai printr'o presimțire, printr'o emoție; inima domină, rațiunea tace, formulele lipsesc.

Cât de sărace și de limitate ne sunt cunoștințele!

Despre toate acestea, Bunin meditează totdeauna cu un calm în care nu e loc pentru speranțe.

Din primele pagini ale „Vieții lui Arseniev" se desprinde această întrebare fatală: „Ce știm noi în genere?..."

Enigmele nu se pot deslega. Ele nu se rezolvă prin experiențe, prin observațiuni și nici prin ciocnirea sau atingerea cu viața, ci prin profețiile lăsate nouă de trecutul infinit. Spiritul de pătrundere se transmite ca un dar ereditar — dela părinți la copii, și dela copii la nepoți. Creatorii inspirațiilor noastre, sfătuitorii noștri ascunși — sunt sufletele strămoșilor, ordinele străbunicilor, umbrele și glasurile vieților care au fost:

„Prea sărace sunt cunoștințele agonisite de noi în cursul vieții. Există o altă pătrundere, infinit mai bogată, cu care noi ne naștem".

Aci e adevărata putere, adevărata sensibilitate, elaborată de lanțul generațiilor. Eterne sunt numai visurile din trecut, numai sugestiile trecutului. Firul veacurilor e neîntrerupt și toată puterea noastră de creație nu e decât îndeplinirea unor ordine de demult.

„Melodia lui Bunin e însăși supunerea. In taina inspirației sale, Bunin stă înaintea noastră ca executorul sever al unor testamente antice, îmbogățit de ispite și de clare viziuni milenare", — spune P. Pilschi, unul dintre criticii cei mai competenți ai lui Bunin.

„Inainte, casi acum, se întindea imensitatea pământului, înfloreau și mureau câmpiile; pădurile „aurii, violete și stacojii" își retrăiau regulat moartea și reînvierea sub acompaniamentul hohotelor înfiorătoare ale bufniței. Lumea e clară și totuși plină de mister".

Adăugați la toate acestea concepții o limbă inimitabilă, unică în felul ei, și veți înțelege pentru ce Rusia literară îl privește pe Ivan Bunin ca pe desăvârșirea culturii sale milenare.

ALEXIS NOUR

IVAN BUNIN

Insolație

După cină, se urcară pe covertă, părăsind sala de mâncare plină de lumină și de căldură, și se opriră la balustradă.

Ea închise ochii, își apăsă dosul palmei pe obraz, râse simplu și delicios, — totul era delicios în această femee! — și zise:

— Sunt beată... și am înebunit complect. De unde ai răsărit? Acum trei ore nici nu bănuiam că exiști. Nu-mi dau seamă nici la ce stație te-ai urcat. La Samara? Dar e indiferent... Ești atât de simpatic! Acuma, spune-mi: am amețeli sau vaporul nostru dansează?

Inaintea lor era întuneric și sclipeau felinarele. Un vânt puternic îi lovea în față, iar luminile zburau undeva, în lături: vaporul trasa o curbă viguroasă, apropiindu-se de o mică platformă de pe cheiu, ca un adevărat crai manierat al Volgăi.

Locotenentul îi luă mâna și i-o duse la buze. Mâna, mică și puternică, era arsă proaspăt de soare, și inima lui amorți în fiorii fericirii la gândul că, desigur, tot trupul ei svelt e smolit sub această rochie ușoară de pânză, după o lună petrecută pe plajă, sub soarele de sud, pe nisipul arzător (îi spusese că se întoarce de la Anapa). El îi șopti:

— Debarcăm!...

— Unde? — întrebă ea, mirată.

— Pe cheiul ăsta.

— De ce?

Nu-i răspunse. Ea își lipi iarăși dosul mânii de obrazul înfierbântat.

— Ești un smintit!

— Ne dăm jos aci, — repetă el cu încăpățânare. — Te implor...

— Ah, fă ce vrei, — zise ea, întorcându-și fața.

Vaporul se lovi cu o pocnitură ușoară de cheiul luminat de felinare spălăcite, și ei erau gata să cadă, izbindu-se.

Deasupra lor zbură capătul otgonului: apoi vaporul sări puțin înapoi, stârni o clocotire zgomotoasă în apă, și podețul zăngănind fu aruncat pe debarcader... Locotenentul se grăbi după bagaje.

Peste un minut, ei trecură prin biroul somnoros, eșiră pe malul acoperit cu nisip, și, tăcuți, se urcară într'o trăsurică prăfuită.

Suișul spre oraș, între felinarele rare și strâmbe, praful unei șosele moi, li se păru nesfârșit. Dar iată că urcară dând de pavajul sgomotos... O piață, niște case, foișorul de foc... Era cald și se răspândeau în aer adierile de noapte ale unui oraș de provincie...

Birjarul se opri lângă un gang luminat, în fundul căruia se ridica o scară mare și veche de lemn. Un servitor bătrân, nebărbierit, într'o cămașă roză și 'n haină neagră, cu un aer nemulțumit, luă bagajele și porni înainte, șchiopătând.

Intrară într'o cameră mare, plină de zăduful unei zile cu soare puternic. Perdeluțele albe erau lăsate în jos, și două lumânări noi se aflau pe o poliță înaintea oglinzii.

Abia intrară și, după ce servitorul eși, el se aruncă pătimaș spre dânsa, și se sărutară cu atâta sălbăticie, încât mulți ani își reamintiră de momentul acela, pe care niciodată nu-l mai încercaseră în viață.

La ora zece dimineața, ziua abia începea pentru dânșii, însorită, arzătoare și fericită. Clopotele bisericilor sunau. Târgul din piața hanului vuia și le trimitea adieri de fân, de păcură și de toate mirezmele încâlcite ale unui orășel rusesc de provincie... Și atunci, femeia aceasta mică, plecă fără să-și fi spus numele; plecă, zicându-și în glumă „frumoasa necunoscută din poveste"...

Dormiră puțin, noaptea; dar, când ea eși de după paravanul de lângă pat, unde se spălase și se îmbrăcase în cinci minute, apăru tânără ca de șaptesprezece ani. Emoționată, jenată, confuză? — Nu, foarte puțin. Ca și înainte, era veselă, simplă, dar prudentă.

— Nu, nu, dragul meu, — îi răspunse ea, când el o rugă să-l lase să plece împreună cu dânsa; — nu, trebuie să rămâi până la vaporul următor. Dacă vom călători împreună, va pieri tot farmecul și... pot avea neplăceri. Pe cuvântul meu, nu sunt ceiace crezi. Niciodată, nimica asemănător nu mi s'a întâmplat și nici nu mi se va întâmpla. A fost o absență, o eclipsă a conștiinței... sau, mai exact, amândoi am fost loviți de un fel de insolație.

El primi oarecum ușor hotărârea ei, și, într'o dispoziție foarte fericită, o conduse până în port, — tocmai la plecarea vaporului.

O sărută față de lume, pe covertă, și abia avu timp să sară înapoi pe cheiu.

Tot așa de ușor, fără grijă, se întoarse la han. Aci însă, se schimbase ceva: camera i se păru cu totul alta fără dânsa. Deși era plină încă de prezența ei, era în acelaș timp — goală... Rămăsese acolo o urmă din aroma apei de Colonia; rămăsese și ceașca ei cu ceai pe tavă... Dar ea nu mai era... Inima i se strânse de-o duioșie atât de dureroasă, încât el se grăbi să aprindă o țigară, apoi, plesnind cu cravașa peste cizme, se plimbă de mai multe ori dintr'un colț într'altul al odăii...

— Ce aventură ciudată! — zise el tare, râzând și simțind cum îi năvălesc lacrimile în ochi:— „Pe cuvântul meu, nu sunt ceiace ți-ai închipuit!". Și a plecat!... Ce femeie absurdă!...

Paravanul era încă dat la o par**te; patul nestrâns. Simți că n'are** putere să se uite la pat. Trase paravanul la loc. Inchise fereastra ca să nu audă zgomotul pieții și scârțâitul roților; lăsă jos perdeluțele albe, umflate și se așeză pe canapea...

— Iată deci și sfârșitul acestei „aventuri de călătorie"!... Plecase, și acuma e departe; șade, desigur, în salonul alb de cristal sau pe covertă, uitându-se la râul imens sclipitor de soare, la plute, la limbile nisipoase și galbene de prin vaduri, la depărtările senine de apă și cer, la tot vastul infinit al Volgăi... Adio pentru totdeauna... Unde ne-am mai putea întâlni acuma?... Eu nu mă pot duce în orașul unde stă cu bărbatul ei, cu fetița de trei ani, cu familia.

Își închipui acel oraș misterios, se gândi că trăește acolo viața ei singuratică, aducându-și poate adeseori aminte de dânsul, retrăind întâlnirea lor atât de surprinzătoare și de scurtă... Gândul acesta îl copleși.

— Nu, nu se poate! Ar fi prea nebunesc.

Simți atâta durere, atâta zădărnicie a vieții fără de dânsa, încât fu cuprins de groază, de disperare.

— Drace! — strigă el sculându-se, începând să măsoare iarăși camera cu pași mari și căutând să nu se uite spre patul de după paravan. Ce-i cu mine? Ce are ea deosebit, și ce s'a întâmplat la urma urmei? Parc'am fost lovit de insolație!... Cum voi petrece eu fără dânsa o zi întreagă în această gaură provincială?...

O vedea încă lângă el; îi distingea mirosul pielei smolite de soare și al rochiei de pânză; simțea trupul ei tare; auzea sunetul viu, vesel și simplu al vocii... Retrăia plăcerile de curând gustate; toată bogăția de frumuseți a femeii reînvia pentru simțurile lui atât de încordate... Dar în acelaș timp răsărea în el și începea să-l domine un sentiment cu totul nou: ceva straniu și neînțeles, ceva ce i-a lipsit când au fost împreună, ceva ce nu și-a închipuit eri când a pus la cale această „aventură amuzantă"... și nu are nici cui să-i vorbească despre acest sentiment unic și neînțeles.

— Ce-am de făcut? Cum să-mi petrec această zi nesfârșită, cu aceste amintiri și cu acest chin de nepotolit, în acest oraș uitat de Dumnezeu, cocoțat deasupra sclipitoarei Volga.

...Trebue să scape de chin, să se ocupe de ceva, să se distreze, să meargă undeva... Hotărât, își luă chipiul și cravașa, trecu repede prin coridor, zăngănind din pinteni, coborî scara până la gang... Dar încotro?

O birjă stătea în stradă, lângă han; birjarul, tânăr, în caftan, fuma liniștit, așteptând clienții. Ofițerul îl privi uimit: cum se poate să stea atât de calm pe capră, și să fumeze nepăsător și fără grijă?

„Desigur că sunt singurul om din orașul acesta, atât de nefericit!" — se gândi el, luând-o spre târg.

Piața se golea. Nu-și dădu seamă de ce mergea la carele cu castraveți, cu oale și cu strachini. Iar femeile care stăteau jos, își lăudau marfa, se certau pentru a-l atrage să cumpere ceva, luau oale, le pocneau cu degetele ca să sune... Țăranii îl asurzeau, strigând: — „Castraveți, prima calitate!"...

Toate acestea erau atât de absurde încât el fugi din piață... Dar nimeri tocmai în catedrală, unde corul cânta tare, vesel și hotărât, cu conștiința împăcată a datoriei îndeplinite... Apoi se plimbă, făcând ocolul unui parc mic, ars și neîngrijit de pe deal, deasupra nemărginitei ape de culoarea oțelului. Epoleții și nasturii tunicii erau atât de încinse de căldură încât nu le putea atinge cu degetele. Chipiul era ud, fața îi ardea...

Intors la han, intră mai ușurat în sufrageria cea mare, goală și răcoroasă din parter, își scoase cu plăcere chipiul și se așeză la o măsuță de lângă fereastra deschisă, prin care pătrundea arșița. Ceru să-i aducă o ciorbă de raci la ghiață.

Bău câteva păhăruțe cu vodcă, mâncă niște castraveți murați, și se gândi că ar primi să moară chiar mâine, dacă printr'o minune oarecare ar putea s'o readucă aci, să petreacă cu dânsa încă o zi, chiar numai ziua de astăzi... Și toate acestea numai pentru ca să-i dovedească cât de mult o iubește.

Dar la ce bun să-i dovedească și s'o convingă, — el nu-și dădea seama. Știa numai că asta era mai important decât viața lui.

— Mi-am distrus nervii, — zise el, bând al cincilea păhăruț cu vodcă. Apoi bău și restul din garafă, în speranța că se va zăpăci și va găsi astfel scăpare din acest chin... Chinul îi creștea însă mereu...

Trimise ciorba înapoi, ceru o cafea neagră, fumă și medită — ce să facă, cum să scape de această dragoste năprasnică. Dar în acelaș timp simțea, că-i e cu neputință să scape. Se sculă repede, luă chipiul și cravașa, întrebă pe chelner unde e poșta, și, grăbit, se duse până acolo, repetând în minte fraza:

„De-aci înainte, până la mormânt poți dispune de viața mea"... Ajuns la casa cu ziduri vechi și groase, în care erau poșta și telegraful, se opri îngrozit, cu sufletul înghețat și cu respirația reținută: știa orașul unde locuia ea, știa că are bărbat și o fetiță de trei ani, dar nu-i cu**noștea numele!... De câteva ori o în**trebase și de fiecare dată ea râdea și-i spunea:

— La ce bun să știi cine sunt? Sunt Maria, o prințesă de dincolo de mări și țări... O frumoasă necunoscută, la urma urmei. Nu ți-e deajuns?

La colțul străzii lângă poștă, era vitrina unui fotograf. Se uită mult la portretul unui ofițer cu epoleții lați, cu ochii holbați, cu fruntea îngustă, dar cu niște favoriți bogați și cu pieptul plin de decorații... Cât de sălbatec, de absurd, de profan și de îngrozitor pare un astfel de spectacol de toate zilele, când inima ți-e uluită, lovită de-o prea mare dragoste, de prea multă fericire și nefericire! Da, inima lui fusese lovită de o puternică insolație; — acuma pricepea...

Se mai uită la o pereche de noi căsătoriți: un tânăr în redingotă și cu cravată albă, cu părul ca un arici, stând, de parcă înghițise o spadă, la braț cu o mireasă înfășurată într'un nour de cute albe. Își trecu privirea pe o fotografie de fată, nostimă și frumușică, cu șapcă de student pe o ureche...

Il cuprinse o ură puternică împotriva tuturor acestor necunoscuți, atât de indiferenți la suferința lui... Incepu să privească în lungul străzii, încordându-și gâtul.

— Unde să mă duc? Ce să fac?— îl năpădiră întrebările grele și de nerezolvat.

Strada era pustie. Casele erau toate la fel: cu două rânduri, albe, negustorești, cu grădini mari. Se părea că nici un suflet de om nu se află în ele. Praful alb și gros acoperea pavajul. Toate te orbeau, peste toate se revărsa un soare aprins și vesel, dar parcă lipsit de orice rost aci.

In fund, strada se ridica, se cocoța, se cocoșa, și se proptea în zarea curată, cenușie.

Era o priveliște care aducea aminte de Sevastopol, de Kerci, de Anapa...

Și locotenentul păși îndărât, cu capul în jos, cu ochii plini de lumină fierbinte, privindu-și țintă picioarele care se împleticeau, se încurcau în pinteni, se poticneau...

Se întoarse la han, sfârșit de puteri, cașicum ar fi făcut o cale de poștă, undeva în Turchestan, în Sahara.

Intră în camera cea mare și pustie. Aci totul fusese curățat, aranjat de servitori și toate urmele prezenței ei dispăruseră; numai o spelcă rămăsese uitată pe măsuța de noapte...

Își scoase tunica și se privi în oglindă: chipul lui era atât de banal: un chip de ofițer, ars de soare, cu mustața spălăcită, decolorată de soare, cu ochii albaștri așezați în albeața orbitelor care păreau și mai albe în mijlocul pielei smolite. Fața lui avea acuma o expresie crispată, de alienat. Și totuși, era ceva nespus de tineresc și adânc nefericit în această cămașă albă cu gulerul ei înalt scrobit!

Se întinse pe spate, în pat... Ferestrele erau deschise, perdeluțele lăsate, și o adiere ușoară le umfla din când în când, împingând în cameră arșița acoperișurilor și lumina cu desăvârșire pustiită, tăcută, a acestei lumi de pe Volga.

Stătea astfel, culcat, cu mânile vârâte sub ceafă, și privea țintă în spațiu, înaintea lui, pe deasupra cizmelor prăfuite. In creer îi răsărea tabloul nelămurit al sudului îndepărtat, cu soarele, cu marea de la Anapa, apoi se schița ceva parcă din basme: acel oraș, ce nu semăna cu altul, unde ea trebue să fi sosit acuma. Și în el se cocea gândul sinuciderii.

Inchise pleoapele, simțind cum curg de subt ele și se preling peste obrajii, lacrimi ascuțite, fierbinți,— și la urmă adormi...

Iar când deschise ochii, pe perdeluțe juca soarele de seară, în pete galbene-roșietice... Vântul se liniștise, dar în cameră era zăduf și totul uscat ca în cuptorul mașinii de gătit.

...Și ziua de eri, și dimineața de astăzi, și le amintea acuma, ca și cum fuseseră cu zece ani în urmă...

Se sculă și se spălă fără grabă, ridică perdelele, sună, ceru un samovar și socoteala. Bău încet un ceai cu lămâie. Apoi porunci să i se aducă o birjă, coborî scările și dete chelnerului cinci ruble bacșiș.

— Mi se pare, domnule căpitan, că noaptea trecută v'am adus aci tot eu!, — zise vesel birjarul, apucând hățurile.

Coborîră în port, în noaptea de vară, care se și întinsese ca un cort albăstriu deasupra Volgăi. Focuri numeroase se împrăștiau pe râu; luminile atârnau pe catargurile vaporului ce se apropia de cheiu.

— V'am adus la timp!, — zise birjarul cu o voce care pretindea bacșiș.

Locotenentul îi dădu și acestuia cinci ruble, luă biletul și trecu pe debarcader.

Ca și aseară, la fel se auzi o lovitură ușoară la acostare; apoi o ușoară amețeală se simți la atingerea cu coverta ce se clătină. Capătul otgonului sbură și apa clocoti zgomotos când vaporul se trase puțin înapoi... Și neobișnuit de plăcut i se păru furnicarul acesta de lume de pe vaporul luminat puternic și mirosind a bucătărie.

Peste un minut, totul porni contra curentului apei, pe unde plecase și ea...

Se stinse și cea din urmă scânteie a zilei în depărtări, oglindindu-se multicolor și visător în râu. Pluteau, și pluteau înapoi focurile împrăștiate în întuneric, tremurând pe alocuri ca niște ciupituri la suprafața Volgăi.

Locotenentul ședea pe covertă, **într'un fotoliu, simțindu-se îmbătrânit cu zece ani.**

Cronica pedagogică

Pedagogia contemporană

Excelenta lucrare a lui *August Messer—Pädagogik der Gegenwart*, apărută acum într'o a doua ediție revizuită și augmentată în editura *Kröner* (Leipzig) constitue un ghid limpede și competent prin toate problemele pedagogiei moderne. Titlul numai e, poate, puțin cam prea larg, pentrucă în realitate e vorba aici exclusiv de mișcarea pedagogică germană, dela școala herbartiană încoace. Apoi, o altă caracteristică a acestei lucrări, pedagogia speculativă, teoretică, deși tratată cu multă înțelegere, ocupă un plan secundar față de latura practică a pedagogiei: didactica, în primul, pe urmă: proiecte de reformă a sistemelor de învățământ și încercările de legiferare școlară în Germania republicană. Totuși teoria pedagogică rămâne temelia pe care construesc și propunerile de reformă și legislația școlară. Deaceea încercarea de a privi mișcarea pedagogică în toate aspectele ei e mai mult decât interesantă, pentrucă urmărești aici filiația practicei didactice și consecințele concrete ale speculației teoretice.

Să încercăm, deci, mai întâi a prezenta, urmându-l pe Messer, curentele contemporane mai însemnate pe planul teoretic.

Sfârșitul secolului trecut este dominat de herbartism, al cărui intelectualism este continuat acum de Ziller, Willmann și Rein, printr'un individualism aproape anarhic. Trecerea lui Paul Barth (cu lucrarea: Die elemente der Erziehungs u. Unterrichtslehre auf Grund der Psychologie und der Philosophie der Gegenwart — 1906) printre herbartieni pare puțin cam arbitrară.

Reacțiunea împotriva acestui exces individualist o face *pedagogia socială* al cărei creiator este *Paul Natorp* (conducător împreună cu *Hermann Cohen* al școalei neokantiene dela Marburg). Cultura fiind opera colectivității, individul, ca să și-o însușească, trebuie să se integreze societății. Educația se va ocupa deci de indivizi ca membri ai societății și nu ca celule izolate. Aceasta nu însemnează sacrificarea individualității, căci desfășurarea ei adevărată e posibilă, după Natorp, numai în cadrul social.

Merită să amintim aici că însemnătatea pedagogiei sociale a început să fie recunoscută și la noi în țară, prin creiarea pe lângă facultatea de litere și filozofie a unei conferințe speciale pentru această disciplină. Titularul conferinței este d. I. C. Petrescu, actualul secretar general al ministerului instrucțiunii.

O încercare de sinteză între cele două extreme reprezintă *pedagogia personalistă* a lui *Budde Kesler* și *Gaudig*, puternic influențați de filozoful *Eucken*. Viața spirituală este pentru Eucken independența de orice empirie, de colectivitate, bunăoară, căci realitatea ei este pe plan metafizic exclusiv. Individul participând la viața spirituală devine și el independent de constrângerile colectivității. Conținuturile vieții spirituale având, însă, caracter supra individual, îl prezervează pe individ de orice egoism.

In cadrul pedagogiei personaliste ar fi fost locul, desigur, să se trateze și sistemul lui *William Stern*, marele pedagog dela Hamburg, a cărui activitate științifică a fost întreruptă de superstiția rassistă a conducătorilor actuali ai Germaniei.

Pe planul metodic s'a ajuns mai greu la o conciliațiune, ca pe cel al orientării generale. Deoparte poziția sistematic-deductivă a adepților exclusivi ai speculației, dincolo procedeul empiric-inductiv. Școala herbartiană e sistematic deductivă, deducând, adică, sistemul pedagogic din ideia unui ideal educativ, întemeiat pe Logică și Estetică, cu colaborarea tuturor disciplinelor filozofice. Natorp aparține și el, pe plan metodic, aceluiaș curent ca și herbartienii, numai că el privește dela Etica întemeiată pe criterii sociale.

Metoda empiric-inductivă e reprezentată de *Paul Bergemann*, care vrea și el o Pedagogie socială (cum e și titlul operei sale principale apărută la 1900) dar pe temeiuri empirice și țintind la o pedagogie a culturii. Dar cel mai interesant și oarecum neașteptat apărător al metodei inductive este *Wilhelm Dilthey*, dela care, ca speculativ pur, era de prevăzut o preferință pentru deducție. In comunicările făcute în anul 1888 la Academia prusiană, el pune problema pur filozofic: este posibilă o știință pedagogică universal valabilă? Ținta educativă, răspunde Dilthey, nu se poate fixa cu valoare generalizatoare, căci condiționarea istorică a tendințelor pedagogice se opune. In schimb, cu ajutorul psihologiei se poate asigura un sistem de reguli și metode, generale acestea, utilizabile, deci, pentru înfăptuirea celor mai diverse idealuri. Idealul educativ, cu alte cuvinte, e relativ în timp ce metoda este sau trebue să fie permanentă.

Intre cei doi poli opuși din punct de vedere metodic se creiază, însă, și un drum de mijloc, sub influența fenomenologiei lui Husserl, a cărei transpunere în pedagogie a făcut-o *Ernst Krieck*.

Husserl pleacă dela realitatea concretă, individuală, dar vrea să străbată dincolo de ea prin faimosul Wesensschau, intuirea esenței. Prima parte a fenomenologiei ar fi, așa dar, un corespondent al metodei empiric-inductive, cea de a doua al poziției sistematic-deductive. Krieck se străduește a lămuri esența procesului educativ prin creiarea unei *științe pure a educației*, al cărei scop este să descopere ceiace e general omenesc, etern și necesar, deci legile și unitatea actului educativ. Krieck nu ignorează, însă, că obiectul educației îl constitue un subiect spiritual, de care trebue să se ție seama. Aici Messer subliniază pe drept cuvânt că în fixarea idealului educativ nu e deloc limpede cine e determinant: condiționarea istorică a realității concrete sau ceiace educația trebue să fie. Din nou vechea prăpastie între existențial și imperativ. Un merit incontestabil al fenomenologiei pedagogice rămâne că a încercat tratarea problemelor educative în cadrul filozofiei culturii.

Plecând de aici se elaborează un nou curent: *pedagogia valorii*, cu *Jonas Cohn, Messer Litt* și *Wagner*.

(Continuarea în No. viitor)

TH. LÖWENSTEIN

CITIȚI TOȚI AZI

în „LECTURA"

— FLOAREA LITERATURILOR STRAINE —

OCTAVIA

de

LOUIS DE ROBERT

Intre prietenie și dragoste. Romanul unei rivalități tragice.

N-rul mai cuprinde: „Pagina humorului", Jocuri ncrucișate".

Lei 4, Romanul complect.

La chioscari și librari.

A APARUT:

A DOUA VIAȚA A LUI ȘERBAN VARU

de LUCA GHEORGHIADE

SE GĂSEȘTE LA TOATE LIBRĂRIILE

EDITURA ALCALAY — PREȚUL 60 LEI

Cinematograful

Pledoarie pentru zece ani

Una din greșelile de care trebue să fugim este ceea ce se numește „confuzia punctelor de vedere". Un lucru are o valoare dintr'un anumit punct de vedere, și însuși cuvântul valoare nu are sens decât „înlăuntrul" unui anumit punct de vedere. A spune că un istoric este mare pentru că are talent la vioară sau că o femee e o amantă strălucită fiindcă știe să prepare ștrudel sunt exemple doar exagerate ale acelei confuzii a punctelor de vedere despre care vorbeam mai sus.

Am ținut să prevenim asupra tuturor acestora pentru a nu risca să fim înțeleși greșit atunci când vom spune, cât se poate de categoric, că „King Kong" este un film foarte reușit. Ințelepciunea constă în a căuta în fiecare lucru exact plăcerea pe care o poate da: felul de agrement, pe care genul, din care acel lucru face parte, este destinat să-l procure.

„King Kong" nu aparține categoriei de filme cărora să le pretindem frumuseți înalte și valori estetice subtile. El se adresează copilului de zece ani care se găsește ascuns în fiecare dintre noi. Acest copil de zece ani există; el este o realitate tot atât de respectabilă cât și oricare alta; o realitate sinceră, și — cine știe? — poate uneori folositoare...

N'are nici-o importanță verosimilitatea anecdotică într'un film fără altă ambiție decât să fie un basm vast pentru adulți în momente de destindere intelectuală. Toată valoarea trebue căutată în acel raport dimensional fantastic dintre Kong și oameni — disproporție metrică pe care o vedem plimbându-se de-alungul filmului și care excită în noi acea dulce aplecare către vis și către imposibil. Tot timpul suntem conștienți că scenele sunt trucate, dar ne place să asistăm la feluritele manifestări ale contrastului dintre pitic și uriaș, și, fără a crede, să facem, măcar puțin, ca și când am crede, ca și când am avea iarăși zece ani.

Afară de asta, trebue să recunoaștem că multe din vederi sunt real frumoase plasticește, și că toate capetele actorilor sunt bine alese. Există anumite peizagii de ceață și de lacuri gigantice în preajma pădurilor seculare, care sunt pline de farmec și de mister.

Insfârșit, semnalăm o idee cinematografică destul de nostimă. La începutul poveștii, când expediționarii sunt încă pe vaporul care îi va duce la insula necunoscută, managerul întreprinderii pune pe eroină să facă oarecari repetiții de foto — și fono-genie. Intre altele îi comandă să privească, senină, spre orizontul nemărginit pentru ca apoi, subit, să holbeze ochii și să scoată iscusite țipete de groază. Debutanta filmează cu o stângăcie abil realistă. Vine apoi momentul când gluma se îngroașă, și când domnișoara noastră este nevoită să țipe deabinele și să dea din mâni și din picioare, instalată fiind în laba uriașă a lui Kong.

Arta trucajului

Cititorul este poate curios să cunoască câteva amănunte de trucaj. Cred că nu e nevoie să spun că ascensiunea lui Kong pe un sgârie-nori, cu pași mari, fiecare cât un etaj de casă, este făcută pe un zid culcat orizontal și doar fotografiat așa fel în cât razele să cadă pe obiectiv ***aproape perpendicular.*** *Este un procedeu bine cunoscut, întrebuințat încă din epoca Rigadin-Max Linder. Dar lucrul într'adevăr senzațional e că acea falsă casă (de proporții pitice, pentru a permite să apară gigantică statura lui Kong), este în fond escaladată nu de un gigant, ci de un om de dimensiuni normale, îmbrăcat doar cu o piele de maimuță. In legătură cu aceasta îmi amintesc vorbele unora din spectatorii foarte intelectuali, care se plângeau că „prea era evident că maimuța nu era adevărată, ci era construită din carton-presat" Acești distinși cetățeni își închipuiau că gorila era, și în realitate, de dimensiunile unui imobil cu cinci etaje, și că era pusă în mișcare prin motoare diverse abil instalate la fiecare articulație, așa cum sunt unele manechine mișcătoare pe care le vedem prin vitrinele foarte „șic". Critica acestui spectator este un exemplu tipic de ceeace Anatole France numia „a trata necunoscutul în detalii".*

Așa dar persoana lui King Kong nu merită „ni cet excès d'honneur ni cette indignité". Nu este nici „papier-maché" dar nici acel monstru mecanic cu mii de pinioane și șuruburi pe care, cu naivitate, și-l închipuiau contemptorii mașinăriilor „inamice ale spiritului". Kong e un actor ca oricare altul, costumat cu pielea autentică a unei maimuțe. Trucajul constă nu în chestii de inginerie și de motoare, ci în meșteșuguri de fotografie și de iluzie vizuală.

Pentru a se pune, în laba, eroului corpul devenit minuscul al domnișoarei Fray Wray, aceasta din urmă a trebuit să fie filmată separat, în cămașe, și confortabil întinsă pe un fond negru; interpreta a primit ordinul de a țipa și de a se agita ca o posedată, sau — ca să cităm o expresie culeasă dintr'o sală cu jurați — ordinul de „a se zvârcoli dând din mâni și din picioare ca un adevărat șarpe".

Fiecare fotografie din acest episod — fotografie luată de depate pentru ca actrița să pară foarte mică — a fost apoi cu răbdare decupată și lipită pe fie care fotografie din filmul cellalt (reprezentând maimuța mărită). Adică, mai precis, fotografia micii actrițe, după ce a fost decupată, a mai fost tăiată în trei bucăți: cap, picioare și, ca să zicem așa ecuator. Capul a fost lipit la nordul labei lui Kong, picioarele la sudul acesteia, iar „zona toridă" aruncată la gunoi.

Scena cu avioanele a fost și mai complicată. S'a fotografiat întâi orizontul de acoperișuri de case, luat din vârful palatului Empire. Este filmul No. 1. Pe urmă s'au filmat avioane făcând evoluții aeriene. Este filmul No. 2. După aceea s'a făcut o copie (micșorată de zece ori) a cupolei palatului Empire, cupolă pe care a fost instalat omul-maimuță. In fața falșei cupole unde ședea Kong, s'a pus un ecran transparent, pe care, dindărăt, se proiecta filmul (deja luat) al aeroplanelor, iar în spatele lui Kong un alt ecran, de sticlă, pe care se proiecta filmul No. 1, cel cu orizontul din New-York. Astfel Kong juca între două ecrane pe care se proiectau două alte filme: sus aeroplane, jos acoperișuri. Iar aparatul de filmare, („camera"), fotografià, sincronizate: filmul No. 1 din nou, filmul No. 2 din nou, plus isprăvile inedite ale lui Kong pe cupolă.

Vreți să știți cum a fost plimbat uriașul nostru dealungul peisagiilor junglei? Foarte simplu: s'a fotografiat întâi, micșo- ***rată, pădurea virgină, apoi fil-*** *mul, încă nedevelopat, a fost proiectat pe un ecran transparent subt lumină roșă (care nu impresionează placa). Simultan, s'a filmat plimbarea lui Kong (cu lumină albastră) și s'a refilmat apoi tot ansamblul.*

Cât despre sunetele stranii pe care le scoteau monștrii preistorici în cursul polemicelor lor semi-box semi-jiujițiu, ele au fost obținute cu răgete de lei, plus chiote de gorilă, plus orgă (orgă veritabilă), dar, toate acestea înregistrate pe dos, fotografiate pe peliculă în sens invers, astfel că în loc de sunete ca să zicem așa „clamante", urechile domnului din sală percepeau sunete „aspirante" producând efecte muzicale bizare de clacsoane de dincolo de mormânt.

A nu se exagera

Din toate aceste explicații technice și estetice cetitorul a priceput că — din punctul acela special de vedere al basmului și al visului fantastic — King Kong este un lucru reușit.

De aci însă până la a spune— cum a făcut presa americană— că avem a face cu „a opta minune a lumei", că am atins astfel sumum-ul artei cinematografice, este o mare distanță.

Și-i curios cum americanii, care-s capabili, ca nici-un alt popor, să dea producții cinegrafice de o artă profundă și subțire, făcută numai din impalpabile nuanțe și din sobre schițări de atitudini, — pot scoate dintr'înșii asemenea naive opiniuni.

Critică cinematografică

Și asta m'a făcut să înțeleg dece d. Cantacuzino, în cronica sa dela Radio, a putut emite judecăți, poate puțin nedrepte, justificate însă de o legitimă agasare în fața entuziasmului delirant al presei americane. E bine să ne îngrijim din când în când de copilul de zece ani care, din fericire, mai locuește încă în sufletul nostru. Dar e mai puțin recomandabil să luăm acest mod de a vorbi ca o realitate directă și să ne apucăm, ca cetățenii U. S. A., să avem accese de copil de zece ani în carne și oase.

Profit de această ocaziune ca să semnalez pe d. Cantacuzino ca singurul adevărat critic de ecran, nepărtinitor și călăuzit de criteriul unic al bunului gust.

Acest gen al cronicei cinematografice l'am inaugurat, în mai multe reviste, cu începere din Aprilie 1925 — deci într'o vreme când el în Franța nici nu apăruse încă (Câteva luni mai târziu începeau notițele lui Arnoux din Nouvelles littéraires). De atunci și până azi am asistat cu tristețe la toate acele salate unde greșelile de sintaxă trăiesc într'o dulce armonie cu erorile de semantică și cu interesele comerciale ale caselor producătoare.

Pentru toate aceste motive satisfacția mea este mare de a vedea, prin d. Cantacuzino, că eforturile mele de a deștepta interesul publiciștilor asupra problemelor de estetică cinematografică n'au rămas totuși fără ecou.

D. I. SUCHIANU

Mărunte

● *Editura Naționala-Ciornei va pune în vânzare la începutul lunii Decembrie cor.:* TESTAMENTUL DOMNIȘOAREI BREBU, *roman de* Virgiliu Monda.

Roman de acțiune și iubire, desfășurat între colinele Brașovului și țărmurile feerice ale Bretaniei, cartea este așteptată cu nerăbdare.

Pentru tot ce privește redacția — a se adresa d-lui M. Sevastos numai Joi, Vineri și Sâmbătă 6—7.

Antologia Dragostei și a Femeii

● *In dragoste femeia se împrumută mai mult decât se dă.* (A. France).

● *Câte femei ne trebuie, pentru a prețui pe aceea pe care n'am avut-o?* (Barbey d'Aurevilly).

● *Bărbatul ajunge adesea la iubire prin dorință; femeia ajunge la dorință prin iubire.* (Dr. Roux).

● *Femeile nu pot să prețuiască un bărbat deștept, decât după ce s'au căsătorit cu unul prost.* (Saphir).

● *De fiecare seducător, s'ar putea număra câte zece femei care caută să fie seduse.* (Dr. Harlequin).

● *Femeile au nevoie de un sprijin și nimic nu le provoacă mai mult răceala, decât necesitatea de a-l acorda ele.* (D-na de Staël).

● *Femeia este în stare să inspire o mare operă, dar tot ea îi împiedică realizarea.* (O. Wilde).

● *Toate femeile, care au fete de măritat, s'au căsătorit la cincisprezece ani, aceasta este lege.* (G. de Porto-Riche).

● *Unele femei au inima ca și soba. Rece de obiceiu se fac foc numai când vrea cineva să se încălzească.* (Fr. Hebbel).

● *Femeia-i ca soarele: se oglindește în toate băltoacele.* (Panait Istrati).

● *Femeile numesc căință — amintirea amețitoare a greșalelor lor și adâncul regret de a nu le mai putea reîncepe.* (Beaumanoir).

● *Există un mijloc de a deveni și a rămânea multă vreme o femee la modă. Acest mijloc n'a dat greș nici odată,— este de a fi înțeleaptă cu o rea reputație.* (D-na de Girardin).

● *Ceiace cauzează adesea rezistența unei femei cinstite la al doilea amant — este puțina plăcere pe care i-a dat-o primul.* (J. Viard).

● *Toată activitatea socială și culturală a femeii moderne nu-i decât o imitație masculină.* (Jean Bart).

● *Femeia trăește cu desmierdări ca ciuperca din umiditate.* (Maxim Gorki).

● *Iubirea este a fi doi și a nu fi decât unul; un bărbat și o femeie care se contopesc într'un înger; este cerul.* (Victor Hugo).

● *Iubirea este aripa pe care Dumnezeu a dat-o sufletului pentru a se putea ridica până la dânsul.* (Michelangelo).

● *Dragostea este ca și credința în miracole: este o lucrare a imaginației pentru a excita inima și a paraliza rațiunea.* (George Sand).

● *A iubi însemnează a fi în situația de a savura plăcerea din perfecțiune.* (Leibnitz).

● *Cu dragostea este ca și cu focul: cu cât este mai ascunsă, cu atât se păstrează mai mult.* (A. Dupuy).

Alese și traduse de
AUREL GEORGE STINO

Femei în dragoste

roman de **D. H. LAWRENCE**

tradus de **Zaharia Stancu**

Traducerea românească a romanului lui *D. H. Lawrence „Amantul Doamnei Chatterley"* a stârnit anul trecut în presa românească, o ploaie de proteste. I se imputa acestui scriitor englez, ca pretutindeni unde nu fusese înțeles din primul moment, că e obscen, pornograf. Lecturile mai atente însă ale acelui adânc și desnădăjduitor de trist roman *Amantul Doamnei Chatterley*, au potolit atacurile. S'a văzut că D. H. Lawrence e un scriitor nou și mare, cu drumuri și concepții personale. Și D. H. Lawrence a început a fi privit ca un profet al unei noui religii, al unui nou umanism. Celelalte cărți ale sale sunt azi tot atât de citite, tot atât de comentate ca și *Amantul Doamnei Chatterley*. Ba, critica literară și chiar publicul cititor, pune multe din celelalte cărți ale lui D. H. Lawrence deasupra *Amantului Doamnei Chatterley*.

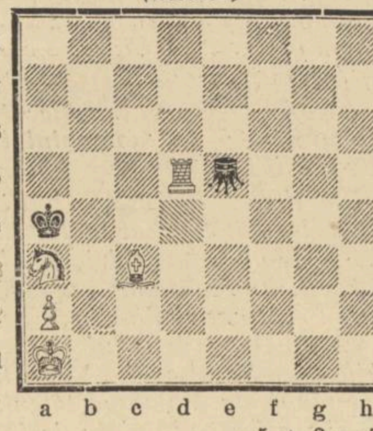
Acesta e și cazul romanului *FEMEI IN DRAGOSTE* în care dragostea și moartea, iubirea și ura, romantismul și sexualitatea sunt înfățișate lectorului cu o adâncă analiză psihologică și cu o rară frumusețe de stil.

Publicând acest roman, în traducerea d-lui Zaharia Stancu, editura „Universala" Alcalay aduce un folos netăgăduit cititorului român.

Cronica Șahului

PROBLEMA No. 662

de **Ing. G. Heskia, București.**
(inedită)

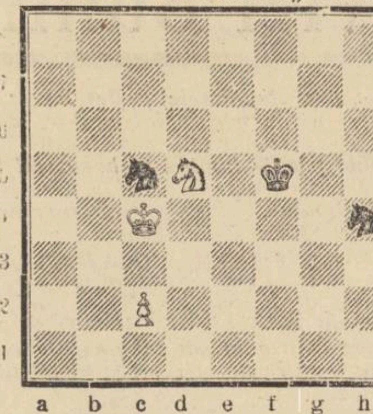
5 + 2 = 7

Mat ajutor invers în 4 mutări.

Lăcustă neagră la é5.

PROBLEMA No. 663

de **A. Gross-Hațeg, București.**
(inedită)
— *Dedicată d-lui Dinu Negreanu* —

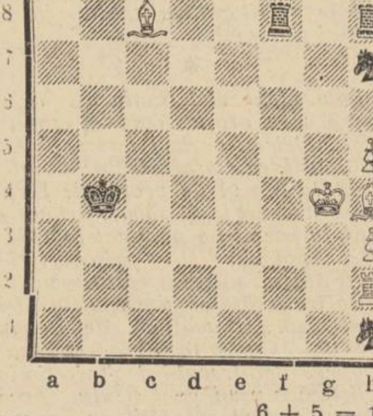

3 + 3 = 6

Mat ajutor invers în 3 mutări.

PROBLEMA No. 664

de **Dinu Negreanu, București**
(inedită)
— *Dedicată d-lui prof. L. Theodoriu* —

6 + 5 = 11

Mat maximal invers în 4 mutări.

★

Rectificare. In problema No. 661 a d-lui ing. Heskia, publicată în numărul nostru trecut, s'a strecurat o eroare: pe câmpul g6 nu se găsește nici o piesă.

PARTIDA No. 167

Jucată la Folkestone, în concursul de șah al popoarelor, în Iunie 1933.

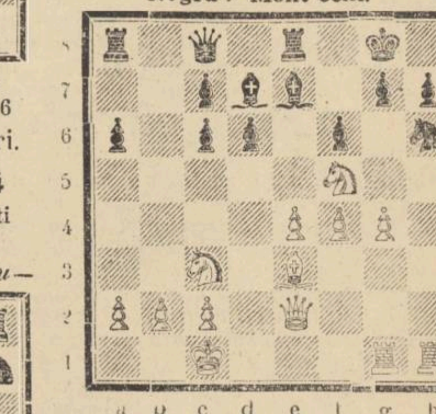
ALB : Thomas, *(Anglia).*
NEGRU : Monticelli, *(Italia).*

Partidă spaniolă

1. é2—é4, é7—é5; 2. Cg1—f3, Cb8—c6; 3. Nf1—b5, a7—a6; 4. Nb5—a4, d7—d6; 5. Nb5×c6+, b7×c6; 6. d2—d4, f7—f6; 7. Nc1—é3, alb vrea să facă rocada mare și această mutare este mai precisă decât Cc3, 7..., Cg8-é7; 8. Dd1—d2, Cé7—g6; 9. Cb1—c3, Nf8—é7; 10. h2—h4!, 0—0; 11. h4—h5, Cg6—h8; 12. 0—0—0, Ch8—f7; 13. Td1—g1, Nc8—d7; 14. g2—g4, é5×d4; 15. Cf3×d4, Cf7—é5; 16. Dd2—é2, Dd8—c8; negru joacă pentru câștigarea câmpului g4, ceeace nu-i aduce nici un avantaj. 17. Cd4—f5. Tf8—é8; 18. f2—f4. Cé5—f7; 19. h5—h6!, Cf7×h6; mai multă rezistență

Situația partidei după a 19-a mutare a negrului.

Negru : Monticelli.

Alb : Thomas.

ar fi oferit g×h6. 20. Cf5×g7!!, Rh8×g7; 21. Dé2—h2 Ch6—f7; 22. Dh2×h7+, Rg7—f8; 23. f4—f5, Né7—d8; 24. Dh7—g6!, regupare hotărîtoare. 24..., Rf8 é7; 22. Th1—h7, Té8—f8; 26. Né3—h6, cea mai bună mutare; 26..., Nd7—é8; 27. Dg6—g7 și negru abandonează.

O partidă într'un stil foarte frumos.

P. I. NEGREANU
S. THAU

Cronica socială

Şomaj

Cu începere dela 1 Octombrie, ajutoarele de şomaj pentru tineri în Germania s'au mai redus cu 5%.

Diferenţele încep să devină cu atât mai împovărătoare cu cât preţul alimentelor creşte.

Acum un an, un tânăr şomer primea 12 mărci pe săptămână, iar astăzi numai 8 mărci. Cei care locuiesc la părinţi primesc numai 3,90 mărci săptămânal. Nemulţumirile cresc.

Leul din Nürnberg

Nürnberg este un oraş provincial bavarez vestit prin rămăşiţele lui de arhitectură provincială şi prin fabricile de jucării.

Copiii Europei s'au jucat decenii întregi cu păpuşile, elefanţii şi ursuşorii confecţionaţi în melancolicul oraş.

Nürnberg a devenit în ultimii ani un centru al huliganismului. Se află acolo un dictator în ediţie de buzunar (numele lui e Streicher), care scoate o gazetă cu cele mai neruşinate aţâţări. Paginile acestui oficios hitlerist sunt pline de porcării erotice şi de năzdrăvănii superstiţioase. Aşa de pildă, Evreii ar fi prins o fată tânără nordică, au ucis-o şi din sângele ei au plămădit pască; servitoarele creştine însărcinate sunt fotografiate şi puse să dea declaraţii, că au fost violate de feciorii stăpânilor, etc.

La Nürnberg s'au întâmplat câteva din cele mai odioase persecuţii împotriva Evreilor.

Obişnuiţi să suporte nedreptatea, Evreii se răzbună cu... anecdote.

Iată ultima anecdotă din Nürnberg.

Un circ a sosit în oraş să dea reprezentaţii. Un leu a spart cuşca şi a fugit. Toate ziarele vorbesc de leul fugit din cuşcă, imposibil de găsit, atrăgând atenţia publicului, ca să se ferească.

Streicher porunceşte să se lipească pe zidurile oraşului următoarele:

„Cine va găsi leul, are ordin să-l împuşte imediat"!

Sami se întâlneşte cu Kalman în faţa afişului:

— O, vai, ce uşor ţi se poate întâmpla acum o nenorocire!

— Cum aşa? Ce, parcă, tu eşti leu?! spune Sami.

— Nu eşti leu, dar încearcă să dovedeşti asta!

Un cântec subversiv

Claire Waldoff, o populară şansonetistă din Berlin, a fost trimisă în lagărul de concentrare.

De ce?

Cineva a întrebat-o ce crede despre autorul incendierii Reichstagului, iar actriţa drept răspuns a fredonat un cântec favorit al ei:

— „Hermann *se numeşte iubitul meu"...*

După cum se ştie, Hermann *Göring a pus foc Reichstagului cu un pluton din trupele de asalt în care se afla şi Marinus van der Lubbe, lăsat la locul sinistrului cu cartea sa de membru al partidului comunist olandez din 1930, pentru a prezenta incendierea ca o conjuraţie a „marxismului internaţional" şi a justifica măsurile excepţionale. Aceste măsuri le-a ajutat să instaureze efectiv dictatura şi să câştige 47% din voturi la alegeri, ilegalizând social-democraţia şi comunismul.*

Muzica proletară

Revoluţia socială din Rusia a avut puternice ecouri în artă. Literatura, în primul rând, a rupt-o, după cât se pare, cu temele vechi, ce se repetau până la obsesie. Scriitorii ruşi au căutat mai întâi o actualizare a gândirii lor, în ritmul timpului şi în legătură cu cerinţele de azi ale omului.

Şi primul lor triumf îl găsim în poezia şi în proza sovietică, unde sunt desbătute, în lumina artei, frământările, bucuriile şi tristeţile lumii moderne.

Foarte interesante pentru muzicieni, sunt încercările de înnoire în domeniul muzicii.

Un călător, care este totodată şi un specialist, trecând prin Rusia îşi publică impresiile sale muzicale şi înseamnă acestea cu privire la muzica proletară:

„Cea mai originală şi mai interesantă încercare, cu rezultate vădite însă, este aceea de a înfăptui o adevărată muzică proletară, care să aibă drept temeiu ritmurile ce corespund elementelor neomeneşti, incorporând toate sgomotele maşinilor.

S'au construit instrumente care să reproducă ritmul maşinilor, al motoarelor, al curelelor de transmisiune, al sirenelor fabricilor, al străzilor aglomerate. Cu aceste instrumente s'au alcătuit orchestre ale sgomotelor, *în felul acelora imaginate de futuriştii italieni.*

Experienţa cea mai grandioasă a fost întreprinsă la Baku, mai de mult (prin Noembrie 1922). Au luat parte la ea, cu şueratul lor, întreaga flotă a Caspicei, toate sirenele fabricilor, două baterii de artilerie, un regiment de infanterie, mitraliere, hidroavioane, şi în sfârşit corul spectatorilor. Astfel s'a încercat cea dintâi înfăptuire a unei monumentale muzici a proletariatului".

A APĂRUT:
GERMANIA HITLERISTĂ
DOCUMENTE IDEI - OAMENI
DE PETRE PANDREA
EDITURA „ADEVERUL".
344 PAGINI, PRETUL 80 LEI

Cărţi şi reviste

Neue deutsche Blaetter, 15 Oct. 1933; I. Jahr, No. 2
Faust-Verlag, Prag, Wien, Zuerich, Paris, Amsterdam.

Scriitorii germani, care au preferat drumul spinos al pribegiei în locul cămăşii brune şi al fericirii celui de al Treilea Imperiu, au întemeiat — în centrele apusene, unde au găsit azil — diferite reviste cu conţinut literar şi politic, asupra cărora vom inzista în numerele viitoare ale „Adeverului Literar".

Revista „Neue deutsche Blätter" cu data de 15 Octombrie a. c., prezintă un material extrem de bogat şi de interesant.

Ilya Ehrenburg, causticul pamfletar şi romancier rus, cunoscut din recenziile apărute la această rubrică, deschide coloanele revistei cu un fulminant atac îndreptat contra lui Jules Romains, recent convertit la fascism.

Astăzi — spune Ehrenburg — Jules Romains vede salvarea în fascism, care va asigura „omului plin de virtuţi şi talent" posibilitatea de a crea. Comentarul îl furnizează ziarele. Ce soartă au împărtăşit Germanii, care au avut talent şi virtuţi — se întreabă Ehrenburg — şi dintre virtuţi în special una ce nu trebuie uitată: tăria de caracter? Unde sunt azi Einstein şi Thomas Mann, Klemperer şi Reinhardt, Gropius şi Pabst? „La locul lor?" Sau tocmai dincolo de graniţele ţării cucerite de fascişti?

Hermann Kesten publică sub titlul „Tod eines Liebespaares" (Moartea unei perechi îndrăgostite) un roman trepidant, condensat în cinci pagini de revistă.

Rudolf Wittenberg redă în nuvela „Drei Kreuze" (Trei Cruci) sfârşitul tragic a trei mineri surprinşi de incendiu într'o galerie subterană. E o ilustrare miniaturală a insignifianţei vieţilor muncitorimii, când e în joc salvgardarea averii patronale.

Iakob Wassermann, ilustrul biograf şi romancier, semnează un impresionant şi viguros fragment din romanul „Joseph Kerkhovens dritte Existenz", intitulat „Der sterbende Tribun" (Tribunul muribund).

Documente omeneşti din imperiul rassismului, învăluite în amărăciune şi satiră biciuitoare, conţin bucăţile: „Die Strasse" de Halm, „Abschied", „Wiedersehen auf einer blühenden Frühlingswiese" de Max Justus, şi „Marxismus eigener Prägung" de Eilers.

Hans Günther, în „These und Antithese" inaugurează o rubrică de discuţii principiale, la care vor avea cuvântul şi adversarii. Primul articol, intitulat: „Kritik und Gewalt" dă tonul metodei de luptă împotriva ideologiei fasciste. Autorul apelează printre altele, la completa ruptură cu idealismul şi folosirea acelei metode de gândire şi de luptă pe care a creat-o Marx în materialismul dialectic. Căci dialecticianul materialist combate ideile false — fie că apar sub vestmânt ştiinţific sau artistic — dar niciodată ca „valori proprii", ca „fenomene de sine stătătoare", ca domenii „independente" ale fenomenelor sociale. Pentru el, ideile sunt produse; părţi dintr'un întreg; forme de exprimare ale unui proces social: „supraconstrucţie". El le critică, în timp ce urmăreşte retrospectiv istoria lor de formaţiune, în timp ce desvăluie baza materială, temelia claselor. Ideologia fascistă trebue supusă aceleiaşi analize. Trebue demonstrat concret că: ideile fasciste sunt un produs tot atât de necesar al sfârşitului crizei capitaliste, ca însuşi fascismul. Aşa după cum regimul hitlerist a rezultat organic din formele dominaţiunii democratice, tot astfel au rătăcit necontenit şi ideile liberale, dela începutul epocei imperialiste până la actuala fază de decădere, pentru a se încorpora şi a degenera în cele din urmă în idei fasciste. Această fascizare a ideologiei burgheze ca proces istoric marchează linia de evoluţie. Demonstrarea concretă a efectelor ei distrugătoare în fiece domeniu luat în parte, asta şi numai asta poate fi problema unei critici de cultură antifasciste.

In privinţa literaturii fasciste nu se va „susţine" numai că e un „produs organic al capitalismului" ci se va demonstra acest lucru prin analiză şi prin urmărirea consecinţelor formale rezultate din „metoda creatoare" a scriitorilor fascişti. Literatura va fi criticată *„aparte"* şi totuşi ca parte integrată problemei sociale.

Numai astfel, critica va putea trece la practică, la acţiunea masselor. Puterile sociale reale, care din necesitate au dat naştere ideologiei fasciste, trebuesc descoperite. Abia atunci consecinţa finală va deveni neînlăturabilă: fără o luptă reală împotriva acelor forţe, orice luptă spirituală rămâne o luptă iluzorie.

Recenzii, glosse şi observaţii pe marginea cărţilor şi a revistelor încheie paginile acestei reviste, pe care o recomandăm călduros şi fără rezervă cetitorilor de limbă germană, dornici de lectură substanţială.

Ad. B.

Marcelle Tinayre:
La femme et son secret

Ed Ernest Flammarion

Fără îndoială că cele mai reuşite pagini din „La Femme et son secret" sunt cele pe care Marcelle Tinayre le consacră dragostei şi geloziei.

Autoarea explică foarte bine şi cu multă fineţe şi spirit dece cochetăria feminină în Occident e vestimentară, dece estetica feminină constă mai cu seamă în îmbrăcăminte.

Ea observă foarte just, contra psihanaliştilor, că instinctul dragostei se desparte repede de sexualitate şi că sublimarea altruismului sau a simţului romantic transformă pe Eros, făcându-l de nerecunoscut.

In sfârşit n'avem cuvinte de-a spune cu câtă subtilitate tratează Marcelle Tinayre chestiunea pudoarei şi a impudoarei la cele două sexe.

Nu lipseşte în adevăr decât jargonul pretenţios pentru a face din această operă un frumos tratat ştiinţific.

Un debut strălucit

E rar ca o primă operă literară şi mai ales când este un volum de essai-uri, să obţină un succes strălucit chiar de la apariţie. Acesta e cazul lui *Jean Grenier* care a atras atenţia tuturor literaţilor cu volumul său *„Les Iles"*.

Cartea conţine cinci *essai*-uri, în care autorul prezintă pe om în faţa animalului, a societăţii, a naturii, a morţii şi a absolutului. Concepute sub formă de poeme în proză, ele au trebuit să posede o mare maturitate de gândire şi multă adâncime în analiza psihologică pentru ca să cucerească în astfel de condiţii interesul cititorilor şi succesul în lumea literelor.

Nimeni, zice critica, de la Marcel Proust n'a notat cu atâta preciziune şi uşurinţă, în acelaş timp, stările de conştiinţă pe care le numeşte *„en demi teinte"*, acele stări care trec atât de iute în cât n'ai nici timp să le recunoşti. Are unele pagini de o densitate extraordinară şi un dar neobişnuit de a reda pateticul cu un accent pătrunzător şi într'un stil de o rară eleganţă.

Intre atâtea cărţi „scrise bine", *„Les Iles"* este o carte scrisă atât de bine, în cât se impune în potriva tuturor circumtanţelor dificile şi greu de învins, ce i se opun.

Un nou roman al lui J. B. Priestley

Romanul se intitulează: *„Un erou minunat"* şi conţine: o satiră plină de vervă a metodelor de publicitate şi a jurnalismului modern, iar alături povestea cam plicticoasă şi tărăgănată a unui mic funcţionar, *Charlie Habble,* dintr'un mic orăşel din Jorkshire. Printr'un noroc neaşteptat Charlie împiedică izbucnirea unei explozii dintr'o uzină şi scapă astfel de pieire întreg orăşelul Utterton. Un jurnalist din Londra se serveşte de acest prilej pentru a se pune în evidenţă şi a ajunge reporter de mâna'ntâi.

Sosirea la Londra a lui Charlie, ajuns la glorie fără voia lui, este de un humor irezistibil în toate peripeţiile sale: descinderea într'un palace, apariţia pe ecranul tuturor cinematografelor şi altele. Reîntors în oraşul său, el reintră în pielea sa de mic funcţionar şi peripeţiile vieţii sale ulterioare nu mai prezintă nici un interes. Povestirea lâncezeşte şi devine greu de urmărit.

Ceia ce reiese din acest nou roman al lui J. B. Priestley, este darul său incomparabil de povestitor. Ascensiunea sa literară a ajuns însă la un punct mort. O preînoire a talentului său apare ca o condiţie necesară succeselor viitoare.

Ştefan Ivanovici - Terenţiu
Boabe de piper, Epigrame şi epitafuri

Prin apariţia ei de gen facil, epigrama ispiteşte pe mulţi poeţi, dar tot atât de repede îi descurajează. Puţini rămân credincioşi genului, pentru că puţini reuşesc într'adevăr epigrama, această *„ironie în două sau patru rânduri, ironie care poate fi uşoară sau fină, iar dacă nu e nici una, nici alta, rămâne înţepătură, totuşi, dar... pentru autor".*

Astfel caracterizează însuşi d. Ştefan Ivanovici, vechiu epigramist, genul său preferat, şi e numai o cochetărie de autor, căci epigramele d-sale nu-şi întorc înţepătura asupra autorului, ci ating cu dibăcie ţinta propusă.

Iată una pe care i-a furnizat-o mediul tribunalelor, familiar autorului:

UNUI AJUTOR DE JUDECATOR

Când te declari incompetinte
In câte-o speţă, ne gândim
Că'n pricinile celelalte
Tu n'o declari, dar o simţim

Şi un epitaf pe mormântul unui medic:

Inconştientă este moartea
Şi lacomă de te'nfiori
Căci şi-a'nghiţit cu nepăsare
Pe cel mai bun din furnizori.

„Boabele de piper" ale d-lui Şt. Ivanovici-Terenţiu, mai mult sau mai puţin usturătoare pentru cei vizaţi, devin pentru cititorii nevizaţi sau nu destul de „fini" ca să se recunoască într'înşele, mici fructe savuroase.

G.

Aventură hitleristă

Ciuma brună în Germania (Broşură, preţul 5 lei).

Sub acest titlu, *Comitetul Naţional antifascist din România,* a scos o broşură cu fotografii şi text în limbile română, germană şi maghiară, arătând întinderea dezastrului şi a barbariei în Germania, de când Hitler & Co. s'a instalat la putere din ordinul şi cu ajutorul industriei grele pentru a o salva de la exproprierea revoluţionară care se apropia irezistibil.

Terorizarea muncitorimii şi diversiunea antisemită au fost cele două rezultate palpabile ale „dictaturii cafenii" în Germania. Incolo n'au putut să soluţioneze niciuna din gravele probleme ale timpului nostru.

Hitler a salvat momentan capitalismul din impas.

Capitaliştii din întreaga lume încearcă să imite şi să pună la cale o aventură á la Hitler în ţara lor de origină.

Muncitorimea şi categoriile sociale pauperizate de criză sunt acum avizate.

Din nefericire, o serie de tineri din mica burghezie nu-şi dau seama de adevăratele substraturi materiale ale mişcărilor hitleriste.

Ei îşi înhamă tinereţea lor la carul unor burghezi hrăpăreţi, dornici de a provoca noui războaie pentru a se îmbogăţi şi mai mult.

In loc să lupte pentru creiarea unei lumi noui, unde muncitorimea şi ţărănimea să fie apărate, iar munca lor să determine structura şi dreptatea unei societăţi mai bune, tineretul suflă oxigenul plămânilor săi unui organism economico-politic intrat în agonie.

Broşuri de propagandă şi luminare în genul *„Ciumei brune"* sunt binevenite. Răspândirea lor înseamnează o operă salutară de profilaxie socială.

Cronica literară

Gib I. Mihăescu, Femeia de ciocolată

Noua carte, de proporţii mai mici, pe care d. Gib Mihăescu o tipăreşte în colecţia *Rosidor* prezintă faţă de celelalte romane ale autorului o notă deosebită. Interesul aci nu stă în desfăşurarea acţiunii şi în exterioritatea oamenilor, nu e prin urmare de natură epică, ci în desvăluirea măsurată a motivelor acţiunilor. *Femeia de ciocolată* este o scriere analitică. Dar şi în analiză, autorul nu o ia pe drumul mare, drept, ci pe cărarea întortochiată şi pe alocuri întreruptă a insinuărilor şi umbrelor, încât impresia generală este de clar-obscur şi de oscilaţie, care pe un cititor nepregătit poate să-l irite, dar, printre problemele prozei, merită toată atenţia.

Subiectul este acesta. Negrişor iubeşte pe Leonora, „femeia de ciocolată", şi vede, pe drept cuvânt, un rival în Modreanu. Gelozia se obiectivează la început, sub obsesia hârâitului unui tăetor automat de lemne, în imagini de ucidere. Negrişor suprimă pe adversar pe cale onirică. Iată însă că Modreanu dispare într'o bună zi de-abinelea şi o crimă săvârşită în acele zile face să se creadă că a fost asasinat. Negrişor jubilează. Visul lui a pleznit într'o reprezentare reală. O nevoie de ispăşire îndeamnă pe Negrişor să mărturisească Leonorei că preexistenţa visului său ucigaş îi dă situaţia unui adevărat asasin. El vrea în acest chip să-şi obiectiveze dragostea, să arate măsura ei. După o scurtă bănuială, femeia ajunge la încheerea că omul este numai „nostim". Modreanu nu fusese mort. O clipă învingător, Negrişor se găseşte din nou în faţa unui adversar, care doboară cu jovialitatea. Temperamentul sumbru în sublimitatea lui, al lui Negrişor, închipue o dovadă de devotament excepţională: aruncarea peste fereastră de la etaj. Când, ameţit de privelişte şi de fixitatea gândului şi a pregustării efectului moral, alunecă de-abinelea în gol, se trezeşte reţinut de şnurul gros ce-i era legat de picior. Rezultatul e hilariant, pentrucă Eleonora crede că Negrişor, spre a da o reprezentaţie de curaj, îşi legase singur şnurul. In realitate i-l pusese pe nesimţite Modreanu. Când mai târziu Femeia de ciocolată, măritată acum cu Modreanu, află adevărul, Negrişor intră din nou în graţiile ei.

Forma exterioară a compunerii este dar a unei întreceri de autoritate asupra femeii între doi bărbaţi. Impresia însă e alta. Negrişor ne apare ca o fiinţă patologică, bântuită de coşmare, şi de idei fixe. Cartea în genere pluteşte în ceaţa originală a unui psihologism macabru. Totul apare răsfrânt într'o apă turbure şi tristă, încât contururile lucrurilor se pierd între realitate şi idealitate. Iar pe de-asupra domină ca un fond muzical sinistru hârâitul maşinei de tăiate lemne, prezentate de autor în linii monstruoase:

„Lucrul era interesant de văzut; însă ce nu putea suferi Negrişor, era ţipătul acela mecanic şi asurzitor pe care-l scotea tăetoarea, oridecâteori vre-un lemn era apropiat de cercul fatal. Mai ales îl necăjea până la furie, nesimţirea lemnelor, care erau duse rând pe rând la supliciu: în locul ţipătului lor îndreptăţit de victime, ţipa însuşi călăul"...

„Negrişor se scutură de groază, însă tocmai atunci motorul începu să păcănească din ce în ce mai rar, apoi când se potoli, roata se mai dădu peste cap de câteva ori, şi arătându-şi de-abia acuma dinţii lungi şi ascuţiţi ca ai mistreţului, rămase nemişcată, sinistră ca un rânjet imobil".

Găsim folositor să mai cităm din chiar miezul cărţii partea caracteristică a sinuciderii experimentale:

„Momentele acelea îi vin în minte lui Negrişor cu spaimă şi admiraţie. A izbutit să trăiască într'adevăr, ceiace obişnuia să trăiască atât de des în închipuire. A alunecat peste privaz şi deodată s'a oprit. O zmucitură straşnică şi s'a oprit. Şi nu cu un milimetru, doi, sau mai mulţi dincolo de punctul de cumpănă al corpului. Dimpotrivă, cu un decimetru, doi sau mai mulţi, poate chiar un metru. Atâta ştie, că privazul îi apăsa şi-i zdrobea genunchiul, cu toate că dedesubt; dar mijlocul se frânse şi capul şi trupul, cu braţele moi, atârnau în jos ca la un Crist despironit.

„Precis nu-şi aduce aminte nici el cum a mai fost; căci era complect stăpânit de ameţeală şi urechile îi vâjâiau. Totuşi a simţit când a fost brusc oprit din cădere şi atunci s'a deşteptat. Un picior i-era strâns într'un nod ţeapăn, iar de celălalt trăgea ţeapăn cineva...

„Când s'a pomenit înapoi, înăuntru, după ce camera s'a învârtit în juru-i de patru ori într'o parte şi de trei ori în cealaltă parte, s'a desmeticit deabinele. Glesna dreaptă i-era sugrumată de firetul de mătase al draperiei, roşu şi fluid şi gros cât o frânghie. Nodul era făcut meşteşugit ca pentru unul care vrea să se spânzure: cum se întindea puţin firetul, cum se strângea laţul. De celălalt picior îl traseră voiniceşte Modreanu şi Leonora, care, după ce-l readuseseră înăuntru, se tăvăleau de râs în jurul lui".

Femeia de ciocolată, prin excepţionalitatea cazului sufletesc şi poate chiar prin relativa ei bizarerie, este o carte deplin interesantă.

Geo Bogza. Poemul invectivă

Nu originalitatea cu orice preţ este definiţia acestui autor, cu toate că faptul de a-şi pune amprentele digitale în fruntea opului este nu lipsit de orice banalitate. D. Geo Bogza suferă de priapism. Ca şi *Jurnal de sex* această nouă culegere de „poezii" conţine chinul şi obsesia sexuală sub toate formele. Tot ce o imaginaţie bolnavă sau prefăcându-se bolnavă, şi prin aceasta cu adevărat bolnavă, poate născoci în legătură cu sexualitatea, aci este. Incest, sadism, viţii venerice, demenţe sexuale, aceste toate sunt tratate în cuvinte tari, care sunt, precum recunoaşte chiar autorul, specialitatea d-lui Geo Bogza.

Ce frumos era la piatra neamţ
Aierul tare ca vorbele într'un
poem de geo bogza

Să cităm ceva din fondul inspiraţiei ne este foarte greu într'o revistă care nu cultivă filistinismul, dar nici nu-şi propune să scrântească sufletele tinerilor.

Şi totuş nepotolitul la simţuri domn Geo Bogza nu e lipsit de însuşirea de a versifica, a cărei întindere însă, cu asemenea schimonosire nu se poate şti:

Corabia creia poemul din
viitoarea carte
Cu marinari-i nordici
îndrăgostiţi de aur
Cu căpitanu-i straşnic, un
căpitan centaur
Din fiecare pradă luând
principala parte.

Pe ochiul verde al mării sub
cerul ca o pleoapă
Pluteau împinşi de vânturi şi
uneori de vis
In orice parte a lumii un drum
avea deschis
Şi-l urmăreau cu prova,
rătăcitori pe apă.

După aprinderea sexuală mai puternică în autor e nevoia de farsă, căci nu altceva este aceasta:

Intr'una din nopţile mele am
făcut dragoste cu o servitoare....
Servitoare...
Scriu despre tine poemul acesta
Pentru a face să turbeze de
ciudă fetele burgheze
Să se scandalizeze părinţii lor
onorabili
Fiindcă deşi m'am culcat cu ele
de nenumărate ori
Nu vreau să le cânt
Şi mă... (urmează satisfacerea
unei necesităţi naturale) în
cutiile lor cu pudră
Şi în lingeria lor
In pianul lor
Şi în toate celelalte accesorii
care le formează frumuseţea.

Sfătuim pe fetele burgheze cu pian să nu primească pe d. Bogza în casă.

G. CALINESCU

Cronica mizantropului

Republica copiilor

Când un mare bărbat de stat european, al cărui patriotism şi a cărui pricepere nu pot fi puse o clipă la îndoială, a creat un partid militar şi a pus la temelia organizaţiei de partid pregătirea pre-politică şi pre-militară a copiilor, a făcut, fără să-şi dea seama poate, un act cu îndepărtate şi primejdioase consecinţe. Exemplul a fost pe dată imitat. Germania de azi se sprijină pe copii, este, s'ar putea spune, o republică de copii.

Vă închipuiţi se înseamnă aceasta, oricare v'ar fi convingerea politică? Inseamnează începutul unei epoci de groază şi de inchiziţie. Cine nu cunoaşte crunta seriozitate cu care un copil se joacă de-a omul mare? El are cruzimea mâţelor jucându-se cu şoarecii şi ferinitatea în genere a fiarelor tinere. Luaţi pe copil de la jocurile lui, inocente nu, dar transportate în gratuitate, de-a războiul, şi duceţi-l în plină stradă, îmbrăcat milităreşte. Invăţaţi-l să trăiască în tabără, să urle şi să chiue, să bată toba şi să tragă gloanţe, sau măcar să ţină puşca şi aţi născocit cea mai grozavă, deşi inocentă fiară. Copilul care doboară vrăbii cu praştia, e un bandit în espectativă. Pruncul militarizat e un embrion de condottiere. Copilul de azi nu are decât amintirea războiului, în care, cu imaginaţia lui de tânăr animal, vede numai partea eroică, laturea de luptă a speţei. Pentru el participarea la viaţa de tabără e o voluptate supremă şi primit de acuma la bucuriile marţiene pe care copiii de până ieri le gustau în simboluri şi sub formă de jucării, va deveni mâne un războinic. In deajuns sportul brutal îndepărta pe copil dela viaţa contemplativă şi-l făcea să admire cu toate gazetele brutele mahalalelor a căror fotografie este acceptată zilnic, acolo unde două şire anunţă apariţia unei cărţi. De acum, instigat şi pregătit, ne va ieşi cu puşca înainte, ne va alege guverne şi ne va apăsa în mânile lui inconştiente. Studenţimea noastră s'a crezut multă vreme datoare să ia parte la viaţa politică sub forma manifestaţiunilor naţionaliste. Erau gesturi de pură adeziune sufletească, ce ridicau tonul vieţii de student şi pregăteau pentru viaţa cetăţenească. Dar şi aşa, de multe ori, agitaţia aducea închiderea porţilor universităţii. De unde o stagnare a culturii, din nefericire evidentă. Mulţi studenţi trec azi de-a-dreptul în lupta politică, ducând o şcolaritate de formă. Dar ei sunt oricum majori, în drept după legi să fie cetăţeni, şi putem să ne închipuim că ar fi putut să rămână simpli indivizi cu facultate electoare. Dar încep să se frământe şi copiii. Problema e pusă în domeniul sentimentului şi copiii sunt atinşi. Sângele lor tânăr fierbe şi dacă cuiva i-o trăzni prin gând să-i cheme în fronturi, ca în Germania, vor veni. Atunci singura categorie de cetăţeni fericiţi vor fi... geamgiii.

ARISTARC

Cronica teatrală

„Impăratul"

M'am ferit întotdeauna de entuziasmele de prim moment, prin definiţie primejdioase prin tot ce pot avea de necontrolat şi strein de valoarea intrinsecă a obiectului lor. Pentru prima oară, însă,—eşind dela uluitorul spectacol pe care Iancovescu îl prezintă Bucureştilor în fiecare seară — mă simt violent tentat să mă las, fără obicinuitele drămuiri secătuitoare de emoţie, prada unei încântări şi unui elan în esenţa căruia recunosc, nu banala surpriză în faţa unui element nou, nu efect de vagi coincidenţe şi împletiri subiective sau alte pricini superficiale, ci fiorul cu totul special pe care ţi-l procură întâlnirea rară a unei realizări de sine aproape miraculoasă prin aceea că, în sfârşit, definitiv integrală.

Nu am precupeţit niciodată meritele lui Iancovescu de mare artist şi de mare personalitate. Să mă erte însă dacă afirm că pentru prima oară răspunde integral tuturor speranţelor şi tuturor aşteptărilor noastre, justificate şi născute, până acum, doar din străluciri parţiale, de mare valoare dar numai parţiale.

Pentru prima oară Iancovescu se realizează pe sine până la ultimele limite cu putinţă. „*Impăratul*", aşa cum este conceput, redat şi interpretat, reprezintă un tot prodigios: inteligenţă, sensibilitate, talent, geniu chiar. A întrebuinţa, fără sfială acest termen în cazul de faţă, înseamnă a-l spăla de toată sgura cu care-l acoperiseră prea desele întrebuinţări ale inenarabilului Mihalache Dragomirescu.

Spectacolul — dela care eşind, scriu aceste rânduri — depăşeşte cu mult tot ce s'a făcut până acum, în acest sens, atât la noi cât şi aiurea.

Mă gândesc la gestul acela elocvent şi emoţionant pe care Gaston Baty îl face de câte ori se află în faţa unei „*descoperiri*" uluitoare şi pe care nu s'ar lipsi să-l facă, mai îndreptăţit ca niciodată, dacă ar asista la acest spectacol ce ar cuceri, fără îndoială, tot Parisul.

In primul rând, ar impresiona silueta personală a *Impăratului*, reeditare mult mai fastuoasă — lăuntric fastuoasă — a acelui *Fantasio* al lui Musset. In personajul pe care îl însufleţeşte Iancovescu — şi care este însuş Iancovescu, aşa cum e el, pe stradă, la bursă, pe scenă şi poate chiar, aşa cum nu l-a văzut şi cunoscut încă nimeni: în orele lui de singurătate şi de reculegere — în acest personagiu se înfiripează, clocotesc şi se fărămiţează drame aparent mărunte, pe fond de nemărginiri, abia presimţite dar care, în anumite clipe, se conturează brusc şi patetic.

Treziri ce pedepsesc anesteziile şi elanurile, de o clipă mai înainte, cu ironii amare ce şerpuesc simbolic ca simbolice sfârcuri de bici, din vorbe în surâsuri şi din surâsuri în priviri şi în ondularea mânilor ce vorbesc un limbagiu uneori sguduitor...

Elanuri, reprimări, prăbuşiri, iar elanuri...

Şi suprema scăpare: omul făcut pentru altă existenţă decât aceea pe care o duce, se refugiază în ficţiune, în citadela cu pereţi inconsistenţi, dar mai tari decât orice cazemate, ai scenei. Refugiu ce este în acelaş timp o evaziune şi un prizonierat. Una din calităţile primordiale ale acestui spectacol, este şi aceea că ,deşi constituind un tot perfect îmbinat şi neputând fi considerat decât ca atare, acest tot poate suporta fără teamă orice aplecări, oricât de atente şi severe, asupra detaliilor din care este compus: faţete cu scăpărări multiple şi intense. A încerca să inventariezi, metodic şi plat, frumuseţile incomparabile, ne mai cunoscute până acum în Bucureşti, care constitue marea bucurie de a asista la aventura lăuntrică a *Impăratului*, ar însemna să nimiceşti însăş această bucurie. Nu prin aceea că ea nu ar rezista unui examen minuţios, ci pentru că s'ar consuma steril această bucurie înainte de a avea putinţa de a o reînoi. Căci merită să fie mereu reînoită şi îmi promit să mă reîntorc de nenumărate ori în sala care, prin proporţii, prin linii şi culori, este un adevărat „*écrin*" demn de a primi bijuteria de mare artă pe care o adăposteşte în acest moment.

I. IGIROŞIANU

A APARUT:

PLASTICA

DE H. BLAZIAN

130 CLIŞEE 150 LEI

Cronica gastronomică

Instantanee

La restaurant

Mitică, Gică, Georgică şi Costică şi-au dat întâlnire la Enescu, unde urmează să ia masa împreună.

Mitică şi Gică s'au întâlnit (pură întâmplare), în Piaţa Teatrului.

— Bună, Mitică!
— Bună, Gică!
— Unde-o fi Georgică?
— Nu ştiu, Mitică!
— Dar Costică?
— Ştiu eu, Georgică?
— Cât e ceasul, Mitică?
— Unu, Gică!
— La câte aveam întâlnire, Gică!
— Parcă la unu jumătate, Mitică.
— Apoi, decât să-i aşteptăm noi, mai bine ne aşteaptă ei, Gică!
— Că bine zici, Mitică!

Mitică şi Gică, intră la Dragomir, unde, după ce-au băut o ţuică, două, trei, patru, cinci, se ridică şi pornesc voioşi spre Enescu. Georgică şi Costică sunt şi ei cu ţuicile dinainte, vroind să înceapă masa înaintea lor. Salut, Mitică! Salut, Gică! Salut, Georgică! Salut, Costică!

— Chelner!
— Imediat, coane Mitică!
— Lista!

Chelnerul prezintă patru liste, pe care cei patru amici le examinează cu atenţiune. Chelnerul aşteaptă, amicii tac, Grigoraş cântă.

MITICA
Cheamă pe domnul Andrei!
GICA *(în acelaş timp).*
Cum se cheamă bucata pe care o cântă?
GEORGICA
S'auzi valsul lui Schumann!
COSTICA
După ce termină asta să-i spui că l'am rugat eu să cânte „Parlez-moi d'amour!"
MITICA *(chelnerului zăpăcit, gata să plece).*
Stai! Să-mi dai mai întâi o supă!
GICA
Şi mie un borş de perişoare, dar ca pentru mine!
GEORGICA
Şi mie un bulion cu ou, dar să fie proaspăt!
COSTICA *(chelnerului aiurit).*
Mie să-mi dai o tocană, dar să fie bună!
MITICA
Pâne!
GICA
Sare!
GEORGICA
Şervet!
COSTICA
Piper!
MITICA *(chelnerului gata să plece).*
Ştii ce? Nu-mi mai da supă. Dilată. (consultă lista). Ce să iau eu, domnule?
CHELNERUL
Să vă dau nişte raci buni!
MITICA
Nu, că prea e seci!
CHELNERUL
O burtă de crap?
MITICA
Nu, că mâncai ieri la prânz!
CHELNERUL
O marinată de nisetru?
MITICA
E grea!
GICA
Ascultă, mie să-mi prăjeşti pânea!
GEORGICA
Şi să ne dea şervete curate.
COSTICA
Şi să ne pue ghiaţă multă la baterie!
CHELNERUL *(pe care cinci mese îl cheamă impacient şi simultan).*
Atunci ce să vă servesc?
MITICA
Ştii ce? Să ne facă mai întâi douăzeci de mititei şi pe urmă om vedea noi.

La om

Adina, Titina, Gina şi Alina. Mitică, Gică, Georgică şi Costică.

Sărut mâna, sărut mâna, sărut mâna, sărut mâna!
ADINA *(către Mitică).*
Te-am văzut la „Dragonul roşu", la Vox!
MITICA
Eraţi şi dumneavoastră!
TITINA
Nu se mai poartă, dragă, s'a demodatără!
GINA
Stai, soro, că azi cântă Enescu!

Program grozav! (întoarce butonul aparatului de radio. Acordurile maestrului se încrucişează cu conversaţia care continuă, animată).
FECIORUL
Poftiţi la masă! (Conversaţia degenerează în vacarm din cauza subiectului: căderea guvernului. Violina de abia se mai aude).
ALINA
Lăsaţi discuţia, frate, că se răceşte omleta!

*

Acel care n'a fost iritat niciodată de astfel de scene şi mai ales dacă nu simte deasupra lor coborând apăsătoare umbra Balcanului, e cu insistenţă rugat să nu mai urmărească aceste cronici.

AL. O. TEODOREANU

I n s e m n ă r i

Calistrat Hogaş

In revista „Insemnări" din Dorohoi" găsim următoarele rânduri:

„CALISTRAT HOGAŞ, mort acum 16 ani, a avut ghinion în viaţă şi după moarte. Scriitor talentat, cu mare putere de evocare, Hogaş este acum un necunoscut. Cine îşi mai aduce aminte de el? Este autorul volumelor: „Prin munţii Neamţului" şi „Amintiri dintr'o călătorie". Prin claritatea gândirii şi naturaleţa frazei stă alături de Odobescu, Sadoveanu şi G. Ibrăileanu.

Ce ingraţi suntem cu înaintaşii noştri!..."

Ingraţi? Nu... Oameni.

Constructiv ?

In revista „Ulcica noastră", d. Al. Raicu, — vorbind de „Aventurile şahului" de d. M. Sadoveanu, — spune: „E o carte interesantă, dar nu constructivă".

Ce-ar fi vrut d. Raicu să construiască d. Sadoveanu într'o carte cu anecdote despre şah?

Un alt joc?

Cugetări

Revista „Hyperion" publică o serie de cugetări, extrase şi traduse de d. C. Argintaru.

Cităm:

„Mi se pare că fericirea pe pământ nu atârnă de noi.

Dragostea cere frământări la toate vârstele.

Orice om e osândit să se sfâşie singur. — Turghenev.

„Iubirea este secretul întregii vieţi. Cel ce iubeşte, c'a — în acelaşi timp — viaţă". — Buda.

„O femee frumoasă e frumoasă. O femee sinceră şi virtuoasă — e şi mai frumoasă". — Zschoke.

„O idee învinge dacă e susţinută de o femee". — Auerbach.

C. Kiriţescu în italieneşte

Revista şcolară din Craiova „Ion Maiorescu" scoate un frumos număr festiv, închinat centenarului Liceului.

In acest număr am găsit — printre alte lucruri bune — un articol despre d. C. Kiriţescu, tradus de curând în limba italiană.

Autorul articolului, d. I. Vintilă, îl prezintă pe d. Kiriţescu:

„Stăpânind cu precizie expresia graiului românesc, vizionar puternic al realităţii, înzestrat cu pătrunzător spirit de observaţie şi duios evocator al anilor trecuţi..."

Soluţie ?

Exasperat de corupţia din jurul, d. B. P. Virgiliu dă soluţia în „Curente şi Idei": să se distrugă cărţile pornografice.

„Arse pe rugul pieţei cele existente şi întronarea sentimentelor superioare în lucrările viitoare — spune d-sa — pentru a putea aduce un prinos de bucurie sufletelor chinuite, ce se sbat în mizerie sufletească şi pentru a încuraja bunul mers al societăţii."

Autorul citează drept cărţi pornografice volumele lui Lawrence.

Pornografia parcă nu-i o cauză, ci mai mult un efect.

In aceste condiţii, rugul cărţilor pornografice n'ar da nici un rezultat.

Cât priveşte cărţile designate incendierii — ar fi păcat. Ele conţin într'adevăr unele stupidităţi brutale ... dar focul e prea mult.

Pornografia se expulzează din literatură prin spiritul artistic şi moral al publicului...

... Nu prin măsuri poliţiste.

D. Ionel Teodoreanu despre femei

Interviewat de „Revista Scriitoarelor", d. Ionel Teodoreanu — venind vorba despre femei — a spus : „Literatura feminină a dat în Europa pe Selma Lagerlof, pe Nill D'off şi pe Clemence Deane, tânăra scriitoare engleză. Le apreciez fără nici-o rezervă, ca şi pe scriitorii bărbaţi, recunoscându-le pe deasupra, adică în afară de puterea arhitectonică — care pare că e un atribut al spontaneităţii virile — un simţ al nuanţei, care mă satisface profund."

Elevii despre scriitori

„Revista noastră", organul asociaţiei de lectură „P. S. Aurelian", a elevilor Şcoalei Comerciale superioare din Ploeşti, — ocupându-se de volumele recent apărute, — face recenzii elogioase d-lor M. Sadoveanu, Gala Galaction şi T. Arghezi.

Revista recomandă cu căldură elevilor „Aventurile şahului", „Clopotele din Mânăstirea Neamţu" şi „Tablete din Ţara de Kuty".

M. S.

Firmin Gemier

A murit fiul cârciumăresei, marele actor şi regisor Firmin Tonerre zis Gémier, omul de teatru care a făcut cele mai grele şi mai complexe explorări în meseria lui.

Dacă până la războiul mondial el

Firmin Gemier

a contribuit în cea mai mare măsură la lansarea unor autori ajunşi mai în urmă celebri şi a luptat pentru introducerea realismului în teatru, — după războ Gémier a părăsit vechile reţete şi formule, trecând la o serie de înfăptuiri noui, cu toată opunerea celor din jurul său.

Criticat aspru pentru cutezanţa lui în teatru, Gémier a continuat să sfărâme vechile bariere şi tradiţiile îmbâcsite, interpretând el însuşi rolurile principale în cele mai multe din piesele pe care le monta.

Spre sfârşitul vieţii, toate sforţările lui s'au concentrat în jurul ideii de solidaritate universală, de înfrăţire între popoare, creând Societatea Universală a teatrului.

Gémier moare în vârstă de 64 de ani, după o viaţă care nu i-a precupeţit nici decepţiile mărunte, nici satisfacţiile mari.

Vittorio Scialoja

Zilele acestea s'a stins la Roma, din pricina unei arterio-sclerose, eminentul jurist şi om de stat, Vittorio Scialoja, în vârstă de 77 ani.

Fiu al unui ilustru economist şi patriot napolitan, Vitorio Scialoja a dat de foarte tânăr dovada unei precocităţi covârşitoare; la 22 ani era profesor de drept roman la universitatea din Camerino; după puţin însă trece la Roma unde ani decenii dea rândul a exercitat o influenţă considerabilă asupra generaţiilor succesive de studenţi — şi se poate spune că toţi juriştii şi politicienii italieni de azi au fost elevii săi.

A fost pe rând ministru de justiţie, al propagandei învăţământului tehnic, şi afacerilor străine.

Din 1925 a prezidat delegaţia italiană de pe lângă societatea Naţiunilor — şi a fost primul delegat italian la Locarno.

Acest mare jurist a fost împotriva proectului de Anschluss stabilit de doctorul Curtius şi cancelarul Schober, când afacerea a ajuns în faţa Curţii dela Haga.

In prima parte a carierei sale, Vittorio Scialoja a contribuit prin numeroase opere şi articole de revistă la desvoltarea ştiinţelor juridice şi a publicat un Dicţionar practic de drept privat.

A fost preşedintele Academiei Lincei, al institutului internaţional pentru unificarea dreptului privat. Era doctor honoris causa *al universităţii din Paris şi membru de onoare a numeroase academii străine.*

Era un spirit neted, combativ, un om de stat de o elocinţă sobră şi de temut.

Vittorio Scialoja a fost unul dintre cei mai mari patrioţi italieni de la începutul veacului al XX-lea. Este de notat, că prin mama sa, o lyoneză era, ca şi Cavour, de ascendenţă franceză. Spirit universal, vioiu, nu a rămas indiferent în faţa niciuneia din problemele care, în vremea lui au pasionat umanitatea. In câteva cuvinte rezolva problemele cele mai obscure şi complexe.

A fost un credincios servitor al patriei sale şi numele lui Vittorio Scialoja va rămâne legat de istoria Italiei.

O nouă comedie a lui Pirandello

La San Remo se va pune în scenă, în curând, noua piesă a lui Luigi Pirandello. Maria Abba va avea rolul principal din Comedia „Când eşti cineva". De altfel ultima producţie a celebrului autor dramatic italian a văzut lumina rampei de astă toamnă, la teatrul Odeon din Buenos Ayres, cu prilejul vizitei în America a scriitorului. Reprezentaţia a avut acolo un succes neobişnuit.

O soluţie a lui Bernard Shaw

Intr'un cerc unde se discuta, printre problemele de politică internaţională, şi aceea a datoriilor de război, B. Shaw asculta liniştit, deoparte. Când i s'a cerut părerea, ilustrul comediograf care este de origină irlandeză, a răspuns numaidecât: „Dar Anglia are o soluţie foarte simplă ca să se achite de datoriile faţă de America: de ce nu-i oferă Irlanda?"

A APĂRUT

ALMANAHUL

ZIARELOR

ADEVERUL şi DIMINEAŢA

PE ANUL 1934

Cuprinzând pe lângă partea calendaristică, o trecere în revistă a tuturor evenimentelor mai importante din anul 1933. Deasemeni conţine un bogat şi variat material literar, artistic, ştiinţific, recreativ, informativ, cultural. **COLABOREAZĂ: H. Blazian, B. Brănişteanu, Scarlat Callimachi P. Daniel, V. Demetrius, Const. Graur, M. Grigorescu, G. Ibrăileanu, I. St. Ioachimescu, Barbu Lăzăreanu, Veturia Mileva Marcovici Apriliana Medianu, Alex. F. Mihail, Corneliu Moldovanu, A. Munte, L. P. Nasta, G. Niculescu-Basu, I. Pillat, N. Pora, Scrutator, L. Sebastian, Ing. I. Şerban, Sixtina, Sym, I. X. Uranus, Vero, V. Voiculescu, dr. Ygrec**

O copertă şi numeroase planşe în colori, după tablouri semnate de B'Arg, Th Pallady, Enea, Sterian, Feodoroff. Câteva sute de ilustraţiuni şi un reportaj fotografic al d-lui I. Berman

Almanahul ziarelor „Adevărul" şi „Dimineaţa" este astfel lectura cea mai agreabilă pentru familii

DE VÂNZARE LA TOŢI LIBRARII ŞI CHIOŞCARI DE ZIARE

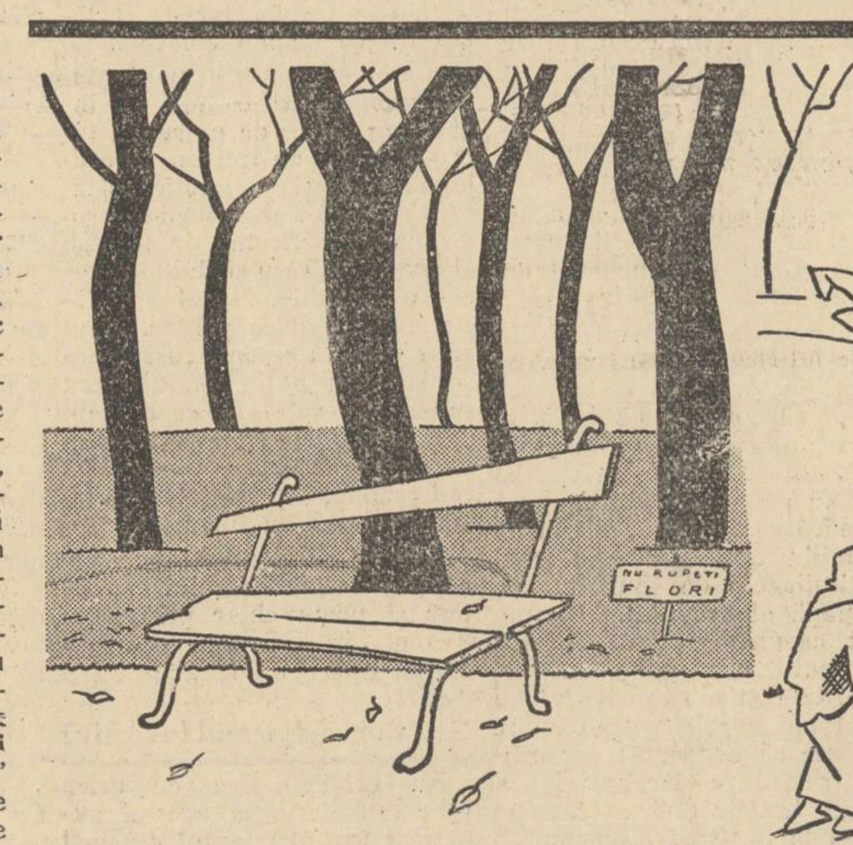
Un volum de peste 300 pagini costă numai 30 LEI

VIAŢA ROMÂNEASCĂ

Apare de două ori pe lună şi costă *10 lei exemplarul*

Numărul 11 bis din 30 Noembrie A APARUT

Şi se află la toate chioşcurile şi librăriile

Actuala Casă a scriitorilor, de pe locul Primăriei

Alegeri...

Cum l-a văzut d. Mussolini pe Napoleon

Adevĕrul Literar și Artistic

ANUL XII — SERIA II-a Nr 679
DUMINICĂ 10 DECEMBRIE 1933

FONDATOR { AL. V. BELDIMAN 1888—1897 / CONST. MILLE 1897—1920 }

FONDAT IN 1893

5 LEI EXEMPLARUL IN ȚARA
10 LEI EXEMPL. IN STRAINATATE

Ziarul ADEVERUL Abon. dv. expiră
Onor. Biblioteca Palatul Cult. Of.
1—51

Ștefan George

de IZABELA SADOVEANU

In luna August, din anul în curs, s'a sărbătorit în Germania șaizeci și cinci de ani ai lui *Stefan George*, privit ca cel mai mare poet după Goethe.

Acum ne vine știrea morții lui.

In 1892 au apărut „Die Blätter für die Kunst" și, odată cu apariția acestei foi, s'a creiat o mișcare literară dintre cele mai originale și mai ciudate.

„Foaia pentru Artă" se adresa numai unui cerc restrâns de invitați aleși. Opera de artă, ca însăși, în concepția ei arhitectonică, trebuia să constituie nu un succes individual, izolat, ci un succes în dependință de comunitatea colaboratorilor, care participau la publicația revistei fără să-și dea numele. Artiștii nu se adresau masselor pentru că erau convinși că încă n'a sosit ceasul când „cuvântul de noblețe pasionată, sau chiar „pur și simplu cuvântul rațiunii", ar putea fi înțeles și primit de „Neo-Europeni", „pradă crimelor". Se instituia un cult și se ridica un templu, în care se urmărea, nu perfecțiunea operei de artă, ci amploarea cugetării stăpânind ordonarea creațiunii. Frumusețea era inspirația ce însuflețea templul. Dar întemeetorii acestui templu nu erau conduși de convingeri vagi și deși s'ar fi părut că evanghelia lor nu era sortită să se împrăștie în lume, o elită s'a adunat de la început în jurul lui Stefan George. In această elită s'au condensat forțele profunde ale Germaniei și s'a născut o spiritualitate nouă, din selecțiunea severă a aspirațiilor comune, dându-se orientări în senzul celor mai înalte aspirații umane.

Mișcarea aceasta, în deosebire de cea de după războiu, nu s'a mărginit numai să dărâme, ci a prefigurat în creații, poeme, critici, esseuri, ansamblul poetic voit de inițiatori și prin aceasta a căpătat o putere animatoare în sufletul german. „Die Blätter für die Kunst" au polarizat gustul celor mai rafinați în jurul lor și și-au atras credincioși necunoscuți, legați de ele printr'o tainică comuniune sufletească. Valori intelectuale și morale s'au alăturat mișcării, apoi colaboratori de rase și naționalități diferite. Nietzsche răsturnase și negase valorile, Stefan George și constelația sa aveau pretenția să fie făuritorii, „Die Bildner", unei forme noi pentru inspirația liberată. Punctul de plecare al mișcării a fost reacțiunea împotriva naturalismului sub forma operelor ultimilor săi epigoni și în special împotriva mediocrității contimporane sub toate formele ei variate.

Stefan George socotea că nu e destul numai a trata cu dispreț „efuziunile democratice" și vorbăria goală patriotică, ci trebue a căuta să se salveze partea veșnică, „*die Volkheit*", din noianul vulgarității. Misiunea salvatoare el o vede numai într'o ideală francmasonerie, o comunitate pe care o vrea, cu insistență, numai masculină, în care prin stricta observare a ritului și respectarea absolută a simbolurilor, să creeze un „eu" în veșnic progres și în continuă aspirație de a se înscrie în lege.

Izolarea eului, în care el vede singura posibilitate de a se păstra autenticitatea valorii umane, nu înseamnă pentru el refuzul de a comunica cu alți oameni, ci dorința de a nu comunica decât în formele cele mai alese și mai nobile. Artistul are menirea de a gândi peste mulțimea mărginită și a prinde în locul ei înțelesul tainic pe care-l poartă în ea. Acest înțeles tainic nu-l pot intui decât puțini aleși. Chiar aceștia, pentru a-l intui trebue să facă o sforțare eroică, iar pentru a-l împărtăși altora, o altă sforțare, și mai eroică. El nu se poate propaga prin publicitate, ci se comunică numai prin afinități, care pregătesc încetul cu încetul pe cei din elite și numai pe cei mai demni de-a fi inițiați. Din cei primiți în cercul de la „*Blätter für die Kunst*" și amestecați în activitatea sa, puțini erau cei *în adevăr aleși*. Aleșii erau aceia ce reprezentau în firea lor umană, nu conservarea socială a unui eu subiectiv, tradiția poporului german, de pildă, ci aspirația către un suflet viitor peste sufletul prezent și actual. In clipa prezentă se cuprinde veșnicia, într'un loc anumit infinitul, nemărginirea, într'un eu anumit omenirea. Dacă în ființa omenească, ideia, actul de credință are valoare, aceasta îi vine numai din voința omului care-i depășește ființa, din ideia care-i depășește cugetarea, din credința care-i depășește actul sau fapta. Istoria spirituală a omenirii nu este alta decât o serie succesivă de sublimări, care se preînoesc mereu.

Pentru realizarea acestei elite el nu îngăduie nici renunțarea la viață, uitarea corpului ca asceții creștini, nici atitudinea modernilor, care regăsindu-și corpul, nu-l recunosc decât pe el ca stăpân, alungând spiritul. Disociarea dintre sensibil și ideal pervertește ființa, în loc de a o călăuzi în spre ideal. Desăvârșirea se întâlnește atunci când ființa umană găsește „*forma unică*" (Gestalt) în care se presimte și universalul prin care se leagă cu veșnicia și resfrânge și ardoarea juvenilă, — dorința trupească trecătoare. Acel ce recunoaște drepturile corpului, li se supune, dar le domină, recunoaște caracterul esențial al vieții, care este o veșnică realizare, o veșnică devenire, dar cere ca, din treaptă în treaptă, această devenire să apară desăvârșită, și fiecare treaptă să se impună prin calitate și într'o formă complectă în ea însăși. Șeful ales trebuie apoi să inspire cu severitate cercul, „Ringul", și să facă să se ordoneze în jurul său o erarhie care să răspundă erarhiei interioare pe care și-a impus'o

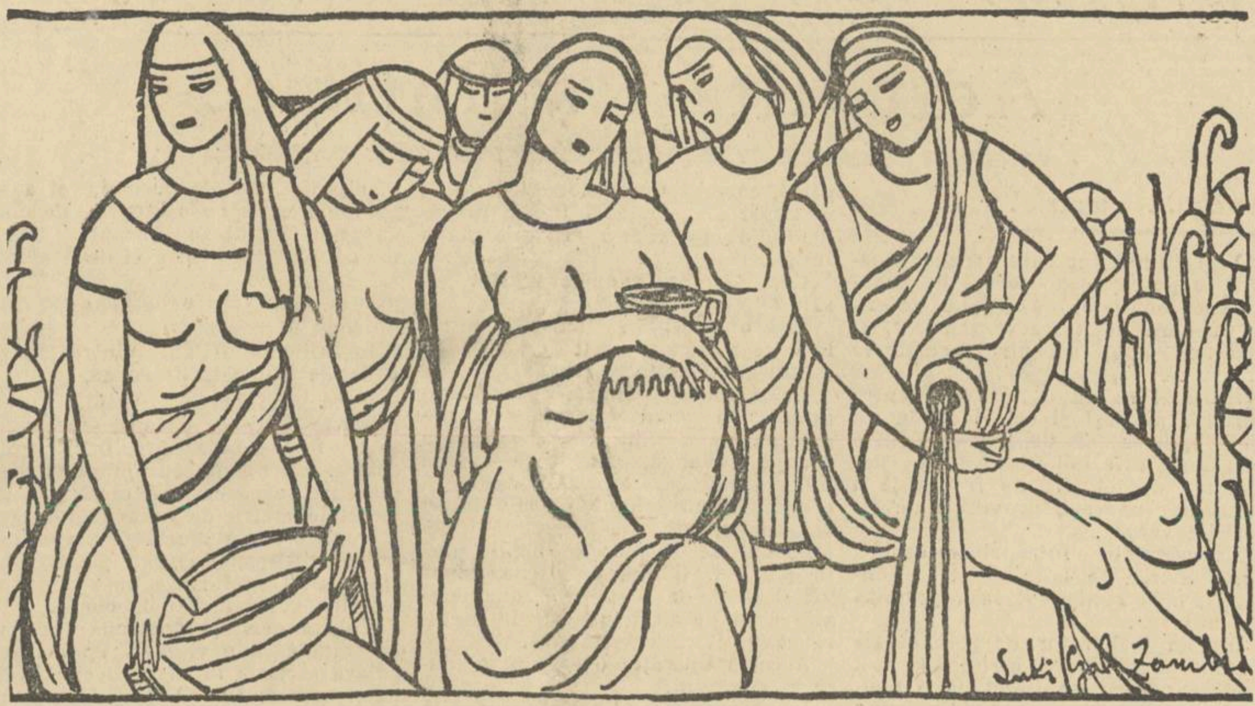

Ștefan George

șeful însuși. Lumea e alcătuită din plăcere și înfrânare. Aceasta trebuie să fie și legea eului superior. Idealul unei civilizații supreme trebuie să fie un individ în care cultura să se întovărășească cu natura pentru a atinge o treaptă superioară. „Faceți din corpul vostru un zeu și dați zeului vostru un corp", este preceptul în care culminează învățătura lui Stefan George.

Deci, ceiace părea o fantezie și un capriciu de artist în felul de a se comporta al poetului și al cenaclului său, linia rigidă a ținutei, a corpului, gesturile solemne și studiate, erau pentru ei o poruncă a conștiinței, căutarea unui „stil" care să nu îngăduie nici neglijența corpului, pentru că neglijența aceasta însemna și neglijența sufletului. La douăzeci de ani, când a vizitat Parisul și s'a întâlnit cu Malarmé, Jean Moréas și toți simboliștii, avea deja înfățișarea demnă și mândră, cu toate pletele lui blonde și dulcii ochi al-

(Continuare în pag. II-a)

Din viață-nu din cărți

Omul de știință

Deunăzi, la Fundația Carol, — d. prof. dr. Rainer a ținut o conferință despre „Originele poporului egiptean".

La prima vedere — un subiect mărginit de strictă specialitate.

Prof. dr. Fr. Rainer

In fond conferențiarul, plecând dela poporul egiptean, a atacat problema originii popoarelor, s'a ocupat de diferențierea omenirii în rase și s'a urcat încă mai sus spre obârșia omului.

Astfel subiectul limitat, privit într'o largă perspectivă, este perfect înțeles — atrăgând atenția auditoriului către adâncile rosturi omenești.

D. dr. Rainer — întemeiat pe vaste și nouă cunoștințe — a prezentat problema documentat, dar și atractiv.

Ne-a impresionat pasiunea cu care conferențiarul expune rezultatul cercetărilor și observațiilor sale.

Simți cum acest om de știință — în laborator și 'n bibliotecă — studiază nu un tratat, ci viața însăși... reflectată în cărți.

In zarva societății actuale, când fiecare vede numai viața dela suprafață, — iată un savant, retras în colțul lui, care privește în liniște până în fundul fenomenelor înconjurătoare.

In schimb, oamenii de știință se răzbună — dar mult mai târziu, de izolarea și aproape de desconsiderarea lor.

Acei care s-au bucurat din plin de bunurile vieții — dispar fără urmă.

Și rămân în anale numai oamenii de știință și de litere care, din chilia lor de ascet, au înțeles viața — trăită de alții...

Precocitate

Un elev de treisprezece ani, îndrăgostit de profesoară, s'a sinucis — dându-și seama de absurditatea patimei lui.

Vra-să-zică, în omulețul acesta s'au frământat toate sentimentele omenești.

A început amorul dintr'o privire — un cuvânt de laudă. Au fost și accente de gelozie: când alt elev a avut o notă mai bună.

Și într'o zi viața: cu mingea, praștia și vrăbiile... totul i-a devenit indiferent, ba poate apăsător.

Vasul prea fraged al sufletului său, copleșit de lucrurile prea grele puse de fatalitate într'însul, s'a spart.

A murit, probabil, un poet precoce — pentru care iubirea avea preț... A murit un filozof în miniatură, înțelegător al absurdității împrejurărilor. A murit un mic moralist — lovit de primul păcat..

Și cum vin cu drum de fier...

Un inventator a descoperit un aparat de cules fructele. Vechea poezie a toamnei — cu fete urcate în copaci... se duce. Nu vom mai vedea siluete grațioase — ca niște zeițe silvestre — în poze sculpturale: trupul îndoit ca un arc, după un măr...

Va veni un mecanic cu un cărucior complicat. Va pune la o priză niște furtunuri aspiratoare de perje... Și gata — într'o clipită: pomul va rămânea numai cu frunzele. Vor dispărea și bucățile de clei de mărimea prunelor, și chiar gândacii de acelaș fason.

Noi vom regreta poezia trecută — cum au regretat bunicii noștri diligența și poșta...

Dar după cum generația noastră a găsit o poezie nouă în drumul de fier — vor găsi desigur o altă poezie copiii de mâne în funcționarea aparatelor de cules poame...

M. SEVASTOS

Balconul*

— după Charles Baudelaire —

Stăpână pe-amintire, iubită 'ntre iubite,
Tu, grija mea și unic tezaur de plăceri!
Mai știi tu dezmierdarea iubirii fericite,
Căminul blând și vraja văratecelor seri,
Stăpână pe-amintire, iubită 'ntre iubite!

In serile când lampa ne lumina plăpând
Sau pe balcon în roze amurguri visătoare,
Ce dulce-ți era sânul și sufletul ce blând!
Ne-am spus adesea lucruri pe veci nepieritoare
In serile când lampa ne lumina plăpând.

Cât de frumos e-apusul în serile senine!
Cât infinit e 'n aer și 'n suflet ce delir!
Crăiasă 'ntre iubite, când m'aplecam spre tine,
A sângelui mireasmă visam că ți-o respir.
Cât de frumos e-apusul în serile senine!

Pe nesimțite noaptea prindea să crească lin,
Și ochii mei privirea cercau să ți-o ghicească,
Și îți sorbeam suflarea, o farmec, o venin!
Și-ți adormeam piciorul în mâna mea frățească.
Pe nesimțite noaptea prindea să crească lin.

Știu să-mi aduc aminte de clipele senine
Și-mi văd din nou trecutul în poala ta pitit,
Căci unde vraja-ți dulce o pot găsi mai bine
Decât în blându-ți suflet și 'n trupul tău iubit?
Știu să-mi aduc aminte de clipele senine.

Aceste jurăminte, miresme, sărutări,
Din hăuri nepătrunse se vor mai naște oare,
Cum, după ce se scaldă în nesfârșite mări,
Pe cer se urcă iarăș întineritul soare?
— O, vis! o, jurăminte! miresme! sărutări!

AL. A. PHILIPPIDE

* Din volumul „Flori alese din Fleurs du Mal", care va apărea în curând la „Cultura Națională".

O vizită la Colette

Aștept pe Colette, care a întârziat mult, foarte mult chiar. Intre timp însă, citesc o carte de-a ei. Deodată sunt întrerupt din citit de un gentilom-fermier, care înaintează spre mine în pas săltat. Il privesc mirat. Ajungând aproape de mine, — el începe să-mi facă o serie de complimente curbându-și talia în chip extrem de comic:

— Scuză-mă, te rog, începu el cu o iuțeală anormală, d-na Colette nu e acasă.

Dă-mi voe să mă prezint, M. D. pictor și desinator. Da, trebue să ilustrez cartea d-nei Colette, care și-a manifestat dorința să mă vadă. D-ta...?

. . . .

Sosește Colette.

— Din ce țară sunteți? Aveți un accent specific...

— Mi s'a mai spus aceasta, dar cu mai puțină cordialitate...

— Un accent aparte, care-mi place.

— ....

— Ah, nu, nu. Mai întâi n'am nici o vocație literară... Ce înseamnă vocație? E ceva, față de care opui cu greu rezistență. Nu e așa? Ei bine, eu, nici foarte tânără, nici foarte bătrână, niciodată n'am simțit nevoe să scriu...

— ...

— Da, scrisul mă plictisește grozav. Am avut, trebue să știi și d-ta, un debut obscur.

— ...

Interlocutoarea mea înalță capul cu un zâmbet malițios...

— Da, obscur, obscur...

După un timp:

— ... Și destul de amar.

Poate din această cauză m'am îndepărtat sufletește de tot ce lucrez. De altfel totul e așa de frumos în afară de hârtia albă. D-ta găsești ceva frumos într'o coală de hârtie albă?

Nu mi-am putut încă permite luxul de-a mă blaza.

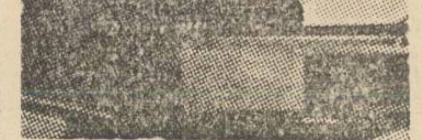
In sfârșit, voi încerca să-ți explic cum voi putea mai bine, cu toate că, știi...

Puțin timp după căsătoria noastră, domnul Willy, care știa că-mi petrecusem toată tinerețea ca o adevărată sălbatecă, mai întîi la Saint-Sauveur-en-Puisaye, apoi la Châtillon-Coligny, unde urmasem pe fratele meu cel mare, instalat acolo ca medic, m'a sfătuit să-mi scriu amintirile din copilărie. Ceiace am și făcut...

— Aceste amintiri au devenit „Claudine la școală"...

— Da, după ce-au fost denaturate inutil, după părerea mea, cu invenții echivoce...

De altfel am încă douăzeci și opt de caete manuscrise. Sunt destul de curioase, da, curioase. O să ți le arăt... Pauline, Pauline... (E camerista mea. Ea știe unde-s caetele)... Pauline, Pauline...

D-na Colette

Pauline vine în fugă, dispare câteva secunde și aduce, nu fără oarecare mândrie, cele douăzeci și opt de caete...

Colette își pune ochelarii de bagà.

— Nu ți se pare curios? Lucram încă pe caetele de școală. Aveam credința că nu pot scrie decât așa.

Iată, privește, această scriitură oblică, extrem de fină care zebrează câteva pagini — e semnul evident al colaborării d-lui Willy...

Privesc caetele unde văd scris printre rânduri: „Insuficient de clar, explică"; „Frază cu dublu sens"; „Cine"; „Desvoltă pasagiul următor"; „Precizează".

Colette răspunde imediat lăsându-mă puțin timp în nedumerire.

— D-l Willy nu era totdeauna prea comod; dar ori-cum acest gen de critică extrem de severă mi-a fost de folos, da, de mult folos.

Chiar dacă n'am pasiune, am totuși respect pentru meșteșugul meu. Niciodată nu lucrez fără greutate. Corectez mult, adăugând sau suprimând. Lucrez foarte cinstit, atât cât pot de bine, cu severitate chiar.

Colette mă fixează, apoi adaogă încet:

— Cu severitate e poate cuvântul cel mai nimerit.

— ...

— Eu nu știu să compun în cap, de aceia sunt cu totul incapabilă de-a dicta sau de-a scrie la mașină... Compun pe măsură ce scriu și 'n acest timp sunt totdeauna înconjurată de-o echipă întreagă de stilouri...

Fiindcă rămăsesem cu ochii ațintiți asupra caetelor, Colette adăugă imediat:

— Te intrigă această colaborare? Dar, Doamne, eu cred că n'aș fi putut da o probă mai bună de modestie...

Colette îmi prezintă din nou prețioasa mărturie.

— De exemplu, iată manuscrisul operelor „Mimie" și „Egarements de Mimie" care-a devenit apoi „L'Ingénue libertine".

Drace, colaborarea d-lui Willy se rărește din ce în ce...

In tot manuscrisul nu găsesc decât trei cuvinte scrise de el.

Vi le destăinuesc, cu credința de-a fixa astfel o pagină de istorie.

Cele trei cuvinte se găsesc în ultima pagină. Grație lor, pot afirma, că „L'Ingénue libertine" nu e datorită în întregime Colettei.

Colette scrisese la ultima replică:

— Poate, bine... am uitat.

După ultimul cuvânt a adăugat d. Willy: „dragul meu".

In actuala ediție deci veți citi:

— „Poate, bine... am uitat, dragul meu". Apoi, fina scriitură oblică adăogă un alt cuvânt: „Sfârșit". In fine cu o mândrie de stăpân satisfăcut, fina scriitură oblică devine ascendentă: „Ador pe Colette". Acest strigăt generos e subliniat.

Nu știu cum am ajuns să vorbim de „Blé en herbe".

— Această lucrare am compus-o în Bretania, în vila mea dela Rozven între Paramé și Cancale. Francis Carco o cunoaște, a petrecut acolo o vară întreagă împreună cu tânăra lui soție. In acelaș timp aveam la mine pe Leopold Marchand cu doamna. Toți sunt foarte drăguți. Carco și Marchand sunt niște figuri, au munca în sânge. Mai ales Carco, nu-l poți scoate cu nici un preț din odaia de lucru.

„Blé en herbe" începuse să apară în „Le Matin", dar în momentul în care aventura a luat o întorsătură mai îndrăzneață — a fost întreruptă și publicarea lui.

Aceasta din cauza felului bizar de-a trata dragostea pe care l-au adoptat cei dela casa roșie din mahalaua Poissonière. Imi aduc aminte că pe timpul cînd René Maizeroy era director literar, mi-a înlocuit în manuscrisele mele cuvântul amantă cu prietenă. Le-am făcut în schimb un tărăboi de pomină. M'am dus într'un suflet la jurnal unde-am isbucnit ca un vulcan, întrebând care a fost mitocanul care-a îndrăznit să se atingă de manuscrisul meu.

— ...

— Am fost șase ani vedetă de music-hall, anii cei mai liniștiți din viața mea, o adevărată viață de mânăstire, — spun aceasta foarte serios.

— ...

— Imi plac mult cărțile care mă fac să călătoresc, care mă duc în țări pe care nu le voi vedea niciodată și care-mi povestesc despre obiceiurile locuitorilor și plantelor, fiindcă plantele au deasemenea obiceiurile lor... Ar fi prea lung ca să-ți explic; va rămâne pentru altă dată.

— ...

— In orice caz unul dintre cei mai de seamă scriitori contemporani este fără îndoială Marcel Proust.

Apariția unei cărți a lui constituie pentru mine un adevărat eveniment. Nu sunt critic literar, dar îți mărturisesc că nu pot înțelege pe cei care-l ignorează.

L-am întîlnit pentru prima dată acum douăzeci și opt sau treizeci de ani la doamna Armen de Caillavet unde lua masa destul de des. Am păstrat în urma primelor întâlniri amintirea unui tânăr încântător, torturat de multiple chestiuni și puțin trist. Pe atunci locuiam pe malul stâng. Vedeam puțină lume, eram foarte sălbatecă. Din primul moment s'a stabilit între noi o corespondență destul de regulată.

Mai zilele trecute reciteam aceste scrisori. Dacă vrei să le vezi...

Interlocutoarea îmi întinde prețiosul pachet. Toate scrisorile exprimau admirația marelui dispărut pentru Colette.

Iată, la întâmplare, începutul uneia dintre cele mai mișcătoare:

„Doamnă, astăseară am plâns puțin, pentru prima dată după multă vreme și cu toate acestea de câtva timp sunt copleșit de nenorociri, suferințe și plictiseli. Dar, dacă am plâns, n'a fost din cauza acestora, ci după ce-am citit scrisoarea lui Mitsou: cele două scrisori finale sunt capodopera cărții"...

FRÉDÉRIC LEFEVRE

Ștefan George

(Urmare din pag. 1-a)

baștri. Gesturile aveau de pe atunci grația și desăvârșirea care-l făcea să pară la bătrânețe ca o divinitate în toată persoana lui și-i dădeau incomparabilă seninătate majestuoasă.

In ideologie, în viață, dar mai ales în scrisul lui Stefan George se observă simțul unei severități socotită necesară în căutarea desăvârșirii. A găsi forma, „stilul interior" care să răsfrângă toate modificările vieții interioare, care să cuprindă și să lege toate problemele lumii ce nu trebuesc tratate decât în mănunchiu a fost preocuparea covârșitoare a poetului și a cenaclului său. Limbajul, verbul a supus și a stăpânit haosul de la începutul lumii. Pentru orice adevărat poet stilul trebuie să rămână frâul care stăpânește haosul creat de vulg, prin întrebuințarea stupidă și ușuratecă a cuvântului. Sintaxa germană a fost supusă la mari modificări în opera poetică a lui George, pentru a răspunde nevoilor sale interioare. Versificarea nu mai e virtuozitate, simbolul nu e ornamentare verbală în poemele sale. Intorsături eliptice tind să prindă și să exprime viața interioară cu o preciziune și conciziune extremă. Elaborând forma prin cugetare, reabsorbind-o se vor elimina toate epitetele de lux și vorbele de prisos. Verbul nu trebue să reproducă cele ce există, ci să exprime travaliul de elaborare a spiritului. In acest efort el nu chiamă la viață decât elementele care exprimă o viață unică, în care sensibilul și aspirația spre veșnicie să se îmbine, spre a reda animația, suflul misterului unei *geneze* în veșnică devenire, unei creații în continuă înfăptuire.

Opera lui George, care se pierde uneori în obscurități și prețiozitate, are totuș și elemente naive, o inspirație care vine direct de la natură și care e simplă și frumoasă ca natura însăși, din care s'a inspirat, adăogând o frăgezime nouă și tânără, ceva ales și încântător pe lângă delicatețea unei cugetări, construită ea însăși din elemente de o rară și fină delicatețǎ.

Izvorul concepțiunii sale de artă este fără îndoială în poezia lui Mallarmé. Predilecțiile sale literare, răsfrânte în traducerile sale, se găsesc în operele lui Verlaine, Verhaeren, Rimbaud, Baudelaire, Swinburne, Dawson, Rosetti, sonetele lui Shakespeare, Dante, etc.

Portretul pe care l'a făcut despre el Gundolf, unul din discipolii cei mai fervenți, pe lângă Ernst Bertram, ni-l înfățișează ca pe un om puternic cu grație, simplu cu demnitate, obiectiv fără a fi uscat. Mai de grabă o fire aspră de țăran, dar spiritualizată printr'o flacără statornică și înobilată prin suferință, care l-a făcut înțelegător și binevoitor. Născut și crescut la țară el poseda cunoștința practică a lucrării pământului, un sentiment foarte precis al naturii, o comoară de observații, de mituri, obiceiuri și păreri populare. Toate aceste bogății s'au absorbit în limba și stilul său. Pe de altă parte a călătorit mult, s'a pătruns de variate civilizații, a făcut multe studii comparate în ceiace privește limba și moravurile națiunilor, așa că nu a mai rămas nimic alta din țăranul greoiu, decât numai valorile, care s'au topit într'o privire sintetică a lumii, răsfrântă în operele sale cele mai quintesențiale, cele mai pline de o viață grea de posibilități, de potențial.

Intreaga intelectualitate germană a fost și este încă, împărțită în două tabere față de opera sa. Una pentru și alta împotriva lui. Dar el a rămas mereu surd și indiferent la această frământare și a continuat a ținea cenaclu cu prietenii devotați în mod absolut poeziei noi, discipolii săi.

Tipul de om pe care-l realizează Stefan George, este tipul de om german și în acelaș timp tipul de om în care conștiința de sine, ca expresie a umanității celei mai evoluate, a ajuns la desăvârșire, după cum îl caracterizează Johannes Nohl.

IZABELA SADOVEANU

Conferințe

Un aspect al amorului modern: Flirtul

In cadrul conferințelor organizate de „Analele Române" d. Leopold Stern — autorul plin de farmec al „Psihologiei amorului contimporan" și al „Amorurilor lui Goethe" — ne-a oferit, acum câteva seri, un nou prilej de delectare sufletească.

Abordând subiectul, d. Stern a căutat să stabilească dintru început originea cuvântului: flirt. Domniasa, deși a recunoscut că „flirtul" e de origină engleză, a înclinat totuși să creadă că el derivă dela franțuzescul *fleuretter*.

Apoi, trecând la tratarea fondului, d-sa și-a împărțit materialul în trei capitole, vorbind despre: ce a fost, ce este, și ce ar trebui să fie flirtul.

Flirtul de altădată nu avea nimic comun cu flirtul de azi. Odinioară, el era o mică potecă scăldată de soare și înflorită, care nu ducea nicăieri. Astăzi este o stradă întortochiată, împodobită cu flori artificiale, care duce spre brațele amantului.

Flirtul a fost o conversație între un bărbat și o femeie, în care fiecare dintre parteneri voia să placă, să amuze, dar nu să seducă.

Din cele cinci simțuri ale omului, doar două erau admise de flirt: văzul și auzul.

Flirtul se începea prin ochi și continua prin vorbă. Cuvinte galante, creatoare de ambianță, iată flirtul de altă dată.

Flirtul de altădată nu era un mijloc, ci un scop. Un eroism al dragostei, dar un eroism spontan, fără regret și fără speranța unei recompense.

Pentru ilustrarea lui, d. Stern a pomenit numele d-nei Récamier, pe care cronica a zugrăvit-o plină de frumusețe și de seducțiune, dar care a știut să se oprească totdeauna la flirt.

Odinioară, flirtul era o afinitate sufletească între un bărbat și o femeie; un fel de simpatie amoroasă.

In zilele noastre, flirtul s'a schimbat. Din imponderabil și suprapământesc, el a devenit palpabil și pământesc. La această transformare a contribuit în special dansul, datorită căruia femeia a încetat de a mai fi intangibilă.

Și astfel, schimbul de sentimente a devenit schimb de senzații. Azi, flirtul e o simplă etapă a dragostei.

Trecând la partea a treia a conferinței, la ceiace ar trebui să fie flirtul, d. Stern ajunge la următoarele concluzii:

Bărbatul ar trebui să știe să intereseze, să captiveze, să încânte și să emoționeze. Datorită acestor calități, el ar reuși să câștige simpatia partenerei. Această simpatie, întreținută prin tact, s'ar amplifica până la producerea acelei „amitié amoureuse" care reprezintă ultima tranșee a flirtului și la care, prin forța lucrurilor, el va trebui să se oprească.

Greșala bărbaților din zilele noastre constă în faptul că ei au luat prea în serios tendințele de emancipare și masculinizare ale femeii de după război, uitând că, cu toate aerele ei de bravură și bravadă, femeia a rămas în fond tot o ființă slabă, care are nevoie de protecție, o ființă sensibilă la tot ce e frumos, mărinimos și generos.

Femeia, datorită grației și frumuseții, care compensează adesea multe lipsuri de altă natură, ar trebui, la rândul ei, să se debaraseze de tendința de a fi tot atât de bărbat cași bărbații.

Desaxarea raporturilor dintre cele două sexe se datorează tocmai ruperii echilibrului din partea femeii, care vrea cu orice preț să pară egală bărbatului în toate privințele.

In flirtul ideal — a încheiat d. Leopold Stern — bărbatul s'ar asemăna unui Don Juan, care stă de vorbă cu o femeie, pe prispa casei... fără însă să deschidă ușa; iar femeia s'ar asemăna cu un glob electric, care luminează... dar nu încălzește.

Intr'o atmosferă de caldă simpatie pentru subiectul desvoltat, numeroasa asistență a răsplătit pe subtilul conferențiar cu lungi și bine-meritate aplauze.

EA. — Nu știu dela cine a luat fiul nostru defectele. Dela mine nu prea...

EL. — Ba deloc! Tu ai rămas cu toate defectele intacte...

Actualități științifice

Auzim... electric?

Vibrațiunile, pe care urechea noastră le percepe sub formă de sunete, sunt analizate de organul intern al auzului, după frecvențele lor, și conduse apoi la centrul acustic al creerului.

Intrucât există o analogie între curenții nervoși și cei electrici, s'a emis ipoteza că deosebirea între înălțimea diferitelor sunete se datorește deosebirii de frecvență a curenților nervoși, provocați de vibrațiile sonore.

Experiențele întreprinse asupra animalelor, pe baza acestei concepții, n'au confirmat însă premiza de mai sus.

Intr'un laborator de psihologie animală mai multe pisici au fost dresate pentru un sunet de o anumită frecvență.

Ele erau hrănite în sunetul provocat de izbirea unui diapazon. Oridecâteori auziau un sunet cu acest număr de vibrații, pisicile ciuliau urechile și în chip cu totul automat, aveau o secreție salivară mai intensă.

La orice alt sunet, această secreție nu se mai producea.

Apoi, s'a încercat să se excite direct centrul acustic printr'un curent electric. Era de așteptat că o excitație făcută cu un curent de aceiaș frecvență ca și aceea a sunetului, pentru care erau dresate pisicile, va fi resimțită de ele tot ca acest sunet și deci va provoca o secreție salivară. Fenomenul însă nu s'a produs.

Rezultă deci că deosebirea între sunete se stabilește în centrul acustic al creerului printr'un alt mecanism decât acel al undelor electrice.

Vremea și dispoziția

Pe ce fel de vreme vă simțiți mai bine? Iată o întrebare, al cărei răspuns nu este atât de simplu pe cât pare la prima vedere.

Intr'adevăr, s'a constatat că soarele, ploaia și vântul exercită asupra dispoziției noastre sufletești o înrâurire mai mică decât electricitatea atmosferică sau — cum se mai zice în termeni științifici — ionizarea aerului.

Foarte mulți cercetători au mers chiar atât de departe în această privință, încât au încercat să explice repartiția neuniformă a nașterilor și deceselor la diferitele ore ale zilei, prin electricitatea atmosferică.

E drept că până în prezent nu s'au putut stabili încă relațiuni precise în această direcție.

S'a observat însă că pentru examinarea acțiunii electricității atmosferice asupra fenomenelor vieții, există un obiect de experimentare mai comod decât omul. Și acest obiect este... ovăzul.

Numeroase experiențe au dovedit într'un mod incontestabil că desvoltarea materiilor nutritive conținute în embrionul acestei cereale se află direct subordonată însușirilor electrice ale aerului și creșterea bobului este mai mult sau mai puțin accelerată, după gradul de ionizare a atmosferei.

Rămâne ca știința să stabilească acum și mecanismul influenței exercitate de aceiași factori asupra organismului omenesc, influență ce determină într'o mare măsură dispoziția noastră generală.

Medicina în anul 2000

Un medic francez, dr. Maranon, a publicat de curând într'o revistă de popularizare, părerile sale — cu un caracter profetic — asupra perspectivelor medicinei, la începutul veacului viitor.

După dr. Maranon, pe la anul 2000 infecțiunile vor înceta aproape cu desăvârșire să mai fie o cauză de moarte, a bolnavilor. Despre tuberculoză se va vorbi atunci, așa cum vorbim astăzi de holeră și ciumă. Cancerul va deveni deasemenea o boală... istorică.

Lumea va muri în viitor numai din cauza boalelor de inimă, de nervi și a accidentelor, inerente vieții moderne.

Medicii nu vor mai avea ce vindeca. Misiunea lor principală va fi asigurarea unei higiene preventive, pentru preîntâmpinarea boalelor.

Acest gen de „medicină asigurătoare" va fi preocuparea centrală a științei medicale și medicul va deveni un funcționar, pus sub supravegherea statului.

Medicul practician, care vizitează pe bolnavi, va fi în vremea aceea un vestigiu al trecutului, pomenit doar în istorie.

Perspective destul de simpatice, desigur! Rămâne de văzut în ce măsură se vor înfăptui profețiile medicului francez.

Găini care nu clocesc niciodată

Desigur nu ne putem închipui găini, care să nu-și clocească ouăle, și totuși ele există și trăesc în pădurile de pe coasta răsăriteană a Indiei.

Cum se clocesc ouăle acestor păsări?

Iată o întrebare foarte firească, la care natura a găsit un răspuns destul de simplu și ingenios.

La o anumită epocă, cocoșul împreună cu găina scormonesc pământul, pe țărmul mării și fac o groapă adâncă, în care găina lasă să cadă un ou. Apoi părinții acoperă gaura cu nisip. La intervale de vre-o două săptămâni, fenomenul se repetă: se depun ouă în pământ. Găina, care și-a depus astfel ouăle la distanțe considerabile unul de altul, nu este în măsură să le clocească singură.

Această operație o asigură căldura pământului.

In mica groapă, astfel acoperită cu nisip, apare puiul din ou, care își face singur un drum liber, scormonind țărâna și ieșind la aer.

Puiul este de la început capabil să trăiască prin el însuși, și să se îndrepte imediat în pădure.

Această curiozitate a naturei nu trebue să ne surprindă, dacă ținem seama de faptul că în definitiv clocirea se reduce la un ansamblu de factori fizici, în care temperatura joacă rolul principal.

Pe baza acestui principiu s'au putut realiza și clocitoarele electrice, care îndeplinesc pe cale artificială, ceeace cloșca execută în mod natural.

Crocodili în Sahara

Exploratorii Africei relatau încă de acum câteva decenii, că în unele oaze izolate ale pustiului Sahara ar trăi încă crocodili.

Știrea părea însă foarte neverosimilă și de aceea nu a prea fost luată în seamă de naturaliști.

Iată însă că o expediție de exploratori englezi, de curând reîntoarsă din aceste ținuturi, confirmă în totul existența crocodililor în Sahara.

Naturaliștii, pentru a explica faptul, susțin că acești crocodili ai pustiului ar fi ultima rămășiță a unei epoci îndepărtate, când vaste domenii ale deșertului din Sahara erau acoperite de lacuri întinse.

Inteligența animalelor

Un pădurar austriac din Semmering a realizat de curând o interesantă experiență, pentru a verifica dacă într'adevăr animalele, în captivitate, își pierd într'o mare măsură, facultățile lor primitive, întrucât nu mai sunt stimulate de nevoia luptei pentru existență.

In acest scop, el a luat două vulpi — una crescută de mică în casa sa și alta prinsă de curând, și a legat pe fiecare cu o sfoară de câte un țăruș înfipt în pământ. Țărușii erau îndepărtați între ei de 3 metri, iar sforile cu care erau legate vulpile la gât, aveau o lungime de câte un metru.

In mijlocul distanței între țăruși, a depus o bucată de carne.

Degeaba încercară vulpile înflămânzite să apuce carnea, smucindu-se cu toată puterea și trăgând de sfoară. Ele nu puteau ajunge la prada, care se găsea la o depărtare de jumătate metru de boturile lor.

După o luptă scurtă și desperată, vulpea domesticită renunță la orice sforțare și se întinse pe labe, fără a-și lua ochii însă dela carne.

Vulpea cealaltă continuă încă să se smuciască o vreme, apoi făcu câteva sărituri în dreapta și stânga, ca și cum ar fi voit să ajungă, printr'un ocol, la bucata de carne.

In cele din urmă se opri și deodată avu inspirația salvatoare. Ea se întoarse, se așeză cu burta la pământ și scurtând astfel distanța până la carne, cu lungimea corpului său, trase prada la sine, cu labele de dinapoi.

Din această interesantă experiență rezultă că animalul liber și sălbatec are o inteligență mai ageră, în special în ceeace privește găsirea mijloacelor pentru asigurarea existenței.

Dimpotrivă, animalul domestic, cu nevoile vieții mai lesne îndestulate, prin grija omului, este mai puțin inventator.

Ascensorul care aude

In Anglia s'a realizat nu de mult o invenție ingenioasă. E vorba de un ascensor, care nu are nici pe inevitabilul „lift-boy" și nici un buton de apăsat, pentru urcarea la cutare etaj.

Atunci cum funcționează acest ascensor?

Foarte simplu. E suficient, să intri în cabină și să strigi tare, etajul unde vrei să te oprești. Imediat după această poruncă verbală, ascensorul se pune în mișcare și se oprește la etajul dorit.

Principiul funcționării se bazează pe faptul că vibrațiile sonore ale glasului nostru sunt transmise, prin intermediul unei celule fotostatice, la un mecanizm electromecanic care acționează dispozitivul.

I. S.

A APARUT:
PLASTICA
DE H. BLAZIAN
130 CLIȘEE 150 LEI

lawrence în românește
după succesele unice obținute cu armăsarul d-nei lou și amantul d-nei chatterley a apărut cea de-a treia traducere din genialul scriitor englez
d. h. lawrence
femei în dragoste
tălmăcit de zaharia stancu
un roman de subtilă analiză psihologică și de ciudate întâmplări petrecute între oameni cari se iubesc, se urăsc și se ucid
universala alcalay

Metagnomie

Analize

Esmerald-Avocat. — Impulsivitate. Dezordine în viața sufletească și în acțiune. Prea multă risipă de energie. Orgoliu. Combativitate. Egocentrism. Frumoase calități intelectuale, care se irosesc fiindcă trăiți fără nici un ideal — aș zice chiar fără nici un țel altul decât acela al imediatelor realizări practice.

Riri. — Inteligență cultivată, subtilă. Romantism deghizat. Ușoară prețiozitate. Susceptibilitate. Egoism Nervi obosiți. Singurătate. Incercați să vă apropiați cu adevărat de oameni.

Schatzerl. — Temperament voluntar, egocentric. Ambiție. O sensualitate nesatisfăcută intensifică deprimarea în care vă aflați din pricina unei situații familiare dizarmonice. Căutați o schimbare de mediu. Incercați, deasemeni o refeminizare a temperamentului Dvs., altfel mergeți spre un total dezgust de viață.

P. S. In cuprinsul acestei rubrici cititorii pot obține în mod absolut gratuit o *analiză metagnomică sumară,* numai dacă solicită o asemenea analiză *dintr'o reală necesitate de viață.*

Pentru aceasta sunt suficiente câteva rânduri scrise firesc, indiferent copiate sau nu, cu creionul sau cerneală, etc. Pentru mai multă preciziune în răspunsuri să se indice data exactă a nașterii, pe stil nou (ziua, luna, anul — dacă e posibil și ora).

Eventual să se asocieze și o fotografie, pe care ne obligăm s'o restituim la cerere.

Scrisorile trebuie să fie însoțite de *trei cupoane* succesive de tipul celui de mai jos.

Adeverul Literar
CUPON No. 2
Metagnomie

Varia

35^0 sub zero

In districtul Irkuțk s'a înregistrat o temperatură de 35 grade sub zero. Numeroși locuitori au fost găsiți înghețați.

Omenirea moare și femeia se coafează

In Hollywood și la Los Angeles e moda ca femeile să poarte părul din ce în ce mai scurt. In Germania, dimpotrivă, ministrul Goebbels, printr'o circulare recentă, a poruncit ca femeile germane să-și lase toate părul lung, făcându-l cozi și așezându-l în formă de melci pe urechi.

Surdo-mutul

Celebrul comic Harpo, care jucase într'un film un rol de surdo-mut, se afla în foyerul unui teatru la Paris. La un moment dat, o admiratoare îi șopti unei prietene:

— Dragă, știi că Harpo este într'adevăr mut?

— Nu, doamnă, interveni Harpo, care auzise, sunt numai surd!

Arta de a face bani

O doamnă din Chicago a găsit un șoricel în fundul unei sticle de limonadă pe care o băuse. Doamna a avut o criză de nervi și a trebuit să stea câteva săptămâni într'un sanatoriu. Pentru a se vindeca complect, a luat apoi vaporul cu destinația spre Europa. Parisul și șampania trebuiau s'o vindece definitiv.

Dar doamna cere fabricanților de limonadă o despăgubire de 600.000 franci, sumă care, zice ea, a cheltuit-o cu îngrijirile și călătoriile. Negustorii i-au oferit 30.000 franci, — sumă destul de bunicică pentru un biet șoricel mort, — însă doamna a refuzat.

Sărbătorirea unui mare artist

Comedia Franceză a sărbătorit zilele acestea pe cel mai mare tragedian al ei, Albert Lambert, cu prilejul împlinirii a 50 de ani de teatru. S'a jucat actul al III-lea din „Misantropul" de Molière și Severo Torelli, piesă pe care Albert Lambert a creat-o, la Odeon, acum 40 de ani.

O nouă operetă

Sacha Guitry, din a cărui operă se joacă astăzi cinci comedii simultan în diferite teatre ale Parisului, a scris în colaborare cu celebrul compozitor Hayman opereta *„Florestan I prince de Monaco"*.

Opereta se va juca la teatrul Variétés.

Un premiu de poezie

Cel mai important premiu de poezie al Franței, *premiul Moréas* a fost decernat anul acesta poetului Jean Lebrau. Juriul a fost compus din: Henri de Régnier, Paul Valéry, Fernand Gregh, Paul Fort și alții.

Acrobație aeriană

In luna Iunie 1934 va avea loc la Paris un concurs internațional pentru acrobație aeriană.

Un nou dans

La Viena se pregătește un nou dans, care va fi în curând lansat. Dansul este un amestec de vals vienez cu un dans englez modern numit *crun.*

Cadouri

Regele Albert al Belgiei a primit cu ocazia serbării zilei sale, cadouri din toate colțurile țării. O bătrână țărancă i-a trimis Suveranului o pereche de papuci brodați care i se potrivesc de minune.

Solemnitățile engleze

Regele George V al Marei Britanii a cetit la Parlament discursul Tronului. Era îmbrăcat la solemnitatea acestei cetiri în costumul de rigoare și purta pe cap coroana de aur care împreună cu pietrele prețioase cântărește 2 kgr.

Discursul a durat o oră.

Zona tăcerii

Doctorul Ioachim Scholz, membrul german al expediției rusești din țara Franz-Josef (oceanul înghețat de nord) s'a reîntors după un an și jumătate de ședere în aceste regiuni.

Dr. Scholz a făcut cercetări foarte interesante în domeniul electricității aerului, și în special asupra acțiunii pe care o au deplasările undelor sonore asupra straturilor atmosferice polare. E vorba de enigmatica „zonă a tăcerii".

Interzicerea fardului

Guvernul Reichului a aprobat Ligii femeilor național-socialiste interzicerea fardului.

Comunicatul spune că „noua generație nu are nimic comun cu femeile care-și rad sprâncenele și se vopsesc. A fi tânăr înseamnă a fi natural și a înțelege revendicările epocii".

Sărbătorirea lui Bunin

Colonia rusească din Paris a sărbătorit pe scriitorul Ivan Bunin, care a obținut premiul Nobel.

Serbarea a avut loc la teatrul Champs-Elysées. Jerôme Tharaud a arătat, într'o analiză pătrunzătoare, influența scriitorilor ruși asupra Franței și a adus omagiul scriitorilor francezi romancierului care de 13 ani scrie retras în Provența însorită.

Fiica regimentului

La un regiment de geniu din Versailles s'a prezentat, spre a fi încorporat, un tânăr soldat. Era însoțit de fiica lui pe care mama ei o părăsise de mai multă vreme, și pe care nu avea cui să o lase.

Sergentul șef se oferi s'o înfieze, și astfel s'a realizat episodul teatral „Fiica regimentului".

Pirații

Din Shangai se anunță că pirații chinezi au atacat un vapor francez din portul Honkong și l-au prădat.

Poliția chineză, care avea cunoștință de acest plan de atac al piraților, cercetase tot vaporul înainte de eșirea din port. Cu toate precauțiunile luate, pirații au reușit să fure 1000 de pfunzi de aur.

Cronica muzicală

Concertul simfonic de muzică poloneză

Orchestra Filarmonică și-a închinat ultimul concert muzicei poloneze, executând sub conducerea d-lui Gregor Fittelberg *și cu concursul pianistului-compozitor* Karol Szymanowsky *un interesant și instructiv program, menit să ne înfățișeze — în linii mari — o icoană cât mai adevărată a geniului muzical polon. Dintre cele două nume amintite, reprezentative pentru mișcarea muzicală contimporană a vecinilor noștri, acel al d-lui* Fittelberg, *directorul „Filarmonicei" din Varșovia, e cunoscut publicului românesc mai mult decât prin faimă: d-sa a mai fost oaspele nostru acum câțiva ani, când a dirijat două spectacole la „Opera Română". Cu aceiași siguranță și autoritate de maestru încercat, d.* Fittelberg *a condus acum un program bine chibzuit, al căruia punct culminant l-au alcătuit compozițiile d-lui* Karol Szymanowsky: *Simfonia a IV-a pentru pian și orhestră și Tabloul al II-lea din baletul „Harnasie". Cele două lucrări corespund fiecare unei alte laturi a puternicei și complexei personalități a muzicantului polonez: în timp ce muzica baletului „Harnasie" e doar o iscusită țesătură pe motive populare poloneze — simfonia pentru pian și orhestră e o pildă de compoziție savant construită după cea mai înaintată tehnică, străbătută de unele adieri de impresionism francez, dar păstrându-și totuși caracterul personal de echilibru și energie. Partea pianului, destul de desvoltată, a fost susținută cu deplină stăpânire de autor însuși.*

Aceste pagini de muzică modernă au fost încadrate de două compoziții intrate în repertoriul clasic polon: „Episod de bal mascat" de Karlowicz, *orhestrat de* Fittelberg *și „Mazurka" din opera „Halka" de* Moniusko.

Concertul a interesat și-a plăcut numerosului public ce-a sărbătorit pe oaspeții-ambasadori ai unei culturi alese, căreia încă odată îi suntem datornici.

N.

Cântec pe ghitară

Vântul ne-a bătut cu bolovani cetatea o noapte, muncindu-se să ne-o dărâme. Il vedeam prin întuneric, ca pe un om pornit să facă rău, inalt cât lumea, cu spinarea lată cât orizontul, cu un picior în mare, şi cu un picior pe munte. Imbătat de valuri şi de beznă, el ridica fundurile văzduhului şi le împingea înainte, scotea lespezile din adâncimile apelor încremenite, desrădăcina obeliscuri şi piramide şi le arunca în noi, răcnind.

Doamne! ce are Omul ăsta cu noi, să ne sperie şi să ne ostenească sufletul peste toate puterile lui de răbdare? Până la ziuă, el poate să ne piardă. Mâna lui a încercat de câteva ori turnul, dacă se mişcă în gingia lui, şi o aud scormonind în temelii. Mi s'a părut că zece mii de oşteni au descălecat ca să ne asalteze cu topoare şi suliţi. Ei nu ţin socoteală şi vor să intre de-a dreptul prin păreţi.

Cuceritori viteji de ziduri fără apărare, staţi puţin.

Vreţi să plecăm? Copiii dorm, nu-i înfricoşaţi.

Un hohot de râs desnădăjduit răspunse. Vântului îi era frig, armatele lui furioase erau desculţe, săcurile şi lăncile crăpau de ger. Vino, vântule, şi te încălzeşte şi fă-te pisica noastră lângă vatră. Fă-te unchiaşul căminului şi povesteşte-ne viaţa ta neastâmpărată, de răzbunări şi răscoală, mutată din cuiburile tale din ceruri şi din pământuri.

Un miros de lavă şi de pustietate trece prin geamurile şi uşile mele încercate cu săbii pe dedesubt. Tu trebuie să vii de departe şi iute: încă nu s'au stins gemetele ţărilor îngropate, din răsunetul tău. Ai luat din gura oamenilor în agonie cuvântul cel din urmă şi ultimul oftat şi-l duci cu tine repetat şi nemistuit. Vocea vâslaşilor cărora le-ai rupt lopeţile şi barca, zbierătul zimbrilor fugăriţi cu stânci, ţipătul gazelelor, amestecate cu glasul slăbit al caravanei. Toate războaiele au rămas întipărite în tropotul haosului tău. Te-am mai auzit, te-am ascultat: ce vrei?

Nu este de ajuns zilnica îndoială şi spaimă? Sunt prea puţin chinuit de zădărnicia cumplită a vieţii, ca să mă chinueşti şi tu? Trebuie să fiu mucenicul şi al soarelui şi al furtunii şi al zilei albastre şi al nopţii negre şi al fiecărei ore trăite fără alt rost decât, pentru că m'am pomenit făcând parte cu voi din timp? Cum să te farmec şi să te liniştesc? Cuvântul nu mi se zăreşte cu auzul şi cântecul nu pot să-l înjgheb.

Unde s'au ascuns pasările ca să nu le ajungi, bufniţa şi cucuvaia, care-mi mângâie de obicei singurătatea? Vrăbiile din streşini au simţit scuturându-se bârnele şi căpriorii şi n'ar cuteza să iasă şi să caute bâjbâind cu aripi un adăpost mai bun.

Ce să fac atunci? Mi-am deşteptat vânătorii şi câinii, am întins arcurile, am încărcat puştile şi am pornit după tine, ca să te prindem înlănţuit sau să te ucidem. Şi te-am urmărit, te-am înghesuit în îngustimi şi trecători şi pe măsură ce te ajungeam cu focurile şi cu săgeţile, întunericul te făcea mai mare şi fuga ta mai cutremurată. Am doborît peste tine codrii şi stâncile şi nu te-am strivit, sângele tău n'a făcut cheag şi mocirlă nicăieri. Urîtule.

Stupii tac. Ce fac albinele mele, îngrămădite pe fagurii închişi? Am pus urechia şi am ascultat păretele dacă murmură. Am înconjurat ştubeiele cu stoguri de papură şi le-am legat ca să ţie până la întoarcerea soarelui fierbinte. Cetăţile lor nu se cunosc, moarte sunt sau vii?

T. ARGHEZI

Locul natal

Gemier a lăsat cu limbă de moarte — ca familia să-l îngroape la ţară, într'un colţ drag...

Clemenceau a făcut acelaşi lucru. Briand — de asemeni. Şi atâţia oameni de marcă.

Credincioşi sau nu, poeţi, politiciani sau oameni de ştiinţă — au cerut, în clipa din urmă, să fie duşi pentru totdeauna în satul natal sau în mijlocul unei privelişti favorite.

Oricât ne-am depărta de prejudecăţi, oricât am scoate din noi credinţa în viaţa de apoi — în momentul când viaţa se retrage din om... încet-încet... din vârful degetelor... din braţe... când răsuflarea vieţii este gata să se strecoare printre buze... atunci apar din trecut zeităţile păgâne. Mortul vrea să fie aproape de ai săi. Vrea să se primble pe aleele iubite. Vrea să bea vin din crama strămoşească, dus spre buzele lui livide cu cana de o mână albă de femee. Vrea să audă tălăngile line ale oilor, lătratul cânelui, cântecul cucoşului în zori şi 'n miezul nopţii...

Când moartea ne pune mâna pe ochi — sufletul, prin planurile de după mormânt, realizează un ultim triumf al vieţii...

HELADA

Pescarul

Ştie fie-care iarbă-anume
Din cuprinsul apelor, şi ştie
Scoicile 'nvârtite în burghie
După rosturile lor pe lume.

Ştie că sunt ierburi înzestrate
Cu mişcare 'n sus către lumină
Şi că 'n trupul lor de gelatină
Puls la fel cu celelalte bate.

A văzut cochiliile 'n fundul
Apei cum se duc pe picioruşe
Mici ca nişte fire de cenuşe
Şi cum clatină sub ele prundul.

Peşti a cunoscut cu 'nfăţişarea
Parcă dinadins neisprăvită,
Şi-a văzut puterea lor de vită
Cum răstoarnă cu spinarea mar[ea]

Poate fie-care să-i admire,
Sănătoase, vajnice şi svelte,
Braţele ca nişte largi unelte
Pentru pus pe hulă stăpânire.

N. DAVIDESCU

PLASTICA

Intors definitiv la picturalul pur, neinfluenţat de sugestiile declamatorii ale temelor decorative de odinioară, d. *Theodorescu-Sion* se înfăţişează la Fundaţia Dalles cu o lume de culori care se diversifică necontenit în melodii savuroase.

Leon Viorescu — Autoportret

Paleta mereu împrospătată, plină de vervă, de armonie şi de libertate, transformă cu ingeniozitate realitatea inexpresivă în evocări lirice, vibrante.

D. Theodorescu a străbătut etape atât de contradictorii în evoluţia sa artistică, încât cercetătorii s'au declarat adesea deconcertaţi. Nu ştiau dacă au de-aface cu un meşter în căutarea expresiei proprii sau cu un farsor stăpân pe cele mai diverse mijloace.

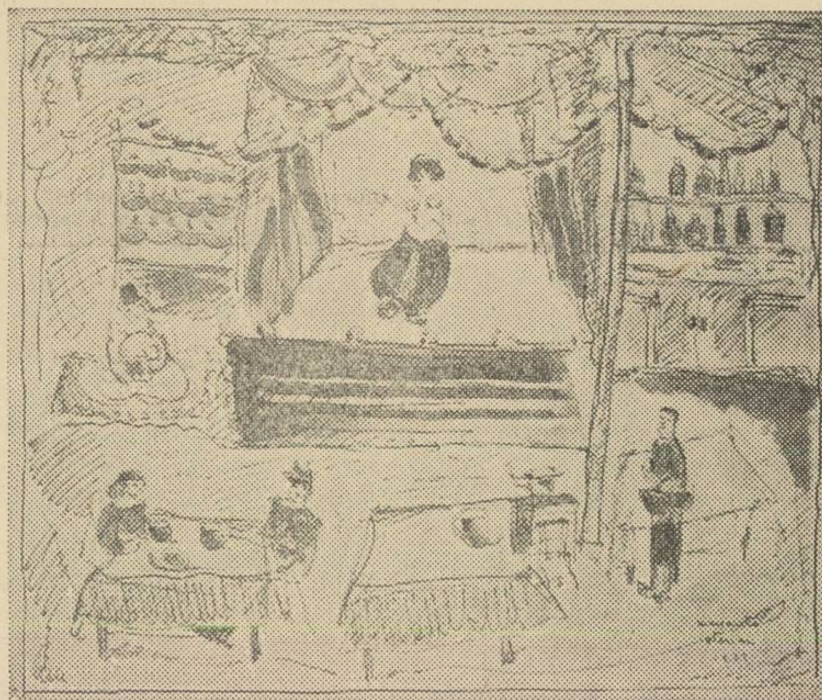
Expoziţia de anul acesta lămureşte în chip definitiv intenţiunile artistului.

Explorator neastâmpărat al armoniilor cromatice, d. Theodorescu-Sion a găsit în sfârşit formula care dozează plastic sensibilitatea, viziunea, temperamentul şi însuşirile caracteristice ale pictorului adevărat.

Exemplarele expuse sunt înfăptuiri de mare respiraţie, opere finite în înţelesul cel mai deplin al cuvântului.

*

Dela fluiditatea cromatică a d-lui Theodorescu-Sion, vizitatorul saloanelor Dalles trece prin expoziţia d-lui *Schweitzer-Cumpăna* (neschimbat în redarea abilă a aceloraşi aspecte disimulate în culoarea tăiată cu

Margareta Sterian — In Moşi

pretenţioasă impetuozitate)', — e îmbiat o clipă de notaţiile fugare, vioae şi superficiale ale d-rei *Nelly Ştiubey*, — şi se opreşte la ansamblul şlefuit şi extrem de conştiincios al d-lui *Leon Viorescu.*

Atent la compoziţie, desenator iscusit şi colorist integru, d. Viorescu fixează în pânză privelişti, lucruri şi oameni cu o precizie, cu o corectitudine, cu un luciu care împing realizarea până la confuzia cu realitatea.

Meticulozitatea aceasta exclude însă aportul mai larg al sensibilităţii.

L-am vrea pe d. Viorescu mai puţin obiectiv, mai puţin stăruitor şi mai complex.

E atât de greu?

*

La librăria Hasefer expune desen şi pictură d-na *Margareta Sterian.*

Grădinile publice şi Moşii cu clowni şi saltimbanci apar aci în tonalităţi plumburii, dinamice, într'o grafică vie, pe alocurea voit dezordonată.

Vagi caricaturi umane punctează cu gesturi şi atitudini umoristice un decor văzut deasemeni caricatural.

Supără întrucâtva lipsa de încordare. Mai ales că artista făgăduește mai mult decât dă.

Portretul d-nei Miliţa Petraşcu e neizbutit.

In schimb, e tratat foarte cald capul d-nei Marietta Rareş.

Posibilităţile d-nei Margareta Sterian nu se epuizează însă aci.

H. BLAZIAN

Leon Viorescu — Natură moartă

Gangsterii

Gangsterii care erau ameninţaţi să dispară prin ridicarea prohibiţiei alcoolului, au constituit un nou monopol, furnizând benzina necesară oraşului New-York.

Noii gangsteri întreţin o întreagă flotilă de tancuri. La cele mai mari companii de oleaginoase ei îşi au agenţii lor care îi informează de toate mişcările.

Apărarea pasivă

Zilele trecute a avut loc la Varşovia o repetiţie generală pentru apărarea împotriva gazelor asfixiante. Operaţia a reuşit. Intreaga populaţie a manifestat o disciplină exemplară.

In aceiaşi zi, ministrul Germaniei, care avea o consfătuire cu ministrul Josef Beck, a fost primit în pivniţă, deoarece întreg personalul ministerului de externe trebuise să se refugieze în subsoluri, cum cereau prescripţiile apărării pasive.

DIN LITERATURA ŢIGĂNEASCĂ

Pentru un zâmbet...

Pe Toxofà, unica fată a lui Agemler-Bey, o iubeau în taină trei flăcăi: Serement, feciorul unui cadiu, Taşaul, zaraf bogat şi Perveli Mangafà, un ţigan care se ocupa cu comerţul de mărgele, boabe de chihlimbar şi ciubuce de abanos.

Şi nu erau oameni de lepădat aceşti flăcăi îndrăgostiţi la toartă. Serement era un băiat chipeş şi cu învăţătură de carte, iar Taşaul era bogat, isteţ şi cu mult curaj. Nici Perveli Mangafà nu rămânea mai prejos. Statura lui înaltă cu faţa smeadă şi cu părul castaniu, întorcea multe priviri de cadâne spre el.

Nici nu semăna să fie ţigan, origine pe care el o ascundea, dându-se drept urmaş al unui cerkez din Anatolia.

Dar ce contau toate aceste calităţi faţă de fata unui Bey, pe care o cereau în căsătorie atâţi feciori de mari dregători, ba chiar şi un fecior de Paşă?

Zilnic, fără să ştie unul de altul, cei trei îndrăgostiţi dădeau târcoale pe lângă palatul Beyului şi când zăreau pe Toxofà la fereastra din iatacul zăbreluit, îi şopteau:

—Un singur sărut să-ţi fur şi pot să mor!

— Odată să te strâng în braţe şi apoi să fiu tăiat în bucăţi!

— Numai un zâmbet din partea ta şi merg la spânzurătoare fericit.

Toxofà trăgea perdeaua şi în iatacul ei parfumat şi străjuit la uşă de un eunuc, se trântea pe sofa, apoi râdea de neghiobia acestor nătărăi obraznici.

Ii plăceau aceste cuvinte de iubire care-i înfiorau trupul dornic de libertate şi de soare, de mângâieri alintătoare şi viaţă occidentală. Căci Toxofà tânjea în iatacul ei, visând la o călătorie la Paris sau la Monte-Carlo, întovărăşită de un scriitor ca Pierre Lotti sau Benoît, ale căror opere le citise înfrigurată.

Sună să i se aducă un sirop, apoi o rodie şi plictisită răsfoi un album cu vederi din Viena, adus de verişoară-sa Gheulia, soţia ambasadorului turc de acolo. Dar tocmai când era mai cufundată în această preocupare, simţi o mică ciocnitură în geamul dela stradă. Se sculă, dădu perdeaua la o parte şi jos, în ulicioara pustie, şedea nătărăul acela de flăcău înalt, cu faţa smeadă şi cu părul castaniu.

Era tot Perveli Mangafa care privea la geam şi când zări pe Toxofà îi făcu o temenea, se bătu cu pumnii în piept şi repetă:

— Numai un zâmbet din partea ta şi merg fericit la spânzurătoare!....

Toxofà se încruntă, scuipă cu dispreţ şi-i răspunse:

— Ai să plăteşti scump îndrăzneala ta!

— Mai scump decât cu viaţa ce am să plătesc?

Şi Perveli scoase o floare din sân şi o azvârli prin fereastră în iatacul fecioarei de Bey, îndepărtându-se apoi în grabă. Iar Toxofà, ridicând floarea, voia s'o azvârle în stradă. Simţi însă mirosul parfumat de crin şi privind la petalele albe ca luciul de sidef, o aşeză în glastră.

— Ce e de vină această floare ca s'o arunc în ţărână?

Nu s'ar fi întâmplat nimic dacă Toxofà nu zărea prin crăpătura perdelei mai întâi pe Serement, apoi pe Taşaul, privind şi ei iscoditor spre fereastră, gata să şoptească:

— Odată să te strâng în braţe şi apoi să fiu tăiat în bucăţi!

— Un singur sărut să-ţi fur şi pot să mor!

Mânioasă de atâtea repetate îndrăzneli din partea acestor zuralii, Toxofà se plânse tatălui său, teribilul Agemler-Bey, eroul dela Tripolis şi Bunar-Hissar.

Când auzi Beyul plângerea fetei sale, se hotărî să pedepsească aspru pe cei trei zuralii nesocotiţi şi ordonă paznicilor să-i pândească, să-i prindă şi să-i bage la beci.

Chiar a doua-zi paznicii prinseră pe rând pe vinovaţi, legaţi fedeleş şi încuiaţi în celula osândiţilor la moarte.

Pe întuneric, prizonierii se întrebau:

— Tu cine eşti?

— Eu sunt Serament, feciorul cadiului Memet. Dar tu?

— Eu sunt zaraful Taşaul din Bazarul Persan.

Perveli, ca să nu mai fie şi el întrebat, spuse:

— Eu sunt Perveli Mangafà, toptangiu de mărgele, chihlimbar şi ciubuce de abanos, fiul vestitului arcanist cerchez, Ismail. Sunt adus aci pentrucă am îndrăznit să spun o vorbă dulce către fata Beyului Agemler şi pentrucă i-am aruncat o floare prin fereastră. Dar voi pentruce sunteţi aduşi aici?

— Tot pentru o vorbă drăgăstoasă....

— Şi veţi recunoaşte vina în faţa Beyului?

— Ce, suntem nebuni? Vom tăgădui cu încăpăţânare.

A treia zi, trei spânzurători erau aşezate în marea piaţă a lui Ali Paşa iar un crainic, după sunetul tobei, citea mulţimii adunate că Agemler Bey a condamnat la moarte pe trei haidamaci, care şi-au permis să fie obrasnici cu fiica sa, fecioara Toxofà. Aduşi în faţa spânzurătorilor, condamnaţii Serement şi Taşaul plângeau, ţipând că sunt nevinovaţi.

Numai Perveli Mangafà aştepta nepăsător şi privea mereu spre Toxofà, care şedea lângă tatăl său pe o estradă.

Toxofà privea şi ea la Perveli şi ca o răzbunare pentru nepăsarea lui, pentru insulta ce el i-a adus în atâtea rânduri, îi zâmbi. Un zâmbet răutăcios, ca o condamnare mai aprigă.

Perveli se însenină. Zâmbi şi el, iar când călăii îi puneau laţul de gât, strigă:

— Beyule, eu mă simt vinovat şi merit pedeapsa cu moartea. Eu am spus fiicei tale: — Numai un zâmbet din partea ta şi merg fericit la spânzurătoare!... Dar cum fiica ta mi-a zâmbit acum, pentru prima oară, chiar dacă mă ucizi de două ori, nu-mi pare rău. Sunt om de cuvânt şi nu rămân fiicei tale dator cu nimic...

Toxofà, înduioşată, măgulită de atâta statornicie din partea condamnatului, se aplecă la urechea tatălui său şi-i şopti:

— Tată, te rog să-l ierţi! El nu mi-a cerut decât un zâmbet, pe când ceilalţi doi mi-au cerut mai mult şi acum tăgăduesc cu neruşinare. Ei sunt laşi şi merită moartea. Fii blând faţă de Mangafà, pentru mine care l'am iertat... Tu, tată, ai fost şi eşti un oştean brav. In totdeauna ai admirat şi răsplătit pe soldaţii tăi viteji. Admiră şi la acest condamnat curajul şi cinstea lui când îşi recunoaşte greşala.

Beyul se înduplecă şi porunci:

— Perveli Mangafà este graţiat iar ceilalţi doi, pe care aveam de gând să-i înspăimânt numai şi să le trag câte treizeci de bice pe spinare, să fie imediat spânzuraţi.

Porunca s'a executat întocmai.

Iar când Perveli Mangafà veni în faţa Beyului, ca să-i mulţumească pentru graţierea sa, Toxofà se făcu că scapă din mână un crin cu petale albe cu luciul de sidef. Perveli ridică floarea şi o întinse aceleia căreia îi datora viaţa şi care îi zâmbea acum nu duşmănos ci dulce, prietenos şi promiţător.

De sărbătorile Bairamului, când orice turcoaică are voe să meargă în vizite însoţită de prietene sau membrii familiei, Toxofà se plimba cu barca pe lacul de apă dulce, aşezat pe ţărmul asiatic al Mării de Marmara. Era întovărăşită numai de doamna de companie, o franceză din Marsilia, când întâlni într'un caic pe Perveli Mangafà.

Iar după cinci zile, Toxofà dispăru fără urme, cum a dispărut şi Mangafà, luând amândoi drumul spre insula Ada-Kaleh din Dunărea românească.

Această întâmplare, dacă nu o fi o poveste, o spun toţi turcii din insula dunăreană, încadrând-o în basmele cu „O mie şi una de nopţi".

G. A. LAZURICA

O călătorie în Africa

Tripolis

La Tripolis facem escală mai mare. Inainte de a ne scobori în oraș, poliția fascistă ne controlează pașapoartele, care se vede că nu cuprind toate datele, după placul autorităților, întrucât ni se ia un nou interogator despre rudele până la al nu știu câtelea grad. La început am crezut că suntem suspectați de ceva. Mai pe urmă am văzut că toată lumea pățește la fel. Ba pentru un Chinez s'a făcut atâta tărăboi, că se adunase lumea, ca la urs. Toate semnele Chinezului cu mânile, cu picioarele și cu capul nu erau deajuns ca să explice numele lui de familie. A fost nevoe să se trimită în oraș după alt Chinez, ca să descurce pașaportul scris în chinezește.

Chinezul nu părea de fel supărat, dimpotrivă avea aerul că râde.

Tripolis pare un oraș mare și mai ales un viitor oraș mare și frumos. Mai întâi are un chei modern, cum n'am văzut în multe porturi.

Dela port în oraș o luăm pe un bulevard de palmieri.

Suntem apoi furați de o alee gudronată, care ne duce la mausoleul consacrat morților din timpul războiului tripolitan.

Traversăm apoi orașul vechiu împărțit între Arabi și Evrei, ce'și trăiesc viața în case îngrămădite pe ulițe strâmte și întortochiate. Dăm peste o școală fascistă. Copii, eșind dela școală, salută fascist profesorul care le supraveghiază conduita, dela poarta școlii. Ajungem într'o stradă mai lărguță, unde soarele este mai darnic. Mai de oboseală, mai de sete intrăm într'o berărie cu patron italian. Asta o cunoaștem și după fata patronului care ne servește și după anunțurile de pe pereți. In anunțuri sunt poruncile lui Mussolini. Acestea pentru Italieni înseamnă acelaș lucru ca și legile lui Mahomed și Moise pentru credincioșii lor.

Imi pare foarte rău că n'am putut copia acele recomandări ale Ducelui, care ar putea fi traduse și răspândite și pe la noi. După câte îmi aduc aminte poruncile spuneau astfel: „Oameni buni, nu înjurați, nu vorbiți și nu faceți politică... ci lucrați și iar lucrați”. Cât de bine s'ar potrivi decalogul din Tripolis în țară la noi, unde nu se poate spune că nu se înjură și nu se face politică, sau că nu se fac amândouă la un loc.

Din lucrurile remarcabile din Tripolis am vizitat moscheea Caramanli, amintitoare de domnia prinților Caramanli și am văzut apoi arcul de triumf al lui Marcu Aureliu, vast monument de marmoră ridicat în cinstea lui Marcu Aureliu și Lucius Verus. Intrăm apoi într'o splendidă grădină de palmieri, unde ne odihnim pe o bancă sub umbrela unui palmier.

Ne întoarcem pe malul mării pentru vizitarea castelului (Castello), fortăreața orașului, unde s'au perindat toți cuceritorii Tripolisului dela Romani și până la principii Caramanli.

In Tripolitania afară de efortul considerabil al coloniștilor Italieni care caută să fie demni urmași ai coloniștilor Romani de altă dată, mai sunt de admirat câteva lucruri curioase: casele Troglodiților, în drumul spre Garian și locul faimoaselor Sibylle, pe care s'a dus să le consulte însuși Alexandru cel Mare.

Locul a fost descoperit în ultimul timp de contele Prorok, într'una din cele mai frumoase regiuni ale Tripolitaniei.

Pentru casele Troglodiților trebue să iei autobuzul dela Tripolis până la Garian. Drumul merge la început prin câmpia Gefara, pe vremuri o sucursală a Saharei, astăzi transformată într'o regiune productivă ca și valea Nilului de către coloniștii Italieni, care dau pe tavă Metropolei pânea și sarea coloniei. Drumul urcă apoi panta platoului înalt, cu livezi de măslini și de portocali. Mergând înspre centrul platoului apar primele căi de acces către *triburile Troglodiților*. Ei au locuințe în măruntaele pământului, aproape ca oamenii primitivi ai cavernelor. Troglodiții au găsit cea mai bună soluție pentru locuințe eftine. N'au nevoe de ciment de Turda, de cărămidă de Ciurea, de var de Ștefănești, etc. Ei au rezolvit problema recurgând, întocmai ca animalele, la ce le oferă natura. Nu este prea mare deosebire între galeriile animalelor subterane și locuințele Troglodiților.

Un șanț, cu multe peripeții, scoboară până în dreptul unei curți interioare, aproape subterane, servind ca un rendez-vous al ușilor unui sat întreg de case. Gaura profundă a curții interioare are pereți de prăpastie, de trebue să-ți strâmbi gâtul ca să privești cerul. Curtea este singurul orificiu de respirație a întregului sat. Fiecare apartament se deschide înspre curtea interioară printr'o ușă ce ține loc și de fereastră și e săpat profund în munte după necesitățile și capriciile fiecărui Troglodit. Unele camere au, în înălțime și adâncime, dimensiunile unui Troglodit în picioare și culcat. Ai crede că e un vagon-lit Troglodit. Când sunt mai mulți membri în familie săpătura în munte se mai adâncește, după numărul dormitoarelor.

Nu toate apartamentele Troglodiților sunt accesibile vizitatorilor. Pentru vizitarea catacombelor e nevoe de încuviințarea proprietarului, în schimbul unei lire italiene. (In afară de populația din regiunea Garian (Tripolis) chiar în cea mai civilizată țară, Franța, există locuințe subterane (Creil, Anvers, Saint Gobain, Touraine, etc.) La Haute Isle până și biserica satului e subterană, săpată în muntele calcaros).

Tripolis — Fortăreața

Când am ajuns la vapor macaralele scoteau din pântecele vaporului ultimii saci cu macaroane, iar de pe punte se scoborau damigenele cu vin de Chianti pentru coloniștii Italieni din Tripolis. In jurul macaralelor erau acorduri de muzică de pe ambele continente. De oparte era muzică din Traviata, de cealaltă parte era o melodie africană, executată rând pe rând de negrii care ridicau sacii cu mișcări descompuse. Refrenul sacilor l'am auzit apoi în toate porturile africane, unde hamalii descărcau marfă de pe vapor.

In ultima oră, până la plecarea vaporului, un concert pe două voci, de oi și capre concurează la pupă cu cellalt concert uman de la proră. Este transportul de oi și de capre care se îmbarcă de la Tripolis pentru Cirenaica. Echipajul vaporului are două sisteme de a ridica animalele pe vapor. Primul sistem, mai uman, constă în a ambala câte zece animale într'o mușama, aninată de cârligul unei macarale. Macaraua se ridică încet, iar încărcătura plutește, legănându-se în văzduh, odată cu behăitul înădușit al animalelor.

Al doilea sistem de îmbarcare este mai barbar. Animalele se leagă cu o frânghie de un picior, iar restul corpului rămâne suspendat în atmosferă. O grupă de zece animale, candidate pentru moment la spânzurătoare, sunt atârnate după acelaș sistem. Bietele dobitoace fac o acrobație aeriană din cele mai periculoase și scot din fundul pieptului un behăit sinistru. Inchipuiți-vă că această reprezentație de circ african, sub cerul liber, se repetă de zeci de ori, până ce se îmbarcă toată turma, consacrată stomacurilor musulmane din Cirenaica.

Ultimul număr de program din Tripolis este îmbarcarea unei trupe de teatru african. Sunt doi artiști și trei dansatoare, în acelaș timp cântărețe de music hall, care se ridică pe vapor cu un alai ce distrage pentru un moment atenția de la îmbarcarea oilor. Mai ales dansatoarele au o exuberanță exotică! Iși încearcă vocile de pe acum, pe puntea vaporului. Am avut ocazia, mai târziu, în drumul spre Cirenaica, să ascultăm restul repertoriului, când, cu regret trebue să spunem, din cauza mării agitate, nu eram în momentele cele mai fericite ale existenții.

Ce mi s'a părut curios e că artistele africane cântau o melodie, pe care noi o auzisem, ca noutate, la Sevilla. Melodia ne-a urmărit și în Egipt. Dar surpriza noastră a fost și mai mare când, întorcându-ne în țară, am auzit, la Iași, exact acelaș cântec. Dacă drumul nostru s'ar fi continuat către Japonia, e aproape sigur că am fi auzit aceeași muzică. In orice caz, socotim acest lucru printre evenimentele cele mai fericite ale difuziunii prin radio și cinematograf.

Când a plecat vaporul din Tripolis marea era așa de calmă și prevestirile marinarilor așa de optimiste, încât ni s'a ridicat mult moralul. Am stat câteva ore pe bord în tovărășia unei Elvețience mult voiajată și care suferea de rău de mare cași noi, și a unei Italience, grăsulie și rumenă la față, singura supraviețuitoare pe bord, dintre cunoștințele noastre, pe marea cea mai furtunoasă. Elvețianca, care mergea în Egipt, ne-a povestit din călătoriile ei în Africa și mai ales în Abisinia, unde a văzut, între lucrurile de senzație, constelația Crucea de Sud și pe regele Abisiniei în persoană.

In drumul spre Bengazi, când ne găseam în poziția cea mai orizontală și cea mai imobilă posibilă, în contrast cu vaporul nostru care suia și scobora cele mai abrupte înălțimi... deodată auzim fluerături de sirenă îndelung prelungite, semn că vaporul naufragiază. Orice s'ar fi întâmplat, noi nu eram capabili să facem vre-o mișcare. Am așteptat cu groază câteva ore tragicul desnodământ, trecându-ne prin minte fel de fel de întâmplări, când organismul nu poate reacționa. Mi-a venit în minte accesul de angină pectorală al unui colonel, de pe frontul francez, din marele război european.

„Colonelul ese dimineața la atac, în fruntea batalionului, se sue pe parapet, merge câțiva metri și se oprește cuprins de o criză de cord. Mitraliera seceră în toate părțile. Toți se adăpostesc sau se culcă, colonelul singur a rămas în picioare insenzibil la pericol, la gloanțe și la țipetele disperate ale soldaților, docil la durere *în atitudinea unui erou*.” [1]

Colonelul era pe frontul occidental în fața Germanilor, soldații lui Hindenburg, noi eram pe frontul oriental în fața delfinilor, soldații lui Neptun.

Deodată auzim pași pe coridor. In loc să ne transporte în bărcile de salvare, valetul de serviciu ne întreabă dacă nu servim ceaiul la cinci. Sirenele făcuseră numai proba în largul mării. Marea se mai liniștește puțin, însă, din prudență, nu ne părăsim poziția de predilecție.

Iată-ne în *Bengazi, capitala Cirenaicei*. Orașul n'are cheiu, cași Tangerul. Ancorăm în largul mării. In dispoziția, în care suntem, n'am putea vedea orașul în alte culori, decât acelea în care a văzut pe vremuri Ovidiu, în exil, orașul Tomis (Constanța noastră). Diferența ar fi numai de palmierii de la Bengazi, nesfârșit de înalți și cu un smoc de frunze în vârf de parcă ar fi niște apărătoare uriașe de muște.

Marea e agitată. Se fac preparative pentru debarcare. Printre persoanele care se coboară e și Italianca noastră, considerată de noi ca cea mai fericită pasageră, nu numai că n'a suferit de rău de mare, sau că din cauza aceasta a fost singura femeie răsfățată de tot echipajul vaporului, dar era socotită fericită, fiindcă se scobora la Bengazi, pe uscat.

Fericirea omului e însă foarte relativă și soarta omului are suișuri și coborâșuri. Italianca noastră se scoboară de pe vapor; scoborârea e însă și la propriu și la figurat. Marea e furtunoasă și uscatul și mai furtunos.

Soțul doamnei nu a putut veni întru întâmpinare la port și doamna trebue să meargă singură prin locuri cu triburi sălbatice.

Debarcarea pe care am văzut-o în ziua ceea la Bengazi, voi ținea-o minte cât voi trăi. Era de față tot echipajul. Două bărci așteptau lângă vapor pasagerii și marfa.

Scara vaporului nu se putea desface din cauza valurilor prea mari. S'a recurs atunci la un procedeu de debarcare, pe care nu l-am mai văzut aplicat la oameni: procedeul debarcării cu macaraua. S'a făcut mai întâi repetiție cu o femeie mai vârstnică; toată lumea era curioasă cum va reuși operația. Mușamaua care servise la Tripolis pentru îmbarcarea oilor, a servit acum la debarcarea bătrânei și a bagajelor. Macaraua a intrat în funcțiune. Cât a plutit mușamaua prin aer, nu s'a auzit nici un țipăt.

Dificultatea era însă ca încărcătura să nimerească în barca, care se mișca ca argintul viu. După o serie de viraje nereușite pe deasupra bărcii, mecanicul a reușit, în fine, să plaseze nacela în barcă, însă cu o mișcare așa de bruscă, încât așa zisa nacelă din verticală, cum era în aer, a devenit plată, când a ajuns în fundul bărcii, cum ar deveni o bucată de aluat sub lovitura puternică a unui brutar vânjos. Când s'a desfăcut mușamaua în barcă, biata bătrână era amestecată printre lucruri și a fost nevoe de ajutorul câtorva negri ca s'o degajeze din nacelă. Acum venea rândul Italiencii. După cele ce văzusem la repetiția cu bătrâna, am asistat la introducerea doamnei în nacelă, n'am avut însă curajul să urmăresc restul. Când mi-am întors capul înspre barcă doamna era deja depozitată în barcă, însă după felul cum își lua ultimul rămas bun, cu mișcări abia perceptibile, am înțeles că suferise și ea un șoc traumatic, aproape la fel cu bătrâna de adineaori.

Oricât de agitată era marea, eram bucuroși că plecăm mai repede din Bengazi, ca să se mai scurteze timpul. După distanță de o zi am ajuns, aproape complect epuizați, la Derna. Câteva zile dearândul ne hrănisem numai cu mere și portocale. Orașul Derna ni s'a părut și mai sălbatic decât Bengazi.

Am ancorat în larg și am asistat la debarcarea oilor încărcate la Tripolis. Marea nu mai era așa de agitată, astfel că de la vapor și până la țărm s'a dat drumul oilor în apă, sub conducerea câtorva capre care țineau capul coloanei.

DOCTOR G. T.

Tripolis

[1] L. Ramond. Conférences de Clinique médicale.

PRIMII PAȘI

Haiducul

lui George Lesnea

Pripită ca un stol isteț de grauri
se hăituește potera 'n coclauri
și prin bungeturi, înfloresc răslețe
icnirile bătrânelor sinețe.

Să-l prindă pe haiduc, au fost trimiși
un dvornic de la Neamț și trei comiși.
Aleargă svonuri grabnice pe lunci
cu sboruri săgetate de ierunci.

Pistoalele turcești răsar din coburi
și liniștea sfărmată 'n mii de cioburi
se isvodește 'n rîmnic cu-apă vie
ca un tocat în sfântă chinovie.

Când va fi dat apusul copt în pârg
și potera va fi întoarsă 'n târg,
veni-vor cerbii sihlelor s'o bee
și gingași iezi cu boiul de femee.

Haiducul, aburcat ca o șopârlă,
pe sub pripor cu reavăn greu de gârlă,
ajunse, isgonit ca o jivină
pe culmile înfipte în lumină.

Simția 'năuntru vârful unui bold
și-acolo, sus, i s'a prelins din șold
un vrej de foc, ce'n zâmbetul de soare
a 'ncremenit în negrăită floare.

Pitindu-și flinta în otava crudă,
haiducu-și obloji stinghia-i udă
de sânge cald, și-apoi porni beteag
un biet drumeț pe-un colbăit drumeag.

I-o alina însângerata vârcă
hangița cea cu ochii de năpârcă
cu trupul mlădios ca de svârlugă,
cu sâni pietroși, purceși mereu spre fugă.

Zâmbind își amintește chipul ei
și scoate o pereche de cercei.
Ii mângâe duios, la sân îi strânge.
Și'n urmă-i, cad în colb cercei de sânge...

AUREL LEON

S. P. A.

Cum stau bandajat, cu gâtul înțepenit în feșe puternice, o rază de soare îmi gâdilă rădăcina nasului. Așî vrea să strănut, dar nu pot.

Privesc uimit camera de spital în care mă aflu: rufărie sclipitoare, patul comod iar pe mesuță, borcane colorate și diferite aparate foarte frumos nichelate. La căpătâiul meu, o foaie albă cu indicele temperaturii în zig-zag, semn că am avut mereu febră.

O soră cu bonetică scrobită îmi zâmbește mieros, ca într'o litografie cu răniți de războiu.

Bine crescut, îi zâmbesc și eu cuviincios. (Buna cuviință nu m'a părăsit nici odată în viață, nici chiar în toiul celor mai grave nenorociri). Ea se apleacă peste fața mea și, observând raza de soare ce mă necăjește, se duce fuga și o gonește cu perdeluța.

— Mulțumesc... îi spun și observ ce greu îmi vine să vorbesc, deși am făcut o sforțare ca să articulez.

— Ssss!... îmi face ea, cu degetul la buze. Incă n'aveți voe să vorbiți. După ce vă va trece inflamația facială.

— Inflamație facială? gândesc eu. Dar de unde dracu mă pomenii cu inflamație facială? Imi duc mâna la obraz și simt, — înainte de-a avea ea timp să mă oprească, — simt, zic, în loc de obraz, o suprafață pepenoasă făcând nivel cu nasul.

Ea îmi risipește, gentilă, uimirea și-mi spune zâmbind:

— Ați uitat c'ați avut un incident cu niște căruțași, în calitate de membru la S. P. A.?

*

Incet, încet, memoria mă ajută să reconstituesc multe lucruri. Intr'adevăr, mai acum o lună, m'am înscris membru la S. P. A. Socoteam ca o datorie umanitară, să iau apărarea ființelor necuvântătoare împotriva brutelor omenești. Nu de puține ori, fiecare dintre noi se simte indignat, văzând cum animale fără apărare, sunt bătute până la sânge. Cai supra-încărcați, pisici omorâte, câni dați în tarbacă și alte multe sălbăticii.

Ca să am autoritatea necesară, am cerut și am fost admis ca membru în această Societate. Negreșit, am cotizat o sumă și apoi am primit o rozetă de pus la butonieră, pe care o arborai la sacou. Am fost împuternicit să intervin energic și să semnalez forurilor superioare, orice brutalitate văzută, pentru ca individul să-și primească amenda cuvenită.

Cum coborâi treptele Societății, pe strada Câmpineanu, acolo unde se formează dealul spre Calea Victoriei, un tâlhar de birjar înghioldea cu biciul o iapă scofâlcită, să sue panta. In birjă, — care ea singură avea, cred, 300 kilograme, — se mai aflau două doamne corpolente a 130 kgr. fiecare, plus bruta de birjar care și el avea poate optzeci. Deci, stabilit, 540 kgr. pentru o iapă nemâncată, la drum de deal. Făcui semn birjarului să oprească, dar el mă privi ironic și-mi țipă:

— Ocupat!

Atunci mă repezii spre dârlogi și îndreptai birja spre trotuarul din dreapta, spre a nu stingheri circulația.

— Măgarule, răcnii la el, — asasinule! Cum poți tu bate o iapă ca asta, la deal, după ce o pui să care 540 kgr. ?

Doamnele se speriară, iar birjarul mă amenință cu biciul.

Iapa se zbătea în mânile mele și balele ei îmi umpluseră sacoul, peste tot. Atunci, o doamnă cu glas pițigăiat, — Doamne, cum poate avea o doamnă corpolentă un astfel de glas? — îmi spuse că e soția deputatului Popescu și că, de nu-mi văd imediat de treabă, mă internează la balamuc.

— Pardon, Doamnă... — începui eu un mic discurs — suntem toți obligați de legi superioare și umane să ne raliem la protecția animalelor. Poftim — și dădui să-i arăt rozeta. Iapa, recăpătându-și libertatea, o porni în pocnete de bici și în ilaritatea publicului.

In piață însă, acolo îmi arătai autoritatea, zi la zi, față de oltenii vânzători de păsări.

Ați observat desigur cum sunt duse aceste păsări, zile întregi? Toate cu capul în jos, cu sângele năvălindu-le 'n creer, nemâncate, însetate și ca vai de capul lor. Unul din deziderațele Societății pentru protecția animalelor este și acesta, prin care se ordonă oltenilor să ție păsările până la vânzare, cu capul în sus. Ce altă măsură eficace puteam să iau, decât să mă postez în fiecare dimineață la eșirea din Hale și să strig bestiilor de olteni, marțial și poruncitor:

— Capu sus, nătărăule! Că te duc la comisariat! Ține găinile cu capu 'n sus, că te-amendez!

Cu timpul, oltenii începuseră să mă cunoască și când dădeau cu ochii de mine, repetau ei înșiși formula, trecând în pas de defilare:

— Capu sus... las' că știu eu, conașule

După ce ieșeau însă din raza autorității mele, măgarii, bine înțeles că le lăsau iar s'atârne ca mortăciunile cu capu 'n jos. Am căutat să urmăresc pe unul din acești oltenași, pe care-l ochisem eu bine, că'și bate joc de mine.

Mizerabilul !Am să-l propun la o amendă de 500 lei, să 'nvețe minte! Iată-l cum intră la un client. Mă postai în fața gangului să-l înșfac, de cum se întoarce înapoi și să-i dresez cuvenitul proces verbal. Un ceas și jumătate m'a ținut mizerabilul în fața gangului și când, plictisit, întrebai de el pe o servitoare, ea, — tâmpite sunt și servitoarele — îmi râse în nas, spunându-mi că gangul are două ieșiri.

Dar marea întâmplare, de pe urma căreia mă aflu în spital, căzut ca un erou pe câmpul de luptă, s'a întâmplat într'o Miercuri pe la orele 4 d. a. Ochisem încă din capul Splaiului Independenței, — acolo unde se înalță o bina mare ,— o coșcogea căruță încărcată plină ochiu cu niște cărămizi, — poticnită și rămasă în mijlocul drumului. Mă apropiai febril. Constatai pe caldarâm, doi căluți slăbănogi, dintre care unul murg, iar celălalt pintenog, sleiți de puteri și încurcați în hamuri, încercând zadarnic să se ridice. Evident, povara era peste puterile lor: la o astfel de căruță, se 'nhamă cai zdraveni, nu mânji. Vizitiul, un băetan roșu de praful cărămizilor, îi croia cu codirișca, oridecâteori se opinteau. O mulțime de gură-cască, ca de obiceiu, privind ca la Moși. Mă apropiai demn și la momentul oportun:

— La o parte, strigai dobitocilor privitori. Ce-i aici, panoramă? Și 'mi scosei rozeta S. P. A. în evidență... In primul rând, tu, care-ai dat cu biciul, numele și pronumele. Acela, îmi întoarse o pereche de ochi roșii, ca de spiriduș și mă apostrofă:

— Ce faaaace?

Intre timp, alți doi vlăjgani încercară să miște cu piciorul, caii amorțiți. Auzi, cu piciorul! Il lăsai deci pe primul și mă repezii la ceilalți.

— Stați voi, ăștia doi, că vă învăț eu minte! Pe stradă, nici un sergent, nici un comisar, numai caii căzuți cu căruța rostogolită.

— Uitați oare că mai există o S. P. A. pe pământ?

— Ce te bagi tu, mă, ochilaristule?.... — se răsti unul cu o mutră de pușcăriaș — tu le dai de mâncare cailor, ai?

— Lasă mâncarea, — zisei eu — dacă hrănești un animal n'ai dreptul să...

N'am apucat să termin fraza, Un val roșu mă orbi și simții ceva, ca un pietroi în moalele capului. Căzui la pământ.

Auzeam, la răstimpuri, printre răzbubuituri în coaste: Ce n'am dreptul, mă? na-ți drept, mă! rupe-i dreptu, mă!

Lumea privea idioată, ca la un match.

*

— Soră, — am zis bunei surori Clementina, sprijinindu-mă în cârji, când am ieșit din spital — îți mulțumesc pentru devotamentul cu care m'ai îngrijit. Nu te voi uita nici odată și numele dumitale va fi înscris cu litere de aur în cartea de onoare a S. P. A. Plecai, târșâindu-mi picioarele betege. In spre amurg, ajunsesem târâș-grăpiș prin Lemetru, cartier dosnic și întunecos. Aici, șanțurile sunt pline cu apă verzuie și gunoaiele menajere fac movilă, pe maidan.

M'am apropiat tiptil; nu m'a văzut nimeni. Gura canalului, ca o gură buzată și mare, de țigan, își cască buzele noroioase. Am scos rozeta. Incet, i-am făcut vânt în canal. Așa, acum să-i dăm drumul și carnetului...

Eu, de vindecat o să mă vindec complect peste două-trei săptămâni, dar de S. P. A. m'am lăsat pe veci. Să mai pată și alții ce-am pățit eu, căci mai înainte de a fi înființat o S. P. A. ne era necesară o S. P. M. S. P. A. (Societatea pentru protecția membrilor S. P. A.).

LAZĂR IULIU

Un distrugător de idoli:

La Rochefoucauld

Secolul al 17-lea a fost al Idolilor. Ludovic al XIII-lea, Richelieu, Ana de Austria, Mazarin, Ludovic al XIV-lea și un număr respectabil de femei divine, dar profund terestre, au fost adevărate chipuri cioplite ale timpului. In haosul vieții secolului, un mare senior de rasă a tras toate desavantagiile unui spirit superior și, într'o societate disparată care nu viza decât efectul, nu s'a ales decât cu ponoasele. Le-a tras tocmai pentrucă era superior și acelor eșecuri politice și amoroase ale Ducelui de La Rochefoucauld, dintr'o familie mare străveche, datorim acel volum de Maxime, una din cele mai serioase tentative de răsturnare a idolilor care au stăpânit și stăpânesc artificial societatea omenească. Nereușita este adesea superioritate și în sufletul celor care și-au verificat dureros în viață, crezurile personale, marele senior și prieten al atâtor femei celebre, este pururea actual, după cum și în secolul al douăzecilea actualitatea lui La Rochefoucauld merge crescând. Din cele ce urmează îl vedem pe prietenul ducesei de Longueville, mânuind din roze budoare de altfel, grele ciocane cu care s'a năpustit asupra câtorva idoli ai vieței omenești.

● *Sinceritatea nu este de obiceiu decât o fină prefăcătorie pentru a atrage încrederea celorlalți.*

● *Virtuțile se pierd în interes, ca fluviile în mare.*

● *Cu toții avem destulă putere pentru a suporta nenorocirile aproapelui.*

● *Răul pe care-l facem nu atrage atâta persecuția și ura ca bunele noastre însușiri.*

● *Niciodată nu ești atât de fericit nici atât de nenorocit cât îți închipui.*

● *La cei mai mulți oameni, dragostea de dreptate nu este decât frica de a suferi nedreptatea.*

● *Ușor ne uităm greșalele când nu sunt știute decât de noi înșine.*

● *La nimic nu suntem mai darnici decât la sfaturi.*

● *Refuzul laudelor este pofta de a fi lăudat de două ori.*

● *Lumea recompensează mai adesea aparențele meritului decât însuși meritul.*

● *Există eroi, în rău ca și în bine.*

● *Nu sunt disprețuiți tot cei care au vicii, dar se disprețuiesc toți care n'au virtuți.*

● *Numai oamenilor mari li se cade să aibă defecte mari.*

● *Recunoștința celor mai mulți dintre oameni nu este decât o dorință secretă de a primi beneficii și mai mari.*

● *Interesul care este acuzat pentru toate crimele noastre merită adesea să fie lăudat pentru faptele noastre cele bune.*

● *Adesea ertăm celor care ne plictisesc pe noi, dar niciodată nu ertăm pe cei pe care-i plictisim.*

● *Dacă sunt oameni al căror ridicol n'a apărut niciodată, este pentru că niciodată n'a fost căutat.*

● *Sunt puține femei cinstite care să nu fie obosite de meseria lor.*

● *Ceiace face în ochii noștri insuportabilă vanitatea altora, este faptul că ne-o rănește pe a noastră.*

● *Un om de spirit ar fi adesea foarte încurcat fără prezența proștilor.*

● *Nu este atât de primejdios a face rău la cât mai mulți, decât a le face prea mult bine.*

● *Nu există proști mai incomozi decât cei care au spirit.*

● *Gloria oamenilor mari totdeauna trebuie să fie măsurată cu mijloacele de care s'au servit pentru a o dobândi.*

● *Sunt unii oameni care seamănă cu vodevilele care nu se cântă decât un timp oarecare.*

● *Virtutea n'ar merge atât de departe dacă vanitatea nu i-ar ține tovărășie.*

● *Filozofia învinge ușor relele trecute și viitoare; dar cele prezente o înving.*

Pe masa de disecție a feudalului La Rochefoucauld, sufletul omenesc a fost răscolit cu bisturiul revelator și din mâinile sale fine de curtean care a știut să mânuiască elegant spada, condeiul și menuetul, a eșit relativitatea tuturor formulelor morale. Adesea sub biciul paradoxului, mulți idoli se prăbușesc între paragrafele prietenului Anei de Austria, dar vai, pentru a apărea apoi din nou, născuți din actualitate, ca și pasărea phoenix, din propria lor cenușe.

AUREL GEORGE STINO

Mărunte

■ *Editura Naționala-Ciornei a pus în vânzare romanul d-lui* Virgiliu Monda: „Testamentul domnișoarei Brebu”. *E un roman în care acțiunea, misterul și dragostea se împletesc armonios, într'o serie de decoruri fermecătoare, în preajma Brașovului și în Bretania pe „Coasta de smarald”. E un imn al vieții și iubirii.*

Pentru tot ce privește redacția — a se adresa d-lui M. Sevastos numai Joi, Vineri și Sâmbătă 6—7.

■ Săptămâna aceasta se pune în vânzare o plachetă de versuri traduse după celebrul „Canzonier” al lui *Petrarca.*

Placheta se intitulează *Rime de dragoste* și traducerea se datorește colaboratorului nostru, d. *Lascăr Sebastian.* D. prof. *Alexandru Marcu* semnează o prefață. Editura „**Institutului de cultură italiană**”.

A D E V E R U L   S O C I A L

Evreii în politică

— Cuvântul unui outsider —

Intre d. Nae Ionescu şi d. A. L. Zissu, primul, naţionalist revoluţionar român, al doilea, naţionalist veritabil evreu, s'a iscat o interesantă şi amabilă discuţie asupra capacităţii politice a evreilor.

Directorul „Cuvântului" într'un articol intitulat „Şi un cuvânt de pace", contestase dreptul evreilor de a da sfaturi politice, din motivul simplu, că evreii n'ar avea calităţi care să-i facă proprii pentru împlinirea unui atât de important rol în societate.

D. A. L. Zissu jignit, şi pe drept cuvânt, în cele mai naţionaliste sentimente ale sale, s'a grăbit să „combată" într'o scrisoare plină de talent şi de politeţă, adresată d-lui Nae Ionescu, teza nu prea măgulitoare pentru evrei, ridicată de către acesta din urmă.

A urmat apoi, — după cum era şi de aşteptat — un răspuns ceremonios, unul dintre acelea, cu care a obişnuit de mult d. Nae Ionescu publicistica română, şi apoi un alt articol lung şi curgător al d-lui A. L. Zissu, care cu cât erau mai seducătoare ca formă, cu atât mai mult te îndepărtau de baza discuţiei, scoţând din joc însuşi principiul pe care s'a răzimat articolul iniţial, „Şi un cuvânt de pace".

Astfel, că astăzi asistăm la o academică, amuzantă şi inutilă discuţie de detaliu, căreia i se zice: „între „agresivitatea" antisemită şi „pasivitatea" filosemită", fără ca teza fundamentală, ce-şi are tâlcul ei, şi care a provocat până aci o risipă considerabilă de cerneală şi de hârtie, şi anume: „au evreii calităţi politice sau nu" ? — să fi fost lămurită.

Am impresia, — fără să vreau să supăr prin aceasta pe d. Nae Ionescu — că teza pusă de către d-sa, a fost inspirată exclusiv de ultimele evenimente politice din ţară şi din străinătate, şi că d-sa n'a recurs înainte de a-şi fi formulat teza la informaţiile istoriei, fie că nu mai crede în ele, fie de teamă să nu-l fi descurajat.

Pentrucă dacă ar fi meditat asupra mişcărilor social-politice, cu deosebire începând cu cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ar fi aflat desigur, că evreii au calităţi specifice pentru a deveni propagandişti şi organizatori, pentru a creia şi canaliza curente, cât şi pentru a desvolta acţiuni patriotice mari, în toate statele, unde se bucură de consideraţiunea cuvenită.

Incepând cu 1850, nu există aproape nici o mişcare social-politică la care evreii să nu fi luat parte activă.

Câteva cazuri concrete pe care le voiu da aci, mă vor scuti să fac o demonstraţie teoretică mai amplă, a realităţilor politice ale evreilor, şi vor avea, sper, o forţă probatorie mai mare decât orice afirmaţiuni categorice.

Evreii au activat în toate ţările din lume: Julius Stahl, *care a organizat reacţiunea feudală în Germania după 1848, a fost evreu;* Daniel Manin, *care la Veneţia a ridicat steagul contra dominaţiei austriace, a fost evreu;* Disraeli, *care a reînoit partidul conservator englez şi a lansat pentru prima dată deviza integrităţii teritoriale a Imperiului Britanic, cumpărând în acest scop acţiunile canalului Suez, a fost evreu;* Eduard Simsom, Bamberger *şi* Lasker, *şampionii liberalismului naţionalist german, care a contribuit mult la constituirea Imperiului german, au fost evrei.*

Dar Karl Marx, Ferdinand Lassalle *şi* Johann Jacoby *(primul om politic de marcă veche, care a aderat la democraţia socialistă), n'au fost evrei? Prima revistă socialistă a fost fondată deasemenea de către un evreu:* Karl Höchberg.

Ca teoreticieni afară de Marx şi Lassalle, mai găsim pe Ed. Bernstein, Adolf Braun, Jacob Stern, S. Katzenstein, Bruno Schönbank; *ca jurnalişti mari îi cunoaştem pe :* Grandnauer, Eisner, Josef Bloch, Theodor Wolff, *etc.; ca organizatori socialişti pe:* Hugo Heimann, *iniţiatorul politicei comunale,* Leo Arous, *specialist în materie electorală,* Ludvig Frank, *organizatorul „tineretului socialist".*

In Austria îi vedem pe: Victor Adler, Ellenbogen, Fritz Austerlitz, Max Adler, F. Hertz, Thereza Schlesinger, Eckstein, dr. Diamand, Ad. Braun, *etc.*

In America activează deasemenea o mulţime de evrei; citez pe: H. Moirrs, A. M. Simons, M. Untermann, Warburg, *consilierul preşedintelui Roosevelt, etc.*

In Italia au activat: Elia Musetti, Claudio Treves, G. E. Modigliano, Arvedo Norlenghi, Ricardo şi Adolfo Mormigliano, R. L. Foa, Cesar Lombroso, *etc. Insuşi Mussolini are câţiva colaboratori evrei.*

In Franţa deasemenea evreii au ocupat posturi politice importante. Amintim pe Edgar Milhaud, *şi pe* Isaac-Adolf Crémieux, *fost guvernor general al Algeriei sub Gambetta, graţie generozităţii căruia s'a putut ţinea primul congres al partidului uvrier francez (1879). Astăzi silueta elegantă a subtilului* Léon Blum *domină viaţa politică a Franţei cât şi pe cea a Internaţionalei a II-a, căruia nici măcar militanţii turbulenţi dela „Action Française" nu-i contestă calităţile politice.*

Rusia a fost apoi aceia care a dat partidelor socialiste revoluţionare din alte ţări numeroşi şefi şi doctrinari: pe Rosa Luxemburg *şi dr.* Israel Helphant *(Parvus) pentru Germania; pe* Charles Rappaport *pentru Franţa; pe* Anna Kuliscioff *şi* A. Balabanoff *pentru Italia; pe fraţii* Reichesberg *pentru Elveţia; pe* M. Beer *şi* Th. Rothstein *pentru Anglia.*

Alţi şefi socialişti creştini s'au însurat cu intelectuale evreice, care probabil au avut o serioasă influenţă asupra lor, aşa: Plekhanov, Kropotkin, Otto Lang, de Brouckère, dr. Brupbacher, Turatti, *etc.*

In fostul imperiu austro-maghiar, avant-garda şovinistă o formau în mare parte evreii. Grupul celebrei reviste: „Huszadik század" (veacul al XX-lea) a fost compus în mare parte de evrei, dintre care mulţi au ajuns miniştri. Deasemenea grupul defetist „Cercul Galilei" din timpul războiului, care a jucat un mare rol.

Dar pretutindeni, în mişcările politice din Ardeal, din Slovacia şi din Polonia de dinainte de războiu, găsim evrei în posturi de serioase răspunderi, cât şi în fruntea diferitelor curente social-politice.

Nu vreau să mai insist şi să dau alte exemple, citându-l pe Ebert, *pe genialul* Walter Rathenau, *pe faimosul* Léon Trotzki, *pe* Litvinov *şi atâţia alţii.*

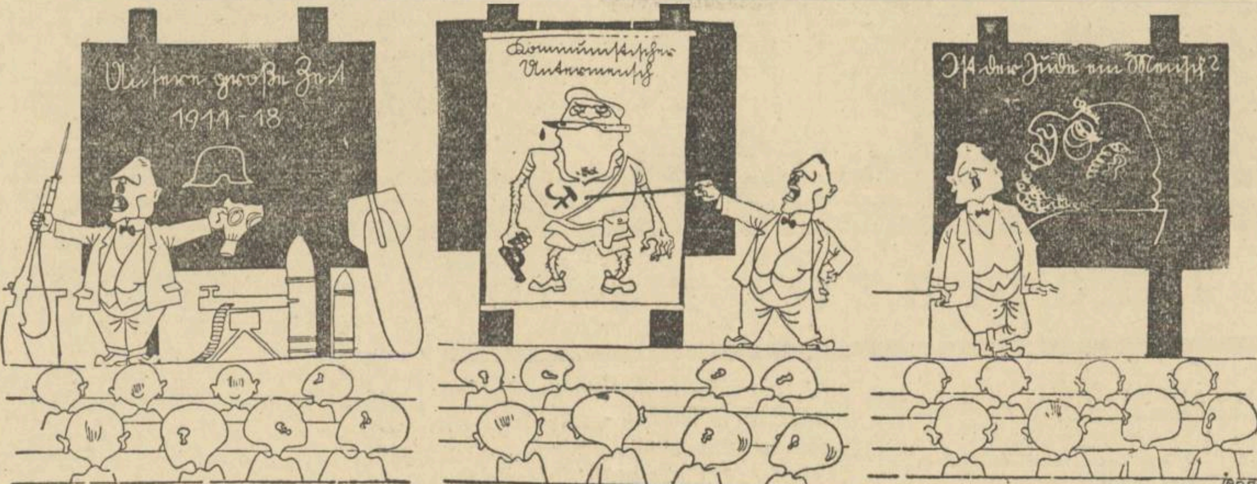
Cât am spus, cred, este suficient. Nu discut dacă e bine sau dacă e rău; nici dacă evreii ajunşi în importante posturi politice şi-au îndeplinit rolul aşa cum ar fi trebuit. Constat numai un fapt istoric, pe care — dacă vrem să căutăm adevărul — nu e bine să-l ignorăm din interese de oportunism politic.

...Antisemitismul, se dovedeşte încă'odată, nu este decât o diversiune a societăţii capitaliste în plină degringoladă, şi dece să-i slujim şi noi, d. Nae Ionescu şi eu, care ţinem lumânarea la căpătâiul bolnavului uriaş, de instrumente mai mult sau mai puţin conştiente, mai ales, când suntem convinşi, că nu mai există tămăduire?

PAVEL PAVEL

A APĂRUT:
GERMANIA HITLERISTĂ
DOCUMENTE - IDEI - OAMENI
DE PETRE PANDREA
EDITURA „ADEVERUL".
344 PAGINI, PRETUL 80 LEI.

EDUCAŢIA ŞCOLARILOR IN GERMANIA HITLERISTA

I. ISTORIE — Epoca noastră glorioasă: 1914-1918 | **II. ZOOLOGIE** — Asta-i „marxistul!..." | **III. EDUCAŢIE CIVICA** — Poate fi Evreul, om?

„Materialism sau idealism?"

Materialismul, dispreţuit de filosofi, preconizează norme de morală de ordine materială ca dorinţa de un traiu mai bun, de propăşire, stabilitate economică şi alte lucruri la a căror posesiune râvneşte omul în viaţa de toate zilele, comunitatea.

Idealismul nu se reazemă decât pe aspiraţii subiective: orgoliul naţional,omogenitatea raselor, ura străinilor, aspectele mistice ale Patriei, norme de conduită zise nobile, înalte şi preconizate de moralişti.

Popoarele care, în politica lor, se vor îndruma după normele materialismului, adică vor căuta să asigure masselor securitatea economică şi materială, au toată şansa să salveze civilizaţia lumii ameninţate.

Aceste popoare vor putea adopta, ca norme de conduită morală, buna voinţa, mila, generozitatea, decenţa omenească.

Dacă, însă, lumea se va lua după cei ce vor să realizeze naţionalismul mistic, adică patriotismul „nepătat de murdăria banului", cum zice un naţionalist, atunci omenirea întreagă va trebui să trăiască în atmosfera nazistă. In cadrul ei de morală nu vor mai lua loc decât principiile „numai eu singur", „gloria", „orgoliul naţional". Atunci vom ajunge să avem în lumea 'ntreagă sute de mii de studenţi şi studente care vor privi ca dovezi de înalt patriotism torturile sadice şi obscene, asasinatele, ruinele provocate cu sânge rece şi intenţionat. Naţiunile vor practica ceeace se practică în timpurile de revoluţie şi anarhie, în mod excepţional, ca o stare permanentă. Oamenii şi mai ales tinerii, liberaţi de orice control, vor readuce în societatea noastră civilizată şi umanizată, fericitele vremuri ale Inchiziţiei.

Acest idealism şi misticism patriotic îşi menţine autoritatea asupra tineretului în cămaşă cafenie, prin declaraţii zilnice că „soarta lor este să moară în războiu" la care aceşti tineri mistici şi idealişti aderă cu entuziasm, deci ne duce cu paşi grabnici spre războiu.

In declaraţiile materialiştilor nu se aude o vorbă de ură, de răzbunare, de omor sau de glorie în războiu.

Dacă materialiştii vor urmări scopuri precise şi clare de bună stare a omenirii, binele public, ei vor fi conduşi de principiile lor în mod firesc la o cooperare din ce în ce mai largă, mai întâi în sânul naţiunii lor, apoi în lumea întreagă.

In cartea lui Hitler se vor întâlni însă cu totul alte scopuri şi valori. Nimic despre buna stare materială, salarii, nivel economic.

E vorba numai de locul Germaniei în fruntea statelor celorlalte, de puterea Germaniei de a băga spaima în toate naţiunile, de prezervarea *„egalităţii"(?)* Germaniei, pe calea aceasta, printre celelalte naţiuni.

Politica unei naţiuni, atât de civilizate şi erudite ca Germania, se reazemă pe nişte prejudecăţi ca „rasa ariană" şi altele, deşi milioane din acest popor trebue să-şi dea seamă cât de stupide şi de absurde sunt. Hitler ştie bine că tineretul nu va putea fi antrenat la războiu pentru pânea zilnică şi atunci îl cheamă sub steag pentru: *ideal!*

Nu e timpul să vedem că materialismul care împinge pe oameni la cooperaţiune este superior idealismului care împinge omenirea la bestialitatea sălbatică a războiului?

Victoria femeilor

Femeia spaniolă a participat pentru prima dată la alegeri legislative. Răsturnarea situaţiei politice în Spania e opera ei de oarece deţine majoritatea. La Madrid sunt 66.064 femei alegătoare în plus faţă de alegători.

Intreg batalionul feminin a fost mobilizat.

Până şi călugăriţele din mânăstiri au luat parte la vot. Pentru această ocazie au putut eşi din mânăstire cu o autorizaţie specială a Papei.

Republicanii şi socialiştii au lipit pe toate zidurile afişe astfel redactate:

Femei!

Republica a sdrobit lanţurile care vă încercuiau, dându-vă divorţul şi stabilind egalitatea de drepturi între copiii naturali şi cei legitimi.

Partidele de dreapta, pe de altă parte, au adoptat textul următor:

Contra divorţului
Contra egalităţii drepturilor.

Femeile spaniole au rămas religioase şi extrem de legate de tradiţie. Ele au înclinat balanţa spre dreapta.

Documente asupra naţional socialismului

Brice Parain şi Georges Blumberg selectează o serie de documente asupra originilor, structurii şi finalităţii naţional-socialismului în care au fost reunite: resturile armatei imperiale, aristocraţia, marea industrie, mica burghezie şi o parte a studenţimii chinuită de spectrul şomajului şi proletarizării.

Mişcare de masse, revoluţie contra raţiunii, apologie a sângelui şi rasei, naţional-socialismul a ajuns în faţa unei mari probleme: planul desindustrializării Germaniei.

După debarcarea lui Hugenberg, care reprezenta în agricultură „gândirea economică şi mentalitatea bursieră", şi instalarea lui Darré, se pune problema: va reuşi în tentativa lui de întoarcere cu faţa spre sate, a celui de-al treilea Reich?

Mişcarea naţional-socialistă, care a fost o revoluţie contra raţiunii, contra oraşului şi contra industriei, de unde a provenit succesul său politic, întâmpină rezistenţa cercurilor industriale.

Marele capital rezistă. Naţional-socialismul este însă anti-industrial.

(La nouvelle Revue Française)

Arestarea mamelor

In capitala Bulgariei s'a convocat o întrunire de protest împotriva tragicomediei procesului incendierii Reichstagului în care sunt implicaţi pe nedrept şi trei bulgari. Se ştie că incendiul a fost pus de Göring pentru a ilegaliza pe „marxişti".

La întrunirea dela Sofia trebuia să ia cuvântul mama lui Dimitroff şi mama lui Taneff.

Poliţia a dizolvat întrunirea şi a arestat pe cele două bătrâne femei.

„Arestarea mamelor" a făcut o profundă impresie. Au protestat chiar ziarele reacţionare.

Dicţionar social

Muncitorilor le revine sarcina să pregătească isbânda dreptăţii sociale şi a păcii universale.

(Anatole France)

Ideile nu cad din cer. Ele îşi au rădăcina în măruntaiele societăţii dintr'un timp dat şi în interiorul unei clase bine determinate.

(Achile Loria)

„Foarfeca agricolă" a marelui Capital

Ultimele telegrame din străinătate ne-au adus ştirea că în Cehoslovacia s'a prelungit moratoriul datoriilor agricole, iar în Jugoslavia s'a promulgat o lege a conversiunii datoriilor ţărăneşti în termeni aproape identici cu ai legii din România.

Fenomenul îndatorării agriculturii nu este un specific românesc sau o boală care bântuie numai în Sud-Estul european.

Statisticile şi legislaţia comparată din întreaga lume din ultimii patru ani ne demonstrează că ne aflăm în faţa unui fenomen cu tendinţe de generalizare şi cu o capacitate de expansiune neobişnuită.

Explicaţia fenomenului devine uşoară dacă ne gândim la caracterul primordial al capitalului în epoca modernă, adică la concentrarea sa.

Capitalul în epoca imperialismului, care este o etapă ultimă, a devenit monopolistic.

Capitalul financiar — (fuziune între capitalul bancar şi cel industrial) — domină cu exclusivitate piaţa mărfurilor şi a intrat şi în agricultură. Heghemonia sa este asigurată.

Cum se exercită această heghemonie?

Prin monopolizarea vânzării productelor agricole. Nu numai în marile ţări transoceanice, care hotărăsc preţurile mondiale, ci şi la noi, în România, câteva firme importante de export acaparează cu preţuri derizorii cantităţile de cereale puse în vânzare de către ţăran, le depozitează şi după aceia aşteaptă să le vândă cu preţuri bune la momentul oportun.

Plusvaluta agriculturii se ia în procesul de circulaţie.

Fabricatele industriale pentru necesităţile consumaţiei ţărăneşti sunt oferite de către marele capital cu preţuri exorbitante.

Intre preţurile productelor agricole şi preţurile fabricatelor vândute agricultorilor este o discrepanţă exagerată.

Aceste diferenţe formează cele două cuţite ale unei „foarfeci" cu care marele Capital tunde pe agricultor în două reprize: 1) când îi vinde ceva şi 2) când îi cumpără produsele muncii.

Rezultatele acestei „foarfeci" larg deschise sunt datoriile ţărăneşti fantastice depe întreg globul.

Furtul permanent din munca agricolă în decursul anilor la procesul circulaţiei a avut ca efect o expropriere, juridiceşte aproape complect terminată, a ogoarelor în folosul băncilor, firmelor de export şi a cămătarilor.

Măsuri politice şi teama unor periculoase jacquerii *împiedică perfectarea juridică a raporturilor economice reale.*

Agricultura a intrat definitiv în sfera de influenţă a marelui capital şi subjugarea ei este fără leac.

Până în 1914, capitalul monopolistic mondial îşi concentrase atenţia în activitatea exportului produselor sale industriale pe pieţele interne naţionale, în colonii şi ţări semicoloniale. Certurile dintre diversele grupe monopolistice pentru stăpânirea şi împărţirea debuşeelor au declanşat războiul din 1914-1918.

In 10 ani de prosperitate postbelică, marele Capital a înglobat în activitatea sa şi agricultura. Aici a adus, ca şi în alte domenii, progresul tehnic, lichidarea micului producător, proletarizarea desăvârşită a masselor şi instaurarea dictaturei sale economice şi tehnice.

In ipoteza că, din motive de tactică politică, se trece cu buretele peste datoriile ţărăneşti, menţinându-se intact modul de funcţionare al capitalului monopolistic, peste 10 ani, tabloul va fi acelaş. Răul n'are leac. Ţăranul nu poate ţine piept, în schimbul de mărfuri, marelui capitalist.

„Foarfeca" îi taie rădăcinile activităţii şi independenţei sale.

Nu se povesteşte în Biblie, că din 7 în 7 ani avea loc o radiere a tuturor datoriilor?

PETRE PANDREA

Şomajul intelectual

Hotelul Paramount din New-York avea nevoe luna aceasta de trei oameni de serviciu plătiţi cu câte 15 dolari pe săptămână.

Pentru a micşora numărul ofertelor, direcţiunea a cerut candidaţilor să fie diplomaţi ai universităţilor din Harward, Yale şi Princetown.

S'au prezentat chiar în ziua publicării anunţului o mie de persoane. Candidaţii aveau diplome de la toate universităţile din America şi chiar din Europa. S'au prezentat şi doisprezece doctori în filozofie şi şase doctori în filologia clasică.

Un teatru pentru muncitori

La Moscova se va deschide în curând un nou teatru: „Teatrul cel mic al Culturii". In realitate va avea una din cele mai mari săli din acest oraş şi va cuprinde 1500 de locuri pentru spectatori. Se vor da aici concerte, se vor reprezenta piese, vor fi spectacole cinematografice şi serate literare. Muncitorii vor asculta, împreună cu familiile lor, pe cei mai buni artişti din Rusia.

Singura lumină, care se îngăduie

Decadenţa culturală a Italiei fasciste

Profeţii reacţiunii au anunţat întotdeauna că Italia fascistă are în faţa sa un viitor material şi cultural strălucit. A doua parte a acestei profeţii s'a realizat tot atât de puţin ca şi prima. Sistemul de dictatură făţişe a burgheziei la capătul dezvoltării capitalismului, care este fascismul, s'a dovedit astfel din toate punctele de vedere ca un sistem al pauperizării, al degradării şi al decadenţei tuturor factorilor morali şi ideali hotărîtori ai societăţii.

Viaţa culturală a Italiei fasciste este astăzi *mai anemică* şi *mai redusă* decât chiar cea a Italiei „liberale". Deşi, până acum, Italia a fost o ţară eminamente agricolă, nu se observă sub regimul fascist absolut nici o urmă a unei grandioase desvoltări industriale. Din contra. Se confirmă toate tendinţele de stagnare ale fazei monopoliste a capitalismului. Concentrarea şi centralizarea industriei progresează continuu încurajată de guvern. Dacă înainte se înregistrau aproximativ câte 16 fuziuni anual, numai din 1927 şi până în 1929 au avut loc, sub protecţia politicii financiare a guvernului, 214 contopiri. Monopolul progresiv duce însă, după cum a dovedit Lenin, la o stagnare a progresului tehnic. Când se va realiza complect naţionalizarea planificată a industriei grele, va deveni inutil 66,6% din personalul actual. Situaţia aceasta va fi tragică nu numai pentru muncitori, dar şi pentru inteligenţa tehnică.

Pentrucă fascismul înseamnă o agravare a contradicţiilor externe, o puternică tendinţă spre noi războae imperialiste, şi „economie autarhică", el duce o intensă politică de susţinere a producţiei sale agrare. „Orăşenizarea", scria Mussolini în 1927, „ia în Italia forme din ce în ce mai neliniştitoare. Este necesară deci o reorganizare a Italiei (*Bisogna ruralizzare l'Italia*) [1]. Incurajarea agriculturii înseamnă însă, evident, în primul rând: cea a *marilor* producători. Cât priveşte producţia *sătească*, impozitele o sugrumă. Producţia agrară scumpă, pentrucă este rudimentară, aduce după sine o scumpire a producţiei industriale, care nu poate trage nici un folos tehnic dintr'o agricultură nemodernizată. Şi din partea aceasta, deci, o ameninţare a progresului tehnic.

Iată, prin urmare cum se întâlnesc în fascism toate contradicţiile imperialismului şi cum reiese clar că el este o piedică şi un pericol grav al desvoltării tuturor forţelor creatoare.

In timp ce numărul populaţiei *creşte* (pentrucă, având în vedere tendinţele războinice ale capitalizmului imperialist, populaţia nu poate fi redusă) producţia materială *stagnează*. Modul de producţie fascist cere, în acelaş timp, o urcare a tuturor cheltuelilor neproductive: armată, poliţie, observatori, funcţionari fascişti. Ordinea socială costă astfel, enorm. Şi, concomitent, scad fondurile culturale.

Inainte de marşul asupra Romei se pregătea în Italia introducerea unei şcoli unitare şi înlăturarea tuturor institutelor private. Imediat după instaurarea regimului fascist, s'a renunţat însă la reforma şcolară. Massele nu trebuiau să devină prea inteligente. Mussolini vorbea cu patos în programul său din 1921 de o intensificare a luptei împotriva analfabetismului. In realitate însă, *scăderea analfabetismului se desfăşoară sub regimul fascist cu mult mai încet decât înainte de instaurarea sa.*

O producţie calificată atât din punct de vedere material, cât şi cultural, necesită specialişti calificaţi. In Italia observăm, însă, că se duce o luptă înverşunată *împotriva* cadrelor cultivate. Situaţia nouii generaţii academice reiese din această statistică cu o claritate brutală:

Anii	*Numărul studenţilor la 100.000 locuitori*
1913	89,1
1914	93,1
1920	166,9
1921	141,7
1922	132,0
1923	114,3
1924	112,5
1925	114,8
1926	131,2
1927	84,5 [2])

După cum se vede, după ce între 1921 şi 1922 se marchează o scădere faţă de anul 1920 „cultura politică" a fascismului a isbutit atât de bine să restrângă educarea cadrelor, încât în 1927 se produce o scădere chiar sub cifrele antebelice. Din 1921 şi până în 1927 numărul naturaliştilor, al inginerilor şi al doctorilor a scăzut dela 8548 la 7163, deci aproape cu o optime. In schimb, între timp a crescut numărul studenţilor în drept (în parte animaţi numai de dorinţa de a obţine un titlu decorativ) dela 416 la 8933. In 1927 numărul studenţilor în drept (!) plus cel de 9497 al aspiranţilor la postul de notar era mai mare decât cel al tuturor specialiştilor tehnici la un loc. [3]

Asupra situaţiei sociale a studenţilor care frecventează universităţile fasciste, statisticile oficiale nu spun nici un cuvânt. Et pour cause! Profesorul universitar fascist Robert Michelo declară însă, că *nu există actualmente nici un fiu de ţăran sau muncitor printre studenţi* [4].

Transformarea şi degradarea tuturor resturilor culturale care au mai rămas, **aceasta este linia pe care o** urmează astăzi politica culturală fascistă. Ştiinţele sociale au decăzut din această cauză, complect. Sociologia de exemplu, a cărei problematică ar putea duce la formulări periculoase pentru existenţa statului fascist, nu mai este îngăduită decât formal şi se predă numai la Roma şi Padua.

Literatura, teatrul, filmul nu au rămas nici ele intacte. In timp ce altădată, pe când tânăra societate burgheză se afla într'o perioadă de revoluţie creatoare, burghezia revoluţionară aproba cu entuziasm ştiinţa şi arta ca fiind produse ale forţelor vitale şi totdeodată necesare aceloraşi forţe vitale, astăzi fascismul se teme de controlul ideologiei sale prin prizma realităţii. *Arta fascistă nu are voe să oglindească realitatea fascistă.* De aci refugiul ei în domeniul istoric, privat, abstract. Fondul ei devine penibil. Căci noua cultură fascistă, spune Giovani Gentile foarte sincer, nu este conţinut, ci formă „nu fond, ci stil" [5]. Nu mai există un Weltanschauung precis [6]. Nici un respect pentru cultură, artă, ştiinţă, om. „La ce serveşte poezia? La nimic". [7] Poezia, arta, adevărul devin absolute" [8], iar utilitatea lor în viaţă complect nulă.

Rezultatul: o sterilizare integrală a vieţii spirituale. Florentinul B. Tecchi a caracterizat într'o conferinţă recentă mişcarea literară italiană actuală ca „o sforţare pentru perfecţiunea formei" [9]. *Literatura italiană de astăzi nu cunoaşte romanul actualist.* Scriitorii italieni se complac numai în „forma pură". „In general, după marşul asupra Romei se manifestă un interes mult mai mare pentru realitatea politică decât pentru încercările de a o prezenta literar. Literatura italiană de astăzi este o istorie a evoluţiei individuale", scrie E. Rocca într'un număr special dedicat Italiei de către revista „Literarische Welt" din Berlin. [10]

Pe insulele aparente ale unei problematici individuale, şi ale unor reverii istorice îşi trăeşte, astfel, ultimele zile talentul creator al unei clase care în tinereţea ei a produs din cuprinsul puternic al epocii puternice capodopere literare şi artistice. Producţia cinematografică fascistă o cunoaştem şi noi cât de mediocră este, din filmele reprezentate din când în când şi în România. Teatrul italian este, la fel, pe moarte. In nicio altă ţară nu se lamentează mai mult autorii şi critica dramatică asupra crizei teatrului. Piese idioate. O regie paşoptistă. Lipsă de talente actoriceşti.

Realitatea culturală fascistă este deci, după cum se poate vedea, demnă din toate punctele de vedere de sfera producţiei materiale în care se desvoltă. Dacă în faza de concurenţă a capitalismului societatea burgheză nu mai era capabilă să promoveze arta şi ştiinţa, astăzi, în epoca capitalismului monopolist, contradicţia dintre posibilităţile tehnice şi realitatea spirituală a devenit grotescă. A numi această situaţie *„o criză culturală"* este a spune prea puţin. Producţia culturală a Italiei de astăzi nu poate fi caracterizată decât ca o *moarte a culturii.*

Materialistul dialectic nu disperează însă în faţa nici unei decadenţe şi a nici-unui cadavru: *pentru el nici moartea nu este absolută.* Ceeace moare astăzi în Italia este cultura unei clase dominante care şi-a epuizat ultimele rezerve istorice. Iar nu energia potenţială a poporului italian, care va şti odată să-şi revendice atât drepturile şi necesităţile sale materiale, cât şi pe cele culturale. Creaţiile sale de atunci vor fi demne şi de cele ale unui Dante şi de cele ale unui Michel Angelo sau Leonardo şi poate că le vor şi depăşi.

ALFONS ADANIA

[1] „L'Agricoltura e i Rurali", Roma 1931, p. 87.
[2] Robert Michels: „Italien von heute" p. 287.
[3] idem p. 287.
[4] Op. cit. p. 285.
[5] Giovani Gentile: „Fascismo è cultura", Milano 1928, p. 55.
[6] Op. cit., p. 62.
[7] Op. cit., p. 22.
[8] Op. cit., p. 23.
[9] „Frankfurter Zeitung", 6 Februarie 1932.
[10] „Die italienische Literatur von heute", 27 Februarie 1931.

Cronica pedagogică

Pedagogia contemporană

Jonas Cohn, care aparține școalei neo-kantiene nuanța Windelband și Heinrich Rickert, fixează drept țel al educației integrarea subiectului în colectivitatea *cultural-istorică*, însă ca un element autonom. Adică: individul e parte integrantă a socialului dar nu ca mijloc și instrument (Kant!) ci are misiunea să devie o personalitate, servind astfel prin desăvârșirea-i proprie obștea. Ceiace e dat istoric, concret, trebue să fie călăuzit de valorile eterne.

Direcțiunea aceasta e reprezentată și de Messer, care își rezumă aici singur doctrina. Intreaga activitate culturală e concepută ca năzuința de înfăptuire a unor concepte de valoare, ca: dreptul, binele, frumosul, adevărul, etc. Individul punându-se în slujba lor depășește treapta existențială a simplei însufleţiri, — de care au parte și animalele — și trece, în sfera spiritualității, a existenței raționale și devine, astfel personalitate. Egoismul primitiv înăscut e învins de personalitatea adevărată, care se integrează voluntar colectivității, căci numai astfel participă la valorile culturale. Intermediar este procesul educativ.

Messer e și el preocupat de discrepanța între existențial și imperativ și încearcă să arunce o punte ingenioasă peste prăpastia dintre ele. Puntea aceasta este trăirea valorii (Werterlebnis) valoarea ne e revelată oarecum, sentimental sau conștient în judecata de valoare exprimată pe cale conceptuală) cu atâta evidență convingătoare încât predicatul adevărat sau valabil ni se impune. Valoarea, însă, este un fapt, pe care-l putem constata empiric, după ce s'a produs, s'a elaborat în noi pe cale speculativă. Credem însă că Messer a forțat puțin nota, în această diviziune a muncii, în care fiecare din metode își capătă un domeniu precis. Ceiace crede el că este laturea speculativă, în momentul revelației valorii, e cu totul lipsit, prin caracteru-i eliptic, de corelatul deductiv. Revelația este aici un exemplu clasic de intuire a esenței, ca să întrebuințăm terminologia fenomenologică.

Ca fenomenolog nu ne miră lipsa de simpatie a lui Messer pentru pedagogia experimentală, căreia el îi spune *pedagogie ca știință naturală*. Psihologia, după el, studiază exclusiv laturea subiectivă, în timp ce pedagogia trebuie să se ocupe și de momentul obiectiv, de colectivitatea culturală și de valorile culturale dintr'un moment dat.

Experimentarea în pedagogie este domeniul psihologilor, unilaterali aceștia, prin îngrădirea la subiectiv. Totuși pedagogia experimentală a lui *Meumann*, bunăoară, pentru cele trei volume mari apărute în 1907, nu poate fi redusă la psihologie. Dacă n'ar fi decât domeniul mare al problemei învățării, care numai din punct de vedere pedagogic poate fi tratată și tot ar fi o sensibilă diferențiere. Mai curând e justă înrudirea pedagogiei cu psihotechnica, — în jurul căreia tocmai acum s'a încins o polemică și la noi creiată de *Münsterberg*. Dar dacă pedagogia poate fi numai o ramură a psihotehnicei e discutabil, tocmai deoarece aici se ignorează laturea obiectivă a pedagogiei. Messer mai acordă o deosebită însemnătate cercetării aptitudinilor și are dreptate când citează aici în primul loc psihologia diferențială a lui William Stern.

In încheierea acestui capitol Messer citează și adversitățile față de pedagogia experimentală. Numele lui *Kerschensteiner* trage greu în cumpănă aici. Totuși e cam exagerată afirmația acestuia că metoda experimentală va înceta întotdeauna acolo unde încep adevăratele secrete ale sufletului. Observația lui Messer e justă: ceiace strică experimentului este că se află încă sub influența unui mecanicism atomist. Și nu mecanica, ci biologia trebuie să-l inspire. Mai ales curentul neo-vitalist al lui *Hans Driesch*, căruia nu-i repugnă, de altfel, metoda experimentală, numai că o adecuiază materiei aici și ajunge la concluzii cu totul potrivnice mecanicismului.

Tocmai împotriva mecanicismului în pedagogie reacționează *direcția spiritualistă*, în frunte cu *Dilthey*, care introduce noțiunea structurii din biologie. Spre deosebire de mecanism, structura e un sistem de dispoziții și energii organice, organizate printr'un scop sau sens comun. De aici pornesc și impresionantele considerații ale lui *Spranger* (înlăturat și el recent de hitleriști) asupra formelor vieții și de această direcție se apropie și *Kerschensteiner*, pentru care axioma fundamentală a educației individuale este posibilă numai prin acele valori culturale a căror structură spirituală e adecuată psihologiei individuale. Educație nu însemnează turnarea mecanică prin pâlnie a diverselor valori culturale, ci sufletul insului tânăr trebue să creieze oarecum din nou bunul cultural pentru ca să-l poată asimila.

Considerațiile despre pedagogia psihoanalitică sunt cu totul injuste. Messer nu arată în pagina foarte laconică, de ce se crede îndreptățit să afirme că psihoanaliza subestimează unitatea vieții psihice și a personalității. Justă e observația că psihoanaliza comite greșala de a lua de multe ori drept realități expresii simbolice, împrumutate de multe ori delirurilor neurotice. De aici până la maltratarea (misshandeln) sufletului tânăr e încă mult. Messer arată mai multă psihologie elevului dizident al lui Freud, care a întemeiat *psihologia individuală*, unde există unele foarte serioase aplicații pedagogice, pe care din păcate Messer nu le cotează.

Partea a doua a volumului e mai greu de rezumat, pentrucă proiectele de reformă sunt produse de realitatea școlară germană.

Foarte interesantă însă, partea ultimă în care se face un istoric al „Asociației reformatorilor școlari radicali" (Bund der Entschiedenen Schulreformer). Asociația aceasta republicană, deși puternic influențată de socialiști, are meritul de a fi luptat cu hotărîre împotriva Germaniei imperiale reacționare.

Păcat numai că volumul acesta, atât de bogat ca informație, atât de serios construit pe axa unei atitudini precise nu se încheie cu o bibliografie mai largă, ci se mulțumește să dea referințe numai pentru autorii, tratați în cursul înfățișării curentelor mai de seamă. Sunt totuș nenumărate monografii și lucrări de specialitate care, dacă nu încăpeau în economia astfel concepută a lucrării, trebuiau totuș citate special. Altfel imaginea mișcării pedagogice germane este incompletă și volumului acesta trebuie să-i anexăm un compendiu bibliografic.

TH. LÖWENSTEIN

A APĂRUT

ALMANAHUL

ZIARELOR

ADEVERUL și DIMINEAȚA

PE ANUL 1934

Cuprinzând pe lângă partea calendaristică, o trecere în revistă a tuturor evenimentelor mai importante din anul 1933. Deasemeni conține un bogat și variat material literar, artistic, științific, recreativ, informativ, cultural. **COLABOREAZĂ: H. Blazian, B. Brănişteanu, Scarlat Calimachi, P. Daniel, V. Demetrius, Const. Graur, M. Grigorescu, G. Ibrăileanu, I. Șt. Ioachimescu, Barbu Lăzăreanu, Veturia Mileva Marcovici Apriliana Medianu, Alex. F. Mihail, Corneliu Moldovanu, A. Munte, L. P. Nasta, G. Niculescu-Basu, I. Pillat, N. Pora, Scrutator, L. Sebastian, Ing. I. Șerban, Sixtina, Sym, I. X. Uranus, Vero, V. Voiculescu, dr. Ygrec**

O copertă și numeroase planșe în colori, după tablouri semnate de B'Arg, Th Pallady, Enea, Sterian, Feodoroff. Câteva sute de ilustrațiuni și un reportaj fotografic al d-lui I. Berman

Almanahul ziarelor „Adeverul" și „Dimineața" este astfel lectura cea mai agreabilă pentru familii

DE VÂNZARE LA TOȚI LIBRARII ȘI CHIOȘCARI DE ZIARE

Un volum de peste 300 pagini costă numai 30 LEI

Cinematograful

Măști de ceară

Este o specialitate americană de a porni dela o idee naivă, infantilă, nevrednică de o minte adultă — și de a o salva artisticește, grație unei profuziuni uimitoare de amănunte plastice ingenioase.

Așa s'a întâmplat cu filmul „Măști de ceară". E vorba de un cetățean care ochește, din populația locală câte un om care i se pare lui că samănă de pildă cu Voltaire, sau cu Marie Antoinette, pentru a-l acoperi cu ceară și a-l preface în statue. Un muzeu întreg e astfel umplut cu victimele sale. Și filmul reprezintă diversele peripeții prin care trece o reporteriță a unui mare jurnal care își pusese în cap să elucideze chestiunea.

Pe o astfel de idee de macabru pueril și „grand-guignolesque", se construește un film de o enormă frumusețe. Filmul e colorat, cecace în sine ar putea fi un cusur, cromofotografiile având mai totdeauna acel ceva prostuț de carte postală ilustrată. De data asta însă, colorația este de un efect artistic fermecător. Nu numai technica fotografică este perfectă, dar mai ales alegerea culorilor și redarea umbrelor și reliefurilor prin culoare au fost făcute cu o mare măiestrie. Este o încântare a ochiului, o încântare de tot momentul. Și este un amestec ciudat de lugubru și de frumusețe delicată, o combinație contradictorie de groază, morgă, cimitir pe de-oparte, întruchipate însă prin figuri netede și suave, prin atitudini pline de viață și costume de o rară armonie. Impresia de înfiorător este innecată într'o frumusețe plastică pură.

Afară de asta, angrenarea scenelor, sau cum se spune „decupajul" este perfect. Interesul progresează în mod meșteșugit și „misterul" acțiunii devine tot mai „palpitant".

In al treilea rând, un efect artisticește excelent, este contrastul dintre atmosfera de frumusețe subtilă a muzeului, frumusețe pimentată cu crimă și un fel de demență, — iar pe de altă parte atmosfera de mitocani în jiletcă din birourile redacției unui mare cotidian, unde directorul stă la masa de lucru în cămașe verde, bretele roz și cu pălăria pe cap. Tot astfel și contrastul dintre tonul de complicitate lugubră din muzeu și accentele de cordialitate șmecherească dela gazetă, unde glumele consistă din asvârlirea cu obiecte în capul camaradului și din desmierdări ca de pildă un „swing" schițat de un domn pe maxilarul unei domnișoare — semn de deosebită afecțiune.

Insfârșit, actorii. Toți joacă desăvârșit. Toți au exact masca pe care o reclamă rolul. Și jocul lor e în tot momentul plin de invenții fizionomice remarcabile.

Toate aceste calități artistice ne fac să uităm imbecilitatea anecdotei și chiar imoralitatea fundamentală a povestei.

Estetică tipografică

Cu aceiaș ocazie trebue să spun câteva cuvinte despre subtitlurile tipărite.

De cele mai multe ori literele nu se mulțumesc să ocupe, prin dimensiunile lor enorme, tot subsolul peliculei, dar uneori încep să vibreze, să bâțâie în toate direcțiile, așezându-se când pe nasul personajului, când în supa eroului.

In „Măști de ceară" cuvintele sunt imprimate pe o mică placă neagră așezată pe marginea de jos a filmului.

Apoi literele sunt mici și de o formă prin ea însăși frumoasă.

In al treilea rând tiparul e de o acurateță perfectă, permițând unor litere mici și expuse rapid, să fie totuși și de o lizibilitate satisfăcătoare.

In rezumat, aceste subtitluri nu numai că nu supără ca ceva străin introdus prin contrabandă printre imagini, dar dimpotrivă contribue la frumusețea imaginilor și par'că le complectează.

Ar fi bine ca acest procedeu tipografic să se generalizeze — cu atât mai mult că am aflat că este și mai ieftin decât celelalte, în sensul că aceleiași còpii i se pot aplica fie plăci cu text românesc, fie altele cu text francez sau german.

O plimbare de giganți

Un film destul de agreabil a fost acela intitulat „Nopți în Bosfor". Mi s'a părut însă extrem de amuzant cum eroina a fost pusă să locuiască în nu mai puțin decât una din reședințele fostului sultan. Afară de asta, eroul, însoțit de o tânără domnișoară, face o mică plimbare pe jos prin Constantinopol, în cursul unei dimineți. Cu această ocazie ni se arată cum vizitează el succesiv mai multe locuri pitorești din Stambul. Decât mă întreb ce fel de picioare au tinerii eroi. Căci plimbarea lor s'ar asemăna cu aceea pe care am face-o noi în București vizitând întâi Floreasca, pe urmă Belu, apoi Arcul de Triumf, apoi Gramont-ul, apoi Piața Teatrului, iar la sfârșit Bariera Moșilor. Numai niște ființe prevăzute cu metodele de ambulațiune ale unui cal de șah — știți, acele animale care merg doi pași la dreapta și unul înapoi, sar doi înainte și unul la stânga — și cu condiție ca fiecare pas să aibă un kilometru lungime — numai o astfel de dihanie ar fi putut realiza, în tr'o dimineață, plimbarea executată de perechea de îndrăgostiți.

D. I. SUCHIANU

Antologia Dragostei și a Femeii

● *Iubirea scade când încetează de a mai crește.* (Chateaubriand).

● *Femeia care își face un merit din frumusețea ei, însăși ea anunță că n'are alt merit mai mare.* (M-lle de Lespinasse).

● *Inima unei femei este o parte din ceruri; dar ca și firmamentul, se schimbă noaptea și ziua.* (Lord Byron).

● *Inima unei femei măritate este un imobil angajat într'o hipotecă.* (Comerson).

● *Femeile nu sunt curagioase decât pentru a se necinsti.* (Juvenal).

● *Femeia pe care distracțiile o fac fericită, este nenorocită.* (Goldschmidt).

● *O femee care scrie are două vini: înmulțește numărul cărților și scade numărul femeilor.* (A. Karr).

● *La origina tuturor faptelor mari, se află o femee.* (Lamartine).

● *A te sforța să semeni femeilor, nu este un mijloc de a le plăcea. Prea mult se urăsc unele pe altele, pentru a iubi ceiace li se aseamănă.* (J. J. Rousseau).

● *Dragostea este nu știu ce, care vine de nu știu unde, și care se sfârșește nu știu cum.* (M-lle de Scudéry).

● *Femeile sunt mai puțin fericite de fericirea pe care o gustă ele înșiși, decât de aceia pe care o dau.* (P. Rochepèdre).

● *Nenorocirea celor ce au iubit, este de a nu găsi nimic care să înlocuiască dragostea.* (Duclos).

● *Femeile nu iubesc ceiace dăunează plăcerilor lor, și statornicia dăunează.* (M-me de Rieux).

● *Nu există o conversație mai plicticoasă decât aceia a unui îndrăgostit care n'are nimic nici de dorit nici de temut.* (M-lle de Sartory).

● *Atât de mult egoism există în iubire, încât am prefera să vedem nenorocită persoana pe care o iubim decât s'o vedem fericită printr'un altul și fără noi.* (A. Poincelot).

● *Femeile ca și prinții, pretind dela cei ce le cultivă o recunoștință extremă pentru cele mai mici favoruri și o uitare complectă pentru cele mai rele tratamente.* (Lévis).

● *Femeile care știu în adevăr să se deie, știu să și reziste.* (N. D. Cocea).

● *Normandia este țara merilor. Mărul este fructul Evei, iată dece femeia este totdeauna normandă în dragoste.* (A. Houssaye).

CITIȚI TOȚI AZI

în „LECTURA"
— FLOAREA LITERATURILOR STRĂINE —

MENAJ IN GREVA

de

WERNER TÜRK

Numărul mai cuprinde: **„Pagina humorului", „Jocuri încrucișate".**

Lei 4, Romanul complect.
La chioșcari și librari.

editura alcalay

a lansat:

luca gheorghiade:

a doua viață a lui șerban varu

epopee rustică și plină de savoare a legăturii erotice dintre un om de lume și o țigancă nomadă

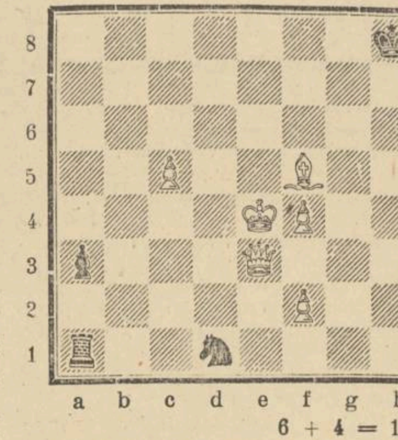
h. st. streitmann:

mi se pare că...

volum de incisive esseuri, privind politica, morala, literatura și tot ce atinge domeniul intelectualității.

Cronica Șahului

PROBLEMA No. 665
de S. Herland, București.
(inedită)

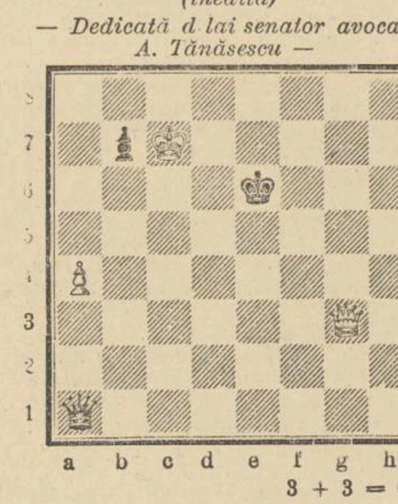

6 + 4 = 10

Mat ajutor invers în 3mutări.

Gemen: cu pionul alb dela f2 la d3.

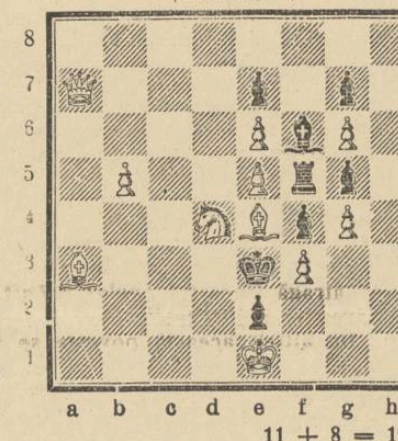
PROBLEMA No. 666
de A. Gross-Hațeg, București.
(inedită)
— Dedicată d. lui senator avocat A. Tănăsescu —

3 + 3 = 6

Mat maximal invers în 3 mutări.

PROBLEMA No. 667
de A. Obrenovici, București,
(inedită)

11 + 8 = 19

Mat invers în 3 mutări.

PARTIDA No. 168

Jucată la Leningrad, în concursul de maeștri, în Septembrie 1933.

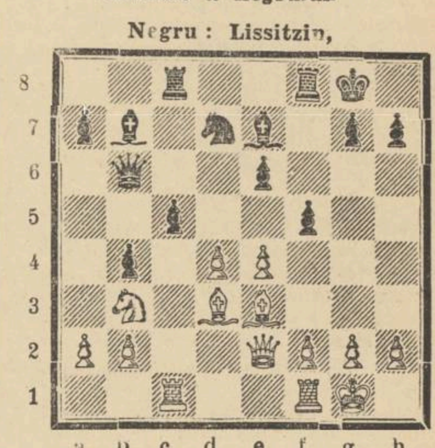
ALB: M. Botivnnik. NEGRU: G. Lissitzin

Gambitul damei

1. d2—d4, d7—d5; 2. 2. c2—c4, c7—c6; Cg1—f3, Cg8—f6; 4. é2—é3, é7—é6; 5. Cb1—c3 Cb8—d7; 6. Nf1—d3, d5×c4; 7. Nd3×c4. b7—b5; 8. Nc4—d3, b5—b4; se pare că și aceasta mutare este tot așa de bună că și cea obicinuită a6. 9. Cc3—é4, Nf8—é7; 10. Cé4×f6+, de obicei se joacă în această situație 0—0, Nb7, etc. ceeace duce la joc egal; alb însă întreprinde în această partidă o interesantă altă continuare prin înaintarea pionului din é3. 10..., Cd7×f6; 11. é3—é4, Nc8—b7; 12. Nc1—g5, 0—0; 13 Ta1—c1, Cf6—d7; spre a putea continua cu c5. 14. Ng5—é3, Dd8—a5; 15. Cf3—d2! Ta8—c8; la D×a2, negru ar fi câștigat dama prin Cc4 urmat de Ta1 și eventual Ta5. 16. 0—0, c6—c5; 17. Cd2—b3, Da5—b6; la D×a2 alb ar fi continuat cu d×c!, urmat de Ta1 și Nd4 sau T×a7. 18. Dd1—é2, f7—f5; această greșeală este

Situația partidei după a 18-a mutare a negrului.

Negru: Lissitzin,

Alb: Botivnnik.

exploatată energic de către maestrul Botivnnik. 19. Nd3—b5!, Nb7—c6; 20. Nb5×c6, Tc8×c6; 21. é4×f5, la T×f5 ar fi urmat d×c5, N×c5; N×c5, C×c5; Cd4; etc. 22. d4×c5, Db6—b8; negru nu poate lua pionul din c5: C×c5; C×c5, N×c5; Dc4+ și câștigă o figură. 23. Tf1—d1, Cd7—f6; 24. Cb3—d4, Cf6—d4; un atac disperat, care e însă ușor parat; la Ta8 alb ar fi jucat Cé6, urmat de Nf4. 25. g2—g3, Tc6—g6; 26. Né3—f4, Db8—é8; 27. Td1—é1, Dé8—d7; 28. Dé2—c4+, Rg8—h8; 29. c5—c6, Dd7—é8; 30. c6—c7 și negru abandonează.

P. I. NEGREANU
S. THAU

A APARUT EDITIA III-A

Camere Mobilate

roman de DAMIAN STANOIU
Ed. „Adeverul" PREȚUL LEI 60

ȘI IN ANUL 1933

CONSERVELE ȘI COMPOTURILE

Stirbey

SUNT CELE MAI BUNE

Caleidoscop

Copilaşul poetic

Acesta este termenul pe care acum douăzeci şi cinci de ani l-a dat poetul italian Giovanni Pascoli pentru ingenuitatea sufletului unui artist faţă de cele ce-l înconjoară.

Acea naivitate în felul cum priveşte lumea reală, precum şi încrederea ce o are poetul în lumea ficţiunilor sale, nu le găsim decât la copil.

„Copilaşul poetic", această definire nouă a unei stări sufleteşti a provocat discuţii estetice pe acea vreme. Astăzi chestiunea apare de actualitate, fiind reluată în periodicile italiene şi îndreptată în cercetarea poeziei moderne.

Socotim că este interesantă notarea, aici, a punctelor mai însemnate din estetica lui Pascoli.

Există o lume de impresii în cea mai mare parte proprie copiilor. Omul în vârstă este asemenea unui călător care, fiind grăbit, nu caută să privească la cele ce-l înconjoară, ci cu ochii minţii şi ai trupului, cată numai la ţinta călătoriei sale.

Privirile copilului nu cuprind ansamblul. Amănunte ce nouă ne scapă, pentru el alcătuesc tot atâtea impresii puternice.

Tot astfel, în ingenuitatea sufletului unui poet, nimic nu este mai propriu decât contemplarea invizibilului şi rătăcirea în misterios. Iar noianul acesta de impresii, trece apoi din planul realităţii în acela al fanteziei, devenind o bogăţie pentru imaginaţia ce-i va sluji în creaţiile sale poetice.

Perle romantice

Istoria regelui Angliei, Henric VIII (1491—1547)—curioasă figură proectată astăzi pe ecran sub trăsăturile lui Charles Laughton — e rezumată astfel de un cunoscător:

„Un om curios, acest rege Henric VIII.

Un om care schimba femeile, cum îşi schimbă o femee rochiile.

Pe prima a părăsit-o, celei următoare i-a tăiat capul, celei de-a treia i-a spintecat abdomenul, iar pe-a patra a tratat-o cu mai multă blândeţe, gonind-o numai.

In schimb a tăiat capul celei de-a cincea.

N'am spus povestea lui Barbă-Albastră, ci adevărata istorie a lui Henric VIII..."

Teatrul chinezesc

De obiceiu clădirea teatrului, fără nici o podoabă exterioară, se găseşte într'un cartier popular. De multe ori trebuie să treci printre mai multe cocioabe pentru ca să ajungi la ea. Ca să pătrunzi în sala de spectacole trebuie să treci printr'o spălătorie în care sunt întinse prosoapele ce se împart spectatorilor spre a-şi şterge năduşeala.

Actorii joacă piesa pe o podea mai înaltă, „*le treteau*" din vremea lui Shakespeare. Nici un decor, numai nişte afişe care indică locul unde se petrece scena. Nu există actriţe, rolul femeilor e jucat de actori şi mulţi au devenit celebri în asemenea roluri. Putem cita printre moderni pe *Mai-Lang-Fang*. Costumele, podoabele şi toate accesoriile sunt însă de o bogăţie fără seamăn.

Piesele sunt poetice şi morale şi scopul lor nu este de a amuza, ci de a înălţa sufletul spectatorului. Subiectele tratate sunt iubirea de patrie, gloria militară, virtutea familială şi toate se închee cu triumful celor buni şi pedeapsa celor răi.

Să nu se creadă însă că literatura lor dramatică e artificială, din potrivă autorul chinez caută să se apropie cât mai mult de realitatea vieţii de toate zilele. Această realitate, deşi simbolică, incarnează cât se poate de veridic eroii şi faptele lor şi autorul descrie cu putere şi adevăr psihologic patimile. Insă totul e de o stricteţă neclintită în convenţionalismul care domneşte fără restricţie. Totuşi de câtva timp lucrurile au început să evolueze. Femeile au început să fie admise în scenă pe ici pe colo, realismul, deşi încă foarte colorat de legendele orientale, se accentuiază. Sufletul naiv al poporului se oglindeşte încă în toată candoarea în acest teatru, precum şi convingerea că tradiţia chineză este singură veşnică, pe când toatele modele şi progresele sunt devorate de dragoni.

Vânzarea colecţiilor de artă

La vânzarea colecţiei Ryan, la New-York, o aqua-forte de Zorn, semnată de artist, „Toastul" a realizat 28.000 franci.

Acest preţ e destul de remarcabil, cu toate că operele aceluiaşi artist atinseseră, pe când era în viaţă (a murit în 1920), preţuri puţin superioare sau echivalente fiindcă actuala criză a scăzut considerabil valoarea operelor de artă în Statele-Unite.

Cu aceeaşi ocazie, lordul Duveen, care lucrează în numele muzeului „British Museum" a cumpărat în schimbul sumei de 102.500 dolari, un bust reprezentând pe Beatrice d'Aragon, fiica regelui Ferdinand al Neapolului şi soţia regelui Mathias al Ungariei, cu care s'a căsătorit în 1476. Bustul e opera sculptorului Francisco Laurana.

Un alt bust de acelaş artist s'a vândut cu 16.000 dolari.

Clubul celor de 26 de ani

Clubul celor douăzeci şi şase de perechi e poate cel mai original din Londra. Numărul membrilor săi e strict limitat la cincizeci şi doi: douăzeci şi şase băeţi şi douăzeci şi şase fete. Fiecare trebue să aibă vârsta sub douăzeci şi şase de ani şi se obligă să demisioneze imediat ce-ar descoperi identitatea altui membru neconformă statutului.

Membrii între ei se numesc prin câte o literă a alfabetului şi se întrunesc zilnic între 6—8 într'o aristocratică şi discretă casă din Mayfair.

„Gazda" clubului e o venerabilă contesă, care bine înţeles cunoaşte numele fiecărui domn X. sau domnişoară D. Ea este aceea care cere demisia membrilor, care nu îndeplinesc toate condiţiile cerute de club.

Cererile de admitere sunt extrem de numeroase, deoarece clubul celor douăzeci şi şase de perechi e foarte vesel. Apoi atmosfera de mister romantic, care planează acolo e făcută să atragă tineretul englez hrănit cu povestiri poliţieneşti.

De altfel, această poveste se termină de cele mai multe ori aşa cum ar trebui, prin căsătorii. In timpul ultimilor patru luni, s'au înregistrat patrusprezece, ceeace înseamnă o medie destul de remarcabilă.

O singură neplăcere. Tinerele perechi sunt nevoite să demisioneze din club.

Un monument lui Anatole France

Pe malul Loire-ei în faţa Bêchellerie-ei, acolo unde a închis ochii autorul cărţii „Le Lys Rouge", se va ridica în curând un monument care va evoca pe Anatole France la masa lui de lucru.

Prietenii maestrului au ţinut să perpetueze în acest fel amintirea lui şi comitetul monumentului prezidat de Jules Romains, a cerut sculptorului François Sicard să-l evoce în această atitudine familiară chiar în mijlocul peisajului său iubit.

Cărţi şi reviste

Cântec din mare...

Tu vânt de sud, în fiecare noapte,
Vii sgribulit la geamul meu şi tremuri
Să îţi deschid să-mi povesteşti în şoapte,
Poveşti din ţări cu sclave şi haremuri.

In puful cald, al aripelor tale,
Aduci ascuns ameţitorul fum
De mosc, de mirt, de smirnă, de migdale..
Aduci ascuns al dragostei parfum.

Iată câteva versuri dintr'un poem al unui poet simplu, un marinar, d. Nicolae T. Cristescu, apărut în editura „*Ligii Navale Române*". Un izvor de emoţie personală palpită în inspiraţia care-i vine de la mare.

Aspectul portului este evocat în besna nopţii:

Abia de se descopăr ici, colo, siluete
De nave mari, greoaie, sau nave mici
cochete...
La bordul lor nici urmă de suflet, de viaţă:
Sunt împietrite toate şi apa este ghiaţă...
Din când în când s'aude un fluer ascuţit;
E o siflee tristă, de şef de cart trudit,
E-atâta nemişcare, atâta anonim,
Că 'ntregul port îţi pare un magic ţintirim;
Un ţintirim de nave,—enorme mausoleuri—
Legate cu parâme de geamanduri şi cheiuri; —
Din ele se înalţă macabre către nori
Ţepuşe lungi şi groase, cu lungi
spânzurători...

. . . .

Apoi viaţa triumfătoare şi dimineaţa: însufleţită în aspectul său de

Din coşuri iese fumul în valuri răsucite;
Strident s'aud din radă sirene răguşite;
O pilotină, fină şi iute ca rechinul
Dela un cap la altul, a străbătut bazinul;
Un huruit fantastic de roţi cu angrenaj,
Intretăiat de-un aspru şi curios limbaj;
Şi pretutindeni braţe de guri automate
Ce se agit cu grabă şi goale şi 'ncărcate...

Frumoase efecte de lumină prinse în imagini uneori naive. alte ori deadreptul bine nimerite, dar creând efecte reale şi caracteristice atmosferei, cerului şi diferitelor clipe ale înfăţişării mării, familiare celui ce a trăit cu adevărat viaţa de mare. „*Cântec de plăcere*", „*Cântec de sosire*", „*Mării*", „*Voiaj nocturn*" au o duioşie ascunsă sub nota de ironie uşoară, cu un timbru special sufletului de marinar şi evocă viaţa sănătoasă în „ozonul aerului salin din larg" de care vorbeşte *Jean Bart* în frumoasele pagini din conferinţa sa „*O corabie românească*" (Liga Navală Română).

„*Geamandura*", „Distrugătorul" sunt tot atât de vii ca şi chipul fochistului, iar melancolia şi lirismul personal nu cad nici odată în păcatul serbezeniei sentimentale, fiind întretăiate mereu de intermedii amuzante de autocaricatură şi vesele luări în râs de sine înşuşi.

Bine înţeles nu toate versurile sunt de calitate, lipseşte tehnica şi limbajul, adesea copleşit de neologisme, devine simplă proză sau chiar banalitate. Autorul însă este la primul său volum. Avântat, tinerese şi însufleţit, sensibilitatea autorului, precum şi unele versuri foarte reuşite ne îndreptăţesc să aşteptăm cu încredere un alt volum.

Scriitorii călători

Epoca noastră va putea fi caracterizată de cronicarii viitori, ca o epocă de frenetică nevoie de a călători, dacă nu cu adevărat, cel puţin în gând ca scriitorii noştri, veşnic călători ei înşişi.

Nu mai e vorba de sigur de călătoriile exotice ale unui Bernardin de St. Pierre, Chateaubriand sau Pierre Loti. Cititorii nu mai îngăduiesc azi scriitorilor de a se analiza pe ei înşişi sub pretext că povestesc impresii de călătorie „Nu mai sunt călători", zice Paul Morand. „Nu mai sunt decât oameni care călătoresc împrejurul camerei lor, dar camera lor e universul".

D. Marcu Beza, care este un neostenit călător, este şi unul din cei mai plăcuţi autori de scrieri de călătorie, tocmai pentrucă în călătoriile sale ştie să privească lucrurile, oamenii şi peisagiile, pentru ca apoi să scrie despre ele cât se poate de obiectiv. Domnia-sa ne-a dăruit, acum de curând, în editura ziarului „Universul" (1933) o nouă carte „*Din alte Ţări*", în care sub titlul — „*Studii şi impresii*" — ne informează precis despre natura relaţiilor sale asupra locurilor pe care le-a vizitat.

Domnia-sa nu este nici sentimental, nici visător. E un om care ştie să privească pentru a fi exact şi să reflecteze asupra celor privite sobru şi just, spre a nu fi numai documentar.

Bucăţile sale bine compuse şi bine scrise sunt plăcute cititorului, tocmai pentru aceste calităţi, deşi autorul nu are altă pretenţie decât aceia de a ne arăta lumea şi locurile, prin care a călătorit, aşa cum le-a văzut şi mai ales, aşa cum sunt ele în realitate.

Cartea sa „*Din alte ţări*" se citeşte uşor, cu satisfacţia pe care o dă humorul ce se simte pretutindeni fără a fi exprimat în scrisul d-lui Beza, dar mai ales cu încrederea desăvârşită în calitatea observaţiei sale de „om umblat", care ştie multe şi deci poate să pătrundă bine şi să înţeleagă just, în diferitele ei nuanţe, civilizaţia pe care ne-o evocă, fie că vorbeşte de America, de parlamentul, presa, cluburile, natura creştinismului englez, sau de Eleusis, Templul din Luxor sau Antiochia.

Ultimul roman al lui Galsworthy

Opera postumă a lui John Galsworthy nu va dezamăgi pe cititorii săi credincioşi.

„Oven the Biver" e al treilea volum după „Maid in Waiting" şi „Flowering Wildernees" consacrat istoriei familiei Cherrell care se înrudea cu familia Forsytes. Personagiul central e Elizabeth Cherrell, numită Dinny. Volumul precedent povestise dragostele sale nenorocite. Dinny e o creaţie excepţională în opera lui Galsworthy. Ea posedă acea vitalitate supremă, care lipseşte celor mai mulţi dintre eroii săi ale căror caractere sunt mai curând „composite" nu dintr'o bucată ca ale personagiilor unui Dickens sau Tolstoi. Pe de altă parte se simte predilecţia cu totul specială a autorului pentru Dinny, pe care o iubeşte aproape patern, pe care n'o poate părăsi în nenorocire. „Oven the River" e deci înainte de toate apoteoza lui Dinny.

Cartea cuprinde şi povestea divorţului Claire-ei Cherrell de bărbatul său Sir Gerald Corven. Galsworthy povesteşte toate peripeţiile divorţului cu un desgust, pe care nu caută să-l ascundă. Această parte a romanului e mai puţin vie decât cea consacrată Dinny-ei, dar aici se simte odată mai mult indignarea morală, care a constituit una din forţele lui Galsworthy, romancier şi dramaturg.

O carte despre Th. Gautier

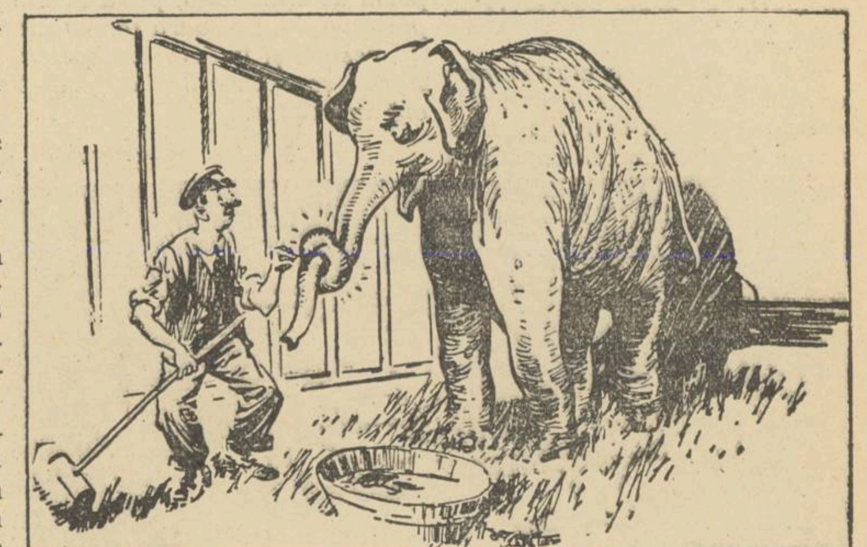
Adolphe Bochot a publicat de curând o carte consacrată lui Théophile Gautier. In această lucrare, sprijinită pe o documentare bogată şi sigură, autorul şi-a dat osteneala să facă cunoscut publicului un scriitor pe care îl consideră „un mare neînţeles".

Opere imperiale

Catalogul general al Bibliotecii Naţionale din Paris a publicat bibliografia complectă a operelor lui Napoleon I şi ale lui Napoleon III.

Prima cuprinde 473 de numere, ocupând 168 de coloane de catalog.

Literatura lui Napoleon III cuprinde 80 de coloane de catalog.

GARDIANUL. — Mi-am făcut semn... ca să-i dau mâne purgativ.

TÂNARUL. — Am venit să vă cer mâna fiicei d-voastră.
TATĂL FETEI (proprietarul unui mare magazin). — Perfect... dar unde să v'o trimit?

Cronica literară

Demostene Botez, In căutarea mea

Precum arată şi titlul, cartea d-lui Demostene Botez nu este un simplu jurnal de călătorie, alcătuit din nevoia psihologică de a ajuta memoria aşezând impresiile pe hârtie, ci un adevărat registru de reacţiuni proprii, de definiri ale eului moral, supus unui examen sub raport geografic. Călătoria autorului în Europa, Africa şi Asia simbolizează un pelerinagiu prin punctele de sensibilitate ale sufletului. Nu observaţia sociologică primează aşadar aici, deşi unui om de inteligenţa d-lui Demostene Botez nu-i pot scăpa tonurile specifice ale locului.

Dacă cineva n'ar şti că d. Botez este poet, ar afla din această carte. Nu din puterea de a zugrăvi şi de a mânui cuvântul, ci din continua proeminenţă a stărilor, din obicinuinţa de a desprinde mereu sufletul lucrurilor.

Poetul care a cântat tristeţile cetăţilor provinciale, colindă acum lumea spre a-şi obiectiva în privelişti nostalgiile.

Lăsând dar la o parte reacţiunile etice ale călătorului, care este un umanitarist şi căruia piramidele îi aduc aminte chinurile mulţimii de sclavi împingători de blocuri de piatră sub arşiţă, elementul caracteristic din acest volum e de natură poetică.

Nu mai departe decât primele rânduri sunt o mică poezie a odăii de hotel:

„E curios ce degrabă devine „a noastră", chiar sufleteşte, o odae de hotel. Tot restul e indiferent şi, ne place să credem, ceva mai incomod sau chiar inferior. Camera ne devine „proprie" şi este privită ca atare. Improvizăm imediat o instalare care să ne fie familiară, şi camera noastră capătă o importanţă mai mare decât întregul hotel de care ne izolăm inconştient. Oamenii burtoşi pe care-i întâlnim la ghişeul portarului sau pe culoar, ne sunt indiferenţi ca acei întâlniţi pe stradă sau nu ştiu de ce, cel mult ceva mai antipatici. Suntem faţă de ei distanţi şi mândri, afectând o nepăsare nobilă".

Iată o fină analiză a sufletului camerei de hotel, făcută nu cu metode critice, ci cu o insinuare de emoţii care crează pe loc poemul.

Alteori emoţia e înfăşurată şi înăbuşită în descripţii de somptuozitatea unei *gouache* de Greuze:

„Printre case murdare şi afumate, străzi înguste cad în pantă spre golf, spre cheiu. Prin mijlocul hudiţei întunecate, curge un pârâiaş artificial pornit din cişmeaua de sus care-i deschisă perpetuu. Toate uşile şi geamurile-s deschise. Toată casa e în stradă, scăunaşe, petici, copii goi sau în zdrenţe, femei cu cămaşa căzută pe un umăr şi cu părul încâlcit, pescari sau negustori cu mânecile suflecate, cu pipa în gură, cu scuipatul repede ca sborul de rândunică, coşuri cu zarzavaturi, cu fructe, în panere şi pe jos; coji de ouă, mâncare stricată, coji de scoici, peştişori, murdărie, totul în străduţa îngustă de doi metri. Ţipete, fluerături, un cântec, o armonică de la un „bistro"; toată lumea de acolo, o sută, două de oameni, cu pisici moarte şi vii, ţipă, vorbesc în gura mare; nu există taină, totul e obscen de exterior şi violent".

Insuşirea de a prezenta elementele descripţiei sub tonalitatea unei impresii dominante de natură poetică este excepţională la d. Demostene Botez. Fauna egipteană din delta Nilului ia în ochii scriitorului proporţiile unui vis halucinant:

„Iată un bivol singur la un plug într'un jug special; e condus de-un om în halat alb. Oamenii îmbrăcaţi aşa, pe câmp la lucru, par nişte preoţi halucinaţi care oficiază în plină natură, sau nişte păsări care au evoluat şi nu mai pot zbura: mânecele largi şi lungi fâlfâie dealungul trupului ca nişte aripi chircite. O cămilă se duce drept pe drumul paralel cu canalul. Are gâtul întins înainte: cioc de carne. Parcă ar vrea să culeagă din depărtare o frunză rară şi bună de mâncare. Picioarele lungi se strămută regulat ca două compase gigantice care se încurcă măsurând un domeniu de in. Pe-un pătrat de ţărm inundat, ibişi subţiri, cocostârci în miniatură, calcă pe picioarele lungi, căutând viermi. Ridică spre tren gâturi subţiri; picioarele roşii au o îndoitură frântă. aripile se întind şi, ca o umbră, merg peste câmpie spre alt ţărm inundat. Ulii mici săgetează văzduhul; uneori planează strâmb ca şi cum ar patina pe aer.

Priveliştea se repetă la fel, la infinit".

Aşa procedează regisorul inteligent şi estet care, pentru a analiza peisajul, priveşte lucrurile de jos sau oblic, dându-le o proiecţie monumentală.

Iată, mai departe, în Palestina, lirismul unei privelişti neasimilate care măreşte retrospectiv mirajul peisajului natal:

„Stau culcat pe spate. Cerul pur se înalţă sus, parcă tot mai sus cu cât mă uit mai mult la el; şi-apoi totul devine transparent; cerul însuşi s'ar destrăma şi ar pieri ca în departe, dincolo. E o linişte apăsătoare pe care aş voi s'o meditez. Aş dori să stau aci, ca la umbra de copac din sat, ca la umbra cireşului amar din fundul grădinei noastre".

Exemple de astfel de mici poeme, în care sufletul poetului se leagă sau se desface de lucruri s'ar putea da multe de vreme ce toată cartea e alcătuită din ele. Rămâne să remarcăm o altă latură a scriitorului, care, câtă vreme scria în versuri, n'avea cum să se vază. E vorba de humorul fin, plastic, care luminează paginile de intelectualitate. In primul rând merită să fie citat capitolul buiabesei marsilieze:

„Bucăţica de pâne pusă în gură revarsă supa de peşte pe care o aglomerase, cu o abundenţă devastatoare, umplându-ţi toţi porii gurii cu o iuţeală vertiginoasă de o arsură violentă de piper roş şi probabil şi alt asemenea preparat. Tot brusc eşti cuprins de mirosul insistent de peşte iuţit. După câteva înghiţituri, vata termogenă e pretutindeni; îţi vine să respiri forţat, să tragi aerul pur de-afară cu aviditate şi să evacuezi aburul piperat ca o emanaţie de vulcan cu gaze în evaporare.

Respiraţia astfel, devine ca la astmatici, imperativă şi conştientă, şi de unde până atunci nu ştiai că respiri şi respirai fără să ştii, această funcţie devine conştientă, capitală, terorizantă, violentă.

Odată contaminat, poţi mânca oricât, căci nu mai simţi nimic, nu mai ştii ce mănânci. Tot ce pui în gură după aceia: vin, sare, muştar, capătă un gust curios şi fad; ai, ca să zic aşa, o senzaţie nouă a vieţii. parcă plutitoare, de parcă simţul gustativ ar fi ingurgitat, fără să ştii, un stupefiant şi ar fi început să aibă halucinaţii. Sarea nu mai are nimic din ceiace este sărat, iar vinul e ca o leşie fadă".

De un humor gras, desvoltat în plenitudine, este deasemeni scena suirii pe cămilă, în Egipt:

„...arabii sunt hotărîţi la orice, numai să ne răpească... Sunt târît cu adevărat de trei arabi... piramidali, în faţa unei cămile. Unul din ei o ia de frâu, începe a o smuci şi a-i da cu piciorul. Cămila scoate un răget diform de animal preistoric. Sunt instalat în şea şi cămila începe să fie trasă de frâu, de gât, până ce se hotărăşte să se scoale.

Ridicatul cămilei, pentru cel care-i călare, echivalează cu un cutremur japonez sau cu o ciocnire de trenuri. Brusc, cămila scoate de subt ea picioarele de dinainte până în genunchi.

Sunt aruncat spre spate şi mă apuc pripit de oblâncul din faţă a şelei, salvator. Dar imediat cămila scoate, desfăşurând interminabilele picioare de dinapoi şi sunt repezit şi aruncat înainte cu nasul peste gât; oblâncul îmi intră în pântece şi parcă ameţesc. Manevra nu s'a terminat însă: cămila sare cu picioarele dinainte, din genunchi, pe copite şi iarăşi sunt ca apucat de piept şi izbit înapoi, până ce mă restabilesc în poziţie verticală. Incă o mişcare şi am „mal de mer". Cât n'aş da să mă văd jos pe pământ!"

Insemnările de călătorie ale d-lui Demostene Botez se vor citi de către oricine cu interesul datorit unui roman sufletesc realizat în privelişti exotice, cu emoţia calmă pe care o dă o culegere de versuri bune.

G. CALINESCU

Cronica gastronomică

Din reţetele hazaicei

Piroşte (piroşchi)

Piroştele sunt un fel de pateuri cu carne care se servesc sau la bulion sau la borş rusesc.

Aluatul. *Pregăteşti 100 gr. drojdie de bere proaspătă, frecând-o cu o linguriţă de zahăr, până se face ca o cafea cu lapte. Opăreşti vre-o 2 linguri făină cu un pahar de lapte clocotit, mestecând bine să nu facă gogoloşi, până poţi suferi degetul, adică până se face abia călduţă; atunci, şi numai atunci adaugi drojdia, 5—6, 7, 8, ouă proaspete, o linguriţă rasă de sare, baţi bine şi pui la loc cald (nu fierbinte), ca să crească.*

După ce s'a ridicat bine, o iei iar la mestecat şi pui făină (cel mult 1 kgr.) şi frământi, ca pe orice aluat. Când s'a încorporat bine făina, adaugi un pahar de vin cu unt topit, mai frământi şi pui iarăşi la crescut, la loc călduţ, acoperit cu un servet.

Când s'a ridicat bine aluatul îl întinzi cu sucitorul cam de grosimea unui deget, şi tai cu paharul bucăţi rotunde ca pentru crafte, pe masa presărată cu făină.

Apoi le umpli cu carnea pregătită mai înainte, le închizi şi le aşezi una lângă alta în tava unsă cu unt. Mai pui la crescut. Când sunt gata, se ung cu ou bătut, se coc la cuptor până se rumenesc frumos şi se servesc fierbinţi.

Umplutura. *Carne de vacă sau mai bine de pasăre fiartă, apoi puţin rumenită, trecută prin maşină.*

De adăugat în ea: sare, piper, 2—3 ouă răscoapte tăiate mărunt şi puţină ceapă prăjită, trecute prin maşină odată cu carnea.

Ruşii le umplu şi cu brânză de vacă, pregătită cu ouă, puţină smântână şi zahăr.

Budincă de cartofi

(ruscaia zapecanca)

Se fierb cartofii cu coajă cu tot, nu prea tare, ca să se poată tăia felii. Se sărează.

Se trece brânza de vaci prin maşina de purée, se adaugă 4 pahare smântână (îngroşată cu 2—3 linguri de făină) şi 4—5 ouă bătute bine.

Intr'o tavă unsă cu unt şi presărată cu pesmet fin, se aşează un rând de cartofi şi o cuşă de pastă de smântână, până se umple tava. Se presoară iar cu puţin pesmet şi un praf de parmezan şi se coace 3/4 de oră—1 oră la cuptor.

PASTOREL

Cronica mizantropului

Moartea păianjenului

Azi dimineaţă am făcut o descoperire lugubră, — precum se zice în termeni gazetăreşti. Indărătul aparatului de Radio (un aparat enorm, a cărui profundă vibraţie sgudue încăperea ca pe o cutie de vioară) am găsit cadavrul unui păianjen. Era spânzurat de un fir subţire dintr'o pânză încurcată şi răsucită, dovadă a unei agonii penibile, şi se afla nu în stare de putrefacţie, dar de completă sicitate. Părea o ţiplă răsucită. un fum de ace de zahăr. Pentru a-l privi în toată monstruozitatea, l-am depus pe catafalcul unei bucăţi de hârtie albastră. Picioarele-i lungi i se înodaseră inextricabil şi tot trupul acela transparent părea consumat de o flacără interioară, fără fum şi fără scrum.

Dar din ce cauză a murit păianjenul dumitale? — aveţi să mă întrebaţi.

Iată din ce cauză:

Incă de acum câteva zile observasem că pe dată ce întorceam butonul aparatului şi undele năvăleau în odaie, păianjenul se desfăcea cu repeziciune din colţul lui de observaţie de pe tavan şi se lăsa iute ca un acrobat de înaltă şcoală pe firul lui invizibil, până în dreptul magnetului. Acolo se oprea şi rămânea într'o trembolenţă locală prelungită. Abia după încetarea emisiunii, păianjenul se desfăcea obosit şi se ridica tremurând şi beat pe firul lui aerian.

Toată lumea ştie că pânza păianjenului este în aşa fel întocmită, încât toate vibraţiile, provocate de împiedicarea insectelor, merg spre centru. Dacă pui gâtul unei viori perpendicular pe una din raze şi mânueşt de câteva ori arcuşul, păianjenul înfiorat de semnal aleargă spre periferie. El e mirat să nu găsească acolo nici o muscă, dar vibraţia îl ţintueşte pe loc în pură gratuitate.

Acelaş lucru s'a întâmplat şi cu păianjenul meu. Enormele unde ale aparatului îl trăgeau în jos ca marea pe crab. Voluptăţi nemai închipuite, dureroase, săltau acest trup diafan şi monstruos. Fiecare vibraţie îl făcea să viseze muşte uriaşe împleticite în pânza de mătase. Dar în nodul sgomotos din dreptul magnetului nu era decât o genune sonoră. Păianjenul îşi pierdu somnul şi căzu într'o excitaţie neîntreruptă. Pierdu sensibilitatea micilor unde şi muştele căzute în plasa lui nu se mai vestiră simţurilor sale isterizate. Era ca un om atras de lună, care pică pe cel mai neted caldarâm.

Păianjenul a murit fără îndoială de foame şi de voluptate, împietrit în vatra sunetelor.

Cititori care iubiţi animalele: Dacă aveţi aparate de Radio scuturaţi odăile de păianjeni!

ARISTARC

Estetica lui Marcel Proust

In reflecţiile marelui romancier asupra artei se pot observa trei curente de idei: *platonician-plotinian*, bergsonian şi unul... *proustian.*

Pentru primul arta este mijlocul de a trece din lumea aparenţelor în lumea realităţilor ascunse de aparenţe. Din aparenţa lumii sensibile artistul face semnul unei lumi de legi şi esenţe eterne şi invizibile.

Pentru curentul bergsonian arta consistă în actul de a vedea lumea cu ochi virgini şi noui, liberaţi de convenţiuni şi de schemele vieţii practice şi inteligenţei utilitare. Opera de artă rupe cu obişnuinţele, distruge automatismele, excită privirea activă a realului.

Originalitatea esteticei proustiene este însă alta: Proust are un simţ ascuţit şi profund al artei ca o viaţă plină, concretă, individuală, dar care în acelaş timp nu e prezentă, nu ţine de acţiune; care este trecut, suvenir, contemplaţie, găsind totul în ea însăşi, neavând nevoie de nimic, care este deci plenitudinea, bucurie absolută.

(Tilgher, Revue Philosophique)

Insemnări

Debutul unui tânăr dirijor la Filarmonica

Obişnuitul concert simfonic al Filarmonicei va avea loc săptămâna aceasta, Duminică dimineaţa la ora 11, la Ateneu.

In program: Weber: Uvertura la

Matei Socor

Freischuetz, Beethoven: Simfonia II în re major, Hindemith: Concert pentru orchestră (prima audiţie), Rogalski: două capricii pentru orchestră, şi Bartok: Suita de dansuri (prima audiţie).

Concertul va fi dirijat de d. Matei Socor, care de curând şi-a terminat la Leipzig studiile de specialitate.

După epoca jazului

După război, se credea că o eră nouă trebuie să înceapă pentru întreaga umanitate. Aceste afirmaţii nu erau cu totul greşite după cum au demonstrat-o deatunci toate evenimentele.

Greşala era că se punea întotdeauna accentul tocmai acolo unde nu trebuia. Nimeni nu spunea: lumea nouă ne va impune obligaţiuni şi datorii noui. Totdeauna se spunea: lumea nouă ne va desrobi de orice obligaţiuni şi ne va acorda o libertate fără margini.

Leagănul acestor concepţii era barul, unde nevropaţii crezându-se prada unui nou rău al secolului, lâncezeau încercânăd să-şi recapete forţele în accentele tragice ale muzicei negre.

Nimeni n'a exprimat mai clar şi mai fin această stare de spirit, această criză a sensibilităţii, decât Paul Morand. De aceea lucrările sale sunt mărturii asupra unei epoci care a fost scurtă.

Dezertarea în faţa responsabilităţii, atracţiei neantului, gustul de descompunere, cultul senzaţiei, în sfârşit toate caracterele comune tineretului — spune Paul Morand — n'au aparţinut decât dezechilibraţilor pe care vechea aristocraţie i-a împrăştiat în mijlocul celorlalte clase prin dezagregare.

S'a insistat prea puţin asupra acestei drame de după război, care totuşi e foarte interesantă.

Societatea înaltă a simţit brusc încă din 1918 că şi-a sfârşit rolul, a continuat însă aceiaşi activitate, încercând în primul rând să se înşele pe ea însăşi.

Epoca de după război i-a arătat apropierea sfârşitului. Trebuia să se resemneze însă, dorind o moarte frumoasă şi nicidecum solitară.

Aşa se explică această goană exasperată de-a profita de tot, această viaţă frenetică şi trepidantă dusă de oameni eleganţi şi obosiţi moralmente, adevăraţi decadenţi.

Tot aşa se explică şi credinţa reconfortantă de o decădere a întregului Occident. E mult mai comod de-a muri într'o companie plăcută, decât de-a dispare singur într'un colţ în timp ce alţii continuă să danseze.

Această dramă a încercat s'o arate Paul Moraud şi nu i-a fost greu, fiindcă şi el a trăit-o astfel că modelul i-a fost aproape. Influenţa oamenilor de lume a fost însemnată în literatura perioadei 1920—1930. Rătăcirea atribuită unei generaţii era mai mult o rătăcire de clasă.

Se înţelege astfel cum a fost invadată literatura de toţi aceşti snobi leneşi şi bogaţi

Se înţelege deasemenea venirea negrilor. Negustorii de curiozităţi artistice şi exploratorii îşi desfăceau de sigur marfa mai întâi în faţa oamenilor de lume.

Tot la ei a apărut şi primul jazz (care urma să invadeze strada).

Cioclii Occidentului şi ai civilizaţiei şi-au găsit complicii, care le trebuiau: negrii le veneau în ajutor.

Hurlo franceze

Este vorba de moda introdusă în şcoala de canto francez, după Wagner şi după verismul italian, de a forţa vocea, pentru a cuceri succesul sălii şi a scoate „le coup de gueule", *care face să izbucnească aplauzele frenetice ale publicului. Nu e vorba, modul acesta de a cânta e destul de vechi în cântul francez, căci epitetul de hurlo franceze i s'a dat de către Mozart, iar J. J. Rousseau se plângea, acum o sută şi mai bine de ani, de mania aceasta a cântăreţilor francezi de a-şi forţa vocea. La congresul de canto ţinut acum de curând, s'a constatat de altfel decadenţa vocală mai sensibilă în Franţa decât oriunde şi medici de specialitate, între care dr. Wicart, care a scris o lucrare în 2 vol.* „Le Chant", *au constatat că aceasta se datorează faptului că se cere pentru a face carieră să se cânte* forte. *De aceia cântăreţii şi cântăreţele îşi pierd vocea atât de timpuriu.*

Nourrit, de pildă, s'a sinucis la 38 de ani pentru că şi-a pierdut vocea, Duprez şi-a stricat nota sa cea mai de sus, înainte de 40 de ani, pentru că a vrut să o forţeze şi chiar Carusso a trebuit să sufere mai multe operaţii pentru că a vrut să satisfacă gustul publicului cântând partituri de tenor forte, deşi vocea lui nu era pentru aşa ceva.

In Germania se cântă şi cu mai multă metodă şi cu mai mult gust şi astfel se explică succesul Elizabethei Schumann, care a ajuns acolo la reputaţie mondială şi care în Franţa n'ar fi putut avea nici un succes. Din gustul acesta pentru „hurlo" multe voci admirabile se pierd în Franţa şi în conservatoriile care au păstrat prejudecata vocii forte.

Hitler şi şomajul

Guvernul naziştilor trâmbiţează în lumea 'ntreagă că numărul şomeurilor a scăzut şi scade în fiece lună de când a venit Hitler la putere.

In adevăr după statistica oficială numărul şomeurilor ar fi scăzut din Februarie 1933, de la şase la patru milioane.

Dar „l'Europe nouvelle", *cernând rezultatele statisticilor oficiale, semnalează în primul loc mijloacele indirecte pe care le-a întrebuinţat guvernul pentru a da de lucru şomeurilor. In primul loc comenzile trecute lor de Stat, apoi lucrările publice pe o scară mare finanţate tot de Stat, munca voluntară a tinerilor, plătită tot de stat, atât numai că ei nu mai sunt la rubrica şomeurilor, ci au trecut la altă rubrică în statistica oficială şi în sfârşit locurile lăsate libere prin îndepărtarea străinilor, care ei, nu sunt trecuţi ca şomeuri deşi au rămas pe drumuri.*

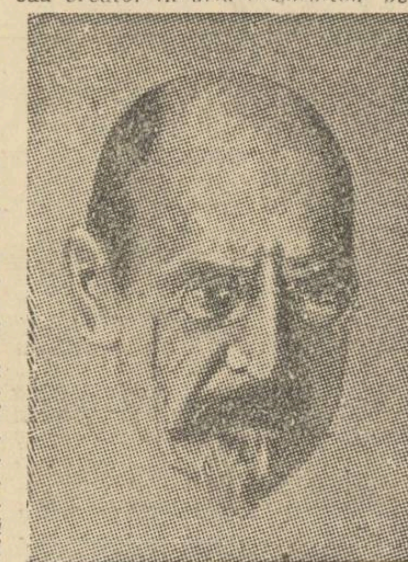
Comparată cu situaţia celorlalte ţări democratice, Germania este mai prejos ca ameliorare economică, ceia ce înseamnă că chiar dacă am admite veridicitatea statisticilor oficiale, cei două milioane de foşti şomeri, au adus prin plasarea lor ruina economică a ţării, luarea libertăţii fizice şi morale, emigrarea a sute de mii de cetăţeni cu puterea lor de producţiune şi capitalurile lor.

Maestrul arhitecturii moderne

Este Van de Velde ai cărui 75 de ani au fost sărbătoriţi în Belgia, care s'a impus contimporanilor şi prin opera sa unică, dar şi prin pilda înaltei sale vieţi morale.

El a fost singurul artist care acum patruzeci de ani a simţit nevoia renaşterii arhitecturii, dar a impus, cu o rigoare dogmatică, principiul care azi pare evident, că funcţiunea trebuie să condiţioneze forma în arhitectură şi că aceasta este întotdeauna frumoasă când exprimă funcţiunea.

El e din Anvers, a început prin a fi pictor, făcând parte din grupa simboliştilor din Paris, unde a fost în 1884. Dar fiind belgian şi nu francez a simţit îndată că-i lipsea individualismul aşa cum e conceput în zilele noastre, a abandonat pictura, şi şi-a întrebuinţat geniul său creator în arta decorativă pen-

Van de Velde

tru care a fondat cel dintâi „Institut" în Bruxelles şi în Weimar, muzee la Haga, Berlin, etc.

A căutat să-şi satisfacă tendinţele sale de reformator, stabilind teoriile concepţiilor sale şi propagându-le printre lucrătorii şi artiştii belgieni. El dorea ca în cămin totul să fie frumos, toate uneltele şi mobilele să fie în spiritul în care a fost concepută clădirea.

După războiu, la Institutul superior de artă decorativă, a creiat un centru de experienţă şi educaţie artistică ce a influenţat lumea artistică de pretutindeni.

Astăzi el este maestrul întregii architecturi moderne, căreia i-a dat exemplul îndrăznelii de voinţă şi multe elemente inspiratoare. Nu a putut însă să fie făcut responsabil de exagerările şi nebuniile urmaşilor, pentrucă a fost în totdeauna un moderator şi un moderat, un om care şi-a avut principiile sale morale şi estetice pe care nu le-a putut da acestor urmaşi. Altruismul său nu e sentimental, ci raţional şi lucid ca acela al vechilor corporaţii.

In discursul ţinut acum în urmă el recomandă architecţilor o plasticitate aproape sculpturală în opera lor şi îi face atenţi asupra primejdiei de a ceda gustului pentru monumental şi nemăsură. Glasul său e autorizat tocmai pentru că în mijlocul aiurelii unora dintre moderni are curajul să susţină adevăruri veşnice.

Popoare de culoare!...

Oswald Spengler, autorul „Prăbuşirii Occidentului", denunţă ca o primejdie surdă şi permanentă pentru civilizaţia Europei, existenţa aşa ziselor „popoare de culoare". Prin aceasta el nu înţelege numai pe Indieni şi Japonezi, ci şi pe Balcanici, Ruşi şi chiar populaţiile din provinciile meridionale ale Italiei şi Spaniei.

Aceste popoare inferioare au început să agraveze declinul civilizaţiei apusene, prin faptul că sub influenţa unei civilizaţii superioare au căutat să-şi turbure starea lor de tradiţie, dezorientând lumea cu pretinsele lor progrese şi cu anarhicele lor revoluţii, care vor prăbuşi în curând Europa occidentală, dacă cei responsabili nu vor deschide ochii la timp!...

Numai Imperiul european va fi în măsură să pună frâu acestei stări de lucruri şi va stârpi concurenţa braţelor de lucru a acestor popoare cu prolificitatea lor excesivă.

Până în prezent mortalitatea zdrobitoare a noilor născuţi, era un corectiv natural al acestei prolificităţi. Dar de când aceste popoare inferioare şi-au însuşit, prin imitaţie, metodele ştiinţifice de profilaxie şi combaterea mortalităţii pruncilor, de la Apusul civilizat, a căzut orice măsură de apărare. Nu mai rămâne raselor superioare decât un singur mijloc de apărare împotriva primejdiei acestor popoare de culoare: exterminarea şi supunerea lor prin foc şi sabie!...

Păzea!

O istorie a gazetăriei

Au fost în Italia, câteva expoziţii jurnalistice destul de importante prin planul lor de organizare, ca şi prin ilustrarea istorică pe care o aduceau piesele expuse.

La expoziţia cărţii din 1925, în Florenţa, a fost o secţiune a presei, în 1928 s'a prezentat la Colonia un pavilion al ziarului, care a fost transportat apoi, peste un an, la Expoziţia internaţională din Barcelona, iar anul acesta a fost instalat la Milano. Sunt interesante „anunţurile" în manuscris, ce comentează „întâmplările" sgomotoase de pe vremuri. Astfel este anunţul pentru supliciul familiei Cenci (11 Septembrie 1599) sau relatarea evenimentelor desfăşurate cu prilejul asediului oraşului Caffa de către Turci (în 1474). Aceasta din urmă a fost tipărită apoi, în 1475, şi constitue cea dintâi gazetă italiană imprimată.

Jehan Rictus, poet popular şi rafinat al Franţei

Moartea a răpit cu brutalitate, în câteva zile numai, un mănunchiu de proeminente figuri ale ştiinţei şi literelor franceze. Pe drumuri de toamnă şi'n giulgiu de frunze îngălbenite au fost duşi, pe rând, către lăcaşul eternităţii, Painlevé, Calmette, doctorul Roux, şi acum în urmă, poetul Jehan Rictus.

Numele adevărat al cântăreţului sufletului primitiv din „Inima poporului" şi „Soliloquiile săracului", era Gabriel Randon de Saint-Armand.

Debuturile şi le făcuse la „Mercure de France", şi pe vremea aceea făcea parte din oastea simbolistă. In 1896 a părăsit scrisul înflorat şi rafinat, adoptând savuroasa limbă populară, care l-a făcut apoi celebru.

Un poet al ghettoului

Karl Emil Franzos, dela a cărui naştere s'au împlinit cincizeci de ani ,era un poet al ghettoului, dar nu unul dintre acei al căror spirit mai are rădăcini în judaismul ghettoului, ci un asimilant, care privea această lume cu ironia omului fixat la distanţă.

Crescut la şcoala lui Turghenlev şi în special a lui Spielhagen, el şi-a însuşit anumite efecte puternice, aproape teatrale. Acestei note, caracteristice numeroaselor romane şi nuvele ale sale, îi datorează Franzos marile lui succese, care l-au situat în rândul celor mai citiţi şi mai preţuiţi scriitori germani.

Romanul „Kampf ums Recht" a fost considerat de Paul Heyse drept unul dintre cele mai bune romane în genul lui. In „Der Pojas" Franzos povesteşte viaţa unui actor evreu, pe care-l urmăreşte o soartă tragică. Acest roman care a stat doisprezece ani între cartoane, a văzut lumina tiparului abia după moartea poetului.

Dintre nuvelele cu răsunet amintim: „Iudith Trachtenberg", Moschko von Parma", „Die Hexe", „Leib Weinachtskuchen und sein Kind", „Die Juden von Barnow" şi „Der Hiob von Unterach".

Karl Emil Franzos era fiul unui medic din Czortkow. El s'a născut pe pământ rusesc, în imediata vecinătate a Galiţiei, unde părinţii săi se refugiaseră de teama turburărilor din Polonia. Tatăl lui era tipul prin excelenţă al asimilantului, care nu calcă nici pragul sinagogei. Franzos a urmat cursurile liceale la Cernăuţi, intenţionând să se dedice filologiei clasice, pentru care părea dotat cu un deosebit talent. In cele din urmă, însă, el îmbrăţişă studiul dreptului.

Pe când urma dreptul scrise prima nuvelă „Das Christusbild", în care descria iubirea dintre un evreu şi o creştină. Această nuvelă apăru în „Westermanns Monatshefte". Şeful de redacţie al acelei reviste îi ceru lui Franzos o nouă lucrare din „acest mediu interesant". Astfel apăru, nu mult după aceia, cea de a doua nuvelă „Der Shylock von Barnow".

Cei mai mulţi admiratori i-a găsit Franzos în ghettoul evreesc, pe care l-a zugrăvit cu o sinceritate necruţătoare, dar nu lipsită de iubire.

Pregătiri pentru pacitism

Pe când Führer-ul *dă asigurări despre intenţiunile pacifiste ale Germaniei, cărţi şi publicaţii numeroase arată caracterul spiritului care însufleţeşte poporul de sub guvernul naziştilor.*

In cartea sa Wehrwissenschaft, *Ewald Banse, profesor la şcoala superioară technică din Brunswick, scrie:*

Zadarnice sunt toate văicărelile asupra odiosului tratat din Versailles. Aceste văicăreli nu fac decât să pară Germania ridiculă. Ea trebuie să-şi ia soarta în propria ei mână şi să se ocupe de pregătirea psihologică pentru războiu.

„Nimeni nu trebuie să ignoreze că războiul e nevoia noastră fundamentală şi destinul nostru. Bine înţeles că războiul nu mai e campania tinerească şi veselă, cu aspect de sărbătoare în sunetul muzicii regimentelor, cu drapele fâlfâind victorioase şi decoraţiile puerile; războiul e lupta sângeroasă şi mai ales, lupta cu materiale; sunt gazele şi epidemiile, carele de asalt şi oroarea bombardamentului aerian; foametea şi mizeria, josnicia şi minciuna, lipsa şi sacrificiul. Numai acele popoare vor fi capabile să-l suporte, care-şi vor fi zis în adâncurile sufletului că viaţa lor aparţine Statului şi numai Statului, păzitorul naţiunii, al limbii materne, şi al civilizaţiei în genere. Noi nu zugrăvim războiul în culori trandafirii, nu-l dorim, dar suntem convinşi că va veni şi drumul libertăţii trebuie să treacă prin el"...

De aceia profesorul Banse crede că ştiinţa militară *trebuie să subordoneze toate celelalte cunoştinţi omeneşti apărării patriei şi să fie predată în şcoli începând cu clasele elementare... Idealul acestui profesor este o nouă concepţie: „eugenismul* militar", *al cărui ideal este să creeze o naţiune sănătoasă şi puternică, bună pentru* victoria prin războiu.

Ast-fel pregătesc Germanii pacea lumii, *propovăduită de Führer!*

Cărţi

DEMOSTENE BOTEZ: *In căutarea mea. (Europa, Africa, Asia). Editura „Adevěrul" Bucureşti. Preţul 50 lei.*

H. BLAZIAN: *Plastica 1932. Editura „Adevěrul" Bucureşti.*

ŞTEFAN IVANOVICI-TERENŢIU: *Boabe de piper. (Epigrame şi Epitafuri). Editura „Librăria Nouă" Bucureşti, preţul 20 lei.*

VIRGILIU MONDA: *Testamentul Domnişoarei Brebu. Editura „Naţionala-Ciornei" Bucureşti, preţul 50 lei.*

I. PELTZ: *Calea Văcăreşti. Editura „Cultura Naţională" Bucureşti. Preţul 2 volume 120 lei.*

N. DAVIDESCU: *Fântâna cu chipuri. Editura „Naţionala Ciornei" Bucureşti. Preţul 70 lei.*

GALA GALACTION: *Doctorul Taifun Editura „Cultura Naţională", Bucureşti. Preţul 60 lei.*

Reviste

Cronica judiciară No. 2 (Noembrie).

Farul Căminului No. 6 (Noembrie).

Cuvântul liber No. 1, 2, 3, 4 (Noembrie şi Decembrie).

Ţărănismul No. 49 (Decembrie).

Democraţia No. 10-11 (Octombrie-Noembrie).

Glas Tânăr No. 5—8 (Septembrie-Noembrie).

Poporul Românesc No. 19 (Decembrie).

Reviste şi ziare străine

Mercure de France No. 854 (Decembrie).

La Bulgarie No. 3074—3084 (Noembrie).

Ziare

Şantier No. 6 (Decembrie).

Unirea No. 6861 (Decembrie).

Acţiunea No. 2 (Noembrie).

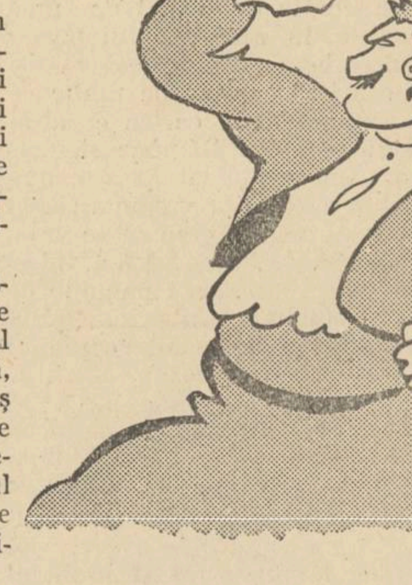
Luptătorul No. 1 (Noembrie).

Buletine şi Calendare

Buletinul Cărţii Româneşti No. 11 (Noembrie).

Amicul Poporului (calendar) 1934.

Calendarul Săteanului 1934.

Argumente pro şi contra

Alegeri

D-l I. M. Sadoveanu a fost numit director al Operei

Atelierile „ADEVERUL" S. A.

Adevĕrul Literar şi Artistic

ANUL XII — SERIA II-A NR. 680
DUMINICĂ 17 DECEMBRIE 1933

FONDATOR { AL. V. BELDIMAN 1888—1897 / CONST. MILLE 1897—1920 } FONDAT IN 1893

5 LEI EXEMPLARUL IN ŢARA
10 LEI EXEMPL. IN STRĂINĂTATE

TÂRGU-MUREŞ 15 DEC 933 010

Montmartre

S'a vorbit despre moartea micilor cabarete, les „Boites de Montmartre". Dar iată că viaţa romantismului său de odinioară se reaprinde. In mica sală din „*Le Boeuf sur le toit*", Parizienii aplaudă frenetic, într'un delir de entuziasm, pe creatura cea mai stranie şi turburătoare ce se poate închipui.

In epoca noastră, în care femeile nu impresionează şi nu capătă succes decât dintr'un singur motiv: „chemarea sexuală", avem fenomenul ciudat al Marianei Oswald, care a cucerit şi stăpâneşte succesul numai prin valoarea stilului său de artistă.

O fiinţă complect lipsită de frumuseţă, o adolescentă crescută prea repede, nedezvoltată trupeşte complect, deşi maturită prea devreme de bătăi, atinsă de suflul înveninat al viţiului din frageda copilărie. Pe scena micului cabaret, lumina crudă a electricităţii cade necruţătoare pe trupul ei mizerabil, strâns într'o haină de satin negru făcută din sărăcie, prea strâmtă şi prea scurtă. Braţele cu coatele ascuţite sunt prea lungi, mânile prea mari cu unghiile roşii ca nişte pete de sânge în vârful degetelor noduroase. Pe chipul searbăd nu se desemnează în primul moment de cât gura mare, senzuală, vopsită cu un roşu violent. Dar, de sub coama abondentă şi de un roşu înflăcărat, fulgeră asupra publicului din sală săgeata unor ochi de un verde tăios şi lucitor. Mariana Oswald se culcă aproape pe piano şi furioasă, plină de o mânie aspră, cu gesturi ţepene de geniu al răului şi al răzbunării, începe să cânte.

Am putea caracteriza mai bine cântecul prin cuvântul adoptat „a zice". Mariana Oswald este în adevăr „*o diseuză*", cu accentul patetic şi cu ritmul straniu, cu o răguşeală feroce, care este chiar tonul ce se cuvine cântecelor sale de mizerie şi de revoltă. Vocea ei brutală, fără timbru şi fără nici un fel de dulceaţă, cade ca un ciocan, scuipând dispreţ, ură şi scârbă, rămânând aspră şi dură chiar când imploră, păstrându-şi tonul de ameninţare surdă şi ură neîmpăcată.

Cântecele pe care le cântă ea sunt povestea mizeriei fără de fund şi fără de nădejde a celor din cloaca societăţii, a victimelor sălbatecii noastre nedreptăţi sociale. In glasul ei e suferinţa, desnădejdea fără margini, ura fără de remediu a celor ce nu se hrănesc nici odată cât trebuie, a celor din fundul minelor, de la spital, de la tribunalul de copii şi din casele de corecţie, a celor ce-şi petrec viaţa pe maidane şi pe trotuar, a „poporului din Abis" de care ne vorbeşte Jack London. Ea este spectrul fraţilor noştri sacrificaţi, pe care-i dosim în cartierele de la margine şi-i alungăm din conştiinţa noastră.

Cântecele ei de deznădejde şi de mizerie fără de sfârşit, izvorăsc din experienţa ei trăită până să ajungă în sfârşit, până să învingă rezistenţa celor ce n'o înţelegeau, a tradiţionaliştilor, să cucerească pe deoparte publicul, pe de altă să obţie atenţiunea muzicanţilor mari, ca Honneger, Milhaud, Maurice Yvain, a scriitorilor Clouzot, Nohain, care i-au dat apoi tot ajutorul şi scriu azi cântece anume pentru ea. Iar această luptă a dat-o fără ajutorul *sex apealului!*...

Senzibilitatea ei mereu aţâţată, nervozitatea, neliniştea pe care o simţi fremătând în toată fiinţa ei pipernicită şi mizeră se concentrează de îndată ce începe a cânta, într'un calm plin de răceală aparentă. Sub această răceală, voită, clocoteşte însă, ca un vulcan, tot ce s'a acumulat de generaţii în cei dezmoşteniţi. Accente pline de groaza mizeriei, ură, deznădejde fără de sfârşit, resemnarea celor zdrobiţi de fatalitatea ineluctabilă a vieţii, sunt impresii pe care nu le mai pot scoate din nervii lor, cu săptămânile, cei ce au ascultat-o odată. Arta ei se ridică până la arta adevărată şi umană în unele cântece cum e de pildă, „*Sarabaya Yohny*" de Mauprey şi Kurt Weil. Cei ce au văzut-o şi au auzit-o zicând „*Ote donc ta pipe de ta gueule*", cu acea răsfrângere de simţiri turburi, echivoce, zdrobită de scârbă şi de osteneala suferinţei, dar rea, înverşunată, şi apoi după un timp, terminând cu vocea joasă, zdrobită, dezbrăcată de ori ce amor propriu... „*voyou*"!, nu poate să o uite. Rămâne obsedat de chipul mizerabil, cu coama roşcată ca flacăra incendiului, cu gesturi de Gorgonă.

Ea nu mai e urâtă, este *artistă*, exprimă adevărata sintetizare a înfrigurării, a patimilor, a turburărilor epocii noastre, stăpânite ca şi arta Marianei Oswald, de inteligenţa extraordinar de lucidă a oamenilor din vremea noastră. Montmartre a dat azi, ca şi altă dată, artista, femee din popor, care a ştiut să atingă sufletul publicului parizian numai prin puterea de expresie a artei sale şi să-l cucerească fără *sex apeal şi manager!* Idolii se dărâmă, dar zeii rămân.

IZ. SD.

Din viaţă-nu din cărţi

Loteria

In fiecare lună au loc tragerile loteriei. Cu câteva zile înainte de tragere, colecturile sunt luate cu asalt.

Iar în ziua cea mare — se adună „fericiţii câştigători"... în spe într'o sală spaţioasă.

Sunt oameni de toate felurile: femei, bărbaţi, copii, bogaţi şi săraci...

Predomină lumea modestă.

Vezi o fată cu poşeta unsuroasă şi ferfeniţită pe la colţuri, Joacă un loz întreg. Desigur — un sfert din leafa ei. Se restrânge până la mizerie — pentru lozul cel mare, neîmpărţit cu nimeni. Vrea să-şi cumpere toalete dela casa cea mai elegantă.

Atâţia oameni urmăresc tragerea cu o speranţă în ochi. Fiecare şi-a făcut împărţeala premiului până la ultimul ban: ba nu-i ajung încă vre-o câteva zeci de mii...

Toţi îşi concentrează atenţia asupra mânii copilului care scoate „sorţii". Dar mâna face pe alţii fericiţi.

La sfârşit — o deziluzie... Dar numai o clipă. Apoi speranţa în noua tragere.

Şi aşa, toată viaţa, cu ochii după norocul care nu mai vine...

Centura de castitate

La Salzburg s'a pus în vânzare o centură de castitate dintr'o colecţie celebră.

Fără îndoială — nu vor lipsi amatori...

Dacă femeia ar mai suporta o astfel de găteală, — bărbaţii ar comanda centuri în serie...

Pare însă că omenirea a renunţat pentru totdeauna la păvăza de fier a virtuţii.

A înlocuit-o cu alta: dragostea...

Femeia care iubeşte... poate fi lăsată singură printre bărbaţi departe, la petreceri.

Toţi o vor plictisi. Fiecare îi va aduce în minte, prin contrast, pe cel drag...

O repulsie fizică, mai puternică decât centura de fier, resginge orice asalt masculin.

Cel iubit poate fi mai sigur decât stăpânul centurii de fier.

El, învălind trupul femeii în dragoste, — în caz de reciprocitate, — pune o cuirasă şi asupra sufletului ei.

Pe urmă — cum se duceau cruciaţii cu cheia dela centura de castitate în buzunar până la Sf. Mormânt şi înapoi — poţi să faci, fără grijă, înconjurul lumii.

Iar dacă te prăpădeşti în această escursie — poţi fi sigur, în lumea umbrelor, că vălul de doliu va ţinea loc de centură.

Cu o condiţie însă: ca femeia să te fi iubit...

Delicateţa asasinului

Un asasin s'a sinucis în închisoare — lăsând o scrisoare afectuoasă pentru o femee iubită.

La răscrucea dintre viaţă şi moarte, gândul la o femee parcă aduce o absolvire a păcatelor.

Dar asasinul s'a gândit la toţi aceia, pe care i-ar putea supăra prin actul sinuciderii, — şi în primul rând: la directorul închisorii, însărcinat cu paza în temniţă.

Sinucigaşul, prin aceiaşi scrisoare, îşi cere scuze directorului închisorii pentru vreo eventuală displăcere administrativă.

A te gândi, în clipa morţii, la răul pe care l-ai putea face cuiva — cu care n'ai nici o legătură — e o dovadă de imensă delicateţă.

In aceste condiţii, asasinatul capătă altă semnificaţie — decât un act abject dela început şi până la sfârşit.

Criminalul a avut, probabil, socotelile lui — hotărînd suprimarea unei fiinţe... el care pleacă din viaţă cerând ertare nu familiei victimei, nici memoriei mortului... ci directorului pentru o problematică admonestare din partea superiorilor.

Femeia - călău

In Polonia, pentru funcţia de călău, şi-a pus candidatura şi o femee. Mare senzaţie în lumea întreagă. De ce?

Femeia care poate ucide cu încetul, o viaţă întreagă — de ce să nu fie în stare a omorî de-odată?

Ba parcă gestul ei are un caracter de clemenţă şi de bunătate.

Iar dacă-i vorba să mori — nu-i plăcut ca, în ultima clipă, să iei cu tine în lumea ceialaltă, pe lângă fulgerul rece al ghilotinei, şi imagina unui braţ cald de femee?

M. SEVASTOS

Nina Arbore — Gravură

Drumul

Trenul şerpueşte peste toamna rară,
Haltă după haltă, gară după gară.
Iar din stâlpi în stâlpii ce răsar şi pier,
Au ţesut păianjeni fire lungi de fier.
Mari cirezi de vite, turme de copaci,
Dealuri, ca talazuri verzi încremenite,
Iazuri, pe subt sălcii triste, tolănite,
Şi pământul unde trebue să zaci...

Sufletul se uită, singur, pe fereastră:
Vom ajunge, oare, la nădejdea noastră?
Spre râvnita ţintă, cu prelung refren,
Poate să ne ducă goana unui tren?
Poate să trezească timpul prăbuşit,
Al locomotivei şuer răguşit?
Roţile ce-aleargă duduind pe şine,
Pot să lase 'n urmă noaptea care vine?
Spintecând pustiul gândurilor sparte,
Poate să ne scape fuga lor, de moarte?
Ne va scoate 'n faţa altui cer şi vânt?
Pune-vom piciorul pe un nou pământ?
Ne va readuce tinereţea iar?
Ne va da avânturi care nu dispar?
Vom începe, poate-o veşnică iubire,
Undeva 'ntr'o ţară fără cimitire?
Risipi-vom spaima ceasului de-apoi?
Dezlega-vom ce e dincolo de noi?

Pufăit de aburi, vuet de tampoane,
Irosită-i bura blândelor icoane.
Trenul şerpueşte 'n legănari de dric:
Ah, de-ar sta la noapte undeva, o clipă,
Din vagonul vremii pământeşti, în pripă,
Să scobor în gara marelui nimic...

GEORGE LESNEA

O călătorie în Africa

Egipt

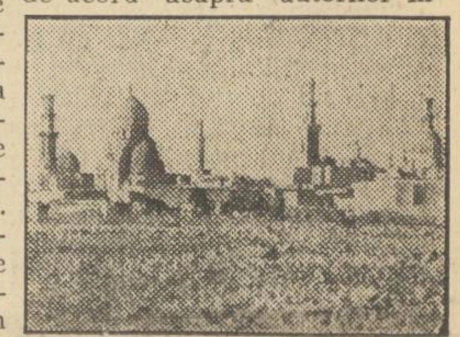
Alexandria

Am ajuns în Alexandria dimineaţa. Deşi vaporul se oprise de multă vreme, inerţia răului de mare ne-a făcut să nu putem avea bucuria explosivă a debarcării. Ameţiţi de o călătorie atât de lungă pe mare, dibuim primii paşi pe covertă, ca nişte copii mici care învaţă să meargă.

Pe chei e un vacarm asurzitor de voci disperate care caută clienţi. Ai zice că e balustrada unui circ de unde se anunţă numerele de senzaţie din program. Din babilonia de pe uscat prindem numele hotelului care ne interesa.

Prin semne aeriene ne punem în contact cu agenţii noştri de legătură. Aceştia sunt mai emoţionaţi decât clienţii pe care îi capturaseră şi nu-i mai prinde locul de ordinele care trebuesc executate: bagajele, schimbul de monedă şi transportul la vamă. Insfârşit, din vaporul nostru, de nu ştiu câte tone, ne îmbarcăm într'o trăsură, cu un cal, la care fesul viziiului serveşte de catarg. La vamă trebue să plătim câte patru piaştri de colet, ceiace ne strică complect socoteala banilor mărunţi, schimbaţi la vapor. Trăsurica fuge dealungul străzilor Alexandriei, cu magazine frumoase, asupra cărora vizitiul ne face atenţi că aparţin sultanului. După câte am înţeles noi (dacă informaţia vizitiului poate să conteze) o bună parte din imobilele Alexandriei aparţin sultanului. Restul Alexandriei se împarte între Egipteni, Evrei şi mai toate neamurile pământului. Ne oprim într'un bulevard cu portocali, fiecare din ei protejaţi de o rogojină apărătoare contra vântului de la mare. Deşi am avea dreptul să ne odihnim, totuşi eşim pe stradă şi facem o plimbare pe jos. Ajungem în piaţa cea mai apropiată, în care numărul de senzaţie este statuia equestră a lui Mahomed Ali. Statuia lui Mahomed în papuci, pe un cal năstruşnic, eternizează pe al II-lea fondator al Alexandriei. Din ce a fost Alexandria în trecut, de la primul fondator, Alexandru cel Mare, şi până la Mahomed Ali, n'a rămas mai nimic. Din lucrurile vestite ale oraşului vechi: *farul* şi *biblioteca* n'a rămas decât numele. Şi doar Alexandria era pe vremuri socotită ca cel dintâi oraş din lume. Farul din Alexandria era considerat ca una din cele 7 minuni ale lumii. Deja din secolul al 12-lea farul a început să se ruineze iar în secolul al 15-lea s'a ridicat pe temelia lui o fortăreaţă şi o moschee.

Alexandria în timpul Ptolemeilor era centrul artistic şi literar al lumii întregi, iar biblioteca din Alexandria era cea mai vestită din lume. Biblioteca era o anexă a şcoalei catechumenice din Alexandria. Aci se traduceau hieroglifele egiptene care, fiind legate de idolatrie, erau înlocuite de creştini prin alfabetul grecesc (afară de 6 hieroglife fără echivalent în greceşte). Acestui fapt se datoreşte şi textul comparat din faimoasa piatră hieroglifică găsită la Roseta şi descifrată de Champollion. Dacă n'ar fi fost religia creştină, care să traducă hieroglifele şi azi s'ar fi certat egiptologii pentru descifrarea lor. Copţii (creştinii din Egipt), care întrebuinţează până astăzi în slujba lor vechea limbă egipteană, pot fi mândri de şcoala catehumenică a strămoşilor lor din Alexandria. Dar biblioteca din Alexandria tocmai prin celebritatea ei era sortită destrucţiei de către cuceritorii vremelnici ai Egiptului. Prima dată au ars-o soldaţii lui Cezar. A doua oară a ars în 390, a treia şi ultima oară a fost incendiată de califul Omar pentrucă avea într'însa multe cărţi creştine, ce nu conveneau unui musulman. Deşi nu toţi istoricii sunt de acord asupra autorilor in-

Cairo — Mormintele Califilor

cendierii bibliotecii. Arabii păzindu-şi pielea lor, ceeace e sigur este că astăzi nu se cunoaşte locul unde a fost biblioteca.

Alexandria a suferit dela mai toţi cuceritorii. Cele două obeliscuri, care subsistau până acum 40 de ani, au fost distruse pentru modernizarea oraşului; iar vechile ziduri bizantine au făcut loc bulevardelor şi grădinilor moderne. Astăzi abia de se mai găseşte din trecutul îndepărtat: coloana lui Diocleţian, numită coloana pompeiană şi câteva morminte vechi. Ce a mai rămas din trecutul Alexandriei se poate vizita la muzeul greco-roman. Insă nu se poate reconstitui Alexandria de altă dată cu resturi infime, măcinate de vreme. Din vechia Alexandria n'a rămas nici chiar climatul dulce, de altă dată. In zilele noastre iernile sunt mai aspre, ca în trecut şi dacă vrei să te încălzeşti binişor (aviz femeilor friguroase) trebue să iei trenul înspre Luxor şi Assuan. Dela Mahomed Ali încoace, Alexandria este schimbată la faţă şi nu se mai poate numi oraş oriental, cum s'ar putea numi încă oraşul Cairo. Dacă nu ai vedea pe străzile Alexandriei fesurile şi costumele arabe, dacă n'ai întâlni cuscusul, alimentul de predilecţie al Arabilor, pe care îl poţi mânca pe margi-

(Continuare în pag. II-a)

Alexandria — Palatul regal

nea trotuarelor, după cum mănânci castane și porumb fiert la noi, ai crede că ești într'un mare oraș european. In Alexandria nu ne găsim astâmpărul și ne pregătim bagajul pentru Cairo. In Egipt interesul crește pe măsură ce înaintezi spre Sud. (Cairo e mai interesant decât Alexandria și Luxor mai interesant decât Cairo).

Cairo

Dela Alexandria până la Cairo am avut surpriza cea mai plăcută din călătorie. Cum urmăream irigațiile Nilului și toate noutățile egiptene dealungul drumului de fer, iată că dela o gară se urcă un Egiptean pe care, printr'o curioasă coincidență, îl cunoscusem într'o stațiune balneară românească, într'o situație cu totul particulară. Iată întâmplarea: din pricina căldurilor caniculare din Egipt, în timpul verii, Egipteanul meu a plecat să se răcorească. Cum vapoarele noastre sunt bine cotate în Egipt, Egipteanul, făcând apalogie cu însăși țara românească, a luat vaporul Dacia din Alexandria și a sosit la Constanța. Aci, din cauza serbărilor navale, negăsind nici un hotel liber, s'a urcat în primul tren spre o stație balneară, recomandată de un cetățean din gara Constanța. Când Egipteanul a ajuns în stațiunea balneară, a avut o pățanie pe care cred că actualmente o cunoaște tot Cairo.

Mai întâi a fost luat în primire de birjar, care l'a dus direct la poliție fiindcă nu se gândise Egipteanul că în stațiunile noastre balneare nu se găsesc case de schimb pentru lire egiptene. In sfârșit, după ce și-a aranjat chestiunea financiară, a trecut în posesia a două personaje: agentul sanitar și sergentul de stradă, aceștia considerându-l ca suspect de ciumă.

Medicul portului Constanța dăduse telegramă în stațiune că un supus egiptean trebue pus în observație, ca orice călător care sosește din Alexandria. Pentru poliția noastră telegrama însemna că individul contractase deja ciuma și de aceia era escortat prin stațiune de mai sus numitele persoane. S'a întâmplat că după câteva zile să primesc și eu înștiințare din partea medicului portului Constanța. Când am chemat Egipteanul la mine și l-am poftit pe scaun nu-i venea să creadă. Când, apoi, l-am salvat de cele două sentinele care îl urmăreau până în cele mai mici detaliuri, i s'a părut cel mai civilizat eveniment din România. Din această întâmplare ne-am împrietenit așa de mult, încât am fost invitat pentru sezonul de iarnă în Egipt.

Am promis, însă nu mi-am închipuit că mă voi ținea, așa de repede, de cuvânt.

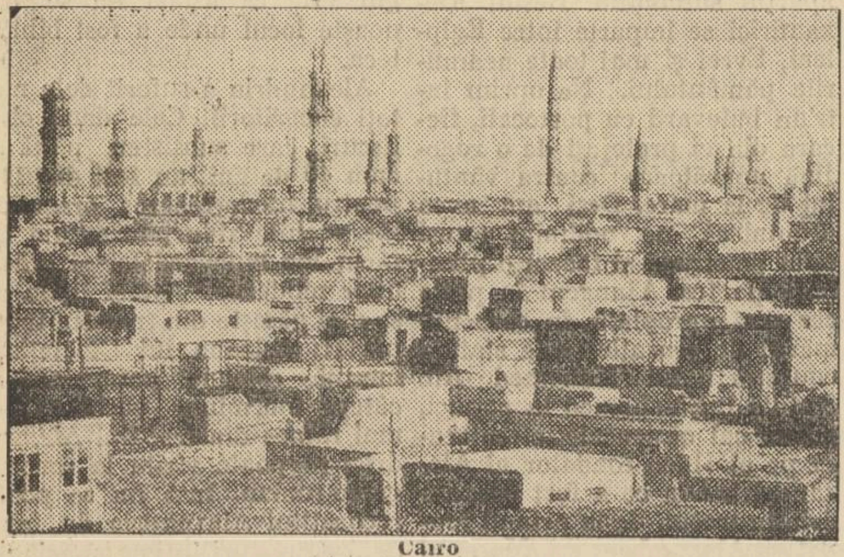
Acum iată că întâmplarea, care face multe în viață, a făcut ca să ajung și eu în Egipt și ca să mă întâlnesc tocmai cu amicul meu din stațiunea balneară, căruia îi pierdusem adresa din Cairo. Ca nu cumva să am și eu vreo neplăcere în Egipt, prietenul meu m'a luat sub protecția lui în Cairo și a și început să facă programul.

Cum piramidele începeau să se zărească la orizont am și fost angajați, până în seară, să vedem piramidele și sfinxul. Prietenul nostru ne recomandă să vedem piramidele după ora 6 d. a., ca să nu ne ardă soarele prea tare (eram la începutul lui Februarie). Noi am început să râdem și am spus că dinspre partea noastră nu ne temem de arșița soarelui, în timpul iernei. O altă surpriză a fost informația despre mijloacele de transport până la piramide.

Noi știam, din datele culese de pe vapor, că trebue să ne folosim de cămile și acum aflăm că vom lua din piața Operei, din Cairo, tramvaiul sau autobuzul până la baza piramidelor. Vă închipuiți ce bucurie era, cel puțin pentru mine, că am scăpat de o cursă obligatorie pe cămilă. Am preferat întotdeauna să văd pe alții distrându-se pe cămilă, decât ca alții să se distreze la vederea persoanei mele pe cămilă.

In gara din Cairo am avut o altă surpriză. Portarul hotelului nostru, pe cât era de Egiptean, pe atât era de Român. Ca să ne facă plăcere ne-a pus în curent, în limba română, cu tot ce aveam de vizitat în Cairo și în împrejurimi. Deși portarul dorea să facă oficiul și de ghid, am preferat să fim conduși de bunul nostru prieten egiptean, care a venit la hotel la ora indicată.

DOCTOR G. T.

Cairo

Din literatura chineză

Intâlnire

Flori împurpurate înfloresc pe unde de jad.

In basinul aurit, apa verde curge murmurând. Ne-am întâlnit, de-acum nu trebue să ne pierdem unul de altul. Să ne-alăturăm luntrele ca să culegem nuferi.

O clipă numai

Unde stai cu casa? Eu, locuesc aproape de fluviul Huenton. Oprește-ți barca, o clipă numai, ca să-mi răspunzi. Poate suntem din acelaș sat.

Pârâul

In bătaia vântului și-a ploii de toamnă, pârâul curge printre stânci. Valurile lui spumoase și sprintene, sar din piatră în piatră. Bătlanii speriați sboară și iarăși se'ntorc...

Bujorii sălbatici

Bujorii sălbateci de pe coasta muntelui își deschid corolele împurpurate. Lângă cascada Ken-ho, pe unde nimeni nu trece, unul câte unul se scutură.

Intrebare

Vii din satul meu, desigur că mi-aduci știri. In ziua când ai plecat, în fața ferestrelor cu perdele de mătase, prunul sălbatec înflorise?

Seară de toamnă

In această seară de toamnă, nu-mi pot lua gândul dela tine. Sub cerul luminos, rătăcesc visând, pe muntele pustiu se-aud căzând florile de pin. Pustnicul meu, te-ai culcat?

Acasă, la un amic

In apusul soarelui, muntele pare că se depărtează. E frig. Căsuța albă pare și mai săracă. Cânii latră lângă ușa de lemn. Cineva, întârziat, se'ntoarce acasă, pe vânt și zăpadă.

Ce tristă soartă...

Ce tristă soartă am avut: unul la Răsărit și altul la Apus! Astăseară, după zece ani, ne-am întâlnit pentru întâia oară. După ce-am băut și-am cântat împreună, cu ochii înlăcrimați ne privim: cum am îmbătrânit amândoi!

Traducere de
AL. T. STAMATIAD

Actualități științifice

Influența petelor solare

Se atribuie în general prezenței petelor solare o acțiune însemnată în perturbațiunile atmosferice, care au loc la suprafața pământului.

O serie de observațiuni recente, făcute în cursul acestei veri de către savantul francez d. Albert Nodon și de curând comunicate Academiei de științe din Paris, tind să dovedească că, dacă origina perturbațiilor rezidă într'adevăr în activitatea solară, ea nu trebue căutată însă în nici un caz în influența petelor sau faculelor astrului central luminos.

Incă în 1888, d-nii Deslandres și d'Azambuja au constatat că unele focare solare erau însoțite de turburări magnetice importante. In timpul maximului lor de intensitate, aceste focare sunt înconjurate, de cele mai multe ori, de pete și facule, fapt, care a sugerat unor cercetători ipoteza că ele ar fi însăși cauza turburărilor observate.

D. Nodon, grație unor noui metode de prospecțiune electrice, a pus în evidență, în vara anului 1933, un focar invizibil, foarte activ, care se manifestă în Iunie și în Septembrie, prin intense turburări atmosferice și electromagnetice pe planeta noastră. S'a observat, într'adevăr, în această perioadă furtuni violente, grindină și ploi abundente.

Radiodifuziunea pe glob

Putința însumată a tuturor stațiilor de radiodifuziune, existente actualmente în lume, este evaluată la 6422 de Kw.

In ceeace privește numărul stațiilor, America se găsește în fruntea continentelor, ea având 841 de posturi emițătoare, în timp ce Europa are numai 270. In schimb, sub raportul puterii de emisiune, Europa dispune de 4037 de Kw., iar America numai de 1987.

Urmează în ordinea descrescătoare: Asia cu 43 de stațiuni și 291 Kw., Australia cu 88 de stațiuni și 66 de Kw. și însfârșit, Africa cu 11 emițători și 40 de Kw.

In Europa, locul de frunte îl ocupă Rusia Sovietică cu 67 de stațiuni și o putere totală de 1563 de Kw. Apoi, Anglia cu 18 stațiuni și 504 Kw., Germania cu 404 de Kw. și 27 de stațiuni, Franța cu 245 de Kw. și 26 de stațiuni, Cehoslovacia, cu 184 de Kw. și 6 stațiuni, etc.

Cele șapte minuni ale științei

O revistă americană din Chicago s'a adresat de curând savanților din lumea întreagă, rugându-i să răspundă, care ar fi — după părerea lor — cele șapte minuni ale lumii moderne.

Toate răspunsurile au fost de acord ca să plaseze în fruntea clasificației „minunea radiofoniei". Ordinea majorității răspunsurilor a fost următoarea: 1) T. T. F., 2) Telefonul, 3) Aeroplanul, 4) Radium, 5) Antitoxinele; 6) Analiza spectrală; 7) Razele X.

Radiațiile pielei

Compatriotul nostru, dr. Saidman, stabilit în Franța și bine cunoscut lumii științifice, prin cercetările sale asupra helioterapiei și prin realizarea unui „solarium" cu adevărat ingenios, pentru băile de soare, a prezentat de curând Academiei de științe din Paris un interesant memoriu.

In acest memoriu, dr. Saidman dovedește — bazat pe o documentație bogată — că pielea noastră radiază, în felul „corpurilor negre", studiate de fizicieni. Cu alte cuvinte, pielea radiază maximumul de radiațiuni compatibile cu temperatura.

O mare parte din aceste radiațiuni e formată din lumina invizibilă infraroșie — unde de mare lungime — și provine din combustiunile organice.

Totdeodată, autorul memoriului a prezentat și un dispozitiv foarte sensibil, care permite chirurgilor să determine, numai prin radiare, starea de cicatrizare a unei tumori.

Gazele luminiscente

Savantul francez, d. Georges Claude, autorul a numeroase invențiuni, între care cele mai cunoscute sunt lămpile cu gaz neon și utilizarea energiei termice a oceanelor tropicale, a reușit să puie la punct, în timpul din urmă, niște lămpi noui cu gaze luminiscente. Una din aceste lămpi dă o lumină verzuie și, grație căptușirii interioare cu un strat fosforescent, realizează un randament considerabil. Cheltuiala de energie electrică la aceste lămpi este numai de 0,15 wați pe lumânare. Prin combinarea unor gaze se poate obține în locul luminii verzui, o lumină albă.

Rezultatele economice astfel realizate sunt superioare celor dobândite cu obicinuitele becuri cu incandescență, întrucât nu există pierderi prin căldura radiată.

D. Claude își urmează cercetările lui în această direcție și crede că va ajunge să reducă tensiunea electrică necesară pentru excitarea gazelor, tensiune pe care vrea s'o aducă până la voltajul obicinuit al rețelelor noastre.

Laureații premiului Nobel pentru fizică

Premiul Nobel pentru fizică pe 1933 a fost împărțit între profesorii Erwin Schrödinger și P. Dirac.

Acești doi savanți sunt prea puțin cunoscuți de marele public, din cauză că lucrările lor se referă mai mult la știința pură decât la cea aplicată.

Profesorul Schrödinger, austriac din naștere, a fost numit în 1927 titular al catedrei de fizică teoretică la Universitatea din Berlin. El a fost însă nevoit să părăsească Germania în momentul revoluției hitleriste și actualmente este profesor extraordinar la „Magdalene College" din Oxford.

Titlul său de căpetenie este rezolvarea unei probleme dificile din mecanica ondulatorie, problemă ridicată de teoria relativității a lui Einstein.

Celălalt laureat al premiului Nobel pe anul 1933, este profesorul Paul Dirac, care deține catedra de matematici la Colegiul din Cambridge.

Lui i se datorește așa numita teorie a „electronului magnetic rotitor", pe care a pus-o la punct prin calcule matematice extrem de delicate. Această teorie i-a permis să prevadă, între altele, existența unor electroni pozitivi, care au fost ulterior descoperiți de fizicieni.

Tot Dirac este acela, care a scris, relativ la dualismul între unde și electroni, că „undele și corpusculele trebuesc considerate ca două abstracțiuni comode pentru reprezentarea aceleiaș realități fizice".

Helicopter sau autogir?

Un inginer rus, d. Florin, din serviciul technic al aeronauticei belgiene, a realizat de curând un „helicopter", capabil de performanțe remarcabile.

Intr'adevăr, helicopterul Florin reușește, grație unui simplu motor de 200 de cai și a două elice, să se susțină în aer timp de zece minute, independent de orice stabilizator.

Pe de altă parte, într'un hangar din apropiere de Londra, inginerul spaniol Juan de la Cierva, lucrează în cel mai mare mister la un nou model de autogir.

La ce servesc aceste două aparate: helicopterul și autogirul? La satisfacerea celei mai legitime dorințe a marelui public, care, înainte de a se lansa în aviație, vrea să poată ateriza și sbura pe îndelete, fără să aibă nevoie de alt aerodrom decât de o modestă peluză sau o terasă.

Avionul nu va fi adaptat la nevoile turismului și ale vieții particulare decât în momentul când va satisface aceste condițiuni esențiale.

Autogirul a reușit în parte să rezolve problema, iar helicopterul nu va întârzia nici el să aducă o soluție.

S'a obiectat autogirului că are o viteză de translație prea mică, care, pentru moment, nu depășește 120 de klm. pe oră. Dacă trebue să lupte cu vântul, autogirul e redus la iuțeala unui simplu automobil, fără a putea însă să transporte aceleași sarcini utile. La aceasta, constructorii răspund că în curând perfecționările vor permite autogirului să străbată 200 și chiar 300 de klm. pe oră. E drept, că el nu va reuși niciodată să transporte mai mult de 4 pasageri, întocmai ca și un taxi. Să nu uităm însă că ambiția lui este tocmai să devie un „taxi al aerului".

Raza de acțiune a autogirului, care depinde de consumația sa de benzină, nu va fi probabil prea restrânsă. Deocamdată a străbătut canalul Mânecii și desigur, că aceste distanțe vor merge progresiv.

Pe de altă parte, helicopterul e mai avantagios în direcția razei de acțiune, dar nu și în ceiace privește transportul sarcinilor. Pentru serviciul colonial el pare cel mai indicat.

In sfârșit, o a treia soluție a aterisării lente poate fi obținută, folosind chiar avioanele obicinuite, echipate însă cu niște aripi speciale, pe care le-a preconizat inginerul francez, Louis Constantin în 1912 și pe care constructorul englez, Page le realizează astăzi în mod curent. Aceste aripi permit o aterisare cu o iuțeală de 40 până la 50 de klm. pe oră.

I. S.

Apare în curând:
Omul fără Viitor
Roman
de Ioan Sulacov

COPII!

Bucurați-vă de vacanța CRĂCIUNULUI citind cărți frumoase, scrise anume pentru voi.

	Lei
Corina în vacanță album ilustrat în culori	35
Dănel în vacanță, album ilustrat în culori	35
Pățaniile Luței, album. ilustrat în culori	30
Neață în Africa album ilustrat în culori	30
Aventurile lui Gugulică de Mona Rădulescu	25
Bambi (Povestea unui pui de căprioară) de Felix Salten (tradus de Zamfira Dumitrescu)	40
Cărticica păsărilor și animalelor de Ion Cireșu	30
Prima călătorie în lumea basmelor de Selma Lagerlöf, laureată a premiului Nobel	80
A doua călătorie în lumea basmelor de Selma Lagerlöf, laureată a premiului Nobel	80
Familia lui Chiț Chiț (teatru pentru copii) de Ion Pas	50
Floarea din Poveste de N. Pora	50
Glume pentru copii de Horia Prundu-Petre Cetină	30
Hoțul de Stele de Mona Rădulescu	50
Haplea la școală de Moș Nae	40
Haplea în străinătate de Moș Nae	50
Iconița Zorinei de C. Manolache	30
Inelul pierdut de N. Batzaria	40
Irozii de Anton Pan	20
Isprăvile lui Mirică Pițigoi de Ion Cireșu	20
Jertfa Lilianei de N. Batzaria	60
Jucării de Moș Grigore Sfătosu	25
Marinarii fără teamă de Rudyard Kipling laureat al Premiului Nobel (trad. de Victor Ion Popa)	60
Păsărică, draga mea de Ion Pas	40
Moara Piticilor de Ion Rotaru	40
Povești cu noroc de Ali-Baba	80
Povestiri pentru copii de L. Tolstoi, traducere de A. Toma	60
Ursulică, romanul unui cățel năzdrăvan de P. Ghiață-I. Rotaru.	40
Pe unda fermecată de Titela Col. Haqué	60
Cartea celor 7 basme de Marta D. Rădulescu	60
Lir și Tibișir de Moș Nae (N. Batzaria)	60

Toate volumele sunt tipărite pe hârtie velină și conțin numeroase desene în culori.

EDITURA ADEVERUL, Str. Const. Mille 5-7-9 Buc.

V a r i a

O anchetă originală

In școlile primare din Praga s'a făcut o anchetă pentru a se ști câți elevi și eleve citesc ziare. Au fost întrebați 600 de elevi. 24 la sută nu citesc nici un fel de ziar; 25 la sută citesc numai reviste pentru tineret; 21 la sută citesc ziare cotidiane.

Dintre aceștia din urmă 36 la sută (numai băeți) citesc cronicele sportive, 25 la sută romanele, 14 la sută știrile diverse (catastrofe ,accidente), 6 la sută știrile din toată lumea.

Viitorul cinematografului

La o anchetă asupra viitorului pe care poate să-l aibă cinematograful, Paul Morand a răspuns că după părerea lui cinematograful și televiziunea vor fi într'o zi singurele mijloace de expresie. Nu va mai fi nici teatru nici roman. Numai poezia va mai rămânea, și probabil poezia vorbită, cântată și declamată prin radio!

Vitralii

Un mare scandal a izbucnit în Franța cu prilejul reparației vitraliilor colorate ale vechii biserici din Fecamp. Vitraliile, — vre-o 40 de metri pătrați de sticlă colorată, reprezentând scene sfinte — au fost date spre reparație unei specialiste, d-ra Huré. S'a descoperit însă că vitraliile au fost înlocuite cu altele false. Adevăratele vitralii au fost vândute miliardarului american Hearst, proprietarul puternicului trust de ziare din Statele-Unite.

Intrunirea Wilhelmilor

In Octombrie, anul viitor, se va sărbători la catedrala din Saint-Brieux, în Franța, al șaptelea centenar al sfântului Wilhelm (Guillaume).

Pentru a da măreția cuvenită acestei sărbători, toți Wilhelmii din lume au fost invitați să ia parte la centenar. In Canada, Statele-Unite, Olanda, Germania și în alte state, comitete locale au și început să organizeze acest uriaș pelerinaj.

Clopotul crucișătorului „Emden"

Poliția din Sidney a descoperit hoțul clopotului Crucișătorului german „Emden", distrus în timpul marelui război, după o luptă glorioasă la insulele Cocos (Oceanul Indian).

Un tânăr dezertor din Legiunea Străină îl vânduse la San Francisco cu 4000 de lire sterline.

Un mister modern

Cea mai recentă lucrare dramatică a scriitorului ungur Ferencz Molnar este o dramă în patru acte. E scrisă în genul „misterelor" care se reprezintau în Evul Mediu, în Franța și în Italia.

Se va reprezenta la Teatrul Național din Budapesta, unde Molnar n'a mai fost jucat din 1914.

Expoziție internațională

In 1935, se va deschide la Bruxelles o expoziție internațională. Guvernul a invitat toate națiunile mari să ia parte la această expoziție. Expoziția va înfățișa nu numai produsele diferitelor țări, dar va arăta tot ce s'a făcut în domeniul comunicațiilor și al radio-electricității.

In anul 1935 Belgia sărbătorește centenarul primei căi ferate Bruxelles-Malines.

Expoziția va da un loc larg și artei vechi.

Potrivit unei convenții diplomatice, Belgia nu va mai putea organiza o expoziție internațională de cât în 1950.

Expoziția e pusă sub protectoratul regelui și reginei Belgiei.

Teatru pentru popor

Bernard Shaw a sfârșit o nouă comedie, pe care a numit-o *On the rocks (Peste stânci)*. In noua sa operă tratează problema atât de actuală a șomajului. Va fi reprezentată, după cât se pare, la un teatru popular din Londra.

Teatru tendențios

Teatrul municipal din Hagen, în Westfalia, a reprezentat o dramă cu titlul de *Hermanschlacht* scrisă în 1810, de comediograful german Erick von Kleist pentru a ațâța pe nemți împotriva Francezilor și mai ales în contra lui Napoleon.

Un precursor al lui Hitler

In preajma Crăciunului, cinematografele germane vor reprezenta un nou film despre „Wilhelm Tell". Exterioarele au fost turnate în Elveția, sub controlul directorului teatrului de stat berlinez.

Concepția piesei e național-socialistă și Wilhelm Tell e reprezentat ca precursor al lui Hitler.

O crimă ciudată

La Chicago a fost asasinată în chip cu totul ciudat tânăra d-nă Rhete Wynkof. Soacra ei, Alice Wynkof, a cloroformizat-o pe masa de operație, apoi a împușcat-o. Motivele acestei crime nu se cunosc. Alice Wynkof își acuză fiul că ar fi luat și el parte la asasinat.

Max Reinhardt despre teatru

La teatrul Pigalle din Paris, a fost pusă în scenă de către marele regisor Max Reinhardt, piesa „Liliacul". Benjamin Crémieux i-a luat, cu acest prilej, un interview, unde găsim afirmații interesante despre destinul teatrului actual.

Teatrul trebue scris pentru actor

O comedie va să fie scrisă nu numai pentru valoarea comică în sine. Intensitatea ei se evidențiază *prin* actor. Autorul va avea de câștigat atunci când scriind rolurile știe dinainte pentru cine vor fi destinate. Shakespeare și Molière așa au creat operele lor. Mai aveau și avantajul de a fi, în acelaș timp, autori și actori. Molière a fost, negreșit, și un mare actor. Shakespeare, dimpotrivă, era un actor mediocru, ceeace nu înseamnă că nu cunoștea mecanismul comediantului, scoțând din el efecte uimitoare.

Luați, acum, pe cei mai mari autori din vremea noastră. E vorba de Shaw și Pirandello, iar mai înainte, de Wedekind și Strindberg, care nu sunt numai oameni de teatru. Mulți s'au întrebat de ce a devenit atât de necesar regizorul și a căpătat astăzi o mare importanță; dar regizorul s'a ivit tocmai atunci când au lipsit autorii care să fie în acelaș timp și oameni de teatru!

Să nu credeți cumva că eu sunt de partea acelora care exagerează la punerea în scenă și ajung la deformarea operei, așa cum au făcut unii dintre regizorii sovietici. Eu socotesc că nu avem dreptul să deformăm textul. Textul este sfânt.

Teatrul german

Când a venit vorba despre scena germană, Reinhardt a spus următoarele:

„Fără îndoială că pesimismul cel mare și ermetismul comediilor ce s'au reprezentat după epoca lui Ibsen, Strindberg și Wedekind, au contribuit la îndepărtarea publicului de teatru.

Inainte de războiu, publicul era atât de burghezit și de îmbâcsit, încât trebuia scuturat și dus cu sila la teatru. Imi amintesc că prezentasem în Statele Unite o comedie a lui Strindberg, care se reprezentase de o mie de ori în Germania. Un american îmi spunea pe atunci: „Știi ce? Să facem o colectă pentru Germania: este o țară nenorocită... Noi, americanii, voim să ni se reprezinte imagini ale grandoarei omenești și numai apoi să ne distrăm."

Viitorul teatrului

Deși am credința că pe viitor teatrul va trebui să fie o sărbătoare ce va exalta mulțimile, totuși aceasta nu mă împiedică să n'am oroare de teatrul de propagandă. Poate să câștige statul de pe urma unor astfel de reprezentații, dar arta va pierde mult..

Nu cred în moartea artei dramatice, căci teatrul corespunde unei nevoi elementare, ce trebue satisfăcută. In afară de Charlot, cinematograful nu lasă în urmă nici o urmă. Din adevăratul teatru ieși totdeauna cu un câștig: o îmbogățire a sufletului, un îndemn pentru trăire și fericire.

C. N. N.

COPII!

Bucurați-vă de vacanța CRACIUNULUI citind cărți frumoase, scrise anume pentru voi.

Editura „Adeverul" prezintă o bogată colecție de volume tipărite pe hârtievelină și conțin numeroase desene în culori.

De vânzare la toate librăriile din țară.

Tablete

Cărțile de școală

Ținând să-și arăte ideile noi și gustul în instalațiile bazarelor sale suprapuse, un mare librar din București m'a luat de braț și m'a plimbat prin vastele apartamente ale cărții, o sală ca de gară, cu boxe, ghișeuri și birouri de contabilizat.

Arhitectura, mobilierul și materialele decorative ale stilului celui mai recent al unei instalații comerciale, comodă, luxoasă și atractivă, nu lăsau nimic de dorit. Vitrinele, cristalele, mozaicul și electricitatea deschideau de jur împrejurul spectatorului o feerie, înzecită de oglindirile repetate în păreți și panouri ale mărfurilor din paradisul industrial. Nici condeiele nu mai semănau cu ceeace ținuserăm noi strâns între degete mânjite cu cerneală acum 40 de ani; în locul bățului și călimării, i se recomandă școlarului un stilograf. Tot materialul didactic datorit inginerilor și industriei a fost renovat, simplificat și intelectualizat. Lângă penița de aur a cilindrului de ebonit, două mașini propun școlarului simplificarea scrisului și a socotitului, acurateța și preciziunea lor. In 40 de ani libraria a parcurs un drum imens și a realizat progrese, care învățământului îi sunt interzise. Câteva Direcții, comisii și regulamente veghiază cu gelozie ca într'o sută de ani să nu cumva să se schimbe o singură dată ceva din monotonia deprinderilor moștenite.

Un raion anatomic ocupa un părete cu dulapuri de 50 de metri: caietele. Mai există caiete pentru școlari?

— De ce nu le desființați? am întrebat pe librar.

— Ce idee! răspunse librarul. Păi domnule, caietul reprezintă hârțoaga, dosarul și arhiva. Din fragedă copilărie, viitorul funcționar, care acum e încă inteligent și elastic și își arată nasul lui simpatic la marginea tijghelei de sticlă, trebuie obicinuit cu respectul hârtiei cusute și al registrului incipient și cu dragostea teancului inutil. E ordinea socială inculcată de dascăl, așa cum o pricepe el. Intâi caietul, apoi caietul liniat orizontal și liniatura verticală. Totul trebuie cuprins între linii și pătrățele: nu există cultură fără pătrat și celulă. Educația cere un portativ, în care să încapă silit, după o luptă de câțiva ani cu natura impertinentă, mintea elevului Niculescu I. Ion.

Uite, să-ți arăt variantele. Caietul ăsta se chiamă de Dictando, ca în muzică Alegro. Dictando este atunci când domnul de pe catedră citește dintr'o carte și băieții și fetele sunt obligați să scrie după el. Cestălalte caiete, dreptunghiulare, sunt de caligrafie, și desen.

— Cum? se mai face caligrafie, după crearea mașinii de scris? am întrebat.

— Dar pe ce lume trăești, iubite Domnule? Nimeni nu e obligat să scrie frumos și toată lumea scrie cum o duce condeiul, dar elevii de școală primară din țară, vre-un milion și jumătate de copii anual, sunt obligați să cumpere caietele de caligrafie. Ca să se obție un preț mare pe aceste zece foi de hârtie ieftină, pe care le vezi, caietul poartă o semnătură de autor, semnătura unui dascăl sau a unui grup de dascăli de preferință și, mai de preferință, și pe a unui inspector cu trecere administrativă într'o regiune, — ca un volum de poezii. — Și pentru ca prețul mare al caietului să fie repetat în timpul unui an, caietul apare în câte trei caiete deosebite, ca un roman în două și trei volume, împărțind materia studiului pe clase, pe semestre și pe specialități.

— Ai zis materia caietului...

— N'ai înțeles? Cele 24 de litere mici și mari, pe care le-a inventat alfabetul. Atât ajunge ca să fii autor de învățământ. D-ta credeai mi se pare, ca în literatură, că trebuie să-ți născocești obiectul și să-ți fie personală și tratarea lui. Nu. In învățământ e mai bine. Faci din hârtie o carte și din mai puțină hârtie un caiet, ca un zmeu.

— Probabil că e de mare folos sufletesc.

— Lasă-mă să fac cu ochiul, răspunse librarul. Folosul sufletesc e la buzunar. Acest gen de opere produce mai mult decât cel autentic.

— Ce spui?

— Infinit mai mult. Uite, văzuși pe d-l care m'a salutat? E un pedagog nițel cam zaharisit și chiar foarte zaharist. De 40 de ani de când e profesor a tâmpit 30 de generații, a lăsat 10 generații repetente și a încasat din manuale în ultimii 15 ani câte opt sute de mii de lei pe an.

— Face caiete de caligrafie?

— A făcut mai de mult. S'a specializat însă în gramatici. O să ți-le trimit.

— Aici ce este? am întrebat, dinaintea unei mari succesiuni de dulapuri și mese încărcate.

— Sala din stânga e cursul primar. Nu te mira. Sunt 462 de grupe de autori primari, 462 de serii de manuale, desvoltând acelaș program reformat în fie ce an, din 462 de puncte de vedere personale. Sunt 462 de individualități deosebite care pun bazele intelectuale ale uneia și singure definiții, că „O gîndire spusă prin graiu sau prin scris se numește propozițiune. Propozițiunea se scrie cu literă mare la început. La sfârșitul ei se pune punct". Dumneata poate că nu știai încă ce-i o gândire: o gândire era o propozițiune. Ține și cartea asta și te rog să o răsfoiești. Dar ți le voi trimite pe toate cele 462, care pun în lumină principiul după 462 de genialități deosebite.

— Cumpără cineva aceste opere?

— S'ar putea să nu le cumpere? E obligatoriu. N'avem o școlaritate? Și ce s'ar face cultura dacă nu s'ar vinde un caet de caligrafie, un caet de desen, un caet de lucru manual, un caet de dictando, un caet de aritmetică, o carte de citire? Am cădea în sălbăticie.

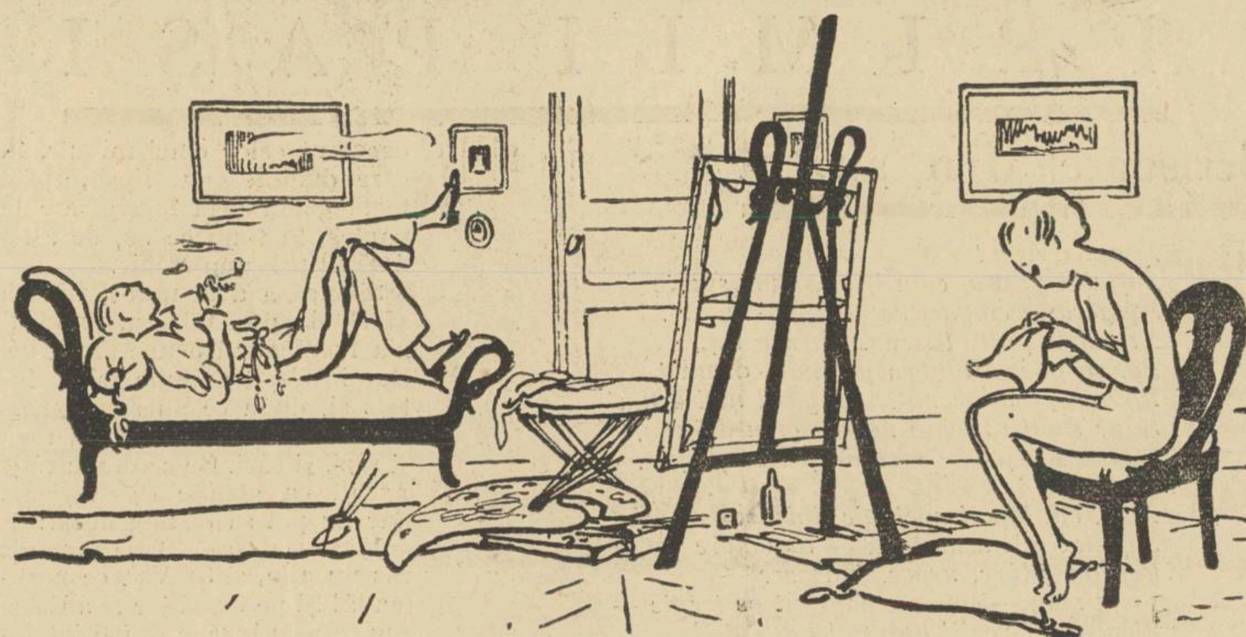
— Bieții copii! am exclamat, fără voie, ca în gând. Inghit de mici.

— Inghit admirabil, răspunse librarul. Dar ceeace mi se pare că funcționează exagerat, ți-o spun în strictă confidență — adaose librarul — este înghițitoarea părinților. Au o beregată și un stomac domnii și doamnele părinți, de neînchipuit. Primesc maculatura ca un coș de redacție și plătesc ca la nicio altă marfă, fără să guste, în momentul livrării.

— Crezi c'ar putea să facă altfel? am întrebat, distrat de o placă de patefon, care tocmai ataca un vals în clocotul circulației din librărie.

Răspunsul librarului rămase neauzit, căci oferindu-mi în figura doua muzicală mâinile lui de dansator, schițarăm un pas împreună, pe ritmul muzicii mecanice printre dulapuri și mulțumindu-ne reciproc amânarăm continuarea convorbirii noastre didactice și culturale pentru săptămâna viitoare....

T. ARGHEZI

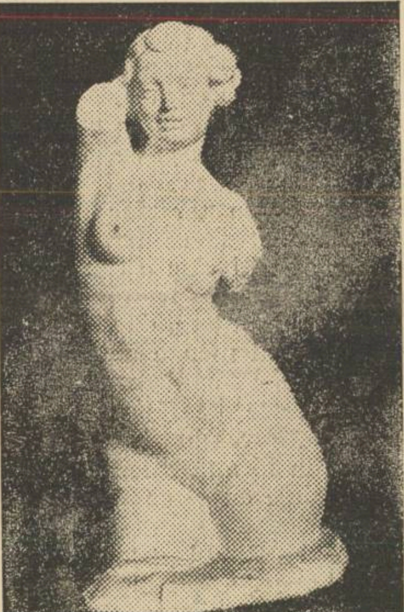
PLASTICA

D. *Adam Bălțatu*, moldovanul de mare talent care expune la Ateneul Român, stăpânește astăzi expresia colorată cu toate defectele și cu toate însușirile peregrinului ce și-a găsit cărarea după îndelungi popasuri în desișurile ispitei.

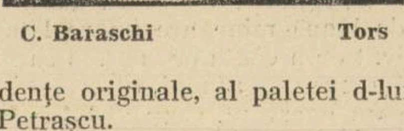
Dela pitorescul dulce al începuturilor nesigure la dinamismul viguros al viziunii actuale, d. Bălțatu a străbătut o bogată gamă de imagini, unele mai personale, altele mai puțin degajate din obsesiile curente.

Stadiul cel mai cunoscut și mai rodnic, stadiul care i-a pregătit terenul înaintării viitoare, a fost acela al influenței meșterului Petrașcu.

Mult rotunjit și atenuat în asperități față de modelul său, d. Bălțatu a rămas însă până în timpul din urmă un ecou simpatic, cu sonorizări și stridențe originale, al paletei d-lui Petrașcu.

C. Baraschi — Tors

Astăzi, închegat și unitar, pictorul e aproape complect eliberat din vechea obsesie.

Totuși, personalitatea lui nu se afirmă fără reminiscențe.

Cunoscătorii vor identifica ușor în expoziția dela Ateneu înrâurirea picturii turmentate a lui Vlaminck.

Firește, nu e vorba decât de o afinitate de factură. Elementele împrumutate din tehnica altora slujesc aci la eliminarea balastului, la pregătirea expresiei proprii, la lărgirea posibilităților de interpretare.

D. Bălțatu aduce accente atât de noi, încât contribuția d-sale definește în conturuiri precise calitățile excepționale ale unui meșter în plină maturitate.

O profundă notă melancolică se desprinde din opera sa recentă, — florile, autoportretul, natura moartă și peisajul oglindind fărâme autentice de suflet.

Adam Bălțatu — Autoportret

*

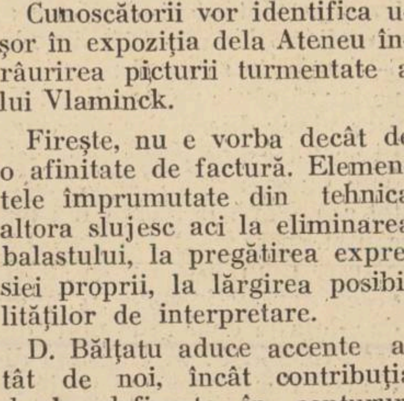
Despre vecinii d-lui Bălțatu nu putem spune decât puține cuvinte.

D. *Grigore Manea* prezintă o pictură corectă — mai mult Balcic — fără vibrații și fără opriri de gând.

O pasăre care-și încordează mereu aripile, neavând parcă niciodată curajul să-și ia avântul în văzduh.

D. Manea trece prin artă atât de onest încât abia se bagă de seamă trecerea artei prin opera sa.

Acelaș lucru și despre acuarelele și desenele ilustrative ale d-nei *Maria Manea*.

C. Baraschi — Portret

*

Mult mai valoroasă e înfățișarea sculptorului *Constantin Baraschi*.

Elev, la București, al sculptorului Paciurea, iar la Paris al meșterilor Bourdelle și Bouchard, d. Baraschi a trasat o evoluție revelatoare.

In modelajul său de astăzi nu se recunoaște nimic din naivitatea și asperitățile statuetelor de serie. Sculptorul știe să dea linie unei imagini în spațiu, știe să lege armonic volumurile, știe să facă expresivă o mișcare ,un ansamblu de forme plastice, un caracter.

Nu se poate vorbi încă de o fixare definitivă, dar constatăm generoasa tendință a artistului de a desluși tainele cele mai dificile ale tehnicei sculpturii.

In lucrările înfățișate, d. Baraschi nu-și încrustează cu orice preț personailtatea. D-sa transmite operei vibrația încercată în fața modelului, și prin asta realizarea devine personală.

Alături de sculptură, d. Baraschi expune și ceramică de artă.

Rezultatele obținute de artist, întrebuințând oxidele singure sau combina..., culori vitrifiabile amestecate cu materii topitoare incolore, sunt uneori surprinzătore.

C. Baraschi — Portret

Albastrul de cobalt, castaniul aramei și fierului, galbenul oxidului de titan și negrul uranului, culori care se vitrifică în cuptor la temperatură mică și se alterează la una prea ridicată, sunt obținute de d. Baraschi în glazuri perfecte, asemenea vaselor de Sèvres.

Desenele expuse de d. Baraschi, deși simple ca execuție, au volum și prevestesc rafinamentul technicei sculpturale.

O expoziție bună.

*

La „Universul" expune pictorul *Kimon Loghi*.

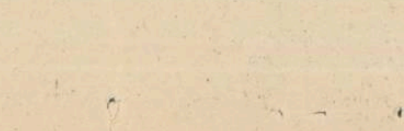
Pictură!

H. BLAZIAN

A APARUT
EDITIA III-A
Camere Mobilate
roman de DAMIAN STANOIU
Ed. „Adeverul" PREȚUL LEI 60

Adam Bălțatu — Peisaj

C. Baraschi — Nud

ANITA LOOS

Domnii preferă blondele

16 Martie

Un domn, un prieten de al meu, și cu mine, cinam aseară la Ritz și el spunea că dacă aș lua eu un toc și hârtie și mi-aș așterne toate gândurile, aș face o carte. Asta aproape m'a făcut să râd, fiindcă mi se pare că ce aș face în adevăr ar fi un șir întreg de ciclopedii. Adică se pare că eu aproape toată vremea mă gândesc. Adică asta e distracția mea favorită și uneori stau ceasuri întregi și par că nu fac altceva decât să mă gândesc. Așa că domnul ăsta zicea că o fată cu cap trebue să facă și altceva cu capul, nu numai să se gândească. Și zicea că el se pricepe la capete când le vede, fiind că e senator și-și petrece mare parte din timp la Washington și când vine în contact cu cineva cu cap totdeauna bagă de seamă. Așa că ar fi rămas tot baltă, dar azi dimineață el mi-a trimis o carte. Și așa, când servitoarea mi-a adus-o, i-am spus: „Ei, Lulu, uite încă o carte și noi n'am cetit încă nici jumătate din cele pe care le avem". Dar când am deschis și am văzut că-s numai foi goale, mi-am adus aminte de ce mi-a spus domnul, cunoscutul meu, și așa, atunci am înțeles că era un ziar. Așa că m'am apucat să scriu o carte, în loc s'o citesc.

Dar acum e 16 Martie și firește că e prea târziu ca să mai încep cu Ianuarie ,dar n'are aface fiindcă prietenul meu, domnul Eisman, a fost în oraș aproape toată luna Ianuarie și Februarie și când e el în oraș fiecare zi pare aproape la fel cu cea următoare.

Adică d-l Eisman este de profesie angrosist de nasturi la Chicago și el e domnul cunoscut în aproape tot Chicago sub numele de Gus Eisman, Regele Nasturilor. Și el e domnul care se interesează de educația mea, așa că firește vine mereu aici la New-York să vadă cum a progresat mintea mea, de când nu m'a mai văzut. Dar când d-nul Eisman e în New-York facem par'că mereu acelaș lucru și dacă aș descrie o zi în ziarul meu, nu aș avea altceva de făcut decât să pun semnele citării pentru toate zilele alealalte. Adică par'că mereu mergem să cinăm la Colonie și să vedem o reprezentație și mergem la Trocadero și pe urmă d-l Eisman mă conduce acasă la mine. Așa că firește când un domn se interesează de educația unei fete, îi place să stea și să vorbească, despre subiectele la ordinea zilei, până noaptea târziu, așa că sunt foarte obosită a doua zi și nu mă mai scol de fapt până vine vremea să mă îmbrac pentru cina dela Colonie.

Ar fi ciudat să mă pomenesc că sunt o autoare. Adică acasă, la țară, toată familia voia să fac ceva cu muzica mea. Fiindcă toți prietenii mei ziceau că am talent și toți îmi băteau și-mi băteau capul să exersez. Dar nu știu cum, par'că niciodată nu prea țineam mult să exersez. Adică pur și simplu nu puteam ședea ceasuri întregi deodată la exersat, numai de dragul unei cariere. Așa că într'o zi m'a apucat rău temperamentul și am aruncat biata mandolină cât colo în odaie și de atunci nici că am mai pus mâna pe ea. Dar să scrii e altceva, fiindcă nu trebue să înveți nici să exersezi, și e mai temperamental, fiindcă exersatul par'că îmi scoate tot temperamentul din mine. Așa că acum de fapt aproape că-mi vine să râd fiindcă am băgat tocmai de seamă că am scris două pagini întregi până dincolo de 18 Martie, așa că asta ajunge pentru azi și pentru mâne. Și asta arată tocmai ce plină de temperament sunt când mă pornesc.

19 Martie

Ei, ieri seară Dorothea a venit în vizită și Dorothea zice că s'a întâlnit cu un domn care i s'a prezentat singur în hall, la Ritz. Așa că pe urmă s'au dus la masă și la ceai și la cină și pe urmă s'au dus la o reprezentație și pe urmă s'au dus la Trocadero. Așa că Dorothea zice că îl cheamă Lord Cooksleigh, dar ea îi zice de fapt Cucu. Așa că Dorothea zice dece să nu mergi tu și cu mine și cu Cucu astăseară la Follies și să aduci și pe Gus dacă e în oraș? Așa că pe urmă Dorothea și cu mine ne-am cam certat chiar, fiindcă de câte ori Dorothea menționează subiectul despre d-l Eisman, îi zice d-lui Eisman pe nume, și par'că nu-și dă seama că atunci când un domn care e așa important ca d-l Eisman cheltuește o groază de bani cu educația unei fete, par'că nu e respectuos să îi zici unui domn pe nume. Adică eu nici nu mă gândesc să-i zic vreodată pe nume d-lui Eisman, dar dacă vreau să-i zic cumva îi zic „Tăticule" și nu-i zic nici măcar „Tăticule" dacă locul mi se pare public. Așa că i-am spus Dorotheii că d-nul Eisman n'o să fie în oraș până după poimâne. Așa că pe urmă Dorothea și Cucu au venit la mine și ne-am dus la Follies.

Așa că azi dimineață Cucu a venit la mine și voia să mâncăm la Ritz. Adică străinii ăștia au în adevăr mare îndrăzneală. Numai fiindcă Cucu e englez și Lord, crede că o fată își poate pierde ore întregi cu el doar pentru o masă la Ritz, când el nu face decât să vorbească despre nu știu ce expoziție pe care a făcut-o într'un loc numit Tibet, și după ce vorbește ceasuri întregi aflu că tot ce era de văzut era o ceată de chinezi. Așa că o să fiu foarte bucuroasă să-l văd pe d-l Eisman când o sosi. Fiindcă el întotdeauna are ceva foarte interesant de spus, cum de exemplu ultima dată când a fost aici mi-a dăruit o brățară foarte frumoasă de smaralde. Așa că săptămâna viitoare e ziua mea de naștere și el întotdeauna îmi face câte o surpriză minunată, la sărbători.

Aveam de gând să mâncăm la prânz la Ritz cu Dorothea astăzi și firește Cucu mi-a stricat planul, pentru că i-am spus că nu pot mânca cu el astăzi, fiindcă fratele meu a venit în oraș pentru afaceri și are oreion, încât nici vorbă că nu-l pot lăsa singur. Fiindcă firește dacă m'aș fi dus apoi la Ritz aș fi dat peste Cucu. Dar uneori îmi vine aproape să râd de imaginația mea, fiindcă firește n'am nici un frate și nici nu m'am mai gândit la oreion de ani de zile. Vreau să spun că nu e de mirare că pot să scriu.

Așa că pricina pentru care mă gândeam că aș fi vrut să mănânc la Ritz era fiindcă d-l Chaplin este la Ritz și mie totdeauna îmi place să reînoesc cunoștințele vechi, fiindcă l-am întâlnit odată pe d-l Chaplin pe când lucram în aceiași ceată la Hollywood și sunt sigură că și-ar aduce aminte de mine. Domnii parcă întotdeauna își aduc aminte de blonde. Adică singura carieră care mi-ar plăcea să fiu afară de scriitoare, e stea de cinema și aveam foarte mult succes în cinema când d-l Eisman m'a făcut să renunț la tot. Fiindcă firește când un domn se interesează atât de prietenește de educația unei fete, cum face d-l Eisman, îți place să arăți că știi să prețuești asta, și el e împotriva fetelor care fac cinema, fiindcă mama lui e ortodoxă.

20 Martie

D-l Eisman sosește mâne, ca să fie aici la timp pentru ziua mea de naștere. Așa că m'am gândit că ar fi foarte plăcut să petrec măcar odată bine înainte de sosirea d-lui Eisman, așa că ieri seară am avut la mine pe câțiva domni literați, cu care să petrec seara, fiindcă d-lui Eisman totdeauna îi place să vadă lume literară intrând și ieșind din apartamentul meu. Adică el ține foarte mult ca o fată să-și cultive mintea, și se interesează de mine mai ales fiindcă eu întotdeauna am aerul că vreau să-mi cultiv mintea și să nu pierd timpul. Și d-l Eisman vrea să am eu ceiace Francezii numesc un „salo", care înseamnă că oamenii se adună toți la un loc seara și-și cultivă mintea. Așa că am invitat pe toți domnii cu cap pe care mi i-am adus aminte. Așa că m'am gândit la un domn care e profesor de toate economiile la Universitatea Columbia și la directorul care e vestitul director al „Foii New-York-ului", și alt domn care este un autor dramatic vestit care scrie piese foarte, foarte vestite care sunt toate despre Viață. Adică oricine i-ar recunoaște numele, dar par'că îmi tot fuge din minte fiindcă noi cu toții, prietenii lui adevărați, îi zicem Sam. Așa că Sam a întrebat dacă poate aduce cu el un domn care scrie romane din Anglia, așa că am spus da, așa că l-a adus. Și pe urmă ne-am adunat toți și am chemat pe Gloria și pe Dorothea și domnii și-au adus singuri băuturile. Așa că firește casa era un balamuc azi dimineață și Lulu și cu mine am muncit ca niște câni ca s'o curățăm, dar Dumnezeu știe cât timp o să trebue până să punem la loc candelabrul.

22 Martie

Ei, ziua mea de naștere a venit și a trecut, dar a fost în adevăr foarte plicticoasă. Adică mi se pare că un domn care se interesează prietenește de educația unei fete ca Gus Eisman, ar dori ca ea să aibă cel mai mare diamant pătrat din New-York. Adică trebue să spun că am fost foarte desamăgită când a venit la mine aseară cu un biet lucrușor, mic de abia îl puteai vedea. Așa că i-am spus că mi se pare foarte nostim, dar mă doare capul rău și e mai bine să stau într'o odae întunecoasă toată ziua și i-am spus că o să ne vedem a doua zi, poate. Fiindcă până și Lulu era de părere că e mic de tot, și zicea, dacă ar fi ea ca mine ar face în adevăr un pas hotărîtor și zicea că ea întotdeauna crede în proverbul vechiu: „Părăsește-i cât ești încă frumoasă". Dar el a venit iar la ora cinci cu o brățară foarte, foarte frumoasă, de diamante pătrate, așa că m'am înveselit la loc. Așa că pe urmă am mâncat la Colonie și ne-am dus la o reprezentație și la supeu la

(Continuare în pag. IV-a)

Trocadero ca de obiceiu când el este în oraş. Dar trebue să spun spre lauda lui că şi-a dat seama cât de mic era. Adică tot mereu vorbea de cât de rău merg afacerile şi că profesia nasturilor e plină de bolşevici care nu fac nimic, decât necazuri.

Ei, am uitat să spun că domnul Englez care scrie romane pare că se interesează foarte mult de mine, de îndată ce a aflat că sunt literară. Adică a venit în vizită în fiecare zi şi m'am dus de două ori la ceai cu el. Aşa că numele domnului Englez e d-l Gerald Lamson, precum trebue să ştie cei ce i-au cetit romanele. Aşa că i-am spus d-lui Lamson cum îmi pun pe hârtie toate gândurile mele, şi el a zis că ştia că e ceva de capul meu din clipa în care m'a văzut şi când ne-om cunoaşte mai bine am să-i dau să-mi citească ziarul. Adică i-am spus chiar d-lui Eisman despre el şi i-a părut foarte bine. Fiindcă fireşte d-l Lamson e foarte vestit şi se pare că d-l Eisman i-a cetit toate romanele mergând încoace şi încolo cu trenul şi d-l Eisman ţine întotdeauna foarte mult să cunoască oameni vestiţi şi să-i ducă la Ritz la cină Sâmbătă seara. Dar fireşte nu i-am spus d-lui Eisman că încep cu adevărat să-mi pierd niţel capul pentru d-l Lamson ,cum mi se pare că mi se întâmplă cu adevărat, dar d-l Eisman crede că mă interesează mai mult ca literat.

30 Martie

Insfârşit d-l Eisman a plecat şi trebue să spun că sunt obosită de tot şi că puţină odihnă e bine venită. Adică nu-mi pare rău că stau până noaptea târziu dacă dansez, dar în adevăr d-l Eisman nu prea e aşa bun dansator încât mai tot timpul doar şedem şi bem ceva şampanie sau luăm o îmbucătură şi fireşte nu dansez cu nimeni altul când merg cu d-l Eisman. Dar d-l Eisman şi Gerry, cum vrea d-l Lamson să-i zic, au ajuns prieteni buni de tot şi am petrecut mai multe seri împreună, toţi trei. Aşa că acum când d-l Eisman a plecat însfârşit, Gerry şi cu mine ieşim împreună astă seară şi Gerry a zis să nu mă gătesc, fiindcă Gerry se pare că ţine la mine mai mult pentru sufletul meu. Aşa că în adevăr a trebuit să-i spun lui Gerry că dacă toţi domnii ar fi cum pare a fi el, întreg magazinul de confecţiuni al Doamnei Frances ar trebui să dea faliment. Dar lui Gerry nu-i place o fată care nu e nimic alt decât o păpuşă, ci-i place să aducă ea în fiecare seară papucii bărbatului şi să-l facă să uite prin ce necazuri a trecut.

Dar d-l Eisman, înainte de a pleca la Chicago mi-a spus că se duce la Paris pentru afaceri, la vară, şi cred că are de gând să-mi dăruiască o plimbare la Paris, fiindcă zice că nimic nu e mai educativ decât călătoriile. Dar în adevăr nu ştiu dacă să mă bucur sau nu fiindcă, de sigur, dacă merg la Paris va trebui să-l las pe Gerry, şi amândoi şi Gerry şi eu ne-am hotărît să nu ne mai despărţim niciodată de-acum înainte.

31 Martie

Aseară Gerry şi cu mine am mâncat într'un local foarte ciudat, unde ni s'a dat friptură de vacă şi cartofi fierţi. Adică el întotdeauna vrea să-mi dea mâncare care e cum zice el „hrănitoare", la care cei mai mulţi domni par'că nu se gândesc niciodată. Aşa că pe urmă am luat o trăsură şi ne-am plimbat ceasuri întregi în jurul parcului, fiindcă Gerry zicea că aerul o să-mi facă bine. E în adevăr foarte plăcut să ai pe cineva care să se gândească la toate lucrurile astea la care domnii par'că nu se gândesc niciodată. Aşa că pe urmă am vorbit o grămadă. Adică Gerry ştie cum să tragă de limbă o fată şi i-am spus lucruri pe care în adevăr nu le-aş scrie nici în ziarul meu. Aşa că atunci când a aflat tot despre viaţa mea a fost foarte descurajat şi amândoi aveam lacrimi în ochi.

Aşa că se pare că Gerry a avut multe necazuri şi el şi nici nu se poate măcar însura, din pricina soţiei lui. El şi cu ea nu s'au iubit niciodată, dar ea era sufragetă şi l-a pus s'o ia de soţie, încât ce putea să facă el? Aşa că ne-am plimbat în jurul parcului până târziu de tot, vorbind şi filozofând o bucată bună. Aşa că Gerry îmi zice mica lui cugetătoare şi n'aş fi în adevăr de loc mirată dacă toate gândurile mele i-ar da vre-o câteva idei pentru romanul lui. Fiindcă Gerry zice că n'a văzut niciodată o fată cu înfăţişarea mea fizică, şi cu atâta minte.

Aşa că Gerry zice că îi aduc bine de tot aminte de Elena din Troia, care era de origină grecească. Dar singurul Grec pe care îl cunosc eu e un domn cu numele de d-l Georgopolis care e în adevăr foarte bogat şi e ceiace Dorothea şi cu mine numim un „cumpărător", fiindcă poţi să-l chemi la orice oră şi să-i ceri să meargă la târgueli prin magazine şi e întotdeauna încântat, lucru care se întâmplă cu foarte puţini domni. Adică d-l Georgopolis e şi foarte cult, de oarece eu cunosc foarte puţini domni care pot vorbi franţuzeşte cu un chelner, dar d-l Georgopolis poate vorbi şi greceşte cu un chelner, ceiace foarte puţini domni sunt în stare să facă.

1 Aprilie

Imi dau multă osteneală cu ziarul meu, de acum înainte, fiindcă de fapt îl scriu pentru Gerry. Adică el şi cu mine o să-l cetim împreună într'o seară, la gura sobei. Dar Gerry pleacă deseară la Boston, fiindcă trebue să ţie conferinţe despre toate operele lui la Boston, dar o să dea fuga înapoi cât o putea de repede. Aşa că eu o să-mi petrec tot timpul cultivându-mă, cât e dus el. Şi azi după masă mergem amândoi la un muzeu pe Calea a cincea, fiindcă Gerry vrea să-mi arăte o cupă foarte, foarte frumoasă, de un giuvaergiu antic numit d-l Cellini şi vrea să citesc viaţa d-lui Cellini care este o carte foarte frumoasă şi deloc plicticoasă cât stă el la Boston. Aşa că o să stau acasă şi să citesc cartea de d-l Cellini, fiindcă, la urma urmei, singurul lucru care mă interesează cu adevărat, e cultivarea minţii mele. Adică tocmai acum am primit o telegramă dela Willie Groynn, care soseşte mâne din Europa, dar nici n'o să mă deranjez să-l văd. E băiat drăguţ, dar n'ajunge la nimic şi n'o să-mi pierd vremea cu unul ca el, după ce am cunoscut un domn ca Gerry.

2 Aprilie

Mi se pare că sunt tare plictisită în dimineaţa asta, cum sunt întotdeauna când n'am la ce să mă gândesc. Fiindcă m'am hotărît să nu citesc cartea de d-l Cellini. Adică era foarte amuzantă pe alocuri fiindcă era în adevăr foarte decoltată, dar locurile nu erau aşa aproape unele de altele şi par'că nu-mi place niciodată să tot vânez într'o carte după locurile pe care le caut, mai ales când nu sunt aşa multe locuri care par aşa amuzante, la urma urmei.

Ei, am primit acum o telegramă dela Gerry, că nu se întoarce până poimâne şi nişte orhidee dela Willie Groynn, aşa că pot prea bine să mă duc deseară la teatru cu Willie, ca să nu mă plictisesc, fiindcă e în adevăr băiat drăguţ ,la urma urmei. Adică niciodată nu face nimic vătămător. Şi e foarte plicticos să stai acasă şi să nu faci altceva decât să citeşti, afară doar dacă ai o carte cu care face să-ţi baţi capul.

3 Aprilie

Eram în adevăr aşa de plictisită azi dimineaţă încât mi-a părut bine chiar fiindcă am primit o scrisoare dela d-l Eisman. Fiindcă aseară Willie Groynn a venit să mă ducă la Follies, dar era atât de beat, încât a trebuit să telefonez la clubul lui să vină un taxi să-l ducă acasă. Aşa că azi cred că aş face mai bine să mă duc la Madame Frances să comand nişte rochii noi de seară, ca să mă mai înveselesc.

Ei, Lulu tocmai mi-a adus o telegramă dela Gerry, că soseşte după masă, dar să nu viu la gară din pricina tuturor reporterilor care totdeauna îl primesc la gară, oricând vine de undeva. Dar zice că vine să mă vadă numaidecât după aceia, fiindcă are ceva de vorbit.

4 Aprilie

Ce mai seară a fost aseară. Adică se pare că Gerry mă iubeşte la nebunie. Fiindcă tot timpul cât a fost la Boston ca să vorbească la cluburile de femei, zice că privind la toate chipurile din toate cluburile acelea de femei din Boston, niciodată nu şi-a dat seama cât sunt de frumoasă. Şi zice că nu e decât o femeie pe lume şi aceia sunt eu. Dar se pare că Gerry crede că d-l Eisman e groaznic şi că nu poate ieşi nimic bun din prietenia noastră. Adică am fost chiar mirată fiindcă ei doi păreau că se înţeleg foarte bine, dar se pare că Gerry vrea să nu-l mai văd niciodată pe d-l Eisman. Şi vrea să renunţ la tot şi să învăţ Franţuzeşte şi el o să divorţeze şi o să ne căsătorim. Dar nu ştiu cum, tot mi se mai pare că sunt plictisită. Adică n'am putut dormi toată noaptea cu gândul la lucrurile grozave pe care Gerry le-a spus despre New-York şi despre d-l Eisman. Fireşte înţeleg ca Gerry să fie gelos de orice bărbat prieten cu mine, şi fireşte că niciodată nu mi-am închipuit că d-l Eisman e Rudolf Valentino, dar Gerry zice că se simte umilit când se gândeşte că o fată dulce ca mine poate fi prietenă cu d-l Eisman. Aşa că în adevăr asta m'a făcut să mă simt tare plictisită.

6 Aprilie

Ei, în sfârşit i-am scris d-lui Eisman că am să mă mărit şi se pare că el soseşte îndată fiindcă probabil vrea să-mi spună părerea lui. Căsătoria e în adevăr lucru foarte serios şi Gerry îmi vorbeşte ore întregi despe ea. Adică par'că niciodată nu oboseşte vorbind şi par'că nici nu vrea deloc să meargă la reprezentaţii sau să danseze sau să facă altceva decât să vorbească, şi dacă în adevăr n'oi avea în curând ceva hotărît la care să mă gândesc, o să încep să ţip.

7 Aprilie

Ei, d-l Eisman a sosit azi dimineaţă şi am vorbit mult împreună şi cred că are dreptate, la urma urmei. Fiindcă asta e prima ocazie adevărată pe care am avut-o vreodată. Adică să merg la Paris şi să-mi lărgesc şi să-mi cultiv scrisul, şi de ce să renunţ la asta şi să mă mărit cu un autor, unde el o să fie tot, iar eu n'o să fiu altceva decât soţia lui Gerald Lamson. Şi după toate altele o să mai fiu şi târîtă în scandalul unui proces de divorţ şi o să mi se mânjească numele. Aşa că d-l Eisman zice că ocaziile vine prea rar în viaţa unei fete ca să renunţ eu la prima pe care am avut-o în adevăr vre-odată. Aşa că plec cu vaporul în Franţa şi Londra Marţi, şi iau pe Dorothea cu mine şi d-l Eisman zice că o să vie să ne vadă mai târziu. Aşa că Dorothea cunoaşte toate sforile şi poate umbla prin Paris par'că ar şti Franţuzeşte şi pe lângă asta cunoaşte un domn Francez care s'a născut şi a fost crescut acolo, care vorbeşte Franţuzeşte ca un băştinaş şi cunoaşte Parisul ca o carte. Şi Dorothea spune că în orice caz când om ajunge la Londra aproape toată lumea vorbeşte Englezeşte. Aşa că e un adevărat noroc că d-l Lamson a plecat să ţie conferinţe la Cincinati şi nu se întoarce până Miercuri şi pot să-i trimit o scrisoare şi să-i spun că trebue să mă duc în Europa acum, dar că o să ne vedem mai târziu, poate. Aşa că în orice caz o să fiu scutită de-acum înainte de conversaţia lui plicticoasă. Aşa că d-l Eisman mi-a dat un şirag foarte drăguţ de perle şi i-a dat Dorotheii o broşă de diamante şi am mers toţi la Colonie la cină şi am mers toţi la o reprezentaţie şi la supeu la Trocadero şi am petrecut toţi o seară foarte plăcută.

din englezeşte de M.

PRIMII PAŞI

Scrisoare din spital

Noaptea asta !
Sufletul pustiu, cum în geamuri sparte
Sângeră în cioburi vânturi de departe.
Nesfârşit pustiul strâns între pereţi,
Par'că poartă umbra primului drumeţ,
Rătăcit pe unde nu-i nici gând nici drum
Şi pe stânca vremii noapte grea de fum,
Cade ca o ploaie toamna peste mirişti...

Albe, bat lopeţi apele de linişti...
Sufletul îmi arde încă — lumânare
Bolţilor jilăve, negre, funerare —
Visul meu — călugăr adormit pe trepte —
Picure toţi vecii! Stareţul l-aştepte !
Schivnicul din mine rătăcit îl cată
Cu fânar în mână, umăr sub lopată.

Noaptea asta ! Cine
A sfărmat vioara sunetelor pline?
Şi cu paşii mei, obosiţi, greoi
A călcat albastru cerul în noroi ?

In pustiu văzduhul s'a cutremurat
Fulgerând din prăştii aerul uscat.
Ca o rugă, templul antic a căzut
Pe coloane albe, în necunoscut...

Sufletul şi visul strânse în amfore
Inecate'n Nilul apelor sonore.

IVAN DIMITRIEVICI

La cinema

Dacă vreţi să vă distraţi puţin, când vă duceţi la cinematograf, observaţi ce se petrece în jurul dumneavoastră. Mai ales la locurile de al doilea rang, îndeletnicirea aceasta e destul de amuzantă. Iată de exemplu ce am văzut şi în deosebi, ce am auzit azi la un film-operetă a cărui acţiune îmi permitea să mă ocup şi cu lucruri de felul acesta.

Mai întâi trebuie să ştiţi că m'am dus la balcon. Da, recunosc, nu e nobil. Dar ce vreţi? Chiar pentru ca să complectez preţul unui loc la balcon, a trebuit să găsesc pe cineva, care să mă împrumute cu cinci lei. Să nu credeţi acum, că cel care scrie aceste rânduri e şomer sau aşa ceva. Doamne fereşte! Subsemnatul e student, ceeace din punct de vedere financiar (aci adăugaţi un foarte sugestiv gest de circumstanţă) e cam tot una — în majoritatea cazurilor — cu acest „malade du siècle XX", care e şomerul. Dar să revin la cinema:

Deci, după ce am făcut rost, — cum se spune de obicei — de cei câţiva lei necesari pentru biletul de intrare, am trecut pragul cinematografului, m'am dus la cassă şi am cerut:

— Un loc la balcon.

Nici un răspuns. Domnişoara dela cassă numără cu dexteritate un fişic de monede de 20 de lei. Infârşit a terminat. Numără banii mei şi, după ce îi numără... îi mai numără odată. Dar la urma urmei, tot îmi dă un bilet. Controlorul dela uşe îmi întinde un program, parcă n'ar şti că o să-l refuz. Sui scara şi ajung la balcon. Aci, o surpriză. Toate locurile sunt ocupate, ba vre-o câţiva stau în picioare.

După ce fac inevitabila reflecţie: „Şi să mai spui că-i criză", trec înainte. Deodată aud:

— Au! Ce, nu vezi?

Cum dracu să văd pe întunecimea asta? Probabil că am călcat pe cineva. Da, da, am simţit eu ceva, dar credeam că e piciorul unui scaun. Barem dacă aş şti al cui era piciorul! Nu mă întorc însă, ci trec înainte ca şi cum n'aş fi auzit nimic. Victima mea vrea să mai zică ceva, dar sunt agitat de un sst! colectiv, foarte bine venit.

Ajung însfârşit într'un loc mai liber, dar acum aş vrea să mă întorc şi să aştept afară să se termine filmul. Aici e o căldură grozavă! Mi-aduc aminte însă de cel cu „Au! Ce, nu vezi?" şi renunţ imediat la ori ce tentativă de întoarcere. Ba văd chiar un loc liber. E posibil oare? Să încerc în orice caz:

—E liber locul acela?

Deodată persoana pe care o întrebasem se divide în două şi ocupă şi locul liber. Cred că aţi înţeles: o idilă cinematografică pe care eu o tulburasem. Nu mai aştept răspunsul, ci trec iute înainte. Acum zăresc un loc într'adevăr liber. Dar locul e plasat la capătul unui rând în întregime ocupat. După un „pardon", care n'are nici o urmare, fiindcă nimeni nu binevoeşte să se scoale, mă aventurez cu hotărâre în spaţiul de maximum zece centimetri, dintre genunchii celor din rândul meu şi scaunele din faţă. Când să ajung la locul liber, mi se înţepeneşte piciorul drept în .... adică în ce mi se înţepeneşte nu văd, dar în orice caz m'am împotmolit rău, fiindcă, cu toate sforţările mele, nu reuşesc decât să produc un imens hohot de râs.

...Adică nu, mă înşel, râsul e produs de film. Insfârşit scap şi ajung la locul meu. Ce bine e să ai locul tău şi să te uiţi la alţii cum stau în picioare!

In stânga mea stă un tânăr cu trenchcoat alb, apoi două fete. In spate sunt două perechi de — probabil — îndrăgostiţi. Rândul din faţă e ocupat tot de fete. Detaliile acestea le-am observat în pauză. Mai observ că tânărul de lângă mine citeşte un program. Incerc să citesc şi eu şi, tocmai când aflu că eroul filmului e de profesiune celebru cântăreţ, tânărul întoarce programul şi după ce îl suceşte de două-trei ori pe o parte şi pe alta, îl chiteşte frumos şi îl bagă în buzunar. Apoi mă priveşte ironic. Desigur că observase că citeam şi eu programul lui. Şi ce crede dumnealui, că m'a dat gata? Lasă că îi arăt eu!

Nu am însă timpul să perfectez vreun plan de răzbunare fiindcă fetele de lângă tânărul meu se scoală şi:

— Domnule, te rog spui că scaunele sunt ocupate.

Până să aibă timp să răspundă, duduile au dispărut.

Aha! Acuma sunt răzbunat. Şi ştiţi de ce? Fiindcă una din cele mai penibile situaţii e aceia în care te pune cineva, care te roagă să-i păstrezi un loc la un spectacol sau în orice caz într'un local public. In primele secunde eşti foarte liniştit. Dar, pe măsură ce timpul trece, începi să te uiţi cu prudenţă împrejur şi dacă se întâmplă ca vre-un oarecare să se apropie de locul de lângă tine, atunci situaţia devine gravă. Spui cu glas înadins îngroşat: Ocupat!, ca să-l sperii pe cel care vrea să ocupe locul. Dacă pleacă înseamnă ori că e timid, ori că tu semeni puţin cu Primo Carnera; dar dacă se încăpăţânează să mai discute, ba chiar se şi aşează pe locul dat în grija ta, atunci ai de ales între două atitudini: ori faci scandal, ori simulezi că admiţi cu bunăvoinţă pe noul vecin, rămânând ca proprietarul anterior al locului să te califice drept idiot (în cel mai bun caz). Oricum situaţia e destul de neplăcută, aşa că simpaticul meu tânăr cu trenchcoat alb, care avea încă două locuri de păstrat a trecut, în decursul celor cinci minute, în care duduile au lipsit, prin toată gama dela îngrijorare la panică, în timp ce eu, de astădată, îl priveam ironic.

Şi încă a avut noroc, fiindcă afară de un teterist, nimeni n'a încercat să ocupe locurile. Dar însfârşit duduile s'au întors şi, după ce au spus „mersi", au început să râdă. Şi râzi, şi râzi, şi râzi. De ce dracu râd? Ascult cu atenţie ce vorbesc, dar nu pot să disting decât:

1) Vai, dragă! 2) Să mori de râs nu alta, şi 3) Vai, ce nostimadă! Şi pe urmă iar râs. Chestiunea asta începe să mă intereseze. Trebuie să aflu de ce râd. Insfârşit disting:

— Ai auzit ce a zis? „Ce păpuşele drăguţe!"

Iar râs.

Trebuia să mă aştept la aşa ceva. Ce alt lucru poate face nişte fete să râdă?

Se stinge lumina. Pe ecran apare un titlu care produce senzaţie: „*Norocul unei fete frumoase*".

— Hm! Norocul unei fete frumoase? Să nu fie ceva obscen — spune cineva din spate. Mă întorc să văd cine e spiritualul. Nu-l disting bine. Parcă e ofiţer. Filmul e numai o reclamă care vrea să demonstreze că Miss România din acest an a fost aleasă numai fiindcă era îmbrăcată cu mărfurile unei anumite case din Bucureşti. Dar asta prilejueşte spiritualului de adineaori câteva reflecţii, mai cu seamă asupra scenelor în care Miss România se îmbracă şi se desbracă cu dexteritate, spre a dovedi calitatea mărfurilor casei din Bucureşti.

— Spuneam eu că trebuie să fie ceva obscen.

— Domnule! (Vorbeşte cu o domnişoară). E scandalos! Cum se permite aşa ceva ?

— Păi te miri de ce moravurile de azi sunt aşa de imposibile! (sic).

Toate astea mă fac curios. Abea aştept să se termine reclama să văd cine e tipul. O fi vre-un colonel? Insfârşit se face lumină. Mă întorc, dar,... decepţie. Ofiţerul meu e abia sublocotenent iar domnişoara cu care vorbeşte are o înfăţişare foarte candidă. Parcă ar fi Sfânta Fecioară la 15 ani. Uite, domnule, — gândesc eu — ce tineri serioşi!

Incepe filmul propriu zis, filmul-operetă. Din primele cinci minute, observ că tânărul de lângă mine are un real talent de a cânta pe nas. Foarte frumos, — numai că e puţin cam enervant. Cum să-l fac să tacă? Bun! Am găsit. Incep să fluer şi eu după melodia filmului. Intâi încet, apoi ceva mai tare. Tânărul meu se întrerupe brusc şi face să se audă un sst! puternic. Imediat încetez şi eu. Iată deci că mi-am atins ţinta. Nu trec însă nici 3—4 minute şi omul meu începe iar să cânte pe nas. Bun! Nu face nimic. Incep şi eu să fluer. El se întrerupe, dar de astă dată nu mai zice nimic. Eu fac tot aşa. Până la sfârşit n'a mai cântat.

Intre timp observ că fetele vesele iar au început să râdă, dar de astă dată râd mai discret. Ce să fie? Iată că una din ele se întoarce, se uită puţin îndărăt şi apoi iar râde. Mă întorc şi eu. Mii de draci! Sublocotenentul moralist sărută, (cum să spun?) foarte cinematografic, pe Sfânta Fecioară la 15 ani. Probabil că pe ziua de azi îmi sunt rezervate numai decepţii.

Mă întorc la film. Aci altă scenă. Tot un sărut, de astă dată într'adevăr cinematografic, numai că în mijlocul sărutului, „el" începe să cânte, iar „ea" ascultă cuminte, pentruca dupăce termină el să înceapă ea. Totul se termină într'un duo admirabil şi perfect neverosimil. Dar asta nu are nici o importanţă. Muzica să fie, restul cum o fi.

Pe deasupra aud pe Sfânta Fecioară, care pronunţă cu un glas — ce să spun — feciorelnic:

— Ce film supeeerb!

Iar moralistul:

— Teriiibil!

Teribil! Desigur. Asta e şi părerea mea.

Fetele care râdeau adineaori, oftează. Tânărul de lângă mine tuşeşte semnificativ.

Până la sfârşitul filmului nu s'a mai întâmplat nimic deosebit. Sfânta Fecioară a mai spus de vreo câteva ori:

— Ce film superb!

— Incântător!

— Splendid!

Moralistul a mai aprobat cu câte un:

— Teribil!

— Extraordinar!

— Grozav!

Fetele vesele au mai oftat de—am avut răbdarea să număr — 18 ori. Tânărul cu trenchcoat alb n'a mai stat mult. Dealtfel şi Sfânta Fecioară cu sublocotenentul cel teribil au plecat înaintea mea. Numai fetele, care oftaseră de 18 ori, au rămas şi după plecarea mea, deşi eu le găsisem acolo.

Iată cam ce auzi la cinema, la balcon, când ai ghinionul să te duci la un film operetă şi norocul să găseşti vecini moralişti şi amorezaţi.

PAUL CERNEA

Caleidoscop

Turnul de fildeş

Sub titlul „Moartea literaturii" am cetit în „Le Temps" un mic eseu în care se spune:

„Nu există astăzi decât literaţi, care fie că sunt mici, mijlocii sau mari, trăesc totuşi izolaţi". Mai departe:

„In momentul în care burghezia nu-şi mai poate menţine civilizaţia, primii sacrificaţi sunt literaţii săi".

Rudolf Leonhard vorbeşte de „eficacitatea socială, eficacitatea generală a literatului şi a literaturii".

In perioadele sănătoase, această eficacitate — şi necesitatea literatului — nu erau discutate.

Poetul, scriitorul, erau, mai mult decât simpli indivizi izolaţi, expresiunea massei.

De câte ori devenea dubioasă stabilitatea organizaţiunii sociale — situaţiune anticipată întotdeauna de marea literatură, de literatura de forţă şi de valoare — un număr însemnat de scriitori se izolau în chip laş, în turnul lor de fildeş. Cei valoroşi se despart de cei ce caută în luptă stabilitatea cea nouă şi cea mai bună, cea dreaptă şi sănătoasă.

Cei mai mulţi dintre scriitori — scriitorii seamănă mult cu ceilalţi cetăţeni — îşi continuau meseria.

Toţi vedeau că baza era puţin solidă, că materia se turbura şi că subiectele îşi pierdeau din frăgezime, dar se munceau să nu observe printr'o nebună speranţă de salvare.

Chestiunea turnului de fildeş a căzut însă pentru moment.

De altfel, s'a remarcat că această problemă nu s'a pus niciodată în „marile" epoci ale literaturii, că „chestiunea" însăşi constitue un semn de decadenţă. Turnurile de fildeş nu se construesc decât la cotiturile drumurilor.

Noi însă, care suntem în plină vigoare, urmăm calea, trecând cu uşurinţă peste cotituri, lăsând la o parte turnurile de care se va vorbi mai târziu, când vor fi adevărate ruine — ca de nişte fapte istorice.

Momentul prăbuşirii e cu mult mai aproape decât se crede.

Cum se degradează Versailles-ul

Cine a cunoscut minunatul Versailles dinainte de războí şi-l vizitează astăzi, încearcă o impresie de tristeţe şi de mânie, — spune un specialist în „Revue des deux Mondes". La drept vorbind, acest scandal datează de mult. Acum câţiva ani, prietenii parcului constatau cu groază că începuse să se taie pomii din pădurile regale. In jurul Colonadei lui Mansart, era un masacru.

Arbori seculari erau culcaţi la pământ; s'ar fi zis că succesorul lui J. H. Mansart şi André Le Nôtre, ţine cu orice preţ să transforme boschetele regelui Soare într'un „no man's land".

Opinia publică, avertizată de presă, a fost impresionată.

In zadar încerca autorul masacrului să se desvinovăţească zicând că arborii Versailles-ului au crescut prea mult din timpul lui Ludovic XIV şi călăuzit de planurile lui Le Nôtre dorea să refacă boschetele aşa cum le admirau Molière şi M-me de Maintenon.

Acest argument arheologic a avut răsunetul său...

Să revenim însă la impresia pe care o lasă o simplă plimbare în parcul dela Versailles şi Trianon.

In adevăr, te întrebi cum a avut cineva curajul să înceapă în faţa grilei regale zidirea clădirilor anexe, pentru a da ilustrei perspective acest punct de vedere terminal imposibil de-a fi putut fi conceput de Ludovic XIV: o uzină de beton armat ?

Monstruoasa moară desonorează cea mai frumoasă perpectivă din lume. Din galeria de oglinzi, acest zgârie nori jigneşte perspectiva Covorului Verde şi a Marelui Canal.

Ce dictator al Artelor Frumoase va putea să repare această monstruozitate ?

Statuile dela Versailles au fost şi ele victimele maşinismului, care a urmat marelui războí. Timpul le învelise cu o pătură de vechime, care trebuia îndepărtată cu mult respect. S'a întrebuinţat însă un sistem mai drastic.

Locuitorii Versailles-ului au văzut cu groază flăcări necruţătoare parcurgând radioasa nuditate a Dianei şi-a lui Apolo.

Rezultatul a fost că statuile parcului au pierdut patina secolelor. Materia şi spiritul au fost înăbuşite de maşină.

Pretutindeni vezi figuri de fontă albite cu ajutorul ceruzei, şi totuşi statuile sunt de marmură. Dar piatra, piatra de Vexin, care împodobea basinele cu marginea de marmoră sarrancolină, frumoasa piatră a Franţei cu reflexe mov — înaintaţi până la marele Trianon, faceţi înconjurul basinului restaurat de curând (frumoasele vase modelate de Ballin au dispărut de pe socluri) şi veţi descoperi cu mirare c'a fost înlocuită cu o piatră poroasă întrebuinţată numai la pietrele de moară.

Dar să revenim la supliciul arborilor. In adevăr, spre Micul Trianon totul e pustiit de furia unui duşman al arborilor. Cum oare pot ignora păzitorii Versailles-ului că arborii cu frunziş persistent, pinii exotici, cedrii de Liban şi India, — mor îndată ce li se tae crengile ?

Aşa dar cea mai mare parte din arborii seculari, din arborii lui Ludovic XV şi ai Mariei-Antoaneta au fost reduşi la simpli pari cu defect meschin.

Poşta-Redacţiei

M. Bosie-Iaşi.— Redacţia „Cuvântului Liber" este în Bucureşti, str. Sărindar 5.

Costul abonamentului pe un an lei 200.

Bibliografie

Victor Tufescu: Iaşii şi oraşele din Nordul Moldovii (Schiţa preliminară asupra aşezării şi desvoltării lor), Tip. Eparhială „Cartea Românească", Chişinău, 1932.

Revista Scriitoarelor şi Scriitorilor Români Nr. 9—10 (Sept.-Oct.).
Viaţa Basarabiei Nr. 10 (Oct.).
Gândul Vremii Nr. 1 (Noemb.).
Carnet Literar Nr. 3 (Noemb.).
Revista Noastră Nr. 7 (Noemb).
Hotarul Nr. 3—4 (Iulie-Aug.).
Societatea de mâine Nr. 7, 8, 9, 10 şi 11 (Iulie-Noemb.).

PUTEREA OBICEIULUI

— Mi s'a spus că e o piscină în hotel...

La ţară

— Găinile nu se tem de vulpea mea.
— Fiindcă ele cunosc... că-i blană de epure.

Camere moderne

— Foarte modern... Dar ce caută masa asta?

IVAN BUNIN

Două povestiri

Intâia dragoste

O dimineaţă de vară. O proprietate acoperită de păduri, la estul Rusiei. Plouă. Stropii proaspeţi lovesc necurmat acoperişul de scânduri mici. E întuneric şi trist în casa tăcută, iar muştele au adormit pe tavan. In grădină, pomii muiaţi se apleacă încet, sub reţeaua mişcătoare a ploii; straturile roşii de flori de lângă verandă sunt de culoare strălucitoare. Deasupra grădinii, o barză neclintită se profilează pe cerul afumat; slăbită, înegrită cu coada îndoită, cu penele fleşcăite, stă în picioare lângă cuibul ei, pe vârful unui mesteacăn centenar, la despicătura crăcilor pleşuve şi luminoase; mişcată şi indignată, ea sare din când în când, lovind tare cu ciocul: „Dar timpul ăsta nu poate să ţină! E potop, adevărat potop!"

Către patru după masă, ploaia ajunge mai străvezie şi mai rară. In antreu se aprinde samovarul şi mirosul fumului balsamic se răspândeşte în toată casa. La apusul soarelui, cerul se limpezeşte, e linişte şi tăcere.

Stăpânii casei şi mosafirii lor se plimbă în pădurea de pini. Pe nesimţite se apropie amurgul. Potecile, acoperite cu ace de pini tineri, sunt umede. Pădurea e muiată, plină de miresme şi răsunătoare; ecoul unui glas de departe, al unei chemări, al unui răspuns tărăgănat se repetă în colţurile cele mai îndepărtate. Drumurile strâmte, cu bolţile mlădioase, nesfârşite, par să te atragă în văzduhul serii.

De fiecare parte se ridică pădurea neagră, maiestoasă, imensă. Copacii acestei păduri — pentru catarturi — sunt goi, netezi, roşii la vârf, mai jos cenuşii, aspri, acoperiţi cu muşchi, apoi se contopesc parcă. Este lichenul, nodul putred, mărăciniş plin de mucegai, de unde atârnă fulgi verzui, monştri fantastici. E vechea, sălbateca junglă rusească. Şi, când ieşi dintr'un luminiş, tânăra pădure de pini îţi înveleşte vederea. Aceşti pini mici dar puternici şi ramificaţi, sunt de o minunată culoare de mlaştină, verde deschis; pulbere de apă, în picături fine, îi acoperă ca pe nişte candelabre de biserică sub muselinul argintiu presărat cu fluturi. In acea seară, un mic elev dela şcoala militară şi un câne bun, bătrân, urmează pe cei care se plimbă. Ei se joacă neîncetat fugind unul după altul. O fetiţă, în plină adolescenţă, cu mânile şi picioarele prea lungi, purtând un palton subţire cu pătrăţele, având ceva foarte mişcător — merge şi ea înaintea celorlalte persoane; dar înaintează graţios, cu un aer studiat. In urma lor, toată lumea are surâsul pe buze, căci se ştie de ce acest tânăr care este gata să izbucnească în lacrimi, e atât de frământat şi se face că se joacă cu cânele, iar fetiţa care ştie şi ea, e foarte mândră, dar face totuşi pe nepăsătoarea.

Romanul cocoşatului

Cocoşatul primise scrisoarea următoare: *„Veniţi Sâmbătă, 12 Aprilie pela şapte seara în piaţa catedralei. Sunt tânără, bogată,—şi de ce aş tăgădui?—vă iubesc şi cunosc de mult privirea d-voastră tristă şi mândră, fruntea d-voastră nobilă şi inteligentă, singurătatea d-voastră... Vreau să sper că veţi găsi în mine sufletul soră. Mă veţi recunoaşte după rochia mea englezească gris închis, după umbrela de mătase liliachie, pe care o voi ţine în mâna stângă, şi după micul buchet de viorele pe care-l voi avea în mâna dreaptă"...*

Intâia oară în viaţa lui primea o scrisoare de dragoste. Fu sbuciumat şi aşteptă cu nerăbdare sfârşitul săptămânii. Sâmbătă, dis-de-dimineaţă se duse la frizer, îşi cumpără pantofi, mănuşi şi cravată. Seara, înaintea oglinzii, făcu şi-şi refăcu de sute de ori nodul acelei cravate cu lungile sale degete mici, care tremurau de emoţie. Sângele năvălea sub pielea sa fină, colorându-i obrajii, iar frumoşii săi ochi se făceau din ce în ce mai întunecoşi... Apoi se aşeză într'un fotoliu părând că ar fi în vizită la el — şi aşteptă clipa fatală. Şase şi jumătate sună în sfârşit solemn şi aproape ameninţător, la ceasul din sufragerie. El se ridică fără grabă, îşi îmbrăcă în anticameră pardesiul, îşi luă pălăria de culoare deschisă, bastonul, mănuşile şi plecă. Ajuns pe stradă, nepuţând să se stăpânească, mări pasul, lungind repede picioarele fine, pe când cocoaşa îşi păstra toată gravitatea provocătoare, care-i era proprie. Tremura cuprins de acea sfială şi teamă, care sunt totdeauna pentru noi, preludiul fericirii. Dar ajuns la locul hotărât, în piaţă lângă catedrală, se opri deodată încremenit: sub lumina trandafirie a unui apus de soare primăvăratec, în rochia engleză gris închis, cu o pălărie mică ce avea înfăţişare bărbătească, cu umbrela în mâna stângă, cu violetele în mâna dreaptă, o cocoşată înainta spre el cu aceiaşi paşi repezi şi gravi.

In româneşte de

PAUL B. MARIAN

Citiţi puternicul roman

PĂMÂNT NOU

de F. GLADKOW

Ed. ADEVERUL

O INOVAŢIE

Gibbs

lansează!..

O CUTIE FRUMOASĂ PENTRU SĂPUNUL DVS. DE DINŢI

CURATĂ - ECONOMICĂ

ELEGANTĂ - PRACTICĂ

INUZABILĂ

Această nouă cutie brevetată este ultima creaţiune Gibbs. Ea se fabrică în 6 culori şi permite întrebuinţarea săpunului de dinţi până la ultima bucăţică fără de a strica peria de dinţi.

GIBBS

Cronica socială

Fără să ader la suprarealism, ale cărui extreme mi-au displăcut întotdeauna, nu sunteţi de părere că'ntr'un nou domeniu care de-abea începe să fie cunoscut — inconştientul — se află extraordinare bogăţii noi? Eu cred că literatura trebue să fie aceia care să ne arate reacţiunile ascunse ale individului, fie că aparţine burgheziei sau proletariatului.

In gestul unui lucrător, care omoară — gest de furie sau desperare — e un joc subtil de diverse complexe tot atât de interesante de descris ca cele ale unei sărmane burgheze care fură ca să se împodobească, sau a unui burghez, care se sinucide din plictiseală.

Sufletul scapă de sub dogmele rigide ale ştiinţelor sociale.

Ostracizarea lui Malaparte

O telegramă „Rador" din Roma anunţă laconic: „Scriitorul Curzio Erick Sukert-Malaparte a fost condamnat la cinci ani deportare în insulele Lipari". Şi alta complectează: „Ziaristul Malaparte care a fost deportat în insulele Lipari, pe timp de cinci ani, a fost arestat la începutul lunei Octombrie din cauza manifestaţiilor anti-fasciste la care s'a dedat în străinătate".

Credem că multă lume a rămas surprinsă de această neverosimilă ştire.

Curzio Malaparte este un scriitor politic de celebritate mondială. Autor a numeroase eseuri strălucite de teorie şi tactică politică, dintre care se desprinde pentru valoarea ei aparte: *„Tehnica loviturii de stat"*, inteligenţă sclipitoare şi spirit extrem de lucid, Malaparte conta ca un apologet al loviturii de stat gen Mussolini şi teoretician fascist. Capitolul „Un dictateur manqué" din cartea sus pomenită caricaturizează pe Hitler până la nimicire în comparaţie cu Mussolini. Ducele era în concepţia sa prototipul omului chemat să ţină în mână frânele unui stat modern.

Dece atunci arestarea lui Malaparte şi exilarea dintr'odată în insulele Lipari, punctul geografic unde fascismul îşi imunizează, sub sever regim, adversarii politici?

Telegrama motivează: „manifestaţii anti-fasciste".

Ciudat! Curzio Malaparte, înflăcărat apărător al ideologiei fascismului, în speţă al lui Mussolini, să fie aşa dintr'odată, acuzat de anti-fascism!....

Dacă este adevărat acest motiv invocat în telegrama oficială, la baza manifestărilor antifasciste ale lui Malaparte trebuie să fie cauze profunde. Nu ne putem închipui că numai din nemulţumire personală un om care a semnat pagini elogioase despre Mussolini, să manifeste public aversiune pentru fascism. Cu o îndoială justificată faţă de doctrină şi realizările regimului, sau, în ultimă analiză, critica finalităţilor ei politice şi sociale.

Fascismul n'a schimbat cu o iotă, vechea structură socială. Sunt aceleaşi clase sociale antagonice: burghezie-proletariat, înglobate numai în conceptul vag de *Naţiune*, privită ca „realitate organică". Acest concept nu rezolvă nimic.

Antinomia capital parazitar-muncă, cu categoriile sociale respective, persistă în toată plinătatea. Liniştea şi ordinea mussoliniană sunt aparente, şi menţinute prin viguros pumn. Dimpotrivă, tensiunea e atât de mare încât, într'o bună zi fascismul sau va plesni sau, pentru a evita catastrofa internă, va declanşa războiul mondial. In orice ipoteză, orgoliul ducelui va avea un final tragic, cu urmări pentru pacea lumii.

Spiritul critic al lui Malaparte nu se poate să nu fi observat această tendinţă intimă. Şi a tras concluziile.

De altfel, nu e cel dintâi intelectual mazilit. Gânditorul de necontestat răsunet Benedetto Croce, liberal în convingeri, e redus la tăcere, ca şi romancierul Gabriele d'Annunzio, de multă vreme.

Dictaturile personale (în categoria cărora nu intră cea proletară, după cum a dovedit-o dispariţia din scenă a lui Lenin şi Trotzky, creatorii ei) se simt stingherite de prezenţa intelectualilor, care reprezintă spiritul critic.

Cunoaştem şi urgia naţional-hitleristă deslănţuită de nebunia aventurierilor germani împotriva creatorilor culturii germane de azi (vezi contribuţia W. Stern-Libert-Cassirer-Husserl, în filozofie).

Se pare, că e comună tuturor dictaturilor. Intelectualii sunt unanim suspectaţi, şi luminile raţiunii nu sunt indispensabile, odată regimul violenţei intronat.

In liniştea fără tihnă a exilului politic, Curzio Malaparte va avea timp suficient să mediteze asupra adevăratei naturi a dictaturii fasciste. Şi va corecta erezii1e din *„Tehnica loviturii de stat"* asupra fascismului şi a lui Mussolini, elogiat fără scrupule şi fără simţ critic.

Literatura proletară

Scriitorul belgian Pierre Hubermont a publicat în „Nouvelles Littéraires" câteva interesante „consideraţiuni asupra literaturii proletare".

Iată un fragment din acest articol:

„Literatura proletară? Chestiunea mă lasă astăzi nespus de sceptic. Mă gândesc la un reziduu al sec. XIX, la o ultimă licărire a cărbunilor aproape stinşi ai naturalismului. Literatură de sufragiu universal a scris Pierre Mille vorbind de Zola.

Urmăriţi personalul politic în timpul celor şaizeci de ani din urmă în toate ţările. El şi-a făcut revoluţia, şi-a cucerit căile puterii pe tema: Sufragiu universal, democraţie parlamentară. In această luptă a fost ajutat şi de-o literatură adevărată. Astăzi o nouă generaţie caută, în mijlocul învălmăşelii generale, formele revoluţiei sale. Inaintaşii noştri erau dominaţi, în preocupările lor, de materialism — aşa cum astăzi spiritul public e pasionat de rolul ce trebue să-l joace.

Ce înseamnă literatură proletară? Vor continua toţi să se învârtească în jurul „Assommoir"-ului?

Eu ştiu că preocupările lui Henry Poulaille sunt cu totul altele. Asta nu înseamnă că literatura proletară de astăzi diferă mult — inspiraţie şi formă — de literatura „socială" dinainte de război, înglobând reportagiul industrial ilustrat de fraţii Bonneff.

Chiar dacă se ridică vreo excepţie, trebue să recunoaştem că e sortită să cadă în vid, că'n nici un caz n'ar putea să se agaţe de proletariat. Proletariatul dispreţueşte literatura. Nu trebue să ne facem iluzii. Şomajul n'a înmulţit numărul cititorilor în bibliotecile populare, iar lucrătorii care le frequentează nu citesc pe scriitori aşa zişi „proletari". Toţi aceşti cititori nu merg mai departe de Zola şi-şi păstrează predilecţia pentru „Cei trei muşchetari" şi „Vicontele de Bragelonne".

Printre moderni numai Maurice Dekobra e gustat. Eu am condus o bibliotecă de acest fel, aşa că-mi dau perfect seama. Intr'o zi am dat celui mai inteligent dintre cititorii mei o lucrare de Henry Poulaille. După o săptămână el a adus-o numai cu primele zece pagini tăiate, spunându-mi cinstit că genul acesta nu-l interesează".

(...) „In general se uită problema Omului, a liberei desvoltări a personalităţii umane, problemă atât de apreciată de Marx.

Eu nu concep revoluţie, care să nu ajungă la o nouă liberare a individului.

In adevăr, marea caracteristică a sec. XX e că aduce în abundenţă material susceptibil de-a ajuta această descoperire şi liberarea omului. Nu voi fi contrazis de exemplu de Marcel Boll.

Literatura socială, literatura de clasă, aceia a lui Balzac şi Zola au fost corolarul marilor mişcări sociologice din sec. XIX.

Imi pare că literatura secolului XX va fi diferită.

In domeniul economic şi politic, se înfăptuesc revoluţii care nu corespund celor profetizate.

Acelaş fenomen se petrece în literatură.

Fenomene de ordin psihologic răstoarnă toate vechile calcule.

Cronica germană

Poezii pentru copii

Educaţia tineretului în regimul dictaturii cafenii se face în sens militarist. Revanşa se pregăteşte cu tenacitate.

In volumul „Cântece populare noui pentru copiii celui de-al treilea Imperiu" publicat de pedagoga Anna Tänzer (editura Schönherr, 1933) găsim următoarele versuri intitulate *„Göring în avion"*:

Când vedeţi un avion,
Gândiţi-vă la Göring, eroul
naţional,
Care a învins de multe ori
duşmanul
In lupte sângeroase.

Adeseori a fost şi el rănit
De duşmanul furios.
Totuşi a sburat mai departe,
Plin de curaj.

Sub titlul *„Cel mai tânăr adept al lui Hitler"* se cântă:

O, patrie! Pe tine te iubesc!
E drept, că sunt un copil.
Daţi-mi totuşi repede o sabie
Să fac, drăgălaş, exerciţii cu ea.

Iată hrana sufletească a copiilor din imperiul lui Hitler.

Karl Marx despre.. Göring

Karl Marx spune:

„După atentatul din Chicago, telegraful a anunţat lumea că acesta este opera satanică a Internaţionalei. Mă mir numai cum se făcea că uraganul care a devastat India, în aceeaşi vreme, n'a fost pus tot în spinarea... Internaţionalei".

După 7 ani s'au aflat cauzele atentatului cu dinamită din Chicago: o înscenare a poliţiei pentru a înspăimânta pe oamenii de Stat şi a obţine fonduri băneşti mai mari.

Uraganul din India, pare-se, că a fost opera Naturii...

La 28 Februarie 1933 a luat foc Reichstagul. Hitleriştii au profitat de panică şi s'au instalat ca salvatori ai „ordinei".

Göring a anunţat prin telegraf că... Internaţionala III-a a pus focul: conspiraţie satanică în frunte cu vagabondul olandez van der Lubbe, scriitorul bulgar Dimitroff, deputatul Torgler.

Demascarea a venit grabnic: Göring a pus foc Reichstagului cu un pluton din secţiile de asalt, împreună cu Lubbe („carte de vizită", fiindcă Lubbe fusese pe vremuri comunist).

Istoria se repetă cu o banalitate exasperantă.

A APARUT:

PLASTICA

DE H. BLAZIAN

130 CLIŞEE 150 LEI

Profesorul

In salonul plin de lume, căldura a devenit nesuferită. Glasurile vesele se amestecă cu ariile orchestrei. Se dansează. Tiberiu Pop s'a retras într'un ungher şi, aşezat pe o canapea, priveşte în juru-i. Abea a sosit în Capitală — numit profesor la un liceu — şi pentru prima oară ia parte la o serată bucureşteană în casa unui coleg, actual deputat. Priveşte atent lumea elegantă şi sgomotoasă. Aproape toţi, — tineri şi vârstnici— dansează strâns îmbrăţişaţi. Femeile sunt foarte decoltate şi vopsite; bărbaţii au obrajii aprinşi şi ochi strălucitori. E un spectacol nou pentru profesorul care a petrecut doisprezece ani, în cel mai liniştit orăşel de provincie. Nevoi familiare, perspective politice l-au mânat spre Bucureşti.

— De când te caut, domnule Pop? Dece te-ai ascuns aici? Ce mirat mă priveşti — şi totuşi, suntem cunoştinţe vechi! Acum vreo zece ani mi-ai fost profesor. Nu-ţi mai aminteşti de Sima Aurelia, cea mai bună elevă la română din cl. VI-a a liceului din R?

Profesorul zâmbeşte, privind femeia tânără şi foarte elegantă, care-i vorbeşte veselă şi familiară. Incetul cu încetul, în minte i se înfiripă o altă icoană: o fetiţă palidă şi subţirică, în şorţ negru cu guler alb de uniformă. Parcă o aude citind cu glas armonios compoziţii şcolare pe când el pe catedră ascultă, privind prin geamul deschis strada liniştită şi curată, mărginită de castani înfloriţi.

— Când ne-a recomandat, adineaori, d. Predescu, am văzut că nu mai mă cunoşti....

— Cum aş mai fi recunoscut în domnişoara frumoasă şi elegantă de azi — eleva de altă dată...

— O, d-le profesor, nu-i pedagogic să faci complimente!

— Un bătrân profesor îşi poate permite să spună adevărul, fostei sale eleve.

— Bătrân? Nu! Ar însemna că sunt şi eu bătrână şi nu-mi convine! Era doar atât de mică diferenţa de vârstă între profesorul şi eleva de-atunci. Nu, zău, — continuă ea aşezându-se alături — cum i-a venit în gând directoarei să aducă la clasa a VI-a, un profesor abia eşit din facultate? Erai aşa de tânăr, parcă un elev, dar foarte serios! Toată clasa se amorezase de d-ta. Nu râde! Toate eram la vârsta periculoasă a adolescenţei. Da, fiecare ne gândeam la d-ta, bine înţeles după temperament şi educaţie.

De exemplu Florescu, o ţărăncuţă voinică şi veselă, pe care şcoala n'o prea transformase. Când treceai printre bănci, îşi inţepenea umerii, scoţându-şi în evidenţă sânii voinici, — spre necazul celorlalte, care nu posedau decât o schiţă, din aceste podoabe feminine.

Atanasiu, într'o seară, pe culoarul liceului, când eşam dela curs, şi-a ridicat şorţul deasupra genunchiului, ca să-şi prindă ciorapul, tocmai când treceai d-ta prin faţa noastră.

Ce fierbere era în clasă, când sosea ora d-tale! Fetele îşi îndreptau gulerele, îşi trăgeau cârlionţii de sub fileu, îşi inspectau şorţurile. Parcă te văd cum intrai pe uşă, totdeauna grav, cu servieta sub braţ. Nici un profesor nu era ascultat cu mai multă atenţie.

Imi amintesc de o seară prin Octombrie. Soarele dispăruse după castanii desfrunziţi din faţa ferestrei şi în clasă pătrundea seara de toamnă. D-ta ne analizai „Despărţire" de Eminescu. Când a sunat de ieşire, noi toate aveam ochii umezi. A doua zi, întreaga clasă ştia pe de rost versurile lui Eminescu, analizate de d-ta. Multe, declamându-le, se sileau să imite glasul d-tale. In ziua aceea nu s'a vorbit decât de d-ta. Te asemănau cu Eminescu, cu Dan din romanul lui Vlahuţă, cu Armand din „Dama cu Camelii" şi mai ştiu eu cu cine... Căci erau şi eleve care nu se gândeau la d-ta, decât ca la un erou de roman, ca la un vers frumos...

— Da, ai dreptate, eu eram printre acestea din urmă. Se înţelege, azi pot să-ţi spun. De altfel era ceva confuz şi melancolic. Cred chiar, că dintre toate eu mă gândeam mai mult la eroul clasei. Celelalte aveau posibilitatea să ia parte la serate familiale. In vacanţă se duceau la baluri, cunoşteau destui băeţi. Unele dintre ele primeau scrisori de dragoste, aveau întâlniri în grădina publică. Numai eu rămăsesem în lumea idealurilor. Nu aveam cunoştinţe şi nu ieşeam aproape nicăeri. Mama era veşnic bolnavă, tata murise. In casa noastră era totdeauna tăcere şi tristeţe. Eu, în clipele libere, citeam cu nesaţ, tot ce-mi cădea în mână. Pe măsuţa mea de noapte, nu lipseau nici odată poeziile lui Eminescu, Vlahuţă, Demetrescu şi Duiliu Zamfirescu, din care sorbeam în fiecare seară, câte o porţie. Neliniştea şi sbuciumul adolescenţei se transformau la mine în versuri melancolice. In clasa a VI-a ele au căpătat un sprijin real: profesorul cel nou. Am petrecut în anul acela, clipe nespus de frumoase, în orele de română. Cum te mai ascultam şi mă simţeam atât de fericită. Când suna de ieşire însă, parcă mi se lăsa ceva greu pe suflet.

Seara, mă despărţeam de celelalte fete şi ocoleam, numai ca să pot trece prin faţa casei unde ştiam că locueşti. Ce de copilării făceam: păstram — într'o cutiuţă, unde-mi ascunsesem micile mele secrete — o frunză ruptă teiului din faţa ferestrei casei d-tale; un creion pe care-l uitaseşi odată pe banca mea şi toate filele de caet, corectate de d-ta. Dar de multe ori mă cuprindea o frică nebună că-mi vei ghici taina. N'aşi mai fi dat ochi cu d-ta!

Intr'o zi, cum analizam o poezie de Coşbuc, m'ai întrebat ceva. Ridicându-mi ochii de pe carte, ţi-am întâlnit privirea şi deodată n'am mai fost în stare să spun un cuvânt. M'ai trimis afară la aer, crezând că sunt obosită. M'am aşezat sub salcâmul din fundul curţii. Era prin Martie. Incepeau să înmugurească pomii. Era călduţ — se simţea primăvara. Am stat mult rezemată de salcâm, privind cerul senin. In curtea şcolii era linişte deplină. Departe, pe stradă, se auzea huruitul unei trăsuri. In sufletul meu era tăcere adâncă şi parcă o aşteptare a ceva necunoscut şi frumos. M'a trezit, din visul acesta confuz, sgomotul fetelor care ieşeau în recreaţie....

Şi acestea toate mi-au venit în gând, când am dat cu ochii de d-ta, adineaori, d-le profesor! Mi s'a părut că revăd, într'un colţ al acestui salon, o fetiţă în uniformă de şcoală — eleva d-tale de acum zece ani. Ţi-am spus povestea ei, ca să mai retrăesc acele clipe. Trecutul rămâne frumos — chiar atunci când prezentul e plin de lumină...

— Şi... nu mai există nimic din fetiţa de-atunci? întrebă melancolic profesorul. Femeia râse sincer:

— Nimic decât amintirea. Am peste câteva luni, 28 de ani, d-le profesor şi după zece ani în vâltoarea Capitalei, fetiţa visătoare s'a transformat complect...

In clipa aceia un bărbat voinic şi elegant s'a oprit în faţa lor:

— De când te caut, Aura!...

— Uite, Sandule, vorbeam cu fostul meu profesor de liceu. Ne aminteam din tinereţe. D-le Pop — logodnicul meu, deputatul Bran.

Muzica începu un tango melodios. Strâns îmbrăţişaţi, cei doi tineri au pornit în paşi lini. Profesorul îi priveşte visător. O mână i se lasă greu pe umăr. O femee scundă şi grasă, îmbrăcată fără gust, cu un pronunţat aer provincial, îl cheamă nerăbdătoare:

— Haide, Tiberiu! E ceasul 11! Mi-e grijă de copii. Nu prea am încredere în servitoarea asta nouă!

LUCREŢIA DASCĂLESCU

Cereţi la toate librăriile

CLOPOTELE DIN MÂNĂSTIREA NEAMŢU

de Gala Galaction

Ed. Adeverul LEI 50

Intre roman și nuvelă

A murit nuvela? Cine a născocit această insinuare și cu ce scop?

Au spus unii critici că nuvela e tinerețea literaturii, iar romanul maturitatea. Să zicem! Ne găsim atunci pe linia evoluției naturale și ca atare cine vrea să devie matur, trebue *să fi știut a fi tânăr*. Dar socotim această caracteristică unilaterală și deci incomplectă.

Nuvela răspunde unei necesități artistice imperative.

E transpunerea în literatură a unei întâmplări din viață, sau a unui colț cu umbre și lumini, în care se petrece ceva, care merită, care are interesul estetic, de a fi relevat. Romanul desigur e o serie de nuvele, dacă voiți, ce se leagă între ele, prin firul vizibil al cauzalității, al continuității.

Romanul e o serie de întâmplări ce converg spre un desnodământ, pe când nuvela — ca și schița, în măsură mai mică, desigur — nu necesită totdeauna un desnodământ. E suficient să fi descris colțul de viață cu un *ce* care a mișcat acolo, ca interesul artistic să iasă în evidență.

Ș'apoi examinând atent viața cu fenomenele ce-o brăzdează, ești predispus a crede că ea este mai puțin un conglomerat de romane, cât unul de nuvele. In fiece zi se petrece o nuvelă, pe care poate am trăit-o, sau la care am participat fiecare, cu intensitate sau aparentă, după cum am privit, sau nu, cu un ochi atent și cu o ureche a cărei acuitate senzitivă n'a slăbit....

Sunt rare acțiunile omenești *de durată*. Nu orice suflet perseverează, pentru că elanul e mai ușor de cât voința și răbdarea....

Evident, durata acțiunilor, ca și a substratului psichic din care ele pornesc, este mai interesantă, mai pregnantă atunci când se prezintă ca un *tot* de cauze și efecte, cu atât mai valabile cu cât sunt mai străbătute de-alungul lor de-o emotivitate calitativă. Dar omul nu duce totdeauna la un sfârșit precis, începuturile sale. Idealul în viață, acea țintă — care adesea e un miraj — cere o arhitectură de Babel, și viața unui om e prea scurtă pentru aceasta. De aceia începem multe lucruri și le abandonăm, sau le complicăm și la urmă scopul începutului se vede trădat.

Din toate acestea poate răsări o nuvelă; una sau mai multe, dar în nici un caz un roman, un roman *bun*, desigur, în care succesiunea evenimentelor trebue să aibă o logică, ori un destin implacabil.

Nu cred că mă repet când insist a spune că nu oricine poate face din viața lui un roman, dar în viața oricui a trăit cel puțin o nuvelă și că se înșală mulți dintre aceia care exclamă: „viața mea e un roman", pentrucă au trecut prin sguduiri, succesive, dar variate, care, chiar dacă au lăsat urme, n'au avut totuși, nici o *urmare*....

Sunt nuvele care au o esență mai concentrată de cât multe romane, și care n'au devenit romane, fie din cauza concepției prea sintetice a autorului, fie din stimă pentru timp..... și pentru veridic. In fruntea acestora nu cred că greșesc când pun *„Năpasta"* lui Caragiale, și *„Făclia de Paști"*.

Pe schela primeia, un autor mai diluat ar fi putut clădi un roman, cum s'a și făcut (fără să se fi evitat însă banalul) în direcția libretului de operă.

In cea de-a doua, operația n'ar fi dus la nici un capăt. Intâmplarea în sine, gestul de vendetta originală și unică în literatură, așa cum sunt descrise în această nuvelă a lui Caragiale, dau emoții de atâta intensitate, câtă nu se capătă în atâtea romane, reușite chiar. Și aci stă cheia.

Ce interesează în proza literară este tocmai intensitatea emotivă; este ceiace reușește a crampona degetele pe text, a deschide ochii mari, a micșora ritmul respirației, a trăi laolaltă cu fiorii autorului, mai exact, ai eroilor lui, sau într'un cuvânt este acea abandonare de sine. Că aceasta se produce în zece pagini, ori într'o sută, e lucru secundar, totul e să se producă atât de artistic în cât să predispună apoi la meditațiune, ori chiar la obsesie.

De aceia se poate susține că e mai greu de scris o nuvelă bună, de cât un roman, și cred că tocmai aceasta e singura explicație a insinuării cu „moartea nuvelei".

Construcția fondului și a stilului din nuvelă, pretind concentrare, un substrat estetic de sine stătător, care să nu se clatine, să nu se ceară sprijinit de prea multă *invenție*. Câmpul romanului e vast; autorul îl străbate în cele patru vânturi; pornește, revine, se oprește, răsuflă și iarăș pornește. Câmpul nuvelei se parcurge aproape pe nerăsuflate și asta nu e tocmai ușor....

De aceia autorii de azi au prins apetitul romanului, care, incontestabil, este forma literară cea mai pretențioasă și mai complectă și din această cauză mai dificilă.

Așa se explică de ce cad atâtea romane. Și atunci — parafrazând pe Boileau — putem încheia că *singură o nuvelă bună valorează mai mult de cât un roman prea lung*.

C. MANOLACHE

O revistă de critică și de control; de doctrină și de polemică; de literatură și de teatru; pe scurt: o revistă complectă este

CUVÂNTUL LIBER

care apare în fiecare Sâmbătă cu colaborarea celor mai buni scriitori, a celor mai viguroși ziariști și a celor mai talentați caricaturiști.

CITIȚI

„DESTĂINUIRILE COLONELULUI MIHU"

de C. MANOLACHE

Care destăinuesc în prim loc talentul de minunat povestitor al Autorului

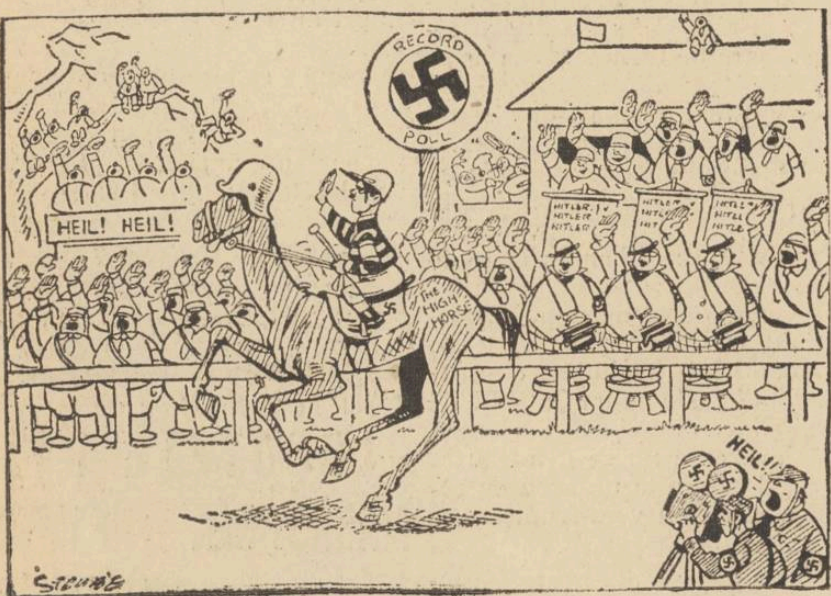
Ed. Adeverul Prețul 40 lei

Proverb

„Sunt prea sărac să cumpăr eftin"

E un proverb care nu minte
Deaceea de la **FILIPESCU**
Imi procur încălțăminte

MARELE PREMIU AL PLEBISCITULUI GERMAN

I Hitler II Hitler III Hitler

Cinematograful

Un film diogenian

Vă mai aduceți aminte de acel savuros și foarte original film care se numea „Milionul" și care a fost reprezentat aci acum doi ani? Era o producție a lui René Clair, și a fost capod'opera cinematografului francez.

Actualmente rulează la București un alt film făcut de René Clair: „A nous la liberté" („Libertate!"), unde se recunoaște aceiași mână, aceiași fantezie și subtilitate ca și în „Milionul".

„A nous la liberté" este un film anarhist. Dar nu trebue să ne speriem de acest cuvânt. (Dacă era ceva de temut, putem fi siguri că ar fi fost oprit de comisiunea noastră de cenzură).

Henry Marchand

Anarhismul este o atitudine morală inventată de Grecii antici, și al cărei fundator a fost Diogene, vestitul înțelept care nu cerea nimic dela lume, și, retras într'un butoi ce-i servea drept locuință, își păstra neatinsă imparțialitatea judecății asupra universului exterior. Societatea și nenumăratele ei instituții el nu le ura, și nici chiar nu le disprețuia; îi erau mai de grabă indiferente; le considera ca și când nu ar fi de loc, și-și aranja existența în chip corespunzător. De aci un sentiment de libertate enormă și totodată modestă, o libertate nu de erou, ci de înțelept.

Filmul „A nous la liberté" e traducerea, în limba cinematografului, a acestei idei înalte și a acestui sentiment rafinat. Personagiile care „joacă" această atitudine mentală sunt doi pârliți, la care situația de pârlit nu e o întâmplare, ci oarecum o vocație. Căci unul din ei, la un moment dat, ajunge mare industriaș și inventator, conducător al unei uzine ultra-moderne, cu viață mecanizată și muncă taylorizată. Dar asta nu ține mult, și filozoful nostru se reîntoarce la viața de aer liber, cu traista, bățul și drumul larg al șoselei publice.

Este foarte frumos cum ne sunt prezentate toate aceste alcătuiri ce se numesc instituții sociale. Talentul regisoral al lui René Clair știe să găsească detalii nenumărate pentru a transpune în alfabetul ecranului, convenționalismul dezanimat și ipocrizia automatizată a tot ce se numește societate. „Libertate" e o șarjă: o satiră bufonă a comunității ortodox constituite. Așa încât, pe lângă calitățile de subtilitate, găsim aci și însușiri de humor.

Analogii anarhiste

Remarcăm scena finală din filmul acesta, scenă reprezentând o ședință solemnă în careul interior al uzinei, unde sunt strânși toți lucrătorii, toți directorii, plus oficialitatea administrativă. Directorul general — care e amicul nostru Diogen — ține o cuvântare în care laudă pe colaboratori, și în acelaș timp îi anunță că el personal are intenția să o șteargă, spre o viață liberă. In acel moment începe un vânt puternic, care face să se deschidă un geamantan în care fuseseră îndesate bancnote de o mie de franci. Vântul face să sboare hârtiile de o mie, să sboare jobenele solemnilor domni, să sboare steagurile și emblemele, acoperișul de pânză al tribunelor. Se produce o zăpăceală neînchipuită, solemnii domni, încep a-și pierde și încurca jobenurile, și în acelaș timp sunt preocupați și de prinderea din sbor a bancnotelor care le flutură pe la nas. Este un vânt simbolic, care „mătură idei", care mătură toată alcătuirea constituită a Industriei, Administrației, într'un cuvânt: a Societății. Spectatorii au putut cu siguranță să stabilească o analogie între acest uragan cu tâlc și finalul unui alt film anarhist, faimosul „Sturm über Asien" („Vupea argintie") al talentatului regisor rus Pudowkin.

Remarcăm de asemeni că cei doi filozofi rousseau-iști sunt interpretați de doi actori de mare talent, care joacă cu o naturalețǎ puțin comună în sclifosita gintă a cabotinului francez.

Soluția René Clair

De asemeni se poate, în acest film, observa o originală soluție a uneia din cele mai dificile probleme ale cinematografului vorbitor, și anume problema cuvântului, a textului rostit. Căci producătorii ecranului se conving din ce în ce mai mult că adevăratul cinematograf este cinematograful mut, și cum, pe de altă parte, trebue totuși să fie vorbitor, se căsnesc a găsi procedee de împăcare între exigențele estetice ale „mutului" și exigențele materiale ale „vorbitorului". Imi propun să scriu odată un studiu mai lung asupra istoriei diverselor procedee descoperite — dela vorbitor încoace — pentru a concilia aceste condițiuni contradictorii în care trăește cinematograful contemporan. Soluția lui René Clair din „Libertate" este unul din aceste procedee. El consistă din a reduce cuvântul la un acompaniament confuz al atitudinilor mimice și al situațiilor vizuale. In mod internațional dialogurile și discursurile sunt redate estompat, aproape ininteligibil, ca o zarvă indistinctă, ca o gălăgie verbală nediferențiată, ca o penumbră sonoră a personagiilor. Asta pentru că ideia filmului e tocmai o satiră împotriva a tot ce este social; or, nimic nu are o esență, origină și întrebuințare mai socială ca vorbirea articulată.

„A nous la liberté" este un film bun. Dar nu este, propriu zis, un film reușit. Are un mare cusur: este cam monoton — ca să nu zicem chiar plicticos. „Prezentările" se fac într'o durată cam de cinci ori mai lungă decât ar fi necesar într'un film american. In fond, filmul acesta poate plăcea nu atât prin rezultatele lui ferme, cât pentru calitatea subțire a preocupărilor de artă ale acelui care l-a compus.

D. I. SUCHIANU

Cronica muzica'ă

„Filarmon'ca" concert dirijat de d. Matei Socor

In muzică ca și aiurea, transformările sunt inevitabile, ceeace nu admite spiritul conservator.

Muzica s'a democratizat. Ce poate fi mai logic? Mai mult, și în artă se tinde la o emancipare bazată pe spiritul de libertate și unii susțin că muzica ultramodernă merge prea de parte, încât ajunge să indispună lumea!

Un concert, azi, este ca un muzeu în care, pentru educația poporului avem nevoe să găsim reprezentate toate manifestările artistice.

Deaceea am aprobat programul „de muzeu" al d-lui Matei Socor, în care găsim ce e pe gustul publicului: pe Weber, Beethoven și Wagner, altădată considerați și ei ca revoluționari, cari încadrau pe doi ultramoderni, P. Hindemith și Rogalsky.

D. Matei Socor, care debuta la Filarmonica, ne-a dat ocazia să-l și ju-

Matei Socor

decăm, și nu putea să fie mai bine judecat, decât dând ocazia să fie apreciat cum dirijează compoziții mderne, ca concertul atonal al lui Paul Hindemith și două capricii ale lui Rogalsky.

Am rămas plăcut surprins de modul cum a dirijat d. Matei Socor tot programul conceruttlui. Nu lăsa de loc impresia că avem deaface cu un incepător, care nu mânuește de mult bagheta de șef de orchestră. D. Socor a dat tot ce poate da un interesant șef de orchestră, și în bucățile noui a ținut incordată orchestra, care a trebuit să-i urmărească indicațiile ca să se adapte la ritmul impus și să pună în valoare un mod nou de a prezenta această dificilă muzică. Că publicul nu se aștepta la efectele stranii ale acestei muzici speciale, nu are nici o importanță.

Acelaș lucru se zicea altădată la Debussy, că reprezintă o muzică incoerentă și care nu va prinde.

Ce-i Debussy pe lângă Hindemith!

Este totuși aceeași factură, mai perfecționată ca greutăți tehnice, însă cu efecte necontestate, bazate pe ritm, ceva înăscut în noi, sub orice fel s'ar prezenta el.

Că concertele moderne, ca opera lui Hindemith, surprind prin felul de a termina părțile, prin efecte neașteptate, prin combinări stranii de instrumente, este adevărat. Dar toate acestea nu pot constitui, dacă sunt savant meșteșugite, o adevărată artă?

Și această artă, care nu a prea pătruns, cere șefului de orchestră o organizație cerebrală specială, de care a dat dovadă cu atâta prisosință d. Socor.

Dacă nu se poate nega influența misterioasă și profundă a muzicei asupra spiritelor, nu se poate nega nici influența timpurilor moderne asupra muzicei.

Ce s'a întâmplat cu dansul? Dacă asiști la un bal, consideri natural să se danseze dansurile moderne și dacă n'ar fi și persoane de modă veche, n'ar mai apărea din când în când valsul care se menține prin eleganța formei sale, pe când polca și mazurca s'au demodat ca și alte dansuri, și dealtmintrelea pasul unor dansuri vechi te fac de multe ori să râzi.

La baza artei moderne găsim o știință complicată, care dacă nu a găsit forma definitivă o caută tot timpul, însă orice formulă modernă este intersantă, când reprezintă ceva în progresul muzicei.

Nu putem decât mulțumi d-lui Socor, care deși debutant, ne-a arătat lucruri interesante, dirijând ca orice șef de orchstră afirmat.

I. PAL.

O opera utila

Un grup de profesori de liceu, constituit în asociație, a început să publice texte literare românești în ediții destinate mai cu seamă elevilor de curs secundar.

Au apărut în colecția *„Biblioteca școlară,"* opere alese de C. Negruzzi și Amintiri dela „Junimea" din Iași de Gh. Panu. Săptămâna viitoare se vor pune în vânzare Versuri și proză de Eminescu și două antologii, dintre care una va cuprinde pagini din umoriștii români, iar alta extrase din câțiva critici literari.

Biblioteca școlară mai anunță și alte volume, pe care le are în pregătire. Vor apărea mai ales extrase din autorii contemporani.

Folosul pe care-l aduce o asemenea colecție este ușor de apreciat pentru toți acei care cunosc stările de lucruri din învățământ.

Astăzi elevii nu citesc nimic, sau aproape nimic. Profesorii ar trebui să-i mai stimuleze, să le pună din când în când câte o carte în mână, îndemnându-i s'o citească.

Din păcate, lucrul acesta este extrem de delicat. Foarte rar se găsește un volum care să poată fi pus, fără nici o restricție în mâna elevilor, mai ales a celor din cursul inferior.

De aceia este foarte bine venită ideia de a extrage din autorii reputați numai acele fragmente care se potrivesc pentru vârsta și pentru priceperea elevilor.

In afară de aceasta, un obstacol serios pentru elevii care se lasă convinși să citească literatură națională este prețul. Dacă unii autori au fost editați și în ediții populare, sunt în schimb alții din care nu poți obține nici un volum fără 60-80 de lei.

Stabilind prețul unui volum la 20 de lei, *„Biblioteca școlară"* se poate lăuda că a rezolvat chestiunea materială. Nimeni nu se va codi să dea suma aceasta infimă pentru un frumos volum de 112 pagini, în formatul cărților obișnuite.

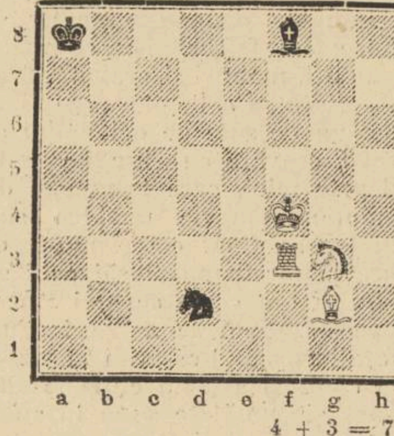
Este deci de sperat că noua colecție va fi bine primită atât de profesori cât și de elevi și că va izbuti să deprindă tineretul cu citirea capodoperelor literaturii naționale.

Cronica Șahului

PROBLEMA No. 668

de W. Pauly, București.

(inedită)

4 + 3 = 7

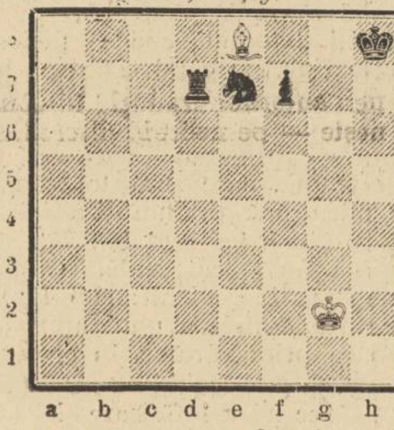
Mat ajutor invers în 4 mutări.

PROBLEMA No. 669

de A. Gross-Hațeg, București

(inedită)

— Dedicată d-lui director P. Olariu, Hațeg —

2 + 4 = 6

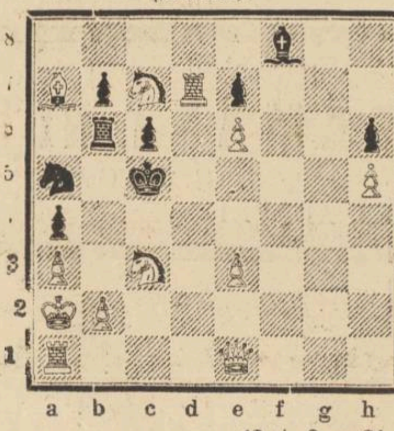
Mat ajutor invers în 3 mutări.

Gemen: cu N din é8 la f8.

PROBLEMA No. 670

de A. Obrenovici, București,

(inedită)

12 + 9 = 21

Mat invers în 2 mutări.

PARTIDA No. 169

Jucată la Viena, în ziua de 13 Noembrie 1933, în concursul pentru comemorarea maestrului Trebitsch.

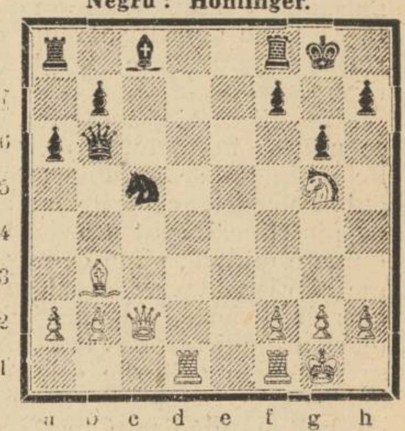
ALB: R. Spielmann. **NEGRU: B. Hönlinger.**

Apărarea Caro Kann.

é2—é4, c7—c6; 2. d2—d4, d7—d5; 3. é4×d5, c6×d5; 4. c2—c4, Cg8—f6; 5. Cb1—c3, é7—c6; 6. Cg1—f3, d5×c4; 7. Nf1×c4, Nf8—é7; 8. 0—0, 0—0; 6. Nc1—f4, a7—a6; mai bine ar fi fost Cb8—d7 — b6—d5. 10. d4—d5!. é6×d5; 11. Cc3×d5, Cf6×d5; 12. Nc4×d5, Cb8—d7; 13. Dd1—c2, Dd8—a5; mai bine ar fi fost Cf6; Nb3, Ng4. 14. Nd5—b3, Cd3—c5; 24. Ta1—é1, pentru ca la C×b3 să poată răspunde cu T×é7. 15..., Da5—d8? mai bine ar fi fost Né6 sau Cé6. 16. Té1—d1, Dd8—b6; 17. Nf4—g5!, Né7×g5; la Nd6 ar fi urmat Né3 cu amenințarea T×d6! 18. Cf3×g5, g7—g6;

Situația partidei după a 18-a mutare a negrului.

Negru: Hönlinger.

Alb: Spielmann.

19. Nb3×f7+!, Tf8×f7; 20. Cg5×f7, Rg8×f7; 21. Td1—d5 Cc5—é6; 22. Tf1—d1, Db6—c6; 23. Dc2—b3, b7—b5; 24. Td5—d6, Dc6—é4; 25. Db3—c3!, Rf8—é7, negru nu poate împiedica intrarea damei albe în câmpul adversar: la Nb7, alb ar fi continuat prin f3 urmat de Td7, cu câștigarea unui nebun, iar la Rg8, prin Df6 urmat eventuat de Td8+. 26. Dc3—h8, g6—g5; 27. f2—f3, Dé4—g6; la Dé3+; Rh1, negru ar fi pierdut pionul din h7. 28. Td6—d8!, Dg6—c2; la C×d8 ar fi urmat D×d8+, Rf7; Dd5+, etc. 29. Td8—é8+, Ré7—f7; 30. Da8—g8+, Rf7—f6; 31. Td1—é1, Dc2—c6; 32. Dg8—h8+, Rf6—f7; la Rg6 ar fi urmat Tg8+, iar la Rf5, g4+. 33. Da8—g8+; Rf7—f6; 34. h2—h4; alb amenință Té1×é6+ N×é6: D×g5+, Rf7; Té7+, Rf8; Dg7‡. 35..., h7—h6; 35 h4—h5, Dc6—c2 și negru abandonează, căci după ce a făcut mutarea a observat că urmează mat în 3 mutări.

P. I. NEGREANU
S. THAU

A APĂRUT

BĂIATUL POPII

roman

de Tudor Teodorescu-Braniște

Editura Adeverul
LEI 50.—

A apărut

Almanahul

ziarelor

Adeverul și Dimineața

300 de pagini, cu un bogat conținut literar, artistic, științific, cul ural. O copertă și numeroase planșe în culori

Prețul unui exemplar Lei 30

CITIȚI

ULTIMA ȚARINĂ

Alexandra Feodorovna

de Maurice Paleologue
cu o prefață de C. Stere

Ed. Adeverul LEI 50

Un mare succes de librărie obține

SOARELE IN BALTĂ

sau

Aventurile șahului

de MIHAIL SADOVEANU

Ed. Adeverul LEI 50

Pe marginea traducerilor în româneşte

De câţiva ani, constatăm la bursa cărţilor o abundenţă de traduceri din autorii moderni străini. Deşi în majoritatea lor aceste traduceri nu strălucesc nici prin selecţiunea autorilor şi nici prin aceia a operelor lor, totuşi le consideram bine-venite. Pe de-o parte publicul necunoscător al graiurilor străine avea posibilitatea să ia şi el contact cu o seamă de producţii literare ale apusului, iar pe de altă parte, învăţa să preţuiască operele originale ale scriitorilor români, priviţi încă de foarte mulţi dintre autohtoni cu un nejustificat scepticism.

Părerile noastre de bine se întemeiau însă şi pe altă consideraţie. Traducerile prilejuiau unei categorii de oameni un mijloc de tristă existenţă—dar, în fine, de existenţă. Această consideraţie se bizuia, bine 'nţeles, pe presupunerea că traducătorii sunt oameni de cultură şi cunoscători perfecţi ai spiritului ambelor limbi: adică al limbii din care traduc, cât şi al limbii româneşti.

Până azi nu ne-a fost dat să cunoaştem decât foarte rar asemenea traducători. In străinătate, scriitorii de seamă nu se dau de-o parte să-şi pună o parte a activităţii lor în slujba traducerilor. Au fost şi mai sunt şi pela noi o mână de scriitori, care s'au îndeletnicit, printre picături, cu această muncă folositoare mulţimii. Pentruce îi vedem însă îndeletnicindu-se tot mai rar cu asemenea traduceri? Pentru simplul motiv că n'au căutare! O bună traducere necesită o muncă grea, cu ştersături, retuşări şi cuvinte potrivite. O bună traducere nu înseamnă juxtapunerea unui text, cuvânt cu cuvânt, ci fasonarea lui într'un anumit fel, încetăţenirea lui după legile fireşti ale spiritului limbii tale. Fiecare limbă are armonia ei proprie, culoarea ei aparte, forme de exprimare, care se cer a fi transpuse astfel, încât să nu-şi piardă nimic din farmecul originalului. Pentru acest lucru se cere însă experienţă şi dragoste întreagă faţă de opera pe care o traduci — aproape evlavie.

Dar această strădumţă şi pricepere se mai cere a fi răsplătită. Şi iată deci explicaţia pentruce nu avem traducători. Iată-ne ajunşi la cauza care a dat naştere acelor pseudo-tălmăcitori şi fabricanţi de traduceri.

Să trecem însă la al doilea capitol al constatărilor noastre. Inţelegem până la un anumit punct lipsa de discernământ şi de scrupulozitate a unora dintre editori. Inţelegem, de pildă, traducerea unor anumite romane cu cuprins libidinos. Le cere publicul cetitor! Inţelegem „nevoia" de a-l traduce pe Lawrence din „franceză". Dar nu mai înţelegem nimic atunci când se oferă pe piaţa literară o traducere trunchiată, ciopârţită până la desfigurare. Şi ne referim aci la „ultima operă a marelui scriitor Stefan Zweig, apărută într'o versiune românească datorită d-lui Eugen Relgis (Edit. „Cugetarea", 350 pag. 55 lei). — E vorba despre „Marie Antoinette".

In aceiaşi notiţă, apărută în ziare, ni se mai spune că: „ceiace ce dă valoare *Mariei Antoinette* este grija neîncetată a lui Stefan Zweig pentru adevărul psihologic al eroinei... E de ajuns să citească câteva pagini, pentruca cititorul să fie antrenat de această pasionantă şi patetică căutare a adevărului profund, etc"...

Va-să-zică, autorul notiţei, care trebue să fi citit originalul, nu traducerea, scoate în relief „grija neîncetată" a lui Stefan Zweig pentru descoperirea adevărului... pentru pasionanta şi patetica căutare a adevărului.

Şi ne întrebăm — ca unii care am străbătut cu nesaţ şi emoţie fiecare rând al acestei grandioase reconstituiri a vieţii Mariei Antoinette — ne întrebăm jenaţi, cum de a putut editorul să ia în deşert această „grijă neîncetată" a lui Zweig, cum de l-a lăsat inima să ia în derâdere strădaniile lui şi să impieteze asupra „pasionantei şi pateticei căutări a adevărului" referitor la destinul tragic al Mariei Antoinette?

Căci ceiace ne oferă „Edit. Cugetarea" — în afară de meritoasa traducere a d-lui Eugen Relgis — e un simulacru, care nu-şi poate afla explicaţia decât în dispreţul editorului faţă de cetitorul român, alimentat necontenit cu spanac, şi deci, firesc să se declare mulţumit atunci când i se serveşte o ciorbă cu măruntaie de pasăre rară.

Lucrarea lui Zweig nici nu poate fi recunoscută: atât de multe părţi esenţiale i-au fost suprimate de editorul, care vrea o carte mică şi scumpă.

Facem aceste reflecţii cu strângere de inimă, dar cu nădejdea că vor contribui, de-aci înainte, la respectul ce se cuvine autorilor traduşi în româneşte — pe nedrept discreditaţi — cât şi pentru respectul cuvenit cetitorului român, care face jertfe ca să-şi cumpere o carte şi să-şi astâmpere foamea intelectuală. Căci altminteri, tiparul românesc riscă să intre sub prevederile abuzului de încredere, compromiţându-se pentru un timp neprevăzut — şi asta în dauna producătorului, cât şi a consumatorului.

AD. BYCK

A APĂRUT
NADIA
roman de Olga Monta
Editura „Adeverul"
LEI 40.—

Cărţi şi reviste

F. GLADKOW, Pământ nou

Editura „Adeverul" Bucureşti, 1933

Foarte puţin se cunoaşte la noi din literatura actuală a Rusiei. O lume nouă, misterioasă, plină de farmecul necunoscutului, înălţată peste ruinile vieţii de altădată, care ne-a fost înfăţişată până acum doar în reportagii tendenţioase sau în relatări ale călătorilor străini. Dar sufletul acestei lumi n'a fost înţeles nici de unii, nici de alţii.

Literatura sovietică va fi cuprinzând, uneori, o bună parte de propagandă politică. Nu se poate spune însă acest lucru despre romanele lui Gladkow. Un mare observator al vieţii, cărţile sale sunt totodată documente sociale şi opere de artă. Dragostea de viaţă isbucneşte de pretutindeni şi se arată în legăturile dintre oameni ca şi în contactul lor cu cele neînsufleţite. Un imn al vieţii deci, şi al energiei umane, care se rezumă foarte bine într'o exclamaţie pe care o repetă, laolaltă, bătrânii şi copiii: „Slavă muncii!"

Această atitudine a lui Gladkow apare şi în jurnalul acesta al unei învăţătoare sovietice, pe care l-a intitulat, simbolic, *Pământ nou.*

In realitate, este pământul nou al comunarzilor ce instituesc, pe moşiile de altădată, o colonie de muncă, unde se ridică locuinţe omeneşti, şcoli, institute pentru copiii mici şi apoi o uzină electrică.

Experienţa aceasta socială, căci în mic se reproduce aici întreaga organizaţie sovietică, are de luptat mai întâi cu îndărătnicia ţăranilor reacţionari. Dar opera de construcţie şi civilizaţie, care înalţă viaţa cea nouă, pe pământ nou, va potoli glasul neştiinţei.

Este, însfârşit, interesantă, figura învăţătoarei Galia, conducătoarea aşezămintelor pentru copii, în sufletul căreia mai dăinuesc prejudecăţile burgheze. Dar activismul ei înăscut, datoria ce o chema mereu către organizare şi creaţie, pilda, apoi, de muncă, statornicie şi entuziasm pentru lucrul social a lui Andrei Semionovici Vietrov, conducătorul Comunei, o fac să se preschimbe în totul. Astfel, ultimile reziduri orăşeneşti se spulberă şi Galia nu cunoaşte alte bucurii în afară de împlinirea datoriei sale.

Viguros este tabolul dantesc al zilelor de foamete cumplită din cele dintâi zile ale revoluţiei şi pitoreşti sunt figurile câtorva din personagiile acestui roman social.

Maşina, care aduce pe acest pământ nou civilizaţia, se înfrăţeşte cu oamenii. Nu mai subsistă vechiul conflict dintre om şi maşină: „Erau femei pe care nu le mai văzusem în viaţa mea: toate aceste becuri arzând — dealungul zidurilor de cărămidă, pe stâlpii felinarelor, peste prăpastia clocotitoare a capetelor, sus pe antene, toate câte sclipeau ca stele orbitoare, nu ardeau pentrucă în adâncimea lucie a uzinei fusese răsucit comutatorul. Dinaintea mea erau oamenii, în al căror suflet se aprinsese o lume nouă cu flăcări nemaivăzute vreodată, ce mistuiseră pentru totdeauna nopţile oarbe ale vieţii lor".

Această lumină străbate întreaga carte a lui Gladkow şi cuprinde, în gloria ei, viaţa cea nouă a societăţii ruseşti.

C. N. NEGOIŢĂ

Sacher Masoch şi masochismul

În ultimul număr al revistei „Mercure de France", dr. Paul Voivenel vorbeşte despre studiul d-lui L. Stern asupra lui Sacher Masoch, scriitorul german universal cunoscut.

Astăzi, spune Leopold Stern care-i consacră o interesantă biografie, acest om nu lasă posterităţii un nume legat de scrierile sale ci legat de dorinţa suferinţii şi durerii în dragoste. Profesorul Kraft-Ebing a botezat această perversiune sexuală „masochism", tot aşa cum odinioară plăcerea de-a produce suferinţă se chema „sadism".

Viaţa sexuală a acestui scriitor e caracteristică: Sacher Masoch era un om slab, ipocondric şi hypersensibil. Indura cu bucurie şi voluptate o sută de lovituri de biciu ori de picioare dela metresa, soţia ori amanţii acestora: gemea însă ca un copil dacă se lovia uşor de un colţ de masă.

Romanele sale sunt autobiografii. Freudienii ar putea trage din aceasta un argument, deoarece climatul sexual al lui Masoch se pare că a fost influenţat de o scenă de cruzime la care a asistat involuntar când avea 10 ani. E vorba de ziua când mătuşa sa, contesa Xenobia, îmbrăcată cu o blană somptuoasă şi surprinsă de soţ cu un amant şi-a bătut fioros bărbatul legitim. Deatunci înainte trei lucruri vor rămâne nedespărţite în visurile ca şi în realităţile sensuale ale scriitorului: femeia, blănurile şi bătaia. El a adoptat ca emblemă o femeie acoperită de blănuri, ridicând un biciu, pe care a imprimat-o şi pe hârtia lui de scrisori. Pe când scria, avea la îndemână o bucăţică de blană dela care se inspira. Cerşea metreselor sale umilinţe şi torturi şi nu era complect satisfăcut decât când acestea îl înşelau, iar amanţii lor îl brutalizau. Insoţea pe femeia iubită travestit în servitor. Viaţa sa cu o femee de extracţie proastă, pe care o luă în căsătorie, e lucrul cel mai extraordinar. Să fie înşelat de amantă i se părea un lucru agreabil; dar să-l înşele soţia şi să o ştie, i se părea culmea fericirii. Când aceasta se plictisea să-l bată, reclama acest serviciu servitorilor săi; iar cea mai mare parte a timpului o petrecea la bucătărie.

Inteligenţa îl ajuta să-şi *justifice* nebuniile, explicând prin gelozie plăcerea de a fi înşelat. „Trebue să iubeşti o femee la culme, cum te iubesc eu, scria el Wandei, pentruca infidelitatea ei să te facă să suferi un martir atât de delicios ca acela pe care-l voiu simţi când am să te văd în braţele altuia".

In această biografie a unui om ciudat, aflăm lucruri interesante şi despre o metresă a lui Henry Rochefort şi mai aflăm că Sacher Masoch a divorţat şi, recăsătorindu-se, şi-a terminat viaţa ca un brav soţ burghez, la ţară, iubit de ţărani, al căror sfătuitor şi binefăcător era. Hotărît... totul se poate întâmpla!

Leopold Stern înţelegător, termină:

„Să nu fim prea severi cu memoria sa, a fost prea deosebit de noi ca să-l putem înţelege, şi înainte de a-l condamna, să ne amintim cuvintele lui Nietzsche:

„Chestiunile de amor sunt în afară de bine sau de rău".

Ivan Bunin

Boris de Schloezer, cunoscut traducător şi comentator entuziast al lui Leon Chestov, scrie următoarele despre Ivan Bunin, în legătură cu decernarea premiului Nobel de literatură pe anul 1933:

„Premiul Nobel este pentru prima dată atribuit unui Rus. Cum este vorba de un emigrat, de un Rus alb, alegerea Academiei din Stockholm n'a trecut fără a provoca anumite reacţiuni, anumite comentarii de ordin politic. Or, dacă făcând abstracţie de personalitatea lui Bunin şi de opiniile sale, nu se ţine seama decât de operele lui, pare că autorul „Domnului din San-Francisco" este astăzi unul dintre ultimii reprezentanţi ai „literaturii pure", în măsura în care aceasta există fie şi numai în intenţiune, ca tendinţă. Şi un număr de scriitori sovietici n'au făcut nici o greşală pentrucă au profitat de lecţiunile acestui „inamic al clasei", de admirabila sa stăpânire verbală, de virtuositatea sa formală. Dar este încă şi altceva în Ivan Bunin, de necomunicat, care-i aparţine propriu şi ceiace eu nu zăresc la nimenea ridicat la un aşa grad de intensitate: Bunin este un om pentru care lumea exterioară există, şi nu numai ca forme, culori, mirosuri, gusturi, ci încă şi mai ales în calitate de carne vie. Voiu spune chiar că nu sesizează direct decât această lume exterioară şi nu atinge interiorul, sufletul, decât prin tălmăcirea corpului, în funcţie de fizic. Sub acest raport Bunin este la antipodul lui Dostoiewski, şi se apropie de Tolstoi, nu de Tolstoi gânditorul religios şi moralistul, ci de Tolstoi din „Cazacii", de marele păgân. Cu toate acestea împotriva tuturor seducţiilor sale, acest univers carnal pe care Bunin îl iubeşte cu un fel de înverşunare şi nu se oboseşte de a-l evoca, are un gust teribil de amar. Bunin nu învaţă nimic, nu predică niciodată; opera sa este cu desăvârşire amorală şi areligioasă; dar dacă am voi să degajăm o filosofie oarecare, ea n'ar putea fi decât aceia a Eclesiastului. Citeam nu demult că Bunin aparţine unei societăţi condamnate; şi într'adevăr, în Europa lui Stalin, a lui Mussolini şi a lui Hitler, în Europa „ideilor dirijate" nu va fi niciodată loc pentru independenţi ca Bunin".

(La nouvelle revue française)
Decembrie

Femeile sunt oameni?

(Revue de France)

D. Georges Goyau, de la Academia franceză, scrie în Revue de France, un interesant articol în care pune o foarte gravă întrebare, la care încearcă să răspundă cât se poate de documentat. Intrebarea e dacă femeile sunt oameni.

Autorul ne aminteşte că la conciliul dela Mâcon, unul din cei 43 de episcopi care luau parte a pus întrebarea dacă *mulier* poate fi numit *homo*, şi fiindcă *homo* este masculin, a ajuns la concluzia că nu se poate.

In 1595 un savant cu numele Acidalius publică o lucrare intitulată: „Femeile nu sunt oameni".

In 1635 un preot reformat, Simon Gedicke a publicat la Magdeburg un opuscul latin intitulat: „Apărarea sexului feminin împotriva unui anonim după care femeile nu ar fi oameni".

In 1892 chestiunea fu definitiv lămurită într'un studiu de Godefroid Kurth, care stabileşte că episcopul conciliului dela Mâcon n'a vrut să coboare femeia dela demnitatea de om şi fixează sensul pur gramatical al discuţiei conciliului dela Mâcon.

Cariere feminine

(La psichologie et la vie)

D. J. Toutain, profesor la Şcoala normală superioară de institutoare dela Fontenay-aux-Roses, răspunzând la o întrebare pusă de revista, „La psichologie et la vie" anume: în ce cariere reuşesc femeile mai bine, spune că între femee şi bărbat egalitatea este netăgăduită când e vorba de sensibilitate, inteligenţă, gust, simţ moral, judecată şi voinţă.

Desigur că există nuanţe şi că se poate dovedi cu exemple că psihologia feminină nu e cu desăvârşire identică cu cea masculină. Autorul crede însă că aceste deosebiri nu dăunează unităţii spirituale a celor două sexe.

Egalitatea aceasta nu există pe terenul fizic; de aceia carierele în care femeia poate reuşi mai uşor sunt acelea care nu cer un efort fizic deosebit.

Carierele care par a-i conveni mai mult sunt cele de arhivar, bibliotecar, avocat, medic. Toutain adaugă că nu e împotriva admiterii femeii în cariera de magistrat şi notar, de vreme ce i s'a îngăduit să-şi treacă doctoratul în drept.

El nu crede însă aptă femeia pentru carierele de arhitect, inginer, din cauza eforturilor fizice cerute de aceste profesiuni care ar istovi-o şi i-ar zdruncina curând sănătatea.

A APĂRUT
IN CĂUTAREA MEA
note de călătorie
de DEMOSTENE BOTEZ
Ed. Adeverul LEI 50

Cronica literară

V. Voiculescu, Destin

Poezia d-lui V. Voiculescu, încă nu îndeajuns definită de critică, dintr'o pricină poate de circumstanţialitate, care face pe cronicar să se ocupe de un tânăr fiindcă e modernist, de un bătrân pentrucă e precursor şi să ignoreze factorii ce nu se pot îngloba unei direcţii chiar când sunt poeţi adevăraţi, poezia d-lui V. Voiculescu — zic — se înfăţişează cu o notă de puritate, care este de ordin filologic. Poemul dumisale este departe o ceaţă densă care se târăşte pe câmp, sau un zid sclipitor ca o za, dar când te apropii bagi de seamă că ceaţa e compusă din mici focuri izolate, iar zaua din singuratice scântei.

Cu alte cuvinte, pe când la alţii poezia e o funcţie a poemului luat în întregimea lui, în sistemul lui de intrepătrunderi, la d. V. Voiculescu poezia începe cu vorba. Fiecare cuvânt are un son liric. Teoria aceasta ne-ar putea duce la *cuvintele potrivite* argheziene, cari şi ele sunt alese dinainte după caratul lor. Dar poezia rezultă acolo numai din potrivire. Cuvintele d-lui Voiculescu au un must propriu, au o carne, o densitate, sunt ele înşile, o obiectivare de stări. Şi sunt atât de puţin nume de abstracţiuni, încât pentru poet, ele înlocuesc încetul cu încetul realitatea, care devine o umbră a ceeace, de obiceiu, este pentru noi umbră şi semn. Psihologiceşte aceasta vrea să zică o putere de concreteţe care sfarămă universalul şi transformă orice idee în fenomen. Invinuirea pe care mi se pare că am văzut că se aduce d-lui Voiculescu, cum că uneori ar fi didactic, nu poate sta în picioare. Ideea la poetul nostru e o formă pură, o ordine de natură technică, e ca un pahar ce conţine un vin, esenţa vorbelor fiind vinul însuş nu împrejurarea lor de pahar.

Devenite de o concreteţă mai reală decât realitatea însăşi vorbele devin la d. Voiculescu obiecte de contemplaţie. Poetul stă de vorbă cu vorbele, pe care le mângâe şi le cântă. Este un aspect acesta al poeziei, care s'ar putea numi cu drept cuvânt *povestea vorbii.*

Iată câteva admirabile pilde:

M'am băgat surugiu la cuvinte:
Le momesc cu văpăi, le hrănesc cu jăratic,
Le strunesc în ham de gând, când lin, când sălbatic,
Le'ncing cu harapnicul dorului şi mână'nainte.

Ca să nu sboare la cer cu puricii din basm, pripite,
Mă plec la fiecare, migălos faur,
Şi'ncalţ agerile versuri la copite
Cu potcoavele rimelor de aur.

.....

Gând slăbănog deprins numai la şes
Să calci în pulberea de vorbe tocite;
Gând lesnicios ca o femee, copilăros la înţeles,
Urmând lenevos pârtia de tălpi şi copite,
Nărăvitule să dormi pe puf de cuvinte
Scoală şi găteşte-te, că de-acum înainte
Am să te port prin vorbele cele mai colţuroase,
Să te înglodească şi să te doară,
Razna, din albia limbii de rând afară,
Pe cărări de piatră abia slemnite
Cu graiul cu urcuşuri încremenite,
Sus pe coclauri de munte,
Un munte de calm şi tăcere,
De unde apele au cărat toate vorbele mărunte
Şi unde văzduhul miroase a cimbru şi-a miere.

Dacă, acum, căutăm să ne coborâm în fiinţa din lăuntru a sufletului d-lui Voiculescu, observăm la dânsul o putere, pe care n'o au decât fiinţele ascetice, de a se topi în fenomene, până la miracol. Nu e panteism acesta, ci o descătuşare deplină de tirania ideii, care umbreşte lucrul, o intuire a lucrului în sine ca pură fenomenalitate. Viziunea noastră în genere este aceea că, cu oricâte sforţări, lăsăm în imaginile noastre drojdii de idei, sub chipul măcar al simbolurilor. Ca poet d. Voiculescu este asemeni subiectului filosofiei sensualiste, care, în absenţa operaţiunilor superioare, se confundă cu senzaţia, cu obiectul. De aci la d. Voiculescu o troznire de creangă a cuvintelor, o căldură de puls a frazei, care face din poem un fapt aproape fiziologic.

Poetul descrie naşterea, şi sub pana sa, faptul acesta natural e minune.

Umbla de mult fugara gonită de părinţi,
Şi-a 'ngenunchiat de-odată cu scrâşnete din dinţi
Pe maică-sa chemând-o cu jale un răstimp,
C'a apucat-o chinul de facere în câmp.
Trântită în neştire pe-un mâldăr de pelin
Işi cuprinsese'n braţe tot pântecul ei plin
Şi-l apăsa, strângându-l cu vaet rătăcit
Că-l spintecau din şale cuţit după cuţit
Sub soarele năprasnic cu vâlvoră de foc
O încingeau mai tare dureri peste mijloc.
N'avea o mână dragă s'o mângâe cu-alean,
La cap şi'n sân să-i pue un fir de leuştean.
De-atâtea munci câinoase şi crâncen svârcolit
A ostenit să geamă şi-o clipă-a aţipit,
Cât să-şi înghită cleiul amar al arsei guri,
Şi iar o inteţiră cumplite tăeturi.
S'a 'ngemănat un ţipăt c'un scâncet lin, apoi
Muţenia cuprinse pădurile de foi

E un poem admirabil care intueşte semnificaţia cosmică a procreării şi ridică în sfera celei mai pure poezii durerile facerii.

Natura din poezia d-lui Voiculescu, prin acest dar de concreteţă nedeliberată, capătă un nu ştiu ce vrăjit, ca văzută printr'un cleştar gros sau printr'un vin arhaic.

Pastelul, dacă pastel se poate spune unei iniţieri în Cosm, *Seară întârziată* cu imaginile sale grele *iezere de miere, drojdii de lumină, codri grei de apă* este de o densitate şi de aromă, rare.

In iezere de miere se cufundase seara
Şi drojdii de lumină cădeau la fund subţiri,
Dar clipa'n care noaptea pe lume-şi pune ghiara
Tărăgănia lungită cu'ntoarceri şi opriri

Plouase mai de vreme şi codrii, grei de apă,
Se scuturau cu ropot şi n'aţipiau curând;
Evlavia tăcerii nu cuteza să 'nceapă
Căci păsările 'n cuiburi tot mai cântau în gând.

Din umbra ce-şi vărsase mireasma ei jilavă
Un brad bătrân şi pustnic privea cum, sus, stingher,
Urcând către lumina ce se'ntindea în slavă
Cu largi rotiri un vultur se'nşuruba în cer.

A'nvineţit deodată văzduhul tot. Din partea
Uitatei nopţi un crainic împrăştia fiori:
Urcat pe-un munte galben şi-aidoma cu moartea
Cosia pe zări amurgul livezi de roşii flori.

Din acest *Lauş vitae* iese şi misticismul d-lui V. Voiculescu, care, nu-mi închipui că s'a gândit cu tot dinadinsul să fie ortodoxist.

Ingerii săi sunt prelungiri ale lumii fenomenale, ieşiţi poate dintr'o lungă contemplare a zăpezilor:

Aripele şi-au oprit vârtejele albe,
Şi-a 'ngenunchiat pe munte puternicul Cheruvim
Printre ale zorilor înflorite nalbe.
Şi aşteptând să culeagă tristele noastre jalbe,
Plecat, asculta şi răbda să i ne jăluim.

Fără să caute culoarea, peisagiul d-lui Voiculescu devine colorat prin chipul în care e văzut. E ceva aci din arta icoanei pe sticlă, ardeleneşti, la care petele de culoare sunt materia şi liniile configurative, accidente, ce se pot înlătura fără primejdie de a distruge zugrăveala. Dau numai un exemplu care ar putea sluji drept fond pentru o icoană.

Intoarce-te la ţărmul despodobit de sare;
Pioşi curg munţii limpezi îngenuchiaţi în pini.
Acolo unda clară nu-i apă ci cărare
Şi paşnic pasul pune suspine printre spini.

De sigur ca orice poet, îndrăgostit de uneltele sale, poetul face uneori exerciţii suplimentare, ce înăbuşă linia esenţială. Dar aceasta se întâmplă rar şi apoi sunt în opera d-lui Voiculescu destule poeme pe temeiul cărora să-l putem socoti, fără să ne facem silinţă conştiinţei, unul dintre cei mai de seamă poeţi contimporani.

G. CALINESCU

Cronica gastronomică

De re culinaria

Toute passion raisonnée et dirigée devient un art; or, plus que toute autre passion, la gastronomie est susceptible de raisonnement et de direction.

Charles Monselet

Cu toate că limba română face distincție între pasiune *(privind cele sufletești) și* patimă *(meteahnă trupească) și cu toate că îndeobște numai pasiunile pot fi generatoare de creațiuni artistice, gastronomia, făcând excepție de la această regulă, este incontestabil o artă. In afară de cunoștințele teoretice, care îl apropie de omul de știință și care țin de chimie, fizică, zoologie, botanică și medicină, bucătarul trebue să aibă* talent, *adică: miros, gust (pentru a doza savoarea unei mâncări) și ochi (pentru aranjament și prezentare). Cunoștințele le dobândești, cu talentul te naști. De aceia bucătarii celebri au fost tot atât de rari și de prețuiți, din îndepărtata antichitate și până în zilele noastre, ca și sculptorii, arhitecții, pictorii, scriitorii și muzicanții. Ca și celelalte arte, gastronomia n'a înflorit decât la popoarele înaintate în cultură și civilizație și numai în epoci pacifice. E firesc deci ca Roma și Atena să fi fost, în epocile lor de prosperitate, cele două mari centre gastronomice ale Europei antice. Răsboiul și revoluțiile marchează perioade de regres gastronomic. Spuneam odată că privită gastronomicește, nebunia e starea omului care nu mai știe ce mănâncă. In caz de răsboi și revoluție, definiția se aplică perfect colectivității. Iată, în această privință, o prețioasă mărturie a celebrului mâncău, Grimod de la Reynière:*

„Il est de fait que, pendant les années désastreuses de la Révolution, il n'est pas arrivé un seul beau turbot à la halle".

De altfel, cele ce știm despre vecinii noștri de la Nistru pledează în acelaș sens. Așa stând lucrurile, e firesc ca Evul Mediu să nu fie menționat în istoria gastronomiei, decât cu titlul de curiozitate. Renașterea *însă s'a manifestat și la bucătărie.* Francois I-er *aduce din Italia pictori, sculptori și* bucătari. *Influența italiană n'a făcut însă decât să stimuleze marile aptitudini ale Francezilor pentru arta culinară, în care de la Louis XIV și până astăzi au rămas fără egal. In succesivele denumiri ale bucătarilor se oglindesc atât progresele pe care gastronomia le realizase pe teritoriul Franței, cât și considerația de care se bucurau în ochii stăpânilor. De la primitivul* oyers *(de la oie=gâscă, această pasăre fiind foarte căutată) și* rotisseur, porte-chape *și* maître-queux, *până la* chef de cuisine *și* officier de bouche, *bucătăria franceză merge din victorie în victorie, iar conducătorii ei ating culmea ascensiunii profesionale.*

Incepând cu Louis de Béchameil, marquis de Nointel, maître d'hôtel de Louis XIV *(i se atribue sosul alb care-i poartă numele și alte invențiuni culinare) și până la contimporanul Nignon, seria marilor bucătari nu sufere întrerupere. Găsim printre ei maeștri a căror cultură merge până la erudiție și cărora* Marele dicționar *le consacră articole care întrec uneori în dimensiuni pe acele referitoare la artiști din alte domenii. Operele lor formează o întreagă bibliotecă de specialitate, scrisă totdeauna cu competință și adesea cu spirit. E suficient să citez pe Antoine Carême, aproape unanim considerat ca cel mai mare bucătar al secolului al XIX-lea, elev al nu mai puțin ilustrului* La Quipière, *șeful imperialelor bucătării ale lui Napoleon I. Era un profund cunoscător al bucătăriei romane, pe care o studiase amănunțit, dar din care nu aprecia decât latura decorativă și a scris numeroase lucrări care fac încă autoritate. Cele mai importante sunt:* Le cuisinier parisien, ou l'Art de la cuisine au XIX-me siècle, Le patissier royal, Le Maître d'hôtel français.

Dar dacă Antoine Carême este incontestabil un rege al bucătarilor, aventurosul lui prieten și confrate Villeroux *a trecut realmente de la tichie la Coroana regală. Iată ce găsim relativ la această extraordinară carieră în marele* Larousse *(litera C:* cuisine, *p. 632):*

„Tombé dans les Indes au milieu d'une peuplade sauvage d'instinct gourmet, il fit de telle sauces et de tels ragoûts que d'enthousiasme on le proclama roi.

Pendant plusieurs années, la poêle à la main, la couronne sur la tête, il fit marcher de front ses deux métiers de cuisinier et de roi.

En mourant, il légua à ses sujets, les Mimassacoo, la précieuse recette de l'omelette au lard.

C'était d'un bon prince".

Cred că alături de sensibilul Vatel, al căruia gest istoric a fost nemurit de pana ilustră a doamnei de Sevigné, *acest* Villeroux *e cea mai glorioasă figură a bucătăriei franceze, deci a umanității.*

AL. O. TEODOREANU

P.S. Pentru doamna M... Iași. Imi scriți că rețeta de Coquilles St., Jacques nu v'a reușit, măcar că ați aplica t-o întocmai. Schimbați bucătăreasa.

Moda

pentru fete

Incântătoare bolerouri de blană care se închee în față și se termină la spate printr'o clapă prinsă cu un inel de galalith.

...o rochie de matic negru, lucrată în întregime din „biais" cu un butonaj de lemn.

...un contrast de tonuri opuse: un costum verde olive întovărășit de o bluză roșu de foc, catifea violet împodobind o rochie grège, o jachetă gris cu o vestă de otoman cărămiziu, o eșarfă făcută din benți de catifea capucine, verde jade, beige și marron.

...un nod de catifea, pus pieziș, la decolteul unei rochii de djalap.

...Pantofi de lac și satin sau de căprioară și catifea.

...Funde mari japoneze puse la spatele unor anumite rochii de seară.

...O rochie „princesse" din faille negru pentru serate, ușor drapată în partea dreaptă și prinsă cu un motiv de strass-uri.

...Gulere mici pătrate din broderie anglaise metalizată auriu și cu broderii roșii și marron pe ea; altele verzi brodate cu fir argintiu.

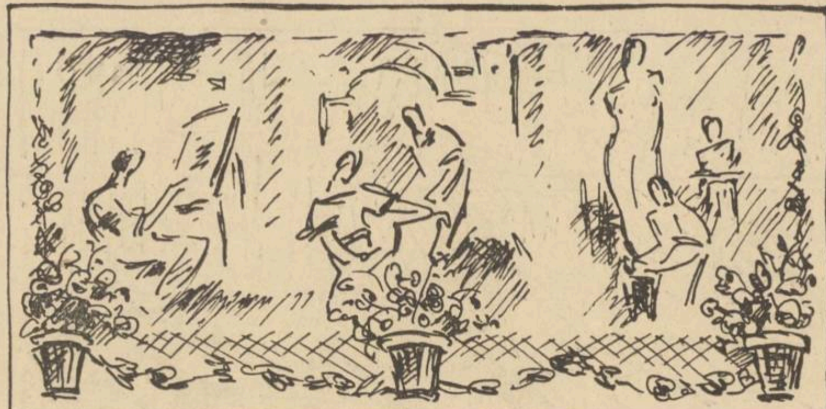
și pentru fet'țe

Sezonul acesta rochiile cu cordon au fost părăsite, iar mantourile se fac drepte și puțin evazate jos. Gulerele rectangulare și cravata îngustă de blană vor da micilor siluete un aspect hivernal și confortabil. Lenajurile folosite în acest scop sunt țesături neregulate de culoare închisă dar caldă ca verde, grenat, gris argent și brunul ruginiu.

Pentru cursuri ori plimbările de dimineață, fusta cu pliuri mari din aceeași stofă cu mantoul, și însoțită de un sweater tricotat în culori vii, e foarte potrivit. Rochiile dintr'o bucată sunt drăguțe cu condițiunea să fie vesele. Ecossais-ul are o vogă deosebită și e tineresc. Fusta croită mai larg dă libertate mișcărilor. Corsajul, încheiat în față, e agrementat mai totdeauna de un guler alb; un cordon de piele roșu ori verde mulează grațios talia.

Pentru après-midi, rochiile de lenaj sau șantung noisette, bleu, verde și roșu aprins, lucrate în ajururi au o înfățișare „habillé".

Și pentrucă ideile de economie și restricțiune sunt la ordinea zilei, de ce n'ați transforma oare, doamnă, una din toaletele dvs., din anul trecut pentru fiica dv., dându-i o formă nouă și practică?

Cronica mizantropului

Lecții de tir

Deunăzi, vizitând una din școlile de băeți cele mai de seamă din Capitală, am rămas surprins de un fapt. Grămădiți îndărătul unor bănci, un pâlc de elevi ocheau o țintă fictivă și trăgeau... cu gura, imitând pocnetul pistolului, pac, pac. *Mi-am închipuit că e obicinuita joacă de-a războiul a copiilor și am trecut mai departe. Dar deodată un găligan subțire întinse mâna înspre mine și îndoind un deget în chip de cocoș pocni din gură:* pac. *Mă împușcase. In curte, toți copiii erau adunați în niște tranșee săpate cu gândul de-alungul zidului și mitraliau, din fericire numai din gură, geamurile cancelariei. Nici în Cuba nu-mi închipui să fi fost o stare de război mai totală ca în această școală. Intrai îngândurat în cancelarie, unde aveam treburi, când deodată un prieten profesor, mă ochi cu bastonul și strigă* poc. *Mă împușcase și el.*

— Dar ce este, frate, întrebai eu nedumerit. Ce se întâmplă aici, că văz că toată lumea împușcă!

— Ce se întâmplă? răspunse cu zâmbiri sarcastice și scrâșnire de dinți amenințătoare amicul. Ce se'ntâmplă? Bine se întâmplă ce se'ntâmplă! D-ta ai auzit ce face Forțu al nostru, săracu?

— Ce face, zic eu!

— Trage, domnule, cu pistolul în ticăloși.

— Asta nu e o ocupație, dau eu să zic.

— Este, domnule. Să-i împuște pe toți, domnule. Cu pistolul în mână să prefacă această țară!

Mă uitai la el. Plăpând, sedentar, lipsit de orice combativitate devenise iluminat.

— Și de ce să-i împuște? zic eu.

— Pentru că nu e cinste și numai Forțu al nostru e capabil să îndrepte tot.

— Bine, d-ta crezi adică, că Mihalache sau Duca....

— Nimic. Trebue împușcați toți.

— Mai sunt și alte mijloace de a regenera moralmente o țară. Munca bunăoară, onestitatea profesională!

— Intâi să împușcăm pe toți și pe urmă discutăm.

In timpul acesta un servitor se strecură pe ușe și făcu semn directorului.

— A venit secretarul cu lefurile.

Distrat, directorul se repezi:

— Trebue împușcat!

Dar apoi își veni în fire. Toți se grămădiră în jurul secretarului care intrase cu geanta de bani subsoară. Execuția guvernanților fu amânată pentru altă dată.

— Domnilor, zisei eu când fui să ies. Este cineva într'adevăr care are nevoe de o pedeapsă exemplară. Și nu trebue împușcat ci spânzurat. Acela este Forțu al d-voastră, care în loc să-și învețe școlarii carte, îi învață să tragă la semn. Forțu al d-voastră trezește ideea de forță dar... unită de aceea de cămașă.

ARISTARG

Conferințe

Despre vaccinațiunea anti-tuberculoasă

Inapoiat în țară, după ce asistase la Paris la trista solemnitate a înhumării lui Calmette, și după ce luase parte la lucrările congresului anti-tuberculos — savantul prof. dr. Cantacuzino a ținut să aducă un ultim elogiu marelui dispărut, Calmette, vorbind la „Fundația Carol" despre vaccinațiunea anti-tuberculoasă prin vaccinul B. C. G.

Profesorul Cantacuzino a expus originea, mecanismul și rezultatele vaccinului inventat de Calmette.

Savantul francez — a spus conferențiarul — și-a început cercetările pornind dela ideea că toți oamenii sunt infectați de bacilii tuberculozei, și că infectarea în doze mici produce în organism un focar de bacili echivalent cu un depozit de vaccin antituberculos. Imbolnăvirea cu consecințe mortale se datorește faptului că unii oameni au avut neșansa să primească în corp bacili prea mulți.

După o muncă de cincisprezece ani, Calmette a isbutit să facă bacilii foarte virulenți să-și piardă virulența, fără a-și pierde însă puterea de a secreta și substanța vaccinantă specifică.

La început, experiențele s'au făcut asupra bovinelor, apoi asupra cimpanzeilor. Rezultatele uluitoare obținute în mai toate cazurile tratate, l-au determinat pe Calmette să încerce efectele vaccinului său și asupra oamenilor.

Dar pentru a ajunge aci, adică la fixarea metodelor de dispariție a virulenței bacilului și la stabilirea dozelor de vaccinațiune, Calmette a muncit un sfert de veac.

Franța a ajuns azi să numere 1 mil. 200.000 de vaccinați. Noi ocupăm rândul al doilea cu 180.000 de vaccinați. Celelalte state vin în urma noastră.

D. prof. Cantacuzino a atras luarea aminte asupra unui fapt extrem de interesant, demonstrând că vaccinul B. C. G. nu te apără numai de tuberculoză, ci crează o stare de „premunițiune nespecifică" adică de rezistență a organismului și față de alte boli.

Astăzi, vaccinul B. C. G. se administrează și adulților. Prin acest nou pas, problema vaccinațiunii antituberculoase a fost deci rezolvată.

Expunerea savantului român a avut darul să impresioneze profund grupul de intelectuali veniți să asculte pe unul din cei mai vrednici apostoli ai binelui obștesc.

Insemnări

osif, Anghel și Chendı

Au fost comemorați, la Teatrul Național din București, scriitorii St. O. Iosif, D. Anghel și Ilarie Chendi.

Generația trecută a pierdut, de timpuriu, trei talente originale.

Iosif — poetul „Patriarhalelor" — a adus un suflu cald de dragoste pentru natură, femee și copii. Toate poeziile lui sunt străbătute de un fior, care își face drum și 'n sufletul emoționat al cititorului.

La Anghel găsim o fină creație de artă. Un spirit subtil... O podoabă discretă și cu gust aranjată... O inteligență sprintenă, ironică, în veșnic neastâmpăr.

Iar Chendi — îndrăgostit până la patimă de literatură — lovea cu cruzime, pe drept și uneori pe nedrept, în toți aceia care (după părerea lui) contraveneau idealului de artă.

Trei scriitori de valoare, care ne-au părăsit în puterea talentului. talentului.

Cărțile lor se citesc puțin de tot. Acei care i-au cunoscut, i-au cetit și i-au iubit, — cași cei ce-i prețuesc numai din antologii, — au avut, în ziua comemorării dela Național, o clipă de durere privind în urma unor prieteni, porniți la drum lung, departe acum, fumurii, aproape de cotitura uitării.

Jubileul de 60 ani al prof. P. P. Negulescu

Profesorul de Istoria și Enciclopedia Filosofiei dela Facultatea de Litere din București, d. P. P. Negulescu a împlinit 60 ani de viață.

De o modestie și discreție soră cu jertfa de sine, profesorul Negulescu este un exemplu rar, aproape unic de viețuire după principiile înalte ale științei pe care o predică.

De multă vreme, Filosofia a ajuns a fi din știință a vieții prin excelență, trăită, cum era la originile ei, o disciplină strict academică, fără nici un contact cu viața. De atunci principiile ei, cari ar trebui să fie regulatoare de viață cum erau în concepția și practica vechilor gânditori, au devenit cu desăvârșire moarte și sterpe. Cine mai trăește astăzi după normele înțelepciunii filosofice, dintre cei cari se îndeletnicesc cu filosofia în universități?

Aproape nimenea! Și totuși, sensul profund, sensul originar și intim al filosofiei acesta este: disciplină și artă a înțelepciunii în viață. Adevăr, care se cere trăit. Nu discuție formalistă și exercițiu logic cu ideile. Spre acest înțeles originar se întoarce astăzi bergsonismul de pildă.

Dintre toți profesorii noștri de filosofie, care să fie în acelaș timp și filosofi, în înțelesul de mai sus, singur prof. P. P. Negulescu, după Vasile Pârvan, mai trăește în spiritul disciplinei sale.

Respectând distanțele pentru chestiunile mărunte ale vieții, singularizat în atitudini senine și pure, solitar în azurul cerului speculației filosofice, al pasiunii dezinteresate, profesorul P. P. Negulescu este un cugetător, care ne amintește de eroii gândirii și de înțelepții antici, pentru care adevărurile filosofice erau convingeri și crezuri vii.

Impresionant caz de stoicism nobil și de întoarcere la izvoarele viețuirii filosofice!

Activitatea sa științifică în câmpurile Filosofiei, până acum, este cuprinsă în lucrări de valoare, dintre care cităm: „Critica apriorismului și empirismului" (1892); „Filosofia în viața practică"; „Rolul ideilor în progresul social"; „Spiritualismul francez"; „Religia și arta"; „Filosofia Renașterii" 2 volume; „Partidele politice" și cinci volume mari cuprinzând cursuri litografiate de Facultate.

Cu ocazia împlinirii a 60 ani de viață, Revista de Filosofie îi închină ultimul său număr. Omagiu adus muncii și prestigiului!

D. Anastase Simu la Academia Română

In ultima ședință publică a Academiei Române, d. Anastase Simu, venind pentru prima oară la ședințe, după alegerea d-sale ca membru onorific al acestei instituțiuni, a fost întâmpinat de d. dr. L. Mrazec, președintele Academiei.

In cuvinte adânc simțite, d. Mrazec a amintit satisfacția Academiei pentru fapta generoasă a d-lui Simu, care a împodobit țara cu unul din cele mai frumoase așezăminte artistice și a dăruit neamului un vrednic lăcaș de cultură.

D. Anastase Simu a răspuns următoarele:

Primind comunicarea că Academia Română, în semn de recunoaștere a eforturilor închinate Artei, în decurs de aproape 40 ani, mai ales prin întemeierea „Muzeului Simu", înzestrarea lui cu lucrări de artă și dania de veci ce am făcut-o Națiunei, m'a ales membru onorar, în ședința dela 20 Maiu, care îmi rămâne o zi frumoasă de Maiu în amurgul vieței mele, n'am întârziat a răspunde, exprimându-vă cea mai nețărmurită gratitudine pentru această recunoaștere cu care ați binevoit a mă cinsti.

Am rămas foarte mișcat de această prea măgulitoare apreciere și pentru înalta hotărîre a domniilor voastre, prea onorați domni colegi, nu găsesc cuvinte spre a vă putea exprima sentimentele mele de profundă recunoștință.

Azi, pășind pentru prima dată în această sacră incintă, ascultând cu emoțiune aceea ce așa de frumos și înălțător ați exprimat, prea stimate domnule președinte, în ceeace privește Muzeul Simu, cu lucrările lui de artă ce am dăruit Națiunei, va fi și rămâne neuitat în viața mea.

Binevoiți, vă rog, a-mi îngădui să exprim și azi, aceea ce scriam în răspunsul meu de mulțumire din 22 Iunie trecut:

„Sunt fericit a vă mai putea spune că în aceeaș dragoste și acelaș devotament mă voi consacra, atât cât Atotputernicul îmi va da zile, la cultura artistică, în slujba căreia am căutat a trăi și înțeleg a trăi".

Băiatul popii

Zilele acestea a eșit de sub teascurile editurii „Adeverul" romanul d-lui Tudor Teodorescu-Braniște, intitulat „Băiatul popii".

Autorul, zugrăvind societatea românească de după război, caută să răsfrângă aspectele cele mai caracteristice în tipurile cele mai plastice ale zilelor noastre.

Eroul romanului, tânărul Alexandru Murgu — băiatul popii — aparține generației noui. Intors în satul natal, după ani de studii la Berlin, Murgu ar dori să distrugă lupta dintre clase și să facă să dispară mizeria păturei muncitorești. Dar idealul său social e învins de realitățile crude ale vieții.

Bătut de vânturile tuturor doctrinelor, spânzurând între două lumi — între sat și oraș — băiatul popii e tipul caracteristic al intelectualului șovăelnic, dornic de a conduce și lumina massele, dar lipsit temperamental de voința dârză, specifică naturilor revoluționare.

In cele 400 de pagini, în afară de tema dramatică a destrămării unui suflet naiv, autorul desfășoară o întreagă lume de tipuri, de sine stătătoare și care nasc conflicte nu mai puțin lipsite de dramatism.

Pe drumurile păcii

La „Fundația Carol", sub auspiciile „Gândirii Europene" d. Ion Dragu și-a desvoltat conferința intitulată: „Pe drumurile păcii".

Conferențiarul a lămurit dintru început asistența că d-sa nu înțelege să înfățișeze o documentare diplomatică, nici să facă o incursie politico-economică, ci numai să evoace câteva aspecte, momente și siluete dintr'un voiaj circular în cinci etape — Varșovia, Sofia, Ankara, Atena și Belgrad — realizat în preajma d-lui N. Titulescu.

Vorbind despre Polonia, d. Ion Dragu a evidențiat preocuparea vecinei noastre de a-și îndeplini misiunea ei istorică de apărătoare a păcii; apoi a schițat portretul președintelui și distinsul cărturar Mosciski, al mareșalului Pilsudski și al colonelului Beck, conducătorul politicei externe.

Trecând la a doua etapă, la Bulgaria, conferențiarul a înfățișat-o ca pe o țară dornică să se desvolte în pace prin forța creatoare a muncii. A schițat apoi portretul regelui Boris, iubit de popor pentru democratismul său, și a relevat spiritul limpede al d-lui Mușanof, președintele consiliului și preocuparea sinceră a d-lui Malinof pentru apropierea între popoarele balcanice.

Evocând a treia etapă — după ce a formulat câteva aspecte ale Turciei modernizate, vorbind cu entuziasm despre frumoasa Ankara — d. Dragu a relevat excepționalele însușiri ale lui Kemal, omul cu voință de fier, cu simț realist și absolută moralitate. Pe Ismet Pașa, președintele de consiliu, conferențiarul l-a dat drept pildă a energiei calme veșnic la datorie.

Ajungând la ultimele ținte ale călătoriei, conferențiarul a zugrăvit Atena ca pe un simbol al păcii. Mesagerul pe drumul păcii nu poate uita că pe pământul Aticei a luat naștere măslinul, și că la Atena s'au ridicat cele dintâi altare și statui ale păcii. In altă ordine de idei, conferențiarul vede în vertiginoasa modernizare a Greciei cel mai impresionant spectacol.

In drum spre Belgrad, d. Dragu rămâne viu impresionat de frumusețile văii Vardarului și a Moravei. Relevând trăsăturile caracteristice ale sufletului poporului jugoslav, conferențiarul nu uită să facă un elogios portret al regelui Alexandru.

Conferința d-lui Dragu a fost urmată de un program artistic. D-na Lilly Popovici și d-na V. Crețoiu au recitat din literatura polonă, jugoslavă, greacă și turcă.

Prezența la conferință a membrilor corpului diplomatic, a funcționarilor superiori din ministerul de externe și a numărului mare de ascultători din toate straturile sociale, a împrumutat acestei conferințe atmosfera înălțătoare a unei sincere preocupări de pacificare a popoarelor.

Mărunte

■ *Editura Națională-Ciornei a pus în vânzare romanul d-lui* Virgiliu Monda: „Testamentul domnișoarei Brebu". *E un roman în care acțiunea, misterul și dragostea se împletesc armonios, într'o serie de decoruri fermecătoare, în preajma Brașovului și în Bretania pe „Coasta de smaragd". E un imn al vieții și iubirii.*

Pentru tot ce privește redacția — a se adresa d-lui M. Sevastos numai Joi, Vineri și Sâmbătă 6—7.

■ Săptămâna aceasta se pune în vânzare o plachetă de versuri traduse după celebrul „Canzonier" al lui *Petrarca.*

Placheta se intitulează *Rime de dragoste* și traducerea se datorește colaboratorului nostru, d. *Lascăr Sebastian.* D. *Alexandru Marcu* semnează o prefață. Editura „Institutului de cultură italiană".

■ *Zilele acestea a apărut în vitrinele librăriilor romanul de fină analiză psihologică datorit d-nei ,Olga Monta.*

Romanul, intitulat „Nadia" promite să înregistreze un merital succes de librărie.

„Nadia" a apărut în editura „Adevĕrului".

Colțul Librăriei „HASEFER"

Librăria de artă „Hasefer" din str. Eugen Carada 7, recomandă următoarele cărți interesante:

Literatura franceză:

Premiul Goncourt atribuit scriitorului *André Malraux* recomandat adesea cititorilor „Adevĕrului Literar" pentru lucrările sale: Condition Humaine. Les conquérants și minunatul „Voie royale".

Premiul Femina: Fauconnier: Claude. *Premiul Théophraste Renaudot: Braibant:* Le roi dort.

Mai indicăm câteva cărți demne de citit: *André Maurois:* Edouard VII, Chantiers américains. *Marcel Aymé:* La jument verte („o renaștere a humorului francez"). *Jules Romains:* Les hommes de bonne volonté (din care au apărut șase volume). *Romain Rolland* a terminat minunatul ciclu: Ame enchantée care cuprinde volumele: Annette et Sylvie, L'Été, Mère et fils (2 volume), Annonciatrice (2 vol.). *Tristan Bernard:* Paris secret. *Maeterlinck:* La grande loi. Amintim inepuizabilul succes al romanului francez: Voyage au bout de la nuit de *Céline,* care a mai scris un volum minunat sub formă de piesă de teatru: L'Eglise. *A. de Chateaubriant:* La reponse du Seigneur. *Mac Orlan:* Quartier réservé. *Léon Daudet:* Un amour de Rabelais.

Am citat doar câteva din numeroasele cărți bune pe care „Hasefer" le trimete și 'n provincie contra unui acont anticipat — ramburșând restul: socotind 7 lei francul. Cititorii din București își datoresc o vizită la „Hasefer" spre a vedea noul asortiment de cărți și gravuri străine

PAZA DEPOZITELOR SOVIETICE

PRIMUL HOȚ. — Tot n'ajung, Nichito.
AL DOILEA HOȚ. — Hai să punem atunci pe milițian peste gardian...

Mai sunt judecători la Berlin...

I. „Acuzatule, Justiția te-a găsit vinovat și te condamnă la 6 luni închisoare"

II. „Marș în lagărul de concentrare".

(Göktz, Viena)

TG.-MUREŞ 20 DEC 933

Adevěrul Literar şi Artistic

ANUL XII — SERIA II-A NR. 681
DUMINICĂ 24 DECEMBRIE 1933

FONDATOR { AL. V. BELDIMAN 1888—1897 / CONST. MILLE 1897—1920 } FONDAT IN 1893

7 LEI EXEMPLARUL IN ŢARA
10 LEI EXEMPL. IN STRĂINĂTATE

Poezia de sărbători

Pe vremuri, de Crăciun şi Paşti, câte 3 zile, se jucau exclu ziv la Naţional piesele lui Shakespeare. Atunci se şi rosteau cei mai buni Hamleţi români, ţinuţi şase luni în rezervă.

Retrase din teatru, moravurile au trecut în literatură. De Paşti şi Crăciun toate ziarele, indiferent de culoare politică, de ideal şi de gradul gramatical adoptat, dau cititorilor literatură, versuri şi proză. Un ziar care ar apărea de Crăciun fără Sfânt Staul, fără Mântuitor în scutec şi fără vis de fericire s'ar simţi necultural. De aceea, pagina întâia este destinată icoanei şi modului de a fi religioşi, talentaţi şi ocazionali al scriitorilor.

In vederea paginei literare, care de Crăciun are o semnificare culinară, căci nu se pot concepe cârnaţi şi curcan fără poezie, cei mai neglijaţi redactori ai unui ziar devin de Sărbători purtătorii încrederii direcţiunilor politice, sociale şi ştiinţifice, care conduc a patra putere a Statului, presa, către marile limanuri de libertate, civilizaţie, democraţie şi luminat naţionalism; Etc. etc.

Lucrul începe cu o poveste, menită să afirme odată mai mult misterul naşterii printre oameni a unui Fiu Dumnezeesc, de ale căruia învăţăminte, credincioşii lui îşi aduc aminte de două ori pe an regulat, odată la sarmale şi a doua oară la ouăle roşii. Desenatorii caută în cataloage cum se face boul, ca să puie în ilustraţii numărul necesar de asemenea animal, în perspectivă şi din profil, ştiindu-se că Iisus a primit viaţa în nişte iesle, în care combustibilul a fost oferit cu o intuiţie demonstrativă la nişte cuadrupede, de respiraţia fierbinte a cornutelor de măcelărie. Gravura se poate lua direct din iconografie şi din pictura religioasă, clasificată în muzee. Costă şi mai puţin, întrucât drepturile de autor au murit odată cu fericitul lor titular, acum câteva sute de ani şi de cele mai multe ori cu mult înainte. Morţii sunt nişte redactori foarte discreţi cu editurile, în ceeace priveşte ştatul de salarii şi onorariul pe bucată şi, din punct de vedere administrativ, admirabili.

Povestea va fi în fiece an remaniată, ca să varieze pentru estetica ziarului, dacă nu motivul uzat măcar perifrazarea. Se preferă concluziile ei optimiste, care stabilesc principiul că relele nu sunt eterne şi că la anul are să fie mai bine. Şi Direcţia şi cititorul vor căldură de imagini iarna pe ger şi răcoare adiată delicat, vara, pe arşiţă. Vaetul e rău venit de sărbători şi lacrimile sunt bune numai în pomul de Crăciun, cristalizate şi vândute în cutii cu duzină. Celelalte stau urît în tabloul literar şi grafic sau primesc un cadou la o solemnitate de copii săraci şi de binefăcători cu blană, care vorbesc, tâlcuind în spectacole sufleteşti învăţăturile religioase şi morale şi fericirile răbdării pe tăcute şi înghiţite.

Poezia de Crăciun e mai bine să fie sonet, căci se asortează cu pagina bine. O znoavă, două, câteva ghicitori, şi eventual o nuvelă, inspirată de la un autor străin care nu se mai citeşte, speranţă a generaţiilor de scriitori. Conştiinţa literară şi academică a ziarelor este liniştită, suplimentul artistic e gata.

Să ne mai vedem peste un semestru.

T. ARGHEZI

Peisaj de iarnă

de C. Artachino

In noaptea când grăesc dobitoacele

de MIHAIL SADOVEANU

Aveam mai puţin de şase ani, mă chema tot Băieţel şi mă uitam mirat la lume cu aceiaşi ochişori de gânsac. Părinţii mei îşi mutaseră gospodăria în sat, la doi kilometri de târg, ca să pot eu umbla printr'o grădină şi ca să descopăr, prin fundul ei un drumuşor la pârău şi la moară.

Pe acel drumuşor, la calea jumătate, se afla un tufăriş de porumbrei. După cum îmi povestise şi mă ameninţase mama, arătându-mi primejdiile hoinărelilor mele, din desimea spinăriilor izbucnise înainte-mi, într'o după-amiază, o dihanie înfricoşată ameninţându-mă cu coarnele. M'am abătut într'o parte, închizând ochii. Când i-am deschis, am văzut-o departe, jucând pe o arătură. Cine era? Se ducea către un codru negru, la peşterile împărăteşti, sub streşina cerului, de unde se uitau la mine neclintit uriaşi zbârliţi.

— Nu-s semincerii pădurii de pe coastă! argumentam eu ţipând ascuţit, către moş-Ion argatul nostru. I-am văzut eu, cu ochii mei: erau uriaşi.

— A fi şi asta! mormăi prin ţava lulelii bătrânul.

Aşi fi vrut să ştiu ce-s aceia seminceri. Vorba asta poate-i numele uriaşilor.

— Erau seminceri, am consimţit eu. Nu cumva dihania aceia fugea la dânşii, să le spuie că mă duc la moară?

— Se vede treaba. Acolo, la moară, şade Caraoschi şi dihania aceia e pristavul lui. După porunca mamei, să nu care cumva să te duci pe acele meleaguri. Cum te vede, moara începe a hârîi şi a stupi. Şi Ucigă-l-Toaca iese nins de făină şi cu barba cât un măturoiu.

— Trebuie să pândesc, zic eu cu viclenie, când doarme moara, ca să mă scald în pârâu.

— N'ar fi rău, consimte bătrânul, să te scalzi, ca să te mai curăţi de colb şi de obrăznicii. Aşa, într'o zi, când dormea moara, au îndrăznit gâştele dăscăliţei să intre pe iaz şi numai a ieşit balaurul din cotlon şi a început a le înhăţa pe desubt. A mâncat şapte. Celelalte au prins a striga: ga! ga! ş'au fugit acasă. Pe băieţi îi apucă de un picior.

— Pe care băieţi ?

— Pe cei care îndrăznesc să se scalde subt roata morii.

— Aşi vrea să ştiu dacă toţi moşnegii spun asemenea minciuni, am zâmbit eu, uitându-mă la argat cu coada ochiului.

— Hm! mormăi singur bătrânul, privindu-şi încrucişat pipa. Nu cumva s'a vârît dimonul în baltă? Dacă află cucoana, are ce mă mustra.

— Caraoschi m'a mângâiat pe cap şi a râs la mine, am continuat eu.

— Te-a cunoscut că-i eşti fecior! rânji argatul. Află dumneata că, dacă ai fost acolo, ai trecut prin mare primejdie. Acel balaur şade subt răchita cea bătrână, în scorbură.

— Da. Insă morarul îl ţine în lanţ şi nu-i dă drumul decât după ce ajung acasă.

— Aşa ţi-a spus?

— Ihî! Mi-a spus că la iarnă îmi face săniuţă.

— Iaca-i bun. Şi cât tutun i-ai dat mata pentru vorba asta?

— Cât am putut duce în pumn.

— N'ai făcut rău; dar să ştii că argaţii fac mai bune săniuţi decât morarii.

— Dar poveşti ştiu să spuie, moş-Ioane?

— Cum nu? tot felul de poveşti care de care mai minunate.

— Dar ariciul cel pe care l-am văzut ieri în grădină mi l-ai prins?

— L-am prins. Dar dacă am băgat de samă că-i aricioaică, i-am dat drumul. Aricioaicele au pui şi nu se cade să le prindem, fără decât numai când am avea o mare nevoie.

— Invaţă-mă şi pe mine, moş-Ioane; care nevoie?

— Bine; să te învăţ. Să zicem că noi am fi nişte hoţi de codru şi am ieşi cu puşca la potică în calea neguţătorilor, ca să-i vămuim. Dumneata dai glas fioros dintr'o parte şi eu din alta, aşa că acei neguţători încep să tremure şi să clănţănească din dinţi. Cine sunteţi domniile voastre? scâncesc ei. Noi sîntem Ion-hoţoman şi Băieţel-hoţoman. Faceţi bine şi vă deşertaţi pungile de galbeni aici în palmă la noi; că de unde nu, vă răpunem capetele! Ş'apoi ei îşi deşartă pungile; noi vârîm banii la chimir şi nici nu ne pasă, şi ne ducem prin codru cântând din frunză. Numai iaca, într'o zi, când ne vine şi nouă gust să ieşim la un rateş ca să bem o oca de rachiu, ne împresoară călăraşii şi ne prind.

— Dar noi n'avem puşti şi săbii? şi nu ne luptăm?

— Avem puşti şi săbii, dar n'avem nevoie să ne luptăm. Căci noi mai întâiu şi mai întâiu, înainte de a intra în haiducie, am prins în grădina noastră o aricioaică ca aceia pe care am văzut-o. Ii legăm de picior o aţă şi un petec roş, îi dăm drumul şi ne ţinem după dânsa. Ea se duce să deie ţâţă puilor. Cum cunoaştem unde i-i cuibul, o aşteptăm să se ducă iar după mâncare. Şi 'ndată facem un gărduţ de ostreţe închizând puii; şi la acel gărduţ alcătuim poartă şi la acea poartă punem lacată. Pe urmă ne dăm la o parte. Iaca vine aricioaica şi găseşte poartă şi lacată. Nu zice nimica. Se întoarce şi se duce prin grădină şi caută. Dacă nu găseşte în grădină, iese la câmp. Dela câmp trece la pădure. Şi caută, şi caută până ce găseşte iarba-fierului. O ia în dinţi, vine la poartă, atinge cu ea lacata; lacata se sfarmă în douăzeci şi patru de bucăţi şi intră la pui. Noi sîntem acolo. pândim şi luăm iarba. După ce am luat-o, tăiem în palmă la dumneata şi în palmă la mine câte-un loc şi vârîm acolo câte-un firişor din acea iarbă. Aşa că, atunci când ne-au prins călăraşii, nouă nici nu ne pasă. Ne ferecă în lanţuri de mâni şi de picioare. Noi îi lăsăm să ne ferece şi să se bucure. Ne poartă o vreme pe cale, pe urmă facem popas la un rateş. Acolo este un crâşmar cumătru cu mine. Dă băutură; dă mâncare; deschide odăi de culcare. Şi când îs oamenii stăpânirii mai fără grijă, noi punem palmele cu iarbă pe obezi, şi lanţurile se desfac în douăzeci şi patru. Incălecăm pe cai, puşcăm din puşti şi din pistoale şi ne întoarcem iar la sălaşul nostru, subt pădure.

Eu stau o vreme gândindu-

(Continuare în pag. II-a)

Mihail Sadoveanu

HELADA

Meduza şi Atena

Meduza singuratecă şi pală
In ţara ei de negură spectrală
A spus că trebue să fie'n soare
Ca şi Atena de strălucitoare.

Zeiţa cu desăvârşită-armură
I-a dat răspuns înflăcărat de ură
Că cine va privi-o'n faţă, iată
Să se prefacă'n piatră dintrodată.

Un şuerat năpraznic de furtună
A pus pământului în sus cunună,
Şi'nfăţişarea îndrăzneţei fete
Cu vipere a răsărit în plete.

N. DAVIDESCU

Cu steaua...

In suflet te-am închis cu dor şi jale,
Crăciun trist al copilăriei mele,
Când aşteptam în nopţi de iarnă grele
Să-ţi faci şi spre bordeiul nostru cale...

Cât mai plângeam de dorul unei stele
Cu clopoţei, să sune până'n vale
Şi iconiţe vechi, cu chipuri pale,
Zâmbind duios de sub lumânărele.

Târziu... frânsei în mine aşteptarea.
Făcui din inima-mi stea cu icoană;
Cântai la porţi, dar fui luat la goană

Şi îmi pierdui prin văgăuni cântarea...

Bătrân Crăciun, tu ai albit ca neaua —
Eu am rămas copil umblând cu steaua...

I. MITROIU

mă la cariera ademenitoare ce mi se oferă. Să vedem: poate la o viitoare ocazie, să facem ceva cu aricioaica.

Morarul nu mi-a făgăduit numai săniuță.

— Moș-Ioane, dar o dobă poți să întocmești?

— Ce fel de dobă?

— De acelea cu care umblă băeții la sfântu-Vasile.

— Aha! te gândești să umbli cu uratul? Nu cred să te lese mama și tata. Dar dacă-i vorba de dobă, apoi nimene nu ți-a face-o mai cu meșteșug decât mine. O bați la Moldova și s'aude la Craiova.

— Cum ai zis? mă întorc eu surprins.

— Foarte bine am zis. Bate doba la Moldova și s'aude la Craiova. Asemenea ostroment îți pot eu alcătui. Ș'apoi după ce te-oi învăța și urătura, poți să te duci și la regele să uri. Iși vâră nasu'n geam să te vadă, și zice: halal urătură! halal dobă! Voi vistiernicilor, dați acestui urător un leu de parale. In noaptea aceia. de sfântu-Vasile, după ce te întorci dela urat, dacă stai neclintit afară și aștepți miezul nopții, vezi deschizându-se în cer o lumină și în acea clipă poți auzi cum grăiesc ele în de ele dobitoacele.

Nu înțeleg de ce din sfaturile acestea cu bătrânul au rămas în mine, ca o formulă magică, mai ales versurile acelea despre dobă. Făcusem — deși cu îndoială — o transacție cu moș-Ion ca să-mi fabrice în taină, la vremea potrivită, un asemenea instrument din piele de vițel, întinsă bine pe o veșcă de frasin. Eram cu îndoială, deoarece știam precis că tata îmi interzice ieșitul la urat în sara de sfântul Vasile. Puteau toți copiii lumii să se bucure de acel amurg minunat când s'aprind luminile pretutindeni și prind a mugi buhaiele și a suna tălăncuțele. Eu n'aveam ce căuta „pe drumuri, ca toți derbedeii și ca toți țiganii". Ce fericiți erau prin urmare derbedeii și țiganii! Umblă prin noaptea de anul nou ca printr'un basm, spun și râd, își sună clopotele și se strecoară, pe subt o arcadă, pe celalalt tărâm.

C'o umilită rugăminte și cu o aluzie îngâmfată, cu două zile înainte de această dată fatală, făcusem pe tata să se încrunte. Când am văzut nour subt sprânceana lui, m'am socotit pierdut. Trebuia să urmeze și o poruncă în ceiace privește căciulița și ghetele.

— Ai înțeles? să nu te mai aud vorbind de asta!

— Am înțeles.

Am înțeles mai cu deosebire că am scăpat; că am rămas în stăpânirea lucrurilor necesare pentru o expediție. Nu mă puteam expune să rămân desculț și cu capul gol, scâncind înaintea unui dulap închis, deoarece încă nu dobândisem, după metode cunoscute, iarba fierului. Aveam singura unealtă a primitivului: viclenia. De aceia, cu o zi înainte de ajunul sfântului-Vasile, am manifestat așa dispreț pentru ghetușca de afară și am dat atâtea târcoale mamei încurcându-mă între tingiri, cociorvă și lopată, încât am izbutit s'o fac să strige cu obidă:

— Mai du-te pe-afară, diavole, și lasă-mă în pace.

M'am dus scâncind în ogradă. Oamenii aveau felurite treburi. M'am întors și am intrat la tata. M'am așezat pe-un pat; păream neliniștit; tatăl meu mă observa din când în când ridicându-și ochii de deasupra gazetei.

— Ce ai, Băiețel? nu ți-i bine?

— N'am nimica, am suspinat eu.

— Să bagi de samă la noapte, să vezi dacă n'are febră.... zicea într'un târziu tata, către mama.

N'am avut febră și am dormit bine; nu mă dădeam însă dus din casă. Când am izbândit să fiu iarăși dat afară, era tocmai vremea potrivită.

Păstrasem relațiile diplomatice cu unul dintre tovarășii mei târgoveți, cu care crescusem, și pe care-l vedeam din când în când: era Franț, feciorul mecanicului. Era cu doi ani mai mare decât mine. Cât de mare și de voinic era, nu fusese în stare să mănânce laptele acru pe care-l sarasem cumplit și-l lepădasem după aceia. — Mănâncă-l tu, Franț, îl îndemnase mama. Franț încercase, dar nu se dovedise în stare de așa vrednicie. Cu trei săptămâni înainte avusesem o consfătuire în taină cu prietinul meu Franț și contribuisem cu cinci bani la suma necesară unei piei de vițel pentru dobă. Asemenea piele costa o sumă mare, mă încredințase Franț; dar eu n'aveam decât acei cinci bani. Ii aveam pentru acadele; eu i-am făcut să aibă un destin mai nobil.

Prietinul meu era bine-încredințat nu că am uitat de legământul nostru, dar că-mi va fi cu neputință să înfrâng oprelіștea tatei, de care mă tânguisem. Mă prețuia destul de puțin, ca să fie sigur că nici n'aș fi în stare să străbat în preajma nopții, un drum de doi kilometri, din sat până în târg la dânsul. La urma urmei nici n'avea nevoie de concursul meu, cum — dacă-i vorba pe aceia — n'avea nevoie nici de dobă. Putuse deci să dilapideze contribuția mea.

Când m'a văzut că apar înaintea lui, cu năsușorul roș și cu privirile pline de entuziasm, nu și-a putut stăpâni admirația.

— Cum? ai venit să mergem la urat?

— Da.

— Ți-a dat drumul de-acasă?

— Mi-a dat.

— Eu credeam că n'ai să poți veni; de-aceia nici n'am făcut doba.

Mă arătai plin de generozitate. Nu făcui nicio aluzie la banul meu.

— Nu-i nimic. Mergem numai cu clopotul.

— Insă îl sun eu.

— Bine; sună-l tu. Eu am să strig: hăi-hăi! Trebuie să ne grăbim. Se face sară.

— N'ai grijă; avem vreme; încă-i soarele sus. Să știi că trebuie să strigi tare.

— Am să strig.

— Și trebuie să nu te temi de băieți mai mari, care sar la bătae, ca să ne ia paralele.

— Nu mă tem. Mai de grabă să se teamă ei; căci sint hoț de drumul mare.

— Ce ești?

— Sint hoț de drumul mare. La vară, am să pot dobândi și iarba fierului.

Franț s'a arătat uimit de răspunsurile mele. M'a privit din cap până în picioare și din picioare până în cap. Aveam și o căciulă întoarsă pe dos și bățul de corn al lui moș-Ion. Nu mă temeam de nimic; puteam să mă pun la luptă cu oricine. Ca dovadă de asta, am pălit de două ori cu bățul în pământ și de două ori în ușă.

— Intră! a strigat dinlăuntru mama lui Franț. Cine-i acolo?

Când m'a văzut, și-a pocnit palmele una de alta.

— Iezus-Maria! ce-i cu tine. Baiațel? unde te duci?

— Mă duc la urat, cu Franț.

— Bine, duceți-vă; dar mai întâiu să vă dau să mâncați ceva. Ce-i cu bățul ista așa de mare? ce vrei să faci cu el? cu cine vrei să te baţi?

Mă admira întorcându-mă când într'o parte, când în alta. Râdea singură pregătind cafeaua cu lapte. M'a dezbrăcat de paltonaș, mi-a scos căciula. Pe urmă iar m'a îmbrăcat și mi-a îndesat pe frunte cușma. N'a uitat să-mi dea și ciomagul.

— N'ai nevoie de asta, Baiațel. Aici, în târg, lumea nu sare la bătaie. Și nici n'aveți a vă duce decât la doi trei prieteni. Cum se întunecă bine, vă întoarceți.

Indată ce s'a făcut cerul roș la asfințit și s'a întins umbra amurgului, eu și Franț am apărut în peisagiul violet, ne-am uitat la copiii încotoșmați care tropăiau pe ghiață dela o casă la alta și am pornit și noi spre noaptea necunoscută care se apropia. Am ridicat bățul de corn, ca să bat în poarta amurgului; clopoțelul lui Franț a sunat. Astfel mi-am făcut prima expediție. După un sfert de ceas mi-am adus aminte de sprincenele nouroase ale tatei. I-am mărturisit tovarășului meu că nu m'am cerut de-acasă. Odată cu celelalte cârduri de copii mărunți, ne-am retras, pe când începeau tălăncile, buhaiurile și răcnetele plugarilor celor mari. Târgul se umpluse de freamăt.

Suma agonisită din lucrarea noastră se alcătuia din trei pitaci de câte zece bani și trei de câte cinci bani: total patruzeci și cinci de centime. Franț i-a înșirat în palmă la lucirea ferestrei; a tras spre el trei pitaci mari și a împins spre mine pe cei mici. Mi-am luat câștigul și m'am retras cu vitejie, ca să străbat o lungă zonă primejdioasă, plină de întuneric, de zgomote și de mișcări misterioase. Am zărit, în scurte văpăi de lumină, măști venite din altă lume, urși cu blăni de fîn, capre care clămpăneau. De-asupra zvonului, cerul era plin de stele și de tăcere înghețată.

Cu inima bătând, m'am grăbit spre casă. Ajungeam într'o zonă goală, unde se isprăvea târgul și începea satul. Pornea de-acolo ș'un șirag de copaci goi spre țintirim. Am început a fugi. M'a ajuns cineva cu pași mari din urmă; m'a cuprins de mâna stângă și m'a călăuzit printr'o vale de liniște către zarva satului: întâiu se auzea înăbușit; pe urmă mă împresurară dănțuind felurite dihănii ale sunetelor. Sfântul Petrea mă ducea de mână fără să spuie nicio vorbă. Cu mult mai târziu am înțeles că nu putea să fie decât tatăl lui Franț.

Deodată m'am oprit. Casa noastră se uita cu toate ferestrele la mine. Sfântul Petrea mi-a dat drumul; a intrat în întuneric; am rămas singur. Am privit către făcliile cerului: clipeau la mine. Pășeam cu fereală prin preajma grajdului. Am întins urechea ca s'aud șoaptele dinlăuntru. S'a aprins un fulger și s'a deschis o lumină în adâncimea cea naltă; ș'am stat, ca s'ascult cum grăiesc dobitoacele ele în de ele.

MIHAIL SADOVEANU

COPII!

Bucurați-vă de vacanța CRACIUNULUI citind cărți frumoase, scrise anume pentru voi.

Editura „Adeverul" prezintă o bogată colecție de volume tipărite pe hârtievelină și conțin numeroase desene în culori.

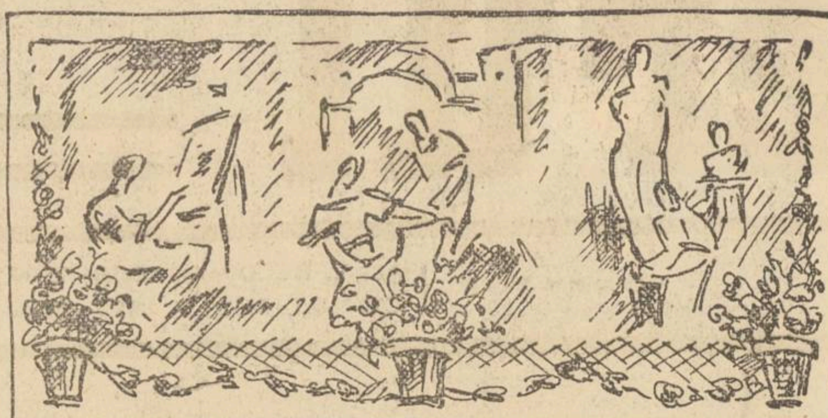
De vânzare la toate librăriile din țară.

Apare în curând:

Omul fără Viitor

Roman de Ioan Sulacov

FLAUTISTUL. — O vezi pe cea din banca întâia... a treia din dreapta... Strașnică! Nu?

Actualități științifice

Plantele au simțul mirosului?

Ipoteza exprimată în repetate rânduri de cercetătorii științifici, — dar până acuma încă nedovedită — aceea că plantele ar poseda un simț al mirosului, a fost de curând confirmată de un botanist american, cel puțin pentru o anumită specie de plante.

E vorba de o plantă carnivoră supranumită „roua soarelui". Incercările s'au făcut în modul următor: la o anumită depărtare de o asemenea plantă s'a atârnat de un ac fix, printr'un fir de păr o mică bucățică de carne crudă. Planta manifesta o mișcare lămurită, îndreptată spre această bucățică de carne. Mișcarea a ținut atâta timp, până când, în cele din urmă, a reușit să prindă prada. E drept că deplasarea se făcea atât de încet, în cât a putut fi pusă în evidență, numai grație unor înregistrări fotografice, făcute din 40 în 40 de minute.

Intrucât este un fapt bine stabilit că planta în chestiune n'a venit câtuș de puțin în atingere directă cu bucățica de carne, singura explicație plauzibilă a acestei curioase reacțiuni este faptul că a luat cunoștință, de prezența cărnii prin simțul mirosului.

Dece cad frunzele toamna?

Multă vreme nu s'a putut explica fenomenul atât de curent al căderii frunzelor, toamna. Inainte ca să înceapă iarna și deci frigul, cei mai mulți pomi își pierd frunzele. In nici un caz, faptul nu se datorește unor împrejurări exterioare. Nici vântului sau furtunilor de toamnă, nici frigului. S'a stabilit acum în mod neîndoelnic, că planta însăș leapădă frunzele. Intr'adevăr, între codița funzei și ramura de care e fixată, se formează un țesut special, ale cărui celule se dislochează progresiv, până ce în cele din urmă, frunza se detașează și cade la pământ.

Lacrimile ucid microbii

Un savant german, profesorul dr. Bieling, a făcut o constatare remarcabilă, studiând compoziția chimică a lacrămilor noastre.

El a descoperit în aceste lacrămi o substanță foarte toxică, cunoscută în chimie sub numele de „lisocim". E un ferment, care, dizolvat în cantități oricât de mici în fluidul lacrămilor, are proprietatea de a distruge imediat anumiți bacili, în special agenții boalelor splinei. E drept însă că efectul bactericid îl posedă numai lacrimile isvorite din ochi sănătoși, întrucât ochii bolnavi nu secretă „lisocim".

Și iată cum plânsul n'are numai efectul de a ne destinde nervii, ci și acela de a ne feri de anumite boli!

Razele Roentgen otrăvesc apa

Dacă expunem apa obicinuită de băut, unei iradiațiuni cu razele Roentgen, se formează în massa lichidului peroxizi speciali, care au proprietăți extrem de toxice pentru micile ființe viețuitoare. Astfel, s'a dovedit că o soluție din aceste substanțe în proporție numai de 1/450.000, e suficientă totuș pentru a otrăvi aproape orice bacterie. In chipul acesta, tinde să explice acum știința influența distrugătoare a razelor Roentgen asupra agenților patogeni.

Grâu de nisip

Agronomii s'au străduit în timpul din urmă să cultive anumite specii de grâu capabile să încolțească și să se desvolte chiar pe terenurile cele mai nisipoase. In acest scop, au încrucișat unele varietăți din orientul Europei cu altele din Europa Centrală și în chipul acesta, au obținut rezultatul dorit. Deasemenea, prin încrucișarea grâului cu secara, s'au realizat rezultate similare.

Zahărul strică dinților?

După o părere foarte răspândită alimentele dulci și zaharicalele sunt foarte vătămătoare dinților. De curând însă. conducătorii „Institutului Universitar al Dentiștilor" din Germania au întreprins o anchetă, ca să controleze dacă această părere este întemeiată. Rezultatul a fost că nu e câtuș de puțin sigură presupunerea că excesele de alimente dulci vatămă substanțele calcaroase ale dintelui. Deși din punct de vedere teoretic, este foarte posibil că, printr'un efect determinat al zahărului, se sustrage calciu țesuturilor organice. Rămâne însă o întrebare dacă zahărul atacă direct dintele. Se pare că nu există nici o deosebire în această privință între acțiunea zahărului și aceea a altor hidrați de carbon, cum ar fi de pildă, substanțele alimentare ale pâinii. Nu zahărul în sine este vătămător, ci particulele mici de hidrați de carbon, ascunse printre fisurile dinților. Din aceste particule se produc fermenți acizi, care dizolvă și fac sfărâmicios smalțul dinților.

S'a stabilit cu preciziune că de fapt cariile dentare n'au fost mai rare în epocile sau în țările, în care s'au consumat mai puține alimente dulci.

Presiunea aerului din cauza bombelor

In urma experiențelor recente ale „Institutului de Chimie și Technică" din Berlin, s'a constatat că presiunea unei bombe de 1000 de kgr., care exploadează, are asupra clădirilor depărtate chiar până la 400 de metri de punctul de tir, o acțiune de 24 de ori mai distrugătoare decât cel mai intens uragan posibil.

O arcă vie a lui Noe

O asemenea arcă o formează adesea anumite specii de furnici în regiunile din Brazilia, supuse inundațiilor. In cazul când marile fluvii braziliane se revarsă, toate coloniile de furnici se strâng împreună, formând bulgări groși sferici și concentrați. Sub această formă ele se lasă rostogolite de puhoaie, până când în cele din urmă, sunt aruncate pe uscat. Ajunse la țărmuri, furnicile încep să-și construiască din nou un mușuroiu.

Radio-farurile

Aterisările pe vreme de ceață sunt foarte primejdioase pentru aviatori. Din nefericire, însă, cu neputință de evitat. Intr'adevăr, dacă unele avioane de preumblări și exerciții pot să nu sboare pe o vreme nesigură, avioanele de transport, care efectuiază mari parcursuri regulate, nu-și pot permite asemenea lucruri. Și chiar dacă pornește din aerodrom pe o vreme senină, avionul comercial poate întâlni la capătul celălalt al lungului său traseu, condiții atmosferice cu totul diferite. El poate găsi astfel o ceață deasă, în care e cu neputință să vezi ceva.

Pentru a ajuta avioanele să aterizeze pe o vreme de ceață au fost propuse un mare număr de dispozitive, aproape toate bazate pe folosirea emisiunilor radioelectrice. Se pare că soluția definitivă va fi realizată prin emisiuni dirijate pe unde foarte scurte, funcționând numai în timpul ceței și acționând un receptor special de T. F. F., așezat pe bordul avionului. Se caută în primul rând simplicitatea instalației și siguranța funcționării, atât pe bord cât și pe pământ.

Iată principiul radio-farului: un emițător instalat pe un aerodrom este legat cu trei antene: una centrală și două laterale. Una din antenele laterale emite semnale Morse, linii, iar cealaltă, puncte, care se intercalează între liniile cele dintâiu. Acțiunea celor două antene laterale, combinată cu aceea a antenei centrale au un efect directiv foarte pronunțat.

Dacă un avion, călăuzit de un asemenea far, se îndreaptă spre aerodrom pe vreme de ceață, el primește informațiuni, care-i sunt transmise prin diversele stațiuni radio-goneometrice de pe aerodromurile deasupra cărora sboară. Aceste mesagii primite de receptorul de pe bord indică aviatorului, situația sa și îi dau direcția și iuțeala vântului pe pământ. Acordându-se pe emisiunea celor trei antene ale radio-farului el primește semnalele Morse și astfel se poate foarte bine orienta chiar și pe vreme de ceață.

I. S.

A APĂRUT

IN CĂUTAREA MEA

note de călătorie

de DEMOSTENE BOTEZ

Ed. Adeverul LEI 50

A apărut

Almanahul

ziarelor

Adeverul și Dimineața

300 de pagini, cu un bogat conținut literar, artistic, științific, cultural. O copertă și numeroase planșe în culori

Prețul unui exemplar Lei 30

A APARUT:

PLASTICA

DE H. BLAZIAN

130 CLIȘEE 150 LEI

Metagnomie

Analize

Virgil, 35. Buc. — Lipsa unui contact psihic mai strâns, în copilărie, cu tatăl, a pricinuit dezvoltarea mai cu seamă a laturilor feminine ale caracterului dvs.: emotivitate, sensibilitate, imaginație. Voința e neegală, iar temperamentul inconstant. Nu aveți încredere în Dvs., înșivă și, deși dispuneți de un intelect îndeajuns de solid format, deficiența spiritului practic vă împiedecă de a urca socialmente până la treapta la care aspirați. Impresionabilitatea excesivă a făcut să se pronunțe o tendință egocentrică puternică în firea Dvs., precum a înlesnit și o timiditate căreia îi datorați sentimentul de izolare care vă întunecă tot timpul. Deprimarea Dvs., provine și din cotiturile prea multe pe care, fără voie, le-ați trecut în viață. Incercați o serioasă disciplinare a voinței, și căutați să îndreptați toate eforturile către un singur țel. Nu ar fi rău să vă apropiați mai mult de oameni — de oameni tari, dacă se poate.

Melu Dornești. — Inteligența Dvs. spontană și pătrunzătoare — nu îndeajuns de ordonată însă — pare că e aptă mai cu seamă către o activitate în domeniul științelor pozitive și al technicei. Aveți și oarecare inventivitate. Nu veți izbuti însă să puneți în valoare calitățile Dvs., decât dacă vă veți disciplina pentru o muncă, intensă și regulată. Pentru aceasta se cere să liniștiți nervii, a cărora agitație vă menține într'o continuă stare de tensiune și de nerăbdare. Căutați, deasemeni, și alte preocupări, care să treacă dincolo de interesele Dvs., strict personale: asta spre a preveni o eventuală anchiloză a temperamentului. Aveți suficientă vitalitate, dar trebuie să evitați surmenajul; veți duce astfel o existență dincolo de limitele obișnuite — dacă veți reuși să luptați și împotriva unei tendințe spre maladiile de nutriție (tendință probabil ereditară). Adoptați regimul vegetarian, sau supraveghiați-vă alimentația cu strictețe cel puțin câteva zile în fiecare lună. Intreprinderea de care vorbiți, deși mi se pare că e greșit începută, va izbuti — cu oarecari piedici.

Lăzărică. — Sunteți înzestrat cu o minte ascuțită, care vă va ajuta întotdeauna să duceți la bun sfârșit intențiile Dvs. Veți da la o parte piedicile, fiindcă sunteți o fire ambițioasă și întreprinzătoare. Căutați însă să duceți o viață mai echilibrată. In ceeace privește complicațiile momentane, le veți rezolva printr'o schimbare de domiciliu temporară.

B. D. Stoica. — Sunteți stăpânit de prea multe dorinți, nutriți prea multe planuri. E de vină, la aceasta, o imaginație puțin prea activă, și o debilitate a voinții. Aveți totuși ambiție, și veți izbuti în viață printr'o muncă perseverentă, dacă veți ști să priviți numai latura pozitivă a lucrurilor. Supraveghiați-vă nervii. Evitați complicațiile sentimentale. Incercați să vă păstrați într'o atitudine mai stăpânită și mai constantă. După câteva încercări va urma și stabilizarea definitivă a situației Dvs.

Nicu Severin. — Vitalitate, sensualitate, forță de acțiune, activitate. Dar prea multă agitație, și o rigiditate izvorîtă dintr'un exces de refulări. Acestea se traduc prin obsesii sexuale destul de frecvente, și printr'o viață sexuală dezordonată, care trebuie reechilibrată neapărat. Tenacitate. Elan. Nevoie profundă de schimbări. Dor de călătorii. Trebuie să luptați împotriva deprimării care vă cuprinde adeseori din pricina obstacolelor pe care le întâlniți.

Floarea de Lotus. — Emotivitate. Dragoste de viață; dar nu o îndeajuns de serioasă înțelegere a realității: din care pricină ați comis, și puteți comite încă grave greșeli, dacă nu izbutiți să neutralizați puternica dvs. tendință spre reverie. Inlăturați starea de turburare pricinuită de sentimentul apăsător de singurătate care vă stăpânește.

Peleș. — Inteligență vie, dar dezordonată și superficială. Nervi agitați și iritabili. Impedimente de ordin interior provenite din tendințele dvs. egocentrice. Incercați să le înfrângeți. Nerăbdare. Nestatornicie. Incercați să vă fixați definitiv domeniile activității și ale preocupărilor dvs. esențiale.

Lili. — Sensibilitate. Inteligență pătrunzătoare, subordonată însă afectivității. Din aceste pricini: egocentrism. Nevoie de dragoste și de ocrotire. Totuși un temperament cu multe trăsături masculine. Independență. O deprimare pricinuită de un obscur presentiment al singurătății. Este, în viața dvs., un element de nestabilitate, care trebuie înlăturat.

My boy. — Inteligență ascuțită. Spirit cultivat. Inaptitudine pentru analiză. Ordine exterioară, dar dezechilibru lăuntric. Capricii. Iritabilitate. Melancolie. Deprimare. Amintiri triste. O viață de familie întunecată. Nestatornicie.

M.

P. S. In cuprinsul acestei rubrici cititorii pot obține în mod absolut gratuit o *alnaliză metagnomică sumară*, numai dacă solicită o asemenea analiză *dintr'o reală necesitate de viață*.

Pentru aceasta sunt suficiente câteva rânduri scrise firesc, indiferent copiate sau nu, cu creionul sau cerneală, etc. Pentru mai multă preciziune în răspunsuri să se indice data exactă a nașterii, pe stil nou (ziua, luna, anul — dacă e posibil și ora).

Eventual să se asocieze și o fotografie, pe care ne obligăm s'o restituim la cerere.

Scrisorile trebuie să fie însoțite de *trei cupoane* succesive de tipul celui de mai jos.

Adeverul Literar
CUPON No. 4
Metagnomie

A APĂRUT

NADIA

roman de Olga Monta

Editura „Adeverul"

LEI 40.—

Indiscreții

← Vecinii au azi praji la masă...

Mânzul lui Cozma

Lucă Purcherea e tânăr și vânător novice, adică de două ori entuziast. Deci, cum a venit vacanța Crăciunului și a fost liber, a luat trenul de Dorohoi și a venit la țară la Vălinești pentru o întreagă campanie de vânătoare: epuri, vulpi, lupi, dropii. A luat cinci soiuri de cartușe, împreună cu o flintă strămoșească cu flori încrustate la închizător și cu un câne care prinde o rață, gravat subt cucoașe. Flinta era învălită într'un toc de piele moale, cât era ea de lungă, fără să fie desfăcută în două, așa încât sămăna cu un steag strâns. Stegarul a scoborît în gara Ungurești înarmat sufletește tot așa precum era asortat cu munițiii.

Eu eram judecător în Vălinești, și, ca om în vârstă acum, făceam un vânat de Duminică, în limitele legale și precaute.

In Joia aceia dinainte de Crăciun, mă jucam cu copiii. Era pe la șapte sara. Destul de târziu pentru un locuitor veritabil rural. Ceasul șapte la Vălinești echivalează exact cu miezul nopții, ba chiar cu ora două, după meridianul Parisului, sau chiar al unui alt oraș cu mai puține distracții.

Eu tocmai construiam un mare palat din bucățele de lemn, în care să intre Făt-Frumos după ce se va însura cu Cosinzeana; — încurcând așa mintea Luței cu împletitura asta între poveste și realitate.

Afară, luna poleia cu solzi și zale zăpada, sporindu-i lumina. Noaptea era numai ca o zi care se îmbolnăvise și zăcea. Și era ger. Când se domolea râsul Luței, se auzea de afară scârțâitul pașilor celor ce treceau pe drum.

In casă era cald, atmosfera de joacă a copiilor mă pierduse și pe mine în lumea basmelor; vreme și oameni erau uitați, iar un ceas deșteptător bătea cam tare, hodorogit și nebăgat în samă fiecare tic-tac.

Peste tot lampa arunca o lumină roșietică.

Svârcolindu-se pe brațele mele Luța mă întreba mereu: „și pe unde-o să vie Făt-Frumos? Da' are să încapă înăuntru dacă-i așa de voinic? Da' nu-i mare, Luțo, e mititel ca tine. — „Ii mititel?" — îmi reproșa ea, dezamăgită,... Mă izolasem cu ea de toată viața acestui pământ, și construiam ca doi zei care se joacă, o altă lume.

Atât putea să fie liniștea și fericirea dela Vălinești. Și măcar eram liniștit.

Când, de-odată aud cânii lătrând, aud trosnind stâlpii portiței și hârșcăitul ei pe zăpadă; aud clanța dela ușă, pași grei dupăind după peretele de din dos al casei, și glas de om.

Am rămas atent ca să aud bine ce-i, și să cunosc vocea.

N'am recunoscut însă nimic.

Cine să fie la ora asta! La șapte noaptea, adică spre „miezul nopții?"

Abia când a scos căciula l-am recunoscut pe Lucă: râzând, vesel, roș de ger, zglobiu.

Atmosfera din casă s'a schimbat brusc, ca și cum s'ar fi schimbat un decor sufletesc. Făt-Frumos a amânat căsătoria, și din cauza lui Lucă, Ileana Consinzeana din sara aceia a rămas probabil fată bătrână cu toată frumusețea ei răpitoare și aurul de pe haine. Castelul acestui menaj imposibil de realizat și în viață și, se vede, și în basm, a fost dărâmat și el ceva mai târziu de servitoare, — această cenușerească, — când a trebuit să „pue masa".

Lucă n'a făcut nici o introducere.

— Bădie, — hai la pândă.

— Ce pândă, dragă, stai puțin; nu te-am văzut de astă toamnă. Ia un ceai, spune-mi când ai venit, și mâne, poimâne vom merge și la pândă.

— Nu, bădie, hai acuma. E-o lună de se vede ca ziua. E-așa de frumos. Zău, hai.

Lucă vorbea așa de pasionat, așa de rugător, așa de entuziast, că nu m'am putut stăpâni de a-i face plăcerea pe care o întrevedea cu ochii lui vii și cu imaginația lui tânără.

— Și unde vrei să mergi tu acuma, noaptea?

— Hai, bădie, la Aurel Vlaicu. Mi-o spus Lupescu acuma fratelui meu, Jan chiar sînt epuri mulți. Zău, hai; te rog, bădie.

A trebuit să încep a mă îmbrăca cu sentimentul de contradicție a unui medic sculat din somn și ridicat pe sus la o consultație. Nu-mi găseam flanelele, nu-mi intrau cizmele, n'aveam ciorapi de lână...

Ce însemnau toate acestea! Luca se uita la mine cu o atenție de fiecare clipă, urmărindu-mi cu ochii și cu capul fiecare mișcare, cu aerul unei pisici care se uită la un canar sau la un șoarece artificial.

Parcă el nu ar fi știut în viața lui să se îmbrace și se uita la mine ca să prindă mișcările și să le învețe pentru sine. Eu n'apucasem a-mi trage decât o cismă, lăsându-mă pe spate și proptindu-mă în urechile ei, și Lucă sărise deja de pe scaun, pusese mâna pe căciulă și tremura de nerăbdare în fața ușei. Pe când îmi puneam eu blana el era de mult în sanie, gata învelit pe genunchi.

Când am eșit afară m'am înviorat și eu. Era în adevăr o noapte minunată. Lumina lunei cădea de sus peste tot câmpul, și dealurile cu pieptul drept scânteiau zale sclipitoare. Copitele cailor aruncau pumni de zăpadă măruntă peste cerga de pe genunchii noștri, și din când în când, câte un pumn și în obraz. Sania luneca ușoară și câmpiile albe și scânteietoare au început să se miște împrejur.

Era liniște desăvârșită. Numai sârmele de telegraf, pe stâlpii care ne însemnau drumul spre satul nou, Aurel Vlaicu, urlau prelung.

— Vai, bădie, să trăești, c'ai mers. Oare o să dăm de epuri mulți? Câte cartușe ți-ai luat?

— Trei cartușe, Lucă.

Răspunsul meu a căzut greu, aducând decepție mare.

—Numai trei?!... dar las' că-ți dau eu. Am treizeci... Oare-ajung?...

Pe urmă când s'a zărit după deal, îndată, la doi kilometri, satul Aurel Vlaicu, numai ca o umbră neagră de nour neregulat, Lucă a tăcut stăpânit de emoție și de nerăbdare.

Satul era nou; un sat de coloniști. Nici un gard, nici o curte. Casele sămănate rar, și printre ele câteva stoguri de nutreț.

Am oprit în margine. Lucă a sărit din sanie cu pușca „în trăgător" ca la un atac nocturn.

Celebra învelitoare de piele a rămas în sanie ca un șarpe boa mort.

— Unde, mă așez, bădie; aice-i bine?... Da?... Vai, câte urme de iepure... Uite, parcă-i arie. Aistai un stog de trifoi. Eu rămân aici.

Și acolo a rămas cu spatele la stog.

Eu m'am suit pe o gireadă de alături, așteptând mai mult prelungirea tăcerii înghețate decât vânatul. Câmpul era ca poleit.

Deasupra zăpezii era o pojghiță de ghiață pe care luna făcea să strălucească o lumină netedă și albă.

Tăcere.

Mintea mea începu să adune gânduri streine, fără legătură, să le încurce, până când m'am uitat pe mine. Ger. Incepu să mă piște degetele dela mâna dreaptă, goale, pentru ca să simtă trăgaciul. Stam cu arma pe braț. Unde-i cineva să mă vadă noaptea, pe o gireadă de fân! Mare, convingătoare și antrenantă e puterea entuziasmului și a tinereței...

— Na, boală, na...

De după creasta dealului din față încep a apărea negre, imense, până în cer sus, umbrele împerechiate a doui cai și un om.

Un țăran întârziat se întorcea dela gară. Se auzea fâșâitul săniei și pașii cailor, greoiu, în zăpada groasă de pe câmp.

Lumina de feerie a lunei, împreunarea dealului cu cerul într'un alb uniform, fără de zare, sporise proporțiile aparițiilor, și caii, și omul păreau enormi, negri, ca niște statui plictisite de-o eroică eternitate care au început să meargă.

Eu n'am putut să-mi stăpânesc un zâmbet gândindu-mă că Lucă așteaptă un iepure și-i iesă în față, o sanie cu cai. Imi închipuiam însă că al tot nu se lasă până nu vede sau nu împușcă un epure, ceiace, evident, nu-i tot una. Și mi-am spus în gând: „Asta-i în stare să stea până dimineața". Am devenit sumbru și mi-am pus mănușile, renunțând prin aceasta la orice speranță de activitate vânătorească.

Sania a apucat în stânga noastră. Am văzut-o un timp lunecând și din profil, ca o arătare: Umbră japoneză pe fond alb.

Dela mine, zăream în marginea stogului, pușca lui Lucă, invariabil și tenace îndreptată spre câmp, — cu aviditate. Sunt sigur că el sta cu degetul arătător nestrămutat, pe trăgaci.

Cred chiar că dacă n'ar mai fi apărut multă vreme nimic, el ar fi slobozit un foc, așa, în deșert, numai ca să-și descarce enervarea așteptării.

N'a trecut însă mult.

Pe fondul alb, din acelaș loc, în dreptul lui Lucă, apăru ceva, mișcând încet; două urechi, o siluetă, tot exagerat proectată pe zăpadă.

Eu n'am putut să văd bine ce-i, și, poate, nici Lucă n'a văzut. Dar n'a vroit să-l scape.

Pușca lui a trosnit în noapte, și, cu toată lumina, am văzut o flacără iute și roșie pornind sbătut din țava. Umbra neagră s'a culcat. Dar Lucă, pentru mai multă siguranță, mai trase un foc, și parcă un duh nevăzut scăpără o copită de zăpadă împrăștiată la locul țintei.

Lucă porni fugând spre vânat. Am sărit și eu de pe gireadă, bucuros că, totuși, am scăpat așa degrabă. Abia atunci mi-am dat samă că mă prinsese frigul, și-am scuturat involuntar, un fior.

Lucă ajunsese la vânat. L'am văzut plecându-se și apoi, rămânând în picioare uitându-se jos, nedumerit și ezitând.

— Hai, Lucă.

— Vino, te rog, bădie.

M'am speriat și am alergat spre el.

— Ce-i?...

— Am împușcat un mânz... Și după un răstimp: „Ce facem?"

— Sst... Lasă... Vino după mine.

Nici n'apucasem să ajung la mânz. Am pornit fuga spre sanie, ne-am suit în grabă, și am pornit în galop, cât puteau caii, înapoi spre casă.

Copitele aruncau bulgări de omăt, pe față, în ochi. Parcă ne băteau ca să nu fugim înainte.

După ce ne-am îndepărtat, am început să râd cu lacrimi. Nu mă puteam stăpâni. Lucă ședea nenorocit, fără să scoată un cuvânt.

Când am ajuns acasă m'a rugat să nu spun la nimeni ce s'a întâmplat.

Și până azi n'am spus la nimeni.

A doua zi am știut că-i mânzul lui Costache Cozma.

DEMOSTENE BOTEZ

Sub pomul de Crăciun — de Myna Byck Wepper

PLASTICA

A murit zilele acestea pictorul Alexandru Szathmary, fiul lui Carol Popp de Szathmary, el însuși meșter și premergător.

Născut la 1870 în București, și crescut în atmosfera de muzeu artistic a casei părintești, Alexandru Szathmary a primit o educație „cu totul specială".

„Tatăl meu voia cu orice preț — povestește artistul — să știu mai multe meserii. De aceea în fiecare an învățam câte ceva nou. Intr'un an am făcut tâmplărie, în alt an giuvaergerie, altădată mecanică"

Alexandru Szathmary

Incercând pe rând diferite meserii, Alexandru Szathmary începu să și deseneze.

Intr'o zi primi în dar dela tatăl său o cutie cu pasteluri și o cromolitografie reprezentând o țigancă și un papagal.

„Incercând să copiez mica oroare, spune pictorul, a ieșit ceva foarte aproximativ".

Tatăl său a rămas însă încântat, a luat lucrarea și a expus-o în vitrina „magazinului cu muzicale" Sander, unde a rămas multă vreme.

Intr'o bună zi tabloul a dispărut din vitrină. Artistul încasă prețul (40 lei) și-i împărtăși tatălui său bucuria.

Abia peste treizeci de ani, căutând prin lăzile rămase dela bătrân un costum persan, pictorul găsi într'o mapă tabloul, pe care tatăl său îl cumpărase ca să-l încurajeze.

La Belle Arte Alexandru Szathmary a învățat cu George Tătărescu, Theodor Aman, Ioan Georgescu, iar ca profesor de estetică l-a avut pe Constantin Stăncescu.

După terminarea Școalei de Belle Arte, artistul se consacră câtva timp exclusiv sportului, pentru care simțea o mare pasiune.

Prietenii îl ironizau, întrebându-l dacă vrea să renunțe la pictură și să se facă saltimbanc.

In cele din urmă Szathmary pleacă la München pentru desăvârșirea studiilor artistice. Revenit în țară, el expune prima lucrare la un Salon, apoi se prezintă publicului împreună cu pictorul Neylies, vânzând din treizeci de pânze una singură.

Peste doi ani face o expoziție, de astă dată cu mai mult succes, împreună cu pictorul Țincu.

După o altă pauză de trei ani, în care timp sportsmanul îl biruește pe artist, Alexandru Szathmary expune la „Tinerimea artistică", al cărei președinte e ales în 1919.

Incurajat de regele Ferdinand și de regina Maria, pictorul începe să exploreze pitorescul românesc, făcând cel dintâi peisaj din Balcic și câștigându-și astfel titlul de descoperitor al Coastei noastre de Argint.

Scoțând în evidență nota caracteristică și culoarea locală, Alexandru Szathmary pictează numeroase peisaje, vederi de biserici și de cimitire, în care frescheța coloritului amintește paleta bogată a primilor impresioniști.

Dar abilitatea deosebită a pictorului s'a relevat în interioarele cu cromatică sobră, răspândite astăzi în numeroase colecții particulare și în muzee.

In epoca în care operele marilor noștri înaintași începeau să fie prețuite la justa lor valoare, Alexandru Szathmary, singurul pictor român care cunoștea pe atunci tehnica restaurării tablourilor, a corectat și restaurat o mare parte a lucrărilor deteriorate rămase de la Nicolae Grigorescu.

Al. Szathmary — Peisaj

Opera lui Alexandru Szathmary se complectează astfel și cu această latură de tehnician, pentru care posteritatea îi va păstra recunoștință.

H. BLAZIAN

Din sara ceia di Crăciun

La marginea pădurii, în casa lui Ion a Ilincăi, se zărește, printre copacii încărcați de chiciură, lumină, mică și pâlpâindă, ca o candelă în stins.

Pe geam se'nfiripă, văzând cu ochii, foi albe, de stejar; și, pe poliță stau, de mult, mămăliga rece și oala cu borș; mâncare a celor ce-s așteptați să vină din vale, dela dugheană „cu un șirag di smochine și un paneriu di covrigi".

Pe laviță, sub pocladă, la spatele bătrânei. Măriuca nu-și găsește astâmpăr; și în veghea prelungită, îi năvălesc în minte gânduri, copilărești, ce se'ncheagă în spaima urletului, îndepărtat, al unui câne ori al unui lup.

— I'auzi, bunică, urlă lupu.... Mama și tata's pi drum și tari mă tem că i'a mânca.

— Să-i păzască Dumnezău, dacă ei nu sî păzăsc. Iaca, s'o dus di la aniază și pân'acu, aproape'n niez di noapte, nu s'o întors.

Da s'or fi întâlnit, iar, cu Vasile a Ilenei, cu nevastă-sa și cu Gavril și s'or fi pus iar la masă mare și la băut în cinstea tatutău. Așa fac ei de-o vreme și să-i ferească Dumnezeu de ceasul cel rău.... Daaa.... i'a feri, că doar mâne-i zî mare, îi Crăciunu, și, spre zî mare, nu sî dau lighioanele, la om...

— Da ce-i Crăciunu? bunică.

— Ii așa cum spune părintele la biserică.

— Ce spune părintele?

— Precum că'n noaptea asta s'o născut Domnul nostru Isus Hristos.

— Da unde s'o născut Domnul nostru Isus Hristos?

— Las-că-i auzi, tu, mâne dimineață dila vestitori.

— Cari vestitori?

— Ei, da nu știi? Copii care vin cu steaua.

— Di ci vin, copii, cu steaua?

— Așa o fost, doar, vestiți și magii, di naștirea Domnului Isus Hristos.

— Ce-i aceia *magi?*

— Niște drumeți oameni buni și cu credință'n Dumnezău, care mergè pi câmp și îngerul Domnului le-o spus să se îndrepte tot înainte, spre răsărit, după o stè, mare și luminoasă, care li s'o arătat pi ceriu.

— Și un s'o dus? bunică.

— *Acolo*, diparte, undi sî născuse Isus. Mai îngaimă, bătrâna și pufăie, în somn.

— Bunică! bunicăă! strigă. Măriuca, lipindu-se de coastele bătrânei. N'auzi? vin lupii. Și mama și tata nu s'o întors!

— Inchină-te, Măriucă, zî „Tatăl nostru" ca să-i ferească, Dumnezău, în drumul ista, di cumpănă și di lighioi...

— Da, magii ce-o mai făcut *acolo?* bunică.

— S'o dus cu daruri la Maica Domnului și la copilul sfânt.

— Ci daruri?

— Ei las'că-ți spun, mâne, vestitorii. Acu închide ochii și dormi că și eu's ostenită.... Măriuca tace, își strâge, cât poate pleoapele, le astupă cu palma și spune, murmurat, crâmpeele ce și le amintește din „Tatăl nostru", iar bătrâna, împinsă până la marginea laviței, oftează și pufăie iar.

— Bunicăăă! se suie lupu, pi prispă! ține ușa!

— Is câ.... nii, cască, bătrâna întorcându-se pe ceia parte.

— Ni-i frică, l'am auzît cum urlă.

— Of! of! că mare pacoste-i dusul lor în vale, zice, amărâtă, bătrâna, se scoală, își îndeasă câteva șuvițe de păr sub testemel; și, îndoită de spate, se târăște până la vatră, în care mai pâlpâie un tăciune, aproape stins.

— Și ce daruri o dus, *acolo*, magii?

— Pâne și miere.

— Numa atâta?

— Și'nvălitori.

— Da altor copii ce le duc magii?

— Altora le dă, Dumnezău, noroc, dacă's cuminți.

— Da nie, bunică ce ni-o dat Dumnezău?

— Ți-o dat sănătate, minte bună și dacă-i fi cu credință; are să-ți ajute, că-i mare și bun...

— Da eu vrau să-ni deie, Dumnezeu, altă ceva...

— Ce?

— O casă și o grădină cât a părintelui Gheorghe și două vaci și un cal și o rochie ca a Ilenei lui Stănoiu.

— Roagă-te lui Dumnezău, să traiască tatu-tău și să aibă cu ci li cumpara.

— Tata are bani. Când s'o întors, di la drum, o pus pi masă, la Jalbă, doi pumni di bani și mai sînt în pălănidă, am văzut eu....

— Ce folos? dacă-i dă, tăți, pi băutură, la Jalbă'n sat...

— Să-i zîci, bunică, să nu cumpere alune și rachiu verde, și să nu mai deie bani la lăutari.

Bătrâna tace, oftează, și, cu gândul aiurea tot scociorăște în focul stins.

Vântul vâjâie și'ndoaie copacii din rădăcini; pe geam se'ntinde pânză, albă și groasă, peste frunzele de ferigă și de stejar; lemnul, verde, bîzîie în vatră și, sub pocladă, bătrâna și Măriuca, tot mai tăinesc în șoaptă, oprindu-se, din când în când, ca s'asculte și s'audă doar sgomotul crengilor ce lovesc în geam.

— Asta nu-i di șagă; tare mă tem să nu li se fi întâmplat ceva..... Cântă cucoșii a doua oară, și ei tot n'o vinit!

Inchină-te, Măriuco, și să mă'nchin și eu ca să-i acopere, Dumnezău, în drum și să ni-i aducă sănătoși.

La poartă s'aud glasuri și o talangă amuțește, o clipă, vaierul vântului, întețit.

Bătrâna deschide ușa ce dă'n tindă și ascultă nerăsuflând. Intre multe glasuri, parcă ar desluși pe acel al Mariei, și, îmbărbătată, trage zăvorul, iese pe prispă și vede, la lumina felinarului, doi oameni, aducând pe Ion.

— Ce-i? Ii mort? sbiară mama Ilinca, se clatină și-i gata să se prăbușească de pe prispă, jos.

— Rău, rău, mătușă Ilincă, numai Dumnezeu și sfânta zi, de azi, i'o scăpat...

Bătrâna simte pământul fugindu-i de sub picioare și mută, se reazămă de stâlpul prispei, în timp ce oamenii duc pe Ion în casă și-l întind pe pat.

„Tata" țipă, Măriuca, sărind, arsă, în mijlocul lor.

— Taci, nu țipa! tatu-tău doarme și li-i scula.

— Doarme? întreabă Măriuca, apoi fuge și s'ascunde pe cuptor.

Bătrâna, se tîrăște, cu greu, în urmă și, fără putere, făr'de glas, rămâne înlemnită, pe prag.

— Da vină-ți în fire, mătușă Ilincă, și însamnă-ți ziua de azi, îi zice un om, ajutând'o să intre'n casă și o așază pe laviță, jos.

—Da spuneți, oameni buni, ce-o fost? s'o bătut? întreabă, Ilinca, cu glas tremurat.

— Hei, o fost mai rău; o fost în gura lupilor și o scăpat, spune un sătean.

— Minune dumnezeiască și alta nu..... încheie un al treilea, storcându-și, în palmă, musteața încărcată de promoroacă și aruncând apa peste lostopenile de omăt desprinse depe opinci.

— Eu și bunica ne-am închinat până a cântat cucoșii di două ori, glăsuie Măriuca, din marginea cuptorului, arătându-și fața roșie și părul sburlit.

— Da spuneți, creștinilor, cum s'o făcut și minunea asta a lui Dumnezău? mai cercetează mama Ilinca, cu glas stins și întretăiat.

— Apui să vezi m'neta cum o fost:

Noi ieram, cu tății, în crâșma lui Jalbă și ni-am luat la câte un pahar di rachiu. Ba una, ba alta, am tot spus noi di ale noastre, din drumu nostru, cu pluta, la Galați. Ion ne cinstea și o mai cerut un rând di rachiu. Intr'un târziu, ne-am sculat cu tății; și, la botu calului, iar o mai cerut Ion un rând. Ni era foame și, Jalbă ni-o adus masline și covrigi și iar ne-am așazat, la masă, cu Niță, cu a Văduvei și cu Du-

(Continuare în pag. IV-a)

dău. In scurt, ca după o jumătate di ceas, porneşte Gavril, ce-i drept cam ameţit; şi, după dânsul, după ce o mai băut câte un rachiu şi s'o mai sfădit între ei, pornesc şi Maria cu Ion. Da nu trecuse nici ca di când spun, şi argatul lui Jalbă aude nişte ţipete dinspre deal vine iute'n crâşmă şi strigă:

„Săriţi! lupii".

Nouă ni se'mpleticeau picioarele; da cei ce venise mai la urmă, cu topoarele, dela pădure, au alergat cu snopi de cânepă aprinsă şi cu lampa asta, până sub deal şi-o găsit pi Ion ţapăn, în şanţ şi pe Maria ţipând în drum. Oleacă mai diparte, să fi fost ca la douăzeci di paşi, trii lighioi, cât viţelul de-o lună, stau aplecate în omăt.

— Urlau, urlau, parcă-i aud, spune, Maria, cutremurându-se toată.

Atunci am ajuns şi noi. Ion iera gata, îngheţat şi l'am frecat până s'o dismeticit; şi, până să vie Niţă cu sania, din vale, el dormè, dus; nici nu ştie, nimic, din ce s'o tîmplat. Niţă trage boii lângă şanţ, îl aburcăm pi Ion şi luăm drumu spre deal. Şi, ce să vezi? Cum trecem tocmai pi locu unde fusese lighioile, videm că boii si feresc şi tot rîdică hotu'n sus. Ii prind, din scurt, de funie, şi ei.... gata să ni răstoarne'n şanţ. Mă uit pi jos şi văd ceva negru pi omăt. Mă plec şi dau di căciula lui Gavril şi oleacă mai încolo, o bucată de cojoc şi floace samanate şi...... Maică Precistă! Isuse Hristoase! o mână, un picior şi capul, capul lui Gavril, Dumnezău să-l ierte, caşi când ar fi fost retezat, drept în drum, într'o băltoacă de sânge amesticat cu omăt.

Maria ţipă, sălbatic, şi se răstoarnă pe pat.

Cu toţii se scoală, îşi fac cruce şi invoacă într'un glas:

„Dumnezău să-l ierte"!

Iar, bătrâna, caşi când ar voit să se încredinţeze că Ion al ei trăia, s'apropie de pat, îi face, pe faţă, semnul crucii, şi, după ce-l sărută, se'ntoarce spre icoană murmurând:

„Mare eşti, Doamne, şi minunate sînt lucrurile tale! Sfânta zi, di azi, să ni ajute şi di acu înainte, cum ni-o ajutat, rugăciunile noastre, să se întoarcă sănătoşi"

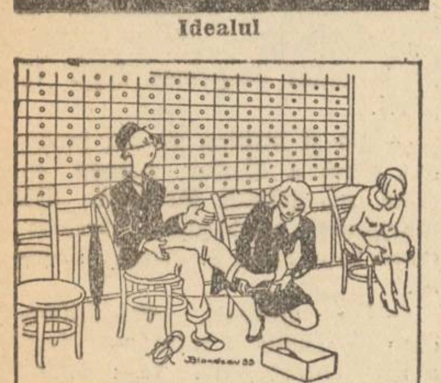
De atunci, Ion şi Maria nu mai stau, noaptea la crâşma lui Jalbă în sat; şi, câte o litră de vin, beau numai la zile mari, în casa lor, mărită, de o vreme, şi împodobită cu scoarţe şi cu lăicere noui.

Ion e, acum, cap de plută, aduce bani mulţi şi de câte ori se'ntoarce dela Galaţi, trage perdelele, încuie uşa şi-i numără în faţa celor două femei.

Măriuca e cea mai bună elevă din clasa ei; şi, când nu învaţă, paşte oile şi îngrijeşte de găini. Mama Ilinca toarce, cât e vara de lungă, cânepă şi in „pentru zăstrea fetei", cu care, uneori, îşi amintesc, crucindu-se, de minunea dumnezeiască „din sara ceia di Crăciun".

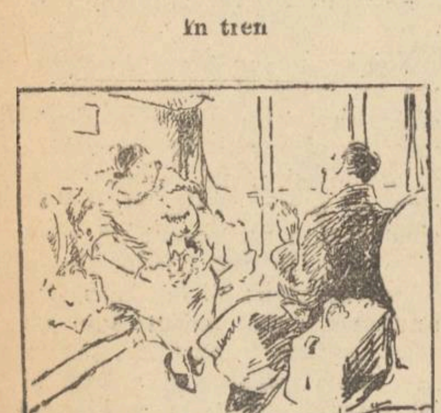
CONSTANŢA MARINO-MOSCU

Idealul

— Insfârşit, o femee la picioarele mele....

În tren

— Straşnic câne! Nu lasă pe nimeni să s'aropie de mine.
— O, doamnă! Să n'aveţi nici o grijă....

PRIMII PAŞI

Stâlpi de cafenea

Iorgu Paltin ajunse, gâfâind, în uşa cafenelei. Urcă singura treaptă de piatră cu piciorul schilod, proptit în baston, se răsuci pe cel sănătos, odată cu bastonul, îşi dădu pălăria pe ceafă şi aruncă o privire cercetătoare înnăuntru. Nimeni. De ani de zile, el sosea primul la cafenea. Işi comandă cafeaua turcească, suplimentul cafelei sorbită acasă şi se aşează la o masă, afară.

Deabia aşezat, zări sosind, târându-şi picioarele şi bastonul inevitabil, partenerul de dardâr şi de bârfeală: Lache Chiru. Se salutară cu invariabilele de zeci de ani:

— Bună dimineaţa, Iorgule!

— 'Mneaţa, Lache!

Nimeni n'ar putea vreodată să dea o mai bună impresie de static şi inutil decât anumiţi bătrâni ai Câmpulungului — aşezaţi în şir în faţa cafeului. Inşurubaţi cu meticulozitate pe scaune, cu bastonul culcat pe un picior, cu ţigareta în gură şi cafeaua în faţă, aşa cum rămân în tăcere sau vorbind de lucruri mărunte şi zadarnice, ei par, în mijlocul vieţii vii, ca nişte arătări din veacuri, icoane prăfuite, lipsite de energetice urme.

Iorgu Paltin cobora dintr'o familie boerească ce rezema în el. Credincios vechilor îndemnuri de clasă, tatăl său îl hotărâse să îmbrăţişeze cariera armelor. Eşi sublocotenent de cavalerie. Un accident la manej îl puse însă în imposibilitate de a-şi continua serviciul. Rămase ca mână dreaptă a tatălui în conducerea trebilor gospodăreşti. Când bătrânul, văduv de timpuriu, se duse în cealaltă lume să-şi caute nevasta, pe răposata coană Profira, Iorgu Paltin se văzu stăpânul întregii averi. Era acum treizeci de ani. După anul de doliu, se însură. Şi căsnicia lui a fost senină şi liniştită. Nici revolta ţăranilor, nici războiul cel mare nu-l făcuseră să sufere prea mult pe acest om, fire simplă şi neturburată de marile probleme ale secolului. Când, odată cu isgonirea, după plaiuri, a oştilor nemţeşti, s'a ivit ritmul accelerat şi nervos al vieţii, Iorgu Paltin s'a închis în carapacea vieţii lui tihnite, ca mulţi alţi provinciali de modă veche.

Trăia cu amintirea trecutului şi cu grijile mărunte şi repetate.

Lache Chiru se aşeză alături, pe bancă şi tăcu. Intr'un târziu, Iorgu Paltin rupse tăcerea:

— Frumoasă vreme! Ce zici?

— E doar Iulie! Cum vrei să fie altfel?

— Păi da! cam aşa e!

Iarăşi tăcere. Din când în când ochii lor bătrâni privesc bulevardul.

Pe Iorgu Paltin îl mănâncă subit limba:

— A venit peşte proaspăt în piaţă, Lache! Şi ce mai peşte! Pă cinste! Să-l mănânci cu ochii!

— Lasă, că l-am văzut şi eu! Peşte proaspăt! Nu prea grozav, nu e vorbă, dar cel puţin bine că este! Are şi omul ce să guste! — răspunse, în doi peri, Lache Chiru, obicinuit întotdeauna, să nu prea fie de acord cu opiniile celorlalţi.

Iorgu Paltin pufăi a ciudă în mustăţi. Tăcu însă.

Vanghele, chelnerul cafeului — un armean mai negru decât de obiceiu — îi puse, ceremonios, ceşcuţa cu cafea dinnainte.

Iorgu Paltin şi Lache Chiru rămaseră tăcuţi, încărcaţi de vârsta şi tabieturile lor.

*

Curând cafeneaua se umplu. Mesele de afară, mai ales — e vreme frumoasă — sunt tixite. La una se joacă table. Petruţ Iliescu, un avocat cu respectabil volum fizic, cu profil de medalie şi voce de bariton, numără ghelele adversarului, Mihai Popa, director de bancă fără bancă, de când cu criza şi conversiunea.

— Mai aveţi de aşteptat, până să veniţi la putere! Ghelă! Ce crezi tu, că e aşa de uşor, să te joci de-a caşcavalul? Ghelă! Mai rabdă, Mihai, mai rabdă, ghelă! şi pe urmă caşcavalul!

— Lasă, Petruţ, lasă, că o să-ţi albească tălpile mai rău şi o să-ţi scadă bunătate de burtă, când vom veni noi! De! Dacă te găsesc acuma, iau linia. Până atunci poţi să te bucuri, n'am ce zice.

Chibiţii râd cu gura până la urechi. Râd, ca să râdă, pentrucă aşa e meseria chibiţului, care îşi aşteaptă cafeaua sau rahatul. Când acestea întârzie, schimbă masa, bombănind. Nu vor să aibă ghinion toată ziua.

La altă masă, Iancu Luneţ joacă un tablinet de mare formă cu Ionel Cismaru. Adversari vechi şi de talie. De când îi cunoaşte cafeneaua, niciunuia nu i s'a putut decerna premiul întâiu al cafenelei la ţablinet. Chibiţii, roi. Ţigările Naţionale ale celor împuşcă-franc, alături de Regalele, Specialităţile şi Bucureştii celorlalţi, îşi amestecă fumurile, lăsându-şi proprietarii, să privească, convergent, spre tăblia patrată şi verde a mesei, pe care se perindă figuri colorate.

*

Lache Chiru şi Iorgu Paltin îşi încep dardârul. Joacă tihnit şi pufăe din ţigaretele lor.

— Păi, Iorgule dragă, nu te supăra; am o terţă.

— O fi! Da' să-mi spui de ce e, că, vezi dumneata, am greşit şi am şi eu una!

— Am, am. A mea e de valet.

— Păi, eu zic, s'o laşi să mai crească. Bătrân, bătrân, dar tot ţin damele la mine! Dama de tref, bre!

Şi Iorgu Paltin făcu semnul celor douăzeci de puncte pe tăbliţa de ardezie. Astăzi, ghinionul lui Lache Chiru nu cunoaşte margini. Cu orice carte, îl bate adversarul. La al treilea joc, îi trebuiau şaptezeci de puncte. Lui Iorgu Paltin, o sută opt zeci.

— Păi de data asta, să-ţi cam fie de bine, Iorgule! O sută ae aşi:

— De ce te grăbeşti? Nu ştii că cei două sute de valeţi ai mei sunt mai buni? Eu îţi zic, să-ţi fie de bine.

Lache Chiru plăti cafeaua lui Iorgu Paltin şi jocurile, cu mâna tremurândă de enervare, de sgârcenie şi de bătrâneţe. Se ridică, chemă un ţigănuş nespălat cu ziare. Intocmi ziarul tacticos şi îl vârî în buzunar. Dădu bună ziua şi plecă, târându-şi picioarele, pe trotuar în sus.

Iorgu Paltin se ridică şi el. O clipă. Se reaşează, să-şi răsucească o ţigară, o înfipse în ţigaretă, îşi scoase bricheta, aprinse, pufăi de două-trei ori, apoi se sculă definitiv şi porni încetişor, proptit în baston, spre băcanul din colţ, să-şi bea ţuica.

CARAIMAN GANJU

STAMPE DIN SECOLUL AL XVI-lea

Jupânul, diaconul şi ucenicul

Odată cu amurgul în cetate,
Coboară pe şoseaua prăfuită,
Jupânul Hans, cu barba 'ncărunţită —
Trecut de mult de-a vârstei jumătate,—

Un diacon slab, cu faţa prea-smerită, —
Cu mânile ca'n rugă împreunate —
Şi-un ucenic purtând cu greu în spate
Desagile cu carte tipărită.

Nedumerit se-arată-a fi Jupânul :
— Scriptura n'o vrea'n limba lui românul ?
Ci diaconul atuncea se deşteaptă...

Căci fraţii-or bănui că-i dau bani Saşii,
Că şi-a pierdut credinţa lui cea dreaptă
Şi că gând rău le poartă papistaşii.

NICOLAE-ANASTASE GHEORGHIU

Când pleci din port...

Marinarului Jean Bart

Amărăciunea clipei când pleci din port, drum lung,
când fug de tine ţărmuri în laminoar sau strung,
când geana udă joacă imaginea pe dos,
până s'astupă 'n valuri un ultim albatros...

Amărăciunea clipei când pleci din port stingher
şi lepezi veştejirii toţi mugurii de ieri,
te 'nşurubezi în tine ca melcul călător,
te doare 'nstrăinarea şi zările te vor...

Amărăciunea clipei când pleci din port, când cern
pe rugul nou izvoade şi vreascuri de etern.
Odată cu amurgul priveliştilor vechi
şi bocetele mării din început de veghi...

Amărăciunea clipei când pleci din port, când ştii
că n'ai să mai revii...

CONSTANT RUSO
TETERIST 1933

In gardă

Intors din concediul de Crăciun, Jean Boldur găsi regimentul învestmântat în zăpada abundentă ce căzuse între timp. Cazarma părea că se va prăbuşi sub greutatea omătului strălucitor ca o rochie de mireasă în razele soarelui ce se ascundea, departe, în plumbul cenuşiu al norilor. Vântul, pornit nebun din meleaguri răsăritene dinspre mare, înălţase pretutindeni munţi de zăpadă. Intrările câtorva companii fuseseră aproape astupate peste noapte. Cu lopata, cu mătura, zăpada fu asvârlită, reuşindu-se să se croiască o potecă spre drum. Drumul la fel de astupat pe ambele părţi. La mijloc se făcu un fel de şanţ prin care se putea trece, zăpada fiind în unele locuri înaltă de aproape doi metri...

Departe, până dincolo de arături, peste dealuri şi văi, o mare imensă, albă. Alb peste tot... Alb... O simfonie albă, asonoră, supărătoare pentru ochi. Vântul, rece, tăios, spulberă zăpada într'un joc nebun de vârtejuri, cuprinzându-te din toate părţile, pătrunzându-te ca nişte săgeţi invizibile...

Seara...

Compania teterişti e în fierbere. O gălăgie infernală, nici o ordine. Gradaţii încearcă în zadar să facă linişte... Teteriştii urmează să intre în gardă.

Preliminăriile provoacă această furtună de glasuri. Fiecare teterist, în parte, repetă cu voce tare îndatoririle santinelei *în post*, cum să someze, cum să raporteze, etc.

Jean Boldur, deoparte, citeşte din regulament aceleaşi îndatoriri. Cuvinte reci, metalice, fără rezonanţă interioară... Privirea fuge peste rânduri, literele joacă pe dinaintea ochilor, unindu-se, pagina tipărită devine o pată neagră... Gândul sboară departe... Apoi începe iar să citească, mecanic, fără plăcere, cuvintele pierzându-se fără înţeles în labirintul noianului de gânduri...

La vreo 6 zile după această scenă, compania XI, căreia aparţine Jean Boldur, a intrat în gardă, la arestul preventiv al oraşului...

E ora 1 după amiază. Caporalul Toma Florea, — caporal de schimb — umblă zăpăcit să strângă oamenii pentru gardă. Risipiţi: vreo doi sunt în corvoadă la apă, vreo doi la măturat în sala de mese, unul la biroul companiei, câţiva pe la cantină. Nereuşind să strângă pe toţi teteriştii, înjură de mama focului. Se duce dela unul la altul şi-i spune: „mă, cutare, *inţi'n* gardă. Echipează-te".

După ce a strâns vreo cinci teterişti, se duce să-i caute pe ceilalţi. Intorcându-se cu aceştia, nu mai găseşte pe primii care o şterseseră care încotro. Cu greu, reuşeşte în sfârşit, pe la orele două, să aibe garda completă.

O pornesc apoi cu toţii spre arestul preventiv, nu departe de regiment şi de gară. Cocoşaţi de frig, închircindu-se în mantalele subţiri, peticite, soldaţii par nişte fantome verzi. Eşind din cazarmă, până la arest garda a dus-o într'o bătaie continuă cu zăpadă. Caporalul de schimb încearcă să-i oprească. Ameninţările cu scoaterea la raport nu folosesc la nimic...

După vreo 20 de minute, au ajuns la arestul preventiv. Se procedează apoi la schimbarea gărzii. In timp ce caporalul Toma Florea schimbă posturile, şeful de post semnează procesul verbal de luarea'n primire a pazei arestului. Restul gărzii intră în corpul de gardă.

Jean Boldur, după ce strecurase vreo 5 lei în buzunarul şefului de post, a rămas să intre în gardă tocmai la schimbul întâi de noapte. Până atunci mai are de aşteptat vreo 6 ore.

Eşi afară. In faţa arestului câteva locomotive, sgomotoase, scuipând nori groşi de fum, manevrau. Trecătorii, puţini care se vedeau, treceau grăbiţi, ferindu-se parcă de priveliştea arestului.

Şi aveau de ce. Numai aparenţa mizerabilă şi dezolantă a clădirii te indispunea, te făcea s'o ocoleşti. Nespoită, murdară, lipită ici-colo cu pământ galben, având doar o singură ferestruică la stradă. Pe dreapta, lateral, un gard tot atât de murdar, schilod, cu scânduri lipsă. In faţă, la două colţuri opuse ale închisorii, două felinare vechi, şchioape, cu geamurile sparte, astupate cu hârtie.

Arestul se compune din două corpuri de casă, lipite, formând un unghiu drept. In primul corp se află arestul propriu-zis şi corpul de gardă; în celalt, biroul şi locuinţa directorului. In curte, o căsuţă, — arestul pentru femei.

Corpul de gardă, — o singură odaie, cu pereţii murdari, igrasioşi, nespoiţi probabil de vreo 3 ani. Fără duşumea. Plafonul, din scânduri de brad vopsite cu catran. Pe jos, noroi gros, provocat de zăpadă. Lateral, spre curte, două ferestre care se închid prost. O uşe de scânduri nenorocită, bălăbănindu-se în bătaia vântului. Prin deschizături, frigul şi vântul, ca şi zăpada, pătrund în voe. Lângă uşe, într'un colţ, o sobă cilindrică din tinichea, stricată, cu uşa ruptă, fumegând într'una.

Restul mobilierului?

Jean Boldur extrage din *„procestul-verbal"* (o capod'operă de stil):

„una masă uzată de scris,
un pat de lemn din *şeapte* scânduri de brad fără rogojină,
un rastel uzat de arme,
un cuer complect de fier complect uzat",
etc, etc.

. . . .

Soldaţii stau întinşi pe pat. Unii fumează, alţii dorm. Scândurile sunt pline de noroi adus pe bocanci. Nimeni nu se sinchiseşte.

Patul e plan, aşa că nu poţi dormi decât foarte greu. In loc de pernă, se pune drept căpătâi bucăţi de piatră. Dură, colţuroasă, piatra îţi străpunge capul. Nu poţi face o mişcare fără să nu simţi dureri sau să te trezeşti cu vreun cucui. In astfel de condiţiuni, cine mai poate dormi liniştit? Până să-ţi vină schimbul, dacă nu poţi dormi, te plictiseşti. Să citeşti ceva, n'ai răbdare. Discuţii serioase nu se închegă. Se nasc din nimicuri şi se întreţin cu nimicuri. Cine deschide gura să spună ceva, eşti sigur că va vorbi despre el. De succesele avute la femei, că în *„ţivilitate"* bea de stingea, că fuma ţigări „Carpaţi"(?) sau tutun *„a'ntia"*. Fiecare se crede un erou. Şi deşi se laudă, repetând aceleaşi lucruri mai de câte ori intră în gardă, ajunge cu timpul să creadă în ceeace spune. Minciuna şi lăudăroşenia se suprapun şi, faţă de prezent, devin realităţile trecutului. Fiecare crede ce spune celalt, ca celalt să creadă ce spune el. O quasi-înţelegere mutuală care domneşte în a crede cele ce se vorbesc. Să nu te creadă nimeni, atunci la ce să discuţi? Altminteri, plictiseala ar fi generală. Discuţia, fie cât de banală, este necesară în astfel de momente. Chiar dacă n'ai de spus lucruri interesante, te simţi totuşi obligat să spui şi tu ceva.

Discuţiile, în general, se învârtesc în jurul femeilor şi... băuturii. Singurele obiecte care sunt dorite, singurele care sunt invidiate. Despre ce altceva mai interesant să discuţi?

— „Viaţa noastră nu este oare legată de aceste două lucruri?", spunea Luca Teianu.

Şi, în situaţia în care se găseau teteriştii (ca şi soldaţii în termen), avea dreptate. Incazarmaţi, ieşind cu greu în oraş, nici o legătură serioasă cu lumea exterioară, era logic să se vorbească despre vin, femei şi obscenităţi. Ducând o viaţă dură, fără înălţimi spirituale, gândul nu se putea duce decât la micile satisfacţii ale simţurilor. In vin şi femei nu căutau un echilibru al simţurilor şi sufletului. Din contra. Totul se făcea exagerat, desechilibrat. Şi această goană după senzaţii, contrarii între ele, îşi găsea explicaţia nu în fiinţa interioară a soldaţilor, ci în mediul în care erau siliţi să trăiască. Evadarea din cazarmă, pentru câteva ore, se realiza printr'o evadare din simţuri, printr'o exagerare a lor. Şi cu toate acestea nimeni nu era mulţumit. Căutând viaţa, nu umblau decât după himere. In goană după senzaţii, nu făceau decât să treacă pe lângă viaţă. Şi iată dece teteriştii nu se simţeau mulţumiţi, fericiţi....

Incet, încet, discuţia se încinge, devine generală. Teteriştii, soldaţii în termen, se agită, strigă, fiecare căutând să se facă auzit.

Butoi Preda sparge gălăgia:

— Mă, fraţilor, câte gagici am avut eu, să fiu al dracului!

— Taci, mă, — îl întrerupe Toma Florea, — oi fi având poate harem?

— Bravo lui, dacă-i plac fetele şi mai ales dacă ele îl plac pe el, se amestecă în discuţie teteristul David Bernard.

— Uite, eu mor după femei, — interveni soldatul Rubingher, — dacă aşi putea, m'aşi însura cu toate femeile. Mă înebunesc!

— Şi cu ce dracu le-oi plăti, mă?, — îl întreabă batjocoritor Luca Teianu, — cu banii care... nu-i ai?

Şi pe tonul acesta discuţia despre femei, iubite, continuă.

Jean Boldur, deoparte, asculta cele ce se vorbesc. Se mira cât de superficial şi fals privesc camarazii lui femeia şi cum îşi băteau joc de ea.

— Imi daţi voe, interveni Boldur adresându-se mai mult teteriştilor, — dar văd că nu vă daţi seama ce discutaţi. Vorbiţi despre femei ca şi cum aţi discuta despre ce aţi mâncat la prânz sau despre o pereche de bocanci. Dar femei sunt mamele voastre, surorile, iubitele voastre. Şi atunci, cu ce obraz veţi apare în faţa lor când discutaţi astfel despre sexul lor? Vorbiţi de femei ca de-un instrument al plăcerii. Nu credeţi că greşiţi? De ce-o scoborâţi pe nedrept, în mocirla în care, dacă vreţi, scăldaţi-vă numai voi... Femeia, fie soţia sau iubita noastră, trebue s'o punem mai sus de noi, mai sus de simţurile noastre. Nu în sânge, nu în simţuri, ci în spiritul nostru s'o avem. In ea realizăm echilibrul nostru sufletesc, în ea ne întregim fiinţa noastră, personalitatea noastră... Spuneţi că..."

Aci cuvântarea cam sentenţioasă a lui Boldur fu întreruptă de sbârnâitul unui ceas deşteptător. Era ora 9 fără 10 minute.

— Gardă, drepţi! — strigă caporalul Toma Florea, — Boldur, David Bernard, Teianu, Mihalache, Bărtoi, luaţi-vă armele.

Fiecare din cei numiţi îşi luă puşca. Eşiră afară. Vântul răscolea zăpada în aer, împiedicându-te să vezi.

Boldur luă în primire un post în spatele închisorii. Ghereta fiind stricată, nu-i putea folosi pentru adăpost contra vântului. Işi trase capela peste urechi. Locului nu putea sta. Incepu să se plimbe dela un colţ al închisorii la celalt. Incet, încet, umezeala îi pătrunde în bocanci. Frigul creşte mereu... Boldur de-abea îşi mai simte picioarele. Sunt îngheţate... tun. Pielea bocancilor s'a întărit parc'ar fi de tinichea. Ciocnind bocancii unul de altul, sună parc'ar lovi două bucăţi uscate de lemn.

Timpul trece greu de tot. Cu fiecare clipă, enervarea, nerăbdarea lui Boldur cresc. Deşi n'a trecut încă o oră, i se pare că e'n gardă de trei ore...

Cerul e senin. Stelele lucesc puternic, clipind în lumini vii. Linişte adâncă, tristă. Impresionantă prin lipsa lunei pe cer. Se aude doar tropăitul bocancilor.

— Uf, greu mai trece timpul, suspină Boldur.

Incearcă în gând să ghicească ora. E greu. Cu cât minutele trec, cu atâta pierzi noţiunea timpului şi a duratei. Frigul, somnul, oboseala îţi anihilează simţul exact al perceperii. Teama de a nu da cineva peste el, îl face pe Boldur să vadă umbre închipuite venind spre el... Se plimbă mereu, în neştire. Imagini şi gânduri se succed fulgerător... Deodată se trezeşte vorbind singur. I se pare că are febră; că aiurează...

Imaginaţia lucrează... Se îndreaptă cineva spre el? Cu ce gânduri vine? Ii e teamă... Parcă ţine în mână o puşcă?... Vrea să tragă?... Se apropie mereu... Boldur încearcă să-şi scoată arma de pe umăr. Zadarnic. Voinţa îi este amorţită de spaimă... Umbra se-apropie din ce în ce... Boldur strigă: „Stai, cine-i?"... Sau i s'a părut numai că a strigat?... Inspăimântat se dă înapoi... Alunecă şi cade cu faţa în zăpadă...

Priveşte cu teamă în jurul lui. Se ridică... Nimic. Nici un om. Se speriase, probabil, de umbrele pe zăpadă a câtorva copaci dimprejur. Se scutură de zăpadă şi se freacă cu ea pe frunte. Răceala îi face bine. Se simte mai liniştit.

Incepe să se plimbe din nou dealungul zidului închisorii. Obosit, calcă cu teamă să nu alunece... E din ce în ce mai îngheţat. Mânile, picioarele de-abea le mai simte. Ii vine să plângă.

— Inainte!... Plimbă-te mereu... Nu sta locului... Nu adormi... Uite, încă puţin, şi vei fi schimbat... Mişcă-te!... Mişcă-te! Deşi ameţit Boldur mai are încă voinţa să-şi impună cele spuse în gând...

Un cântat de cocoş... Miezul nopţii?... Boldur se plimbă din ce în ce mai enervat. Alunecă de câteva ori pe ghiaţă. De-abia se mai poate ţine pe picioare... Se aud nişte voci... Paşi care se-apropie... Se văd două umbre... Schimbul doi de noapte. Insfârşit... După ce dădu în primire postul, Boldur o porni fuga spre corpul de gardă... Puse puşca la rastel şi se descălţă. La fel fac şi ceilalţi camarazi care fuseseră schimbaţi. In jurul sobei, scandal care să ocupe un loc mai bun. Bocancii se usucă punându-i pe sobă sau băgându-i pe gura sobei. Uneori talpa ia foc. Pe sobă şi pe burlane sunt agăţate obielele şi ciorapi uzi. Un miros groaznic se degajă din ele. Ochii lăcrămează din cauza fumului... După ce-şi uscă bocancii şi ciorapii, Boldur se lungi pe pat, înghesuindu-se între ceilalţi camarazi. Pentru 17 oameni, patul era prea mic.

Dimineaţa, dela 6 la 9, mai făcu un „schimb" care trecu mai uşor, frigul scăzând între timp. Când eşi din gardă dormi până la 12, deranjat mereu de ceilalţi camarazi cari se schimbau.

Atmosfera era înăbuşitoare, aerul greu de respirat. Lemnele terminându-se, frigul începu să se simtă. Soldaţii dormeau înghesuiţi, încălzindu-se astfel unul pe altul. Obosiţi, nespălaţi, nimeni n'avea chef de vorbă. Aşteptau cu toţii să fie schimbaţi...

La prânz câţiva soldaţi aduseră mâncare dela regiment: ciorbă de fasole, rece, fără nici un gust, afumată. Pânea era îngheţată, greu de tăiat chiar cu briceagul. Deşi flămând, Boldur mânca doar pânea lăsând ciorba deoparte.

Pe la orele 2 garda nouă sosi, primită cu bucurie. După ce se schimbară posturile, o porniră spre regiment. Până seara se putea spăla, odihni, instrucţia fiind suspendată Miercurea după prânz.

Cum sosi la companie, Boldur lăsă toate deoparte, se desechipă şi se culcă, acoperindu-se cu vreo trei pături.

Puşca, ruginită în gardă, îşi aştepta zadarnic stăpânul s'o cureţe.

In acest timp ceilalţi teterişti, care nu intraseră în gardă, frecau de zor dormitorul, cu şomoioage de paie şi nisip ud.

I. GRUIA

Naufragiu

— Salvează-mă mai repede... cât doarme nevastă-mea!

Lipsă de memorio

— Am uitat! Am rendez-vous azi 18 la ora 19... sau mâne 19 la ora 18....

Din lumea antichităţii clasice

Un împărat estet; Hadrian (Der Kaiser, roman istoric de G. Ebers 3 vol. Ed. revăzută)

Care dintre vizitatorii mai asidui ai muzeelor de antichităţi, cutreerând cu privirea varietatea busturilor de efebi din epoca romană, n'a rămas în deosebi impresionat la vederea unuia care instinctiv parcă îi atrage mai mult curiozitatea? O figură de tânăr, înfăţişat sub chipul unui Dionysos, cu părul abundent, cu ochii mari şi visători, un chip splendid în toată puterea cuvântului, realizând idealul desăvârşit al frumuseţii bărbăteşti!... Şi dedesuptul lui săpate aceste litere: Antinous. Cine-i reprezentantul bustului? A existat el aevea, sau e numai realizatorul unui mit din acelea care celebrau din antichitate idealul frumuseţii masculine?

De la divinul Platon, care ne arătase idealul frumuseţii efebului realizat în persoana unui Alcibiades şi până târziu de tot, artiştii greco-romani căutaseră pe întrecute să desăvârşească pe tânărul cu frumuseţe de Apollo, Bachus sau Hermes.

Sculptorii mari întruchipaseră în statuile lor această frumuseţă a efebului, pe care ei o preţuiau mai mult decât pe cea femeiască, dar modelele acestor statui fuseseră în majoritate necunoscute şi obscure.

Nu existase, cu alte cuvinte, un efeb care să fi fost cunoscut şi proclamat în întreaga lume antică drept un model perfect al frumuseţii.

Fiecare regiune îşi avusese Adonis-ul său, mai mult sau mai puţin reuşit, dar o frumuseţă bărbătească, recunoscută ca atare de lumea întreagă, numai epoca împăratului Hadrian, a avut-o. Atunci a existat acel Antinous, ale cărui busturi de june Dionysos au umplut, din porunca Cezarului, toate localurile publice din întreaga lume greco-romană. De la Alexandria şi până la Gades, frumosul favorit al împăratului a avut fericirea de a-şi vedea admirate busturile-i peste tot.

Atunci, în veacul lui Hadrian, veac capricios şi plin de contrarietăţi caşi împăratul, arta plastică a avut norocul aproape unic de a-şi creea un ideal al frumuseţii bărbăteşti universal recunoscute. Cine a fost acest Antinous pe care azi, dintre artişti chiar, atât de puţini îl cunosc? Cum s'a depănat viaţa acestui efeb frumos ca un zeu, iubit ca un fiu răsfăţat de cel mai schimbător şi mai mândru împărat al Romei, încărcat cu toate favorurile pe care le poate dori un muritor şi totuş trist şi veşnic dornic de o altă viaţă decât cea dela Curte?

Această viaţă interesantă, cu toate peripeţiile dramatice în care s'a desfăşurat, nimeni altul ca romancierul german Ebers nu ne-a descris-o mai bine. Romanul lui, Der Kaiser, care a făcut atâta vâlvă mai de mult în întreaga Germanie, a trecut la noi neobservat. Şi tocmai pentru noi ar avea o importanţă mare, întrucât, în afară de Antinous, ne zugrăveşte viaţa unui împărat care ne interesează de aproape.

Acel Aelius Hadrianus, vărul împăratului Traian, a vizitat şi a cercetat odinioară şi tărâmurile noastre. Acest „Graeculus", cum îi ziceau contemporanii, acest împărat prin excelenţă estet, veşnic preocupat de idealuri nobile, a cunoscut pe strămoşii noştri, i-a studiat, i-a apreciat poate.

Cine citeşte acest roman al lui Ebers, rămâne pătruns de un suflu de estetism cum rar a mai simţit. Pe lângă aceasta un realism viu şi curat îl înfăşură într'o atmosferă plină de o viaţă adevărată pentru toate vremile.

Tabloul Alexandriei de pe timpul lui Hadrian ne apare în culori neşterse. Populaţia greco-iudaică a acestui oraş, cu toate viţiile şi turpitudinile lui, cu serbările-i grandioase, cu lumea lui de artişti plini de pasiunea unui ideal curat şi sfânt, te farmecă şi te captivează.

Aci întâlnim pe tânărul sculptor Pollux, sărac şi umil, dar plin de încredere în arta lui, pe care o adoră. Vedem alături de el pe frumoasa Arsinoe, iubita lui, naivă, copilăroasă, dar plină de un farmec veşnic înviorător.

Sora ei, Selene, care se jertfise de mult pentru întreţinerea a lor săi, frăţioru-i orb Helios, care se creştinează şi piere împreună cu sora sa, ne ridică vălul unei lumi a celor mici şi nevoiaşi care trăiesc din greu, sufăr mult, dar speră mereu. Alături, ca contrast izbitor, viaţa dela Curtea imperială. Hadrian, eroul principal, e potentatul priceput şi harnic, dar sceptic şi plictisit de toate: de purpura-i imperială, de Sabina, soţia-i urâtă, rea şi bănuitoare. In toată mica lume care alcătueşte conţinutul acestui roman, chipul împăratului se detaşează sumbru, sarcastic şi veşnic nemulţumit.

O singură rază de bucurie mai luminează sufletul acestui Cezar estet: Antinous! Tânărul frumos şi fără voinţă, care nu-i încântat de nici un favor, de nici o strălucire dela Curte. Impărăteasa Sabina îl urăşte, Lucius Verus, viveur-ul incorigibil care aşteaptă succesiunea împăratului îl linguşeşte de nevoie, Balbilla, o tânără nobilă din Roma, favorita Sabinei, îl admiră ca pe un obiect frumos, fără a-l iubi însă cu adevărat.

Numai Hadrian, puternicul împărat, îl răsfaţă şi-l adoră. Dar şi în iubirea împăratului, care cunoaşte şi cultivă toate artele, Antinous nu vede pe cea adevărată. Şi Hadrian îl iubeşte tot ca pe un obiect scump, realizator al frumuseţii ideale.

Şi atunci... Antinous tânjeşte în mijlocul bogăţiei şi gloriei după traiu-i liniştit din Bithynia, după iubirea mamei lui. Singur rătăceşte trist pe străzile Alexandriei, până când soarele iubirii vine să-i încălzească şi sufletu-i puţin.

Frumoasa Selene, fiica intendentului palatului imperial, îl captivează. Antinous o iubeşte cu patimă, orbeşte, dar zadarnic. Selene, îndrăgostită ca şi sora ei de artistul Pollux, respinge cu dispreţ dragostea celui mai frumos efeb al lumii vechi.

Disperată, însă, că Pollux iubeşte pe sora ei, ea se creştinează împreună cu frăţioru-i orb şi se retrage departe, într'un oraş pe Nil, unde piere ca o martiră.

Antinous n'o uită niciodată. In călătoria pe care o face împreună cu împăratul, află de moartea ei şi, după ce îi vizitează mormântul, depunând acolo ultimele flori, se sinucide, înecându-se în Nil.

Şi astfel dispare această fiinţă unică: efebul recunoscut ca model al frumuseţii bărbăteşti de o întreagă lume! Dispare, dar chipu-i rămâne eternizat de veci. Impăratul îl zeifică şi bustul lui e reprezentat peste tot. Obscurul Bitynian devine realizatorul unui simbol. Unică şi neuitată minune...

Cât ar fi de dorit să avem şi noi în traducere romanul lui Ebers!... Amestecul de fină estetică cu realism viu, dar curat ne pun în faţă viaţa unei lumi vechi asemănătoare însă cu a noastră. Aceleaşi nedreptăţi, aceleaşi vanităţi şi intrigi caşi azi, aceiaşi sete de glorie şi de fast.

Şi totuş, în caleidoscopul de suflete, două aproape unice şi numai vechii lumi greco-romane adecvate: Hadrian şi Antinous!... Cezarul înamorat de idealul pur al frumuseţii bărbăteşti, efebul care-i întrupează acest ideal, fără a-i deştepta însă pasiunea ticăloasă a androgynului din L'Agonie *a lui Jean Lombard.*

Câtă deosebire între Heliogabal şi Hadrian, între Antinous şi eunucul Madeh!... Şi ce frumoasă şi senină, epoca întreagă a împăraţilor Antonini, care dela estetismul lui Hadrian ne duce la filantropinismul ideal şi unic al unui Marc Aureliu!...

I. M. MARINESCU

sistemul nou!

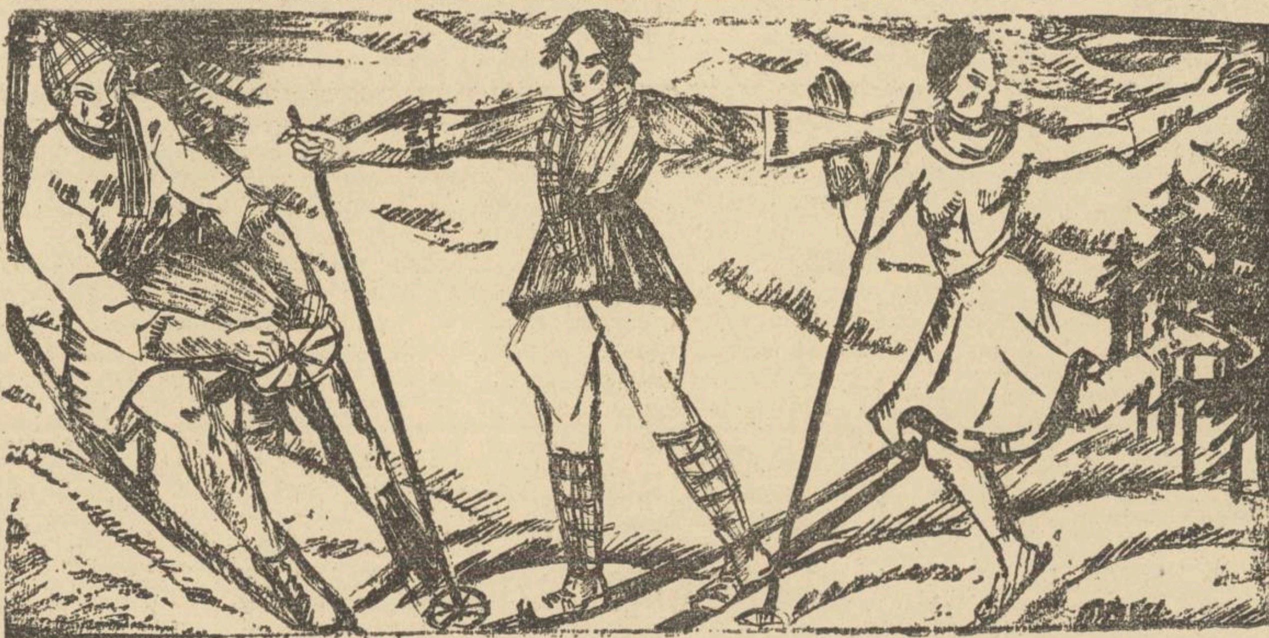
GIBBS perfecţionează săpunul de dinţi

deschis

Panta spre interior pentru a evita revărsarea spumei.

scobitură ce împiedică învârtirea săpunului.

creând o cutie nouă, practică, economică şi elegantă.
Această cutie se fabrică în 6 culori diferite permiţând fiecăruia să-şi distingă cutia sa personală.
Ea nu-şi perde luciul prin întrebuinţare, deoarece odată cu schimbarea rezervei, o simplă spălare cu apă îi redă tot lustrul.

Aventurile din Strada Grădinilor

— Stanislau şi Florica —

Ultima familie care-şi găsise adăpost într'unul din multele apartamente ale casei cu No. 17 din Strada Grădinilor — era familia Sicorschi, compusă din soţ, nevastă şi fiică.

Stanislau Sicorschi, un Polonez de vre-o patruzeci şi cinci de ani, un tip şters, blond spălăcit — rămăsese în România din timpul războiului. Se apucase de afaceri care, în epoca imediat după pace, îi rentaseră excelent. Asta o şi determinase pe văduva Florica Ieremia, unde stătea în gazdă Sicorschi — să acorde atenţie fostului ofiţer rus.

Odată, doamna Ieremia — prefăcându-se că nu ştie de prezenţa lui Sicorschi în casă — intră la dânsul în odae, într'un capot sumar, care-şi ţinea laturele una asupra alteia numai prin presiunea mânilor. Intră după un hulub care zburase de pe cerdac în camera lui Sicorschi şi se aşezase pe-un dulap. Doamna Ieremia, — o femeie de vre-o treizeci şi cinci de ani, bine legată, frumoasă la faţă, îşi înălţă braţele albe şi rotunde; şi, cu glas argintiu, începu să gângurească ca hulubul, ţintuindu-l cu ochi albaştri de ingenuă. Ridicând braţele şi scăpând din mână laturile capotului, — trupul văduvei se prezentă „cvartirantului" cu toate farmecele sale. Sicorschi nu mai putu rezista. Sări din pat şi o luă în braţe.

Dar doamna Ieremia era femee cu socoteală.

Dela mama ei, ea ştia una şi bună: pe bărbat să-l duci cu nada până la altar...

Aşa a şi făcut vrednica urmaşă a învăţăturilor părinteşti.

Nunta s'a făcut cu mare tămbălău. Iar după aceia mirii au plecat la Varşovia; apoi la Praga, Viena, Budapesta şi retur la Iaşi.

Doamna Sicorschi s'a întors din voiaj cu multe toalete şi cu un vraf de fotografii. Nu fusese monument istoric prin capitalele cutreerate de eroii lunii de miere — care să nu fi fost tras la aparat, în compania soţiei d-lui Stanislau.

Dar bunul traiu al familiei Sicorschi nu ţinu mult. Afacerile — şi mai ales la Iaşi — deveneau din ce în ce mai rare şi mai modeste.

Sicorschi nu mai putea aduce acasă nici banii de coşniţă.

Soţia lui fu nevoită să ia un serviciu la primărie.

Lipsa de bani stârni zizanie în gospodăria Polonezului.

După cinci ani, menajul Sicorschi ameninţa cu lichidarea. Soţul devenise o povară asupra lefei agonisite cu trudă şi umilinţă de nevastă.

Mahalaua — cu antenele ei sensibile — percepu numaidecât simptomele sfârşitului.

Primul care a înţeles cum stau lucrurile — a fost d. Vrânceanu, vecin de apartament cu Sicorschi.

— Domnule Ioanid, să-ţi spun o noutate, — mă strigă el.

— Cu plăcere.

— Florica are un amant.

— L-ai văzut? I-ai prins?

— Nici nu l-am văzut, nici nu i-am prins. Am mirosit cu flearul meu de om al dracului. N'ai observat şi dumneata, că Florica se spală toată ziua? Când o cauţi — la bucătărie, în baie, cu lighene... Veşnic trece prin cerdac cu ceva învelit în prosop. Apoi n'ai simţit cum mirosea? Toată-i numai parfum. Ai văzut o femee cinstită care să se spele atâta şi să se parfumeze?

Dar încă ceva. De câtva timp, Florica şi-a cumpărat un bec albastru pentru dormitor. De ce aşa tam-nesam bec albastru, după cinci ani de căsătorie? Ca să pară mai atracţioasă lui Stanislau?

Ascultă-mă pe mine: când Sicorschi pleacă în provincie după afaceri, cineva vine la Florica. De asta sunt sigur. Am să mă pun şi la pândă".

Peste câteva zile, d. Vrânceanu mă întâmpină radios:

M. Sevastos

— Ei, ce ţi-am spus? M'am pus la pândă alaltăeri. Am stat treaz până la patru. Nimic! Eri — iar... Tot nimic! Iar as-noapte cine a venit la Florica? Un ofiţer. Şi a plecat pe la patru şi jumătate.

In aceiaşi zi, toată curtea a fost pusă în curent cu evenimentul.

Când s'a întors Sicorschi, cineva l-a şi anunţat.

După vre-o săptămână, îl întâlnesc pe stradă, abătut:

— Bună ziua, domnule Sicorschi. Ei, ce veste?

— Proastă! Nu mă împac deloc cu nevastă-mea. E cineva la mijloc. Când aveam bani, eram bun — acum sunt un golan. Dar în străinătate n'a fost cu banii golanului? Cu ce bani s'a îmbrăcat şi şi-a mobilat casa? Nu cu ai golanului? Şi-apoi eu am umblat după dânsa; ori ea după mine?

— Şi ştii cine-i rivalul?

— Da, un căpitan dela Jandarmi. Am urmărit-o şi i-am văzut întâlnindu-se. Dar poate nu-i încă nimic între ei.

Mai trecură câteva zile.

Când să plec dimineaţa în oraş, Sichorschi mă aştepta la poartă. Pornirăm împreună.

— Domnule Ioanid, se încurcă lucrurile. Să vezi! Luna trecută, Florica îmi cere să-i scot din pământ 1500 lei — pentru un doctor care a adus o maşină de întărit sânii. Am făcut pe dracu' în patru şi i-am dat banii. Dar eu am vrut să-şi întărească sânii pentru mine, nu pentru căpitan. Am dreptate?

— Mai e vorbă? Dar apropos: maşina-i bună?

— Nu ştiu. De luni de zile nu mă mai primeşte în dormitor. Mă culc în sufragerie pe canapea.

In altă zi, Sicorschi intră misterios în biuroul meu.

Imi povesti cum zărise un băeţel dând soţiei sale o scrisoare.

Acasă, el o lăsă pe Florica să se desbrace şi să se coboare în bucătărie.

— Atunci, — urmă Sicorschi, — m'am pus pe lucru. Ca un cambrioleur, am căutat prin saltare şi prin şifoniere. Am desfăcut cămăşile şi ciorapii. Insfârşit, iat'o! Citeşte-o!

Sicorschi îmi întinse o scrisoare. O cetii. Incepea cu „puişorul meu" şi se isprăvea cu „puişorul tău". Căpitanul o invita — chipurile — la nişte rude ale ei din Ploeşti: „ca să putem aranja ceva"...

Pe când discutam cu Sicorschi în jurul „aranjamentului" dela Ploeşti cucoana Florica dădu busna — ca o furtună — în biroul meu.

Deabea avui timpul să strecor documentul într'o mapă.

— Unde-i scrisoarea? Domnule Ioanid, dă-mi scrisoarea! E a mea.

—Ce scrisoare, doamnă? Eu cercetam cu d. Sicorschi un contract de antrepriză.

— Să văd contractul.

— Asta nu se poate. Secret profesional!

— Aşa?

Şi doamna, aruncând nişte ochi furioşi lui Sicorschi, — care încremenise, holbat, pe scaun, — îi strigă: „Ai să mi-o plăteşti, domnule!" şi eşi.

După aceasta, Sicorschi trecu direct la acţiunea de apărare a bunului său.

— M'am întâlnit cu căpitanul, — îmi povesti Sicorschi, — şi i-am spus: Domnule căpitan, te rog retrage-te...

— Cum să se retragă, dacă-i militar?

— Domnule Ioanid, dumneata ai gust de glumă. Dar numai eu ştiu ce-i în inima mea. I-am zis: „Domnule căpitan, o iubesc şi am o fetiţă cu dânsa. De ce-mi strici casa? Azi n'am bani. Am să câştig mâne. Aşa-s afacerile. Şi gospodăria iar are să meargă. Pentru dumneata e un capriciu... N'ai destule fete şi văduve... femei măritate? Numai pe Florica lasă-mi-o. Retrage-te".

— Şi s'a retras?

— S'a jurat că n'a fost nimic între ei. O simplă cunoştinţă. Mi-a făgăduit, că n'are să se mai întâlnească cu dânsa.

Incă vre-o câteva zile...

Sicorschi îmi spuse, necăjit, că întâlnirile dintre căpitan şi Florica urmau. Ofiţerul nu se ţinuse de cuvânt şi nu se retrăsese.

Soţul se duse la general rugându-l să determine din ordin retragerea subalternului. O informă şi pe soţia căpitanului care, după scandalul reglementar de-acasă, făcu mare tărăboi la primărie.

Soţia domnului căpitan ceru primarului să concedieze din slujbă pe Florica Sicorschi — dacă nu-i lasă bărbatul în pace.

Ca să se distreze, primarul chemă funcţionara la judecată.

Cele două femei, faţă în faţă, începură să se judece — ca în maidan.

Văzând că partenerele trec măsura, — primarul le dădu afară pe amândouă.

Scandalul continuă pe scările primăriei, în curte şi pe stradă.

Dar căpitanul tot nu se retrăgea. Rămânea ferm pe poziţie.

Florica îşi luă un congediu de o săptămână. Căpitanul obţinuse o permisie corespunzătoare. „Aranjarea" era iminentă.

Sicorschi stătea pe gânduri în cerdac. Dar nu putea rămânea mult timp pe loc. Se scula şi se primbla mult prin ogradă — când mai încet, când mai repede. Parcă privea pe cineva. Uneori i se mişcau buzele.

Intr'o seară, Sicorschi veni la mine:

— Uite, domnule Ioanid, ai fost bun şi mi-ai împrumutat lemne şi două mii de lei. Pentru bani, îţi dau plasa de prins păsărele. Lemnele... dacă oi trăi, ţi l-oi da înapoi. Altfel...

Am luat plasa, dar nu ştiam cum funcţionează.

Adoua zi Sicorschi a mers cu mine la via unui prieten dela Copou — ca să mă înveţe.

Plasa era de mătasă. Avea ochi mici cât un degetar. Iar peste dânsa era aplicată altă plasă — cu firele grosuţe şi cu ochii foarte mari. Plasa se aşează într'un loc pe unde trec păsărelele. Când o întinzi, aproape n'o vezi — parcă-i un tul, un fum uşurel.

Făcui experienţa. Intinsei plasa în dreptul unei streşine cu cuiburi de vrăbii. Nişte copii se suiră pe casă şi tropăiră. Atunci vrăbiile zburară în plasă. Luau în cap firele subţiri şi intrau în ochiurile mari, rămânând apoi atârnate, ca'n nişte buzunare. La urmă desfăcui unghioarele vrăbiilor şi dădui drumul păsărelelor.

Am rămas foarte satisfăcut de plasa Polonezului.

Ei era posomorît. Parcă-l văd cu câtă gravitate — nepotrivită cu situaţia — scotea vrăbiile din buzunarele plasei.

Florica se înturna din oraş foarte veselă şi acasă fredona, toată ziua, romanţe de amor.

In conflictul dintre mamă şi tată, fetiţa luase partea mamei.

— Ce-am face noi, — zise unei vecine fetiţa, — dacă n'ar fi domnu' căpitan?

Sicorschi nu-mi mai vorbea. Parcă mă ocolea.

Intr'o dimineaţă, îl văzui venind la mine. Eşii în cerdac, gata de plecare.

Pornirăm amândoi.

— As-noapte, — îmi spuse Sicorschi, — am dormit în camera Floricăi. M'am ascuns de cu seară subt pat şi am stat acolo până dimineaţa. I-am ascultat toată noaptea respiraţia. Am auzit-o cum vorbea prin somn.

Pentru prima dată, m'am uitat la dânsul cu surprindere. Imi părea — ciudat, neliniştit...

Adouazi un subcomisar cunoscut veni la mine.

— Domnule Ioanid, noaptea trecută s'a împuşcat Sicorschi la Copou. Te rog spune dumneata doamnei... Mie mi-i oarecum...

Am rămas trăsnit. Nu mă aşteptam la acest desnodământ.

— Ba, te rog. Du-te dumneata.

Subcomisarul bătu în uşă şi intră la doamna Sicorschi.

La ieşire, îl întrebai:

— Ei?

— A mers mai uşor decât îmi închipuiam. Am luat-o cu diplomaţie: „De când nu ţi-a venit bărbatul acasă?" „De eri". „Să ştii că nici n'are să mai vie". „Cum asta?" „Iac'aşa! S'a împuşcat as-noapte la Copou". Ea n'a zis nimic. Apoi a oftat: „Asta are să coste parale".

In casa lui Sicorschi — zarvă, alergătură... Căpitanul, ordonanţa, rude... O croitoreasă lucra de zor.

Văduva s'a dus de câteva ori în oraş şi s'a întors grăbită.

Seara, Madam Sicorschi povestea evenimentul:

— M'am dus la Copou să văd locul. Era acolo o droaie de copii. Unul îmi zise: „Eu l-am găsit, cucoană, disdedimineaţă. Cum e aici locul ferit, în fundul grădinii, — dacă nu erau pe-acolo... ţi-l mâncau cânii". Tot a avut noroc bietul Stanislau! „Uite, — făcu altul, — se vede semnul în pământ, unde s'a împlântat ţeava revolverului". Plouase peste noapte şi pământul era jilav.

Noaptea, am auzit-o pe doamna Sicorschi fredonând până târziu de-asupra maşinii de cusut — la care tivea costumul de doliu.

Adouazi, văduva îmi spuse după masă:

— Am fost azi dimineaţă la capela cimitirului, unde l-am depus. Bărbatu-meu n'a avut noroc până la capăt. Au început căldurile... şi s'a infectat.

In ziua înmormântării, ordonanţa căpitanului — un flăcău dela ţară — aduse o jerbă cu flori. O trânti pe masa din bucătărie, cu vorba: „Căţeaua!" şi plecă tropăind prin cerdac, cu bocancii mari, potcoviţi...

Veni o trăsură cu doi cai. Mama şi fata în doliu se aşezară în fund. Mama avea o poză tragică — cu jerba amantului pe braţe.

Seara, Vrânceanu veni cu raportul:

— Să te strici de râs, domnule Ioanid. Aşa înmormântare n'am văzut de când sunt. După slujbă, a început unul să vorbească în numele comunităţii poloneze: „Frate Stanislau, te-ai dus dintre noi. Bun! Dar trebue să spun aici: cine te-a omorît. Tu aveai sufletul deschis, polonez. Te-ai încrezut în oameni. Ai făcut afaceri cu escroci şi tâlhari, care ţi-au furat banii. Neutând suporta lipsa materială, ţi-ai ridicat zilele. Bun!" De-odată izbucneşte un glas ţivlit de femee: „Da' nu s'a ucis de asta... s'a ucis din pricina c... de nevastă-sa, care trăeşte cu bărbatul meu". In jur era lume de pe lume. Au sărit câţiva s'o potolească. Dincoace doamnei Sicorschi i se făcu rău. Rudele o porniră spre poarta cimitirului. Nevasta căpitanului se zbătea în mulţime vrând să spună totul. Groparii îşi aduseră aminte de sicriul uitat pe marginea mormântului, îl lăsară jos pe bete — şi azvârliră bulgări de-asupra".

Intr'adevăr, era lucru de mirare. Auzisem multe — dar de polemică la cimitir, încă nu.

Vrânceanu trecu la alt vecin.

M'am culcat. Din apartamentul de-alături veneau până la mine fredonările Floricăi.

Nu trecuse săptămâna, şi Vrânceanu mă şi înştiinţă: Căpitanul venea la Madam Sicorschi ca la dânsul acasă. Venea pe la 9-10, şi pleca pe lumină — la cazarmă. Işi părăsise nevasta.

Duminică după-amiază — cine se primbla prin curte? D-na Sicorschi, cu pelerina căpitanului în spate — şi lângă dânsa căpitanul în persoană, un ofiţer înalt, chipeş. Alături — fetiţa mortului.

La un moment dat, fetiţa — miorlăindu-se — spuse:

— Mamă, dă-mi douăzeci de lei să mă duc la cinematograf!

— Neruşinato, — izbucni măsa, — tată-tău nu s'a răcit în groapă şi ţie îţi arde de cinematograf?

Fetiţa plecă cu capul în jos.

Căpitanul se instală în Strada Grădinilor.

Noul menaj a durat câteva luni. Sfârşitul a fost cu foc bengal.

Aveam o servitoare toantă: Paraschiva. Pe ce punea mâna — spărgea. Se frigea la mâni, se tăia. Odată, aduse supa la masă cu braţul plin de sânge.

— Paraschivo, — îi zisei, — de ce nu te legi? Vaca, că-i vacă... şi când se răneşte, tot se linge.

Dar să-i fi văzut mutra. Era ţigănoasă la faţă — şi cu negi. Pe gât avea cicatrici şi bolfe — iar pe braţe: un fel de ridicături ca bureţii. N'o ţineam decât fiindcă iubea cânii...

Intr'o noapte mă trezii în scandal.

D-na Sicorschi îl prinsese pe căpitan cu Paraschiva.

Din harmalae se distingea numai glasul văduvei:

— Să pleci din casa mea, golanule!

Dar căpitanul n'a plecat. Adouazi avusese loc explicaţia. Căpitanul era cam cu chef; şi noaptea, eşind afară, greşise uşa.

Căpitanul a mai stat în curtea noastră vre-o două săptămâni.

Intr'o bună zi, nu l-am mai văzut. Ordonanţa i-a cărat cizmele de veriga şanurilor.

Dar nici fredonări nu mai veneau de alături. Şi nici becul albastru nu s'a mai aprins...

M. SEVASTOS

Notă. Capitol din romanul „Aventurile din Strada Grădinilor", care va apărea în cursul lunii Ianuarie.

Simplon - Orient - Express

— Fragment de călătorie —

Veneția- Trieste

Pe nesimțite frigul începe să mă cuprindă. Un frig umed, evocând, în ciuda nopții cumplite de Decembrie, inserări de toamnă dostoiewskiană cu străzi și geamuri de mansardă, înlăcrimate și cu ziduri igrasioase adăpostind epave omenești, ele însesi sdrențe ude de ploaia mocnită. In sala aceasta, pustie, de restaurant de gară — ce pare și mai înaltă în umbra proectată de abajurul ultimelor lămpi rămase aprinse — ai impresia că soarele nu a pătruns niciodată. Curând, încep să-mi amorțească în mănușe degetele care se încordează febril pe stylo, scrisoarea abia începută trebuind sfârșită cu orice preț înainte de plecarea trenului. Dar glasul stins al pendulei fixată în perete deasupra capului casieriței adormită într'un pled îmblănit, îmi spune că graba este, din nefericire, fără rost, mai fiind trei ore până la plecarea trenului tras la peron abia un ceas după miezul nopții. Ceaiul înghețat și mai ales plimbarea lamentabilă și nesfârșită a ultimului chelner ce luptă eroic cu valul de frig polar revărsat de arcuirea prea nemăsurată a ferestrelor, mă descurajează.

Odată mai mult, arunc ochii pe telegrama fatală datorită căreia cabina confortabilă și plăcut încălzită în care mă îmbarcasem 24 de ore mai de vreme la Gare de Lyon — cu perspectiva însorită a două eventuale zile de totală evadare din realitate, la Abazia — călătorea acuma goală, pierdută în șirul vagoanelor albastre ce vor fi alunecând, acoperite de un strat subțire de ghiață, prin văile pitorești din jurul Liubilanei. Și simt crescând în mine, sângeroase porniri antidinastice. Căci, pe deasupra telegramei, cele trei ore de frig chinuitor, le datorez vizitei moștenitorilor tronului italian la Trieste.

Călătorii princiare

Din pricina unei prăvăliri de stânci în Elveția, Simplonul a ajuns cu trei ore întârziere la Veneția unde conductorul a anunțat pe culoare că trenul nu va mai sta decât timpul necesar atașării a două vagoane „speciale". Principii moștenitori plecau discret, aproape incognito, la Triest unde erau așteptați oficial. In timpul manevrei, destul de rarii călători de pe peron și din vagoane, au remarcat întâi așteptarea neclintită a unui groom purtând livreaua hotelului Danielli și pe brațe un imens buchet de flori, măestrit învelit în foiță. Apoi, dealungul vagoanelor, un grup de trei persoane ce se îndrepta fără grabă spre capătul trenului: o doamnă în vârstă, elegant și simplu îmbrăcată în negru, întovărășită de doi domni cu pălărie înaltă și blăni sub care clasicii pantaloni trădau jacheta. Cineva șoptește: Regina. Altcineva afirmă: o membră a familiei regale, însă streină. Cele două personagii: primarul și prefectul de poliție. Vagonul în care mă aflam fiind alăturat de restaurant — după care urmau să vie vagoanele regale — grupul s'a oprit sub ferestrele noastre. Buna cuviință cât și frigul, au făcut însă ca nici un geam să nu se ridice. Mărturisesc că interesul cel mai mare l-a trezit în mine înfățișarea celor doi reprezentanți ai Veneției a căror splendidă prestanță mi-a evocat morga senatorilor de altă dată, paradând sub galeriile Procurațiilor în zilele de aur ale republicei. Când, cu o isbitură făcută abia perceptibilă de amortisoare, cele două vagoane speciale au fost atașate, Majestatea Sa Protocolul și-a făcut apariția. Principii moștenitori se aflau deja într'unul din cele două vagoane. Indepărtându-se de grup, unul din cele două personagii s'a urcat în primul vagon, dar prin capătul celălalt, pentru a reveni la cel din fața grupului, să primească cu buchetul în mână, în pragul portierei, pe prezumata regină. Aproape imediat trenul s'a pus în mișcare și, în seara înstelată de Decembrie, cerul s'a confundat cu laguna și ea înstelată de geamanduri și de vaporașele revenind dela Mestre, gara de legătură de unde se întindeau pe tot țărmul, șerpuind printre bataluri și furnale, șiruri nesfârșite de luminițe multicolore, luptând cu strălucirea reclamelor luminoase. Curând după eșirea din Mestre, s'a servit masa. Câteva minute după începerea serviciului, în vagonul aproape gol, călătorii pe linii internaționale fiind puțini în apropierea Crăciunului, și-au făcut apariția cei trei membri ai familiei regale, întovărășiți de un oaspe ce reamintea prin blondul roșcat, prin monoclu și vervă, arhiducii de operetă vieneză. De altfel, în repetate rânduri, conversația care era făcută aproape exclusiv în englezește, era întretăiată — probabil în cinstea oaspelui — de copioase replici în nemțește. Simplonul apropiind vertiginos de Triest — apropiere ce îmi strecura în suflet o emoție nemărturisită dar mereu crescândă — iluștrii călători au părăsit restaurantul. Dar abia când s'a văzut, sfredelind întunericul și rotindu-se lent pe suprafața moartă a apelor golfului, fâșia de lumină a farului. Cu ce repeziciune au avut timpul să se schimbe? Căci la coborârea în gară, principele era șamarat de paradă și cele două doamne în toalete de mare gală. Prezumatul arhiduce devenise invizibil.

Intors în grabă în compartiment, când treceam tocmai pe sub far, m'a întâmpinat conductorul pe care, prevăzând întârzierea, îl rugasem să îmi dea o telegramă în gară la Lausanne. Știind, deci ,că aștept răspunsul la Triest și că s'ar putea întâmpla să-mi întrerup călătoria spre București, venea să mă anunțe că primirea oficială urmând să înghită aproape în întregime cele 20 de minute reglementare de oprire, ar fi prudent să cobor cu valizele, pentru cazul că aș scăpa trenul.

Ceeace s'a și întâmplat.

Chasse-Croise

Cum s'au oprit vagoanele regale în fața tradiționalului covor roșu, desfășurat pe peron, au isbucnit muzici acoperite de uralele unui furnicar de uniformele cele mai încărcate de fireturi ce se pot imagina, printre care se pierdea un număr restrâns de pălării înalte și de fracuri sub blăni patriotic întredeschise pe un ger de crăpau pietrele. Cordon de jandarmi cu bicorn și redingote anacronice. Nimeni nu coboară și nu urcă în tren. Capete ce se pregăteau să doarmă și brațe în pijamale multicolore, apar la ferestrele, de data aceasta deschise, ale vagoanelor. Prezentări, discursuri, iar urale și muzici.

Insfârșit ceremonia s'a terminat și ultimul jandarm dispare de pe peron. Dar difuzorul a anunțat răsunător și nemilos pe călători că expresul Londra-Paris-Triest-București-Istambul-Ankara pleacă în cinci minute.

Urmat cu valizele de un „fachino" providențial, am alergat spre biroul companiei Wagons-Lits unde am găsit într'adevăr răspunsul așteptat dar nu cel dorit. „Impossible rejoindre. Quitté Abazzia hier. Telephonez Excelsior-Lido".

Spre marea cinste a telefoanelor fasciste obțin, în mai puțin de un minut, Veneția, dar cu mai multă greutate Lido-ul. Pentru a afla dela portar că persoana căutată, așteptând zadarnic telefonul, plecase cu o jumătate de oră mai devreme, cu ultimul tren spre Viena. Nu mi-a mai rămas decât să-mi vizez biletul și să mă interesez de primul tren spre București. O ciudă și o grabă de a sfârși făcându-mă să întrevăd prea penibilă o așteptare deșartă a Simplonului de a doua zi. Căci din cel din seara aceasta, nu mai rămăseseră pe peron decât vagoanele regale. Și iată-mă comandând un al doilea ceai, mai mult pentru a-mi dezmorți degetele pe paharul fierbinte — și a putea sfârși scrisoarea — decât stomacul. Trebue însă să recunosc repede că sala glacială a restaurantului este ucigătoare. Imi fac un plan rapid. Incă două ore și jumătate. Voi pune scrisoarea la cutie apoi, cum noaptea e frumoasă, voi face un tur pe incomparabila promenadă ce șerpuește dealungul țărmului, aproape la nivelul apei.

Dar eșind în hall-ul gării, ușa grea îmi este literalmente smulsă din mână. Și îmi dau seama, dintr'odată, că, ceiace luam eu drept vuet de tramvae, era gemăt de uragan năprasnic. Pe sub arcadele intrării, curenții se îmbulzesc sub bolta înaltă, împletindu-se în vârtejuri care luptă cu îndârjire să smulgă tot ce le ese în cale sau voește să le înfrunte tăria. Inaintând de-a'ndărătelea, ajung la chioșcul regiei de unde un fel de lapon îmi strecoară mărci prin geamul întredeschis. Din fericire cutia este alături. Ideea de a coborî pe malul mării mi se pare absurdă. Profitând însă de o bruscă acalmie, mă aventurez totuși afară. Dar nici nu am trecut pragul arcadelor eșirii, și uraganul mă lovește violent în față, în piept și mă propteşte de perete. Piața din fața gării pare să aparție unui oraș mort. Suflarea uriașe chinue sălbatec ramurile desfrunzite ale copacilor, împreunându-le în gesturi de implorare și groază. Din negurile jucăușe, halucinante prin balansarea globurilor electrice spânzurate de cabluri transversale, răsar trei umbre de soldați cu pulpanele mantalelor întoarse peste cap, reînviind în amintire viziuni din timpul refugiului din 1917. Restaurantul în care voiam să mă reîntorc, pregătindu-se să-și închidă ușile, plec în căutarea portarului care în schimbul a câtorva lire îmi deschide sala de așteptare de clasa întâia unde nu s'a făcut foc, însă, niciodată în anul acesta.

— Intotdeauna este așa frig la dvs?

— Intotdeauna când e vânt. Dar uragan ca în seara asta nu am pomenit de nu-mi aduc aminte. Ascultă...

Și ridică ochii și degetul arătător spre tavan. Inaltă cât o catedrală, ajungând probabil până la acoperiș, sala este o vastă cutie de rezonanță în care vibrează sinistru tabla sgâlțâită și, prin unele locuri, dislocată de vijelie. Trosnete puternice sunt ca puncte de orgă în mugetul și fluieratul vântului.

Rămas singur mă ghemuesc într'un fotoliu care din fericire nu e de piele ci de catifea roșie. Și dansul umbrelor reamintindu-mi odată mai mult „jocul" copiilor teribili ai lui Cocteau, încerc să evoc noaptea toridă de Iulie în care am trecut prima oară prin Trieste și a cărei amintire îmi va rămâne pururi neștearsă. O ploae diluviană scăldase toată după amiaza geamurile trenului în perspectiva încețoșată a cărora defilase Lombardia cu aur de holde generoase și verde de porumburi proaspăt înviorate, din ondularea cărora, încadrate de pini parasoli și de cipreși, răsăreau ferme și vile cu acoperișuri plate și ferestre rare înveselind fațade visătoare, reamintind priveliștile italiene ale lui Hubert Robert.

Palanzo, Stressa, Arona: viziune rapidă a insulelor Boromee pierdute în ceața lacului Maggiore. Aceeaș ceață străvezie ce plutea pe apele lacului de Garda, în depărtarea cărora privirea ar fi voit să descopere fastuoasa sihăstrie a eroului dela Fiume, prietenul Eleonorei Duse și al Idei Rubinștein.

Brescia, Verona, Padua: siluetare fugară de domuri și de campanile în înserarea împâclită de ploae. Și în sfârșit Veneția în apropierea căreia soarele strălucise brusc, împrăștiind, ca prin farmec, ultimii nori dizolvați parcă de ploaia de raze difuze a unui asfințit de legendă. Sub cerul de un albastru ireal și profilându-și silueta incomparabilă pe feeria amurgului, Veneția era însă un cuptor cu emanații fetide. O prevestea însuși crâmpeiul de lagună străbătut, printre smârcuri și ape gălbui și unsuroase, digul ce leagă Mestre de Santa Lucia și care dă impresia că trenul intră brusc în mare.

Seara de Iulie era și mai apăsătoare în urma ploii calde, cu stropi mari ce se reîntorceau în atmosferă sub formă de aburi invizibili dar grei de toate exalațiile canalelor. La plecare se servise masa. In restaurant ventilatoarele erau neputincioase să răcorească frunțile pline de sudoare.

FEERIE NOCTURNĂ

Cineva care coborâse la Milano îmi spusese cu nostalgie în privire și glas:

— Te invidiez că vezi Triestul așa cum trebue: noaptea și în trecere. De aceea, curând mă reîntorsesem în compartimentul cu ușa și fereastra larg deschise asupra nopții de un albastru ce începea să se întunece. In zarea în care privirea aștepta primele lumini, licăriri livide descopereau nori grei încărcați cu electricitate. Ultimele stele răslețe dispăruseră și ele. Atmosfera se făcea din ce în ce mai apăsătoare. Cu tot curentul geamurilor deschise și al vitezei trenului, aerul era fierbinte, aproape irespirabil. Dintr'odată, însă, am recunoscut prezența invizibilă a mării. Un miros fad de alge, de ape stagnante în goluri după retragerea fluxului, împletit pe răbufniri tonice de larg și de furtună.

M'am ridicat depe canapeaua unde mă întinsesem încercând să citesc și m'am aplecat în afară. Intunericul era însă de nepătruns și cursa expresului în noaptea neagră luase ceva neliniștitor, aproape fantastic. Roțile scăpărau la încheetura șinelor pe cari, coborând din ce în ce mai vertiginos spre Nabresina, trenul aluneca cu peste o sută de kilometri pe oră, trecând cu scrâșnet infernal de fierărie și par'că de blocuri sfărâmate, printre parapetele de piatră și intrând cu vuet de avalanșe în tunelurile ce sfredelesc primele stânci pleșuve ale dezolatului platou al Karstului. Undeva în adâncul negurilor trebuia să fie marea. Dar unde? La o cotitură au apărut, pe dreapta, spre îmbucătura Isonzului, lumini clipind îndepărtat. Și la flacăra unui fulger care a îmbrățișat tot orizontul, am văzut strălucind întinsul apelor.

Trenul fluerase prelung. Silueta romantică a castelului Miramar scăldat de apele Adriaticei, la poalele parcului părăsit și a falezei, rămăsese repede în urmă. Luminile trenului alergau peste acoperișurile ce se îmbulzeau jos, la 20 de metri, la picioarele stâncilor abrupte.

I. IGIROSIANU

Icoane medievale

O legendă pe care însăși istoria a creat-o este concepția cu care ne-a obișnuit să privim una din cele mai frumoase epoci, Evul Mediu. O noapte adâncă sfâșiată de lucirea scurtă a lăncilor și sulițelor sau iluminată la răstimpuri de pârjolul târgurilor și satelor, râuri de sânge și jertfe nenumărate în numele unor idei ce apar astăzi naive, când nu sunt în totul absurde. O frământare necurmată a colectivității, în care individul se topea definitiv și n'avea în primul rând o existență spirituală, ci era destinat doar mulțimii sălbatece, împinsă la grozăvii de fanatism și ignoranță. In câteva linii, această concepție ne-a fost furnizată până acum de istorie, dar istoria scrisă în ultimele două veacuri și-a pornit judecata, veți spune, din evidentele dovezi ale obscurantismului și ferocității acestei epoci. Totdeauna însă, alături de munca pentru realizarea unei civilizații, lângă energia pusă în slujba creației și cugetului liber, s'a sbătut neștiința care pentru o vreme a întrerupt marile înfăptuiri. Evul mediu a înregistrat, negreșit, asemenea dureroase înfrângeri ale gândului cel bun, dar n'a închis întru nimic calea către construcție și civilizație. Au înflorit, atunci, exemplarele cele mai alese, cavalerii spiritului au fost mai străluciți decât cavalerii Renașterii. Dar Renașterea n'a fost oare pregătită tot în această epocă, osândită pe nedrept tocmai în ceeace avea ea mai bun?

Bufoni și muzicanți

Cei care purtau în Evul Mediu cuvântul religiei și cultivau mistica în popor, înfățișează deseori cele mai frumoase exemple de trăire liberă, râs sănătos și exaltare a adevăratelor bucurii ale vieții. Intr'o cronică ce a părut mult timp ciudată prin împerecherea dintre seriozitate și burlesc, cronica fratelui Salimbene, am găsit pagini frumoase de descriere a întâmplărilor călugărești și mirene dela începutul secolului al treisprezecelea. In plin Ev Mediu deci. Sentimentul tragic se alătură comicului pur și uneori nu știi dacă privește serios viața sau se mulțumește a lua în râs copilăriile contimporanilor săi. Alteori zugrăvește scene sumbre și fioroase, cum sunt crimele pe care le repeta, neobosit, cel mai straniu rege al epocii, Frederic II, stăpânitorul Siciliei.

Să ascultăm acum povestirea lui Salimbene despre isprava unui poznaș al timpului: „Văzând dascălul gramatic Boncompagno, că fratele Giovanni făcea minuni, a voit să se apuce și el de așa ceva, și a vestit pe oamenii din cetatea Bolonici, că va sbura în fața tuturor.... Vestea s'a răspândit în oraș. Sosi ziua hotărîtă. Se adună poporul, bărbați și femei, copii și bătrâni, pe coasta dealului ce se cheamă Santa Maria in Monte. Dascălul Boncompagno își făcuse o pereche de aripi și stătea în vârful dealului, privind mulțimea. După ce s'a uitat, și el la popor, și poporul la el, dascălul Boncompagno a spus: „Duceți-vă, și Dumnezeu să vă binecuvânteze, căci ați văzut fața lui Boncompagno" Și ei au plecat cu toții, înțelegând că au fost trași pe sfoară".

Iată o scenă unde se arată cum se făcea muzica pe atunci, cum mulțimea lua parte la spectacole cântând în deplin extaz al armoniei: „Erau acolo băeți și fete mărișori, a căror frumusețe în vestminte și la chip mărea sărbătoarea și desfătarea. Și aveau în mâni, și fetele și băeții, alăute, ghitare și alte instrumente pentru muzică, din care scoteau sunete dulci, cu mișcări potrivite la aceasta. Nu se auzea alt sgomot; toți ascultau în tăcere. Și cântecul era atât de nou și de frumos prin felurimea glasurilor și chipul cum ei cântau, încât inima se umplea de bucurie! Nu spuneau altceva nimic, și nici noi nu le-am vorbit lor, iar viersul și instrumentele muzicale n'au contenit câtă vreme am stat acolo; și nu ne venea nouă să ne despărțim de ei. Eu nu știu, și numai Dumnezeu poate să știe, de unde venea atâta desfătare, căci nu auzisem altădată și nici n'am mai auzit ceva asemănător".

Un Nerone medieval

La Palermo, în Sicilia, domnea, pe vremea fratelui Salimbene, regele Frederic II, care era de neam german. Și curtea lui a fost un mozaic de glorie, poezie, știință, magie și crimă. Trubadurii din Provența, alchimiștii mauri și filosofii averoiști își dădeau aici întâlnire.

Acest Nerone medieval a fost straniu prin gusturile sale variate; se delecta cu canțonetele poeților, și el însuși făuritor de cântece, a scris „ballatte" de toată frumusețea.

Odată „a tăiat degetul arătător al unui notar, pentrucă îi scrisese numele altfel de cum voia el. Dorea ca prima silabă a numelui său să cuprindă un *i*, *Fridericus*, și acela scrisese, un *e* numai, *Fredericus*". Altădată „a dat din belșug să mănânce la doi oameni, și pe unul l-a trimes să se culce, iar pe celălalt l-a mânat la vânătoare; în ziua următoare, în fața sa, a pus să li se deschidă pântecele, deoarece voia să știe care mistuise (mâncarea) mai bine. Și doftorii au socotit că mistuise mai ușor cel care dormise".

„O altă ciudățenie a lui a fost aceea când a dorit să afle ce limbă și ce fel de vorbire întrebuințează copiii crescuți fără ca cineva să le fi grăit cumva. Și pentru aceasta a poruncit doicilor și dădacelor să dea copiilor lapte, să-i spele și să-i curățe, fără a-i mângâia însă și a le vorbi ceva. Căci voia să știe dacă vor vorbi limba ebraică, care a fost cea dintâi, sau graiul latinesc, grecesc ori arab sau limba părinților lor. Dar zădarnică încercare, căci pruncii mureau cu toții: pentrucă nu pot copiii să trăiască când maica lor nu le bate din palme, nu-i mângâie, nu-i desmiardă și nu le zâmbește! De aceea se numesc „cântece de leagăn", melodiile pe care femeia le îngână când mișcă leagănul pentru a adormi copilul, ce fără de acestea nu doarme și nici nu se liniștește".

Nebunia flagelării

Fenomenul destul de frecvent în Evul Mediu în Europa, și care dăinuiește până azi la indieni sau sălbateci, al biciuirii trupului cu prilejul sărbătorilor religioase, a fost studiat îndeajuns de psihologie. Torentul de senzații al poporului, își află deplină satisfacție erotică pe calea întoarsă și invertită a biciuirii epidermei. Cronicarul nostru, obraz bisericesc, se minunează totuși în fața unor asemenea excese: „In anul Domnului 1260, s'au răspândit flagelanții în toată lumea, și toți, mici și mari, nobili cavaleri sau oameni de jos, umblau goi și se biciuiau prin târg în procesiuni religioase, având în frunte pe episcopi și călugări. Intr'o zi de luni, la sărbătoarea Tuturor Sfinților, oamenii din Modena, cu mic și mare, au venit la Reggio, și toți din ținutul Modena, împreună cu primarul, episcopul și starostele breslelor, s'au biciuit prin târg, și cea mai mare parte din ei au mers la Parma, iar aceasta a fost într'o zi de Marți, după sărbătoarea Tuturor Sfinților".

„Cronica ciudată" a fratelui Salimbene nu se oprește numai la acest fel de însemnări! Este o istorie plăcută și instructivă, care, tradusă nu de mult din latinește, a fost pusă acum la îndemâna tuturor.

C. N. NEGOIȚA

Crăciunul la Londra

— „Mănâncă, bea și fii vesel!" — e rezumatul articolelor de fond ale presei englezești din săptămâna Crăciunului. Deși, abia eri, aceleaș ziare și reviste înșirau serii întregi de probleme și chestiuni grave, care nu lăsau omului libertatea să mănânce, să bea și să fie vesel; — astăzi, în pragul vacanței tradiționale, aceste sperietoare au dispărut, ca prin farmec, de pe coloanele oferite milioanelor de cititori. Astăzi și mâine, și poimâine — e „Merry Christmas", Crăciunul cel Vesel, sărbătorit tot astfel de o mie de ani încoace.

Cât e de ușor, pe atât e și de greu să scrii despre Crăciunul englez chiar dacă ai cunoaște bine Anglia. E ușor dacă ești de acord cu tonul și cuprinsul presei de Crăciun: descrii ajunul sărbătorilor, furnicarul de lume de prin prăvălii, unde se vând chiar în acești ani de criză, nenumărate articole absolut inutile și aduse la Londra din toate colțurile lumii. Apoi, treceți la „coloniale, delicatese și comestibile"; vizitați gările și cheiurile, pe unde sute de mii de oameni își așteaptă rândul.

Vine, însfârșit, seara Ajunului. Un realist, cunoscător al Angliei, nu va zugrăvi, bineînțeles, nici pomi încărcați cu zăpadă și nici sticleții în căutarea firimiturilor de hrană sub ferestre. Deasupra Londrei, în această seară, atârnă o cupolă de plumb a unei ploi mărunte și reci. In stradă totuși aleargă mii și mii de băeți și fete, cântând colinde și imnuri. In orice locuință, întreaga familie se strânge lângă vatra unde pâlpâie focul vioiu. Sunt părăsite orice subiecte de conversații politice și serioase; scepticismul amuțește la marea sărbătoare. In această seară, englezii râd foarte mult, dar mănâncă puțin.

A doua zi, încep „solemnitățile" reale. La ora unu, în ziua de 25 Decembrie, torentele de cuvântări mai mult sau mai puțin spirituale se revarsă asupra curcanului umplut cu castane ce stă alături de șireagul de cremvirști și de pudding-ul stropit cu o flacără albastră...

Un scriitor străin, povestindu-ne despre toate aceste „minuni", care n'au nimic minunat, ci prezintă numai o tradiție înverșunată, va cita, firește, Crăciunul lui Dickens și va mai adăuga zăpada, gerul, bradul și alte detalii curioase dar... neadevărate, plus o pădure de crengi de stejar sub care toți se îmbrățișează.

E adevărat că se mai păstrează „expoziția gâștelor fripte" de Crăciun. Dar friptura de gâscă nu înlocuește la „săraci", treimea de mai sus: curcanul, cremvirștii și puddingul. La expoziția aceasta vine însuși primarul Londrei, și lauda lui ține loc de premiu pentru pospodinele sau antreprenorii de restaurante, care se întrec în rânduirea tradiționalei mese de Crăciun. Corporația tocilarilor, însă, organizează în prima zi de sărbătoare o masă comună, la care toți breslașii apar în costumele lor din Evul Mediu, cu insigne și steaguri, cu cuțite sclipitoare de toate mărimile. „Clou"-ul banchetului este porcul fript întreg, cu capul împodobit cu cele mai variate bagatele, adus și servit de cei doi bucătari ai corporației.

In massele „groase" ale populației londoneze, însă, respectul datinelor se exprimă, ca și în trecut, prin mâncare și băutură, în stil mare, luând uneori proporțiile unui ospăț pantagruelic. Dela orele 12, ziua, încep să mănânce și să bea, iar dela miezul nopții și până dimineața se bea doar. Peste trei zile viața febrilă se revarsă iarăși în birouri, bănci, magazine, ateliere, uzine, docuri...

Teatrele mici, cinematografele dela periferie și dancingurile, se umplu de lume numai a doua zi de Crăciun, adică în „Boxing-Day", numită astfel după vechile obiceiuri de a „boxa" cu mingi de zăpadă.

In glumă, i se zice uneori și „Yoke-Sing Day": — „Ziua cântecului de Jug" — ceva în felul colindelor noastre, cu Sf. Vasile, boii și plugul de Anul Nou. Copiii, tineretul, părinții și bunicii beți pe jumătate și roșii la față, vin să privească toate „pantomimele" populare, numite așa în glumă, căci aceste reprezentații sunt caracteristice prin abundentele dialoguri, coruri și dansuri.

La acest „Boxing Day" cel puțin optzeci la sută din teatrele londoneze reprezintă neîntrerupt „Arlekinada", „Scufița Roșie" „Ali-Baba", „Sandriliona", „Motanul Incălțat", Jack Spintecătorul de Uriași" și „Robinson Crusoe". Sute de figuranți, zeci de artiști, costume și decoruri de mare lux, „metamorfoze" prin care o pădure se transformă, de pildă, într'un palat din Bagdadul Califilor, într'o clipită, fără lăsarea cortinei...

Din an în an „regisorii" nu țin la veridicul subiectelor. „Barbă Albastră" acționează când în Persia, când în San-Francisco; se intercalează scene din toate basmelee și din povestirile fantastice, cunoscute spectatorilor din copilărie; se introduc „numerile" de circ, clowni, pitici. Și bătrânii și tinerii, râd laolaltă cu copiii.

In clasa intelectuală și cea aristocrată, se observă însă dela război încoace o tendință din ce în ce mai accentuată de a nu rămânea „acasă" de Crăciun, ca odinioară. Fuga țintește mai cu seamă Parisul. Englezii culți preferă să petreacă Crăciunul și Anul Nou pe la restaurantele și teatrele pariziene, adică acolo unde nu li se cere cunoștința limbii și nici conversația agitată obișnuită la sărbători.

Și clasa de mijloc din Londra pierde gustul de a petrece Crăciunul în decorul familiar. Toți, între 15—65 ani, năzuesc spre marile restaurante: „Savoy, „Cecil"... unde se poate mânca și bea ceiace n'ai acasă și unde dansurile continuă până dimineața. „Toată lumea dansează aici" — glăsuește o firmă de pe frontonul unui imens restaurant.

Inainte, chiar bătrânii coborau de Crăciun jos dela etajele de sus. Astăzi, li se pune la dispoziție receptorul radio-ului, ca să asculte cum lumea petrece Crăciunul la „Savoy", la Paris, la Nisa... Toate acestea le-am constatat în ultimii ani pe care i-am petrecut la Londra...

STEPHEN BARTOLOMEW

A D E V E R U L   S O C I A L

Arta în popor

Lumea întreagă se preocupă în prezent de a reda poporului o artă, care să-l amuze şi să-i ocupe orele libere cu petreceri spirituale, spre a-l scoate din materialitatea vieţii sale de muncă şi cârciumă, de plăceri grosolane şi animalice.

Problema însă este mult mai complicată de cât se crede. Care ar fi căile pe care s'ar putea face o renovare a focarelor de artă populară din Europa de azi? Institutul de cooperaţie a Intelectualităţii a provocat o anchetă a savanţilor din diferite ţări şi rezultatele acestor cercetări sunt departe de a fi concordante. Intr'un singur punct toţi savanţii au fost de aceiaşi părere, anume că nu trebue să se caute printr'un romantism rău înţeles, arta populară nouă, în reînvierea artei vechi şi rămânerea la această artă, în formele ei cele mai autentice. E bine să facem poporul să cunoască frumuseţea artei sale din trecut, ceiace a mai păstrat din această artă veche în prezent, dar să nu uităm că nu putem crea spontanul prin artificial şi că arta se naşte de la sine şi nu din voinţele particulare şi cu atât mai puţin din cele colective.

Problema apoi se pune altfel la ţară şi altfel la oraş. Ţăranul poate să înceteze lucrul în timpul iernei sau poate să-l continue pentru a-şi exercita puterea lui creatoare. Deci e mai uşor şi mai posibil să se cultive şi să se orienteze arta poporului la ţară de cât la oraş.

Lucrătorul de la oraş când nu are de lucru, nu mai are suflet şi nici un fel de îndemn de a se mai ocupa în altă direcţie. De aceia toată sforţarea din ţările industriale este de a creia o artă populară şi de petrecere a orelor libere printre lucrătorii industriali, din oraşe.

In Belgia, în Austria şi în Italia statul se sileşte a cultiva muzica, teatrul, cântecul popular printre uvrieri. In ţările însă în care există o artă pur ţărănească, Danemarca, Polonia, România nu s'a creiat nici un fel de artă printre lucrătorii de la oraş, cu un caracter propriu al ei. Ceia ce a făcut Italia, cu opera sa fascistă *„Dopo lavoro"*, este o operă administrativă după tiparul întregului regat. Deci o operă socială, mai mult decât operă de renaştere a artei poporului. In Anglia, cu toată libertatea care stăpâneşte, s'a căutat în totdeauna să se dea operelor de renaştere artistică a poporului o directivă. Insă cu cât această directivă este mai discretă cu atât e mai prielnică pentru artă. Căci *tot ceia ce nu porneşte din inima şi creerul lucrătorului însuşi, îi inspiră repulziune*, observă raportul anchetei Institutului de cooperaţie Intelectuală. Ceia ce trebuie să se creeze deci pentru renaşterea artei populare este *un climat social şi moral*, care să îngăduie lucrătorilor înşişi să-şi creeze arta lor. Că lucrul acesta nu este o ipoteză vagă se constată din faptul că arta populară n'a înflorit de cât în civilizaţiile cu bază colectivă şi cu ecomie restrânsă. Până în prezent numai Republica Sovietelor are o asemenea civilizaţie. Nu este însă o acţiune inutilă de a creia biblioteci, teatru, jocuri sportive pentru lucrători şi a reînvia şi propaga arta populară veche, ca în ţările noastre, în peninsula balcanică, Polonia sau ca în ţările nordice. Dar aceasta numai în intenţiunea de a creia atmosfera prielnică în care să poată reînvia arta populară în mod spontan, de la sine.

Elveţia de stânga

Evoluţia politică a Europei prezintă o diagramă dintre cele mai variate. După căderea Germaniei în lotul fascismului şi al celei mai negre reacţiuni, au avut loc alegeri în trei ţări: în Spania, Norvegia şi Elveţia.

Spania a dat alegeri favorabile dreptei. In Norvegia, socialiştii sunt în ascensiune.

In Elveţia, au avut loc alegeri pentru cantoanele Lausanne şi Geneva.

Partidul muncitoresc din Lausanne a obţinut 55 la sută din voturile exprimate, devenind partidul majoritar. Au intrat, astfel, 55 deputaţi socialişti, 5 fascişti, 16 liberali şi 24 radicali.

In cantonul Geneva s'au făcut alegeri pentru membrii guvernului (aşa zisul „Consiliu de Stat"). Trebuiau aleşi 4 miniştri. Lista socialistă a intrat în întregime cu Nicole, Naine, Ehrler şi Braillard, Nicole fiind numit ministru de interne.

Léon Nicole are o celebritate roşie internaţională. El a fost în fruntea turburărilor dela 9 Noembrie 1932, care s'au soldat cu o bae de sânge în faţa palatului Păcii al Ligii Naţiunilor.

După închisoare, muncitorimea l-a trimis în scurt timp, ca ministru.

Se începe oare o contra-ofensivă a stângii europene împotriva huliganismului de dreapta?

Ar fi şi timpul.

Patria lui Wilhelm Tell, patria libertăţilor, a dat semnalul.

Sterilizarea filosofilor

Vestitul profesor rassist F. K. Günther scrie următoarele într'o revistă de popularizare:

„Noua biologie statală face o distincţie între valoarea unui om ca individ singular şi între valoarea sa ca generator de moştenitori. Insemnătatea lui Kant, de pildă nu este diminuată, dacă afirmăm, că pentru popor a fost mai bine, nelăsând moştenitori, decât să-i fi avut".

Aşa dar, sub noul regim, Immanuel Kant ar fi fost sterilizat.

De ce oare copii lui Kant ar fi însemnat o catastrofă pentru Germania? Mulţi copii de oameni celebri au fost utili, doară, societăţii!

Dar Günther şi Hitler nu au nevoie decât de soldaţi...

Problema technicei în Spania

Intr'unul din cele mai pitoreşti peisagii ale Spaniei, în peninsula Magdalena, unde odinioară se înălţa un palat regal, tânăra republică a ridicat de curând o Universitate Internaţională. Fără scop profesional, fără examene şi diplome, instituţia aceasta, unică în lume, nu repetă schemele tradiţionale ale studiilor universitare, ci caută alte tipuri de viaţă şi înfăţişări noi ale gândirii moderne: In toate preocupările pluteşte cea mai deplină sinceritate. Programele cuprind totdeauna o amăgire în conformaţia lor, căci niciodată realizarea concretă nu corespunde deziderentelor omeneşti. De aceea Universitatea Internaţională a ignorat vechile forme şi a proclamat numai cultivarea minţii şi promovarea gândului liber.

Cea dintâi serie de lecţiuni a îmbrăţişat o interesantă problemă. E vorba de destinul tehnicei şi al ştiinţei. Ce este tehnica? Cum s'a perfecţionat maşina şi cum a ajuns astăzi să aibă o viaţă aproape autonomă, făcând din om un complement a cărui voinţă şi iniţiativă sunt în totul subjugate ei?

Cele mai alese glasuri ale Spaniei actuale au încercat să răspundă la aceste întrebări. A fost interesantă replica filosofului José Ortega y Gasset, au fost sugestive şi răspunsurile studenţilor.

Nu s'a vorbit de un faliment al ştiinţei, ci numai de iluziile în care ne-au crescut filosofia şi istoria. Ştiinţa nu este totuşi eternă; se poate spune că este caducă. Omul trebue să grăbească procesul de disoluţie al vechilor lucruri, pentruca viaţa cea nouă, ce irumpe de pretutindeni, să ocupe rândurile dintâi.

Cultura vie trebue să moară întâi, şi numai astfel va putea să renască. Inceputul vieţii răsare din moarte. Noile generaţii se vor obişnui, desigur, cu această concepţie propusă de gânditorii spanioli. Ştiinţa nu este o moştenire inertă a trecutului, ci o cucerire a timpurilor noastre care încearcă desrobirea definitivă a spiritului şi o totală independenţă şi autonomie a vieţii.

Unde sunt prietenii Ungariei?

După ce a căutat să găsească aprobarea şi susţinerea altor state, în ce priveşte ideia revizuirii tratatelor, Ungaria se tânguişte acum că-i lipsesc prietenii adevăraţi.

Observaţia este îndreptăţită, căci amiciţiile de până acum, când n'au fost plătite cu bani grei, au avut totdeauna un punct de plecare în totul străin intereselor maghiare.

(Pentru a implânta o sperietoare în inima Micii Inţelegeri, bunăoară, Mussolini şi-a făcut o prietenă din Ungaria, care să-i slujească în lupta ocultă împotriva Jugoslaviei).

Acum începe abia Ungaria să pipăe aceste realităţi, împreună cu minciunile diplomaţiei. Şi astfel vecinii noştri caută, dealungul istoriei, ancestralele legături cu alte popoare.

Aşa, au început să se îndrepte spre Bulgari; căci aceştia „se înrudeau cu maghiarii înainte de slavizarea Balcanilor"— spunea de curând un gazetar dela Budapesta. Apoi, a venit rândul Turcilor: legăturile de sânge sunt mai puternice decât amintirea suferinţelor pe care aceştia le-au pricinuit, în trecut, Ungurilor.

Recenta vizită a primului ministru Gömbös la Ankara şi Istambul a arătat cât de strânsă va fi această prietenie, întemeiată pe afinităţi de rassă.

Astfel, prietenii Ungariei au ieşit la iveală şi vor fi de data aceasta prieteni adevăraţi...

Intr'o revistă din Budapesta aflăm însă că identitatea de sânge nu este tocmai pricina acestor relaţii amicale. Povestea se repetă! Identitatea de interese ale Ungariei şi Bulgariei este pusă în primul plan. Iar aceste interese identice se reduc apoi la unul singur: revizuirea tratatelor... Pe cale paşnică, fără turburarea păcii europene, adaogă, însfârşit, publicaţia ungară.

Oswald Spengler şi viitorul Europei

Este încă vie în amintirea tuturor discuţia stârnită în lumea întreagă de lucrarea lui Oswald Spengler *„Prăbuşirea Occidentului"*. Se ştie că Spengler a fost întotdeauna autorul preferat al elitei hitleriene şi că lui se datorează cea mai mare parte din materialul din care s'a alcătuit ideologia rasistă, deşi adeziunea sa la regimul actual nu este fără rezervă. In noua sa lucrare, *„Anii decisivi"*, aprobă revoluţia şi abolirea Constituţiei dela Weimar, pe care nu putea să o sufere, dar găseşte că concepţia *„zoologică a rasei"* este deadreptul ridiculă. Şi deşi socoate revoluţia naţionalistă ca un preludiu al viitorului, nu este în principiu pentru revoluţie, pentru că ea compromite situaţia externă a unui stat. Situaţia externă este singura care, de altfel, importă. Un stat puternic în afară e totdeauna stăpân pe situaţia din lăuntru. Viitorul aparţine omului de stat care va şti să se afirme în faţa Europei întregi. *Timpul Cezarilor a sosit.* Insă o *dictatură* nu e deajuns, trebuie *un Imperiu*. Pacea este o iluzie. Ea n'a existat nici odată de fapt. Timpul dinainte de războiu n'a fost de cât un răgaz, dăruit omenirii de soartă ca să mai răsufle înaintea cataclismului care se pregătea de mult. Primejdia este că oamenii nu vor să vadă realitatea. Işi fac iluzii când cred că economicul primează politica. Adevărul e că politica primează şi anume *politica exterioară, adică războiul latent sau declarat.* Criza actuală nu e rezultatul războiului; ci al oamenilor cărora li e frică a privi realitatea în faţă şi al unui secol de politică absurdă.

Ea a provenit din ridicarea salarului şi reducerea orelor de muncă, din cultul pentru lucrătorul industrial şi pentru munca manuală, în detrimentul muncii intelectuale.

Urmarea a fost că civilizaţia urbană sau semi-urbană a înghiţit pe cea rurală, a distrus erarhia tradiţională şi a adus o nivelare a claselor, care e cu totul neprielnică pentru desvoltarea oricărei culturi adevărate. Dacă ridicarea salariilor şi reducerea orelor de muncă s'ar fi făcut ţinându-se socoteală de condiţiile producţiunii industriale din fiece ţară, poate că această criză nu s'ar fi declanşat. Dar politicianii au obţinut de la parlamente avantagii pentru clasa muncitoare orbeşte, căci revendicările erau numai politice. Pentru a remedia dificultăţile pe care le creia această stare absurdă trebuiau căutate mereu alte pieţe de desfacere a produselor. Era fatal deci să vie momentul când nu s'au mai găsit şi aceasta înseamnă criza.

Europa nu-şi va găsi mântuirea de cât constituindu-se într'un mare *Imperiu european* care va şti să pună frâu concurenţei nebuneşti a braţelor de lucru.

După părerea sa, Mussolini este cel mai mare om de stat din Europa actuală. Dar el nu e de cât precursorul Cezarului viitor, care, *prin foc şi sabie*, va realiza unitatea Europei, va curăţi fascismul de urmele impure ale socialismului şi va creia statul puternic ce nu va mai face nici o concesie clasei muncitoare şi altora. El va şti să-şi impună *voinţa*, care nu va fi acea a gloatelor, ci a unei *elite* adevărate.

Aceste idei, prezintate într'un rezumat foarte succint, sunt scoase din volumul *„Perspectives d'Histoire universelle"* tradus în limba franceză şi apărut în ediţia N. R. F. Deşi Spengler vrea să ne prezinte ideile sale în perspectiva istoriei universale, de fapt, nu face de cât să ne redea punctul de vedere strict german în problemele actuale ale lumii. Trebuie să i se recunoască, însă, pe lângă unele idei de mare penetraţie istorică, şi independenţa cugetării, alături de toate plăzmuirile sale foarte contestabile.

V a r i a

Doctorul minune

La Londra a încetat din viaţă hirurgul William Blak, care, în timp de patruzeci de ani, a operat şi vindecat nouă sute de mii de bolnavi, cucerindu-şi renumele de Doctorul Minune.

Visul său era să ajungă să salveze un milion de pacienţi.

In ultimul timp el nu mai dormea decât trei ceasuri pe noapte.

A murit din cauza surmenajului.

Urechea

Sporturile şi cultura fizică au luat un mare avânt după războiu. Toate ţările din lume cunosc, în fiecare an, câteva concursuri pentru alegerea celei mai frumoase Miss băştinaşe. S'au făcut chiar concursuri pentru cel mai frumos profil şi pentru mânile cele mai fine. In Paris se organizează acum un concurs în care va fi premiată cea mai frumoasă ureche din Paris.

Recordul natalităţii

Japonia a înregistrat în 1932 o natalitate de 249 de copii pe oră.

Vindecarea cancerului

Profesorul francez Robert Hemardinguer a făcut la Bombay, câteva experienţe reuşite pentru vindecarea cancerului prin injecţii cu venin de şarpe.

Deoarece este necesară o mare cantitate de otravă, învăţatul francez vrea să înfiinţeze lângă Bombay o fermă pentru creşterea a 5.000 de reptile.

O revistă de critică şi de control; de doctrină şi de polemică; de literatură şi de teatru; pe scurt: o revistă complectă este

CUVÂNTUL LIBER

care apare în fiecare Sâmbătă cu colaborarea celor mai buni scriitori, a celor mai viguroşi ziarişti şi a celor mai talentaţi caricaturişti.

CITIŢI

„DESTĂINUIRILE COLONELULUI MIHU"

de C. MANOLACHE

Care destăinuesc în prim loc talentul de minunat povestitor al Autorului

Ed. Adeverul — Preţul 40 lei

Un mare succes de librărie obţine

SOARELE IN BALTĂ

sau

Aventurile şahului

de MIHAIL SADOVEANU

Ed. Adeverul — LEI 50

N'aveţi dicţionar?

Cereţi

„Rebus-Lexicon"

Lei 10

La patinaj

— Lili, prezintă-mi pe camaradul tău.
— Dar nici nu-l cunosc...

In aşteptarea „Serei de pomină"

Traiul în comun, convieţuirea socială, duce totdeauna la confraternitatea de gând şi simţire.

Nucleele sociale restrânse, indiferent de structura sau forma lor, germinează o spiritualitate specifică, din substanţa căreia se alimentează membrii grupului. Circulaţia liberă şi intensă a ideilor se face restrâns, dar cu maximă eficacitate. Din asemenea medii comunitare au ieşit pleiadele revoluţionare şi dinamita nouilor stiluri de viaţă care s'au impus apoi întregii vieţi sociale.

Pentru ca să se producă transformări radicale cu ecou profund, se cere convertirea unor grupuri către noua intuiţie a problemelor, şi deplină conştiinţă despre ceeace trebue să fie.

Acestea sunt punctele strategice de avantgardă care antrenează apoi energiile disponibile, punând stăpânire pe întreaga voinţă socială.

Istoria oferă multiple exemple.

Fireşte că pentru a avea priză şi eficacitate asupra colectivităţii se presupune existenţa anumitor condiţii obiective a unor schimbări survenite în structura psihologică, mentalitatea masselor şi capacitatea lor de comprehensiune.

Aceşti factori sunt daţi astăzi, şi adâncirea crescândă a crizei îi desăvârşeşte cotidian.

Fără frământarea ideilor, nu se poate creia însă nimic. Plasma spirituală nu poate fi neglijată. De aci sare scânteia prefacerilor sociale.

Nimic nu mi se pare mai important decât prinderea-momentului psihologic al tinerimii care vine în contact cu ideile şi critica socială.

Pentru ceiace vom trăi şi experimenta pe scară mare, pătura apolitică, refractară criticismului social, nu are nici o însemnătate. De aci nu iese niciodată nimic, decât oameni de treabă.

Tinerimea universitară trăeşte ultimele momente ale unei tragice boemii. Indiferentismul dispare, făcând loc unei mentalităţi participaţioniste active în cercetarea problemelor.

Agnosticismul politic, neantul desnădejdii, atmosfera nihilistă şi atitudinea spectaculară, mai stăruesc doar în infime cercuri.

Lumea de vis şi iluzie se spulberă în atingerea durelor realităţi.

In desvoltarea sufletească a studenţimii, căminul, cantina şi cercul sunt de o însemnătate capitală. Aci se ventilează idei, se discută probleme şi se trăesc valori care devin comune grupului. Mizeria spirituală şi fizică, anarhia şi visul plămădesc o mentalitate identică celor prerevoluţionare.

Idealul unei noui vieţi şi dreptăţi, pe care ordinea socială de azi o face imposibilă, se ridică din ambianţa de mizerie ca pătrunzătoarea căldură radiată de jăratec.

Este simptomul epocilor de criză socială acută şi al febrei spirituale înaintate.

Discuţiile pasionate, ciocnirile de idei, se împletesc cu trăirea autentică a valorilor politice. Politicul este axa principală şi substanţa preocupărilor vii ale tinerimii.

Teoria că valorile politicei stau la periferia vieţii spirituale, este neîntemeiată. Nu se poate face această distincţie spaţială în lumea valorilor, care formează un bloc compact.

In ce crede tinerimea asta care se agită în surdină terorizată de teama existenţei (Existenzangst) ajunsă la tăria de instinct?

Aci începe răscrucea celor două drumuri ale viitorului.

Unii cred în Dumnezeu şi luptă pentru scopuri confuze şi meschine cultivând cu exasperare idealurile naţionale şi ura de rasă.

Alţii cred în colectivitate, în valoarea luptei de clase care va crea dreptatea socială aşteptată; în eliberarea omului din exploatarea şi sclavia regimului burghezo-capitalist. Sunt cei puţini şi cu pregătire serioasă în ştiinţele sociale.

Mistica naţionalistă nu rezolvă problema socială, care presupune tăierea curagioasă a nodului gordian. Esenţial este raportul bogat-sărac.

Presupunând o distrugere complectă a elementelor străine (evrei şi minorităţi conlocuitoare), fatal se va ajunge la problema problemelor: opoziţia tragică, sărac-bogat. Cum se poate rezolvi? Naţionalismul, ca orice mistică, nu are dialectică, ceeace înseamnă că nu poate oferi soluţie la problema socială contimporană.

Pentrucă să fim atenţi: este vorba de o problemă socială (criza economică, şomajul, degenerarea din mizerie) şi nu de o problemă naţională. Naţionalismul nu este o problemă, ci o valoare; atunci când nu este o armă de luptă a burgheziilor şi o diversiune dovedită eficace.

Obscurantismul menţine hiatusul grav dintre tinerimea intelectuală şi muncitorime, chiar atunci când amândouă categoriile combat pentru un ideal de viaţă colectivă. Numai cultura îl poate înlătura.

Caracteristic pentru psihologia tinerimii de azi este şi altceva: profetismul şi atmosfera încărcată parcă, de o mare aşteptare. Toţi trăesc în aşteptarea unui mare eveniment ce se va întâmpla nu peste multă vreme, şi de producerea căruia se leagă, în subsidiar, rezolvarea tuturor greutăţilor şi începutul unei ere noui.

„Ceva" trebue să se întâmple, este îndemnul şoptit de o voce interioară. Fără a şti precis şi sigur ce poate fi acel „ceva" plutind în aer.

Tinerimea este în aşteptarea „serei celei de pomină". Aşa se înfăţişează starea ei sufletească.

N. TATU

IVAN BUNIN

Pământul Sfânt

...Am fost la Bethleem şi la Hebron. Drumul dintre Ierusalim şi Bethleem este astăzi cel mai animat din toate drumurile vechi ale Iudeei.

Dimineaţa răcoroasă ceda în faţa sclipirii de foc a soarelui. Munţii şi văile se topiau spre răsărit în valurile aerului albastru-auriu. Lanurile sămănăturilor înverziau vesele pe povârnişurile şi crestele roşietice ale acestor coline din jur.

Mii de turturele făceau să vibreze cu trilurile lor de iubire frunzişul pomilor din grădinile misionarilor.

Şi mi-adusei aminte de grădinile lui Solomon. Văzui pe fetiţa cu chipul ars de soare,

Ivan Bunin

care îl aştepta aici pe acest Rege strălucit, în taina dimineţelor primăverii Palestinei de odinioară. Şi inima-i tresăria când chemarea lui ajungea de departe până la dânsa... Solomon ne-a descris cum în spre amiază, când acoperişurile Templului şi Sionului par scăldate în aur, el se ducea în taină la acea fetiţă desculţă, plină de viaţă, înconjurată de lumea florilor şi a miresmelor.

Cântând, el o chema pe cărările pustii ale grădinilor, unde la ceasul acela nimănui nu-i era îngăduit să mai rămână. Glasul Iubitului ajungea atunci până la ea, în melodia lirică şi orientală, după cum ne apare şi nouă astăzi, din slova lui, de acum trei mii de ani:

— „Florile acoper pământul. Vremea cântecelor a sosit. Glasul turturelelor umple ţara noastră... Scoală-te din ascunziş! Vino, Iubita Mea! Să ieşim pe câmpii, să stăm printre săteni, să trecem necunoscuţi prin sate. Ne ducem apoi prin vii să vedem cum viţa rodeşte struguri"...

Tot astfel a înţeles Biserica cea Veche — chemarea dulce şi primăvăratecă a Mirelui său Hristos îndreptată către Mireasa-Biserică: — „Vino, Iubita Mea!"... După cum şi prin glasul sensual al lui Solomon şi prin graiul plin de dulceaţă al lui Hristos, tot o chemare de supremă iubire a străbătut întreaga lume.

Pe drumul Bethleemului, „pomii îşi plecau ramurile înflorite, apele ieşeau din matca lor, şi pe toate crengile cântau păsările şi se închinau când trecea Maria cu Pruncul în braţe".

Bethleem — e însăşi viaţa, aerul, soarele, fecunditatea. Formele lui cubice, cenuşii sau arămii, cată spre Răsărit, în depărtările pâcloase şi însorite ale Munţilor Moabiţi, de unde venise în Iudeia blânda femeie Ruth, mama lui David.

Istoria Bethleemului, atât cea din Evul Mediu cât şi cea mai nouă, este întunecată de valul de sânge care a curs în jurul peşterilor unde odihnesc astăzi osemintele sihaştrilor.

Dar dincolo de Bethleem începe pustiul. O zi întreagă nu vei întâlni decât lut şi bolovani presăraţi, dealungul văilor învelite cu cremene. Şi acest pământ ruginiu este Pământul Făgăduinţei, e ţara al cărei rod mai bogat este macul sălbatec.

Pare că o furtună plină de nisip roşu şi apoi de pietre, a trecut peste această ţară... Şi nici o suflare de om!

...Fântânele lui Solomon! La stânga drumului se află ruinele unei cetăţi saracine, după care se deschide un defileu într'o nouă vale, părăsită, moartă... Aici, pe nişte terase indiguite, înşirate, în etaje, sunt trei fântâni uriaşe.

Prima este secată; în a doua, pe fund, se zăreşte o pânză de apă de culoarea peruzelei.

La fel e şi cealaltă fântână. Ghirlandele lianelor atârnă pe marginea lor. Cascade mici argintii ropotesc cu foşnet de mătase.

Intâmplător, am trecut pe lângă un păstor care se uita, dus pe gânduri, la caprele negre împrăştiate printre bolovanii râpelor. Cânta încet din fluer, monoton, oriental, mai mult pentru caprele lui, decât pentru sine. Am aflat apoi că sunetele acestea împreună cu puşca de pe umăr sunt spaima şacalilor, care nu se apropie astfel de turmă.

Un chip omenesc ascuns sub o broboadă de lână, strânsă sub bărbie; o faţă neagră cu o bărbuţă în cârlionţi, cu ochi de foc; pulpe goale, subţiri, şi papuci grei de beduin... Trupul uscat e acoperit până la genunchi cu o cămaşă albă, strânsă la mijloc cu o basma. Pe umeri, pelerina de lână cu vărgi albe şi negre.

Viaţa s'a scurs nepotolită pe acest pământ. Regate mari s'au înălţat şi s'au prăbuşit pe rând.. Apoi, oamenii s'au întors la mizeria şi simplitatea primitivă.

Spre Hebron, colinele pitoreşti sunt acoperite cu stejari bătrâni, puternici, verzi încă, şi cu măslini milenari, ce răsar alături de viţa cea groasă de Canaan. Dar capitala cea dintâi a Iudeei e astăzi centrul nomazilor din Vechiul Testament.

O caravană de cămile, ce se clatină ca o linie de bărci pe valurile mării, înaintează încet şi grav.

Capetele mici ale cămilelor cu ochi negri şi inteligenţi, cu nările mari ne urmăresc mereu. Câţiva arabi negri şi zdrenţăroşi, cu înfăţişare de hoţi, mergeau după cămile.

Hebronul e un cuib sălbatec al musulmanilor din „Valea Iubitului". Un sătuc de piatră cenuşie, cu o uliţă a negustorilor în mijloc, ruinat şi murdar. Un lung urcuş, până la o cetăţuie unde odihnesc, de peste trei mii de ani, Avraam şi Sarah, în mormântul care este tot aşa de sfânt pentru creştini, musulmani şi evrei. Dar... băeţii arabi nu încetează să arunce pietre în pelerinii care nu-s mahomedani şi au venit aici să se închine.

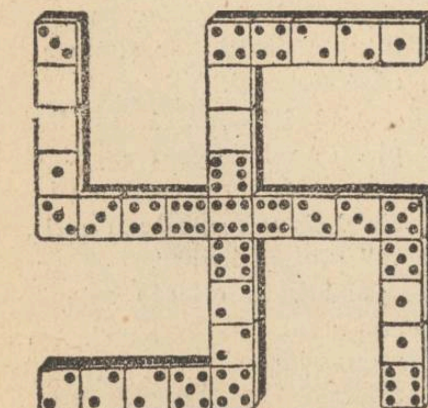
Data

— Azi e în 7... atunci de ce ai pus la scrisoare data de 29.

— Fiindcă tu ai să dai scrisoarea la poştă...

Domino...

...în Germania

O călătorie în Africa

Piramidele şi Sfinxul

Am luat tramvaiul din piaţa Operei. In tot timpul călătoriei prietenul nostru ne muta dela o ferestră la alta a tramvaiului ca să ne arate curiozităţile oraşului, însă n'am prins mare lucru fiindcă eram distraţi chiar de curiozităţile din tramvai. Drept alăturea de noi câţiva indigeni se amuzau cu o plantă foarte hrănitoare, care se chiamă trestia de zahăr. Unul din indigeni avea depozitul en gros de trestie şi distribuia celorlalţi câte un baston care ar fi putut servi pentru Europeni ca alpenstock sau chiar ca baston electoral. Egiptenii au dat bastoanelor o întrebuinţare comestibilă. In acest scop vecinii noştri de tramvai curăţau coaja trestiei cu cuţitaşul şi îi sugeau conţinutul cu atâta deliciu încât ar fi fost foarte periculos să-i fi luat unuia suptul dela gură. Nu tot aşa de interesaţi sunt însă indigenii pentru igiena tramvaiului.

Tot ce rămâne dela fabrica de zahăr este aruncat în tramvai, pe jos. Se fac adevărate movile din aceste rămăşiţe de trestie. Dacă călătoria cu tramvaiul ar fi durat mai mult de o oră până la piramide cred că nici n'am mai fi putut vedea pe dulcii noştri tovarăşi de drum din dosul movilelor de resturi furagere, (cum am avut mai târziu ocazia să vedem alţi tovarăşi de călătorie, în trenul dela Cairo la Assuan).

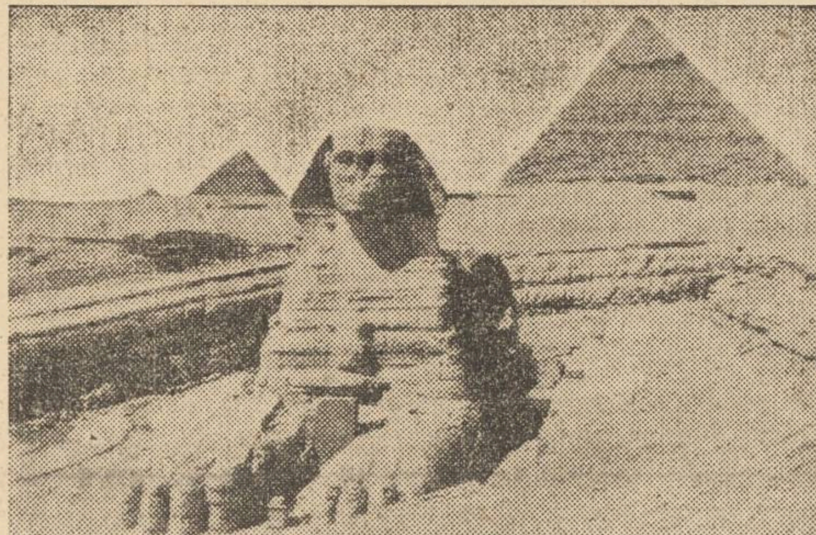
Acum, odată ce cunoşteam această îndeletnicire a indigenilor am putut avea o explicaţie mai convenabilă asupra colecţiei de muşte, care nu lipseşte dela gura mai nici unui indigen. Muştele se înfruptă deabinelea dela ospăţul dulceag al indigenilor, care n'au, ca Europeenii, răul obicei de a se apăra de muşte.

Muştele dela gura indigenilor sunt ca un fel de cuiburi de rândunele, de la casele noastre, pe care nu ştiu dacă nu-i păcat să le îndepărtezi.

Prietenul nostru, ca să ne distragă atenţia dela spectacolul muştelor, ne mai trăgea de mânecă să privim podul de peste Nil, palatul nu ştiu cărui ministru, făcut în stil faraonic, sau câte şi mai câte. In deosebi drumul de la podul de peste Nil şi până la Gizeh (regiunea piramidelor) abundă în vile elegante în fel de fel de stiluri şi în grădini înflorite ale aristocraţimii din Cairo. Este un fel de Şosea a Bucureştilor care, în loc să mergă la arcul de triumf, merge la piramide. E o mândrie naţională — multă vreme piramidele au figurat pe timbrele postale — şi chiar un plăcut agrement ca să priveşti din balconul casei, cum asfinţeşte soarele în dosul piramidelor.

Când ne-am scoborât din tramvai am mai avut de văzut un spectacol pe cât de interesant pe atât de comic. Inchipuiţi-vă o sută de cămile, aşezate una lângă alta şi împodobite ori cu roş ca macul ori cu albastru ca haina unui jandarm rural. Nu ştiu cum, dar cu toate aceste podoabe nu mi-a plăcut să văd animale prea mici, ca măgarul, sau prea mari, cum e cămila, cu harnaşament pe ele. Sunt aproape sigur că uniforma cămilelor, cu culori aşa de violente, e un punct de atracţie pentru Americani şi pentru Englejii care se prăpădesc pentru o cavalcadă colorată, în jurul piramidelor. Nu ştiu ce ar face satul, de alături de piramide, al dragomanilor, proprietarii cămilelor dacă n'ar mai veni sus zisele naţionalităţi prin Cairo.

Ne îndreptăm privirile spre piramide. După valea Nilului, piramidele sunt lucrul cel mai senzaţional din Egipt. Văzute

Sfinxul şi Piramidele

de departe, piramidele sunt ca trei munţi în marginea deşertului, rămaşi dela facerea lumii în etapa când Dumnezeu nu orânduise încă vegetaţia pe pământ. Când ajungi, însă, mai aproape vezi că Dumnezeu a fost tot om şi că cei trei munţi uriaşi sunt opera imaginaţiei unor oameni şi munca titanică a aproape o sută de mii de oameni din generaţia de acum patru mii de ani. Piramidele se ridică pe o colină înaltă cu vreo patruzeci de metri deasupra Nilului. Sunt vreo zece la număr dintre care, vorba nu ştiu cărui profesor, enumerăm trei ca cele mai importante: Piramida lui Keops, Kephrem şi Mikerinus. Cele patru feţe ale piramidelor sunt aşezate exact în direcţia celor patru puncte cardinale.

Contemplând piramidele îmi vine în minte o întâmplare de pe timpul când eram în liceu. La sfinţirea unei biserici a lui Petru Rareş reclădită prin stăruinţele tatălui meu, era nevoe de o cuvântare ocazională. Tatăl meu făcuse tot planul cuvântării. Eu, care tocmai învăţasem la istorie expediţia lui Napoleon în Egipt. Sub impresia vorbelor lui Napoleon când a ajuns la piramide, l-am rugat pe tatăl meu să înceapă cuvântarea parafrazând pe Napoleon cu vorbele: Dindărătul acestor ziduri patru secole vă privesc. Efectul cuvântării a fost teatral. Bineînţeles că cel mai emoţionat din toată mulţimea am fost eu. Vă închipuiţi ce emoţie am avut acum când eram chiar în faţa piramidelor, de unde mă priveau (vorba lui Napoleon) patru zeci de secole. Cred că emoţia era şi mai puternică pentru cei din antichitate, care au plasat piramidele printre cele şapte minuni, când ne gândim că piramidele erau acoperite la exterior unele cu marmoră, iar altele cu granit lustruit, după cum menţionează Diodor din Sicilia. Tendinţa succesorilor lui Keops de a-şi împodobi palatele lor cu marmora luată de la suprafaţa piramidelor, a lipsit posteritatea de a vedea monumentele pe atâta de frumoase altă dată, pe cât sunt acum de colosale. La regretul universal al desgolirii de marmoră a piramidelor adaog şi umilul meu regret personal când am văzut doi soldaţi engleji escaladând până în vârf piramida lui Keops. Dacă ar fi existat învelişul alunecoş de marmoră soldaţii n'ar fi mai făcut sport acum, profanând mormântul faraonului. Poate că soldaţii engleji admit altă ipoteză asupra originei piramidelor. Poate că ei admit ipoteza veche iudaică că piramidele n'ar fi altă ceva decât vechiul grânar în care Iosif a depozitat grâul pentru cei şapte ani de secetă. Sau poate admit ipoteza califilor musulmani că piramidele ascund depozite de aur. Eu mai degrabă tind a crede însă că Englejii admit ipoteza că piramidele au fost adevărate observatoare, de vreme ce ei se cocoaţă deasupra piramidelor ca să observe şi să fie observaţi. Am înconjurat piramida lui Keops care ne-a răpit aproape tot timpul.

Am fi vrut să vedem măcar în fugă Sfinxul, însă cu ocazia aceasta am făcut o constatare, ce se poate aplica multor parizieni care n'au văzut interiorul muzeului Luvru. N'aş putea acuza pe bunul meu prietin egiptean că n'a văzut dela oarecare distanţă sfinxul, cum n'aş putea acuza pe nici un ieşan că n'a văzut dela distanţă biserica Golia. Cum Sfinxul e mai la dos — deşi mai toate plimbările de sărbătoare ale cetăţenilor din Cairo se fac până la Piramide — totuş nu-şi mai dă toată lumea osteneala să facă înconjurul marei piramide a lui Keops şi apoi s'o ia până la genunchi în nisip pentru a se scobori în valea sfinxului. Se mai poate însă ca vântul deşertului să fie pricina pentru care Egipteanul nostru să nu fie în stare să găsească acuma drumul sfinxului. A fost nevoe, în cele din urmă, de indicaţiunile unui arab, din suita unui egiptolog descoperitor de noi piramide, ca să putem găsi sfinxul. Răcoarea serilor egiptene ne-a împiedecat să facem pentru moment o vizită complectă sfinxului şi interiorului piramidelor.

Coloşii lui Memnon

A doua zi, ca să nu mai deranjăm pe amicul nostru, am venit singuri la piramide. Inainte de a intra în piramide am asistat la preparativele unei încălecări pe cămilă. Proprietarul cămilei, cu un vocabular cunoscut cămilei, aşează animalul în genunchi. Operaţia nu e aşa de simplă cum o vedem de obicei la cinematograf. Respectiva, despre care e vorba acum, era aşa de furioasă când trebuia să se aşeze în genunchi, că scotea nişte mugete ca de leu în junglă. Deşi nu simpatizam eu din principiu ascensiunea pe cămilă, dar când am mai şi auzit-o cu o asemenea voce, am preferat să intru direct în piramidă. Până la al cinsprezecelea rând de blocuri de piatră, unde se găseşte intrarea în piramida lui Keops, trebue să te ridici pe o scară cu trepte aşa de înalte, că e mai bine să te tragă un ajutor de sus şi să te împingă altul de jos. Ghidul aprinde lumina electrică şi ne conduce în interiorul piramidei, printr'o galerie sufocantă (şi ca lărgime şi ca înălţime) cu scoborâşuri, apoi cu suişuri, până la camera reginei şi a regelui, construită în blocuri de granit lustruit şi cu un sarcofag, pe cât de frumos, pe atât de gol. Când am eşit din piramidă cavalcada pe cămilă se îndrepta spre sfinx.

Ne-am îndreptat şi noi spre cel mai mare şi mai enigmatic sfinx, sculptat vreodată pe pământ. (Numai capul are opt metri, iar între picioarele lui se găseşte un templu). Sfinxul a fost scormonit până în cele mai mici detaliuri de toţi Egiptologii dornici de descoperiri senzaţionale. Ba s'ar putea spune că a fost aşa de maltratat (în afară de lovitura care i-a desfiinţat nasul), încât, mai anii trecuţi, gâtul sfinxului începuse să se subţie şi să se clatine, ameninţând căderea capului. A fost nevoe de intervenţia regelui Fuad ca să se consolideze gâtul sfinxului. Actualmente sfinxul, afară de oarecare lipsă a nasului pe care nu o bagi atâta în seamă fiind deprins mai dinainte cu dânsa din fotografie, are aceeaşi imagine ca şi în vechime, reprezentând zeul Hamachu, soarele la asfinţit, divinitate funebră.

Pentru impresia pe care o lasă sfinxul asupra oricui, aş putea cita rândurile scriitorului Jean Ampère „Această mare figură mutilată este de un efect prodigios, e ca o apariţie eternă. Fantoma de piatră pare atentă; ai zice că aude şi vede. Marea lui ureche pare că culege sgomotele trecutului, privirea are o profunzime care fascinează spectatorul. Pe această figură, jumătate statue, jumătate munte, descoperi o maestate bizară, o mare seninătate, şi chiar o oarecare blândeţă".

DOCTOR G. T.

HANUL „LA URIEŞI"

Crăciunul

De sărbătorile Crăciunului, la curtea lui Iorgu Balota, se strângeau neamurile de peste tot locul şi se petrecea de pomină. De-ţi povestea cineva de un Crăciun petrecut acolo, parcă-ţi vorbea din poveşti. In fiecare an se născocia tot câte altă ceva şi parcă pe an ce trecea, era din ce în ce mai frumos. In anul acela, mai mult decât ori când Miluţă fiind acasă, a pregătit încă mai ceva ca în ceilalţi ani. Fiecare avea partea lui de lucru. Cucoana Mărioara, cu mâncările, aşternutul şi în fine cu tot ceiace privea gospodăria, Miluţă cu pofteala musafirilor şi cu fel de fel de drăcovenii, ce le punea la cale cu flăcăii din sat ca: urători, buhaiu, capră, nunta ţărănească şi câte altele; iar conu Iorgu să tragă vinul în sticle şi să trimeată de cu vreme pe Dudăl la Dorohoiu să schimbe bătutele în mărunţele. Căci petrecania asta costa multe miişoare; era doar atâta lume care se strângea acolo, ş'apoi mai ţinea şi câteva zile.

Din ajunul Crăciunului începeau să curgă săniile cu mosafiri şi se ţineau lanţ până în ziua de Sf. Vasile. Atunci petrecerea era în toi. Din patru sate megieşe veneau urători cu tot alaiul lor ca buhai, capre şi nunta ţărănească şi parcă se întreceau care să fie mai ceva. Veneau pe rând satele unul câte unul, rămânând cel din urmă satul lui Conu Iorgu. Şi de era ultimul la venit, în schimb, stătea în fruntea celorlalte, că dor era acolo capul şi mâna lui Conu Miluţă.

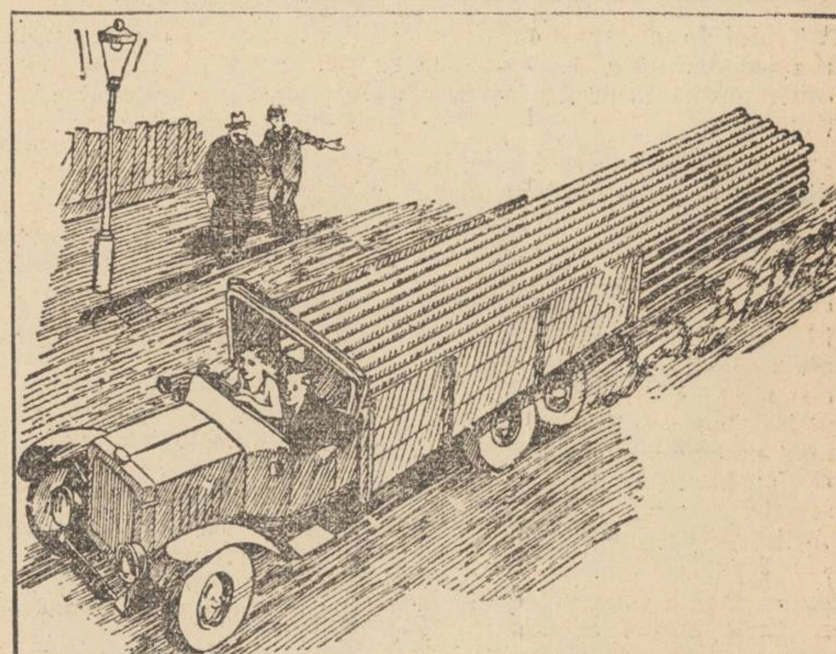
Pe la miezul nopţii intrau două rânduri de urători, se auzea un buciumat lung şi puternic care începea din cerdac şi se îndepărta din ce în ce spre poartă până se pierdea în întunericul nopţii. Era moş Tudose cu buciumul, ce vestea plecarea vechiului an dela curtea boerească. In scurt, după aceia se deschidea uşa dela cerdac şi intrau servitorii din ogradă în frunte cu chelariul Vasile Ţurcă, să ureze pentru anul cel nou. Ţurcă, cu un maldăr de chei înşirate pe o sârmă, ce o scutura într'una; bucătarul cu piuliţa de aramă iar pilogul îi ţinea loc de limbă de clopot; mama Domnica cu un cleşte ce-l bătea de o mătură; Pintilie, omul din ogradă avea un buhai făcut dintr'o cofă, apoi Niculai vizitiul îmbrăcat într'o prostire dela brâu în jos, în faţă cu un cap de cal făcut din lemn iar la spate o coadă din păr de cal şi juca pisând podeaua cu picioarele de te mirai că-l mai ţin încheieturile, fluerând printre dinţi de-ţi ţiuia urechile. Conu Iorgu îi număra câţi sunt, aşa cum făcea la fiecare rând de urători, scotea un pumn de gologani, împărţindu-i fiecăruia cât credea dumnealui de cuviinţă.

Lumea care lăsase mesele de joc sau păhăruţele cu vin, venea să vadă când era ceva mai deosebit şi se întorcea din nou fiecare pe la locurile lor.

După cum la bătutul grâului bobul se alege de o parte iar spicul de alta, tot aşa şi aice tineretul se despărţise de bătrâni, înţelegând fiecare în legea lui altfel să petreacă.

Notă. — Fragment de roman.

HORIA MICLESCU

— ... învaţă pe nevastă-sa. De aceia a luat stâlpi de telegraf... de schimb.

Rătăcire

Niciodată nu m'am simțit agitat mai dureros, ca în ziua în care o scrisoare din țară mă înștiință că soția mea era greu bolnavă. Imaginea femeii ce-mi fusese nesfârșit de dragă în timpul celor doi ani de viață luminată ce-mi dăruise, mă urmărea cu insistență obsedantă. Imi apărea când cu ochii triști în care se sbuciuma durerea despărțirii, când cu privirea strălucitoare de dragoste și fericire; iar uneori era atât de aproape încât îi simțeam mângâierea sfioasă a obrazului mic și rece pe fruntea-mi dogoritoare.

Și ce străină și ciudată găseam acum pe femeia *cealaltă*, ce pășea semeț și sigur alături de mine, femeia care luptase deschis și cu încăpățânare să mă robească ei; deși mergea tăcută, ea care de obiceiu vorbea și glumea încontinuu, o simțeam totuși sigură de puterea ei, crezându-se capabilă și de astădată să lupte cu minunatele-mi amintiri, să le învingă și să le năruiască. Mă smulsese ea doară de atâtea ori tristeții și remușcării, transformându-mă iar în bărbatul creiat de ea, bărbatul pasionat, robit farmecului pătrunzător al patimii ei furtunoase și minunilor ei trupești.

Mergeam cu capul plecat, căci vântul de toamnă sufla cu îndârjire; grăbiam spre Lichtensteingalerie din cauza orei înaintate; era singurul muzeu de artă al Vienei, pe care nu-l vizitaserăm.

Priveam femeia într'o parte; din cauza vântului puternic, genele-i lungi și negre băteau ritmic pe ochii minunat tăiați. Genele și sprâncenele ce mă fermecaseră odinioară, îmi părură de un contrast supărător de ostentativ cu părul și fața blondă.

Merserăm tăcuți până la muzeu; aci fusei cuprins de o nerăbdare febrilă cașicum vizitarea lui n'ar mai fi avut sfârșit. In fața capo-d'operelor de pictură nu mai aveam sensațiile din zilele normale; totul îmi juca înaintea ochilor; nu mai înțelegeam nici expresia figurilor nici sensul grupărilor. N'aveam de cât un singur gând; plecarea spre țară, spre femeia de care mă legau duioase amintiri de dragoste senină și binefăcătoare și de devotament sublim.

Voiam să sfârșesc cât mai curând cu pătimașul din mine, care timp de trei luni fusese robit beției dureroase și nimicitoare a simțurilor.

Imi era rușine și silă de forța slăbiciunii mele. Revolta și ura contra femeii ce mă însoțea clocoteau surd în mine.

Mă uitai la ceas. Ora cinci. Incă cinci ore până la plecarea trenului. Intervalul acesta de timp, așa de scurt altă dată, mi se părea nesfârșit și amenințător. Dacă totuș nu voi reuși să plec ? Dacă voi recădea iar în stăpânirea femeii ce-mi năruise ideologia vieții? Nu îndrăzneam s'o mai privesc. Imi vorbi și nu-i răspunsei. O auzii îndreptându-se spre sala alăturată; îi ascultai cu atenție sgomotul pașilor, pentru a mă convinma celeilalte și că-și dădea osteneala să-și mărească greutatea ca s'o strivească.

Simții c'o urăsc; îi urmării mersul dela tablou la tablou; nu simula mulțumirea, pentru o clipă uitase totul; savura cu satisfacție vizibilă lumină și colorit...

Mă apropiai și-o întrebai scurt: „Ești mulțumită ?"

Imi răspunse repede și zâmbind: „Da, foarte mulțumită". Apoi ca să mai atenueze efectul vorbelor sale, adăogă: „Da, sunt mulțumită de această vizită".

Când am părăsit muzeul eram așa de istovit de lupta interioară, încât furtuna de afară îmi păru o prevestire rea. Simțeam că mă înăbuș și c'o să cad ; îmi rezemai brațul drept de cel stâng al femeii; ea surâse și tresări de bucurie; credea probabil că-i cer sprijinul și caut lângă dânsa uitare, că sacrificarea celeilalte era definitivă. Toate aceste gânduri de triumf și bucurie le cetii în achii-i scânteietori.

Privii desnădăjduit în depărtare, acolo unde soția mea în prada suferinții aștepta cuvinte ușurătoare și încurajatoare, cuvinte pe care cealaltă căuta să mi le înăbușe cu orice preț.

Imi smulsei brațul din strânsoarea ei și mă îndepărtai; se făcu că nu observă; își îndreptă însă privirea spre nori, unde părea că-și caută rivala; nările-i tremurau și privirea-i fulgera; cu capul ridicat în bătaia vântului ce-i agita pletele înflăcărate părea o fiară pândind încordată sgomotul pașilor prăzii.

De odată îmi dădui seama că-i pot sfărâma siguranța de sine, că pot s'o fac și pe ea să sufere.

După ce-i dădusem involuntar speranța triumfului, voiam s'o privesc sub strivirea umilinții.

Ii poruncii posomorît, să ne întoarcem; merserăm tăcuți până la hotel; în ușă se opri și-mi spuse:

„Sunt obosită; nu cinez; ești liber astă seară".

Mă simții clocotind de mânie în fața acestei generozități. In timp ce urca scara, plimbându-și mâna pe rampă cu grația ei desăvârșită o privii stăruitor, nu însă cu emoția de altădată, ci numai ca să văd dacă intră într'adevăr în cameră.

Când ea dispăru alergai nebun spre Poștă. Scrisei telegrama privind îngrijorat în jur, ca și cum ași fi făptuit un furt.

Funcționarul după ce ceti telegrama, mă întrebă unde voiam s'o expediez, căci uitasem să scriu adresa.

„La București, desigur, la București", repetai gâfâind, privind mereu spre ușă, de teamă să nu-mi văd apărând stăpânitoarea.

După ce părăsii poșta, rătăcii ușurat, timp îndelungat pe străzile întunecoase. Voința mea hotărîse; învingătoarea era învinsă.

Când mă întorsei la hotel, intrai cu grijă în camera mea ; femeia totuș mă simți și mă chemă în odaia ei. Era lungită îmbrăcată în pat; nu-și scosese nici măcar haina, cașicum puterile o părăsiseră. Când află că nu mâncasem mă dojeni.

Mă așezai pe un scăunel lângă pat și privii cercetător pe femeia ce fusese mereu victorioasă; biruința nu-i mai radia pe figură; cerceta tremurătoare și posomorâtă petele de cerneală de pe degetele mele; mă privi apoi țintă în ochi și deși citise în ei hotărîrea mea, nu se trăda; se mai încredea poate încă în forțele ei, căci mă întrebă:

„Ce vom face mâne".

„Mâne..., mâne vom vedea ; deocamdată mă duc să mănânc".

Ochii ei mă priviră întrebători, îngrijorați și pasionați în acelaș timp. Brațele-i schițară un gest de chemare învăluitoare, care mă imobiliză câteva clipe lângă pat.

Mă desmeticii repede și mă smulsei de lângă ea; din prag aruncai o ultimă privire, femeii pe care n'aveam s'o mai văd poate niciodată.

Minunatu-i trup mă chema iar cu uriașe forțe invizibile.

Mai ezitai câteva clipe, apoi mă smulsei din ușă și alergai ca un nebun pe scări.

Ce-am făcut apoi nu mai știu precis. Am voit să-i las câteva rânduri, dar n'am putut. Am vorbit însă cu directorul. Ce i-am spus nu mai știu. Ii revăd numai figura amărâtă și-l aud spunându-mi: „Sigur. Sigur. Sigur".

Apoi sburai spre gară.

Pe drum îmi răsunau în urechi, cuvintele de chemare promițătoare ale vrăjitoarei:

„Te aștept".

Mă asvârlii ca înebunit în tren; când porni respirai ușurat și începui să mă desmeticesc.

Părăsisem pe aceia care se credea prea sigură, și mă îndreptam spre cea slabă, însă infinit mai puternică prin forța dragostei ei pure.

Cu ochi fierbinți și dureroși urmăream pe fereastra vagonului imaginile ce se succedau grăbite și învălmășite ca și gândurile mele.

In depărtare vocea soției murmura slabă și rugătoare: „Vino! Iubește-mă! Ocrotește-mă!

VICTORIA DIMITRESCU-URSU

Jucătoarea dela Cazinou

Când intra în sala de joc, cei neinițiați se întorceau s'o privească uimiți. Cei care n'au văzut nici odată pe bătrânele obișnuite ale ruletei sau bacaralei, ce vin să-și satisfacă pasiunea lor senilă la masa verde, aceia nu pot concepe că o femeie poate fi atât de ridiculă și de grotescă.

O văd parcă intrând în salon, cu buzele carminate, obrajii pudrați cu ocre, ochii făcuți cu Kohl, sprâncenele pictate sub o șuviță prea blondă de păr oxigenat. De câte ori o vedeam, mă făcea să mă gândesc la mumia de ceară din vitrina unui panopticum de bâlciu, fardată stângaciu ca să imite femeia, împărăteasa lumii civilizate...

Ii mai văd încă „grain-ul de beauté" sub pleoapa vopsită verzui, sbârciturile gâtului ei slab, scobitura bustului ei, atârnând în jos ca o pară și prea decoltat, într'un corsagiu albastru, înzorzonat cu o dantelă spălăcită și murdară. Iar rochia, puțin scurtă, de nuanța unei caise verzi, lăsa să se vadă ghetele de piele galbenă cu nasturi.

Și pălăria! Mare, de organdi bleu, împodobită cu o pană de struț, ce atârna de-o parte, întocmai ca o coadă de pisică slabă și udată de ploaie.

O artistă de revistă n'ar fi putut găsi ceva mai nimerit, ca să deslănțuie râsul. Și Dumnezeu știe dacă această femeie, ce se așezase în seara aceia lângă mine, nu vroia să distreze lumea.

Mersul ei era mândru. Purta capul cu oarecare grație. Mă rugă foarte politicos să mă dau puțin la o parte și, scoțându-și mănușa de ață neagră, desfăcu din poșeta, mare cât o valiză, patru jetoane de douăzeci de lei, un carnețel și un portmoneu.

O priveam împietrit. Crupierul trebui să-mi atragă atenția că am câștigat pe zero. Fără să vreau, încercam să reconstituiesc trecutul acestei ființe de coșmar... Desigur, o curtezană ruinată, care venea să-și câștige banii cotidiani... Ce vârstă putea să aibe? Cel puțin cincizeci și cinci... Desigur, fusese seducătoare altădată... Femeia aceasta pudrată și vopsită violent, cunoscuse sărutările voluptății și suspinurile pasiunii... Gâtul slab și cutat ca un pergament, care se oferea încă, impudic, din înzorzoneala dantelurilor, fusese odată un gât ispititor și mătăsos, pe care camenii de vârsta mea l-au dorit poate pe vremea aceea...

— Crupier, spuse ea deodată... Cei 20 de lei ai mei mai merg?... Mersi...

In sfârșit, mai riscă apoi un jeton. De vreo zece minute, înegrea la cifre pe un carnețel, vrednic de o spălătoreasă. De data aceasta câștigă.

— Nouă și negru! anunță crupierul. Vecina mea pierdu cei douăzeci de lei. O văzui creionând foarte nervos alte semne cabalistice. Se agita pe scaun, răspândind un miros nedefinit de levănțică și salicilat de methyl.

Puse apoi două jetoane pe zero și-și aținti pe ruletă lorgnon-ul de os blond.

— Douăzeci și patru, roșu! făcu un glas.

Imi privii vecina. Scoase repede limba și-și udă colțurile buzelor. Un fel de spaimă i se zugrăvea pe față. Lorgnon-ul tremura la capătul degetelor ei noduroase.

Nu știu ce gând mă îndemnă să-i vorbesc. Eram singur în seara aceea și aveam o dorință nebună de râs. Ideia de a o mistifica îmi surâdea.

— Doamnă, îmi îngăduiți, vă rog... Nu trebuie să jucați pe zero...

— Pentru ce, d-le? mă întrebă ea cu aprindere.

— Doamnă, fiindcă crupierul are șapte nasturi la vestă... Șapte ori doi, fac 14... Trebuie să jucați cu soț sau fără soț...

— Glumiți, d-le!

— Nu glumesc niciodată la ruletă, d-nă. Veți vedea... Ce v'a mai rămas de jucat?

Imi arătă cu tristețe două jetoane galbene.

— Vreți să riscați cu mine? Am noroc în seara asta... Să vedem... Cât e ceasul?... Zece și douăzeci... Pe zece sau pe douăzeci... Puneți...

— Da... d-ta crezi... d-ta... ai presimțirea că...

— Sst!

Crupierul strigă:

— Douăzeci, negru și zero...

— Ați văzut, d-nă?

Vecinei mele nu-i venea să creadă. Iși vârî repede cei 40 de lei. O făcui apoi să joace mereu la întâmplare, după inspirația mea și o jumătate de oră mai târziu, fiecare aveam în fața noastră un teanc de 2.500 lei.

*

Plictisit, mă sculai să ies să respir aerul proaspăt al nopții. Femeia mă urmă, cu fața strălucitoare de bucurie. Mi se părea amuzant să mă plimb în clarul de lună cu fantoma aceasta înspăimântătoare și ridiculă totdeodată.

Din când în când, îmi întorceam privirea spre chipu-i bolnăvicios și palid, săpat de umbre albastre, ce se desenau pe ecranul argintat al mării calme. Imi spuneam: „Iată femeia... Femeia cu un F mare, ființa ce a fost făcută să farmece pe bărbat... Dar, nu ai dreptate... Incetează cu ironiile astea... Ești crud... Ai face mai bine să plângi pe epava asta lamentabilă a desfrâului; să plângi pe curtezana asta bătrână, pe care bărbații au secătuit-o, au frământat-o, au prăpădit-o, ca să-i poată smulge sărutări și suspine... Da, da, ai face bine s'o plângi pe nenorocita asta... Sărmana ei inimă e o zdreanță, iar trupul ei o jucărie stricată... Nu mai râde de fardul ei, nu-ți bate joc de ochii ei pictați... E un lucru lesne și laș..."

Atunci începui să vorbesc cu blândețe fantomei ce mergea alături de mine. Ascultam cu atenție naivitățile confidențelor ei și înțelesei cât de multă fericire îi procurau intervenția mea inopinată și cei 2500 de lei câștigați. Căutai și făcui că mă interesez de proectele ei... Cu banii câștigați își va cumpăra un șal pentru voiaj și poate că și o poșetă, de care avea nevoie...

In timp ce vorbea, luminile cazinoului străluceau în noapte. Din când în când, câte o pereche țâșnea din obscuritatea complice a salcâmilor rari. Un râs ușor și voluptos se înălța în noapte, ca trilul unei privighetori îndrăgostite. Armoniile amețitoare ale orchestrei treceau pe promenadă și se înălțau spre marea calmă, sub mângâierea rece a razelor lunei.

Pe când vorbeam astfel, ajunserăm până la ușa hotelului ei. Mă oprii pe scări, ca s'o salut. Atunci privindu-mă fix, cu un aer straniu și apăsându-mi mâna, îmi spuse încet:

— D-le, vă înțeleg discreția... Sunteți un om galant... Dar eu... eu nu sunt o ingrată... Cereți la portar o cameră oarecare, de formă... iar eu voi lăsa întredeschisă ușa odăii mele...

Și strângându-mi și mai tare mâna, adause aproape șoptit:

— La al patrulea... camera 45...

PAUL B. MARIAN

Dictatura și tineretul

Grija de căpetenie a celor trei dictatori din Europa este formarea unui tineret care să continuie opera națională începută de ei.

După o anchetă întreprinsă de ziarul „Le Temps" se ajunge la următoarele constatări, în ceiace privește sistemul de educație aplicat.

In Italia, opera „Balila" ia copilul din vârsta cea mai fragedă și nu-l lasă din încadrările sale reglementare decât atunci când e consacrat cetățean. Din această educație, tânărul italian iese cu încredere în destinul său. Obișnuit cu viața în comun, capătă simțul colectivității.

Din educația sa sportivă, capătă gustul acțiunii imediate, spontanee, energie și voință. Dar naționalismul său devine fanatism, înclinarea lui spre acțiune înăbușă spiritul și înlătură în tânăra generație posibilitatea de a gândi prin ea însăși.

Instrucțiunea ce li se dă este pur și simplu pregătirea profesională pentru a-și câștiga existența și a se înarma pentru viață.

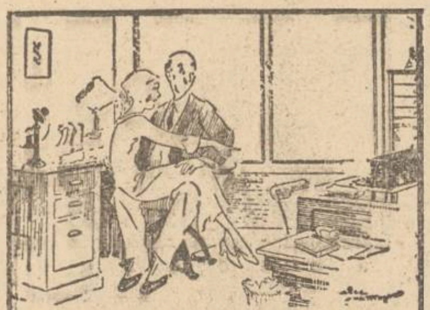
Hitler urmărește un program similar cu al lui Mussolini. In Germania, unde există mai puțin individualism decât în orice altă țară, viața în comun are încă mai multe șanse de a realiza o unificare la maximum. Idealiști, ei se cred chemați a construi o societate mai bună. Naționalismul lor este încă mai fanatic și mai intolerant. Ei sunt din fire înclinați spre acțiune, spre violență, ca să ne exprimăm mai just. Ambiția lor nu este superioritatea inteligenții, idealul lor este a fi eroici. Iar pe lângă toate acestea au un gust foarte pronunțat pentru autoritate și disciplină.

Dar mai ales în Republica Sovietelor guvernul a pus stăpânire totală pe tineret. Copiii, sustrași foarte de timpuriu influenței familiei, trec, — treptat, — prin organizările octombriștilor, ale pionierilor și apoi ale tinerilor comuniști. De la intrarea lor în viață găsesc pregătit gata un corp de doctrine, formule de acțiune, o tablă de valori, o concepție despre societate și o filosofie a Istoriei. Nu au nevoie deci nici să gândească, nici să ia vreo hotărâre dela ei înșiși.

Universitatea este numai pentru fiii proletarilor, nu sunt primiți nici fiii vechii burghezii, nici ai popilor, nici ai negustorilor. Faptul că li se încredințează numai lor nobila misiune de a continua republica îi umple de mândrie pentru ei și de dispreț pentru restul omenirii, agravat mai ales prin lipsa da tineretului credința că va fi chenesc decât cu cifre, planuri, statistici, nu se entuziasmează decât pentru technică și pentru succesele industriale și noulle construcții.

In toate cele trei dictaturi nu se urmărește deci decât planul de a se da tineretului credința că vor fi mai să joace un rol mare în destinele viitoare ale lumii.

Secretara particulară...

Noua steno-grafă: Dar ce comedie de mașină e și aceia ?

Mary Webb

Literatura engleză a ultimelor decenii prezintă, odată cu nota caracteristică a unui realism dramatic puțin obișnuit, o fină nuanțare a elementului psihic, pe care îl numim în genere sentiment. Dela Maurice Baring la Clémence Deane și D. Lawrence, întreaga gamă a afecțiunii îmbrățișează aspectul variat al sentimentului calm, pasiv și incolor, sau intens până la pasiune și sensualitate.

Vechea pasiune romantică, uitată până nu de mult, a reapărut sub forma dură a realismului actual, ce complectează concret aspirațiile imaginației și fantaziei înflăcărate de altădată. Și totuși prin această notă afectivistă a literaturii contemporane, s'a realizat o continuă abdicare a individualismului patetic și izolator. In orice roman, de cea mai autentică forță dramatică, impresionant ca factură și tip de realizare, nu există un personagiu determinant, o acțiune frapantă și precisă, o ideie a cărei forță de acaparare să depășească rezistența atenției îndreptată spre diferitele momente ale vieții prezentate. In locul „eroului" personal apare viața cu minunata ei putere de etalare a decorurilor concrete sau de pătrundere a atitudinilor sufletești. Omul devine un simplu exemplar, dar eroismul o simplă necesitate de comportare, o simplă reacțiune în fața mediului înconjurător. Echilibrul impus de condițiile sociale, în care se manifestă, e atitudinea sa normală în mijlocul unei societăți în plină transformare, dinamică și colectivă. Obsedat de perpetua mișcare din jurul său, torturat de complexitatea realității a cărei viziune o caută din ce în ce mai clar, eroul romanului — care, în realitate, e numai eroul unei vieți de proporții obișnuite — încearcă găsirea unui refugiu în atmosfera calmă a unui regim ce nu-i oferă perspectiva unei ascensiuni grandioase dar riscante. Meditativ și retras, el se repliază în sine, și își întoarce privirile de la mirajul exterior la viziunea propriei sale existenți, ponderate și reflexive.

Aci, cred, e nota caracteristică, ce distinge romanul englez de literatura contemporană a celorlalte popoare. Privit sub aspectul „exilului sufletesc", romanul acesta reclamă analiză și liniște, izolare și observație, pasivitate și pitoresc. El corespunde unei necesități de viață și exprimă o comportare tot atât de firească și normală, ca și atitudinea eroului dinamic și impulsiv. Căci, mi se pare, eroismul resemnării, al reflexiei și creației interioare e cel puțin tot atât de puternic în manifestările sale, ca și acel al gestului eloquent și explosiv.

*

In această frescă a literaturii engleze, analiste și izolatoare, opera lui Mary Webb ocupă un loc aparte. Preocuparea de observație și analiză face loc — în romanele ei — unui adevărat sentiment de comunitate psihică cu mediul natural. In „Saarn", în „Poids des ombres", dar mai ales în „La Renarde", apropierea de natură e atât de accentuată, încât devine o adevărată confundare a vieții umane cu acea viață universală, ce o simțim în orice aspect al realității. Pentru Mary Webb viața e un fenomen apreciabil și distinct doar sub aspectul intensității. Fraternizăm cu mediul înconjurător, pentrucă între noi și celelalte forme de viață nu e deosebire de natură, ci de intensitate, culoare, caracter. Animismul, care transpiră din paginile acestei excepționale opere literare, e categoric, universal, inevitabil. El ne aduce aminte de acea concepție a artei, în care aprecierea și gustarea fenomenului artistic, sunt explicate prin comunitatea noastră cu obiectul, asupra căruia ne-am proectat în prealabil propria personalitate; identitate de esență cu fenomenul în care ne-am transpus, ne-am infuzat, spre a ne regăsi ulterior. E oare necesar să spunem că farmecul acestei comuniuni cu natura înconjurătoare e pentru veritabilul artist un captivant mijloc de persuasiune și seducție? El e, în orice caz, expresia unei technice poetice superioare, pe care nu o pot utiliza decât talentele ajunse la forma cea mai autentică a maturității lor.

Mary Webb e un romancier unic prin forța de însuflețire a naturii descrise în paginile sale. *Saarn*, iremediabil atașat de lacul amintirilor și al tristeții sale, *Hazel*, neconsolata sălbătăciune mică, delicată și umană, ce își sacrifică viața pentru vulpea ei — reprezintă pentru noi necontenite posibilități de contact intim cu viața semenilor noștri. Existența lor ne arată că normele de viață, impuse de o societate cizelată, sunt inutile când conștiința înrudirii și a suferinții universale e nesdruncinată în noi.

Dar prin aceasta, animismul devine însăși baza conduitei morale. Fără să știe, fraternizarea împiedecă distrugerea, iubirea nu se oprește la sacrificiu. Astfel, romanele lui Mary Webb, eliberate de orice etichetă oficială, aduc o atmosferă de o înălțime morală unică, inalterabilă și naturală.

*

Dar Mary Webb reprezintă și o altă latură a literaturii actuale.

E cunoscută nota de senzualitate cu variate nuanțe morbide, ce caracterizează literatura contemporană. De vină e aci, concepția psychanalizei lui Freud. Ea a adus imense servicii psihologiei umane prin explicarea unor fenomene sufletești în strânsă intimitate cu viața patologică. Succesul său însă, a însemnat pe alocuri o nedelicată imixtiune în sânul unor fapte psihice, al căror caracter l-a deformat cu vădită exagerare. Psychanaliza a devenit o formă generală de explicare, un „passe-partout" ce a deschis — pentru iluzia generică a mulțimii — porțile celor mai ascunse cute sufletești.

Moda psychanalizei a pătruns în domeniul literaturii.

Erotismul dublat de elanul senzualității eliberate, a invadat acest întins teren de exploatare. Dar în fața acestei invaziuni, simțul de echilibru și respect al gustului literar a reacționat. Am putea spune chiar, că în fața conștiinței generale a publicului cetitor, un scriitor se definește prin atitudinea sa în această delicată problemă.

Mary Webb exprimă în nile sale sentimentul, aci potolit, aci intens până la pasiune. Dar în această gamă atât de variată, glasul exigenții trupești devine stins, lăsând elementului afectiv propriu-zis primul plan al acțiunii. Ecoul sensualității e palid și reținut. Și în fața acestui echilibru sufletesc, care adesea sacrifică realitatea concretă unei idei chinuitoare, apare regretul unei vieți necomplecte, a unei existenți nedesăvârșite. Saarn, perpetuu învins, e sub povara nostalgiei întârziate și a melancoliei gândurilor nerealizate. Pastorul Marston, din „La Renarde" e silit să renunțe la unica atracție, pe care i-o oferă viața sub chipul acelui minunat tip de vietate volubilă și spontană: Hazel, atât de sclipitoare în primitivitatea ei.

Peste tot oameni, pe care îi reține viața cu ocupația ei cotidiană dela tendința unei schimbări neașteptate sau dela perspectiva unei aventuri posibile. Timpul, acest remediu sigur dar lent, îi încovoaie sub povara durerilor, și — când nu-i îl suprimă cu brutalitate — îi constrânge la resemnarea inevitabilă și definitivă.

In această atmosferă, în care hazardul cucerește locul prim, conștiințele se transformă totuși, iar sufletul — pietrificat în aparență — ascunde îndărătul lui o revoluție spirituală îndeplinită. Omul devine mai comprehensiv, violența dispare, pasiunea se potolește, iar Divinitatea apare din ce în ce mai complect umană. Insul anonim devine eroul unei vieți de renunțare, de sacrificiu și resemnare. Universul se transpune în conștiința proprie, iar viața capătă valoarea de legendă și mit îndepărtat.

*

Dacă, cetind aceste rânduri, lectorul lor a reținut impresia generală de calmă și nostalgică

tristețe a vieții prezentate de romancierul lui Saarn, ele și-au realizat scopul.

Eu le-aș dori, însă, să mai arate că farmecul acestei opere constă în infinita nuanțare a dispozițiilor, sub care rând pe rând apar conflictele vieții interioare. Dela tristețe la resemnare, dela humor la ironie, e — pentru Mary Webb — un singur pas. Artista aceasta de rar și incontestabil talent e poate cea mai autentică reprezentantă a artei realiste, ponderate și veritabile. Căci, în definitiv, blândețea sau furia, brutalitatea sau calmul, sunt numai atitudini ale aceleași comportări pe care o regăsim în viață peste tot. Realitatea ne arată, că temperamentul predestinat și stabil astăzi a dispărut. In locul lui și-a făcut apariția acel amestec de grație și forță, blândețe și violență, umor și afecțiune, care constitue tipul uman, viabil și existent.

Psiholog de pătrundere și analiză, Mary Webb a realizat această perfectă frescă a vieții sufletești. Pentru ea și pentru acea minunată ironie, cu care câștigă continu atenția pasionată a cetitorului, doresc acestor rânduri să exprime o sugestie antrenantă și decisivă în fața publicului lector.

MIRCEA MANCAȘ

Cronica teatrală

Teatrul Național: „...Escu", comedie în trei acte de d. Tudor Mușatescu

Ca ultimă premieră a anului, Teatrul Național a ales piesa „...Escu" a d-lui Tudor Mușatescu. După „Sosesc deseară" și „Titanic Vals", „...Escu" e a treia comedie pe care d. Mușatescu o prezintă publicului. Aceste trei lucrări nu pot sta însă pe același plan. Ultima trebue căutată cu câteva trepte mai jos decât celelalte două. Dacă în „Sosesc deseară" autorul a creiat un tip de secătură tânără, în „Titanic-Vals" un tip uman de incontestabilă valoare psihologică, pe Spirache, în „...Escu" n'a creiat nimic. Totul e artificial și convențional. Simbolul, care vrea să cuprindă pe toți parveniții politici din țara noastră, nu reese decât foarte vag.

Nu voim să spunem că „...Escu" se apropie de revistă, pentrucă prezintă actualitatea politică. Perindarea unuia și aceluiași individ prin toate partidele, sfârșind prin a-și întemeia un partid propriu, în lipsă de altele la care să se mai înscrie, alegeri, discursuri, bătăi, voturi cumpărate cu bani, influențe exercitate de o doamnă asupra miniștrilor, un comisar, doi agenți „mardeiași", beți, un alegător din „Grant", etc., etc., sunt de cea mai apropiată și imediată actualitate și totuși minarea textului d-lui Mușatescu nu vine de aici. Piesa e stricată de spiritele ușoare și învechite din care e exclusiv construită. Sunt în „...Escu" poantele cele mai banale, spiritele gratuite pe care le face orice om căruia nici nu-i trece prin cap să-și adaoge pe cartea de vizită subtitlul de „humorist" și pe care le auzi pretutindeni, în tramvai, ca și pe stradă, sau acasă. Vor fi unii care vor replica, poate, că o lucrare dramatică trebue să fie transpunerea pe scenă a realității, fie că e vorba de însuși fondul piesii, fie că e vorba de limbajul personagiilor. E adevărat... dar să nu alegem din vocabular celace e mai vulgar și mai comun, numai ca publicul să râdă, forțat de intenția autorului, sau chiar — în unele cazuri — de bunăvoe. Cei ce au văzut „Titanic Vals" ar putea riposta că și acolo spiritele ușoare abundă și totuși piesa e valoroasă. Fără îndoială... Dar tocmai aici stă zidul despărțitor între aceste două comedii. De unde în „Titanic-Vals" autorul se ocupa de fondul sufletesc al personajelor, pătrundea în ele, le desvăluia ajutându-se de replici bufe și de dialoguri sprintene, în „...Escu", din contra, autorul pornește dela „spirite" ca să dea viață sufletească, ca să creieze personaje. Și reușește — așa poate după cum a și voit — să facă o glumă generală — ceva absolut superficial și arbitrar — din toată acțiunea și din toate personajele.

Distribuția actorilor a fost din nou — ca și în celelalte piese — un noroc pentru autor. Fără contribuția lor desigur că spectacolul n'ar fi recoltat atâtea aplauze și n'ar fi stârnit hohote de râs.

D-na Sonia Cluceru, *cu aceiași rară calitate de a provoca râsul din momentul apariției pe scenă, a dus pe umerii ei întreaga reușită a spectacolului. A fost vrednică soție de general, incomparabil mai cazonă și mai autoritară decât soțul „din cavalerie", ca și o mamă grijulivă, care-și ține „copilașul" de 25 de ani numai între pisici și câni. A nuanțat rolul cu lux de detalii, cum nu adesea ne este dat să vedem, și s'a ferit de excesiva vulgaritate atunci când textul i-o cerea.*

D. Gr. Mărculescu *a fost arivistul politic și reprezentantul simbolic al tuturor „Eștilor" din România. Deși stânjenit de lungimea rolului care-l cerea aproape incontinuu pe scenă, a jucat totuși degajat și firesc reușind să fie „Escul" visat de autor.*

Ceilalți interpreți, d-nii Soreanu *în frunte,* Ghibericon, *excelentă mască,* Baldovin, Pop Martian, Atanasiu, Marius, *etc. și d-nele* Eugenia Zaharia, *demnă, discretă și împăciuitoare,* Elvira Godeanu, *frumoasă și elegantă și* Tantzi Economu... *au căutat să ridice textul cu mijloacele și însușirile artistice pe care le au la dispoziție.*

Decorurile și interioarele elegante și cu gust aranjate au plăcut mult.

Pentru a fi mai puțin lipsit de defecte nu ar fi mai nimerit să se scoată din text reclamele Aspirinei Bayer, Galeriilor Lafayette, etc.?...

Din parte-ne asigurăm pe cei în măsură că n'ar fi nici o pierdere. Din contra...

Teatrul „Regina Maria": „Luni la 8" piesă în 11 tablouri de Jacques Deval

Acțiunea se învârtește în jurul unui dineu pe care d-na Jourdan îl anunță pentru „Luni la 8". Până în seara dineului asistăm la desfășurarea a zece tablouri care aduc, fiecare în parte, aspecte de tipuri și vieți, deosebite între ele, dar perfect verosimile.

Un financiar ruinat care se luptă pentru menținerea materială și pentru păstrarea sănătății și ea distrusă; o femee de lume — soția financiarului — care, veșnic la telefon, se ocupă numai de invitații; căminul unui parvenit politic fără scrupule, vulgar și mitocan, însurat cu o soție demnă de cea mai autentică periferie, dar mascată de toalete și bijuterii; o altă căsnicie a unui doctor care-și transformă pacientele în amante spre deprimarea soției sale; o artistă bătrână care nu vrea să-și recunoască vârsta; un actor decăzut și vicios care practică și beția „albă" și cea „umedă" și care sfârșește prin a se sinucide din cauza mizeriei, etc., etc. — aceștia sunt oamenii și viețile, fericite sau înegrite de necazuri, pe care turnanta le aduce în fața publicului spectator.

Aducem toate elogiile companiei „Regina Maria", care a montat piesa în condițiuni excelente.

Decorurile, distribuția, jocul actorilor, toaletele n'au avut nici un cusur.

E demn de reținut faptul că teatrul — deși lipsit complet de subvențiile grase ce se acordă altora — nu economisește nici bani, nici talent, nici muncă încordată și pricepere, atunci când e vorba de a prezenta un spectacol cât mai bine realizat.

Din jocul actorilor, remarcabil în ansamblu, reținem — ca eșind din comun — interpretarea plină de adânc omenesc a d-lui Storin *în rolul lui Jourdan, figura impresionantă a d-lui* Tony Bulandra *în rolul actorului decăzut și ciuruit de vicii și datorii, precum și buna dispoziție pe care au adus-o la fiecare intrare în scenă duo-ul familiar* Ionel Țăranu-Nora Piacentini.

Toți ceilalți interpreți — fără deosebire — au fost cât se poate de reușiți și au muncit cu talent pentru a închega o reprezentație care, dacă nu intră în cadrele fixe ale genului dramatic, e totuși pe deplin izbutită.

LIVIU FLODA

Cinematograful

Suntem azi la sfârșitul lui 1933. Incă din 1925, această revistă inaugura, după stăruințele mele, o rubrică special afectată ecranului. Nu vreau să prejudec asupra meritelor calitative ale acestei rubrici. Remarc doar că este prima, cronologic, din Europa. Abia un an după începerea ei în „Adevĕrul literar," au apărut primele dări de seamă despre filme în „Nouvelles littéraires", semnate de Arnoux, și încă mai târziu cele ale lui Charensol și Fayard în Candide.

Mi se va spune poate că revendicarea unor merite de natură pur cronologică alcătuește o contradicție față de cele spuse la început. Decât aci nu-i

D. I. Suchianu

vorba de durată, de viață lungă, ci de anterioritate în timp, de întâietate cu privire la data începutului. Și este fără contest un merit pentru publicistica românească de a fi descoperit cea dintâi din Europa că arta cinematografică e vrednică să fie tratată cu aceeași seriozitate ca și pictura, literatura sau artele muzicale. E vorba deci de apariția unei idei. Și știm că, în materie de idei, anterioritatea cronologică e o considerațiune decisivă.

Gândiți-vă că în 1924 un scriitor cu autoritate ca Paul Souday a putut spune că filmul nu trebue pus în rândul artelor, pentru că fotografia e copie, nu creație, și clișeul repetă nu inovează. Aceste reflecțiuni ale eminentului critic au contribuit întrucâtva la hotărîrea mea de a inaugura o cronică a ecranului. Totdeauna m'am călăuzit mai mult sau mai puțin de ideile lui Souday. E foarte comod. Când spune Souday că un lucru e așa, mergem la sigur că nu-i așa, și vice-versa.

Ca să vă dați sama de desconsiderarea pe care oamenii ajunși o acordau cinematografului ar fi suficient să vă povestesc neajunsurile îndurate de mine din această pricină în cariera mea de profesor universitar. La un moment dat, mă prezentam la concurs pentru o catedră dela Facultatea din Iași. Unul din membrii comisiei a declarat câtorva prieteni ai săi că ar fi o rușine pentru universitate să se introducă într'însa ca profesor un actor de cinematograf. Acel ce vorbea așa era de perfectă bună credință. Nu exagera intenționat calomnios. Procesul psihic care-l dusese la asta era mult mai simplu. Austerul meu persecutor era așa de puțin și de vag informat asupra realităților cinematografului, încât nu putea fi atent la distincții subtile ca aceea dintre actor și cronicar.

Intr'o ordine de idei așa de neînsemnată cum este cinematograful, o diviziune a travaliului i se părea excesivă. Pentru dânsul, în tot ce ține de filme, totul e tot una. Reținuse doar că eu eram ceva, p'acolo, în legătură cu cinematograful, cu ceva deci care te acoperă de rușine și de care oamenii serioși nu aud decât foarte rar. Ar fi fost să-i se ceară prea mult dacă am fi pretins să țină minte mai mult decât atâta. Și-i deci explicabil că atunci când a reprodus la rândul lui informația, a exprimat-o așa cum i-a venit, așa cum s'a nemerit. Nu era doară să se căsnească să vorbească precis și să taie firul de păr în patru pentru un lucru frivol și nedemn, ca cinematograful.

Am căutat, în tot decursul activității mele de critic al ecranului, să privesc filmul ca ceva profund serios, ca o artă nespus de puternică, un fel de aliment complect capabil să potolească toate felurile moduri ale foamei noastre de frumos. Am combătut prin toate mijloacele polemice filmele proaste, filmele care, chiar când sunt bine lucrate, pricinuesc emoții de calitate ordinară. Am căutat, prin analiză și prin mărirea cu lupa a frumuseților de detaliu, să trezesc gustul pentru filmele unde descopeream o preocupare de artă mai intelectualizată. Dacă am reușit sau nu — asta nu trebue să o spun eu. Eu am o singură datorie: să continui și de aci înainte.

D. I. SUCHIANU

Hermetismul

expresie a Traditiei Secrete Occidentale

Nicăiri nu se traduce mai fidel structura spirituală contemplativă și extatică a orientalului ca în formele pe care le îmbracă, în Orient, Tradiția secretă. Sunt forme de viață spirituală care vădesc, toate, o tendință către trăirea non-existenței, către pierderea conștiinței inițiatului prin absorbirea ei în pulsațiile Spiritului Cosmic. Atitudine fundamental diferită de aceea a inițierilor occidentale, în care accentul cade, totdeauna, pe afirmarea eului — așa cum structura spirituală occidentală o cere în chip firesc. Două căi opuse de inițiere, prin urmare: una — cea orientală — cale de pasivitate, de dăruire interioară, de perseverare în negație; cealaltă — cea occidentală — cale de maximă activitate interioară, de posesiune, de afirmație. Cea dintâi, evident, mai facilă, iar cea de-a doua, spinoasă, ducând către culmi pe care inițierea orientală în niciun fel nu le poate atinge. Rezultatul ultim al unei inițieri just efectuate în spiritul occidental — în linie metafizică de gândire — este realizarea în concret a Absolutului. Inițiatul tradiției occidentale este a-tot-puternic, pe când acela al tradiției orientale e numai a-tot-văzător. *Fapt care a adus după sine, în mod necesar, drept consecință, strictețea cu care, mai ales în occident, centrele inițiatice au păstrat departe de atingerea lumii profane secretele technice ale disciplinei inițiatice. De aceea* simbolismul *— mijlocul cel mai frecvent folosit pentru învăluirea realităților oculte — în vreme ce în Ezoterismul oriental are funcția de a acoperi mai cu seamă elementele superioare ale doctrinei, în Occident voalează detaliile secrete ale practicei. S'ar putea spune că în Orient e inaccesibilă doctrina, pe câtă vreme în Occident metoda de auto-realizare e de nesesizat.*

Expresie a Tradiției Ezoterice Occidentale, Hermetismul *apare ca o doctrină și ca o practică ocultă în care — având să îndeplinească un rol de o covârșitoare însemnătate — simbolismul, ca mijloc de exprimare precisă a celor mai subtile nuanțe, și a celor mai profunde arcane de practică ocultă — a atins desăvârșirea. Și din pricina complexității acestui simbolism, lectura unui text hermetic devine o încercare îndeajuns de greu abordabilă, chiar pentru rarii inițiați. Asta, începând chiar dela faimoasa* Tabula Smaragdina, *atribuită lui* Hermes Trismegistos *— întemeietorul legendar al Tradiției Hermetice, și până la ultimii hermetiști veritabili ai Renașterii. Pentru un profan, lectura unui* Basil Valentin, *a unui* Khunrath *sau a unui* Paracelsius, *rămâne o încercare împiedecată de obstacole de netrecut. Așa se explică cum eternii „oameni de știință" — obligați fiind, prin rostul lor social, să-și spună cuvântul și aci, ca în cazul oricăror alte texte vechi care au momit istoriografii — au izbutit să înțeleagă lucrurile așa cum nu trebuia — adică să nu le înțeleagă de loc. Și așa se face că* Alchimia *este oficial și universal considerată ca „mamă a chimiei" — mamă uzată și perimată, se înțelege, și năpădită de erori, dar respectată pentru... bunele intenții și, în oarecare măsură, pentru... rolul ei istoric. Și așa se face că despre* Piatra filozofală, *această capitală preocupare a hermetiștilor, chimiștii moderni discută așa cum ar discuta despre orice mineral de rând, și dau verdicte cu mare competență, consecvenți cu ce li se pare.*

Hermetismul este o formă de ezoterism care perpetuiază tradiția occidentală a auto-realizării oculte individuale, *folosind — pentru a ascunde secretele practice de atingerea celor nechemați — un bogat și foarte complicat* simbolism chimic; *iar* Alchimia, *ramură desprinsă din trunchiul Hermetismului,* tinde către aceiași auto-realizare, folosind nu numai disciplina interioară, ci stimulând forțele vitale și prin uzul unor anumite substanțe *(de multe ori toxice).* Transmutarea metalelor ordinare în aur *asta însemnează:* regenerarea integrală și absolută a omului; *regenerare care însemnează realizare a incoruptibilității materiei, a trupului — deci* nemurire (elixirul vieții); *și dinamizare a spiritului — deci* potență magică (cuadratura cercului). *Iar secretul acestei transmutări este* Piatra Filozofală — a căreia „preparare" se confundă, prin urmare, cu inițierea.

In magia indiană există o disciplină care prezintă numeroase analogii cu technica alchimică occidentală: e vajrayana. Vajra *are, în sanscrită, două semnificații, cași corespondentul lui tibetan* 5 Droje: *însemnează* diamant, *și atunci termenul se referă la realizarea incoruptibilității; și* trăsnet, *și atunci se referă la dezlănțuirea potenței magice.*

„Materia primă" *a operațiunilor hermetice e însuși* Omul, *căruia tradiția îi indică două căi interioare de auto-realizare ocultă:* calea umedă *(contemplativă,* mistică) *și* calea uscată *(activă,* magică). *In amândouă aceste metode e nevoe, la un moment dat, să intervină în dezvoltarea ocultă forța spirituală vitală care susține temeliile organice ale ființei omenești — aceea care doarme „înlăuntrul" forței sexuale,* Vitriolul filozofic, *pe care o formulă tradițională îl acrosticheată așa:* Visita interiora terrae — rectificando invenies occultum lapidum — veram medicinam.

Această forță magică formidabilă este Kundalini, *din sistemele indiene de* Tantra, — Șarpele de foc *care doarme în „centrul" eteric al sacrumului, în* Muladhara-Chakra. *O tradiție cabalistică străvechie comentează relațiunea biblică despre popasul lui Abraham (întemeietorul legământului Sfânt al lui Israel cu IHVH) în cetatea* Luz *care se numise și* Bethel *(Beth El=Casa Domnului). Și această tradiție subliniază existența și a unei accepțiuni anatomice a cuvântului ebraic* Luz, *care mai designează și* osul sacral.

Operațiunile hermetice se fac într'un singur vas *(individual), sau* în două vase *(și în acest caz sunt operațiuni de* magie sexuală), *cu aceiași fiziologie ca a riturilor sexuale tantrice, și se desăvârșesc, adeseori, prin* utilizarea apelor corosive *— care sunt metodele violente (de cele mai multe ori* mortale) *de stimul al forței serpentine.*

O expunere mai detaliată a principiilor și a metodelor Hermetismului nu este cu putință — se înțelege lesne — decât numai pe cale orală; *o mai amplă dezvăluire a simbolurilor, deasemeni.*

Nu am intenționat, aci, decât să lămurim câteva puncte esențiale în legătură cu această deosebit de însemnată formă a Tradiției Ezoterice occidentale, pe care am ținut să o arătăm în adevărata ei lumină.

A. MARK

Adulter

Ticăloasa

Moda

pentru bridge și cocktail

Pentru après-midi mantoul cel mai practic se face din breitschwanz, lung și ajustat, sau din miel tuns, trei sferturi și de formă raglan. Capa scurtă din lutră sau raiondin convine de minune femeilor tinere, slabe și friguroase. Un mic „burnous" foarte scurt din astrahan negru, închis prin două clape încrucișate cu nasturi rectangulari de metal e tot ce poate fi mai elegant.

O fantezie costisitoare însă extrem de „chic" este ansamblul compus dintr'o jachetă trei sferturi din astrahan gris și o fustă din aceiași blană peste care se poate purta cu deosebit succes o tunică lungă și montantă din lainé de argint cu mici motive rose și bleu.

Această toaletă nu convine decât unui număr redus de femei, nu numai din pricina prețului, dar și a liniei care necesită o siluetă înaltă și foarte subțire.

Rochia de catifea de mătase este indispensabilă pentru partidele de bridge, belotă ori cocktail.

Când mânecile sunt lungi și strâmte, spatele se face decoltat printr'o deschizătură modestă, dar destul de indiscretă. Mânicile scurte se fac bufante. Rochiile se fac lungi fără exagerare, adică nu trebuesc socotite rochii de seară.

Combinațiile de negru-gris-rose, de albastru-negru-alb, dungi late negre pe un fond alb sau ivoire — asimetric distribuite — sunt cele mai reușite creațiuni în catifeaua de mătase din iarna aceasta.

Se mai poartă, cu deosebit succes, muselin puțin ondulat — ca un crêpe georgette.

La rochiile de après-midi se fac mici bonete de catifea, lucrate în benți de „biais" la culoarea rochiei și cu puțin lamé argintiu. O voaletă tăiată „en forme" însoțește de cele mai multe ori aceste pălării excentrice și minuțios lucrate.

BRIGITTE

O inițiativă frumoasă

De nenumărate ori s'a iscat problema lecturilor literare pentru elevii școalelor noastre secundare.

Atât profesorii cât și părinții se aflau în aceiaș impas când aveau de oferit copilului un autor clasic, unde materialul cuprinde și pagini ce nu pot fi cetite la o vârstă fragedă.

De aceia îmbrățișăm cu entuziasm inițiativa asociației de profesori, care în marea lor grijă față de tineretul școlar, au pornit editarea „Bibliotecii școlare", cuprinzând texte alese din operele scriitorilor noștri clasici și contemporani.

Pe lângă realul serviciu din punct de vedere cultural și educativ, „Biblioteca școlară" pare că a rezolvat și problema de ordin material, cumpărătorul obținând cu modestul preț de 20 lei un frumos volum de 112 pagini.

Intr'un format de carte școlară, tipărite în condițiuni tehnice ireproșabile și cu grija de a nu lăsa să se strecoare greșeli de tipar, această bibliotecă a fost inaugurată prin apariția operelor alese din C. Negruzzi, a Amintirilor dela „Junimea" de Gh. Panu și a versurilor și prozei lui Eminescu.

Colecția, care se va completa pe rând cu extrase din ceilalți autori clasici și contemporani români, va răspândi în curând și două antologii: una a umorului, cealaltă a criticei literare.

Cărți

Mihail Dragomirescu: Focul. (Romanul al doilea din Epopeia Română. Copilul cu trei degete de aur). Editura „Cugetarea" București, 1934. Prețul 70 lei.

Virgil Carianopol: Poeme. Tip. „Lucia" Prețul 30 lei.

Biblioteca Școlară: C. Negruzzi. Opere alese. București 1934. Prețul 20 lei.

Olga Monta: Nadia. Editura „Adevĕrul" Buc. 1933. Prețul 40 lei.

Victor Dumitrescu: Cad Frunzele. Tip. „Gutenberg" Câmpina 1933.

Petrarca: Rime de dragoste (Din italienește de Lascăr Sebastian). Institut de Cultură Italiană București 1933. Tip. „Luceafărul" Buc.

Reviste

Libertatea No. 23 (Decembrie).
Convorbiri literare (Octombrie-Noembrie).
Cuvântul liber No. 5 (Decembrie).
Astralis No. 11—12 (Decembrie).
Buletinul Teosofic No. 11 (Noembrie).
Abecedar No. 31—32 (Decembrie).
Izvorașul No. 10 (Octombrie).
Revista Colegiului Național Sf-tu Sava No. 1—2 (Noemb.-Decemb.)
Vremea No. 317 (Decembrie).
Incotro No. 129 (Decembrie).
Boabe de Grâu No. 10 (Octombrie).
Satul No. 37 (Decembrie).
Raze de Lumină No. 3 (Mai-Iunie).
Revista pentru Moralizarea Deținuților No. 7—10 (Iulie-Oct.).

Ziare

Bâta noastră No. 14—15 (Oct.-Noembrie).
Porunca Vremii No. 42 (Decemb).
Țărănismul (Decembrie).
Pământul No. 51 (Decembrie).
Acțiunea No. 3 (Noembrie).
Linia Nouă No. 8—9 (Noemb.-Dec.).

Reviste și ziare străine

La Bulgarie No. 3087—3092 (Dec.).
La Tribune des Jeunes No. 23 (Decembrie).

Cronica Șahului

PROBLEMA No. 671
de W. Pauly, București.
(inedită)

7 + 6 = 13

Mat maximal invers în 2 mutări cu joc aparent.

PROBLEMA No. 672
de Dinu Negreanu, București,
(inedită)
— Dedicată d-lui W. Pauly —

8 + 7 = 15

Mat maximal invers în 4 mutări.

PROBLEMA No. 673
de A. Gross, Hațeg, București
(inedită)

4 + 2 = 6

Mat maximal invers în 3 mutări.

PARTIDA No. 170

Jucată la Viena în ziua de 18 Noembrie 1933 în concursul pentru comemorarea maestrului Trebitsch.

ALB: B. Hönlinger.
NEGRU: K. Palda.

Gambitul damei

1. d2—d4, d7—d5; 2. c2—c4, c7—c6; 3. Cg1—f3, Cg8—f6; 4. é2—é3, é7—é6; 5. Cb1—d2, Cb8—d7; mai bine ar fi fost c5 urmat eventual de Cc6. 7. Nf1—d3, Nf8—é7; 7. 0—0, 0—0; 8. b2—b3, b7—b6; 9. Nc1—b2, Nc8—b7; 10. Dd1—é2, c6—c5; 11. Cf3—é5! mai tare ca obicinuitele continuări Tfd1 sau Tad1. 11..., Dd8—c7; 12. Ta1—c1, Ta8—c8; f2—f4, Né7—d6? mai bine ar fi fost g6. 14. c4×d5!, é6×d5; 15. Cé5×d7!, Cf6×d7; 16. d4×c5, b6×c5;

Situația partidei după a 16-a mutare a negrului.

Negru: Palda.

Alb: Hönlinger.

17. Nb2×g7!!, Rg8×g7; 18. Dé2—g4+, Rg7—h8; la Rf6 ar fi urmat mat în 2 mutări. 19. Dg4—f5 și negru abandonează, căci la Cf6 ar fi urmat: D×f6+, Rg8; N×h7+!, R×h7; Tf3, Dd7; f5, etc. iar la Rg7: D×h7+, Rf6; Dh4+, Ré6; f5‡, Ré5; Cf3‡.

P. I. NEGREANU
S. THAU

Citiți
„Realitatea Ilustrată"

In jurul traducerilor în românește

O întâmpinare

Domnule Redactor,

Sper că veți îngădui unui vechi colaborator al *„Adeverului Literar”* să răspundă pe aceiași cale, în numărul cel mai apropiat al revistei, observațiilor pe cari d. Ad. Byck le-a făcut asupra traducerilor în românește.

Ași semna eu însumi critica aspră pe care d. Byck o face acelor „traduceri trunchiate, ciopârțite până la desfigurare”. dacă în susținerea criticei sale d. Byck ar fi luat *alt* exemplu decât al „Mariei-Antoinette”, ultima operă a lui Stefan Zweig, apărută de curând în versiunea românească a subsemnatului. Deși d. Byck mă scoate din cauză, indicând special că traducerea mea e meritoasă, țin totuși să intervin — nu pentru a apăra pe editorul „Mariei Antoinette”, ci pentru a face părtaș, pe însuși *autorul* acestei opere, la „masacrarea” ediției românești.

Redau în germană, primele rânduri din scrisoarea pe care Stefan Zweig mi-a adresat-o la 7 Februarie 1933, ca răspuns la cererea mea de autorizație pentru a reda în românește „Marie Antoinette” sub formă redusă:

„...Selbstverstaendlich bin ich auf das herzlichste mit Ihren Vorschlaegen einverstanden, auch mit jenem der Kuerzungen und Zusammenfassung. Ich vertraue da vollkommen auf Ihren Takt, das Sie nicht zuviel Wesentliches weglassen. Am besten kann man wohl die Kapitel der Charakterisierungen oder etwa Marie Antoinette als Politiken, kuerzen; uebrigens werden Sie das alles am besten sehen”.

Sau pe românește:

„ Bineînțeles, sunt din toată inima de acord cu propunerile d-tale și cu cele privitoare la prescurtări și rezumat. Am încredere deplină în tactul d-tale de a nu lăsa la o parte prea multe lucruri esențiale. Cel mai indicat ar fi prescurtarea capitolelor de caracterizare sau cele despre Marie Antoinette ca politiciană; de altfel, d-ta vei vedea mai bine tot ce este de făcut”.

E limpede? Insuși Stefan Zweig mi-a încuviințat să rezum, să prescurtez, având „deplină încredere în tactul meu”. Am isbutit? Să judece cetitorii. Nu voi opune o nouă mărturie a lui St. Zweig (după apariția versiunii românești); și Zweig nu e doar unul din autorii care să accepte orice compromisuri, numai ca să fie traduși!

Insuși d. Byck știe că încă nu e cu putință să se publice de către edituri românești opere compacte de 600—700 pagini. Nici mărimea volumului, nici prețul nu sunt încă accesibile *marelui* public. O carte de 350 pagini e încă destul de voluminoasă și pentrucă d. Byck a indicat și prețul (55 lei), el nu poate afirma că editorul a avut o „carte mică și scumpă”. O simplă comparație cu alte opere originale sau traduse, cuprinzând în medie 250 pagini, l-ar convinge că, dimpotrivă, ediția românească a „Mariei Antoinette” e un volum mare cu prețul mai mic decât al tuturor celorlalte opere apărute în cursul sezonului literar.

Inlăturând acuzația de fraudă și specula editorială — căci ele nu mai sunt posibile azi, ca înainte de război — rămâne chestiunea *metodei* pe care am întrebuințat-o cu voia lui St. Zweig. Declar că nu am omis nici un capitol (afară de prefață și nota bibliografică dela sfârșit), că nu am ciopârțit și nu am sărit dela o pagină la alta. Atunci, cum au încăput cele 640 pagini ale originalului german, în cele 350 pagini ale ediției române? Am condensat, am redat în 6—7 cuvinte o frază de 10—12 cuvinte — și am păstrat totuși, ca într'o imagină mai mică dar complectă, atmosfera și ritmul operei originale. D. Byck, scriind de „meritoasa mea traducere”, s'a înșelat: ar fi trebuit să scrie, poate: „meritoasa prelucrare” sau versiune românească.

De altfel, aceasta nu e cea dintâi. Mulți își amintesc și azi de marele succes moral și editorial al „Biologiei Războiului”, opera epocală a prof. G. Fr. Nicolai, prelucrată de mine în 1921. Ediția românească a ajuns la a zecea mie; a fost și este cetită în cercuri largi, chiar și de elevi și muncitori, nu numai de intelectuali care preferă și ei o ediție-rezumată în locul celei compacte. A doua prelucrare a mea este o „Istorie sexualistă a omenirii” de E. Armand, apărută în bună parte în coloanele „Adeverului literar”.

Am convingerea că operele științifice, istorice sau psihologice (între acestea două din urmă face parte și „Marie Antoinette”) — dar nu și operele pur literare — pot fi prelucrate pentru a fi la îndemâna marelui public cetitor. Multe opere de valoare nu-și împlinesc rostul lor profund: acel de a cultiva mulțimea *și de a schimba mentalitățile*, decât din cauză că ele sunt prea voluminoase, „monumentale”: — le ocolești, dar nu le pătrunzi. Cine are însă timp, răbdare, pregătire intelectuală și... bani, n'are decât să citească marile opere în original. Dar unui scriitor care înțelege să sporească elementele culturale, îi este îngăduit, cred, să redea aceste opere — cu voia autorilor — în forma accesibilă marei masse a cetitorilor.

EUGEN RELGIS

A APARUT

BĂIATUL POPII

roman

de Tudor Teodorescu - Braniște

Editura Adeverul
LEI 80.—

Cărți și reviste

Povestiri

Acesta e caracterul nuvelelor din volumul colonelului C. M. Manolache, apărut în editura „Adevĕrul”, o editură care desfășoară o activitate plină de curaj, dând publicului cititor cărți noi, de autori noi, sau cel puțin neconsacrați încă, alături de alții iubiți și prețuiți, în vremea aceasta de depresiune și îndoială care ne copleșește.

D. C. M. Manolache este un povestitor, evocator de întâmplări care pun în joc personagii ce se depărtează de vremurile noastre și săvârșesc acte, care se săvârșeau, în vremurile lor, mai greu, cu mai multă sforțare de cum le săvârșim noi azi.

Cazuri de conștiință ca acele din *„Destăinuirile colonelului Mihu”* sau conversiunea din *„Problema durerii”*, chinurile geloziei la omul civilizat din *„Romanul Indoelii”*, izbucnirea sălbatecă și feroce sub formă de impuls primitiv a acestei porniri, în „Răzbunarea lui Ieremia Runcu”, sunt ilustrări fine, prinse din fuga condeiului, ale unor aspecte din sufletul omului pe care le-ai fi dorit mai aprofundate, mai amănunțite, din chiar interesul pe care-l deșteaptă povestirea. Ai fi dorit un roman care să dezvolte și să dea amploare personagiilor puse cu îndemânare și interes în cadrul povestirii scurte. Ai fi vrut conflicte care să se desfășoare treptat, dezvăluind lupte și drame sufletești abia atinse în scurta și nervoasa expunere a povestirii lui. Cine știe dacă ele nu sunt numai schițele, iute aruncate pe hârtie, ale unor romane sau lucrări de teatru viitoare căci colonelul Manolache a înfruntat, nu numai focul războiului, ci și pe acel al rampei cu trei comedii într'un act și două drame, jucate la Teatrul Național din Iași.

Humor și duioșie, ușoară și veselă ironie, se răsfrâng din bucățile „Moartea Ciutei”, „Crestișor”, povestiri din viața animalelor și a fraților lor cei mai apropiați, copiii și... vânătorii, precum și din „Candoare” și „Septembrie”.

Evocarea scenelor din războiu cu atmosfera lor proprie și o profundă notă emotivă, care atinge adevăratul tragic în povestirea scurtă și zguduitoare, *„Execuția lui Ciotoi”*, mi se par cele mai izbutite în genul lor.

Arta de a povesti a d-lui C. M. Manolache este plină de îndemânare, căci domnia-sa știe găsi mici fapte ingenioase care fac sensibilă realitatea caracterelor, și creiază în jurul unora din povestirile sale o atmosferă câmpenească de cel mai plăcut efect, ca în acea scurtă și colorată schiță *„Septembrie”*.

In rezumat o carte de o frumoasă ținută morală, care se va citi cu plăcere și cu interes.

Petrarca

Domnul **Lascăr Sebastian** este printre puținii traducători din limbile surori cele mai apropiate de limba noastră, italiana și spaniola. Dacă mai socotim că este și un bun traducător, cu osebite calități de stil și de onestitate literară, nu putem de cât să-i fim recunoscători, pentru că a făcut accesibile publicului nostru cititor sonetele unui autor de o faimă mondială și cu influență necontestată în literatura lumii, mai ales în secolul al XIV-lea și al XV-lea, până în vremea romantismului privit ca „cel dintâi poet modern al întregii lumi”.

Petrarca

Domnul Alexandru Marcu, un specialist în materie, prezintă opera tânărului traducător ca „un act de curaj” față de greutățile enorme, pe care trebuie să le înfrunte ori ce traducător, „în subtilitatea lirică a lui Petrarca și rafinamentul stilisticei sale”.

Domnul Lascăr Sebastian împlinește o lacună în cultura românească traducând sonetele „cântărețului Laurei”, care, zice d-l A. Marcu, „a știut să transpună în notație lirică, cel dintâiu, tragismul luptei dintre iubirea pământească și aspirația de purificare a acestui sentiment, prin moarte”.

Traducătorul a ales o formă cât se poate de apropiată de înțelegerea cititorului, renunțând la ori ce complicație stilistică și la comentariile obișnuite, doar urmărind, în seriarea sonetelor, să facă pe cititorul român să înțeleagă că e vorba de „un roman de dragoste, în versuri, cu o gradație crescândă a sentimentului”.

Ideia de a însoți textul românesc cu cel original, al lui Petrarca, este foarte potrivită, căci nimic nu poate reda muzica și dulceața versului petrarchian.

Editată frumos și prezintată simplu și cu gust de *Institutul de Cultură Italiană*, București, cartea nu ar trebui să lipsească din nici o bibliotecă românească.

IZABELA SADOVEANU

Thomas Mann

Thomas Mann a lucrat mai bine de zece ani la o trilogie: Iosif și frații săi (Joseph und seine Brüder) din care a publicat de curând primul volum cu titlul „Die geschichten Jaakobs”.

In câteva luni va urma al doilea „Der junge Joseph” și un an mai târziu al treilea intitulat: „Joseph in Aegypten”.

Volumul apărut lasă o impresie stranie și greu de analizat. Thomas Mann a vrut să facă din povestirea biblică a vieții patriarhilor, unică și eternă prin simplitate umană, o operă modernă. E ca și cum ai încerca să scoți un roman psihologic din Iliada. Autorul a făcut tot ce i-a stat în putere ca să se documenteze. O călătorie în Palestina era de rigoare; dar nu era de ajuns.

Thomas Mann a cercetat cu mult zel și inteligență o întreagă bibliotecă de lucrări de arheologie, etnografie și istorie a religiei, critică biblică și gramatică semită. (El scrie Jaakob în loc de Jacob). Autorul explică cu ajutorul metodelor istorice, psihologice și psihanalitice orice act întreprins de Isaac sau Jacob, acte pe care Biblia le explică printr'un simplu verset.

Sacrificiul lui Abraham (act de credință supraomenesc) e învăluit de atâtea explicații încât devine cu totul inexplicabil.

Anumite pasagii din carte oferă perspective foarte pătrunzătoare asupra mentalității și vieții sociale a popoarelor primitive. Altele ca povestea de dragoste dintre Jacob și Rașela nu sunt lipsite de poezie.

Totul însă e greu de citit. Insuși stilul lui Thomas Mann e încurcat în pasagiile în care explică și comentează la infinit ceeace n'ar avea nevoie de comentarii.

Alegerea subiectului a fost o eroare fatală. Niciun talent n'ar fi putut scăpa de consecințele acestei erori.

Mama și natura

Pentru psihanaliști natura simbolizează mama. In adevăr copilul nu cunoaște alt univers decât sânul care-l alăptează și în acest fel mama devine prima lui concepție despre lumea exterioară.

Ea e prima încarnare a naturii înconjurătoare, ale cărei obiecte vin apoi să se grupeze încet, încet în jurul imaginii materne primitive.

„Astfel, scrie doamna Maria Bonaparte, felul în care iubesc natura, e întotdeauna mai mult sau mai puțin reflexul complexului lor în etern”.

Această concepție conduce pe autoare la formularea unor propozițiuni despre care putem spune în cel mai bun caz că sunt de-o exactitate contestabilă.

„Noi nu iubim marea fiindcă e albastră, nici muntele fiindcă e verde, ele nu ne atrag, prin aceste calități ci prin faptul că ceva din noi, ceva din amintirile noastre inconștiente caută să se reincarneze.

Acest ceva din noi, din amintirile noastre inconștiente e totdeauna și pretutindeni isvorât din dragostele noastre din copilărie, din aceste dragoste, care nu se îndreptau la început decât către creatura-adăpost, creatura-hrană, care era mama sau doica,

(Une biographie psychanalitique d'Edgar Poë. — *Le Mois*).

Boris Zaițev: Ghirlanda aurită

Scriitorul Boris Zaițev a scris o carte care e ca un testament al tinereții sale, ca un rămas bun pe care-l spune la tot ce-a iubit mai mult, și ce-a exprimat mai clar în operele sale „dinainte de războiu”.

Opera sa e un roman, care a fost tradus în limba franceză de Maurice Dumarais: „Ghirlanda aurită”.

Ghirlandă? Cuvântul rusesc „uzor” s'ar traduce mai curând prin „meandră” sau „întortochiere”.

In această carte e vorba de viața unei femei (povestită la persoana întâia), o viață agitată, puțin aventuroasă prezentând în acelaș timp o mare unitate, curgând ca apa unui fluviu care-și sapă meandrele în câmpie.

Prima impresie ce-ți lasă cartea după ce-ai citit-o e o oarecare neglijență în alegerea detaliilor și o nepăsare în povestire.

Incet, încet însă, îți dai seama că această neglijență intenționată, nu e lipsită de frumusețe și că acea nepăsare e necesară pentru a asigura impresia finală, care e mai puțin aceea care se desprinde din mijlocul mulțimii de personagii, decât aceea lăsată de povestirea unui destin omenesc, confesiunea când lentă, când precipitată a unei vieți întregi.

Viața eroinei lui Zaițev e povestită dela primii ani ai copilăriei urmată de o căsătorie destul de fericită, de nașterea unui fiu, de două escapade amoroase — una cu un pictor îmbătrânit între Moscova și Paris, cealaltă cu un tânăr păstor din câmpia romană — de întoarcerea la căminul conjugal, de împăcarea definitivă cu soțul, care n'a încetat o clipă să-și iubească soția și apoi de viața liniștită la țară în mijlocul naturii.

Mai târziu vine războiul, revoluția, oțelirea morală în fața dezastrului, pierderea fiului și a celui mai bun prieten, victime ale teroarei.

Romanul însă nu se sfârșește tragic. O rază de soare luminează din nou această viață îndurerată. Natalia Nicolaevna și soțul său (care își face convalescența după o boală gravă) pot pleca în străinătate.

Revista de Filosofie

A apărut *„Revista de Filosofie”* No. 3—4 pe Iulie-Decembrie 1933, cu următorul sumar:

„P. P. Negulescu ca gânditor și istoric al filosofiei” de *Al. Posescu;* „Filosofie și istorie” de Mircea Florian; „Sociologia ca disciplină filosofică” de N. Petrescu; „Cunoștința socialmente relatată” de Eugeniu Sperantia; „Despre criza fizicei teoretice” de Enric Oteteleșanu; „In planul estetic” de Paul Zarifopol; „Eufemia din „Fedon” de St. Bezdechi: „Erezia iconoclastă” de Alexandru Naum; „Este dreptul o știință sau o artă?” de Al. Oteteleșanu; „Un mare pedagog social al sec. XVIII: Helvetius” de C. Narly; „Problema rickertiană a neantului” de I. Brucăr; „Psihologia gândirei” de Mihail Rădulescu; „Asupra noțiunilor individuale” de N. Bagdasar; „Psihologia clipei de spaimă” de I. M. Nestor; „Amintiri universitare” de I. Rădulescu-Pogoneanu. Prețul 120 lei.

CITIȚI

ULTIMA ȚARINĂ

Alexandra Feodorovna

de Maurice Paleologue
cu o prefață de C. Stere

Ed. Adeverul LEI 80

Cronica literară

Tudor Teodorescu Braniște, Băiatul Popii

Cum se 'ntâmplă să ne aflăm în preziua alegerilor, romanul d-lui Tudor Teodorescu-Braniște devine de o actualitate acută. Căci în el ne este zugrăvită societatea românească, îngrădită în limitele unui sat, sub raportul electoral. Autorul ar fi putut foarte bine intitula lucrarea *Cartea Alegerilor*, pentrucă din ea vedem cum gândeşte politică un român, cum acționează și unde țintește. D. Teodorescu este, prin ocupațiunile domniei-sale, un om care cunoaște această latură a vieții publice și deaceea, cu un bun simț lăudabil, s'a ferit să cadă în nota caricaturală, lăsându-se stăpânit mai peste tot de o tristete narativă, din care se poate iatui și felul cum se oglindește problema în sufletul său.

Care este subiectul romanului? Acela al oricărei schimbări de regim, urmate de disolvarea parlamentului. Ministrul de interne Văleanu Murgeni se pregătește pentru alegeri, pentru alegeri libere, firește. Partidele de opoziție se oțelesc și ele pentru luptă. Ministrul încearcă scoaterea din luptă a adversarilor întâi prin intrigă și ispită, apoi prin intimidare și îndepărtare forțată.

Acest lucru i se întâmplă și părintelui Murgu, care e un membru înflăcărat și sincer al partidului țăranilor și fiului său Alexandru, care, tot așa de idealist, e de partea proletarilor. După ce Ministrul de interne Văleanu-Murgeni a încercat să-i conrupă și să-i intimideze, i-a arestat, neuitând să le pună la cale și anume calomnii. Hrăniți bine, păziți cu deferență și cu umilință, ca la alegeri, prizonierii sunt eliberați după ce „poporul s'a pronunțat”. Ei au prilejul să vadă inconstanța și nepregătirea pentru viața politică a țăranilor, precum și lipsa de contact real a luptătorului cult cu clasa ale cărei interese le apără.

Alături de mișcarea politică propriu zisă, autorul a mai tratat unele atitudini mai omenești ale eroilor săi, cum ar fi dragostea tomnatică a d-nei ministru pentru șeful de cabinet, scurta idilă între băiatul popii și fata ministrului, urmată iute de o ruptură amicală și nostalgică.

Cine nu va recunoaște cetind cartea d-lui Teodorescu-Braniște realitatea noastră socială, observată cu un ochiu atent?

Iată servilitatea autorităților față de guverne:

„Ce zici, primarule? Oare nu ne-o lua pânea dela gură, fiindcă am adunat așa de puțini oameni?

„Oare? — grăi primarul, holbând ochii cu spaimă”.

Iată procedeul clasic al arestării:

„...mâine după amiază, mă vor aresta... Șeful de post Dumitrache Pistol și primarul Vasile Boroșină, vor veni — pe jumătate beți, pe jumătate treji — și, în numele ordinei constituite, ne vor ridica pe amândoi și ne vor trimite la parchet. Nu te teme, d-ră Valérie: nu este nici o primejdie. Va fi o arestare de alegeri, vom fi ținuți câteva zile în penitenciarul din marginea orașului, nu ni se va lua nici un interogatoriu, nu ni se va face niciun proces. A doua zi după alegeri, când guvernul va sărbători triumful, noi vom fi eliberați, fără să ni se întâmple nimic. Această arestare, o așteptam de multă vreme... Va fi ridiculă, așa cum sunt toate lucrurile în țara noastră. Fiindcă, d-ră Valérie, în țara noastră și reacționarii și democrații și muncitorii sunt tot așa de ridiculi, caricaturi ale reacționarismului, democraților și muncitorilor din alte țări. In țara noastră și revoluția socială, — când va reuși și dacă va veni, — va fi caricatura revoluției sociale de aiurea... Să fug? Să mă ascund? Ar însemna să iau în serios arestarea aceasta... Nu, d-ră Valérie: voi rămâne aci, fiindcă gluma aceasta trebue dusă până la capăt. Trăim în plină parodie, d-ră Valérie”.

Bune observații sunt acelea care ne arată pe țăran în fața doctrinelor politice:

„Cu cât se apropiau alegerile, cu atât se îndeseau vizitele „boerilor”. Acum nu mai veneau numai cu discursuri. Veneau și cu tipărituri. Fotografii, manifeste, broșuri, ziare ieșeau, ca prin minune, de sub pernele automobilelor, iar țăranii se grăbeau să le împăturească și le țineau, strâns, sub braț, ca și când s'ar fi temut să nu le fure cineva”...

Sau:

„...Cică are niște idei d'alea... e mai-mai bolșevic!

Jandarmul holbă ochii:

— Bănuiam eu așa ceva! Hm!

— Da, da — răspunse în șoaptă primarul:

E mare de tot în partidul lui care vrea să ne ia pământurile și nevestele, așa mi-a spus prefectul!”

Scrisă într'un mare spirit de adevăr, cartea d-lui Teodorescu Braniște poate da prețioase informațiuni asupra stării de spirit a satelor și a propagandei politice extremiste. Căci alături de socialiștii lui Alexandru Murgu, recunoaștem pe Gardiști:

„— Iacă, au fost zilele astea fel de fel de oameni... A venit, întâiu, niște băeți tineri, cu cămăși verzui și albastre. A stat pe câmp cu noi, ne-a dat câte o mână de ajutor la muncă, ne-a ajutat și cu bani... Ba unul a împărțit și merindele lui cu noi, la nămiez. A zis că o să împartă ce-a mai rămas la proprietari. Bine-ar fi! Că dacă ne-ar mai da oleacă de pământ, l-am vinde! Iaca așa!”

Filosofia acestei stări a rezumat-o cu ironie autorul, luând-o din gurile burghezului român:

„ — Eh! — urmă zâmbind Mionea, — n'ar trebui, dar așa e! Parcă putem noi să îndreptăm țara? Putem s'o schimbăm? Ba, nu zău, părinte, să vorbim drept: d-ta și cu mine și cu băiatul ăsta o să facem lumea altfel decât a făcut-o Dumnezeu? Adică, dece facem politică? Pentru o pâine... Dar pâinea trebue muncită: mâncăm bătae și înfundăm pușcăria în opoziție, ca să avem o slujbă când venim la putere. Asta e politica”...

In afară de adevăr, care este esențial pentru o compunere în proză, d. Teodorescu-Braniște are ușurința exprimării, cursivitatea narațiunii, putere de a interesa și, când socotește d-sa de cuviință că nu e dăunător mersului scrierii, o pensulă fugitivă care dă colorit lucrurilor, cum e cazul în exemplul de mai jos:

„Primarul — Vasile Buruiană — își strânsese pe dată pântecele imens în chimirul cel nou, pe care-l arbora numai la zile mari și pornise prin sat să poftească lumea la gară, fiindcă *„vine domnu ministru”*. Pretutindeni, fusese întâmpinat la fel:

— Care *menistru?*

— Boieru nostru, conu Iancu, acuma e ministru...

— O fi!

— Cum o fi? Trebue să veniți la gară, dacă e Ministru!

— Parcă nu-l cunoaștem la față? Dece să venim? Și, dacă-i *menistru*, nu e tot cum îl știm?

Așa răspundeau cei mai tineri, cei mai îndrăsneți. Ceilalți mormăiau pe sub mustăți:

— Om veni dac' om putea: da vezi 'mneata, domle *premar*, că suntem și noi osteniți cu muncile și *trinu* sosește tare târziu...

Da' credem c'om veni!”

E aci și observarea justă a indolenței țăranului sub care se ascunde șiretenia și o dovadă de humor discret care formează atracția multor din paginile d-lui Teodorescu-Braniște.

G. CALINESCU

DISCUȚII

Răspuns la întrebarea: Sunt necesari părinții?

La întrebarea pusă în străinătate: dacă părinții sunt necesari?, despre care am luat notă în unul din numerele noastre trecute, — primim următorul răspuns:

Acel care a avut curajul să afirme că părinții nu sunt necesari nu este un bun psiholog.

Copilul are nevoie de un îndrumător în viață din cea mai fragedă vârstă și până la adolescență, când poate să se lipsească de această necesitate care se chiamă „părinți".

Societatea fără familie, copilul fără părinți, ar fi o Sahara în mijlocul civilizației. N'ar mai fi progres. N'ar mai exista iubirea de aproapele și oamenii de 50 de ani ar trebui uciși, căci n'ar avea nici un rost în viață.

Omul e făcut, ca de altfel orice animal, din cel mai pur egoism. Dacă nu ar ști că lucrează pentru familie, care este proprietatea sa, ar lenevi, nu l-ar mai interesa nimic, căci sunt foarte rari oamenii care lucrează pour l'amour de l'art, cei mai mulți, vulgul lucrează din datorie, din nevoia de a-și hrăni familia. Un bărbat care însurat fiind nu are copii, nu are acel chef de muncă pe care îl are un bărbat care venind acasă găsește mânuțe mici care îl buzunăresc în căutarea a ceva bun adus de tăticu. Dar să lăsăm poezia. E adevărat că în institut copilul s'ar putea desăvârși tot atât de bine ca la casa părintească, dar dacă lipsește acea lumină, care se numește dragostea părintească, copilul, chiar cu spiritul cel mai optimist, crescând în răceala institutelor, nu poate fi iubitor. Ați văzut vre-o dată mamă care să-și iubească la fel odraslele, dar întrebați-vă ce poate face o biată îngrijitoare care are 50 de copii pe mâna ei? Cum poate ea împărtăși iubirea egal între toate aceste 50 de suflete?

Se știe cât de răi sunt copiii; rar ca un copil să se nască cu o fire blândă, toți se nasc răutăcioși, cu spiritul de a necăji pe cei mai în vârstă și mai ales pe cei mai în vârstă. Cunosc o fetiță care mereu spune: mă gândesc să fiu cuminte, dar nu pot. Voiu fi totuși cuminte,—ca după cinci minute să ceară ceva împotriva firii. Fetița e de 5 ani, e deșteaptă și-și dă seama, dar îi este în instinct să producă supărări. Trebuie multă răbdare și vorbărie ca s'o convingi că nu este bine ceiace ea vrea. Ce face o biată îngrijitoare, fie ea cât de cultă și plină de bunăvoință când în mijlocul celor 50 de copii se găsește unul ca cel descris mai sus? Și vă asigur că se găsesc 49 la 50 care sunt porniți din instinct spre aceleași răutăți, care luate în mic sunt fleacuri dar în grup compact de 50?

Să nu uităm cazul profesorului Rath. Câtă răutate la elevii lui! Nu sunt ei de vină, numai instinctul care împinge pe om spre rău.

Să observăm un copil în joaca lui cu altul. Se joacă frumos o oră-două. E maximum ce putem pretinde, căci imediat găsesc nenumărate motive să se bată, oricare ar fi atmosfera în care copilul e crescut.

Părinții sunt acei care învață copilul ce e bine și ce e rău, cu multă muncă. Afară de îngrijirile cele mai stricte de care e înconjurat copilul și care pot fi date și într'un institut, dacă nu ar fi, dacă nu este crescut în familie, copilul e cu totul lipsit de noțiunea de dragoste de aproapele. Nici odată nu va ști ce înseamnă fericirea de a avea mamă, atunci când e crescut în institut.

Omul e născut pentru dragoste. Nu ca s'o dea ci ca s'o primească. Un copil crescut departe de sânul mamei nu va ști să iubească niciodată, va urî tot ce va întâlni în cale, semenul lui i se va părea dușman, nu va avea încredere în nimeni. Nu va ști să zâmbească, căci e greu unei mame să împlinească toate dorințele unui copil, — dar unei îngrijitoare? Da, copilul se poate dispensa de părinți, dela vârsta de 10 ani. Atunci caracterul este întrucâtva format, copilul știe ce înseamnă dragostea familială; și totuși dacă va fi om va regreta căminul.

Părinții sunt necesari pentru toate îndrumările, în viață, căci altfel e primită o îndrumare rece, dată dela catedră și altfel o îndrumare dată cu mâna pe capul copilașului sau în jurul grumazului.

In institut copilul poate deveni disciplinat, dar rece. In mijlocul părinților copilul poate deveni om cu simțuri omenești. Nici odată un copil nu va putea simți mai cald în urma creșterii într'un internat. Copiii crescuți în institute ar fi manechine sătule de viață, pline de dezamăgiri.

Imi permit un mic exemplu. O fetiță în cl. I primară. Acasă e de o voioșie care atinge sburdălnicia unui tânăr ied, pe câmp, în libertate. Intrată în clasă, pe băncile școalei devine de o timiditate feroce, nu îndrăznește să se uite nici măcar în juru-i. Ei bine, copilul acesta crescut numai în mediul școalei, nu ar pierde toată voioșia? Ce ar deveni? Un manechin, înghețat la apropierea oricărui om care i s'ar părea un disciplinator. Incăodată, părinții sunt necesari copiilor ca și hrana intelectuală unui om îndrăgostit de carte.

NICKI BLOOM

Insemnări

Noua pedagogie turcă

Și în Turcia nouă, ca în toate dictaturile, ideia dominantă pentru a-și asigura stăpânirea a fost alimentarea sentimentului rasei. Pentru a-și ajunge scopul, marele reformator turc a adoptat o pedagogie, făcută din amestecul ciudat al metodelor pedagogice elvețiene cu doctrina naționalistă a Ghaziului.

Indată ce s'a realizat pacea, școala a avut importanța cea mai mare.

Educația turcă vrea să creeze oameni și anume oameni moderni, *dar aceștia trebue să fie mai presus de orice* Turci. *Toate împrejurările, activitatea extrașcolară, serbările, aniversările, defilarea scoutzilor, etc., trebue să contribue la prea înălțarea patriotismului Turcilor sub forma cea nouă. In școală, literatura, geografia, cursurile de iubire de țară, trebue să fie luate ca prilej de predică politică.*

Sabia de academician

In ajunul recepției lui François Mauriac la Academie, s'a sărbătorit acest eveniment la PierreBrison la Passy.

Cu acest prilej s'a oferit noului academician o sabie de aur cu strugurele girondin, un nod de vipere și o mică cruce încrustată în ea.

Sabia ori cum ar fi ea, nu poate fi privită ca un dar potrivit pentru un creștin atât de pătruns de spiritul evanghelic ca François Mauriac, care făcu următoarea reflecție:

— Dacă Pierre Brisson ar fi deschis o anchetă la Anale: „Care e lucrul cel mai nefolositor din lume?", cititorii ar fi răspuns de sigur: „o sabie de academician".

Emil Bourdet oferind-o romancierului, l-a asigurat că amicii săi n'au voit să-i ofere decât „o sabie de care să se servească".

Atunci François Mauriac l-a asigurat că nu o va scoate niciodată din teacă. „Ea este răutatea mea pe care am închis-o acolo pentru totdeauna".

— „Amin", răspunseră amicii în cor!...

O expoziție de sculptură modernă la Bâle

In Kunsthalle din Bâle a avut loc a patra expoziție de sculptură modernă. După Lehenbruck, Bourdelle, Despian, a urmat expoziția lui Maillol.

Expozițiile acestea au fost, toate, perfect organizate, într'un cadru admirabil, pe un fond amenajat cu cea mai desăvârșită înțelegere și un ecleraj distribuit cu o artă fără greș.

Maillol, renovatorul sculpturii moderne, nu a dat niciodată măsura puterii sale într'o ambianță mai potrivită.

Alegerea bogată și judicioasă a operelor expuse, prezentarea lor perfectă au scos în lumină mai mult decât întotdeauna, calitățile unice de claritate în formele plastice, acea smplificare măreață și plină de zâmbet pe care a adus-o Maillol în sculptura franceză și toate calitățile prin care maestrul a știut să elibereze sculptura modernă de sub stăpânirea picturii și să o îndrumeze spre o existență de sine stătătoare, care tinde să se afirme din ce în ce cu mai multă siguranță de sine și strălucire.

Cinema și erotismul

***J. C. Auriol în revista belgiană „Documents", observă că mai toate** filmele americane sunt parțial sau total lucrate și realizate în vederea erotismului. Tot cu intenții erotice ce duc și spectatorii în sălile obscure ale cinematografului.*

Auriol observă că ei se simt mai aproape de vedeta de cinema decât de propria lor femee.

***In fața cadrului luminat, ei intră** în intimitatea starurilor, spionează mișcările lor tainice, se întorc la intimitatea conjugală cu imaginile de la cinematograf, creind mitul unor amoruri miraculoase și făcând să se nască disprețul pentru amorul din viața conjugală. Aci este origina marei prețuiri a entuziasmului disproporționat, pe care-l provoacă vedetele dela cinema, cărora li se atribue o putere de seducție misterioasă și irezistibilă. Nimeni nu se gândește ce ar fi aceste vedete fără fardul, luxul și lumina vrăjită a studioului. Ele nu sunt pentru spectator ființe reale; dar, mai vii decât ori ce ființă vie, ele sunt absorbite în personagii mitice, pe care spectatorul le adoră, nu pentru celace sunt, ci pentru celace visează adoratorii sau adoratoarele, că ar trebui să fie.*

Un mare pictor italian necunoscut

Giovanni Faltori, privit azi ca cel mai mare pictor italian al secolului trecut, a fost cu totul ignorat până în vremurile mai noi, de restul Europei.

El a fost șeful grupului pictorilor florentini, cunoscuți sub numele de macchiaioli, *și-a scris singur viața către sfârșitul ei, arătând că s'a ridicat dintr'un simplu mediu de meșteșugari, că s'a format în afară de orice disciplină, că a fost conspirator în mișcarea dela Livorno, că nu are altă bogăție decât amintirea elevilor săi și că dorește să moară în simplicitatea în care a trăit.*

Ripostele lui erau pline de humor; trăia de o parte, fără nici un amestec cu camarazii săi, care-l calificaseră de „idiot de geniu", *apăsând mai mult pe idiot, decât pe* geniu. *Nu suferea nici pe cei ce voiau să-l ajute și îl admirau. Se temea de oameni și nu iubea decât animalele și copacii groși și noduroși, mlaștinile singuratice și pline de friguri, cel mult pe țărani, în care simțea aceiași teamă de lumea brutală și triumfătoare a orașului.*

In technica lui se simțea influența lui Courbet, dar și acea a lui Cézanne, pe când în personalitatea lui, se aliază geniului, modestia și simplicitatea lui „Moș Corot".

Economie

— Allo! Măcelăria Duveau? Nu-mi mai aduceți carnea comandată de un leu cincizeci: pisica a prins un șoarece...

O geană de lumină

Sub titlul de mai sus, elevii liceului „Gh. Lazăr" din București au dat la iveală primul număr al unei reviste școlărești.

In articolul „Inceputuri..." d. prof. Al. Graur, îndrumătorul tinerilor redactori, mărturisește ce anume l-a îndemnat să-și dea concursul pentru isbândirea revistei. „Să nu uităm — spune d-sa — că fiecare clipă pe care un elev o consacră pregătirii de material pentru revistă este zmulsă dela hoinăreală, dela cinematograf și poate — cine știe?— dela politică".

Adevărul exprimat în rândurile de mai sus, justifică îndeajuns această publicație, pe care o recomandăm spre citire tuturor elevilor.

Congresul de istorie

Al șaptelea congres de Științe istorice s'a ținut anul acesta la Varșovia. Aceste congrese, dintre care primul a avut loc la Paris în 1900, se reunesc din cinci în cinci ani în câte un oraș din Europa. Londra, Berlin, Bruxelles, Oslo le-a dat rând pe rând ospitalitate. Anul acesta a venit rândul capitalei republicei renăscute.

Aceste reuniuni dau ocazie istoricilor din toate țările de-a se întâlni și de-și schimba reciproc părerile, de-ași comunica rezultatul lucrărilor și de-a discuta în cea mai perfectă cordialitate.

Din aceste confruntări indispensabile progresului studiilor istorice, se nasc lucruri cu totul noui.

Numărul comunicărilor prezentate la ultimul congres a depășit numărul de trei sute.

Mai mult de nouă sute de istorici asistau la ultima reuniune reprezentând patruzeci de națiuni. Printre ei se găseau: Charles Diehl, Alfred Coville, Michel Lhéritier (Franța); Temperley, Webster (Anglia); Dedele, Maver (Italia); Kehr, Brakman (Germania); Zielinski și Dembinski (Polonia); însfârșit istoricii Lukin și Wolghin, care reprezentau Rusia și care luau parte pentru prima dată la acest gen de manifestație.

Despre André Gide

De la Proust, nu credem să fi fost operă mai comentată și mai discutată decât opera lui André Gide. Era oare nevoie de atâtea interpretări a unei opere, care nu este decât o amplă și stăruitoare comentare a autorului de către el însuși?

De obiceiu însă asemenea comentări nu se fac decât spre a scoate în lumină personalitatea și spiritul subtil, pătrunderea sau vederile originale ale criticului.

In această privință, în bogata bibliografie a operei gidiene, trebuie remarcată și citită, — pentru plăcerea de a admira jocul îndemânatec al inteligenții și strălucirea scrisului criticului, — cartea lui Ramon Fernandez, *(edit. Corréa):* „André Gide".

Trei părți alcătuesc această carte: „Points de repère", „L'Evolution de l'oeuvre" *și* „Valeurs gidiennes". *Din primul capitol cititorul e cucerit de dialectica, luciditatea inteligenții și stilul scăpărător al essaystului pe care-l cunoaștem din alte opere.*

In acest capitol Fernandez caută să reprezinte așa zisele contradicții ale lui Gide ca o încercare a talentatului romancier de a concilia contrariile, ce există cu necesitate în orice natură umană, într'un tot coherent.

Gide, după subtilul său comentator, este nu numai un romancier de talent, ci și un explorator *al spiritului omenesc, care încearcă să realizeze încercarea lui Goethe de a împăca idealul antic cu idealul creștin. Această încercare repetată de multe ori în decursul realizării culturei omenirii, este din nou trăită în opera lui Gide, pentru că este o mișcare naturală a spiritului uman ca, în orice etapă a procesului de descoperire, fiecare să reconstituie harta locurilor descoperite până la el și să o ia ca o orientare în univers. Numai cu această condiție se creiază o cultură cu putere de viață.*

Urmează apoi o enumerare a calităților printre care calitatea de reformator, de moralist *a autorului* Imoralistului, *spre a dovedi printr'o argumentare irezistibilă, cât este de falsă ideia despre perversitatea ființii sale, stabilită în opinia publică contimporană.*

In fine, în capitolul al III-lea, cel mai subtil și mai abil, tratând despre valorile gidiene, Fernandez vorbește abundent despre raportul dintre opera și senzualitatea specială, stranie a autorului, abordând curagios această delicată chestiune, pe care o cercetează fără prejudecăți, dar și fără cruțare, fără îngăduință față de autor.

Celace e nou, mai ales, în acest esseu critic, este faptul că el tăgăduește creștinismul lui Gide, pus în evidență cu multă stăruință de alt comentator, René Schwob, *în cartea sa* „Le drame d'André Gide" *(edit. Stock).*

Marele merit al lui André Gide, după Fernandez, este acela de a fi distrus toate falsele sisteme de interpretare din jurul personalității omenești, îngăduindu-i, astfel, a-și arăta natura ei adevărată și mijloacele reale cu care se reconstruesle în actele și operele sale, deși emoția dramei sale personale turbură adesea aspectul definit al umanității, suggerat prin opera sa literară.

***Dar cu cât se scrie mai mult asupra lui André Gide, cu atât mai mult se încurcă vederile asupra omului și a operei sale. A fost aspru** criticat pentru incoherența vederilor sale și neputința de a-și alege o atitudine în viață. Acum în urmă talentatul romancier proclamă „Comunismul" în jurnalul său. Critica însă e și mai nemulțumită, căci nu se aștepta la o astfel de alegere. După ce l'a atacat pentru „variațiile" sale infinite, îl sfâșie acum pentrucă și-a luat o atitudine.*

Guehenno, în „Europe", merge până a-l acuza de nesinceritate.

Acum o sută de ani...

De cum se însera, Parisul se umplea de veselie. Pe bulevard de Gand eleganții, în haină de seară, cu mănuși noui, încălțăminte la modă, umpleau cafenelele. Salutări, strângeri de mână cordiale și săgețile vorbelor de spirit înțepătoare, veninoase sau pur și simplu amuzante, zburau și se încrucișau de la grup la grup.

Bărbatul la modă era Milord l'Arsouille, *poreclă dată lordului Seymour, englez de o bogăție neînchipuită, care, cu tovarășii săi nedespărțiți, contele Althon Shée, „pair de France" prin moștenire, Romieu, omul cel mai spiritual al Parisului, și alți trei amuzanți, nebunatici, rău crescuți —, cobora pe bulevard în uralele mulțimii. Lordul Seymour traversa Parisul în trăsura sa cu șase cai, întovărășit de gonași, sunând din cornuri de vânătoare, măști în zdrențe viu colorate, debardori, artiști de comandă, care țineau discursuri mulțimii, îmbulzite în jurul lor. Pe când marele senior, cu statura lui de Hercule, stătea liniștit și măreț ca o divinitate, aruncând aur și revărsând saci de drajele peste mulțimea care-l aclama.*

Aceștia erau „lionii", care se întâlneau apoi seara în frac la „Café de Paris", cu „lionele" vremii, femei agitate, neîmblânzite, provocante, călărind ca la circ, mânuind cravașa și sabia cu aceiași îndemânare virilă ca și tovarășii lor, mâncând cu un apetit de fiare tinere și ținând piept celor mai încercați „lioni" la paharul de șampanie.

Valsul devenise frenetic, polka și cancanul strâns înrudite cu shimmy și rhumba, erau la modă. Lumea petrecea într'un carnaval desmățat de cum apăreau primele frunze ale primăverii, până ce cădeau primii fulgi de zăpadă, în minunata grădină, în care frații Mabille au realizat visul unui paradis pământesc.

Gazul ardea în flacări vii, viorile se acordau cu tromboanele, mulțimea valsa și polkă frenetic, sub pagoda chinezească cu acoperișul translucid și violent colorat, sau se scurgea în valuri fumând, „blagând", îmbulzindu-se prin boschetele înverzite și adumbrite, dintre bal și pavilionul restaurantului.

Bărbații cu pălăriile cenușii, cu pantofii decoltați, cu gulerele înalte terminate în colțuri ascuțite, cu un aer blazat, vorbeau de curse și metrese, cu femeile frumoase și ușuratece, care mișunau în toate părțile, cu pălăriile lor caraghioase și mici, cocoțate pe vârful capului, vestitele „bibis"... Pairs de France, cavaleri de industrie ca și cavalerii legiunii de onoare se amestecau cu faimoasele impure: Céleste Vainard, călăreața de la circul François, cu mijlocul subțire ca de viespe, mlădioasă ca o trestie, Frisette, Marionnette și vestita „Reine Pomaré", regina necontestată a balurilor de la Mabille.

Toată „crema lionneriei", de care își râde cu atâta finețe Gavarin, în creionagiile sale inimitabile, se întâlnea petrecând cu nesațiu, în nopțile fără repaos ale Parisului din 1934.

Petrecerile erau pe atunci exuberante, aveau un antren nebunesc de tinerețe ușuratică, erau lipsite de accentul aspru, crud, fără nici o eleganță și parte spirituală, în urmărirea plăcerii brutale, caracteristice petrecerilor din vremurile noastre.

„Bibi"-urile au reînviat în modele actuale.

Dar „Bibi"-urile cochetelor noastre sunt numai caricaturale. Se poartă fără acea intenție ștrengărească și plină de haz, care le făceau amuzante ca niște travestiuri de bal costumat, acum o sută de ani.

Frumoasele noastre le iau în serios, așa că sub alura humoristică a pălăriilor ești displăcut surprins întâlnind uneori câte un chip chinuit de grijă sau întins de preocupări grave.

Lionele noastre sunt numai niște surogate. Nu mai vorbim de Lioni...

Mărunte

— Sâmbătă, 30 Decembrie 1933 ora 5 d. a. are loc al 3-lea concert al quartetului Theodorescu la sala Dalles. Bilete la Jean Feder.

— *CALEA VACAREȘTI — noul roman, în două volume, al d-lui I. Peltz, editat de „Cultura Națională", a apărut în vitrina librăriilor.*

■ *Editura Națională-Ciornei a pus în vânzare romanul d-lui* Virgiliu Monda: „Testamentul domnișoarei Brebu". *E un roman în care acțiunea, misterul și dragostea se împletesc armonios, într'o serie de decoruri fermecătoare, în preajma Brașovului și în Bretania pe „Coasta de smaragd". E un imn al vieții și iubirii.*

■ ***Zilele acestea a apărut în vitrinele librăriilor romanul de fină** analiză psihologică datorit d-nei Olga Monta.*

Romanul, intitulat „Nadia" promite să înregistreze un meritat succes de librărie.

„Nadia" a apărut în editura „Adevĕrului".

Pentru tot ce privește redacția — a se adresa d-lui M. Sevastos numai Joi, Vineri și Sâmbătă 6—7.

ADEVERUL LITERAR ȘI ARTISTIC

Apare săptămânal

5 lei exemplarul

Prețul abonamentului:

1 an	Lei 200
6 luni	Lei 100

In music-hall

— Ce zici de dansele acestea? Fai...

Cronica mizantropului

Peștele cel mare înghite pe cel mic

Azi am cumpărat din hală o știucă mare și lungă. Mi-a plăcut strălucirea de lamé a solzilor și mai cu seamă botul ei dințat cu atenție de bijuterie, neverosimil de stilizat. Pescarul îl luă în mâni și cântărindu-l puțin îmi zise:

— Știucă grasă, boierule, ia-o că n'o mai găsești!

Am luat-o. Pe drum mă gândeam cum s'o gătesc și mă băteam cu ideea să întreb pe amicul nostru Păstorel, tare în gastronomie, ce veștminte culinare să-i facem. Dar ajuns acasă, observai că starea fiziologică ce se chiamă apetit și care trezește imaginația gastronomică, fusese înlocuită cu un alt sentiment ciudat. Mi se părea că lungul pește cu solzi argintii e un cavaler japonez cu zale monstruoase și cască cu capac, din gura căruia se prelinge sânge sau că mă aflu în fața unui șarpe strivit în mijlocul drumului. Cu alte cuvinte mă stăpânea o senzație de cruzime și fiară.

Nevastă-mea pipăi obstetrical știuca dealungul pântecelui și-mi zise ca un medic după examenul somatic:

— De ce o fi oare știuca asta așa plină și tare la pântece?

— O fi având icre, — mă grăbii eu vesel de un supliment alimentar.

— Aș, icre! Icre pe vremea asta! replică ea, — și apăsă puțin șalele peștelui.

Un sânge apos și rece se prelinse printr'un orificiu și atât.

Nevastă-mea luă atunci un cuțit de bucătărie, îl înfipse cu mare îndemânare chirurgicală în abdomenul peștelui, făcându-i o despicătură mare. Apoi, cu mâna, scoase afară atent măruntaiele în așa fel încât să nu spargă fierea. Un luciu neobișnuit sclipi pe locul operat. Cercetat cu degetele, ieși la iveală un pește măricel, un fel de biban cu cap țărănos.

— Ai văzut — zice nevasta — de ce era așa de umflat?

Dar apoi observă numaidecât:

— Ia te uită și ăsta ce umflat e!

— O fi având icre, — dădui eu să interpretez.

Ea nu răspunse nimic și repetă operația de mai sus. Din pântecele bibanului ieși un fel de chefal cât o scrumbie.

Și fiindcă și chefalul părea gravid, nevastă-mea vru să continue operația circulară.

— Oprește-te, i-am strigat eu. Ce vrei să-mi dovedești cu asta? Știu! Asta e viața. Ne înghițim unii pe alții. Luptă pentru existență, cum ar zice Darwin sau Schopenhauer? Nu știu. Văd însă că înghițirea unuia nu ajută altuia, și că indivizii au doar atâta răgaz cât să se mănânce unul pe altul. Nu existența este scopul creației ci dorința de a vâna tipurile și a le extermina... Pentrucă vezi tu...

— Ascultă, îmi taie apa de la moară nevastă-mea, ce tot bați câmpii cu filosofia ta. E un lucru vechiu de când lumea și anume: Peștele cel mare înghite pe cel mic.

ARISTARC

Adam și Eva

Ea. — Iți jur că tu ești primul...

28 DEC 933

Ziarul
Abon. dv.
Onor. Bib

Adevĕrul Lite

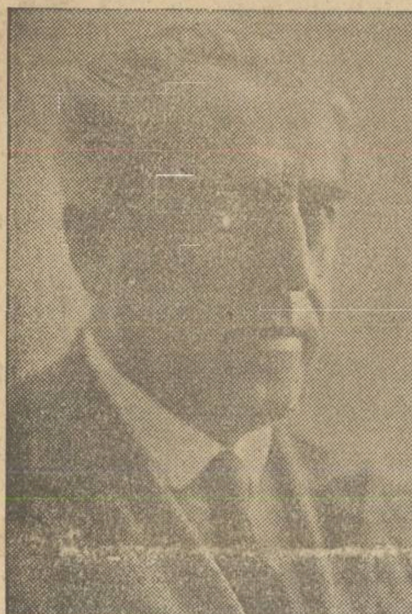
ANUL XII — SERIA II-A NR. 682
DUMINICA 31 DECEMBRIE 1933

FONDATORI { AL. V. BELDIMAN 1888—1897
CONST. MILLE 1897—1920

FONDAT IN 1893

A N U L L I T E

Pe măsura progresului economic al cărţii româneşti, conflictul între critica absolută a valorilor şi opinia curentă devine mai acută. Căci nu se mai poate tăgădui că pe zi ce trece. şi anul acesta mai mult decât celălalt, cartea românească, de proză bine înţeles, se citeşte şi deci se vinde. Nu avem impresiunea că sunt mai mulţi cititori decât anul trecut, şi câţi sunt, prin raportarea la totalul populaţiei culte a ţării, reprezintă un număr de desnădejde. Insă cei care până acum citeau romane franţuzeşti, s'au încredinţat că şi un autor român poate să compună romane plăcute la lectură. Aşa se explică faptul îmbucurător că editurile au putut primi să tipărească atâtea romane originale care, când au fost cu oarecare chibzuinţă alese, s'au vândut. De

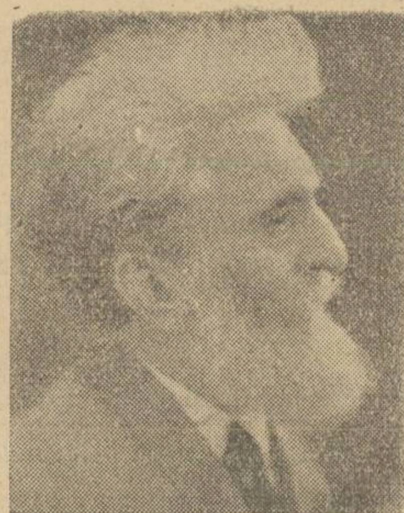
Jean Bart

acum încolo o editură poate fi sigură că orice carte românească întrunind condiţiunile unui interes şi unei îndemnări onorabile, se va vinde. Aşadar avem cititori de romane româneşti.

Romanul nu este însă toată literatura şi un roman agreabil la citire nu este întotdeauna literatură. E rolul criticii să facă deosebirea între romanele literare, vrednice de a fi recitite şi meditate şi romanele distractive, alcătuite cu îndemânare, şi care merită doar să fie cumpărate şi citite odată. Datoria noastră ar fi dar să distingem operele care au ieşit din intenţiunea artei şi care au meritat prin progresul adus ideei de frumos discuţiunea critică, de cele care *au plăcut*. Acest lucru este însă dificil în condiţiile de azi ale culturii noastre, când criticul nu are îndărăt un zid de adevăruri consolidate de care să se sprijine. Să lăsăm dar ca vremea (şi nu trebue multă) să pună ea singură pe fiecare la locul său, iar noi să-i pregătim lucrarea, pomenind din bibliografia anului 1933 mai cu seamă acele opere asupra cărora poate fi o discuţiune de valoare.

*

Pentrucă revista literară înfăţişează într'o cultură politica valorilor şi servă ca indice al nivelului artistic, urmează să spunem ceva despre revistele literare româneşti. Nimeni nu va socoti, credem, că facem o exagerare, când vom afirma că în afară de *Adeverul Literar* nicio revistă cu scopul răspândirii în cercuri largi de cititori n'a putut trăi. Cât despre revistele cu un caracter mai profesional artistic, lăsând la o parte numeroasele publicaţii de tineri, în deobşte elevi de liceu (fără interes pentru progresul literaturii) şi câteo revistă mai voluminoasă (cum este anuala *Azi)*, numai *Viaţa Românească* apără ideea artei, conducându-se în măsura posibilităţilor

G. Ibrăileanu

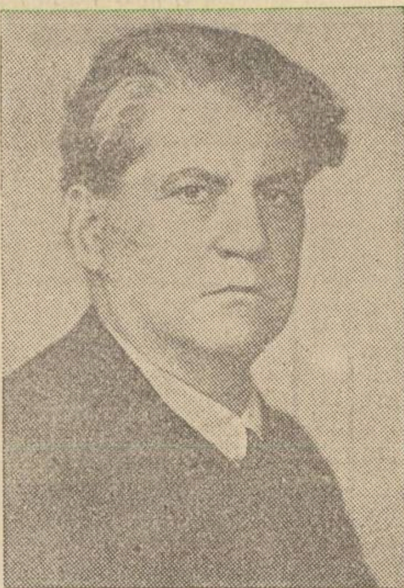
de criteriul frumosului şi punându-se în afară de problema oţioasă a generaţiunilor. Ea apare acum de două ori pe lună şi ieftenirea (un exemplar costă zece lei) i-a dat o răspândire dela care putem aştepta o reeducare a simţului de valoare al tinerilor. După un sfert de veac de existenţă, *Viaţa Românească* este singura publicaţie viabilă, fiindcă are o viziune a viitorului corectată de trecut.

*

Poezia n'a fost promovată în anul trecut, în chip valabil, decât de d. V. Voiculescu, care, în culegerea sa *Destin*, ne-a dat o viziune miraculoasă a lumii, exprimată într'un vocabular de o rară concreteţă.

*

Opere critice de vreun merit deosebit n'au fost de asemeni. S'a întâmplat însă un eveniment care răscumpără tot şi depăşeşte graniţele unui an. D. C. Botez a terminat însfârşit

C. Stere

ediţia poeziilor lui M. Eminescu, după o muncă de o onestitate şi de o competenţă puţin obicinuite la noi. Este o ediţie fundamentală, care poate fi discutată în detalii, dar peste care niciun om de ştiinţă serios nu poate trece.

Ne rămâne deci să vorbim de romane. Le vom cerceta cronologic şi în ordinea alfabetică a editurilor.

Editura *Adevĕrul* a tipărit un mare procent de cărţi bune ale anului. Volumul IV din romanul d-lui C. Stere *In preajma revoluţiei,* tratând detenţiunea lui Vania în Siberia, a fost, după opinia tuturor, cel mai puternic şi mai bine scris episod din întreaga serie apărută. Aci biograful a fost înfrânt pe deplin de scriitor şi chiar de poet şi pagini ca acelea descriind taigaua au putut intra fără împotrivire în manualele şcolare.

Un trainic roman, din viaţa porturilor, a fost acela al regretatului scriitor **Jean Bart.** ***Europolis*** e o naraţiune curgătoare, clasică, cu un sentiment delicat al exoticului şi cu o simpatie pentru fiinţele simple ce-i dă un nivel moral înalt.

A apărut în această editură şi *Cartea Nunţii* de G. Călinescu despre care cel care semnează mai jos e îndatorat să nu vorbească mai mult.

D. Sadoveanu a tipărit două romane: *Locul unde nu s'a întâmplat nimic,* imagină dezolată a provinciei şi *Soarele în baltă sau Aventurile Şahului,* graţioasă excursie literară pe tema jocului de şah.

Viermii Pământului de d. C. Ardeleanu este o încercare de a intui viaţa minerilor noştri. Şi fiindcă e vorba de specializare a mediului, trebuie să anunţăm aci romanul d-lui T. Teodorescu-Branişte, *Băiatul popii,* care ne zugrăveşte societatea românească sub raportul convingerilor politice.

Camere mobilate a d-lui Damian Stănoiu a fost o carte uşoară care a plăcut.

Un firesc răsunet a avut romanul d-lui G. Ibrăileanu, *Adela.* Cunoscut o viaţă întreagă ca erudit şi critic, d-sa a surprins lumea literară prin acuitatea analizei aplicate în domeniul erotic. *Adela* este în româneşte, în ordinea lucidităţii, corespondentul fraţuzescului *Adolphe* de Benjamin Constant.

Opere vrednice de atenţiune sunt de asemeni *Regine încoronate* de *Maria Regina României* şi *Destinul lordului Thomson of Cardington* de Principesa Martha Bibescu.

In ultima vreme a apărut şi *Memoriile Agatei Bârsescu,* a căror importanţă, rezidând în adevăr, este în afara oricărei discuţiuni.

Deşi nu romane propriu zise ci povestiri, merită să fie relevate cărţile pentru copii *(Lir şi Tibişir, Pe unde fermecată, Cartea celor 7 basme)* pe care editura *Adevĕrul* le-a tipărit în condiţiuni technice foarte îngrijite. Cursivitatea şi corectitudinea stilului aşa de excepţionale în asemenea producţii sunt

Mihail Sadoveanu

o chezăşie că prin ele copiii vor învăţa să se ridice pe încetul la gustul pentru lectura operelor propriu zis literare.

Editura *Cultura Naţională* a avut şi ea fericirea de a publica un număr însemnat de romane bune. Lăsând dar cărţile curgătoare la lectură, ca *Fecior de slugă* de N. D. Cocea şi *Maitreyi* de Mircea Eliade, vom insista numai asupra operelor cu merit literar. In capul acestora din

urmă se află *Doctor*
de Gala Galaction,
dramatică, în ciuda
zism, prezentare a
femeii în societatea
Această carte nu va f
cel pigment senzaţion
răspândire unei oper
rodul nobil al unei
nuite de întrebările
alcătuită, trainică, es
rim şi Veler Doamn
Victor Ion Popa. E
epic care târăşte pe
vâltoarea naraţiunii
deodată întâiul roma
vărat ţărănesc. Cât
lea Văcăreşti a d-lui
putem spune că revel
tor în deplinătatea f
artistice. Este o sgudu
grăvire a vieţii ebraic
ghetto bucureştean ca
mă *Calea Văcăreşti*
dramaticitate, încât
rul ia semnificaţia ete
menesc.

Editura „*Naţionala*
a dat la iveală nume
re, din care nu vom
pe acelea ale scriitor
devărată vocaţie. *Ta*
Ţara de Kuty ale d-
ghezi sunt un fel d
persannes în care, sub
unei ţări exotice, au
critica societăţii rom
T. Arghezi este ca în
un polemist amar şi
ma cuvintelor. *Firu '*
d-lui E. Lovinescu s
tr'un evident progres
romanul trecut din
de interes epic, const
devăr, romanul *Ru*
d-lui Gib Mihăescu,
întâmplările unui ofi
pe malurile Nistrului
şit *Patul lui Procust* a
mil Petrescu este ope

Jalbă

Către Moş-C

E drept, n'am scris demult... Oricum,
Imi pare cam exagerat!
Eu nu mai pot ieşi pe drum,
Că 'ndată-aud,
Ba de la Nord, ba de la Sud
— Mai scrii?
— Dece nu scrii?
— Păcat!

Am stat şi m'am gândit şi eu:
Dece nu scriu,
Când toată lumea scrie, scrie...
Voi fi murit, fără să ştiu?
Ori m'au presat cumva, de vie,
Pe-o filă de antologie,
Ca'ntr'un ierbar?

Să'mi cumpăr un abecedar?
Să mă inspir la nopţi cu lună,
S'adun pe geamuri flori de ghiaţă?
Şi'n suflet când se rupe-o strună
S'o 'nlocuesc c'un fir de aţă?

Să scriu, să scriu... dar ce să scriu?
Mă simt aşa descurajată!
Romanţe pentru mai târziu, —
Romanţe pentru niciodată?

Ori că ş'aşa's destul de tristă
Şi sufletul mi-l simt opac,
Să fac
O fantezie modernistă?

Am încercat în fel şi chip.
M'am dus la mare-o săptămână.
Am stat întinsă pe nisip
Şi cu creionul la'ndămână.
Nu zic că nu era frumos:
Albastru sus şi verde jos,
Cărări de aur spre abis...
Dar tot n'am scris.

M'am dus apoi la mănăstire
Aveam acolo o chilie
In drumul dinspre paraclis.
In poartă-aveam un plop subţire.
Era o linişte ca'n vis...
Şi tot n'am

Când m'am întors, pe drum m'a p
Deodată, toamna.
Subt cerul tare, de metal,
Ardeau pădurile pe deal
In flacări mari, de-un roş aprins,
De-un roş închis...
Şi tot n'am sc

*

Azi ninge. Şi mă uit mirată,
De parcă-acuma ninge 'ntâi.
Un moş-Crăciun de şocolată
Imi face semn dintr'o vitrină
Şi râde'n barba lui de vată...
Şi parcă inima-mi, deodată,
E-o sanie cu zurgalăi
Pe-o cărăruie de lumină.

O, Moş Crăciun,
Tot mai bătrîn şi tot mai bun !
M'alint şi eu la dumneata,
Că n'are cine m'alinta,
Ca să nu'mi vii cu mâna goală.
Ci în desaga ta vărgată,
Tot mai uşoară an cu an,
Printre covrigii cu susan
Şi nucile de poleială,
Să pui o sticlă cu cerneală
Şi-un toc cu pana descântată...
Că poate scriu şi eu vreodată.

OTILIA CAZIMI

Știința în 1933

nă cu săptămână, am tre-
istă, la rubrica „Actuali-
nțifice", realizările mai
în domeniul științei pure

ei consacrat impune la
anului, dresarea unui bi-

a avut desigur prilejul,
le însemnări ale cronici-
hebdomadare, să-și facă
și aproximativă, — de
e descoperiri și inven-
tuite în 1933.
ce urmează ne propunem
în linii mari o vedere
lu a științei în decursul

putea caracteriza anul
933? Manifestările au fost
riate și în aparență atât
ne, încât scapă unei cla-
tematice și se reduc mai
o juxtapunere de fapte
în cele mai variate do-

privit într'o perspectivă
ărtată, se pot întrezări a-
tere generale aplicabile
alizărilor științifice ale a-
neiat, se poate găsi acel
ător care să ne orienteze
gul unor elemente atât de

racter l-am putea fixa în
trinsecă a cercetărilor și
fizici utilizați în diferite-
uni.
nvențiunile și descoperi-
i se învârtesc în fond în
ațiilor: radiații hertziene
radiotechnicei cu diver-
nexe), radiații cosmice,
ost punctul de pornire al
lor stratosferice, radia-
ibile, infraroșii și ultra-
are au dat loc la aplica-
cele mai curioase, și în
ansformări de radiații lu-
n electrice, electrice în
re au fost temelul tuturor
ilor și invențiunilor din
fotoelectricității și elec-
i.
ai adăugăm la aceste rea-
domeniul radiațiilor, ac-
erselor raze în terapeu-
ală, în biologie și în pro-
subsolului, putem numi
uvânt anul științific 1933,
radiațiilor".
să trecem în mod rapid
câteva din realizările lui

eniul radiotechnicei, în-
o perfecționare remarca-
aratelor receptoare radio-
are au devenit de o mâ-
em de simplă, de o sen-
selectivitate și sonoritate
npecabilă.
rele neajuns al radiofo-
numiții „paraziți" —
i încă înlăturați. Pen-
a lor s'a recurs totuș
lace interesante. Pe de
rirea considerabilă a
sturilor de emisiune,
auzite astăzi cu recep-
mici (și deci cu pa-
abi). Pe de altă parte,
ndelor așa zise foarte
100 de metri lungime.
, undele foarte scurte
l de a fi ferite de ori-
paraziți și de a permite
ni la distanțe enorme
de emisiune minime.
eniu extrem de interesant
plorat în anul acesta de
nventatorul telegrafiei fă-

torul unui laborator am-
ontat pe yachtul său per-
lectra", pe care-l preum-
asta Mediteranei, Marconi
serie de experiențe inte-
e transmisiuni pe unde
a un metru. Aceste unde
„microunde" au pro-
e asemănătoare cu a-
inii.
putând fi dirijate
razele luminoase, cu
proector, permit co-
e la distanțe apre-
iții de recepții ex-
ment formidabil și
de paraziți. Singurul
stă în faptul că deo-
ot fi utilizate la dis-
ri de 300 de kilome-
ntul când raza lor de
i extinsă, așa cum spe-
, vom avea aparatul de
al: emițătorul-receptor în
vestei, cu care poți co-
u toată lumea.
cosmice au prilejuit în a-
iat două interesante as-
în stratosferă: una din
trei exploratori ruși, care
at până la 19 kilometri în
alta, ulterioară, din par-
ratorului american, colo-
, care, fără a ajunge a-
lțime, a realizat totuș un
arcabil.
um vedem, recordul din
ut al lui Piccard a fost de-
anul acesta. Suntem în
rezultatelor, care n'au
publicate de exploratorii
ici. E probabil, că cerce-
această direcție vor lu-
na razelor cosmice, care

cu siguranță joacă un rol primordial în mecanismul vieții și transformarea materiei.

Celula fotoelectrică, — acea minusculă piesă care transformă lumina vizibilă sau invizibilă în curenți electrici — a dat naștere la aplicațiuni din cele mai curioase. Fără a mai pomeni de televiziune și filmul sonor, care se bazează pe principiul fotoelectricității, „ochiul electric" a condus, între altele, la crearea așa numitei „muzici artificiale". Partituri vocale și instrumentale, pictate pe un sul de hârtie și transformate prin intermediul celulei fotoelectrice, amplificatorului electric și difuzorului de radio, în sunete și melodii.

In biologie și medicină asistăm la o intensă activitate în vederea găsirii unui mijloc eficace pentru vindecarea cancerului. Până în prezent însă nu s'au obținut decât vindecări parțiale, iar metodele preconizate dibuesc în căutarea factorului coeficient.

In schimb, trei realizări interesante, făcute toate trei de medici ruși.

Prima: „inima artificială", creată de d-rul Brușinenko, o pompă care, introdusă în corp, poate înlocui câteva momente rolul inimii veritabile, permițând astfel câteva delicate operațiuni de inimă.

A doua: redarea vederei orbilor, posibilă prin metoda d-rului Filatow, care reușește, prin grefa cataractului ochiului orb, să vindece o boală ce părea până acum imposibil de înlăturat.

Insfârșit, d-rul Sergiu Judin a reușit să folosească sânge de cadavru în scopuri de transfuziuni medicale.

Ne oprim aci cu enumerarea realizărilor mai de seamă din știința anului 1933.

Semnalăm, pentru încheere, trei comemorări: 300 de ani dela trista abjurare a lui Galileu în fața tribunalului inchiziției, 150 de ani de la prima ascensiune aeriană a omului în balonul cu aer cald, inventat de frații Mongolfier și 200 de ani dela nașterea marelui fizician francez Borda, unul din intemeietorii sistemului metric.

Trei dolii ale științei: trei savanți francezi, răpiți din viață în aceeaș săptămână: matematicianul Painlevé și bactereologii dr. Roux și dr. Calmette.

ING. I. ȘERBAN

V a r i a

Premiul Goncourt

Academia Goncourt din Paris a acordat cel mai important premiu de literatură al anului scriitorului André Malraux pentru cartea sa: *La Condition humaine*.

Ziarele franceze spun că de la Marcel Proust nici unul din laureații acestui premiu nu l-a meritat mai mult. „La Condition humaine" e socotită una din cele mai importante opere apărute în ultimii ani.

Recunoștința

Pentru prima dată femeile au votat în Spania. Ziarele europene s'au ocupat pe larg de acest eveniment.

Dreptul de vot al Spaniolelor se datorește d-nei Campoamor, care a prezentat legea, a apărat-o cu o perseverență neasemuită și a izbutit s'o facă să fie adoptată.

Rezultatul a fost că d-na Campoamor n'a fost realeasă deputată.

Iată un exemplu de nerecunoștință care e în acelaș timp și feminină și politică.

Un câștig bine meritat

Norocul, care e orb, nimerește câte odată și la oameni cumsecade. Infirmiera lui Gabriele d'Annunzio, o Franțuzoaică, d-șoara Aélis Mazoyer, a câștigat 500.000 franci la loteria națională din Franța. D-șoara Mazoyer îngrijise la Veneția, în timpul războiului, pe poetul rănit. Drept recunoștință, Gabriele d'Annunzio a păstrat-o de atunci pe lângă el.

Cronica muzicală

Concert simfonic dirijat de d-l Perlea-Quartetele Beethoven

Săptămâna ce-a trecut ne-a dăruit bucuria a două frumoase concerte: cel simfonic, dirijat de d. Ionel Perlea *și al doilea concert al* quartetului Theodorescu *închinat lui Beethoven.*

Așteptând încheierea ciclului integral al quartetelor pentru a cinsti cum se cuvine aceste minunate evenimente muzicale, ne mulțumim să subliniem însemnătatea lor educativă și meritul valorosului quartet Theodorescu-Feldman - Mendelsohn-Thaler *în ce privește execuția și inițiativa lor.*

D. Ionel Perlea, *actualul director al Operei Române, se bucură, netăgăduit, de o mare simpatie a publicului românesc, simpatie demonstrată sonor la fiecare apariție — din ultima vreme — a dirijorului la pupitrul Filarmonicei sau al Operei — și care, prin exagerările ei chiar, înseamnă nu numai manifestarea admirației față de un artist rar, ci și dorința reparării unei mari nedreptăți.*

Ca totdeauna, d. Perlea *și-a alcătuit un program frumos, educativ și interesant, pe care l-a condus cu competența și înflăcărarea sa obicinuită. Locul de cinste a fost păstrat lui Beethoven, prin* Simfonia *a șasea, în fa major (Pastorala), al cărei stil a fost respectat cu sfințenie, d. Perlea neîngăduindu-și, pentru strălucirea sa personală, nici un fel de inovație.*

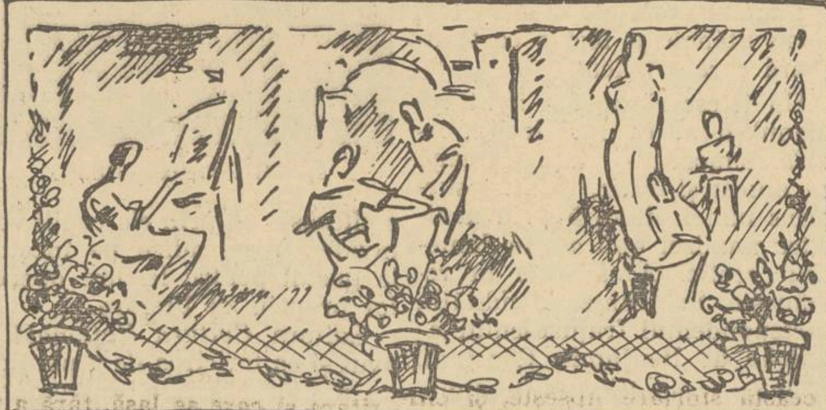
Au urmat: Concertul pentru pian și orchestră în Re minor *de Mozart, în care rolul dirijorului a fost numai de a călăuzi discret și subtil acompaniamentul — apoi fragmente din muzica baletului „Taina", a cărei execuție integrală o așteptăm, de d. Mihail Andricu și uvertura operei „Rienzi" de Wagner. In ultimele două lucrări, colorate și pline de mișcare, temperamentul vijelios al d-lui Perlea a fost la largul său.*

Solistul concertului pentru pian de Mozart, prof. Wilhelm Kempff, *ascultat cu religiozitate și aclamat cu frenezie, nu se poate plânge desigur de primirea publicului românesc. Primire meritată, fără îndoială, însușirile pianistului fiind cu totul remarcabile, iar interpretarea pe care d-sa o dă lui Mozart — compozitorul său favorit, pare-se — energică și strălucitoare în acelaș timp, lipsită de obicinuitele „miévreries" ale altor executanți. Impresia lăsată de pianistul Kempff ar fi fost într'adevăr excelentă, dacă actorul Kempff, de gust mai îndoelnic, n'ar fi alterat-o întrucâtva.*

n.

CITIȚI
„DESTĂINUIRILE COLONELULUI MIHU"
de C. MANOLACHE
care destăinuesc în prim loc talentul de minunat povestitor al autorului
Ed. Adeverul Prețul 40 lei

A APĂRUT
BĂIATUL POPII
roman
de Tudor Teodorescu - Braniște
Editura Adeverul
LEI 80.—

Metagnomie

Analize

R. S. med. Cluj. — Deși atât împrejurările, cât și actuala dvs. dispoziție sufletească îmi par că vă îndeamnă către o decizie și către o acțiune impulsivă, cred că e bine să vă moderați și, cumpănind bine, să acționați în conformitate cu natura dvs. mai profundă, cu pondere, fără a forța lucrurile. Un viitor apropiat sunt sigur că îmi va câștiga și recunoștința dvs.

Crizantema albă 13. — Impotriva tentației — care e mai puternică decât voiți să lăsați să se înțeleagă — și împotriva temperamentului dvs. înclinat către încercări utopice, vă sfătuiesc să nu plecați — cel puțin un an de aci înainte — ca să nu aveți motive de a regreta mai târziu. Și fiindcă, deși înzestrată cu o inteligență lucidă și ordonată, suferiți de un dezechilibru sufletesc destul de pronunțat (iritabilitate, neliniște, neastâmpăr lăuntric) încercați o disciplinare a vieții dvs. sufletești. Menajați-vă nervii.

Ion Zare. — Spirit de sinteză. Inteligență pătrunzătoare, multilaterală. Imaginație fecundă. Emotivitate. Un complex de aptitudini și de predispoziții cari ar putea face din dvs. un valoros realizator atât în domeniul gândirii, cât și în acela al frumosului. Vă lipsește însă energia. Nu sunteți îndeajuns de tenace, iar voința vă e prea capricioasă. Incercați să vă educați voința, și obișnuiți-vă să urmăriți un singur țel. Ocoliți, deocamdată, legăturile sentimentale. Căutați să biruiți o anumită debilitate a organismului dvs.

Valer. — Energie. Putere de muncă. Temperament impulsiv. Mare impresionabilitate. Oboseală nervoasă. Deprimare din cauze financiare. Generozitate. Dragoste de familie. Neliniște. Totuși dorință de a trăi și de a munci pentru a ocroti sufletele apropiate.

Mutter. — Fire foarte sensibilă. Ordine. Cumpătare. Cinste. Organismul debilitat de suferință și de privațiuni, e totuși susținut de o vitalitate puternică. Nevoe de liniște și de schimbare de mediu. Renunțați la gândurile negre pe care văd că le nutriți de câtăva vreme. Nu luați nicio hotărâre, ci continuați-vă viața așa cum e.

Kind. — Dispoziții intelectuale deosebite. Un temperament puțin comun, care cere o supraveghere foarte atentă. Fire orgolioasă, singuratică, visătoare și agitată. Copilul trebuie îndemnat către o viață mai liberă și mai aproape de natură. Constituția debilă a organismului predispune la un surmenaj care trebuie neapărat evitat.

M.

P. S. In cuprinsul acestei rubrici cititorii pot obține în mod absolut gratuit o *analiză metagnomică sumară, numai dacă solicită* o asemenea analiză *dintr'o reală necesitate de viață.*

Pentru aceasta sunt suficiente câteva rânduri scrise firesc, indiferent copiate sau nu, cu creionul sau cerneală, etc. Pentru mai multă preciziune în răspunsuri să se indice data exactă a nașterii, pe stil nou (ziua, luna, anul — dacă e posibil și ora).

Eventual să se asocieze și o fotografie, pe care ne obligăm s'o restituim la cerere.

Scrisorile trebuie să fie însoțite de *trei cupoane*, succesive de tipul celui de mai jos.

Adeverul Literar
CUPON No. 4
Metagnomie

Mărunte

■ *A apărut* „Marșul Femeilor" *roman de Alice Gabrielescu. Un roman de analiză psihologică a diferitelor tipuri de femei actuale, — și încadrat obiectiv în mișcarea de înaintare feministă.*

— CALEA VĂCĂREȘTI — noul roman, în două volume, al d-lui I. Peltz, editat de „Cultura Națională", a apărut în vitrina librăriilor.

■ *Editura Națională-Ciornei a pus în vânzare romanul d-lui* Virgiliu Monda: „Testamentul domnișoarei Brebu". *E un roman în care acțiunea, misterul și dragostea se împletesc armonios, într'o serie de decoruri fermecătoare, în preajma Brașovului și în Bretania pe „Coasta de smarald". E un imn al vieții și iubirii.*

■ *Zilele acestea a apărut în vitrinele librăriilor un roman de fină analiză psihologică datorit d-nei Olga Monta.*

Romanul, intitulat „Nadia" promite să înregistreze un meritat succes de librărie.

„Nadia" a apărut în editura „Adeverului".

Pentru tot ce privește redacția — a se adresa d-lui M. Sevastos numai Joi, Vineri și Sâmbătă 6—7.

COPII!

Bucurați-vă de vacanța CRĂCIUNULUI citind cărți frumoase, scrise anume pentru voi.

	Lei
Corina în vacanță album ilustrat în culori	35
Dănel în vacanță, album ilustrat în culori	35
Pățaniile Luței, album ilustrat în culori	30
Neață în Africa album ilustrat în culori	30
Aventurile lui Gugulică de Mona Rădulescu	25
Bambi (Povestea unui pui de căprioară) de Felix Salten (tradus de Zamfira Dumitrescu)	40
Cărticica păsărilor și animalelor de Ion Cireșu	30
Prima călătorie în lumea basmelor de Selma Lagerlöf, laureată a premiului Nobel	80
A doua călătorie în lumea basmelor de Selma Lagerlöf, laureată a premiului Nobel	80
Familia lui Chiț Chiț (teatru pentru copii) de Ion Pas	50
Floarea din Poveste de N. Pora	50
Glume pentru copii de Horia Prundu-Petre Cetină	30
Hoțul de Stele de Mona Rădulescu	50
Haplea la școală de Moș Nae	40
Haplea în străinătate de Moș Nae	50
Iconița Zorinei de C. Manolache	30
Inelul pierdut de N. Batzaria	40
Irozii de Anton Pan	20
Isprăvile lui Mirică Pițigoi de Ion Cireșu	20
Jertfa Lilianei de N. Batzaria	60
Jucării de Moș Grigore Sfătosu	25
Marinarii fără teamă de Rudyard Kipling laureat al Premiului Nobel (trad. de Victor Ion Popa)	60
Păsărică, draga mea de Ion Pas	40
Moara Piticilor de Ion Rotaru	40
Povești cu noroc de Ali-Baba	80
Povestiri pentru copii de L. Tolstoi, traducere de A. Toma	60
Ursulică, romanul unui cățel năzdrăvan de P. Ghiață-I. Rotaru.	40
Pe unda fermecată de Titela Col. Haqué	60
Cartea celor 7 basme de Marta D. Rădulescu	60
Lir și Tibișir de Moș Nae (N. Batzaria)	60

Toate volumele sunt tipărite pe hârtie velină și conțin numeroase desene în culori.

EDITURA ADEVERUL, Str. Const. Mille 5-7-9 Buc.

De Crăciun

Vecinul meu, un căruţaş, are şapte copii, două vaci, trei cai şi o căruţă, cu care pleacă dimineaţa goală, după muşterii. Seara, veselă, căruţa se întoarce plină: câteva furci de fân, o dăsagă cu grăunţe, o ultimă ediţie de pâini calde, un colcovan de carne şi o sticlă cu vin, două.

Dar aproape în fiece seară, căruţaşul mai aduce pe câte cineva în căruţă. Vine vorbind cu el, făcându-i descrierea situaţiei locului, prevenindu-l că poate să-l aştepte şi atrăgându-i de repetate ori luarea aminte să fie cuminte, dacă vrea să trăiască aproape normal. Străinul din căruţă e întotdeauna un câine, un căţel, cules de pe stradă şi învelit în fân. Vecinul meu opreşte căruţa, vede câinele, stă în faţa lui, determină diagnosticul suferinţii lui, se apropie încet şi-i zice: „Vino cu nenea". — Câinele vine şi căruţaşul îl aduce acasă.

In majoritatea cazurilor câinele este un câine aruncat, cum se zice la mahala, „din cauză" de râie. Ce-are aface! râia se vindecă şi un câine mai mult la casa omului nu-i rău, câinele poartă noroc. Vecinul nu are în ograda lui decât vre-o 23 de câini din toate neamurile, corcituri, caricaturi, schiţe şi scheme de dulăi şi căţelandri. E un depou. Şi proprietarul câinilor îi dăruieşte oricui cere, cu condiţia bine subliniată să se poarte bine cu ei. Stocul se complectează şi se primeneşte continuu.

Nevasta lui, care-i în permanenţă grea şi prezintă o graviditate neobicinuit de voluminoasă, îl mustră de fiece câine nou sosit şi a doua zi se obicinuieşte. Consiliul de familie al copiilor face botezul, cu nume alese aşa în cât să nu se înşele auzul colecţiei şi să nu dea loc la confuzii, când un copil vrea să strige un câine anumit. Vecinul se împacă binevoitor cu mustrările soţiei şi încheie dialogul, care se petrece şi la venirea neîntreruptă a copiilor, cu vorbele: Unde mănâncă cinci mai mănâncă unul. Singurele cuvinte care îl supără pentru câini este „jigodia" şi pentru prunci „broaştele" — şi supărarea lui e adâncă: vecinul se întoarce cu spatele şi tace mâhnit, cu lingura în fasole.

S'a întâmplat însă că vecinul căruţaş are şi copii şi câini, deopotrivă de buni; adică, să deosebim: copiii sunt buni pentrucă sunt într'adevăr buni iar câinii sunt buni pentrucă sunt răi... In satul nostru întreg, populat cu câteva sute de câini, niciunul nu se poate împotrivi câinelui lui şchiop, o jivină neagră, cu unul din picioarele din faţă pe jumătate mai lung decât părechea lui. Indrăsneţ şi rapid, el atacă deodată cu toate răcnetele lui şi, fugind în trei picioare ca altul în opt, el îşi duce piciorul înţepenit şi lung ca o cârjă luată la subsuoară.

Vecinul nu mai dăduse pe la mine de multă vreme. Mă vedeam cu el în treacătul căruţei, el salutând cu pălăria şi eu întrebându-l: „Bine?" şi el răspunzând: „Mulţumesc lui Dumnezeu". L-am găsit în ajunul Crăciunului la uşă, cu căciula în mână, în mijlocul unei zăpezi de o frăgezime şi frumuseţe uimitoare.

— Ce vânt te aduce? l-am întrebat.

— Ca omul! mi-a răspuns.

— Intâi pune-ţi căciula, i-am spus. Văd că 'ncepi să cheleşti şi nu-i bine să stai în frig cu căpăţâna goală.

Vecinul zise: „Aşa e" şi-şi puse căciula.

— Nu ştiu de unde să încep, adaose vecinul îngândurat.

— Fă şi dumneata ca mine, când n'am ce scrie şi scriu.

— Păi, dumneata este altceva! răspunse căruţaşul, confirmându-se cu un râs, care ar fi reprezentat opinia unui al treilea.

— Tot un căruţaş, îi zisei. Numai cu de alte mărfuri.

— Pe dracu! Ce, par'că nu ştiu eu? hotărî vecinul.

— N'ei fi venit la mine să facem literatură, îi zisei. Hai spune!

El dete să-şi scoată iarăş căciula, ca o introducere la subiect.

— Căciula, ne-am hotărît să stea în cap, zisei. Zi!

— Să vedeţi, zise el, apucat de o necesitate de plural... Am să vă spui ceva...

— Bun înţeles, i-am răspuns. Că altfel nu veneai la mine.

— Ceva personal! preciză vecinul căruţaş.

— Spune ceva personal! îi răspunsei şi el se apropie mai mult de mine şi nu spuse nimic.

Am înţeles că personal însemna că nu putem vorbi în curte. Il stingherea, pe semne, câinele meu de curte Formidabl, un ciobănesc irezistibil, în război cu câinele lui şi care printr'o mirosire insistentă împrejurul căruţaşului anunţa o izbucnire.

— Haidem în casă, îi zisei.

— Sunt cam murdar, zise căruţaşul cu cizmele de o puritate albă, înfăşurate în zăpadă, ca şi cum s'ar fi născut cu picioarele de porţelan.

— E dela Dumnezeu, zisei. Nu-i nimic. Ei ce e? îi zisei în cămara scării.

— Ce să fie? răspunse vecinul. Bine... Şi se gândea, făcând fără să vrea stil. Vin dela nevastă...

— Cum dela nevastă?...

— Păi nu-i acasă...

— Nu pricep! zisei, speriat de un gând...

— E la spital.

— La spital? mă mirai consternat...

— Dar nu-i aşa rău, cum aţi fi crezutără, zise vecinul, încurcat într'un optativ de nuanţe... Am să dau nişte parale şi de! acum în preajma sărbătorilor... Aş vrea să fiu scutit...

— Cui să dai nişte parale?...

— Nu v'am spus? Spitalului.

— Nu mi-ai spus... Vrei să fii scutit de taxe?

— Uite, nu ştiam să spui vorba asta. De taxi.

— A fost operaţie? am întrebat ezitând.

— A fost... Cuvântul operaţie simţii că nu era înţeles...

— A fost tăiată?...

— Păi de ce să fie tăiată? zise vecinul, uitându-se cercetător în ochii mei.

— Zic şi eu aşa... Mă omule, îl întreb hotărît. E la spital nevasta dumitale, ori nu e la spital?

— Aş mai fi venit la Dv. dacă nu era la spital? zise logic vecinul.

El tăcea. Nu ştiam cum să ocolesc întrebarea relativ la afecţiunea de care suferea femeia, ca să nu-l contrariez. Mă uitam la el. Figura lui fără expresie nu mă ajuta de loc. Hai s'o iau de-a dreptul, îmi zisei.

— Dar de ce suferă soţia dumitale? îl întrebai. Mă aşteptam să-l văd izbucnind în lacrimi.

— Nu suferă de nimic, răspunse căruţaşul. Vecinul mi se păru nebun.

— Ziceai că vrei să-mi vorbeşti personal, zisei.

— Vă vorbesc personal, zise vecinul.

— Ce fel de personal? îl întrebai. Că nu-mi spui nimic.

El mă pironi cu ochii, nedumerit.

— V'am spus personal! zise căruţaşul.

— Ce mi-ai spus, omule?

— V'am spus, să nu mişc din loc, personal, zise căruţaşul că a făcut doi copii... Un băiat şi-o fată....

— Să-ţi trăiască, vecine! oftai în sfârşit, liberat.

— Şi-ai Dumneavoastră! zise el mulţumit deodată. Ziceam că dacă aţi pune o vorbă la Domnu' Doctor, că ştiu că vă e rudă... să nu mai plătesc... Diseară o iau acasă cu căruţa... şi-i aduc pe toţi...

— Bine, dragă vecine. Mă'mbrac şi mă duc la Doctor numaidecât... Dar şapte cu doi face nouă, îi zisei.

— Sărut-mâna, răspunse căruţaşul, adresându-se scutirii de taxe. Ce mi-am zis? zise el învârtindu-şi căciula. Unde mănâncă şapte mai mănâncă doi...

T. ARGHEZI

Sadoveanu romancier, văzut de un scriitor italian

Intr'o frumoasă traducere în limba italiană, s'a tipărit romanul „Venea o moară pe Siret" al d-lui M. Sadoveanu. Prefaţa la această tălmăcire este scrisă de G. B. ANGIOLETTI, delicatul prozator care a vizitat ţara noastră acum câţiva ani şi ale cărui impresii, publicate apoi în gazeta „L'Italia letteraria", au arătat nu numai informaţia sa precisă, dar şi indistructibila legătură dintre sufletul românesc şi peisagiul tuturor provinciilor, demonstrând astfel, pe calea unei psihologii teritoriale, unitatea neamului românesc între hotarele de astăzi. Reproducem, în traducere, prefaţa ce însoţeşte romanul „Il Mulino sul Siret".

C. N. Negoiţă

N'am avut prilejul să citesc întreaga operă a lui Mihail Sadoveanu, dar din povestirile sale, traduse în italieneşte, şi mai ales din romanul „Venea o moară pe Siret", am înţeles că este un scriitor simplu, spontan, legat de natură şi de poporul său, nu prin polemică sau program, ci printr'o vocaţie adevărată. Literatură regionalistă şi peisagistă se află şi în Italia, la scriitori ce se silesc, cu puţină ipocrizie, să se adapteze mediului pe care sunt constrânşi a-l descrie; la Sadoveanu însă această sforţare lipseşte, şi cititorul înţelege îndată că el nu putea scrie într'un alt chip. Când el povesteşte, înfăţişează oarecum acel aer de neîncredere al ţăranului ce stă de vorbă cu un burghez, al adevăratului ţăran care se teme de ironia şi neîngăduinţa ascultătorului, şi de aceea se aşează în planul de apărare, adumbrindu-şi sufletul şi vorbind din când în când cu un accent amar, aproape dureros.

Când trebue să descrie pe unul din personagiile sale, şi un personagiu însfârşit simpatic, Sadoveanu caută să nu-l zugrăvească în colori prea vii, dând un relief prea mare părţilor bune din caracterul său, aşa cum ar face un povestitor burghez, ce voeşte să se arate cu orice chip prieten al poporului. Şi astfel, el înfăţişează cât mai limpede un erou al său, fără să recurgă la artificii de oarece cunoaşte multe părţi slabe ale semenilor săi.

Androne Brebu din „Venea o moară pe Siret" este negreşit un om cumsecade, dar autorul său nu voeşte să-l facă să treacă drept o perlă. Şi ne vorbeşte astfel despre el: „Era un om care cercase să-şi aprindă la căpătâi candela cercetării de sine; îşi cumpănea vorbele şi voia să fie între ai lui drept şi cu cuget curat. Prin dreptate înţelegea mai ales să nu vatăme nimănui. Altfel era cam cărpănos, îi plăcea să strângă ban lângă ban şi nu ajuta pe alţii în nevoie altfel decât cu sfatul. Erau bune însă şi sfaturile lui câteodată şi mai ales erau pline de pilde felurite, ca unele ce erau rostite de un cărturar... Faţa lui avea ceva din liniştea cuprinsurilor".

Acest portret are, pe lângă sinceritate, meritul unei rare vigurozităţi.

Prin darurile pe care le-am arătat aici, Sadoveanu reuşeşte, totdeauna, foarte bine, când schiţează sau adânceşte chiar caractere de ţărani.

In această privinţă el este aproape neîntrecut: astfel, în „Venea o moară pe Siret" adaogă portret lângă portret, până la reprezentarea unei adevărate mulţimi. Şi fără a arăta de loc semne de oboseală. In el găsim presentimentul romanului epic, întru totul vădit.

Pe undele răsvrătite ale unui râu învolburat e târâtă o moară ce a fost desprinsă de apă şi apoi purtată până pe prundişul de lângă sat. In moară se află un bătrân, îndurerat de această catastrofă, şi o fată frumoasă, plină de mister.

In jurul acestui eveniment se înfiripează, puţin câte puţin, ca deşteptată printr'o minune, toată lumea — bărbaţi, tineri, bătrâni, copii — ce vor întovărăşi romanul până la sfârşit, fără să-şi piardă întru nimic contururile.

Fata morii, ce pricinueşte o parte din tragedie, este poate cea mai puţin definită; e figura unde se adună mai ales umbrele romantice, dar aşa trebue să fie, pentru ca ea să-şi păstreze acel sugestiv caracter de mister.

Mai puţin fericit reprezintă însă autorul nostru clasa bogată. Dar şi aici evită obişnuitul „cliché", străduindu-se să o judece cu înaltă şi inteligentă imparţialitate. De altfel figura boerului Filoti e foarte umană; este în boerul acesta, din alte vremuri, întreaga melancolie şi oboseală a unei rase ce a stăpânit prea mult şi care presimte apropiata şi neînlăturata decadenţă. Este în Filoti acea subtilă şi educată sensualitate, acel geniu ascuţit, dar sceptic, care împiedică marile gesturi autoritare şi care se lasă, fără a reacţiona, călăuzit de şiretenia administratorilor şi a cămătarilor. Şi chipul fiului lui Filoti, al tânărului frumos, îndrăgostit şi zădarnic entusiast de viaţă, este alcătuit cu mijloacele unei arte sigure de sine.

Totuşi, Sadoveanu nu este un romancier de intrigă, şi de aceia ajunge uneori la încheeri prea repede dramatice; pe când partea descriptivă şi ca să spunem altfel, pregătitoare, e la rândul ei prea stăruitoare. Dar în locul acestei abilităţi, romancierul român posedă un dar mai mare: sensul liric al naturii. Iubeşte peisagiile tot astfel ca şi caracterele; pentru el mediul are o valoare asemenea făpturilor ce se mişcă în el. Deaceea are părţi poetice foarte delicate, ştie să dea sensul larg şi solemn al unei văi, al unui râu sau al unei câmpii, ştie să interpreteze tainicile prevestiri ale cerului şi ale furtunilor; aerul şi lumina nu lipsesc niciodată din povestirile sale, după cum nu lipseşte la el recunoştinţa imediată şi senină faţă de frumuseţea lucrurilor, ce numai ochilor distraţi apar neînsufleţite. Uneori atinge un realism viu, mereu priveghiat însă de ochiul artistului, şi care dă savoare naraţiunii sale.

Iată, de pildă, o scenă rapidă a dramei deslănţuită de o secetă:

„Sacale cu apă încropită înaintau domol, trase de boi, pe drumeagurile crăpate; căruţe cu murături — hrana oamenilor — veneau şi mai încet; prin păraie de nomol se tăiau în păpurişuri şi se chinuiau ţigani în durligi, ca să prindă „chiscari" pentru prânzul vreunui vătav".

*

In cadrul literaturii române de azi, o literatură tânără ce cuprinde însă succese autentice, Mihail Sadoveanu ocupă, pe drept cuvânt, unul din cele dintâi locuri. Pentru un străin, obişnuit cu cele mai încâlcite experienţe şi cu alimentele cele mai picante ale artei narative europene, pentru lectorul deprins cu romanele unde puterea talentului e întovărăşită aproape totdeauna de un fel de obsesie şi de febrilitate, citirea unui roman de Sadoveanu înseamnă un adevărat repaos. Un repaos plăcut şi senin, se înţelege, şi nu o inerţie desfătătoare a spiritului. E ca şi cum ai petrece o zi la ţară, după luni întregi de mişcare şi senzaţii prea tari şi prea repetate între zidurile înalte ale metropolelor. O adiere sănătoasă pentru noi, cetăţeni ai oraşelor, care ne vine din frumoasa regiune a Moldovei, ţară întinsă şi severă, ce inspiră încă respectul pentru sentimentele eterne şi pentru omeneştile dureri.

G. B. ANGIOLETTI

Caleidoscop

D. Annunzio pe culmea gloriei sale

In cuvinte patetice şi stil şerpuitor, Antonio Aniante descrie ascensiunea fulgurantă, cariera artistică de supra-om şi amurgul gloriei celui mai mare romancier al Italiei de ieri, Gabriel d'Annunzio.

O tristeţe adâncă se degajează din descompunerea acestei prodigioase ascensiuni pe bolta literelor: cel ce-a fost odinioară prinţ al cercurilor şi mediului în care trăia, astăzi este tot mai mult încolţit de dintele uitării, care s'aşterne implacabilă peste o glorie de proporţii incomparabile.

„Umbra lui d'Annunzio se întinde dincolo de frontiere şi peste tot unde trece el, lasă o dâră de tristeţe infinită. Anii săi de plină solitudine în bărăganul lui Arcachon sunt toţi deopotrivă, înaintea sosiri sale la Paris, sub un cer de plumb".

După atâtea splendori, sufletul poetului e trist, pierdut şi îndepărtat.

„Jurnalul *lui Arcachon este* mea culpa *a marelui senior, orgolios, robust şi capricios, care s'a deşteptat brusc om fragil, aşteptând moartea ale cărei braţe sunt aşa de vaste. Taciturn, el duce o existenţă solitară de muncă fără bucurie în refugiul său, în faţa mării şi pădurii care îl înconjoară cu o tăcere de mormânt. Nici un însoţitor afară de-un călugăr care îi arată fără încetare* Imitaţia lui Isus Hristos, *în care privaţia de toate bucuriile terestre este numită cea mai mare datorie a oamenilor*". (Mercure de France).

Ce-ar spune Anglia dacă...?

René Pinon ocupându-se de Germania şi liniştea Europei scrie următoarele în cronica politică a marei publicaţii „Revue des deux mondes":

„Tot ceeace va avea ca efect răsturnarea Europei din 1919, va conduce la heghemonia germanică şi prin aceasta la războiu. Cum să fie mirare că febra germană nu se potoleşte când vedem pe d. MacDonald, lordul Rothermere, Mussolini şi presa italiană împingând la revizuirea tratatelor? Germania este în rolul său, dar adevăraţii vinovaţi ai dezordinei europene, aceştia sunt. Nu s'a văzut, în aceste ultime zile, aproape 200 parlamentari englezi semnând o cerere pentru întoarcerea Transilvaniei către Ungaria? Niciodată incorigibila iluzie a Englezilor asupra unei Ungarii pe care nu o cunosc nu s'a manifestat cu o asemenea necuviinţă. După ce se iau aceşti deputaţi care cer cu sânge rece desmembrarea unui Stat care a fost aliatul lor în timpul războiului? Şi ce-ar spune ei dacă parlamentul român ar reclama independenţa Indiilor sau a Canadei?"

ALDONS HUXLEY

Ford

Se certau de aproape trei sferturi de oră. Innecate şi nedesluşite glasurile pluteau de-alungul coridorului, dela celălalt cap al apartamentului. Aplecată pe cusătură, Sofia se întreba fără multă curiozitate, despre ce mai era vorba de data asta. Glasul Doamnei era cel pe care îl auzea mai des. Şuerător de mânie şi indignat, plin de lacrimi, isbucnea furtunos, clocotitor. Monsieur era mai stăpân pe sine, şi vocea lui mai adâncă era prea joasă ca să pătrundă lesne prin uşile închise şi să ajungă până în sală. Pentru Sofia, din odăiţa ei rece, cearta suna aproape tot timpul ca o serie de monologuri de ale Doamnei, întreruptă de tăceri ciudate şi ameninţătoare. Dar din când în când Monsieur părea că şi-a pierdut sărita de-abinelea, şi atunci nu mai era nici o tăcere între isbucnirile Doamnei, ci un strigăt aspru, adânc, mânios. Madame o ţinea înainte cu ţipetele-i puternice, neîncetat şi fără şovăială, glasul ei era, chiar la mânie, de o monotonie ciudată, neîntreruptă. Dar Monsieur vorbea când tare, când încet, apăsat şi cu mlădieri şi isbucniri neaşteptate, încât contribuţiile lui la gâlceavă, — când se auzeau — sunau ca o serie de explozii separate. Hau, hau, ou-ou-ou, hau — un câne lătrând cam rar.

După un răstimp, Sofia nu mai luă în seamă sgomotul certei. Dregea unul din capoadele Doamnei şi lucrul cerea multă luare aminte. Se simţia foarte obosită; o durea tot trupul. Fusese o zi grea; aşa fusese şi ziua de ieri, aşa fusese şi cea de alaltăeri. Fiecare zi era o zi grea, iar ea nu mai era tânără ca altă dată. Incă doi ani, şi o să aibă cincizeci de ani. Fiecare zi fusese o zi grea, întotdeauna, de când îşi putea aduce aminte. Se gândea la sacii cu cartofi pe care îi căra de obicei, când era fetiţă, la ţară. Incet, încet, mergea de-alungul drumului prăfos, cu sacul pe umăr. Incă zece paşi, putea îndura, încă atât. Numai că niciodată nu se sfârşea, trebuia să înceapă iar dela cap.

Işi ridică ochii dela cusut, îşi clătină capul dintr'o parte într'alta, clipi. Incepuse să vadă lumini şi pete colorate jucându-i înaintea ochilor, asta i se întâmpla des acum. Un soi de vierme gălbui, strălucitor, se încolăcea în sus, spre colţul din dreapta, şi cu toate că veşnic se mişca în sus, tot în sus, era veşnic în acelaş loc. Şi mai erau şi stele roşii şi verzi, care isbucneau, se aprindeau şi păleau, în jurul viermelui. Se mişcau între ea şi lucrul ei, erau acolo şi când închidea ochii. După un minut se apucă iar de lucru; Madame avea nevoe de capot neapărat, mâne dimineaţă. Dar era greu să vadă dincolo de vierme.

Pe neaşteptate sgomotul spori grozav la celălalt cap al coridorului. O uşe se deschisese; se desluşeau vorbe...

„... bien tort, mon ami, si tu crois que je suis ton esclave. Je ferai ce que je voudrai".

„Moi aussi". Monsieur isbucni într'un râs aspru, primejdios. Se auzi sunetul unor paşi grei în sală, un zângănit la cuierul de umbreli, pe urmă uşa dela intrare fu trântită.

Sofia se uită iar în jos, la lucrul ei. Of, viermele, stelele colorate, oboseala din toate încheeturile! Măcar de-ar fi putut sta o zi întreagă în pat — într'un pat mare de puf, cald şi moale, toată ziua...

Sunetul clopoţelului o făcu să tresară. Totdeauna o făcea să sară în sus, sbârnâitul acela furios, ca de viespe. Se sculă, puse lucrul pe masă, îşi netezi şorţul, îşi îndreptă scufia şi păşi în coridor. Sună odată clopoţelul sbârnâi furios. Madame era nerăbdătoare.

„In sfârşit, Sofio. Credeam că n'ai să mai vii odată".

Sofia nu zise nimic; nu era nimic de zis. Madame sta în picioare, în faţa dulapului deschis. O grămadă de rochii atârnau pe braţul ei, iar altele zăceau morman pe pat.

„Une beauté à la Rubens", îi zicea de obiceiu soţul ei, în clipele de iubire. Ii plăceau femeile acestea masive, strălucitoare, voinice. Nu-i trebuiau lui beţele mlădioase de azi. „Hélène Fourmont" era mângâierea-i favorită.

„Intr'o zi", spunea ades Madame prietenelor ei „într'o zi trebue să mă duc neapărat la Luvru să-mi văd portretul. De Rubens, ştiţi. E extraordinar să fi trăit toată viaţa la Paris şi să nu fi văzut niciodată Luvrul. Nu-i aşa?"

Era minunată în seara aceasta. Obrajii îi erau îmbujoraţi, ochii albaştri luceau cu o scânteiere neobişnuită, printre genele lungi, părul scurt, castaniu roşcat, era sălbatec de ciufulit.

„Mâne, Sofio", zise ea dramatic, „plecăm la Roma. Mâne dimineaţă". Desprinse altă rochie din dulap, pe când vorbea, şi o aruncă pe pat. In mişcare capotul i se desfăcu şi se zări rufăria împodobită şi carnea albă, îmbelşugată. „Trebue să împachetăm numaidecât".

„Pentru cât timp, Madame?"

„Două săptămâni, trei luni — de unde ştiu eu?"

„Nu e acelaş lucru, Madame".

„Lucrul de căpetenie e să plecăm. N'am să mă întorc în casa asta, după câte mi s'au spus astă seară, până n'oi fi rugată stăruitor să mă întorc".

„Atunci e mai bine să luăm cufărul cel mare, Madame, mă duc să-l aduc".

Aerul din cămara de bagaje era înnăbuşitor, din pricina mirosului de praf şi piele. Cufărul cel mare era îndesat într'un colţ depărtat. Fu nevoită să se încovoaie şi să tragă de el ca să-l poată scoate afară. Viermele şi stelele îi fâlfâiau înaintea ochilor; îi venea ameţeală când se ridică. „Te ajut eu să împachetezi, Sofio", zise Madame, când servitoarea se întoarse, târând cufărul greu după ea. Ce cap de mort avea bătrâna astăzi. Nu putea suferi să aibă oameni bătrâni şi urâţi pe lângă ea. Dar Sofia era atât de îndemânatecă, ar fi fost o nebunie să se scape de ea.

„Madame n'are nevoe să se ostenească". Sofia ştia bine că n'ar mai isprăvi niciodată, dacă Madame ar începe să deschidă sertare şi să arunce lucruri în jur. „Madame ar face mai bine să meargă la culcare. E târziu".

Nu, nu. N'ar fi în stare să doarmă. Era în aşa hal de enervată. Bărbaţii ăştia... Ce ambetant! Nu e sclava lor. Nu vrea să fie tratată astfel.

Sofia împacheta. O zi întreagă într'un pat larg, moale, ca al Doamnei. Ai aţipi, te-ai trezi o clipă, ai aţipi iar.

„Cea mai nouă născocire a lui", zise indignată Madame, „o să-mi spună că n'are bani deloc. Nu trebue să-mi mai cumpăr nici o rochie zice el. E prea caraghios. Doar n'o să umblu goală, nu?" întinse mânile în lături. „Şi cât despre vorba că nu mai poate cheltui, asta-i curată poveste. Poate, foarte bine". Numai că e sgârcit, sgârcit, groaznic de sgârcit. Şi dacă ar munci puţin, cu adevărat, din când în când, în loc să scrie versuri proaste şi să le publice pe socoteala lui, ar avea bani din belşug, ba şi de pus de-oparte". Se plimba în sus şi în jos prin odae. „Pe lângă asta", urmă ea, „mai e şi bătrânul, tatăl lui. Aş vrea să ştiu la ce se mai amestecă şi el?" Trebue să fii mândră că ai un soţ poet", zise el. Făcu să-i tremure vocea ca a unui bătrân. Abea mă pot stăpâni să nu-i râd în faţă. „Şi ce versuri frumoase scrie Hégésippe despre tine! Ce patimă, ce foc!" Amintindu-şi de bătrân, ea se strâmba, clătina din cap, ameninţa cu degetul, se bălăbănea pe picioare. „Şi când te gândeşti că bietul Hégésippe e chel şi-şi vopseşte cele câte-va fire de păr ce i-au mai rămas". Ea râse. „Cât despre patima de care vorbeşte atât de mult în versurile lui desgustătoare" râse — „asta-i curată născocire. Dar bine, Sofio, la ce te gândeşti? De ce împachetezi vechitura ceia groaznică de rochie verde?"

Sofia scoase afară rochia fără să mai spună nimic. Dece nimerise femeia tocmai seara asta ca să pară aşa grozav de bolnavă? Avea o faţă galbenă şi nişte dinţi albaştri. Madame se cutremură; era prea groaznic. Ar fi trebuit s'o trimită la culcare. Dar, la urma urmei, bagajul trebuia să-l facă cineva. Ce era de făcut în cazul acesta? Se simţea mai nedreptăţită decât oricând.

„Viaţa e grozavă". Suspinând, se aşeză greoi pe marginea patului. Arcurile uşoare o legănară domol de câteva ori, înainte de a se linişti. „Să fii măritată cu un om ca ăsta. In curând o să fii bătrână şi grasă. Şi niciodată măcar necredincioasă. Dar uite cum mă tratează". Se ridică iar şi începu să rătăcească fără ţintă prin odae. „Dar n'am să mai rabd", isbucni ea. Se oprise în faţa oglinzii lungi şi-şi admira singură figura măreaţă şi tragică. Nimeni n'ar fi crezut, privind-o, că trecuse de 30 de ani. In dosul frumoasei tragediene putea vedea în oglindă o făptură bătrână, slabă, nenorocită, cu o faţă galbenă şi nişte dinţi albaştri, încovoiată de-asupra cufărului. Ei nu, era prea nesuferit. Sofia semăna cu una din cerşetoarele pe care le vezi în dimineţile reci, stând pe marginea trotuarului. Treci grăbit pe lângă ele, încercând să nu le priveşti. Sau te opreşti, deschizi punga şi le dai toţi banii mărunţi — ba chiar o monetă de doi franci, dacă n'ai schimbat. Dar orice ai face, totdeauna te simţi stânjenit, totdeauna par'că îţi ceri iertare pentru blănurile tale. Uite ce înseamnează să mergi pe jos. Dacă ai avea o maşină — dar asta era iar sgârcenia lui Hégésippe — n'ai mai fi silit, lunecând înainte în dosul ferestrelor închise ,să-i bagi de seamă, deloc. Se depărtă de oglindă.

„N'am să mai rabd asta", zise ea, încercând să nu se gândească la cerşetoare, la dinţi albaştri, pe o faţă galbenă; „n'am să mai rabd asta". Se trânti pe un scaun.

Dar închipue-ţi un iubit cu o faţă galbenă şi nişte dinţi albaştri, neregulaţi! Inchise ochii, se cutremură la gândul ăsta. Se simţi îmboldită să mai arunce o privire: Ochii Sofiei erau de culoarea plumbului verzui, cu totul fără viaţă. Ce era de făcut? Chipul femeii era o dojană, o învinuire. Şi pe lângă asta, vederea lui o făcea să-i vie rău cu adevărat. Nu fusese niciodată atât de tare enervată.

Sofia se ridică încet şi anevoe din genunchi; o expresie de durere îi trecu pe faţă. Incet merse la scrin, încet numără şase perechi de ciorapi de mătase. Se întoarse iar către cufăr. Femeia asta era un cadavru umblător!

„Viaţa e grozavă", Madame repetă cu convingere, „grozavă, grozavă, grozavă".

Ar trebui să trimită pe femeia la culcare. Dar n'o să fie niciodată în stare să facă singură bagajul. Şi era atât de important să plece mâne dimineaţă. Ii spusese lui Hégésippe că o să plece, şi el doar râsese; nu o crezuse. Trebue să-i dea o lecţie, de data asta. La Roma o să-l vadă pe Luigino. Un băiat aşa drăguţ, şi marchiz, pe de-asupra. Poate. Dar nu se putea gândi la nimic alt decât la chipul Sofiei; ochii de plumb, dinţii albăstrii, pielea galbenă, sbârcită.

„Sofio", zise ea de-odată; cu mare greutate se înfrânase să nu strige, „uită-te pe masa mea de toaletă. Ai să vezi o cutie de rouge, Dorin numărul 24. Dă puţin pe obraji. Şi e

(Continuare în pag. IV-a)

un creion de buze în sertarul din dreapta".

Ţinu ochii strâns închişi în timp ce Sofia se ridică — şi cu ce groaznică trosnitură a încheeturilor! — merse la masa de toaletă şi stătu acolo, foşnind uşor, un răstimp ce păru o veşnicie. Ce viaţă, Dumnezeule, ce viaţă! Paşi rari se târâră iar înnapoi. Ea deschise ochii. A, aşa era mult mai bine, mult mai bine.

„Mulţumesc, Sofio. Pari mult mai puţin obosită acum". Se sculă cu voiciune. „Şi acum trebue să ne grăbim". Plină de energie, alergă la dulap, „Doamne fereşte", strigă ea, ridicând mânile, „ai uitat să pui în cufăr rochia albastră de seară. Cum poţi fi atât de proastă, Sofio?"

Din englezeşte de M.

Către Pompei, printre oleandri în floare

Am ajuns la Neapoli, într'o înserare caldă de August. Mahalaua oraşului meridional cu străzile înguste, pardosite cu lespezi de piatră roase, casele îngrămădite în caturi strâmbe suprapuse, ferestrele fluturând colorate rufe întinse la uscat, odăile ce deschid uşi largi, expunând fără stinghereală intimitatea interioarelor ori cărui ochi şi vălmăşagul mulţimii pestriţe ce vorbeşte, strigă, cântă..... — totul are înfăţişarea unei caravane de comedianţi poposită pentru o noapte la ţărmul mării. Dar impresia pe care ţi-o dă Neapolul seara, — când privirile nu pot flutura de cât în cercul restrâns descoperit de lumina lămpilor electrice, mai ales când nu ai intrat prin poarta de onoare: portul, — se schimbă cu totul sub razele clare ale zilei.

Era o dimineaţă limpede cu cer înalt, albastru ca o grădină de cicoare. Pe străzile deşteptate în soare, mulţimea apărea mai colorată, mai zgomotoasă decât în seara din ajun. Neapolul îşi dezvălue întreaga-i bogăţie de frumuseţi, privit de pe ţărmul opus de la Castellammare sau de pe calea ce duce spre Pompei. Autostrada netedă, dreaptă ca zborul unei săgeţi alunecă printre râzătoare coline verzi încoronate în ghirlandele viţei de vie, a lămâilor, castanilor şi livezilor de măslini, printre trandafirii şi albe mănunchiuri de oleandri în floare. In dreapta, golful rotund pare o brăţară arcuită în jurul unei glesne subţiri de dansatoare şi oraşele înşirate dealungul ţărmului sclipesc în soare, ca trupul unei libelule ce ar avea drept aripi întinse, la fel de albastre şi de străvezii: cerul şi marea..... In stânga, treptele dealurilor urcă lin, pinii maritimi tremură'n vânt dantela ramurilor fine, cipreşii înalţă tăcuţi pe zare siluete de umbră ca dâre de fum, iar sus, deasupra. cătuia de cenuşă şi argint a Vesuviului destramă în cerul albastru un canaf alburiu ca de mătase. Am lăsat în urmă staţiunile balneare San Giovanni, Torre del Greco, Bassano, Torre Annunziata.... Drumul se'ndepărtează de mare şi după câţiva kilometri pătrundem într'un oraşel cu biserici şi case, cu tramvae şi ospătării; e Pompeiul modern. Intr'o piaţă, mai în marginea oraşului, deasupra unei porţi arcuite stă scris: Intrarea în Pompei.

După o alee de oleandri ale căror ramuri se unesc în boltă înflorită deasupra capetelor noastre, iată-ne păşind, cu sufletele tremurătoare de pioasă emoţie, în cetatea adormită acum aproape două mii de ani; aceasta era poarta ce se chema odinioară „Marina". Inaintea noastră porneşte o stradă îngustă, tăiată între trotuare înalte printre două şiruri de ziduri joase, zidurile de piatră şi de cărămidă ale caselor. Lespezile străzilor sunt mari şi rotunjite de undele vremii ca de valurile unei ape. Aci în dreapta, unde astăzi e un Antiquarium, erau odată mari magazii. După câţiva paşi, în stânga, coloanele frânte, resturile de trepte, capitelurile au fost un templu al Venerei şi larga piaţă dreptunghiulară, ce se deschide'n faţă, e piaţa marelui for. Odată, de jurîmprejur pe cele patru laturi ale dreptunghiului se înălţau coloanele unui măreţ portic, trepte de piatră urcau în templul lui Apollon, în templul lui Jupiter, în sanctuarul Larilor. Lângă a treia coloană a porticului oriental din templul lui Apollon erau statuile zeiţei Diana şi a zeului titular; templul lui Jupiter, înconjurat de coloane corintice, cuprindea în largu-i pronaos credincioşi ce se închinau triplei zeităţi: Minerva, Junona şi Zeus. Acest fragment de arhitravă, profilat pe faldurile verzi ale munţilor Lattari a aparţinut oficiului Edililor şi Duumvirilor.

Marea Basilică, edificiu monumental, care repetă în proporţii armonioase planul arhitectonic al forului, înalţă pe latura occidentală a marelui portic fruntea marmoreană a Tribunalului. Păşim pe lespezile printre care astăzi creşte iarba, ne strecurăm prin umbra albastră a caselor dealungul străzilor înguste şi care păstrează încă săpate în piatra dură urmele anticelor roţi. Arcul de triumf al lui Caligula, pe via Mercuriana, înseamnă un popas de umedă răcoare.

Casele pompeiane se pot împărţi din punct de vedere arhitectonic în două tipuri: în prima epocă, în secolul IV şi III a. Ch., se întâlneşte tipul italic în care numărul încăperilor e restrâns; în jumătatea secolului I predomină tipul roman la care se adaugă influenţa elină; apartamentele se înmulţesc şi decoraţia interioarelor e mai bogată. Planul fundamental al locuinţelor corespunde necesităţilor de adaptare la o climă caldă cu lungi anotimpuri de arşiţă, cu ploi puţine, îndelung aşteptate. Intrarea caselor se află direct în stradă de unde se pătrunde printr'un îngust coridor „*ostium*" sau „*fauces*" a cărui pardosea de mozaic reprezintă de multe ori cânele credincios al casei şi inscripţia: „*cave canem*" aşa precum se vede la intrarea locuinţei „*Poctului tragic*". Aci în casa aceasta elegantă, armonios proporţionată a statornicit cunoscutul scriitor Sir Lytton teatrul dramei lui Glaucus — Din ostium se pătrunde în „*atrium*" sală interioară în al cărei mic basin central „*impluvium*" cad ploile prin deschizătura pătrată făcută în tavanul susţinut de patru coloane. Imprejurul atrium-ului se deschid odăile de locuit. „*cubicula*"; încăperi mici, întunecoase, lipsite de ferestre. La extremitatea atrium-ului, sunt largile „*alae*" şi „*tablinium*", locul sacru de reuniune al familiei. Din tablinium, se pătrunde în „*peristil*". Aci se oprea vechiul tip al austerei case pompeiene. Către sfârşitul secolului II. sub influenţa elenistică, peristilul se amplifică, apartamentele se înmulţesc şi casele se umplu de şoapta cântătoarelor fântâni. de murmurul grădinilor închise între coloane.

Intrăm în „*casa dei Vetti*" comercianţi bogaţi a căror viaţă largă se răsfrânge în ampla decoraţie picturală a pereţilor şi în luxul ornamental al încăperilor. Scene din mitologie sunt înfăţişate între pilaştrii atrium-ului, fresce în culori ce-şi păstrează încă din vechea frăgezime împodobesc zidurile interioare; *Arianna părăsită, Ero* şi *Leandru, Leda* şi *Danae.* Triclinium e încins de un brâu cu valoroase miniaturi. Grădina cuprinsă în peristil deschide'n soare albe corole de betunii, flori de trandafir şi galbeni colţunaşi. Amoraşii de bronz cu ochi de argint aruncă'n cupele de marmoră clopoţeii de argint ai apei din fântânile ţâşnitoare. In colţul cel mai îndepărtat al casei, e bucătăria; pe cenuşa vetrii se află un tripied şi un ceaun de bronz, pregătit parcă acum o clipă pentru cina de seară.... Şi aceeaşi pace neîntreruptă domneşte'n casa lui Menandru, unde se află mozaicul reprezentând figura marelui poet şi aceleaş umbre albastre dăinuesc în atrium-ul casei lui Trebio-Valente. Nimfele de marmoră au adormit la umbra oleandrilor, în grădina lui Lucreţius şi sprintene şopârle se'ncolăcesc cu edera în jurul capitelelor din casa sacerdotelui Amandus. Pe zidurile pline de inscripţii se citesc şi acum afişele electorale:

L. Popidium Secundum aedilem dignum republica Tiburtinus rogat...

In micile negoţuri, balanţele de mirodenii, formele cu paste dulci, sticluţele şi borcanele de piatră aşteaptă cumpărători ce nu mai vin. Aci în *terme* au păşit pe treptele *tepidarium*-ului picioarele goale ale tinerilor pompeieni şi în arene doriforii îşi încordau muşchii elastici aruncând departe discul rotund...

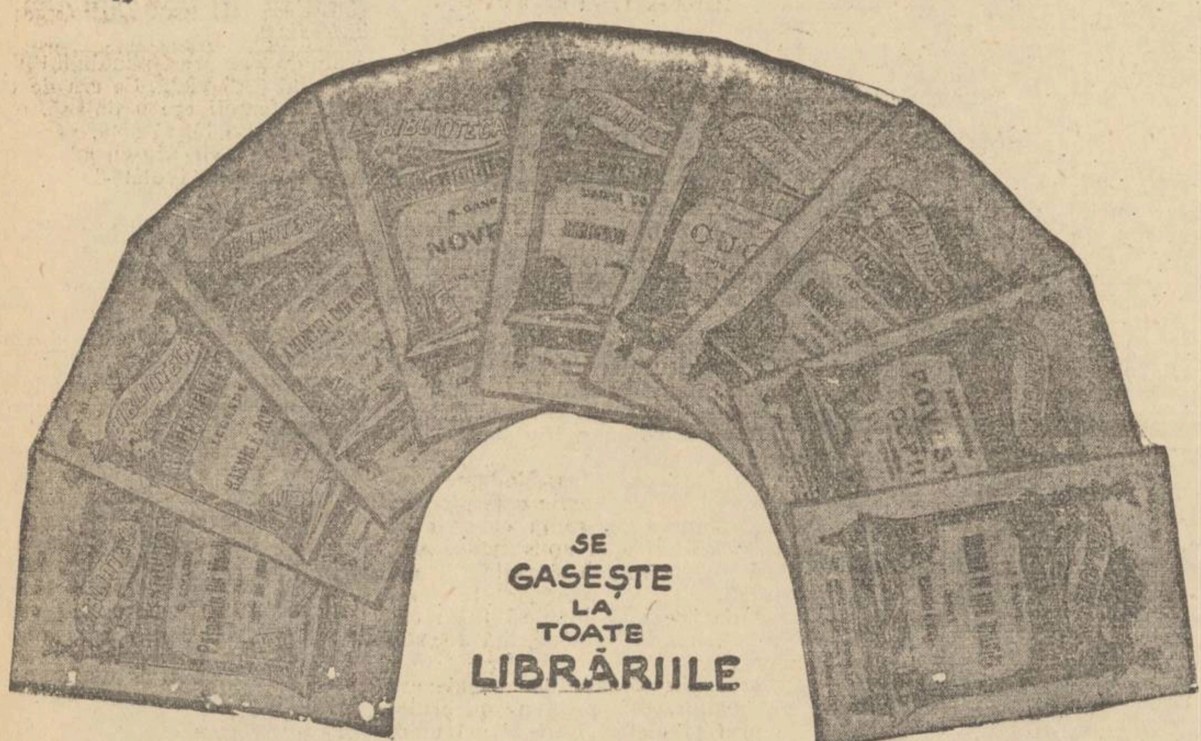
Pe calea mormintelor, cipreşii tremură făclia întunecoasă a tăcutelor umbre, printre lespezile de piatră creşte iarba nouă, trandafirii răspândesc miresme în grădini.....

Poate că în dimineaţa de atunci cerul era la fel de înalt şi luminos albastru şi pinii profilau pe zare acelaş complicat şi vag desen de ramuri. In for. coborau senatorii cu togi de in şi în marele amfiteatru se pregăteau spectacole. Inalte pompeiene urmate de sclavi cumpărau parfumuri şi pânză de vesminte, în clădirea neguţătorilor — *Macellum;* — străzile erau pline de trecători şi sandale răsunau pe lespezile pieţii. Edilii strigau numele candidaţilor în peristilul Basilicei, grădinile şopteau murmurul cântătoarelor fântâni şi în taina răcoroasă a odăilor, femeile lucrau râzând. Templul lui Jupiter înălţa fruntea liniştită, împodobită de frize şi arhitrave în umbra argintie a Vesuviului.... Şi deodată, peste zgomotul străzilor. peste râsete şi flori, peste frunţile de marmoră ale templelor şi peste albastrul cerului, s'a lăsat întunecata cortină de cenuşă.... Au amuţit cuvintele pe buze, au încremenit mânile mici, au tăcut fântânile'n grădini.......

Şi după veacuri şi veacuri s'a ridicat mohorâta cortină şi au apărut, în soare, casele albe şi porticele forului şi au crescut iar florile între coloane cu capiteluri de Corint. Dar cetatea doarme mereu între făcliile cipreşilor şi sub zaimful cerului albastru. Unde sunt tinerii doritori, ce aruncau discul rotund în Palestre, ce s'a făcut cu mâni aşa de mici şi glesne atât de fine? De ce nu mai zâmbesc buzele ce s'au oglindit, rumene, în apa fântânilor de mozaic?...

Creşte iarba înaltă pe zidurile cetăţii, şopârle verzi privesc cu ochi de smalţ în soare.... A trecut un pas mărunt pe lespezile străzii? Nu. Se scutură oleandri de floare în „*Casa delle nozze d'argento*"......

MARIA GALACTION
Valmontone August 1933.

ADEVERUL LITERAR ŞI ARTISTIC
Apare săptămânal
5 lei exemplarul

Preţul abonamentului:

1 an	Lei 200
6 luni	Lei 100

PRIMII PAŞI

Sfârşit de dragoste

Vraja nu mai are putere.

L-am revăzut fără să tresar şi fără să-l urăsc.

Nu mai e pentru mine decât o amintire, o foarte plăcută amintire dar... o amintire.

Prezenţa sa mi-a fost dragă, mi-a adus în suflet duioşie, duioşia unei zile de toamnă, liniştită şi tristă.

Vorbea, şi-l auziam vorbind cu impresia că recitesc o scrisoare de dragoste, pe care am plâns acum douăzeci de ani.

Il priviam, aşa cum priveşti în trecut o fiinţă, pe care-ai iubit-o mult şi care a murit.

Şi el se simţia stingher.

Mă mângâia cu o mână delicată, dar mângâerea sa se adresa trecutului.

Şi în el s'a făcut ruptura.

Inşira, cu o voce care voia să fie caldă, lucruri indiferente.

Vorbia, vorbia fără încetare, parcă i-ar fi fost teamă ca prima clipă de tăcere să nu descopere golul ce se făcuse între noi.

Sărmane vorbe, puse ca un fard prost, peste un înţeles aşa de dureros. Odinioară clipele de tăcere erau cele mai elocvente pentru dragostea noastră emoţionată.

Şi nu e mult de-atunci, de când credeam că dragostea din mine va învinge şi timpul şi distanţa şi indiferenţa lui din ce în ce mai vădită.

Acum îl ascultam cum asculţi o melodie cetind o carte.

Mă simţeam obosită, extrem de obosită, aş fi vrut să dorm.

Ce bine e când regăseşti în fine liniştea după o lungă şi chinuitoare frământare.

Nu-l mai iubesc dar mi-e scump.

Aş vrea să-i înalţ un imn de recunoştinţă pentru toate clipele bune ce mi-a dăruit.

Aş vrea să şterg din amintire toată nebănuita suferinţă ce mi-a pricinuit, cu nepăsarea şi egoismul unui copil ce striveşte o muscă şi să nu păstrez din trecut decât neuitatele clipe de fericire pe care mi le-a dat — poate din întâmplare ca un zeu, dar pe care cu atâta bucurie le-am primit şi cu atâta recunoştinţă le-am păstrat în inima mea.

Aş vrea să-l iubesc iar, aş vrea să-l doresc şi să-l aştept ca altă dată, neliniştită, tremurând de emoţie şi de teamă că nu va veni.

Dar amintirile din trecut parcă nu mai sunt ale mele.

Le chem, şi ele vin ca fapte diverse înregistrate fără emoţie.

Il chem pe nume când sunt singură, ca altădată, dar struna din care vreau să scot un cântec cald, s'a rupt.

Nici măcar ecoul trecutului nu mai vibrează în mine.

Ce straniu, ce straniu! Cum s'a rupt coarda în mine!

Şi cum mi se pare că am îmbătrânit subit!

Şi suferinţa mea mi-a devenit indiferentă.

O dragoste, dulce minune, amara ta otravă era viaţă pe lângă golul şi pustiul ce mă'ngheaţă acum.

RUXANDRA BALŞ

A APĂRUT
IN CĂUTAREA MEA
note de călătorie
de DEMOSTENE BOTEZ
Ed. Adeverul LEI 50

Un şarlatan

— Abuz de tutun faci...?

— Nu prea... 20-25 de ţigări zilnic.

— De alcool...?

— Aşa-şi-aşa...

— De femei...?

— Hm...

El continuă să mă ciocănească cu degetul mijlociu pe spate, pe coapse, pe piept. La un moment dat, se repezi cu urechea în pieptul meu, de parcă auzise acolo cine ştie ce veste importantă.

— Spune 33!

— 33...

— Gâfâe!

Gâfâii.

— Respiră.

Respirai.

— Scoate limba!

O scosei. El îmi suci nasul spre dreapta, îmi ridică buza şi păru foarte nemulţumit de dentiţia mea. Strănutai fără să fiu solicitat din cauză că-mi gâdilase rădăcina nasului. Se repezi la un dulap, scoase un maţ şi mi-l răsuci peste braţ. Iar el, privea la un fel de ceas cu trei limbi, dintre care una era roşie şi oscila fără 'ncetare. Inţelesei: tensiunea arterială.

Stătu astfel trei minute, ocupat cu descifrarea limbilor, apoi mă bătu pe spate şi-mi zise:

— Imbracă-te.

— Am ceva?

— Nimic grav. Alcoolic în ultimul grad.

In timp ce mă 'mbrăcam, el trecu la birou să-mi redacteze reţeta. Incheindu-mi pantalonii, mă gândeam, ce şarlatani sunt medicii ăştia. Işi instalează fel-de-fel de aparate cu lumini, cu raze, cu maţe, cu cronometre, cu paftale nichelate, care nu folosesc la nimic, ci sunt puse doar aşa... să ia ochii omului. Niciodată n'am avut încredere în doctori: te tâmpesc cu aparatele lor încovrigate şi cu termeni ştiinţifici, descoperindu-ţi fel de fel de boli cu denumiri imposibil de pronunţat.

...Alcoolic în ultimul grad! Asta o ştiam şi eu. Că doar eu am turnat în mine, zi la zi, vermuth, ţuică, bere, vin şi coktail şi nu el. Dar, în fine, noroc că nu sunt gâlcevitor. Altminteri i-aşi spune de la obraz, că şcoala unde a 'nvăţat el medicina ar trebui închisă, iar profesorii deportaţi în Insula Şerpilor, ca să nu mai dea omenirii specimene d'astea.

— Domnule, — îmi zise el probabil ca să-şi motiveze suma de 500 lei ce-i datoram pentru vizită, — domnule, maladia d-tale e foarte gravă. (Uitase că adineauri mi-a spus: „nimic grav". Doamne, ce farçeuri!) Intestinele dumitale sunt atrofiate de alcool. Dacă nu te laşi de acest teribil viciu, nu garantez de viaţa dumitale! Pentru început... (belferul îşi aconta verbal şedinţele viitoare) vei profita de noua mea metodă pentru combaterea alcoolismului: în fiecare dimineaţă vei face o plimbare la şosea, o oră, pe aer curat. N'ai idee ce bine e să faci o plimbare dimineaţa!

Odată această alocuţiune terminată, pricepui că trebue să-i fac o bucurie. Scosei bancnota de 500 lei, i-o înmânai, îl salutai afabil şi-mi văzui de treburi.

Seara însă, cum stam întins pe dormeuză, simţii aceleaşi dureri care mă duseseră la vestitul internist şi hotărîrea mea fu luată: voi face o plimbare matinală la şosea. Te pomeneşti că, din când în când, are şi medicul dreptate!

*

Intr'adevăr, ce bine e să faci o plimbare dimineaţa... Aer curat, pomi înverziţi, ciocârlii pe ramuri, ozon, sănătate, poezia naturii... Eşii dis-de-dimineaţă, la semnalul primului cocoş. Aveam un pantalon scurt „turist", şapcă, ochelari de soare şi... reţeta medicului. Pe sub teii bătrânei şosele Kiseleff, îmi simţii paşii ageri şi viguroşi. Aspiram lacom, ca o ventuză şi-mi făcea bine. După rondul întâi, întâlnii două maşini cu cheflii: în prima chefliii, în a doua, lăutarii. Urlau şi chiuiau desmăţat: se chiamă că „petreceau". Meditam, cum nu ştiu unii oameni să-şi păzească sănătatea. Auzi ! La ora 6 dimineaţa să sfârşeşti abia cheful şi să porneşti cu lăutarii după tine, în căutarea unui alt local, unde s'o iei d'acapo!

Ii lăsai să se depărteze, compătimindu-i, dar nu făcui nici zece metri când maşina chefliilor se 'ntoarse şi stopă brusc în faţa mea.

Şapte voci răguşite mă salutară triumfal, cu bună dimineaţa, servus, salutare şi hai-noroc; şapte mâini mă apucară, care de unde se nimeri şi într'o clipă, ghemuit în maşină, zburam în compania unor vechi amici spre Otopeni, oază de refacere a „trăsniţilor" bucureşteni.

Intenţia mea de a-mi reface sănătatea după reţeta specialistului — plimbări matinale — se amâna din caz de forţă majoră. După ce ne cinstirăm cu o ţuiculiţă la „botu calului" alcătuirăm un savuros menu dela A la Z şi ne aşezarăm cu nădejde la masă. Bateriile se succedau vertiginos şi pot să zic, că nu-mi era ruşine de ele. După câteva porţii de cherci, anşoauri şi frigando-uri, băutura se impunea la început ca un corectiv, mai apoi ca un ce complectatoriu şi, în spre amurg, când ţalul ne făcu socoteala, ca o datorie de onoare. Eram toţi ameţiţi şi la fiecare rând sosit, circula parola obligatorie:

Să moară de nod
Care nu l-o bea tot.

A doua zi, era Mercuri. Banda celor şapte cheflii, în care eu devenisem al optulea, se afla la „Tabia Rusească" în faţa cimitirului Bellu, nu ca să-şi doftoricească niscaiva răni sufleteşti vizitând mormintele scumpilor dispăruţi, ci spre a-şi lecui ravagiile unei nopţi de nesomn, cu licoarea unui renumit turburel „specialitatea casei". Imi amintesc că pluteam într'o dulce beatitudine şi din 5 în 5 minute chemam chelnerul şi-l pupam. Salate acre şi pipărate soseau pe largi farfurii să întreţie cheful, iar pe sub masă cadavre de clondire îmbrăţişau sifoane defuncte. Şi apoi... haos... haos... ceaţă... ceaţă deasă. Ba, parcămi amintesc: o maşină, un şofer, apoi servitoarea care m'a desbrăcat şi m'a legat cu cartofi la cap...

Ce bine e să faci dimineaţa, o plimbare la şosea...

*

După o bolire de două zile, m'am înfiinţat din nou la medicul meu. Mă durea capul, urechile îmi vâjâiau şi junghiuri atroce îmi străpungeau coastele.

Medicul mă privi radios, bine dispus şi frecându-şi mânile de mulţumire. Din când în când, pe când mă ciocănea, exclama bucuros: Bravo, bravo!

Trecui prin toată filiera aparatelor, razelor, turbinelor şi termometrelor. Căscai, strănutai, tuşii, spusei nenumărate 33-uri şi, spre sfârşitul şedinţei, când aşteptam din gura lui reţeta salvatoare, inevitabilul se întâmplă.

Ştiţi ce mi-a spus şarlatanul, domnilor?

— Tinere, eşti în plin progres graţie metodei mele salvatoare! Eşti alt om! Continuă în acelaş fel o lună întreagă şi în curând vei fi pe deplin vindecat. Metoda mea nu dă greş niciodată, e infailibilă...

Nu l-am lăsat să termine, căci nervii mi se grămădiseră în creer. Devenii furios.

Mâine am proces cu el.

El cere două sute de mii de lei despăgubiri pentru aparatele cu maţe şi turbine pe care i le-am devastat, călcându-le în picioare. In plus, mai pretinde un milion daune pentru preţiosul său cap, în care am zvârlit parte din instrumentele chirurgicale.

Mă voi prezenta senin în faţa judecătorilor şi, — pe bună dreptate — voi spune:

— Onorată Curte! Vă rog să luaţi notă că sunt hotărît să plătesc aparatele distruse. Ele fac două sute de mii de lei, fiind aduse din străinătate. Dar numai atât! Cât despre capul lui. el nu face nici o ceapă.

LAZAR IULIU

Pisicile Revelionului

Fac parte dintr'un neam foarte iubitor de pisici. Să vă dovedesc aceasta? Iată.

Am ajuns cu bine la vârsta de cincizeci şi cinci de ani, deşi toţi bărbaţii neamului meu, din moşi-strămoşi şi până la ultimii unchi şi fraţi, mureau înainte de patruzeci... Făceau oarecari abuzuri? Moşteniseră vreo boală de inimă? — Nu ştiu, deşi presupun că de vină au fost multe şi felurite metehne, ereditare sau agonisite de fiecare în parte.

Trag însă o concluzie, foarte edificatoare, prin faptul că, în vreme de două secole, toate femeile noastre au trăit mult, unele până la o sută de ani, şi toate s'au distins şi printr'o dragoste mare purtată pisicilor. Deci, am şanse şi eu să mă bucur de o vârstă înaintată; fiindcă, în ce priveşte pisicile, am avut totdeauna, să spun drept, aceeaşi pasiune a matroanelor şi fetiţelor din toate generaţiile neamului meu.

Ba ceva mai mult: am şi transmis predilecţia pentru pisici şi în nebuloasa viitorului, prin fiul meu — actualmente în vârstă de treizeci de ani. El a moştenit dela mine, şi aceasta s'a văzut din frageda lui copilărie, plăcerea de a miorlăi într'una —

Le Curé lui d'manda:
Lari-ron, lari-ron, lari-ron...
Qu'est-ce-qu'as tu sous ton jupon?
Lari-ron, lari-ron, lari-ron...
C'est un Petit Chat tout rond!
Lari-ron, lari-ron, lari-ron...

etc., — un crâmpei de melodie care se potriveşte atât de bine cu torsul pisicilor, când le desmierzi cu amândouă mânile, iarna, stând lângă soba cea mare şi fierbinte, pe o canapea moale, prevăzută cu o pernă rotundă „pentru pisici", din grija şi dragostea permanentă a bunicelor, mătuşelor şi surioarelor...

Aşa că băiatul meu se simţea întotdeauna foarte atras de pisici, şi ducea pretutindeni prietenie intensă cu neamurile tuturor acoperişurilor din cartier, împărţind, oriunde se găsea, mai ales iarna, resturile dela masă — numeroşilor săi favoriţi. Şi fiindcă nu există o faptă fără răsplată, îl am astăzi în viaţă tocmai datorită neamului pisicesc.

A fost pe vremea foametei care bântuia Crimeia în 1920, când, după exodul armatelor generalului Baron Wranghel prin Marea Neagră spre Europa Occidentală, noul Impărat Roşu al Rusiei, Wladimir Lenin, pusese Crimeia sub oblăduirea pacificatoare a Baronului Roşu Bela-Kuhn... Ce credeţi că au făcut pentru Sandu al meu care era înfometat, pisicile din Bahcisarai — această mică ex-capitală a vechilor Hani ai Tatariei, unde băiatul meu urmase până atunci liceul?

Când n'a mai rămas în Bahcisarai nici o vacă, nici un porc, cal sau câne, nici o găină, raţă, vrabie sau cioară, şi rezistau numai pisicile, Sandu tot continua să se uite cu mare compătimire la suferinţele „Chiţerlailor" şi „Tigruleţilor" siliţi să vâneze într'una şobolani şi şoareci din ce în ce mai puţin numeroşi în împrejurimile Bahcisaraiului.

Dar, în mijlocul prăpădului general, numai pisicile nu mureau de foame; şi numai Sandu se bucura încă de încrederea lor, căci au şi început să ghicească cu ce jind se uită la ele ceilalţi cetăţeni bahcisaraieni.

Situaţia lui Sandu se complica îngrozitor. Suferea şi el de-o foame cumplită, dar ce însemnau suferinţele lui pe lângă ale Murei? Căci care fost licean din clasa a opta (liceul lui s'a desfiinţat) din vechea capitală a Hanilor Crimeei, n'avea cel puţin o singură fostă liceiană Mura — sau Mara, Marusea, Manea, Maşa, Maşura, etc., cele şaptezeci şi şapte diminutive poetice ruseşti de la Maria cea prozaică?

In toiul acestor dureri — n'o spun în glumă şi nici la figurat! — sosiseră sărbătorile Crăciunului. Tot ce s'a mai putut aduce pe furiş, cu sacul, de la depărtări de sute de chilometri, riscând viaţa în asemenea „comerţ ambulant" rusesc din secolul al XX-lea, fusese mâncat demult; până şi loboda uscată se mântuise. Disperarea cuprinsese pe Sandu şi pe Mura.

Cu câteva zile înainte de Anul Nou, băiatul îşi aduse aminte de o întâmplare povestită lui cândva de mine: cum într'o vacanţă de iarnă, fiind la Ospedaletti, lângă San-Remo pe Riviera Italiană, şi rămas absolut singur în seara de Revelion, am cedat insistenţelor cuiva de a-i cinsti cu prezenţa mea casa şi masa, şi cum, cu acest prilej, am avut curiozitatea să gust pentru prima şi ultima oară, din motanul fript în untdelemn şi împănat cu măsline, cuişoare, usturoi şi alte mirodenii. Cum am avut tăria sufletească, deşi fac parte dintr'un neam foarte iubitor de pisici, să recunosc că friptura avea un gust delicios şi că Italienii nu sunt tocmai proşti ţinând la motanul fript mai mult decât ţinem noi la friptura de curcan, la nisetru sau icre negre.

Pe măsură ce Sandu povestea Murei peripeţiile mele italiene din veacul trecut, o hotărîre eroică — e foarte uşor de ghicit care! — creştea, fireşte, în sufletele lor tinere şi în trupurile istovite de foame...

Mai departe urmează ceiace era şi mai firesc să urmeze, şi nici nu putea să nu urmeze...

Negreşit, Mura şi Sandu au petrecut Revelionul de minune, deşi motanii fuseseră pregătiţi fără mirodenii şi nu cu untdelemn de măsline. După trei zile de carantină în zeamă de sămânţe de oţetar, carnea de motan, chiar friptă la frigare, aducea multă satisfacţie rudelor şi prietenilor buni ai acestei tinere perechi!

Dar, două secole de pasionată iubire dinastică a neamului nostru pentru pisici, au avut şi unele urmări cu totul neprevăzute şi surprinzătoare.

Din seara Revelionului 1921, Sandu şi Mura nu numai că au întemeiat un menaj comun şi propriu, dar au folosit mai departe încrederea de care se bucura Sandu la pisici: friptura şi salamul de... Bahcisarai, model „Iarna 1920-21", au împiedecat, cu preţul sacrificării tuturor pisicilor din bătrâna capitală a Hanilor, irosirea multor vieţi, până în primăvară, când s'au ivit din nou sparanghelul, loboda, macrişul, ierburile şi mugurii...

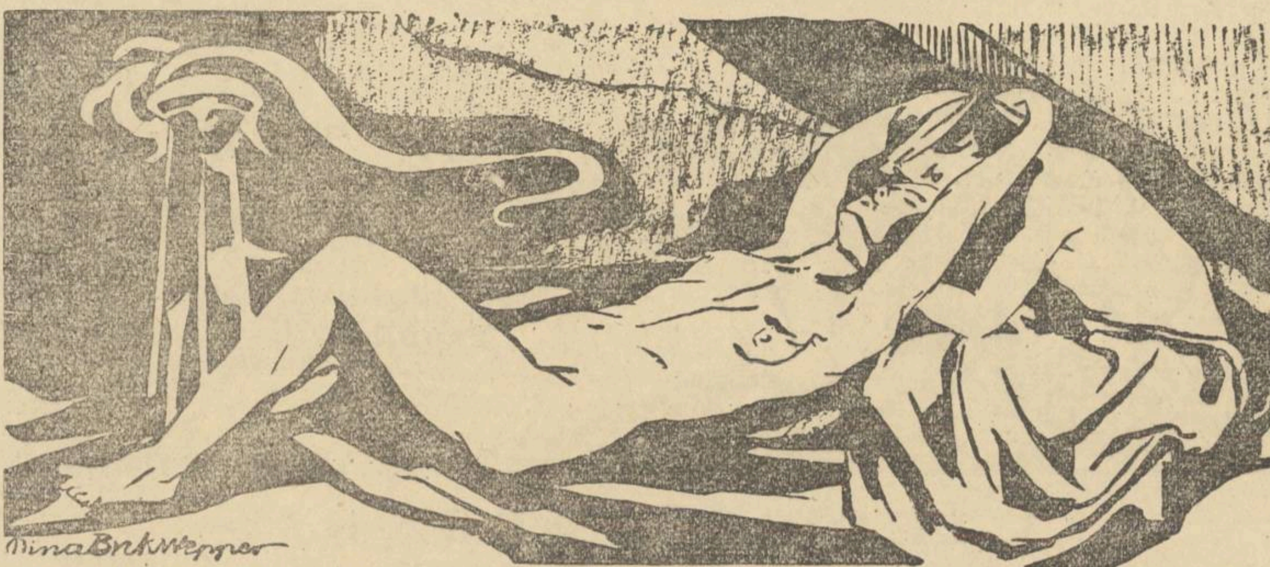
Şi parcă o transfuzie de calităţi regeneratoare ne-ar fi încununat inclinaţia seculară a neamului nostru — şi cine ştie: poate chiar milenară? — după ospăţul memorabil dela Revelionul 1921 din Bahcisarai.

In 1900, pe Riviera Italiană, mă înfruptasem, se vede, puţin de tot din neamul pisicilor. Nora mea Mura, în 1921, pe Riviera Rusească, după culesul viilor, născuse... trei copii care din cea mai fragedă copilărie au început să facă o nespusă plăcere bunicului, jucându-se mereu cu pisicile şi fredonând —

Qu'est-ce-qu'as tu sous ton jupon?
Lari-ron, lari-ron, lari-ron...
C'est un Petit Chat tout rond!
Lari-ron, lari-ron, lari-ron...

ALEXIS NOUR

Un pom de Crăciun la Văcăreşti

Directorul celui mai mare penitenciar din ţară îmi face cinstea să mă invite la serbarea pomului de Crăciun, dată de deţinuţii din această închisoare. Accept invitaţia cu curiozitatea omului care vrea să afle lucruri noui. Intr'adevăr, în după amiaza zilei fixată pentru serbare, mă duc la închisoarea ale cărei porţi negre, masive, ascund o lume aparte, cu o sete de a afla cât mai degrabă ştiri din afară, — cu o sensibilitate ascuţită ca a unui bolnav în delir. — Invitaţii sunt conduşi într'o sală mare, sumbră, ai cărei pereţi nu au decât inscripţii cu învăţături pentru deţinuţi.

In fundul acestei săli s'a improvizat o scenă, cu o cortină de pânză, cu părţile laterale vopsite. Se aud pe scenă şoapte, recomandări, comenzi. Sala era plină de invitaţi: magistraţii instructori care cercetaseră faptele celor închişi, procurori care deschiseseră acţiuni publice împotriva infractorilor, — funcţionari ai direcţiei generale a închisorilor, ai penitenciarului, locuitori din preajma închisorii, rude ale deţinuţilor cu faţa ce nu vădea de loc bucuria că participă la o serbare.

Ochii le erau iscoditori. Se uitau liniştiţi în toate părţile să-şi vadă pe ai lor. Străpungeau cu ochii parcă pânza ce ascundeau pe cei depe scenă. Sala spre intrare, era înţesată de gardieni care făceau paza la intrare.

La ora anunţată în program, o ciocănitură şi cortina se ridică. Cortina aceasta mi-a făcut impresia unui pansament, unei faşe ce se ia depe o rană adâncă, imposibil parcă de vindecat. Tăcere. Nici o mişcare, nici un aplauz. Vreo 30 de deţinuţi, cei mai mulţi îmbrăcaţi cu hainele lor, ce se căzneau să fie cât mai curate, câţiva — necesari poate — îmbrăcaţi în haine vărgate de puşcăriaşi, stau tăcuţi, cu capetele plecate, neîndrăznind să ridice ochii, sunt deşteptaţi din somnul lor aparent de apariţia dirijorului, el însuşi un deţinut ce schiţează un salut stângaci către publicul din sală. Voci strangulat, voalate, cu nimic din elanul şi bucuria celor ce slăvesc naşterea Mântuitorului, cântă destul de disciplinat, omogen, colinde de Crăciun.

Ascultam urările de pluguşor, recitările Vicleimului, desfăşurarea tuturor datinelor poporului nostru, când inima mi s'a oprit parcă să bată. Printre deţinuţi am observat pe un fost coleg de liceu, prevaricator al averei Statului. Se tot căznea să se ascundă. Ochii noştri s'au întâlnit o clipă. Şi i-a lăsat apoi pe ai lui în jos. O faţă suptă, ochii înlăcrămaţi aproape, un trup firav. Prin faţa mea, ca într'un film, a apărut copilăria noastră nevinovată, voioasă. Unde era copilul zglobiu, roşu, plin de sănătate de altă dată? Ce se va fi petrecut şi în sufletul lui atunci, nu ştiu. Eu însă, n'am mai putut înţelege nimic din strădania celor depe scenă: conducători, regizori, executanţi. Imi făceau impresia unor păpuşi mari în spatele cărora erau mecanisme ce-i făceau să se mişte, să deschidă gura.

Am fost deşteptat într'un târziu de un prieten magistrat care îşi exprima satisfacţia că deţinuţii s'au achitat admirabil de programul lor, că nu au fost mai prejos decât cei care, liberi, au cântat într'o sală de concert.

Serbarea s'a încheiat, îmi aduc aminte, cu o urare făcută de un deţinut pentru publicul din sală, după care directorul penitenciarului, un harnic gospodar, a împărţit invitaţilor daruri fabricate de deţinuţi. Au avut voie apoi şi deţinuţii să se dea jos depe scenă, au venit şi alţii, ca să vorbească cu ai lor. A fost atunci şi bucurie şi durere pentru ei. Am trecut pe lângă ei. Am prins frânturi de convorbiri întretăiate de oftaturi, de plâns înăbuşit. Se ştergeau ochi. Batiste erau frământate nervos în mâni. Am plecat dela această serbare orânduită în preajma sărbătorii naşterii Mântuitorului cu sufletul prins ca într'un cleşte.

A. PRETORIAN

Reportaj burlesc

Noapte de Revelion

Şi iată... A mai trecut un an, cum se spune când n'ai nimic altceva de spus, şi încă un revelion...

Da... revelionul din anul acesta, anunţat pretutindeni ca dezastruos, nu a fost, la urma urmei, deloc rău; dacă oamenii bogaţi n'au eşit, în schimb oamenii săraci nu s'au privat de loc şi au umplut localurile nocturne până în zori. De altfel numai oamenii aşa zişi fără bani, ştiu cu adevărat cheltui: şi aceasta e un adevăr-axiomă, căci tocmai de aceia n'au bani, pe câtă vreme cei care nu cheltuesc sunt forţamente bogaţi... La Palisse n'ar fi putut demonstra mai bine acest lucru.

Vino deci cu mine ,scumpa mea amică, în această noapte de revelion să colindăm localurile. Ai o serată? Şi eu deasemenea. Poate că e aceiaşi? Cu atât mai bine. Ne vom duce mai târziu.

Haide să ne întâlnim într'un bar automat. E o oră convenabilă ca să bem un pahar înainte de masă, într'o noapte de revelion.

Ne găsim deci, Nora şi cu mine, într'un bar, unde consumăm un Martini. Primul Martini, foarte sec şi rece, care îl bei imediat, după ce ţi-ai spălat dinţii, este un deliciu îngheţat pe care vi-l recomand.

Şi acum să pornim în colind. Dar unde întâi?

Ne găseam cocoţaţi pe scaunele cocostârci, fără nici o ideie cât de vagă, cu ce local vom începe revelionul, când simţii o mână pe spate. E un amic bătrân, un noctambul, atât de convins încât eşind într'o seară cu o prietenă, aceasta-i spuse: „Ah, dacă ai fi fost eri la Şosea. Era un soare splendid!"

— Soare? Soare? întrebă mirat amicul nostru. Probabil că e vorba de o floare.

Indignat, prietenul meu vârstnic, — nu trebue să-i spun bătrân, deşi face parte din vechea „gardă" care cunoaşte toate localurile Bucureştilor, caşi femeile lor, îmi spuse:

— Ah, tinere ,s'au dus vremurile frumoase de odinioară... Lumea nu mai ştie să petreacă! Nu mai ştie să fie veselă! Unde sunt revelioanele de altă dată, chefurile de atunci, până în zorii zilei, când te întorceai cu lăutarii acasă, răscolind mahalaua? Azi prefectura nu te mai lasă nici să cânţi pe stradă, dar mi-te să vii şi cu lăutarii după tine! Nu, nu, tinere, lumea nu mai ştie să fie azi veselă...

L'am lăsat copleşit de amintiri şi ne-am dus la „Barul Vişoiu" alias „Parcul Veseliei". E plin. Plin de lume, de şampanie, şi de serpentine. Haida de, mai sunt oameni în Bucureşti care au bani şi ştiu să petreacă!

De bar e imposibil să te apropii; între mese, oamenii stau în picioare, aşteptând scaunele pe care chelnerii le transportă în braţe, deasupra capetelor clienţilor.

La bar, relaţiile între invitaţi şi chelneri sunt de cea mai francă cordialitate.

— Două pahare de şampanie, te rog!

— Pentru moment, nu mai avem şampanie! Dacă doriţi, un lapte sau un ceai!

— Cum, nu mai ai nimic de băut?

— S'au consumat. Un „Martini" poate?

Lumea se strigă dela mese, se leagă cunoştinţe noui. „Să trăeşti, la mulţi ani!", sboară prin aer, se împerechează cu sunetele sgomotoase ale pianului, cu sgomotul unui sărut, lipit repede pe gura înroşită, în paşii dansului...

— Stai, nu aşa! protestează moale o doamnă. Imi iei tot rujul şi nu mai rămâne pentru ceilalţi...

Perechile se fac şi se desfac mereu. Formează acum o massă compactă, un fel de aglomerat, de gelatină de carne fardată, trufă de smokinguri, care tremură ca o piftie în cadenţa spasmodică a jazzului.

Să ieşim, să schimbăm decorul. Pe stradă, o înghesuială de nedescris. Maşinile vin şi se duc, descărcând mulţime de inşi. E ceva magnific. Niciodată o îngrămădire de maşini şi limuzine n'a fost mai reuşită.

Pe străzi, bate astăseară, cu frenezie, un ritm trepidant. Străzi, — străzi de treabă — altădată atât de cuminţi, de burgheze, care se culcă de vreme între magazinele lor închise şi casele liniştite, astăseară sunt de nerecunoscut. Au acum înfăţişarea unui om posedat de Diavol. Şi fiindcă suntem în apropiere, să dăm o raită şi pela „Roata Lumii". Plin, plin ,plin.... Atunci, timpurile nu sunt chiar atât de grele!... Sgomotul conversaţiilor, al orchestrei, e atât de puternic ,încât ar trebui telegrafia fără fir ca vecinii să-şi poată vorbi dela o masă la alta şi un rapid, ţinând seama de îngrămădeală, ca să se aducă dela bucătărie, mâncărurile comandate...

Pornim din nou spre alte orizonturi. La ora aceasta, un cocktail la „Urs" ,nu strică.

In localul acesta, mic cât o batistă de fecioară, — dacă mai există aşa ceva — atmosfera e supra încălzită, spaţiul mic e şi mai mic, coatele se strâng mai mult, mai aproape, obrajii se apropie, gurile şi picioarele la fel...

Să bem! Incă un gin!... Privirile femeilor stabilesc dela un capăt la altul al sălii comunicaţii fără fir, promisiuni pentru mai târziu... Priviri înflăcărate de alcool şi dorinţi.

Să plecăm: mi-e teamă de un scurt circuit!... Şi apoi trebue să fim la „serata" noastră... Toţi amicii noştri sunt de-acum în formă; apartamentul prea mic, debordează.. Viaţa e scurtă... Să bem, să dansăm şi să cântăm...

Dar iată, e miezul nopţii! Ora misterelor, cum spun romanele foileton... Luminile se sting... Exclamaţii, tipete... „Să trăeşti!", „La mulţi ani!" Toată lumea se sărută... femeile devin sentimentale... sunt numai o dorinţă... E clipa, în noaptea Revelionului, de care ne vom aduce foarte greu aminte; să plecăm îmgrămădiţi câte cinci-şase într'o maşină, da, să plecăm.

Să ne ducem la „Maxim".

Cabaret... Bar... Dans... Femei pe jumătate goale... Conglomerat de limbi. O adevărată internaţională... Iată nişte surori dansând... Fiindcă sunt poloneze şi ştiu franţuzeşte, se numesc Du Conty Sisters şi, natural, dansează dansuri americane, făcând pe „girls"-urile engleze. In realitate sunt autohtone...

E ora când oboseala pune încetul cu încetul stăpânire pe noi... Ne putem deci permite luxul să fim sentimentali... De aceea orchestra cântă un tango languros, care îţi aduce parcă în nări mirosul sângelui crud ţâşnit din capul taurului străpuns de spada piccadorului, ce se închină în faţa mulţimii ce-l aclamă...

Şi visul acesta îl continuă tangoul dansat de una din artiste care, cu mişcări feline îşi învăluie şi desvăluie trupul în rochia-i toreadorică, atât de roşie...

Trei dimineaţa... Se dansează mai puţin şi mai lesne... Orchestra cântă arii mai lente, mai vechi... Este ora când muzica, alcoolul şi fumul creiază o ambianţă de neimitat, pe care o gustăm până la cinci dimineaţa, oră când vom pleca acasă şi când d-ta, d-le cavaler neobosit, îţi vei conduce partenera acasă, dacă, bineînţeles, nu va accepta ea să vie la d-ta...

Căci nu se ştie, cu nopţile astea de reveilon, unde ajungi... Uneori şi la Ofiţerul stării civile...

Zorile albicioase, spălăcite, murdare, pătrund pe geamuri. Şi întocmai ca în versurile nu ştiu cărui poet:

Deodată în geam, ca o minune
Apare soarele, — tot nou,
Milos, crezând că-i un cavou,
Coroana razelor depune...

Liberaţi acum de această corvoadă,— hai s'o numim plăcere — vino, scumpă amică, şi numai noi doi, singurii supravieţuitori ai acestei seri groaznice, să ne odihnim în fine, o odihnă binemeritată — şi să luăm o cafea neagră într'un local oarecare... Să plecăm... Zorile sunt blânde pe cutele murdărite ale rochiei tale, pe cămaşa mea mototolită şi pe pantofii mei striviţi...

Taxi-ul alunecă uşor dealungul căii Victoriei, murdărită de zăpada albăstruie.... Vom fi în sfârşit liniştiţi...

...La ora 8 dimineaţa, cârciumile din Piaţă sunt, în această zi de revelion, pline de femei în mantouri de lutru şi de domni în smokinguri, vociferând şi având pe cap fesuri, coroane de hârtie roşie, verde sau argintii...

PAUL B. MARIAN

Din carnetul Domnului Lucian

Toamne ...

Toamna venea pe Măgura târziu, pe la mijlocul lui Septembrie. Atunci începea culesul viilor şi tot atunci cădea cea dintâiu brumă. Era o brumă subţire ca o părere, un fel de zea strălucitoare şi argintie care se aşternea în locuri ferite, alese parcă cu grijă. Dintru început viile păreau a nu fi suferit nimic; abia dacă, după două-trei zile, frunzele începeau a-şi pierde luciul şi a se răsuci uşor pe codiţe, lăsând să iasă în lumină strugurii grei şi prăfuiţi, ascunşi până atunci în adâncuri de umbră şi de răcoare. De vale însă galbenul prindea tot mai mult să ia locul verdelui, iar departe de tot în câmpia râului, porumburile se întindeau necurmat, uscate şi aurii, până în malul înalt al râului, dungă trasă apăsat cu creionul deasupra zărilor alburii. Toată această nesfârşită întindere era atunci ca un imens amfiteatru, în care prima şi ultima treaptă erau aceste două culori galben şi verde, între care, ca trepte mijlocii, se aşezau toate nuanţele şi tonurile intermediare posibile.

Tot timpul anului Lucian nu privea decât din simplă întâmplare peisagiul acesta panoramic cu colorit proaspăt şi viu de estampă japoneză. Ii fusese de ajuns un an-doi ca să descopere toate tainele, toate subtilităţile, toate schimbările de culori şi de forme pe care le închideau în ele iernile, primăverile şi verile de pe Măgura. Dar toamnele, pe care le cunoştea nu de cinci ani de când se aşezase statornic aici, ci de mult, de pe vremea copilăriei, toamnele erau pe Măgura totdeauna altele, aduceau veşnic ceva nou şi neaşteptat.

Fuseseră unele cu zile posomorîte şi grăbite, cu cer greu cernând necurmat umezeală şi întuneric peste viile adormite; altele luminoase ca un zâmbet de copil frumos şi bălaiu, cu verdele încă lucitor al plopilor scânteind în soare, cu frământarea neliniştită a rândunelelor pregătindu-se de plecare, cu nopţi călduţe încă însufleţite de zarva veselă a podgoriei, adunată în jurul focurilor aprinse afară, sub stele şi neguri; în sfârşit altele cu căciulă de omăt pe Zăbala, cu icniri repezi şi scurte de Crivăţ ce desbrăcau viile de podoaba zadarnică a frunzelor răsucite, arse de brumă.

Ani dearândul Lucian se înclinase atent deasupra lor, ca un bijutier aplecat deasupra unei pietre rare, trudindu-se să le ghicească taina. Şi nu izbutise. Şi poate că era mai bine aşa căci farmecul putea să se ţeasă mai departe mereu neînţeles, mereu neîntrerupt, ca un râu ce se mişcă necurmat sub bolta de umbră şi de tăcere a sălciilor despletite larg deasupra lui.

*

Copil bucălat şi blond, cu ochi de culoarea cerului spălat proaspăt de ploaie, Lucian aşteptase totdeauna toamna ca o răsplată sau ca o sărbătoare. Popasurile scurte de două sau trei săptămâni în vila albă şi zveltă cu obloane verzi şi ceardac îmbrăcat în glicine erau pentru el cercul de lumină, care înviora pentru o clipă obscuritatea şi înşiruirea monotonă a zilelor de peste an.

Plecau într'o dimineaţă în trăsura cu poclit prăfuit de brumă către dealurile violete dinspre Asfinţit, pe coastele cărora cramele albe erau ca pete răzleţe de zăpadă îngăduite de o primăvară neputincioasă. Dunga alburie a drumului şerpuia, mărginită de două rânduri de plopi, printre vii ruginite de toamnă şi livezi de pruni rotaţi, aplecaţi după soare, către Miazăzi. Către stânga, în cele dintâi raze piezişe de soare, prundurile râului sticleau albe, ca un câmp de ciolane grămădite, uitate acolo din cine ştie ce vremuri.

Intre maluri sterpe de lut, apa curgea puţină, fără de vlagă şi fără de glas spre undeva unde era aşteptată. Pe măsură ce trăsura înainta, ceţurile prindeau să se împrăştie fumegânde, dealurile să se apropie cu forme mărite şi schimbate, culorile crude să se multiplice în zeci de nuanţe delicate. Şi dintr'o dată, la o cotitură, cu obloane de lemn şi ceardac îmbrăcat în glicine, vila albă răsărea deasupra viilor adormite, ca o lebădă străbătând ape verzi de lac, în umbră de sălcii.

In zilele ce urmau, minunate zile de Octombrie cu lumină aurie dar fără strălucire, cu cer şters, ruşinat parcă de propria-i lipsă de podoabă, podgoria trăia trei săptămâni de viaţă aparte îmbrăcând haina neasemuită, pe care nu o pune de obiceiu decât odată pe an, toamna. Pe vremurile acelea se mai păstra încă obiceiul bătrân potrivit căruia ea trebuia să se înfăţişeze în timpul culesului veselă, plină de viaţă şi de zarvă nebună ca o nuntă în toiu. Fusese anume lăsat pe semne de către Dumnezeu dintru început, ca prilej de bucurie obştească, singura într'un an de grele strădainţi, înainte de posomorîtele zile de iarnă ce nu puteau întârzia să vină.

Din crămi clănţănitul teascurilor venea ca un uriaş concert de greeri iar în vii, mai aprigă ca oricând, forfoteala culesului era aidoma frământării unui stup, în preajma roirii. In fiecare zi din haturile largi se croiau în toate direcţiile, şerpuinde, capricioase, alte poteci noui. Cele vechi se bătătoreau şi se prăfuiau sau se înoroiau după timp. Linia pestriţă a culegătorilor neînduplecată în fiecare zi cu acelaş număr de rânduri, lăsând îndărăt, ca lăcustele, desfrunzire şi dezolare. Iar deasupra întregii podgorii plutea neschimbată aceiaşi mireazmă, alcătuită din miros înţepător de vin fiert şi din parfumul dulceag al sucului de struguri sdrobiţi.

Fire contemplativă şi de o excepţională sensibilitate, Lucian pătrundea încă de pe atunci viaţa aceasta complicată şi plină de taine a podgoriei fără nici o greutate, ba chiar cu uşurinţă. Mai tot timpul acestor săptămâni îl petrecea afară în balconul învărstat de lumini şi de umbre, într'un uriaş fotoliu de trestie în care, copil încă firav, se pierdea cu desăvârşire. Se închidea acolo ca într'un cotlon de singurătate şi tăcere, făurind în linişte visuri sau torcând fire de gânduri, mulţumit, fericit ca un motan lungit în soare, pe-o prispă, primăvara. Sub genele lungi, mătăsoase, ochii păreau că dorm osteniţi, liniştiţi, ca ape de lac nemişcate. Şi totuşi ei erau mai vii şi mai iscoditori ca oricând: ochi de om trecut pe celălalt povârniş al vieţii într'un trup de copil. Şi plini de toată lumina lâncezindă a toamnei şi de toată melancolia ei.

Stătea acolo ceasuri întregi robit de o vrajă neînţeleasă, ţintuit de chemarea pământului care era în el ca un murmur nelămurit de izvor, coborând de undeva, din tainiţi ascunse. Chemarea aceasta a pământului Lucian o simţea venind către el de peste tot şi din toate: ea era în cântecul frunzelor alintate de vânturile prelungi de toamnă, ea era în coborîrea negurilor de seară către sate şi câmpii, ea era în tremurarea luceferilor în apele nopţilor, în somnul de noapte al podgoriei şi în deşteptarea ei de a doua zi. Lucian se simţea învăluit în ea ca într'o reţea fermecată dar de nesfărâmat, ca într'un vis pe care — deşi de neînţeles — l-ai dori veşnic şi realizabil numai pentru taina-i plină de făgăduinţi.

Se vede însă că fusese sortit ca glasul acesta al pământului să nu fie înţeles şi să nu pună stăpânire cu temeinicie asupra lui decât mult mai târziu, după ani, după nelinişti şi neizbânzi, când chemarea avea să nu mai fie chemare, ci neînduplecată poruncă, dintr'acelea în faţa cărora nu poţi să nu te supui.

(Continuare în pag. IV-a)

noua cutie
brevetată pentru
săpunul de dinţi
6 culori diferite
GIBBS
Capac hermetic, apărând săpunul de impurităţi.
Săpun putând fi întrebuinţat până la ultima bucăţică.
Pantă spre interior, pentru a evita revărsarea spumei.
scobitură ce împiedică învârtirea săpunului.
închis
gata pentru întrebuinţare
practic • elegant • curat • economic

Pentru Lucian adolescent, toamna însemnase o desrădăcinare și o sfâșiere. Intre zidurile mohorîte ale școlii zilele se scurgeau acum pentru el totdeauna aceleași, adică cenușii și posomorîte, lipsite de nădejdea plecării întru întâmpinarea toamnei, goale de căldura singurei lui bucurii. In insula aceia de acoperișuri roșii dealungul cărora ploile își îngânau uneori melopeea tristeții, soarele nu mai era soare, lumina nu mai era lumină, toamna nu mai era toamnă. Toate erau spălăcite și șterse ca niște fotografii vechi, albite de vreme. Gândul că undeva, la câțiva zeci de kilometri, toamna era aceiași de întotdeauna și așa cum o iubea el, cu lumină ruginie și lâncezindă, cu chiote în podgorii, cu nopți măsurate de zvon prelung de greeri, era pentru Lucian izvor de amărăciune și de împovărătoare tristețe.

Lucian nu mai era atunci la vârsta când mai poți nădăjdui în minuni. Totuși în zilele acelea el aștepta încrezător o minune, care să-l scoată dintre zidurile sumbre și umede și să-l ducă pe Măgura, unde în balconul cu stâlpi înhorbotați de glicine îl aștepta — cuibar de visuri — scaunul alb de trestie și priveliștea trenurilor de seară, omizi de fum, ce prin funduri de văi grăbeau către orașul din zare.

*

In anii ce-au urmat, dezertarea dela tradiția copilăriei și peregrinările în țări fără de toamnă l-au înstrăinat cu desăvârșire căscându-i în suflet prăpăstii de neliniști și de grele tristeți.

In el, gândurile erau în lungile nopți de nesomn ca pasări înspăimântate ce se rotesc aiurite de furtună. Se simțea slab și înfiorător de singur, departe de orice dorință și de orice bucurie, chiar de aceia care îi fusese cea mai credincioasă din toate, bucuria de a crea. Simțea că ceva se sfărâmase în el și că năruirea aceasta avea să se isprăvească cu sfârșitul firesc și de neînlăturat al oricărei agonii.

Lucian nu mai avea acum figura de adolescent de odinioară. S'ar fi zis că trăsăturile îi fuseseră dintr'odată modelate din nou de către o mână nevăzută, o daltă atât de ușoară încât figura părea identică cu cea de mai înainte, și cu toate acestea atât de iscusită că liniile — neschimbate parcă — lăsau să se vadă pecetea virilității acolo unde, câtva timp mai înainte, nu se putea citi decât nehotărârea copilăriei.

Farmecul înfățișării sale îl alcătuiau însă tot ochii. Ei îl luminau ca acele lacuri care în crepuscul strălucesc în câmpii înecate în întunecare.

Din adâncul apelor lor liniștite, străbătute de unduiri cenușii sau verzi, nu se ridica decât rareori spre lumină sclipirea unei uimiri sau a unei mânii. Privirile lor erau pline de o putere calmă care izbea din cea dintâi clipă. Ei cercau totdeauna să pătrundă cât mai departe, cât mai adânc, să găsească dincolo de cuvinte sau de tăceri sufletul celui pe care îl aveau înainte. Și când uneori descopereau piatra prețioasă a unui adevărat suflet, ei se aprindeau dintr'odată de o caldă flacără de înduioșare.

...Zilele treceau. De pe Măgura, la mari răstimpuri, îi venea uneori sub forma de mișcătoare scrisori chemarea bătrânului. Iși simțea sfârșitul aproape și voia să-i încredințeze din timp lui Lucian toate stăpânirile sale. Dar Lucian socotea drept nelegiuire o astfel de târzie întoarcere la cuib. Acum, când copilăria lui era pornită departe pe drumul cel fără de întoarcere, când sufletul său era altul, străin de cel de odinioară, ce avea să mai caute pe meleagurile de început ale vieții lui, de care — socotea el — nu mai era demn?

Și totuși o singură dată tot trebuise să se întoarcă pe Măgura: la moartea bătrânului. Luptase mult cu sine însuși până să se hotărască. Căci se temea. Știa că glasul pământului o să-l învălue de adieri și de murmure, o să încerce a-l înfrânge și a-l robi. O clipă de slăbiciune sau de înduioșare ar fi fost de ajuns ca înfrângerea lui să fie pecetluită. Venise deci cu sufletul înadins înțepenit, închis tuturor amintirilor, cu ochi hotărâți să nu vadă nimic, cu nări și urechi ferecate. Plecase apoi cât mai repede cu putință. Și chemarea pământului nu putuse să pună stăpânire pe el, și se oprise la porțile ființei lui neputincioasă, șovăindă și totuși amenințătoare.

Lucian învinsese. Dar simțea prea bine că izbânda aceasta, câștigată cu preț de uriașă risipă de puteri și urmată de sleirea totală, era o victorie ca acelea ale lui Pyrhus. O victorie de o clipă sortită să se schimbe după puțin în înfrângere. Ințelesese că lupta lui era o erezie, că datoria lui era să se plece către pământ, să se lase pătruns de puterea, de tainele și de miresmele lui, să trăiască viață de singurătate pe Măgura copilăriei, în lumina toamnelor și în golul tăcerilor. Căci acesta îi era Destinul ce dintru început fusese scris pentru el în stele.

Dar Lucian mai pricepuse că până la îndeplinirea lui trebuia să aștepte încă, să-și refacă sufletul de odinioară sau să și-l purifice trecându-l prin focul unei grele încercări sau al unei mari suferinți. Simțea că încercarea aceasta nu putea fi departe, că ea nu avea să mai întârzie. Și cu seninătate, căci liniștea coborîse acum în el nesfârșită, începu s'o adaste.

EMIL COLIU

Histria, August, 1933.

Cinematograful

Decupaj

Săptămâna aceasta s'au reprezentat două filme: unul german (cu Brigitte Helm) și altul american (cu Nancy Caroll și Garry Grant) care sunt, amândouă, carecteristice pentru îndemânarea la care a ajuns arta decupajului. Prin decupaj se înțelege organizarea scenelor înlăuntrul filmului, felul cum episoadele se succed, proporția între diferitele fragmente, durata respectivă a fiecăruia.

Această operație se numește decupaj pentru că e vorba realmente de a tăia. Intr'adevăr, un film se compune din tablouri distincte. Totuș spectatorul trebue să uite asta, să uite că are de a face cu o juxtapunere de segmente, și să aibă impresia unei continuități fluente. Pentru a obține un asemenea efect, pe care compoziția materială a filmului riscă în fiece moment să-l desmintă, trebue să se împlinească mai multe condiții.

Mai întâi trebue ca scenele să se succeadă cât mai logic, astfel în cât progresiunea evenimentelor să fie cât mai „palpitantă" de interes, iar sensul poveștii cât mai inteligibil; spectatorul să fie tot timpul cu gândul proiectat asupra evenimentelor ce „vor urma", să sconteze, cu gândul, viitorul. Dacă viitorul din film nu coincide cu cel prevăzut de el, — cu atât mai bine; interesul va fi cu atât mai mult stimulat și tensiunea întărită. Această tensiune spre viitor este ca o punte pe care o svârlim peste linia ce desparte două schimbări de tablouri, și care produce iluzia continuității.

A doua condiție, pentru a întreține această impresie, este să nu se treacă prea iute peste pasagiile importante. Cutare scenă, care are, în ansamblul poveștii, o importanță decisivă, trebue umplută cu toate faptele ce pot încăpea într'însa; să nu fie lichidată prea sumar și prea rapid, căci atunci spectatorul e indispus că scena s'a terminat prea iute; ba chiar spectatorul e de două ori indispus: odată, pentru că a pierdut o scenă pe care ar fi dorit s'o vadă prelungindu-se, și încă odată pentru că a intrat într'o scenă pe care n'ar fi vrut încă s'o vadă începând. Din toate acestea, impresia finală e că filmul se compune din bucăți distincte și izolate, că filmul nu e făcut dintr'o bucată. Iluzia continuității e astfel ratată.

Acelaș lucru se întâmplă în ipoteza inversă, dacă o scenă este prelungită prea mult, dacă se insistă inutil asupra unui tablou, dacă i se înmulțesc în mod nefolositor amănuntele, într'un cuvânt, dacă scena nu e tăiată la timp, dacă e decupată cu întârziere.

Acestea's cele trei condiții ale unui bun decupaj: bucățile să fie angrenate logic, suscitând un interes progresiv; bucățile să nu fie tăiate prea de vreme; însfârșit, bucățile să nu fie tăiate prea târziu. Idealul bunului decupaj este să ne dea iluzia că filmul nu e făcut din bucăți; idealul decupajului bun este să ajungem să nu simțim că s'a decupat ceva.

Decupajul este operația fundamentală a unui film, făcută de așa zisul „producer" (actorii doar umplu fragmentele astfel decupate, iar regisorul le arată actorilor cum să facă asta).

Subt raportul acesta, cele două filme de care vorbeam: „Frumoasa din Aranjuez" și „Woman accused" sunt de o reușită perfectă.

Brigitte Helm

Dar în „Frumoasa din Aranjuez" mai găsim ceva remarcabil. Este Brigitte Helm. Intodeauna ați fost — nu-i așa?— consternați să vedeți că o actriță, de o frumusețe — cum să zic? — covârșitoare, ca Brigitte Helm, este, vai, de o atât de exasperată inexpresivitate. De obiceiu, jocul ei nu se deosibește mult, ca variație, de acela al unui copac de carton: naude-navede-nagreu-pământului. Iar când, subt porunca regisorului, își ia inima în dinți, și purcede la atitudini pasionate sau vioae, catastrofa e încă și mai mare.

Am crezut multă vreme că această lipsă de talent e incurabilă. Dar nimic nu e incurabil în cinematograf. Nu știu care e pricina aci: perseverența Brigittei Helm, îndemânarea și paciența regisorului? Știu însă că am avut plăcuta surprindere de a vedea, deodată, pe Brigitte Helm jucând nuanțat, veridic, variat, suplu. Este un mare eveniment. Căci o haină atât de frumoasă cum e făptura fizică a Brigittei Helm merită să îmbrace în ea un joc actoricesc, dacă nu perfect, dar cel puțin corect.

Nu știu dacă e accident sau progres durabil; știu însă că Brigitte Helm, actrița, a fost, de data asta, vrednică de Brigitte Helm, Zeița.

Vârcolaci

Nu înțeleg zelul desfășurat, prin cinematograf, pentru întărirea, în popor, a unor superstiții inepte ca aceea a vârcolacilor. De bună seamă, în toate filmele acestea vampirul este finalmente omorât prin procedeul înfigerii unui cui în inimă, ceeace e menit să dea un caracter eminamente moral poveștii. Dar asta nu e de ajuns. Toată drama desfășurată subt ochii spectatorului probează existența necontestată a vampirului, și e de natură a agita, fără folos artistic sau avantaj moral, imaginația oamenilor simpli care umplu sălile de cinematograf bucureștene și nebucureștene. Este oare absolut indispensabil ca în schimbul biletului plătit la cassă, cetățeanul să primească, nu numai un spectacol de două ceasuri, dar și un supliment de insomnie noaptea?

Perfecțiune

Dar să revenim la filmele bune, la cele două filme așa de bine decupate despre care vorbeam la începutul acestei cronici („Frumoasa din Aranjuez" cu Brigitte Helm, și „Trei nopți de dragoste" cu Garry Grant și Nancy Caroll). Să nu se creadă însă că aceste două producții pot fi puse pe picior de egalitate. Cel dintâi este doar corect; cellalt este o pură perfecțiune, nu numai prin măestria decupajului, dar mai ales prin detaliile de regisură și de joc.

Mai întâi de toate acest film conține o reușită estetică foarte agreabilă cu privire la desnodământ. Povestea este aceea a unei crime. Să presupunem că filmul are zece acte și că fiecare act are zece scene. Timp de nouă acte și opt scene acțiunea progresează, și femeia acuzată este din ce în ce mai strânsă într'un cerc de dovezi și mărturii defavorabile ei. In actul 9 scena 8 ne găsim la maximum de dificultate pentru eroină. In ultimele două scene se va produce desnodământul. Dar care va fi acest desnodământ? Condamnare? Achitare? Eliberare din lipsă de dovezi? Scăpare prin fugă? Scăpare prin moarte?

Nu Nimic din toate acestea. Altceva. Ceva care, dacă s'ar institui un concurs de ghicire, putem paria că nimeni nu va ghici. Și totuși acest desnodădământ este perfect natural și verosimil. Afară de asta, mulțumește toate dorințele estetice și morale ale spectatorului; însfârșit, are darul de a limpezi, subit, întreaga situație.

Nu mai vorbesc de detaliile de joc ale filmului, printre care câteva sunt inovațiuni remarcabile în technica acestei arte.

In sfârșit, o ultimă remarcă. Nancy Caroll și Gary Grant nu-s actori de mâna întâi. I-am văzut adesea jucând lamentabil. Dar nu era vina lor atunci, după cum nu e tocmai meritul lor acum că joacă atât de perfect. Actorul din Hollywood este un animal domestic ascultător și impecabil dresat care execută la milimetru ce i se spune. Totul depinde deci de ce i se spune. Asta face ca o femee cu un cap de păpușe mecanică cum e Nancy Caroll să devină, subit, o adâncă tragediană.

D. I. SUCHIANU

Moda

Sporturile de iarnă

Zăpada ne-a adus bucuria scoborîrilor repezi pe sky-uri și plăcerea efortului către un locșor însorit, într'o priveliște repausantă ,cu brazi.

Toaleta pentru sky se face din lenaj gros și aspru, și are un caracter mai viril decât linia generală a modei din iarna aceasta. Pantalonul lung ori cel norvegian se fac din catifea în dungi, și se completează cu o bluză asemănătoare cu bluzele de golf făcute din căprioară, suède, sau ori ce fel de piele *nelucioasă.*

Pe un pantalon verde închis se poartă cu deosebit succes o bluză de piele culoare naturală, adică beige sau „bis", cu închizătura *éclair.* Vesta scurtă se prinde de pantaloni cu o centură; pe dedesubt o cămașe de flanelă cadrilată.

Costumul pentru sky se face de preferință dintr'o lână groasă, specială, elastică și perfect aderentă.

Bereta din lână croșetată de o culoare vie și opusă costumului se asortează la mănușile garnisite cu piele și având într'un colț încrustată o monogramă.

E bine să armonizați cu vestmântul și bastoanele de sky (nu din cochetărie) dar cum acestea sunt în majoritatea cazurilor făcute din trestie, pot plesni din pricina frigului, deci un lac este necesar.

Anul acesta Jean Patou a confecționat amuzante bluze „ecossais" pentru costumele de culoare închisă cu pantalonii lungi, bolerouri sumbre pe pantaloni beige ori gris, sweatere în tonuri calde la pantaloni negri și bleumarin.

Opoziția constantă de culori, formele netede dau acestor modele nota modernă care place.

Pentru patinaj avem nevoe de o rochie ori un ansamblu de lenaj confortabil dar elegant, cu fusta destul de scurtă și de largă pentru a înlesni evoluțiunile îndrăznețe. Se bucură de o vogă excepțională ansamblurile marin, ridicate la gât și întovărășite de o bonetă albă, roșie ori verde.

Pentru exhibițiile de patinaj și footing cari au loc de obiceiu în oraș, sunt indicate toaletele mai puțin sport și mai mult „fantaisie", din lenaj fin și catifelat. Puteți deasemenea alege și țesături de mătase naturală, însă tocmai fiindcă sunt pline de seducțiune, aceste țesături par mai nimerite pentru dîner, cocktail sau flirt, decât pentru sport.

BRIGITTE

O opera utila

Un grup de profesori de liceu, constituit în asociație, a început să publice texte literare românești în ediții destinate mai cu seamă elevilor de curs secundar.

Au apărut în colecția *„Biblioteca școlară,"* opere alese de C. Negruzzi și Amintiri dela „Junimea" din Iași de Gh. Panu. Săptămâna viitoare se vor pune în vânzare Versuri și proză de Eminescu și două antologii, dintre care una va cuprinde pagini din umoriștii români, iar alta extrase din câțiva critici literari.

Biblioteca școlară mai anunță și alte volume, pe care le are în pregătire. Vor apărea mai ales extrase din autorii contemporani.

Folosul pe care-l aduce o asemenea colecție este ușor de apreciat pentru toți acei care cunosc stările de lucruri din învățământ.

Astăzi elevii nu citesc nimic, sau aproape nimic. Profesorii ar trebui să-i mai stimuleze, să le pună din când în când câte o carte în mână, îndemnându-i s'o citească.

Din păcate, lucrul acesta este extrem de delicat .Foarte rar se găsește un volum care să poată fi pus, fără nici o restricție în mâna elevilor, mai ales a celor din cursul inferior.

De aceia este foarte bine venită ideia de a extrage din autorii reputați numai acele fragmente care se potrivesc pentru vârsta și pentru priceperea elevilor.

In afară de aceasta, un obstacol serios pentru elevii care se lasă convinși să citească literatură națională este prețul. Dacă unii autori au fost editați și în ediții populare, sunt în schimb alții din care nu poți obține nici un volum fără 60-80 de lei.

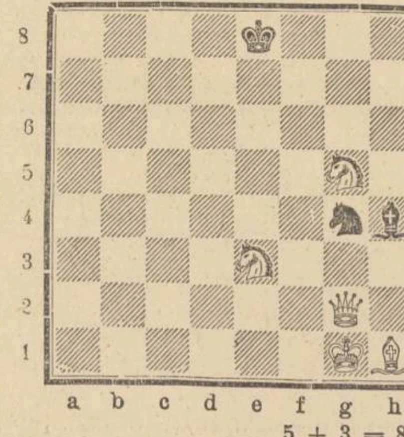
Stabilind prețul unui volum la 20 de lei, *„Biblioteca școlară"* se poate lăuda că a rezolvat chestiunea materială. Nimeni nu se va codi să dea suma aceasta infimă pentru un frumos volum de 112 pagini, în formatul cărților obișnuite.

Este deci de sperat că noua colecție va fi bine primită atât de profesori cât și de elevi și că va izbuti să deprindă tineretul cu citirea capodoperelor literaturii naționale.

Cronica Șahului

PROBLEMA No. 674

de Dinu Negreanu, București,
(inedită)
— *Dedicată d-lui I. N. Zorleanu* —

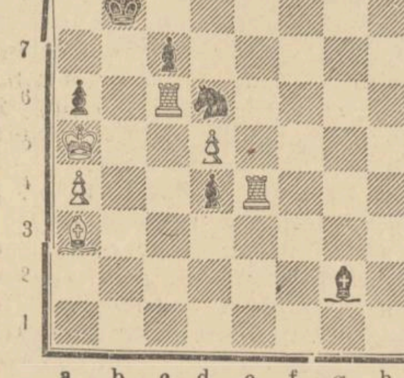

5 + 3 = 8

Mat maximal invers în 4 mutări

PROBLEMA No. 675

de A. Gross, Hațeg.
(inedită)

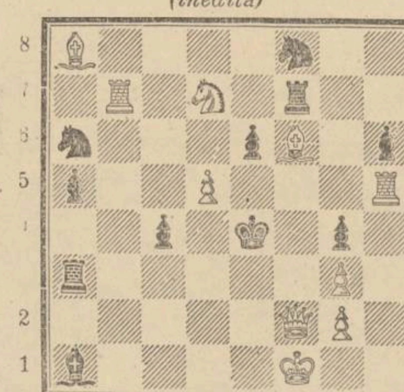

6 + 6 = 12

Mat maximal invers în 4 mutări.

PROBLEMA No. 676

de O. Costăchel, Iași
(inedită)

10 + 11 = 21

Mat în 2 mutări.

PARTIDA No. 171

Jucată la Viena, în ziua de 15 Noembrie 1933 în concursul pentru comemorarea maestrului Trebitsch.

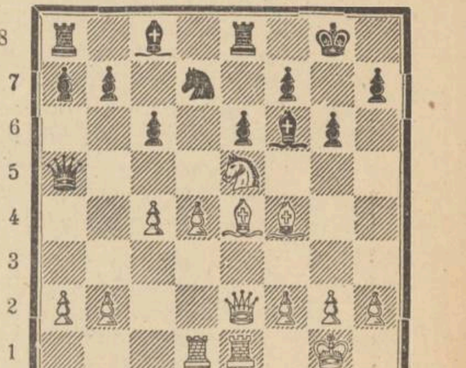
ALB : D. Podhorzer.
NEGRU : K. Palda.

Gambitul damei

1. d2—d4, d7—d5; 2. Cg1—f3, Cg8—f6; 3. c2—c4, e7—e6; 4. Cb1—c3, c7—c6; 5. e2—e3, Nf8—e7; 6. Nf1—d3, Cb8—d7; 7. 0—0, 0—0; 8. Dd1—e2, Dd8—c7; 9. e3—e4, d5 × e4; 10. Cc3×e4, Cf6×e4; cu b6! negru ar fi obținut egalizarea jocului. 11. Nf3×e4, Ne7—f6; 12. Tf1—e1, Tf8—e8; 13. Cf3—e5!, g7—g6; 14. Nc1—f4, Dc7—b6, mai bine ar fi fost C×e5; Nc2, b6, etc. 15. Ta1—d1, Db6—a5?

Situația partidei după a 15-a mutare a negrului.

Negru : Palda.

Alb : Podhorzer.

16. Ce5×c6!, Da5 × a2; 17. Td1—a1, Da2—b3; 18. Ta1—a3, Db3—b6; 19. c4—c5, Cd7×c5; 20. d4×c5, Db6×c5; 21. Te1—c1, Dc5—b6; 22. Cc6—e5, Db6—d6; 23. De2—b5 Dd6—f8; 24. Ce5—g4!, Nf6—g7; 25. Nf4—d6, Te8—e7; 26. Db5—c5 și negru abandonează.

P. I. NEGREANU
S. THAU

A APARUT:

PLASTICA
DE H. BLAZIAN

130 CLIȘEE 150 LEI

LIBRARIA UNIVERSALA ALCALAY & Co.

București I — Calea Victoriei, No. 27

Intotdeauna asortată cu toate noutățile apărute recomandă următoarele:

Premiile pe anul 1933

André Malraux: La condition humaine Prix Goncourt	Fr.	15
Geneviéve Fouconnier: Claude, roman Prix Femina	„	15
Ivan Bounine: Le sacrement de l'amour Prix Nobel	„	15
Gh. Braibant: Le roi dort, roman Prix Théophraste Renaudot	„	18

ROMANE

Victor Margueritte: L'or	Fr. Fr.	12
Nos Egales	„	12
Tristan Bernard: Paris Secret	„	15
Francis Carco: Palace Egypte	„	15
M. Constantin-Weyer: Une corde sur le abîme	„	12
Colette: La chatte	„	12
Jules Romains: Les hommes de bonne volonté 6 volume. I Le 6 octobre, II Crime de Quinette, III Les amours enfantines, IX Eros a Paris V V Les superbes, VI Les humbles total 6 vol.	„	72
Romain Rolland: L'ame enchantée 7 volume I Annette et Sylvie, II L'Éte. III Mère et Fils 2 vols. IV L'annonciatrice (anna Nuncia) 3 vols. (Total 7 vols.	„	84
Léon Daudet: Un amour de Rabelais	„	12
Rabette: Nous mamans	„	12
D. H. Lawrence: Kangourou roman	„	15
Lion Feuchtwanger: La guerre des Juifs roman	„	15
Joseph Conrad: Fortune	„	18
Th. Hardy: Le trompette major roman	„	18
E. Kaestner: Fabien roman	„	15
John Dos Passos 42-e Parallèle roman	„	18
Ginklair Lewis: Ann Vickers	„	18
M. Cholokhov: Terres Defrichées roman	„	15
Ștefan Zweig: Marie Antoinette	„	30

TRADUCERI

Vicki Baum: Ina roman	Fr.	16
La vie sans mystére roman	„	15

LITERATURĂ, ESSEURI, etc.

Pour une Société des Esprits lettres de **H. Focillon, Madariago, Valery,** etc., etc.	„	18
Le role intellectel de la Presse par **H. de Jouvenel, Sieburg, Sarium Cano** et., etc.	„	18
Pourquoi la Guerre? Lettres par: **Einstein, Freud**	„	15
Maurice Baring: Sarah Bernhardt	„	15
Roosevelt: Regard en avant	„	18
André Maurois: Edouard VII et son temps	„	15
Alex. de Russie: Quand j'étais Grand Duc	„	30

ROMÂNEȘTI

D. H. Lawrence: Femei în dragoste	Lei	80
I. Peltz: Calea Văcărești	„	120
Luca Gheorghiade: A două viață a lui Șerban Varu	„	60
Vickki Baum: Grand Hotel	„	60
E. Lovinescu: Firu'n patru	„	80
Mircea Eliade: Maitrey ed. II	„	60
Cezar Petrescu: Apostol	„	70
H. Șt. Streitman: Mi se pare că...		60
D. H. Lawrence: Amantul d-nei Chaterley ed. IV	„	60
N. Davidescu: Fântâna cu chipuri		75
Camil Petrescu: Patul lui Procust ed. II	„	100
I. Ludo: Mesia poate să aștepte	„	60
Petrarca: Rime de dragoste	„	60
Miral: A fost amețitor	„	70
I. Călugăru: Don Juan Cocoșatul	„	80
Toneghin și Bilciurescu: Fecioare la licitație	„	55
Ion Pribeagu: Strofe Strengare ed. II	„	40
Gala Galaction: Doctorul Taifun	„	60
Marta Rădulescu: Clase VII, ed. III	„	50
Tudor Arghezi: Țara de Kuty	„	75
Ion Petrovici: Din amintirile unui fost dregător	„	7
Teodorescu Braniște: Băiatul Popii	„	80
Erastie Peretz: Imi Placi	„	50
Ioan Massoff: Londra 1933	„	50
Virgiliu Monda: Testamentul D-șoarei Brebu	„	50
Victor I. Popa: Velerim și Veler Doamne	„	80
M. Sorbul: O Iubești?	„	90
Zaharia G. Buruianu: Fecioare Orizontale	„	50
Agatha Bârsescu: Memorii	„	70
Mihail Dragomirescu: Focul	„	70
P. Nemoianu: Prizonier la Ruși, Rob la Unguri	„	45
Sabina Cantacuzino: Din viața familiei I. C. Brătianu	„	100
Lascarov-Moldovanu: Nopți de Moldova	„	45
Maurice Paleologue Uultima Țarină	„	50
Damian Stănoiu: Ucenicii Sfântului Antonie	„	68
Clementina Delossocola: Creștină soție de evreu	„	80
F. Gladkow: Pământ Nou	„	80
G. M. Vlădescu: Menuetul	„	60
Gib. I. Mihăescu: Femeie de ciocolată	„	25
Alice Gabrielescu: Marșul Femeilor	„	25
Olga Monta: Nadia	„	40

APARE IN CURÂND

N. D. Cocea: Pentr'un petec de negreață
Clifford Moore: Al doilea Amant al d-nei Chatterley.
Victor Margueritte: Camaradele Noastre.
Alberto Insua: Femeia ușoară.
Jose Carretero: Buze otrăvite.

Comenzile pentru provincie se expediază și contra ramburs. Se primesc abonamente lunare pentru ziare și reviste cu prețuri foarte avantagioase. Prospecte și cataloage gratuit la cerere

Din lumea antichității clasice

Johannes Geffcken, Griechische Menschen (Quelle und Meyer) Leipzig.

Sub acest titlu a apărut nu de mult o lucrare interesantă, în care autorul, după o muncă de două decenii, ne dă la lumină un șir de schițe de o fină și adâncă analiză psihologică. El ne arată cum Helenii vechi ne-au zugrăvit și judecat pe om în poezia lor, în istorie, în filosofie și în practica oratorică.

Prin acest studiu autorul vrea să întărească acest adevăr, în mare parte necunoscut marelui public și anume: „Vechii Greci — zice el, au realizat cei dintâi ceeace pe nedrept se atribue Renașterii: descoperirea omului". Drumul spre individualism, așa cum îl concepem noi azi, acești străluciți fii ai Heladei l-au deschis.

Și Geffcken începe să analizeze producțiile literare ale Grecilor, împărțindu-i pe neamuri și începând cu Ionienii, „acea rassă așa de bine dotată care a adus cele mai importante realizări pe tărâmul literaturii, începând cu cele mai vechi timpuri și sfârșind cu vârsta de aur a atticismului". Epos și elegie, iambi și epigramă, filosofie și științe exacte sunt creația spiritului ionian. In fruntea tuturor acestor producții stă Homer, nesfârșitul și inepuizabilul în toate direcțiile poet al Ionienilor.

In chip firesc dar Geffcken începe cu analiza psihologică a Iliadei și Odiseii și trebue să mărturisesc că aproape nici un scriitor modern nu ne-a disecat sufletul eroilor acestor două poeme mai bine decum a făcut-o el. In Iliada, poemă mai veche și ca timp și ca factură și ca idei, autorul deosebește două straturi de gândire: unul abeic și altul ionian. Sălbătecia lui Ahile ne reprezintă pe cavalerul tesaloaheic. Târârea cadavrului lui Hector în jurul Troiei e un obicei tesalic și Homer îl blamează.

De altfel, ne spune Geffcken, poetul judecă indirect pe Ahile și în felul acesta ni-l înfățișează ca pe adevăratul reprezentant al spiritului aheic. Ahile e viteaz, bătăios, în el vedem „o rămășiță a vechiului sistem de răsboire". Insuș Patrocle, prietenul său, ne spune că la plecare-i bătrânul Peleu l-a rugat „să mai țină în frâu" năbădăioasa îndărătnicie a fiului său".

Opus lui Ahile avem spiritul ionian înfățișat prin Glaucus, eroul care face duioase reflexii asupra destinului nenorocit al omului și moare cu regretul de viață. Acest spirit ionian, caracterizat prin blândețe și umanitate îl vom găsi predominând peste tot în Odiseia.

Spiritul aheic îl mai aflăm și în alcătuirea socială a lumii din Iliada. Toți eroii sînt nobili și numai ei sînt pe primul plan. In unicul caz unde un om din popor încearcă să joace și el un rol, e pedepsit în chip aspru.

Exemplul lui Thersit, atât de rău tratat de Odiseu, e o pildă vie. Totuș, lui Homer îi displace spiritul răsboinic.

„Eroii lui, ne spune Geffcken, nu sînt Wikingii Nordului. Ei nu consideră ca ideal unic al vieții luptele și prada. Ei sînt nobili cavaleri cărora le plac adunările, vânătorile și gustă pe cântăreții care le descriu cu măiestrie animalele câmpului, pădurilor și stepelor. Natura și animalele el le zugrăvește în chip neîntrecut Homer. Asemenea și pe om, atât ca fizic cât și ca psihic". Ca un chirurg consumat el cunoaște și descrie rănile eroilor: inima care străpunsă de fier mai bate încă, făcând să svâcnească lancea care a pătruns'o, moartea care acopere cu întunerec ochii muribundului. Tot așa ne descrie și sufletul. In deosebi pasiunile sînt magistral zugrăvite. Mânia, de pildă, pare că stăpânește pe toți eroii Iliadei: Achile, Agamemnon, înțeleptul Odysseu, chiar și Zeuss și Hera sînt sub imperiul ei.

„Prima femeie în literatura elenă, care se ceartă în mod tipic cu soțu-i este Hera din Iliada lui Homer".

Cum disecă trupul și sentimentele omenești, tot așa de bine ne descrie Homer și caracterele eroilor lui. Pe Ahile am văzut cum ni-l înfățișează: Viteaz, simplu, discret în iubire, urâtor de vorbă multă, sincer până la naivitate. E întrucâtva strămoșul cavalerului medieval de mai târziu, gata să lupte oricând „pour Dieu et Madame". Agamemnon din contra e „regele regilor". Dar ce rege? Un rege egoist, lacom, insolent și uneori chiar laș. Nu propune el de două ori retragerea Grecilor din fața Troiei? Și nu pricinuește el în două rânduri prin încăpățânarea sa nenorocirea acestor Greci? E în tot cazul un erou antipatic lui Homer. Adevărații eroi ai Iliadei ar fi, după Geffcken, Hector și Odiseu. Apărătorul Troiei e privit peste tot cu simpatie: ca soț, ca fiu, ca frate, ca cumnat.

Peste tot vedem în Hector pe eroul adevărat. El luptă dezinteresat pentru patrie, pentru părinți, pentru lașul Paris chiar. Odiseu e însă un erou și mai mare: e idealul bărbatului așa cum îl voiau Ionienii: viteaz, însă cu prudență, isteț, mai presus de toate însă dotat mai mult cu calități spirituale, decât trupești.

In privința caracterului femeiesc, nimeni, după Geffcken, nu l-a cunoscut așa de bine ca Homer. Au trebuit să treacă mai multe veacuri după el pentru a regăsi în Euripide un alt cunoscător profund al lui.

Trei tipuri de femei, reprezentate în căsnicia lor, ne înfățișează autorul nostru.

Avem pe Andromaca, femeia blândă, duioasă, dar în acelaș timp demnă, cel mai strălucit ideal al femeii căsătorite. Avem apoi pe Helena, femeia ușuratică și cochetă și în fine pe Hecuba, bătrâna grijulie și sfătoasă, prea sfătoasă uneori chiar.

Alături de ele soții lor: Hector, părintele iubitor „care varsă lacrimi văzându-și fiul, dar revine imediat, își înfrânge slăbiciunea și mângâind pe Andromaca, o trimite totuș în iatacu-i la treburile și roabele ei".

Vine apoi Paris, cauzatorul războiului. Ce bine ni l-a zugrăvit Homer pe acest „autor al sângerosului războiu, pe care-l face să nu se ilustreze cu nicio vitejie și să rămână mai bine acasă!... Cu o finețăartistică rară ni se zugrăvește acest „Frauenknecht „acest laș, care înadins e pus în fundalul scenei marei drame troiene. In schimb Priam e tipul bătrânului demn, chibzuit, blând, dar și energic când e nevoie. Ceilalți eroi sînt zugrăviți după importanța lor. Menelau, care ar trebui să joace un rol important e socotit de Geffcken drept „un slăbănog care ascultă orbește de ordinele fratelui său și atâta tot" In Ajax vede autorul pe „soldatul tipic, apărătorul patriei, care nu-și uită niciodată, chiar înfrânt fiind, îndatoririle-i de bun ofițer". Și astfel adună marele poet, încheie Geffcken, forța și slăbiciunea, mila și mărinimia, inteligența cârmuitoare cu sălbătecia și cavalerismul, sentimentul nobil al soției cu cochetăria femeii ușoare, drept modele ale firii omenești, făcând să strălucească peste toate soarele spiritului ionian." Acest spirit se va vădi, în toată amploarea lui, în al doilea poem: în Odiseia.

I. M. MARINESCU

Cărți și reviste

Jean Jaques Bernard: Madeleine Landier

Autorul pieselor „L'invitation au voyage" și „Martine", amândouă analize foarte fine ale unor drame simple, dureroase și tăcute, poetul tăcerilor, a publicat de curând romanul „Madeleine Landier". E povestea chinuitoare a unei fete inteligente, urmărită de ideia ereditații pornirilor mamei sale.

Cu toată dorința de a rămâne cinstită într'o căsnicie în care soțul nu poate înțelege nimic, ea cedează unei iubiri nepotrivite.

Personagiile romanului sunt prea simplificate, poate din cauza formei pe care a adoptat-o autorul: nici roman, nici piesă de teatru.

Maurice Rostand: La femme qui etait en lui.

Maurice Rostand face dovada unei imaginații lirice de un gust puțin sigur, în ultima sa realizare literară: „La femme qui etait en lui". E o carte în care regăsim atmosfera lui Oscar Wilde.

Citim ciudata poveste a unui tânăr muzicant în care coexistă cele două sexe. Talentatul artist se incarnează apoi într'o femee irezistibilă. Consecințele diabolicei operații de transformare sunt povestite în cursul romanului.

Acei care vor căuta însă aci o analiză a morbidității „gidiene" vor fi decepționați.

Klaus Mehnert: La jeunesse en Russie sovietique

Tineretul din epoca țaristă rătăcea la întâmplare, obosit, căutând în deșertul moral care îl împrejmuia, mulțumirea simțurilor, mai mult decât pe cea a spiritului.

In Rusia sovietică nu mai sunt legături trecătoare, nu se mai recurge la intervenții medicale pentru îndepărtarea copiilor, nu mai sunt divorțuri pentru un *nu* sau un *da*, însfârșit, nu mai sunt cluburi mixte.

Desigur, viața de familie e înlocuită prin viața comună între elevii aceleiași școli, sau între lucrătorii aceleiași ramuri de producție. Căsătoria trainică sprijinită pe dragoste, convine tineretului sovietic, precum și tendința tinerelor mame de a păstra copiii lângă ele, în loc de a-i trimite în casele de pueri-cultură.

Ridicarea morală este încurajată de guvernul sovietic care își amintește cuvintele lui Lenin:

„Lipsa de frâu în viața sexuală este o dovadă de degenerescență."

Gradul de cultură generală este însă foarte scăzut.

Din punctul de vedere al moravurilor s'a schimbat totuși ceva în Rusia. Cuvintele dragoste și căsătorie au reapărut.

Amintiri

Revista „Le Correspondant" publică un fragment din „Souvenirs de jeunesse" de Contesa d'Armaillé, născută Ségur. Amintirile se referă la epoca dintre 1840—1860.

Autoarea citează două cazuri foarte curioase: unul de telepatie, altul de televiziune.

...„In anul acela (1840) am pierdut pe bătrâna noastră îngrijitoare, fosta jupâneasă a mamei mele. Era o persoană plină de bunătate și religiozitate, pe care o respectam mult.

„Căzuse în copilărie și nu mai părăsea locuința. Nouă ne era frică de ea, mai ales seara, când se întâmpla s'o întâlnim pe coridor.

In mână avea totdeauna o lampă; ochi ei mari erau aiuriți, părul alb atârna dealungul obrajilor slabi și palizi.

Câteodată ne atrăgea în fața odăii ei dela mansardă, a cărei fereastră dădea spre grădină și spre cartierul aproape pustiu al abatoarelor.

Ne spunea că vede baricade, revoluționari care luptă și un foc mare.

Ceiace e curios, e că opt ani mai târziu, la 1848, a avut loc aici o luptă, și lucrătorii cartierului numit Petit Pologne, au aprins un foc ale cărui flacări ne-au speriat..."

„...La începutul secolului, d. Droz, care fusese numit într'un post în Indii, pleca din Franța, pentru câtiva ani. Se despărțise cu multă greutate de un prieten din școală, de care era foarte legat. In clipa plecării își făcură o făgăduială de a se preveni prin vis sau printr'un semnal de ceiace li s'ar putea întâmpla.

Droz era în Indii de doi ani, și primea din când în când scrisori dela prietenul său. Intr'o zi, după ce lucrase mult, întrebuință restul serii făcând o plimbare într'o pădure care se afla lângă plantația pe care locuia.

Noaptea coborî plină de lumină și parfum, ca toate nopțile din această regiune.

Deodată, sunetul unui glas lângă el îl trezi din visul în care se cufundase: „Vin să-mi țin făgăduiala, — îi spunea glasul. — Chiar acum am murit."

Cuprins de groază, Droz se întoarce, strigă, aleargă în toate părțile prin pădure, prin plantație, se reîntoarce, întreabă dacă n'a venit vre-un străin. Dar, nimic... nici o știre.

Faptul a rămas nelămurit și nu s'a repetat; dar după trei luni primi o scrisoare dela tatăl prietenului său, prin care era înștiințat că fostul său coleg murise în ziua și ceasul când a auzit glasul.

Bibliografia traducerilor românești din operele lui I. S. Turgheniev

1. — *Clara Milici*. Novelă. Traducere din limba rusă de Enea Hodoș. Sibiu. Institut Tipografic. 1890. în-8. 78 pag. (Biblioteca poporală a „Tribunei" No. 46).
2. — *Intâia dragoste*. Tradusă din franțuzește de Eugen Vaian. Roman. Editura Tipografiei W. Haber. 1891. în-12, 170 pag.
3. — *Un cuib de nobili* Piatra N. Tipogr. Mathilde C. Gheorghiu. 1905, în 8, 135 pag. (Autorii celebri .Literatura și știința popularisată. Colecțiunea M. & C. D. Gheorghiu).
4. — *Memoriile unui om de prisos*. Traducere în românește de N. Einschlag. București, Editura „Biuroului Universal". Ath. I. Nițeanu. 1906, in-12. 100 pag.
5. — *Duelistul*. Traducere de Ludovic Dauș. București. Editura Librăriei Leon Alcalay [1908]. in-12. 83 pag. (Biblioteca pentru toți. No. 332).
6. — *Cea dintâi iubire*. București. Editura Librăriei Leon Alcalay, [1908], in-12. (Biblioteca pentru toți. No.363).
7. — *Asia*. Roman. Traducere de Nicolae Pastia. București. „Minerva", 1909, in-12. 106 pag. (Biblioteca „Minervei" No. 61).
8. — *Destul*. Traducere de A. Luca. București, „Lumen". [1909], in-12. 32 pag. (Biblioteca „Lumen" No. 22).
9. — *In fața ghilotinei*. Traducere din rusește cu o prefață de dr. I. Duscian. București. Editura Librăriei L. Alcalay. 1909. in-12. 95 pag. (Biblioteca pentru toți. No. 448).
10. — *Intâia iubire*. Traducere de D. I. Perianu. București. „Minerva" 1909. in-12, 102 pag. (Biblioteca „Minervei" No. 67).
11. — *Poeme în proză*. Traducere de Ludovic Leist. București. Editura Librăriei Leon Alcalay. [1909]. in-12. 96 pag. (Biblioteca pentru toți No. 530).
12. — *Povestiri vânătorești*. Trad. de Mihail Sadoveanu și Neculai Beldiceanu. București. „Minerva". 1909. in-12. 127 pag. (Biblioteca „Minervei" No. 21).
13. — *Un rege Lear al stepei*. Traducere de L. R. București. Editura Librăriei Leon Alcalay (1909). in-12. 139 pag. (Biblioteca pentru toți. No. 472).
14. — *Apele primăverii*. Traducere de I. Constantinescu (Delabaia). București. „Minerva". 1910. in-12. vol. I — 128 pag. Vol. II — 129—255 pag. (Biblioteca „Minervei" No. 77 și 78).
15. — *Faust*. Traducere de Nicolae Pastia. București. „Minerva". 1911. in-12. 112 pag. (Biblioteca „Minervei" No. 113).
16. — *Un vis ciudat*. Traducerea M. Negru. București. Editura „Lumen". 1911. in-12. 31 pag. (Biblioteca „Lumen" No. 89).
17. — *Hangiul*. — *Faust*. In românește de Paul Ionescu. București. Librăria Nouă. (1912). in 8. 131 p. (Biblioteca Nouă XI).
18. — *Părinți și copii*. Roman. Traducere de dr. I. Duscian. București. Editura Librăriei Leon Alcalay. (1912), in-12. V+244 pag. (Biblioteca pentru toți No. 737—39-b.).
19. — *Părinți și copii*. Roman. Trad. de George-Emil Bottez. Precedată de o scrisoare a lui Prosper Mérimeé. [București]. Editura „Rampa". [1913]. in-8, 191 pag. (Biblioteca Ideală No. 14—15).
20. — *Pânea altuia*. Piesă în două acte. Traducere de Horia Petra-Petrescu. Brașov-Brassó. Editura librăriei Ioan I. Ciurcu. 1914. in-8. 56 pag. (Biblioteca teatrală edată de Societatea pentru fond de teatru român. No. 46).
21. — *Iacob Pasinckof*. Nuvelă. Scene din moravurile rusești. Traducere de Ioan Pașcanu. București. „Minerva". [1915]. in-12, 117 pag. (Biblioteca „Minerva" No. 161—161 a.)
22. — *Insemnările unui om de prisos*. Traducere de Ion Constantinescu-Delabaia. București. „Minerva". 1915. in-12. 114 pag. (Biblioteca „Minerva" No. 189).
23. — *Fum*. Roman. Traducere de I. Constantinescu-Delabaia. București. „Minerva". 1915. in-12. vol. I—128 pag. vol. II—136 pag. (Biblioteca „Minervei" No. 173 și 174).
24 — *Anciar sau Arborele morței*. Traducere de Alexandru Lascarov. București. Alcalay. [1915.]. in-12, 102 pag. (Biblioteca pentru toți No. 893).
25. — *Scene din viața rusească*. — *Jak Pasincof-Mumu*. Traducere de N. Grigoriu. București. Alcalay & Co. [1915], in-12, 119 pag. (Biblioteca pentru toți No. 992).
26. — *După moarte*. — *Clara Milici. Două zile prin codrii-seculari*. Tradus de Dr. George Ulieru. Pitești. Tipografia „Transilvania". I. I. Schreier . 1922. in-12, 158 pag.
27. — *Părinți și copii*. Roman. Traducere de George B. Rareș. Brăila. Alcalay & Calafeteanu. [1924], in-4, 207 pag.
28. — *Imnul iubirii*. In românește de Seb. Leonard. București. „Adevărul". [1925], in-18, 31 pag. (Lectura, Floarea literaturilor străine, No. 38).
29. — *Amor și Nestatornicie. (Dimitri Rudin)*. Roman. Textul românesc de George B. Rareș. Coperta și ilustrațiile de Ary Murnu. București. Editura Artistică „Victoria" [1926], in-8, 192 pag.
30. — *Trei întâlniri*. In românește de P. P. Stănescu. București. „Adevărul" [1927], in-8, 31 pag. (Lectura. Floarea literaturilor străine, No. 143).
31. — *Un cuib de boerinași*. Roman. In românește de Seb. Leonard. București. „Librăria Nouă". Carol P. Segal, [1927], in-8, 246 pag.
32. — *Un cuib de nobili*. Text românesc de Lucia I. Subotici. București. Editura „Ancora". S. Benvenisti & Co. [1927], in-8, 257 pag.

★

Ortografia numelui autorului este variată: Turghenev, Turgheneff, Turghenief, Turgueneff, Turgheniew, Turgenjeff etc., în total 9 variațiuni.

IGOR MIASNIKOFF

Cronica literară

Ionel Teodoreanu, Golia

D. Ionel Teodoreanu este scriitorul care, ca om, după zece ani de existență literară, n'a învățat nimic nou din viață.

Timpul a zburat pe de-asupră-i și l-a lăsat neatins, identic cu sine însuș. Chiotul din primele sale pagini a rămas înpietrit ca stâlpul de apă al avuzului înghețat. Criticul prin urmare nu poate decât să-l urmărească în extensiunea operei, nicidecum într'o evoluțiune care nu există. Bine înțeles că observațiunea aceasta are o valoare strict psihologică și nu exclude progresul formal, artistic. Nu-i vorbă, chiar din acest punct de vedere se mai văd zone de stagnare.

Deschid primele pagini ale romanului și dau de vechi excese, pe care le credeam odată efectul tinereții. Buchete de vorbe, alegorii, personificări, definiții, metafore, declamații, sentimentalități și vaporosități, tot ce, scuzabil într'un început, începe să devină supărător prin stăruință. Și nici nu e vorba măcar de o formă ce derivă în chip necesar din natura sufletului. E o ușurătate a condeiului, care-l face pe scriitor să pirueteze de trei ori pentru a face un pas grav și să pună pe hârtiile, scoțând ștrengărește vârful limbii afară din gură, tot ce-i trece prin cap. Ai impresia că autorul a scris o bună parte din carte numai în scopul practic de a-și stimula imaginația. Abia târziu intuiția sa de scriitor a prins o idee și a pornit-o pe drum neted.

In loc să-și treacă eroii în revistă, să-i privească de la început în față și, pregătindu-le cadrul de acțiune, să le dea drumul treptat în desfășurarea cărții, d. Ionel Teodoreanu le întoarce din capul locului spatele, flueră pe lângă ei și se pierde în reverii și în teorii. Am — întrucât mă privește — oarecare rezerve față de metoda jurnalistică de a ridica zăgazul frazei înainte de a se fi adunat în suflet toate apele lirismului. Nu văd apoi rațiunea artistică a sacadărilor acestora de roman senzațional, care vrea să taie respirația cititorului:

„Inchisese ochii.

Incleștase mânile una într'alta.

Iși ghemuise spinarea.

Parcă era capătul lumii...

Strigase tare: „Golia".

Iarăș mă 'ntreb: Ce va fi determinat pe autor să arunce acțiunea într'un timp noros, mort, cum e acela al mai-mult-ca-perfectului? Efectul e un sentiment de înpotmolire într'o mlaștină a vagului, din care cauți să scapi cât mai repede. Nu mi se par fericite nici descripțiile în stil de carnet de mare cotidian:

„La țară era ceasul când se mulgeau vacile; la oraș, ugerul radiofonic...

Ziua de primăvară între copacii Cișmigiului n'avea amiază; era tot cu obraji și ochi de dimineață, cu soarele tot despletit până 'n călcâe, ca o fată care-și usucă părul lung, mai cald, mai afânat, mai blond, pe măsură ce-i mai puțin ud".

Tot așa de artificiale sunt și elementele livrești, introducerea activității de scriitor ca motiv în economia romanului. Doi din eroii cărții scriu romane. Ni se vorbește de editori, ni se face critica operelor în chestiune, și în acest stil înflorit:

„A doua parte a romanului parcă era scrisă cu zvonuri de clopoței și culori de toporași".

Talent incomparabil, d. Ionel Teodoreanu trebue să încerce a avea ceva mai puțin talent și ceva mai mult meșteșug de scriitor. E absurd să spui: d. Teodoreanu scrie așa, fiindcă așa-i este temperamentul; ca și când întrebuințarea mai-mult-ca-perfectului este o chestiune de temperament. D. Ionel Teodoreanu, dus de o iubire paternă față de tot ce scrie, nu se încumetă să taie nimic și astfel barba și părul volubilității sale îi acoperă fața și umerii și-l sălbăticesc.

Subiectul romanului *Golia* este, trecând peste aceste observații de detaliu, solid și poate ține pe el construcția unui roman oricât de spațios. Adrian, scriitor și jurist, adică întocmai ca d. Ionel Teodoreanu, se izolează într'un azil de bătrâne, fundat de familia Golia, reprezentată acum printr'un bărbat decrepit și cocoșat. Acolo se poate bucura de prietenia unei bătrâne scriitoare, oarbă, Veronica Hartular, și are prilejul să facă cunoștință cu două fete, surori, urmașe ale unui de mult decedat, fabulos Golia. Una, Nilda, este o făptură grațioasă, cultă și abulică, alta Tia, produsă din Golia și o țigancă, repetă tipul Nildei în aparența lui, păstrând în suflet însă urmele ancilare. Dintr'o confuzie de sentimente, din transpunerea pe o copie a inclinațiunii sufletești, Adrian se îndrăgostește de Tia, așa-i zice fetei de țigancă, și o ia în căsătorie. Curând, firea adevărată a Tiei se desvăluește. E interesată, trivială, perversă, și după rușinoase și cu desnodământ tragic uneori adultere, cade în adevărata prostituție.

Sdrobit, Adrian se refugiază din nou la azil, spre a vedea pe Nilda stingându-se și spre a-și încheia zilele împușcat de cocoșatul, epilepticul și paraliticul Golia, căruia fără să știe îi răpise în Tia un izvor de plăceri nocturne.

Toată partea de eveniment pur este condusă de scriitor cu surprinzătoare sobrietate, cu un spirit dramatic și o intenție de caracterizare obiectivă remarcabile. Și totuși nu aci stă meritul. Numai în scopul de a descoperi terenul aurifer al romanului, vom supune schema acțiunii unei scurte critici. Evoluția reprezentării Tiei va fi reală, în lumea de toate zilele, ea strică însă economia fundamentală a romanului. Intrată în conștiința lui Adrian ca o replică rustică, sau mai bine zis pastorală, a Nildei, Tia trebuia să-și revele pe încetul fondul atavic, în ciuda unei evoluții formale de așteptat. Autorul însă a întors-o în chip oarecum abuziv în abjecțiunea unei trivialități stilistice, ajunsă la culme în expresiunea „Hai sictir". E întrebarea: Cum a fost cu putință ca un om de finețea și cultura lui Adrian să nu fi observat de la început că se află în fața unei fete de rând, și cum a izbutit Tia să tacă luni de zile spre a ascunde natura ei intimă de iremediabilă servitoare? O femee capabilă să strige cu tonul Tiei „Hai sictir" nu poate să fie frumoasă (frumusețea fiind de sursă spirituală) decât pentru soldați. Intâmplarea lui Adrian este posibilă, dar e un accident *comic*. Sguduitor și profund ar fi fost ca Tia să rămână mereu cu masca pură a Nildei, pusă însă peste o josnicie atavică, pentru revelarea căreia nu era nevoie de sperietoarea unui vocabular de periferie. Și de altfel, oricât de perversă, Tia, omenește, ca să nu devină eroină de film senzațional, nu putea să rămână indiferentă față de dragostea tânărului, frumosului Adrian. Aci stă perversitatea femeilor plurivire (cum le-a numit părintele Galaction în recentul *Doctor Taifun*) într'o sinceritate care nu se poate împăca cu etica statorniciei. In loc de a produce sguduirea descoperirii în alt exemplu al eternului feminin, rămânem *jenați* de inexperiența lui Adrian, atât de jenați încât reîntoarcerea lui la Nilda ni se pare o lipsă de tact. Părerea mea este că și sfârșitul romanului a căpătat o soluție de inutil senzaționalism. Ce nevoie era ca Nilda să se stingă, cum lasă autorul a se înțelege? Ce folos epic are împușcarea atât de neverosimilă a lui Adrian? Ca să moară eroii și să ne înduioșăm; deși tragedia lor sufletească e mult mai profundă decât moartea. Tratarea subiectului epic, ca atare, este indiscutabil neîndemânatecă și produce un sentiment de absurd și hibrid.

Și cu toate acestea, *Golia* lasă asupra cititorului o impresie profundă. Este una din cele mai bune scrieri ale d-lui Ionel Teodoreanu după *La Medeleni*. E în romanul acesta o bucurie de a trăi, și expresia ei cea mai poetică, o intuiție a frumuseții tinereții și a dragostei suave, de o mare calitate artistică. Cartea nu are eroi; are suflet de fată și de adolescent. Scrisorile Nildei, adorațiile lui Adrian, voluptatea de a mușca fructe, de a lega un picior de fată însângerat, de a se tăvăli pe iarbă, toate acestea sunt închise de scriitor în imagini de o rară fericire. Dezorientat, prolix la început în privința aceasta, d. Ionel Teodoreanu își recapătă propriul suflet și alunecă apoi lin printre cuvinte. Nu e vorba de lirism, cum se zice de obiceiu, ci de o facultate de a construi un suflet dintr'o senzație. O simplă imagine de sânge pe o gleznă și înțelegem mai bine decât prin orice analiză ivirea dragostii de trup tânăr a lui Adrian:

„Lăsându-și coasa pe iarbă, fugise ea dintâi, șchiopătând, legată cu batista care devenise o fundă roșie în jurul gleznei".

Imaginile au devenit mult mai somptuoase și mai esențiale evaporându-se din ele ultima apă a cuvintelor.

„Ne-am oprit la ora dejunuîntr'un loc pe care toți păunii lumii — cei verzi — își lăsaseră cozile".

In măsura în care este rezolvată în impresiuni de repulsie, zugrăvirea Azilului este de asemeni remarcabilă. Ea se poate simboliza cititorului prin această imagină a mânii Ghebosului:

„Mâinile-i atârnau mereu neînsuflețite, palide, reci, ca degerate. Când dădea mâna cu cineva, mânuța lui rămânea în mâna celuilalt, ca un șoarece mort".

Evident, față de atâta chemare artistică, observațiile noastre de la început sunt meschine. Rostul lor este să atragă atenția d-lui Ionel Teodoreanu că atunci când cineva are în pahar Cotnar, nu trebue să toarne în el, cu bună știință, apă.

G. CALINESCU

Cronica gastronomică

Turtele

Nu se fac decât în Moldova. Prin dulceaţa lor excesivă, se apropie de prăjiturile orientale. Fineţa aluatului însă, le dă dreptul să se aşeze alături de cele mai subtile produse ale patisierului francez. Astăzi, casele în care se mai întind foi de turtă, le numeri pe degetele de la o mână. Foile se găsesc gata făcute pe la cofetării, aşa că actualei gospodine nu-i rămâne decât să le ungă şi să le aşeze una peste alta, dacă nu preferă să ia şi turta gata făcută de mâna cofetarului. Comunic, mai jos reţeta întreagă, atrăgând totuşi atenţia amatorilor, ca în caz că nu au personal exercitat în mânuirea aluatului, să cumpere foile din piaţă şi să încerce reţeta de aci încolo.

ALUATUL

Prima operaţie.

Se face aluatul potrivit de moale, numai din făină de grâu de bună calitate şi bine uscată, plus apă şi sare. Se „lucrează", adică se bate dru et menu *(hoţeşte), se aşează pe o masă, acoperit cu o strachină şi se lasă să se odihnească de bătae vre-o jumătate de oră. Pe urmă, iar îl iei la rost în felul următor: îl întinzi cu sucitorul, lăsându-l gros ca de două degete (nu de agent electoral), îl acoperi cu un şervet şi-l mai laşi, pe loc repaus, încă o jumătate de oră. După asta, îl întinzi pe o masă mare, acoperită cu un cearşaf presărat cu făină de grâu. Când, prin întindere (e recomandabil ca la întindere să fie două persoane), aluatul s'a subţiat cât foiţa Job, începi să decupezi, cu o farfurie de mărimea pe care vrai s'o dai turtelor. E preferabil ca farfuria cu care tai să fie mai mică decât farfuria pe care vei aşeza turta, aşa ca turta să n'o ocupe în întregime.*

A doua operaţie: coptul.

Operaţia aceasta e şi foarte migăloasă şi foarte gingaşă:

Pui pe plită un fund dela o formă de tort (numai fundul = talger). După ce s'a încălzit fundul, iei o foiţă decupată şi o aşezi pe el, acoperind imediat cu un capac (altfel se coşcoveşte). După ce crezi că s'a încălzit foaia o întorci pe cealaltă parte, procedând la fel. In acest amănunt, în execuţia căruia numai aptitudinea şi experienţa te pot orienta, constă toată gingăşia operaţiei.

Foile trebue să se usuce şi să se înfierbânte pe ambele părţi, fără să se prăjească. Nu e permis foii să se rumenească şi cu atât mai puţin să se întunece. Ea trebue să rămâie albă, imaculată, ca bulinele care se dau la peştii de aur din aquarium.

A treia operaţie.

Pregăteşti:

1) Migdale curăţite, uscate, trecute prin maşină şi amestecate cu zahăr pisat (ad libitum).

2) Sirop de zahăr, legat aproape ca pentru dulceaţă. Acest sirop trebue să fie tot timpul clocotit, *de aceia e bine ca vasul care îl conţine să fie aşezat pe un* réchaud.

Când începi a lucra, torni în sirop două-trei linguri de apă de flori (recomand): Joséphe Nègre *sau* Fleurs d'oranger, extra triple, Union des proprietaires de Nice). *Când se îngroaşe siropul, îl subţiezi tot cu apă de flori.*

3) Un pămătuf de pene de gâscă (de la S. S. R.).

4) Farfuriile în care se pun turtele, sau vase de tort şi tot atâtea farfurii adânci.

TURTA

Iei câte o foaie de turtă, o aşezi pe farfurie, o ungi bine cu siropul clocotit, o presori cu migdală şi le tot aşezi una peste alta până ce obţii o grosime convenabilă (cam ca a unui tort obişnuit). După ultima foaie, acoperi cu o farfurie adâncă şi pui la rece.

Aceasta e turta clasică. Se pot face turte însă, în acelaşi mod cu: nuci, alune, migdale prăjite *şi fistici (acestea sunt foarte bune).*

Poftă mare şi la mulţi ani!

AL. O. TEODOREANU

Cronica mizantropului

Freudism

Am un prieten doctor, care este un mare admirator al lui Freud. Nu numai admirator, dar şi elev, într'o măsură care ar speria şi pe marele maestru vienez. Nu poţi să tuşeşti, să faci un gest, să visezi ceva ca omul, ca el vede numaidecât complexe şi refulări. Din când în când mă întreabă, clipind din ochi, ce-am visat. Apoi, după o profundă meditaţie, îmi pune diagnosticul.

Ieri, întâlnindu-ne la cafenea, m'a întrebat ca de obiceiu: ce-ai mai visat?

Iată ce i-am povestit:

— Se făcea că mă aflam cufundat pe jumătate într'o apă cu miros de peşte. O pasăre galbenă cu pântecele gol şi moale, trecând în zbor pe deasupră-mi ouă un ou fierbinte pe care îl înghiţii numaidecât. Am simţit atunci că oul se topeşte şi alunecă pe gât ca o băutură aromată şi piperată. Pasărea se scurse în jos ca un fum prea greu şi se prefăcu într'o femee galbenă cu picioare de gâscă. Cu o pensulă încercam să-i vopsesc pântecele dar coloarea nu adera de loc. Atunci înciudat am înghiţit pensula şi m'am simţit inundat de un gust de mentă. Femeia era prevăzută cu clopoţei în jurul coapselor şi-i scutura ritmic. Din ei picurau şiroaie de apă pe care eu le colectam în palme şi le duceam spre faţă cu scopul de a mă spăla. Când să iau prosopul să mă şterg femeia mă cuprinse cu braţele ei groaznic de virile şi păroase, şi vrând să mă sărute, îmi dovedi că fumase. Făcui un gest spre a mă desprinde de această apariţie devenită virilă şi atunci individul căzu jos în chip de vulpe şi o luă la goană. Coada îi era însă ruptă şi locul în chestiune era rotund şi fraged ca al unui copil".

Tăcui. Doctorul se uită la mine speriat şi mă întrebă: Ai visat tu asta?

— Da, zisei eu privindu-l în ochi, curajos.

— Bine dar trebuie să-ţi faci o cură psihanalitică serioasă. Eşti bolnav, foarte bolnav. Apoi mă întrebă de mama, de tata, de fraţi şi surori, şi-mi puse nişte întrebări aşa de indecente, după părerea mea, încât am izbucnit:

— Prostule, de când sunt oameni pe lume, visează noaptea vise de noapte şi n'a pierit nimeni. Şi vii tu acum să-mi răstălmăceşti ceeace ar pricepe cea din urmă babă de ţară? Ce crezi tu adică să însemne visul meu?

— E un vechiu impuls incestuos în direcţie fraternă şi sororală care refulează acum!

— Refulezi tu! Adică baţi câmpii, medic neruşinat. Iată ce înseamnă visul meu:

— Aeară am trecut pe lângă un magazin cu peşte proaspăt. Cum mă frământ mereu să-mi fac o mică fermă cu bazin de innot, imediat m'am gândit că aş putea prăsi şi peşte. De aceea am visat că înnot în zeamă de peşte. Când m'am urcat în pat am început să răsfoiesc opera poetului german Novalis, în vreme ce sorbeam încet dintr'un pahar cu vin fiert. Făcusem în mine în timpul sorbitului o disociaţie mecanică a numelui poetului în care vedeam rădăcina ovalis *adică* oval. *Iată oul. Atunci am băgat de seamă că nevastă-mea care fusese peste zi în oraş îşi vopsise părul. Pentruce? am zis eu — nu vezi că nici nu prinde bine? şi m'am gândit şi eu la porecla clasică a femeii, asimilată nu ştiu pentruce cu o pasăre bună de mâncare. Nevastă-mea ca să mă îmbuneze mi-a pus mâna-i moale peste gură şi mi-a strecurat între buze o bomboană de mentă. Culoarea părului tău — am continuat totuş să obiectez, are ceva de piele de şoarec. De unde, vezi, pisica cu clopoţei* nu prinde şoareci. *Ei, nu-ţi mai spun că robinetul dela baie picură mereu şi am observat iritat acest lucru, că atunci când nevastă-mea plictisită a ridicat braţele am constatat că se depilase, fiindcă, a zis ea, e mai feminin aşa. De unde noţiune de viril, prin contrast. Apoi mi-a obiectat că ştiu numai să caut nod în papură, dar blană de vulpe nu i-am cumpărat încă. Eu i-am răspuns: Nu fii copil! De aceea vulpea s'a combinat la spate cu copilul.*

Doctorul mă ascultase chinuit de analize şi-mi zise: E o explicaţie simplistă, aparentă. Văd complexe! Iar eu:

— Nu ştiu dacă vezi complexe dar nu eşti de loc complex, fiindcă n'ai băgat nici până acum de seamă că-mi bat joc de tine şi de toată psichanaliza ta.

ARISTARC

Cronica teatrală

Teatrul „Ventura": „Miss Viteza" comedie muzicală în 3 acte. Libret de G. Silla, partitura de M. Eisemann

Libretul şi partitura este o îmbinare de melodie uşoară, de comic, nu căutat cu orice preţ, ci natural, de vigurozitate sportivă şi de sentimentalism.

„Miss Viteza" nu e alta decât Lisi Bauer, fata de provincie, „gâsculiţa" — aşa îi spune textul — care ştie să gătească, să ţese, să cârpească şi să cânte la pian.

Indrăgostită de un şampion al sportului, de un recordman al motocicletei cu ataş, al sky-ului, bridge-ului şi biguinei — nu poate plăcea lui Jonny, pentrucă matadorul acesta nu înţelege femeia decât ca însoţitoare şi camaradă de ţâcneli sportive. Ca să-şi poată cuceri iubitul, Lisi se transformă în „Miss Viteza", o sportivă de primul ordin; cucereşte în scurt timp câteva campionate graţie îndrăznelii şi uită, în aparenţă, de dragoste şi de cel pentru care se schimbase în costum de sky şi în femee de recorduri, de bar, dans şi băutură. Acum e însă Jonny sportivul acela care nu mai înţelege simpla camaraderie şi pumnii vânjoşi, ci vrea şi dragoste, pentrucă Lisi a devenit „sex-apiloasă" (aşa vulgarizează traducătorul nu ştim ce termen nemţesc) şi campionul se „înebuneşte" după dânsa.

Comedia se sfârşeşte cu duioasa îmbrăţişare a tinerilor care încep să pătrundă şi să'nţeleagă că fericirea dragostei e mai mare decât a tuturor recordurilor sportive din lume.

Acesta e subiectul libretului pentru care *Eisemann* a compus o muzică, nu întotdeauna potrivită textului, cu toate sforţările baghetei şi a celor zece degete ale d-lui *Eliy Roman*, conducătorul unei mici orchestre omogene şi ascultătoare. Sunt însă câteva melodii antrenante, sentimentale şi pe gustul publicului — în majoritate datorite d-lui *Elly Roman* — care se vor răspândi în scurtă vreme cu mult în afara teatrului din pasaj.

„Miss Viteza" s'a bucurat de o interpretare în care a excelat d-ra *Leny Caler;* au plăcut foarte mult d-ra *Sylvia Demetrescu,* d. *V. Ronea* şi d. *Critico;* s'au achitat conştiincios d. *G. Timică, Sylvia Fulda,* etc.

Lisi Bauer, adorabilă fată de provincie şi apoi „Miss Viteza", campioană temută de sky, a fost d-ra *Leny Caler,* care a trecut cu uşurinţă dela timiditatea „gâsculiţei" la îndrăzneala fetii sportive şi dela scenele sentimentale la cele pline de haz risipit cu dărnicie. Vocea simplă, dar plină de simţire, a ajutat-o foarte mult.

D. *V. Ronea* i-a fost un partener pe care „Miss Viteza" l-a putut cuceri, dar care a cucerit la rândul său aprecierile favorabile ale spectatorilor, care au fost încântaţi de jocul d-sale. Plin de tinereţe şi volubilitate, d. *Critico* a fost un văr pârlit, veşnic în goana recordului de „tapat" gologani şi un îndrăgostit stânjenit de o verişoară poznaşă („Miss Viteza") şi de un croitor necruţător. D. *G. Timică* —o pseudo-alteţă— şi d-na *Sylvia Fulda* — o mamă autoritară — au fost mereu aplaudaţi, iar d-ra *Sylvia Demetrescu* a pus exuberanţă băeţească şi graţie feminină în rolul unei tinere îndrăgostite.

Ceilalţi interpreţi — printre care d. *Fl. Scărlătescu* şi d-ra *Renné Pressano* — au adus preţiosul lor talent unui ansamblu simpatic.

LIVIU FLODA

Insemnări

Inmânarea premiilor Nobel

Solemnitatea înmânării premiilor Nobel — laureaţilor din 1933, a avut loc în sala cea mare de concert a Academiei Suedeze din Stockholm, în prezenţa familiei regale.

La ora 5 seara sala fiind plină până la ultimul loc, s'a dat semnalul de intrare a regelui Gustav V însoţit de întreaga-i familie şi de toţi miniştrii. Lumea era în mare ţinută de gală: bărbaţii în fracuri cu decoraţii, doamnele în toalete de seară.

Pe estrada decorată cu begonii roze, acoperită cu covoare şi steaguri naţionale suedeze, au luat loc membrii comitetului care decernă premiile Nobel, cu „nemuritorul" Hammarshield, unul dintre cei 18 membri ai Academiei, ca preşedinte.

Ua dreapta mesei comitetului se afla tribuna regală şi fotoliile miniştrilor şi ambasadorilor străini. In fund — locurile „nemuritorilor" Academiei, ocupate numai pe jumătate. La stânga comitetului — cinci fotolii pentru laureaţi şi o catedră pentru oratori.

Şedinţa s'a deschis printr'un discurs pronunţat de preşedintele comitetului, Hammarshield, după care a luat cuvântul un membru al comitetului, Fullmann, vorbind despre centenarul naşterii lui Alfred Nobel. cantată de Allven, compozitor suedez.

După muzică s'a trecut la înmânarea premiilor. Un academician raportor comunica de pe catedră în ce constă meritele şi lucrările laureatului respectiv, apoi acesta din urmă se ridica, se apropia de tribuna regală şi primea din mâna regelui o diplomă într'o scoarţă artistic executată, o medalie de aur şi un cec.

Anul acesta nu s'au acordat premiile pentru chimie şi pentru pace. Premiul pentru fizică a fost împărţit la trei savanţi: Geiselberg şi Schroedinger din Germania şi Dyrack din Canada. Premiul pentru medicină l'a obţinut Morgan, un mare fiziolog american.

După înmânarea celor două premii ştiinţifice la cei patru luareaţi, orchestra a executat o simfonie de Grieg.

Unul dintre „nemuritorii" Academiei, filosoful Halfstream a luat cuvântul pentru a-l recomanda asistenţei pe Ivan Bunin, luareatul pentru literatură, caracterizându-l ca om şi artist.

Primit cu aplauze furtunoase, s'a ridicat Ivan Bunin pentru ceremonioasa primire a premiului, în care, conform protocolului, intră câte un salut „profund" şi câte o strângere de mână cu regele, înainte şi după înmânarea premiului.

Când ultimul laureat însoţit de aplauze a salutat respectuos şi recunoscător asistenţa şi a revenit în fotoliul său, preşedintele comitetului a făcut un rezumat, după care regele Gustav a mai pronunţat o scurtă cuvântare acoperită cu intonarea imnului naţional suedez, ascultat de toţi în picioare.

A doua zi, seara, guvernul şi Academia au dat un mare banchet tradiţional în cinstea nouilor laureaţi.

Ţapul ispăşitor al Americei

Pentru multă lume încă, America rămâne ţara ideală şi întruchiparea clasică a democraţiei. Acolo regimul democratic a făcut adevărate miracole sociale şi politice.

Iluziile pe care lumea şi le face despre această democraţie ideală, stau în raport direct proporţional cu depărtarea acelui pământ.

Nu vrem să discutăm aci despre dezastrul economic şi social pe care-l sufere actualmente ţara imensă a celor 12 mil. şomeri. Bântuie şi acolo, ca pretutindeni criza adâncă şi fără leac a sistemului capitalist care a făcut din omenire o grămadă jalnică de ruine.

Relevăm numai unul dintre aspectele cele mai puţin umane ale acelor masse „democratice", cum sunt considerate cele din Statele-Unite. E vorba de prigoana sângeroasă a Negrilor.

Nu trece zi în care jurnalele să nu relateze câte un caz de linşare a Negrilor. Mulţimea „albă" se aruncă cu o nebună poftă de sânge asupra câte-unui Negru, sfâşiindu-l, sub eternul motiv că spurcatul de culoare a maltratat vreo femee albă.

Ura contra Negrilor n'are margini. Bestia din om se trezeşte câteodată din străfundurile ancestrale cu o violenţă indescriptibilă.

Viaţa Românească

1933, Anul XXV

15 Decembrie No. 12

Izabela Sadoveanu, Tinerii?! Care tineri?

Al. O. Teodoreanu, A doua Capitală.

Const. P. Chioralia, Poezii.

C. A. Holban, Scrisoarea.

Ilia Ehrenburg, Talent şi virtute.

MISCELLANEA: Mărginire şi viclenie, N'avem critică?, D. Camil Petrescu pierde un simţ, Ură, D. Forţu trage cu pistolul, *P. Nicanor & Co.*

CRONICA LITERARĂ: *Victor Ion Popa* (Velerim şi Veler Doamne); *I. Peltz* (Calea Văcăreşti), *G. Călinescu.*

CULTURA: (Istorie literară), Comentarii eminesciene, *Al. Ciorănescu. (Istorie),* Scriitorii bănăţeni calvini, *Dr. Aurel Cosma Junior. (Sociologie)* Mit politic şi devenire economică, *Radu Luca.*

CRONICA ECONOMICĂ: Agricultură cu prejudecăţi, *Eugen Demetrescu.*

REVISTA REVISTELOR *(Române),* Azi, Abecedar, Start, Ion Maiorescu, *(Străine,* Miracolul cărţii bulgăreşti, Conflictul dintre biserică şi teatru, Ce trebuia să facă Societatea Naţiunilor, Poezia epică populară în Jugoslavia, Mica Inţelegere nu poate avea o piaţă comună, Revista „Mica Antantă".

CARICATURA.

Redacţia, Str. Const. Mille 5—9.

Social-democraţia şi Germania

Intr'o revistă care apare la Iaşi, („Gândul vremii" revistă de ideologie") d. Al. Claudian, o fină inteligenţă, cu pregătire serioasă în problemele sociale şi de teorie politică, se ocupă de social-democraţie şi comunism în lumina ultimelor evenimente din Europa şi în special din Germania.

D. Al. Claudian ia apărarea social-democraţiei împotriva tacticei revoluţionare comuniste, aruncând asupra acesteia vina prăbuşirii democraţiei germane.

Nu vrem să discutăm aci cu d-l Claudian superioritatea unei tehnice şi tactice politice faţă de cealaltă. Pentru noi, şi credem, pentru toată lumea iniţiată, problema aceasta nu mai e o... problemă.

Ni se pare însă cu totul curios că după catastrofala experienţă din Germania, cineva mai poate apăra cauza social-democraţiei. Inconsistenţa teoretică, lipsa de temeiu doctrinar a acestui curent desprins din tulpina plină de sevă a marxismului autentic, era de multă vreme lămurită. Prăbuşirea Germaniei vine însă să o dovedească şi practic, definitiv.

Este inadmisibil ca după atâţia ani de guvernare social-democrată, când exerciţiul puterii era concentrat exclusiv în mânile sale, Germania să cadă în barbaria de astăzi.

Cauza social-democraţiei este definitiv spulberată. Ni se pare aşa de limpede acest adevăr, încât a-l mai discuta, înseamnă a nega evidenţele.

Le Mois. 1 Noembrie—1 Decembrie

Această revistă de sinteză a activităţii mondiale care este foarte inteligent alcătuită şi de loc superficial, putând folosi ca informator omului cult, nevoit să-şi economisească cu sgârcenie forţele spirituale spre a le putea întrebuinţa mai cu folos, cuprinde în fiece număr un tablou al mişcării politice, ştiinţifice, culturale şi artistice de pretutindeni, dar şi articole originale, în cadrul subdiviziunilor ei. Aşa bunăoară, vom remarca, întrucât ne priveşte, articolul scriitorului rus, Bunin, de curând laureat al premiului Nobel, în care ni se înfăţişează un Tolstoi fugitiv dar în linii adânci prins.

„Deabia intrasem, şi o uşă scundă se deschise în fund la stânga. Văzui numaidecât ieşind, sau mai de grabă ridicându-se la suprafaţă (căci două sau trei trepte duceau într'un coridor) cu o vioiciune oarecum stângace, un moş înalt cu barbă albă, cu picioarele cam strâmbate în afară dela genunchi, îmbrăcat cu o bluză largă de barchet, ţesută în casă, şi cu un pantalon din aceiaş materie, aşa de larg încât i-ai fi putut numi şalvari turceşti. Era încălţat cu nişte ghete cu vârfurile mari. Un om sprinten, vioi, înfricoşetor, cu privirea pătrunzătoare, cu sprincenele îmburuienite".

Un articol care va trezi deosebit interes este larga recensiune a cărţii lui Otto Heller La fin du judaisme, *unde se prevesteşte dispariţiunea occidentală a ebraismului şi se arată că dispersiunea evreilor pe glob nu se datoreşte unor motive politice, ci temperamentului lor comercial.*

Un articol al lui Lloyd George Războiul este departe *e foarte încurajator. Bine alcătuit este de asemeni la aceiaş diviziune politică portretul lui Mustafa Kemal Paşa.*

In genere numărul acesta se înfăţişează cu atât de bogată şi serioasă documentaţie în toate domeniile vieţii, încât lectura lui este un aliment de cea mai înaltă calitate pentru spirit.

Cărţi

Tudor Teodorescu-Branişte: *Băiatul Popii. Ed. „Adeverul". Bucureşti, 1933. Preţul 80 lei.*

Zaharia G. Buriană: *Fecioarele Orizontale. Ed. „Cultura Românească" Bucureşti, 1933. Preţul 50 lei.*

N. N. Vasiliu şi V. Popescu Topoloveni: *Faptă şi credinţă. (aspecte din opera d-lui Ion Mihalache la Agricultură şi Interne).*

L. Şoma: *Am descoperit cum se trăieşte. Tip. „Goldner", Iaşi, 1933. Preţul 10 lei.*

Reviste

Semnele timpului şi Biserica noastră: No. 12 (Decembrie).

Viaţa Basarabiei: No. 11 (Noembrie).

Revista tinerimei: No. 3 (Noembrie).

Eficienţa: No. 8 (Noembrie).

Gândul Vremii: No. 2 (Decembrie).

Revista de Igienă Socială: No. 12 (Decembrie).

Buletinul Stelei: No. 10-12 (Oct.-Dec.).

Revista Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale: No. 2-3 (D-brie).

O geană de lumină: No. 1 (Decembrie).

Hyperion: No. 11 (Noembrie-Decembrie).

— Acum douăzeci de ani, tatăl tău, băeţele... a fost silit să facă aici o bae.

— Curios! Când sînt la ţară, aş vrea să fiu la Bucureşti... iar când sînt la Bucureşti, aş vrea să fiu la ţară...

IMPRESARIUL. — Pentru rolul acesta, aş vrea bijuterii veritabile.

ARTISTA. — Şi în ultimul act... otravă adevărată?

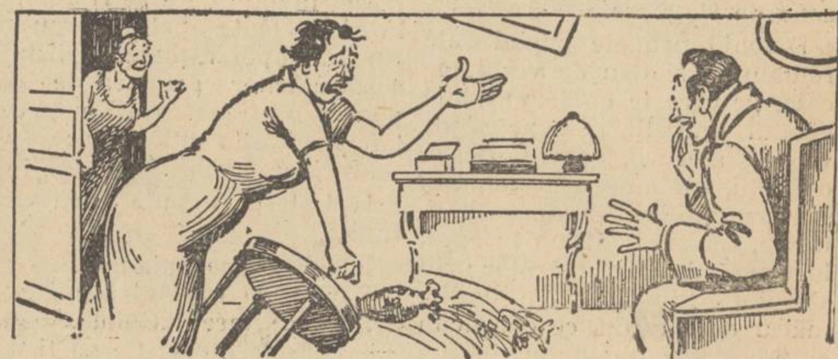

— Mama vrea totdeauna să ştie unde am fost.

— Asta trebue să te jeneze. Nu prea ai aerul inventiv.

TEMNICERUL. — Un ziarist vrea să vă ia un interview.

CONDAMNATUL. — Spune-i... că am eşit

EA. — O, eu sînt sinceră... Nu-s cu două feţe...

EL. — Asta ar mai trebui...

Atelierile „ADEVERUL" S. A.